

ЗАПИСКИ
ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКАГО ФАКУЛЬТЕТА
ИМПЕРАТОРСКАГО
С.-ПЕТЕРБУРГСКАГО УНИВЕРСИТЕТА.

ЧАСТЬ ХСV.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
1909.

VARIA GRÆCA SACRA.
—
СБОРНИКЪ
ГРЕЧЕСКИХЪ НЕИЗДАННЫХЪ БОГОСЛОВСКИХЪ
ТЕКСТОВЪ IV—XV ВѢКОВЪ

съ предисловіемъ и указателемъ

ИЗДАЛЪ

А. ПАПАДОПУЛО-КЕРАМЕВСЪ

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
Типографія В. Ф. Киршбаума (отдѣленіе), Новонсаакіевская, 20
1909

Печатается по постановлению Историко-Филологического факультета
Императорского С.-Петербургского Университета.

12 Ноября 1909 г.

Декабрь 9. Браунс.

SUPREMO. ANTISTITI.

ECCLESIAE. CATHOLICAE. ORTHODOXAE.

IOACHIMO. TERTIO.

SANCTISSIMO. PATRIARCHAE. OECUMENICO.

ARCHIEPISCOPO. CONSTANTINOPOLEOS.

VIRO. SAPIENTISSIMO. PRUDENTISSIMO. ET. HUMANISSIMO.

ECCLESIAE. CHRISTI. IN. ORTHODOXIS.

ORIENTIS. OCCIDENTISQUE. REGIONIBUS.

STRENUO. DEFENSORI.

LITTERARUM. SACRARUM. ET. SCIENTIARUM.

FULCRO.

HOCCE. OPUS. DEDICAT.

HUMILIMUS. SERVUS. IN. CHRISTO.

A. PAPADOPULOS-KERAMEUS.

SEDIS. APOSTOLICAE. PATRIARCHALIS. OECUMENICAE.

MAGNUS. COMMENTARIORUM. SCRIPTOR.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Въ настоящей книгѣ я издаю впервые пятнадцать греческихъ текстовъ, принадлежащихъ различнымъ авторамъ IV—XV вѣковъ и представляющихъ собою разнообразный интересъ. Сообщаю необходимыя свѣдѣнія о значеніи ихъ съ общей точки зрѣнія и о рукописяхъ, легшихъ въ основу изданія.

I.

На первомъ мѣстѣ (стр. 1—75) находится богатое собраніе чудесъ великомученика Артемія, текстъ которыхъ на языкѣ подлинника былъ до сихъ поръ не извѣстенъ. Личность составителя этого собранія не извѣстна и нельзя отождествить его съ монахомъ Иоанномъ Родіемъ, авторомъ обширнаго сказанія о св. Артеміи¹⁾. Иоаннъ Родій пишетъ правильнымъ литературнымъ языкомъ, тогда какъ собиратель чудесъ сбивается сильно на народную рѣчь, употребляетъ выраженія краткія, простыя, безы-

¹⁾ Текстъ его подъ именемъ Иоанна монаха изданъ впервые кардиналомъ *A. Mai* (*Spicil. Romanum*, т. 4 стр. XIV—XV, 340—397), который считалъ автора тождественнымъ съ Иоанномъ Дамаскинымъ. Подъ вліяніемъ *Mai* помѣщенъ этотъ текстъ среди твореній Дамаскина въ перепечаткѣ *Migne* (*Patrol. gr.* т. 91, ст. 1252 sq.). Что этотъ Иоаннъ не имѣетъ ничего общаго съ Дамаскинымъ, видно изъ двухъ списковъ его труда о св. Артеміи, въ которыхъ онъ прямо называется *Родіосъ* (смотри: *Героход.* Вѣд. II 61; *Catalogus codd. hagiograph. graecor. Bibl. Nation. Paris.*, 199). Древній слав. переводъ произведенія Иоанна Родія о св. Артеміи находится въ Макарьевской Минее за октябрь СПБ. 1870—1880, стр. 1573—1633.

искусственные, нерѣдко и простонародные обороты рѣчи: во многихъ случаяхъ слогъ его такъ естественъ и безыскусственъ, что можетъ быть сближенъ съ говоромъ современныхъ грековъ. Хотя имя составителя и не извѣстно, но само произведение содержитъ признаки, позволяющіе отнести его къ опредѣленному времени. Такъ, о 23-мъ чудѣ говорится (стр. 33): ταῦτα τῇ νῦν παρελθούσῃ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ γέγονεν ἐπιμεμήσει ἔτους πεντεκαίδεκάτου τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου, υἱοῦ μὲν Κωνσταντίνου, ἐγγόνου δὲ Ἡρακλείου. Значитъ, авторъ писалъ при имп. Константѣ II, послѣ 15-го года его царствованія, т. е. послѣ 656 года. Относительно же 41-го чуда—одного изъ послѣднихъ—говоритъ (стр. 70): ταῦτα ἐπράχθη ὀκτωκαίδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ θεοστηρίτου ἡμῶν δεσπότης Κωνσταντίνου, υἱοῦ μὲν Κωνσταντίνου, ἐγγόνου δὲ Ἡρακλείου, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τετάρτῃ, иными словами, въ 659 году.

Такъ какъ о Константѣ говорится, какъ о живущемъ императорѣ, то нѣтъ сомнѣній въ томъ, что трудъ написанъ до смерти Константа, т. е. между 660—668 г.г. Но составитель сборника жилъ еще и при дѣдѣ Константа, императорѣ Иракліи, какъ видно изъ 18-го чуда, гдѣ разсказывается объ одномъ юношѣ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας Ἡρακλείου: этого юношу, прожившаго въ одиночествѣ 52 года, лично зналъ составитель (стр. 20), а чудо съ этимъ юношей случилось тогда, когда Ираклій правилъ вмѣстѣ съ сыномъ своимъ Константиномъ (638—641), какъ видно изъ наложенной на него клятвы: φράσα κατὰ τῆς τῶν βασιλέων σωτηρίας имѣеть въ виду двухъ соправителей, отца и сына (стр. 23). Однимъ словомъ разсказъ о чудесахъ св. Артемія есть памятникъ, точно датированный временемъ со второй половины VII вѣка до 668 года. Онъ важнѣе съ разныхъ точекъ зрѣнія. Съ точки зрѣнія, напримѣръ, топографіи мы видимъ

значеніе и цѣнность его въ новыхъ свѣдѣніяхъ о различныхъ сооружеіяхъ и мѣстностяхъ Константинополя и его окрестностей. Историческую цѣнность памятника отчасти уже обнаружилъ впервые покойный В. Г. Васильевскій при опредѣленіи времени жизни Романа Сладкопѣвца: въ древнемъ славянскомъ переводѣ чудесъ св. Артемія онъ нашель упоминаніе имени Романа, какъ поэта, уже извѣстнаго при имп. Иракліи I; вслѣдствіе этого, казалось, долженъ былъ прекратиться споръ о времени жизни Романа и всякій имѣлъ право относить его къ первой половинѣ VII вѣка, согласно съ данными краткаго синаксарнаго его житія¹. Со времени появленія труда Васильевского, правда, сразу была признана историческая полезность чудесъ Артемія, по отсутствіемъ греческаго текста ихъ затруднялось признаніе всей цѣнности сдѣланной Васильевскимъ находки; Крумбахеръ первый поставилъ рѣшеніе вопроса о времени Романа въ зависимость отъ открытія греческаго подлиннаго текста и отъ доказательства того, что составитель сборника чудесъ Артемія дѣйствительно жилъ въ VII вѣкѣ². Между тѣмъ, сомнѣнія о времени жизни Романа продолжали существовать, какъ это показала работа S. Vaillhé: послѣдній думалъ, что нашель доказательства въ пользу датировки VIII вѣкомъ³; но я доказалъ полную несостоятельность ихъ, проанализировавъ одно изъ твореній Романа, содержащее намеки на различныя хорошо извѣстныя историческія событія, и доказалъ также, что Романъ жилъ въ теченіе всего многолѣтняго

¹) В. Г. Васильевскій, Когда жилъ Романъ Сладкопѣвецъ? (Виз. Врем. 1894, т. 1, стр. 256—258).

²) К. Krumbacher, Umarbeitungen bei Romanos. München 1899, стр. 149—150.

³) S. Vaillhé, Saint Romain le Mélode (Échos d'Orient 1902, т. 5, стр. 207—212).

царствованія Юстиніана I¹. Все же P. van den Ven, хотя вообще и призналъ, что, повидимому, нужно предпочесть VI вѣкъ для датировки времени жизни Романа, но окончательное рѣшеніе вопроса поставилъ въ зависимость отъ изданія всѣхъ безъ исключенія гимновъ Романа и отъ отысканія въ греческомъ текстѣ имѣющей отношеніе къ Роману главы изъ чудесъ Артемія, не найденной самимъ van den Ven въ cod. Paris. 1468, содержащемъ только шесть чудесъ². Наконецъ, я самъ, возвратившись опять къ вопросу о времени жизни Романа, въ подкрѣпленіе своего прежняго мнѣнія впервые издалъ по cod. Messanens. 30 греческій текстъ того чуда, гдѣ говорится о Романѣ³. Послѣ этого легко было отнести къ VI вѣку тѣ данныя историко-догматическаго и литургическаго характера, на которыя дѣлаются намеки въ твореніяхъ Романа. И ничего другого не сдѣлалъ P. Maass въ своемъ спеціальному изслѣдованіи⁴, какъ только использовалъ выводы, добытые мною годомъ раньше и выраженные въ слѣдующихъ словахъ: «Эти гимны (Романа), хотя мы ихъ и не имѣемъ еще собранными въ одной книгѣ (которой надо ожидать отъ Крумбахера), все же извѣстны намъ и изъ печатныхъ книгъ и изъ рукописей; поэтому мы находимся въ благопріятномъ положеніи, чтобы опредѣлить, въ какое время жилъ составитель ихъ. И даже мы оставимъ отчасти въ сторонѣ хронологическія данныя, вытекающія изъ самаго текста гимновъ

¹) См. мою статью: 'Ο τῆς ἀρχῆς τοῦ Ῥωμανοῦ χρόνος въ Νέα Ἡμέρα 1902 № 1438, 1439.

²) P. van den Ven, Encore Romanos le Mélode (Byz. Zeitschr. 1903, т. XII, стр. 153—166; здѣсь на стр. 165 изд. по cod. Paris. 1468 только предисловіе къ чудесамъ Артемія).

³) См. мою вторую статью: 'Ο χρόνος τῆς ἀρχῆς τοῦ Ῥωμανοῦ (Νέα Ἡμέρα 1905, № 1604).

⁴) P. Maass, Die Chronologie der Hymnen des Romanos (Byz. Zeitschr. 1906, т. 15, стр. 1—44).

съ точки зрѣнія богословской, догматической и литургической (эортологической): нѣкоторыя изъ нихъ достаточно тверды, другія витаютъ на пространствѣ многихъ десятилѣтій, прочія то не поддаются точному установленію, то не согласуются съ обычно принятой хронологіей, наконецъ, цѣлый рядъ принадлежатъ не самому Роману, а передѣльвателямъ многочисленныхъ его стиховъ. Обратимся къ намекамъ въ гимнахъ Романа на событія чисто историческаго характера и мы убѣдимся, что подобныя намеки содержатся главнымъ образомъ въ икосахъ кондака на великій вторникъ, именно въ столь извѣстномъ гимнѣ десяти дѣвамъ¹. Сказаннымъ я удовольствовался тогда для доказательства положенія, что Романъ жилъ въ теченіе всего долготѣтнаго царствованія Юстиніана; и къ этому я прибавилъ тогда еще догадку, что, повидимому, смерть Романа случилась при Юстинѣ II².

Такое рѣшеніе вопроса о Романѣ на основаніи главнымъ образомъ одного только чуда св. Артемія побудило всѣхъ желать, чтобы былъ изданъ цѣликомъ весь текстъ всѣхъ его чудесъ. Подобное желаніе выразилъ, напримѣръ, и дорогой мой товарищъ проф. С. А. Жебелевъ подѣ влияніемъ открытаго имъ въ чудесахъ (черезъ посредство славянскаго перевода) обилія археологическихъ данныхъ, относящихся къ инкубаціи у древнихъ христіанъ³.

Составленіе по возможности полного собранія чудесъ св. Артемія стоило мнѣ многолѣтнихъ изысканій. Имѣя свѣдѣнія о томъ, что славянскій переводъ насчитываетъ 34 чуда, я напрасно долгое время искалъ соответствующаго греческаго текста. Сначала

¹) Νέα Ἡμέρα 1905, № 1604.

²) Νέα Ἡμέρα 1902, № 1439.

³) С. Жебелевъ, Чудеса св. Артемія (Сборникъ статей посвященныхъ В. И. Ламанскому по случаю пятидесятилѣтія его ученой дѣятельности. СПб., 1907, ч. 1, стр. 451—473).

(въ 1888 г.) я нашелъ 18 чудесъ, безъ предисловія, въ р-си Sabait. 27, затѣмъ 6 чудесъ съ предисловіемъ въ р-си Paris. 1468 (ancien fonds; текстъ изъ этого кодекса списанъ для меня моимъ другомъ Georges Fardis, въ настоящее время директоромъ des Archives Diplomatiques). Впослѣдствіи, благодаря содѣйствію уважаемаго о. Hippolyte Delehaeye, я получилъ списокъ 13 чудесъ изъ р-си Корол. Брюссельской бібліотеки. Оба, однако, списка (и Парижскій и Брюссельскій) не даютъ ничего новаго, кромѣ пролога и перваго чуда, недостающихъ въ Саввинскомъ вслѣдствіе пропажи одного листа. Такимъ образомъ до 1904 года мнѣ удалось собрать только 18 чудесъ, и лишь изъ изданнаго въ этомъ году Н. Delehaeye, *Catalogus codicum hagiographicorum graecorum monasterii S. Salvatoris nunc Bibliothecae Universitatis Messanensis*¹ я узналъ, что въ этой бібліотекѣ есть списокъ 1308 года, содержащій 45 чудесъ, т. е. гораздо больше, чѣмъ слав. переводъ. Благодаря содѣйствію С.-П. университета, р-сь была выслана въ Петербургъ, гдѣ я и могъ списать изъ нея какъ 45 чудесъ Артемія, такъ и другія статьи². Съ тѣхъ поръ, несмотря на усердные поиски, мнѣ не удалось найти ни въ одной бібліотекѣ новаго списка чудесъ Артемія, и я, приступая къ изданію, кладу въ основу его только указанные подь 1—3 три списка.

1) A=cod. Bibliothecae Nation. Paris. 1468 XI вѣка, л. 152^v—155^v (смотри. *Catalogus codicum hagiogr. graecor. Biblioth. Nation. Paris. Bruxellis 1896*, стр. 144). Здѣсь есть предисловіе къ чудесамъ и шесть

¹) См. *Analecta Bollandiana*, 1904, т. 23, стр. 43.

²) Три изъ выписанныхъ статей (жизіе преп. Герасима, составленное Космой риторомъ, мученіе св. Кирака, епископа Іерусалимскаго, и мученіе 63 паломниковъ, убитыхъ въ Іерусалимѣ арабами) уже помѣщены мною въ моемъ „Сборникъ Палест. и Сирійск. Агіологіи“ (*Правосл. Пал. Сборн. вып. 57-й 1907*, стр. 124—172+131—192).

чудесъ, носящихъ нумерацію отъ α'—ζ' и точно соотвѣтствующихъ вмѣстѣ съ предисловіемъ находящимся въ слав. переводѣ подь нумерами 1, 2, 7, 8, 10 и 17 чудесамъ. Правописаніе страдаетъ ошибками въ удареніяхъ и придыханіяхъ, а также іотакизмами, которые почти все указаны мною въ примѣчаніяхъ; лексическія отличія р-си не значительны. Повидимому, эта рукопись предназначалась для литургическаго употребленія въ день памяти святого, когда прочитывались только немногія изъ чудесъ.

2) B=cod. Sabaiticus 27, XI вѣка, л. 223^v—237 (смотри. подробное описаніе его въ *Іерусол. Вѣстн.* II 50—53). Чудеса св. Артемія сохранились здѣсь безъ начала вслѣдствіе пропажи 1 листа (между теперешними л.л. 222—223). Отсутствуетъ предисловіе, первое чудо и большая половина втораго чуда, такъ что текстъ начинается со словъ *σακούτον, ἀδελφε, ὁπως ἴδω σε καὶ ποιήσαντος τοῦ* (смотри. ниже стр. 312); затѣмъ слѣдуютъ чудеса безъ перерыва и съ нумераціей до η', причѣмъ отъ чуда β' до ζ' наблюдается совпаденіе съ слав. переводомъ, а чудо η' соотвѣтствуетъ 20-му слав. перевода. Во всякомъ случаѣ Саввинская р-сь съ самаго начала содержала только 18 чудесъ, и надо думать, что она предназначалась не для церкви во имя св. Артемія, а для монастыря, гдѣ во время трапезы совершалось чтеніе чудесъ; если въ этомъ м-рѣ находилась часть мощей святого, то чудеса, прочитывались и въ различные моменты всенощнаго бдѣнія. Правописаніе Саввинской р-си не лишено ошибокъ, которыя, однако, нисколько не вредятъ тексту ея; все онѣ отмѣчены мною въ примѣчаніяхъ, гдѣ указаны также лексическія и синтаксическія отличія; изъ послѣднихъ видно, что текстъ подвергся значительнымъ измѣненіямъ въ одну какую-то эпоху, когда слухъ образованныхъ

монаховъ неприятно поражали простонародныя выраженія и устарѣвшія слова.

3) С = cod. Messanensis 30, 1308 года, л. 76^v — 96^v (смотри описание его у Н. Delehayе въ *Analecta Bolland.* 1904, т. 23, стр. 41—47). Здѣсь находятся 45 чудесъ св. Артемія съ прологомъ впереди; изъ нихъ первые 34 соотвѣтствуютъ первымъ 34 слав. перевода. Вся эта серия чудесъ по своимъ лексическимъ и синтаксическимъ особенностямъ, обычно встрѣчающимся въ разныхъ памятникахъ VII вѣка (каковы: хроника Мадалы, вопросоотвѣты Варсануфія, еще неизданное произведение архіепископа Кипрскаго Аркадія о житіи св. Симеона Дивногорца, «Лугъ» Іоанна Мосха и другіе подобнаго же рода памятники), представляетъ собою, какъ мнѣ кажется, точный, т. е. достаточно близкій ко времени составленія оригинала, списокъ; и вслѣдствіе этого для настоящаго изданія я взялъ его основнымъ. Текстъ С кипитъ орфографическими ошибками, изъ которыхъ мною приводятся въ примѣчаніяхъ и болѣе странныя и достойныя вниманія: встрѣчается и много случаевъ перестановки удареній (наприм., *ὀρίαναι* = *ὀρίαναι*); но несмотря на все это, внимательный читатель не встрѣчаетъ все же затрудненій къ полному пониманію текста чудесъ. Писецъ р-си, бывший, безъ сомнѣнія, большимъ невѣждой въ древне-греческомъ языкѣ, писалъ, повидимому, не всегда прямо съ своего оригинала, а иногда и подѣ диктовку другого лица, чѣмъ я и объясняю наличие у него множества искаженій, какъ наприм.: *ποικιλοχρόνους* = *ποικιλοχρόνους*, *πολλὰ γὰρ* = *πολλῶν γὰρ*, *ἐνακων* = *ἐν ἀκοῇ*, *θαυματρουγῶ* = *θαυματουργῶ*, *ἐδὲ* = *ἐν δέ*, *τηπραγματέα* = *τῆ πραγματεία*, *ἐπιξενεῶνος* = *ἐπὶ ξενῶνος*, *πλήχυνενα* = *πλήχυν ἔνα*, *ἐκκεουδαίμονος* = *ἐκ σκευοδαίμονος*, *σχηματι* = *σχήματι*, *πεινοφιλῶν* = *πεινὸν φειλῶν*, *λουλίον* = *λουρίον*, *ἐντινία* = *ἐν τινὶ οἰκίᾳ*, *ἀίβανον* = *λίβανον* и т. д.

4) D = Великія Минеи-Четы, собранныя всеросс. митроп. Макаріемъ. Октябрь. СПб. 1870—1880, стр. 1633—1675. Здѣсь содержится древне-слав. переводъ 34 чудесъ съ предисловіемъ, въ томъ же порядкѣ, какъ и въ С до 34-й его главы, при чемъ, конечно, исключаются чудеса 27—28, которыя, вслѣдствіе утраты славянск. перевода значительной части обоихъ, соединены въ одно подѣ нумеромъ 27-мъ (дальше слав. переводъ перескакиваетъ сразу къ 29-му чуду). Вслѣдствіе моего малаго знакомства съ древнеслав. языкомъ я не могъ привлечь себѣ на помощь слав. переводъ, но все же я замѣтилъ, что онъ въ общемъ сходится и лексически и синтаксически съ текстомъ С: замѣтилъ я также, что въ нѣкоторыхъ мѣстахъ переводчикъ пропускаетъ слова и фразы и своей разстановкой знаковъ препинанія дѣлаетъ текстъ неудобопонятнымъ, можетъ быть, даже и для славистовъ. Во всякомъ случаѣ для меня общій результатъ поверхностнаго моего ознакомленія съ слав. переводомъ заключается въ томъ, что славянинъ даетъ въ общемъ преданіе чудесъ св. Артемія, тѣснѣйшимъ образомъ примыкающее къ С, но по оригиналу, отличающемуся отъ оригинала послѣдняго: объ этомъ свидѣтельствуеъ и отсутствіе въ слав. переводѣ 11 послѣднихъ главъ (лѣ'—лѣ'), находящихся въ С.

5) Cod. Bibliothecae Reg. Bruxellensis 8599—600, XVII вѣка, л. л. 179—190 (смотри о немъ Н. Omont, *Catalogue des mss grecs de la Bibl. Royale de Bruxelles.* Gand 1885, стр. 39). Здѣсь находятся 13 чудесъ св. Артемія съ прологомъ впереди; копія съ него любезно сдѣлана для меня Н. Delehayе. Сравненіе этого текста съ С показало мнѣ, что передъ нами просто копія съ С, сдѣланная въ XVII вѣкѣ для старыхъ болландистовъ, а немногочисленныя отличія въ немъ отъ С принадлежатъ писцу; я счелъ

поэтому совершенно излишнимъ приводить его различенія.

Указанныя здѣсь три рукописи (А, В, С) съ чудесами св. Артемія D показываютъ, что вслѣдствіе отсутствія обычнаго у агиографовъ эпилога имѣемъ право предположить неполноту сборника чудесъ даже въ С: иначе говоря, долженъ былъ существовать еще болѣе обширный сборникъ чудесъ. Въ пользу такого предположенія говоритъ не одно только отсутствіе эпилога, а и то, что въ краткомъ проложномъ сказаніи о св. Артеміи упоминаются чудеса, совершенно неизвѣстныя даже по С. Текстъ этого сказанія, извѣстный по многимъ древнимъ спискамъ литургическихъ синаксарей, а также въ новогреческомъ ¹ и древнеславянскомъ ² переводахъ, я помѣстилъ на стр. 76—79 по рукописи Coisl. 304 XIV вѣка, копія съ которой сдѣлана моимъ другомъ г. Георгіемъ Фарди. Читатель проложнаго житія замѣтитъ, что составитель его приводитъ только шесть чудесъ на искусственномъ архаичномъ языкѣ. Изъ нихъ второе представляетъ, пожалуй, собою сокращеніе главы β' по р-си С; третье равнымъ образомъ, можетъ быть, имѣеть отношеніе къ главѣ χβ'; четвертое, очевидно, есть передѣлка главы δ'; пятое имѣеть нѣкоторое сходство съ главой κς', но упоминаемаго здѣсь Θεόδωρος χαλκεός называетъ Ἰωάννης; не исключена, однако, возможность того, что въ предполагаемомъ болѣшемъ сборникѣ чудесъ находилась глава, излагавшая чудо св. Артемія съ такими же характерными чертами, какъ и чудо, упоминающее Ἰωάννης χαλκεός. Во всякомъ случаѣ чудеса первое и шестое не имѣютъ никакого отношенія къ извѣстному уже намъ сборнику С. Этихъ наблюденій, можетъ быть, достаточно

¹) *Νικολιδης, Συναξαριστής. Ἀθήναι*: 1868, т. 1, стр. 146—148. Сравни. К. *Δουλίχη, Μέγας Συναξαριστής. Ἐν Ἀθήναις*: 1889—1896, т. 10, стр. 285—288.

²) Смолр., кромѣ списковъ Пролога, также Вел. Миней-Четьи, столб. 1675—1679.

для того, чтобы убѣдиться, что мы еще не имѣемъ въ полномъ видѣ произведенія анонимнаго собирателя чудесъ св. Артемія; но о личности его можно предположить, что этотъ замѣчательный писатель VII вѣка занималъ выдающееся положеніе въ Константинополѣ, въ мѣстности Ὁξεία, въ церкви Іоанна Предтечи, гдѣ были положены мощи св. Артемія и совершались отъ нихъ удивительныя чудеса.

II.

На стр. 80—97 я помѣстилъ Іоанна Тзетцы, извѣстнаго византийскаго писателя XII вѣка, многоученное и въ литературномъ отношеніи очень искусное похвальное слово сиракузской мученицѣ Лукіи, память которой праздновалась съ древнихъ поръ и въ Константинополѣ 13-го декабря ¹. Объ этомъ риторическомъ произведеніи не упоминаетъ ни одинъ изъ біографовъ Тзетцы ², хотя оно и было два раза отмѣчено еще въ XVIII вѣкѣ: впервые воспользовался имъ, по всему вѣроятію, на основаніи Мессинской копіи, сиракузскій іезуитъ Octavius Cajetanus ³, затѣмъ упомянулъ его Bandini на основаніи флорентійской р-си Medic. Laurent. plut. V° cod. 10 ⁴. Мое изданіе сдѣлано по двумъ спискамъ:

1) А=рукопись моей собственной бібліотеки, пергам., XIII вѣка, л. 11^v—17^v, 20^v—21^v. Текстъ

¹) Сравни. А. *Дмитріевскій, Топикъ*. Кіевъ 1895, стр. 30; Н. *Delehaye, Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae*. Bruxellis 1902, стр. 306.

²) *G. Hart, De Tzetzarum nomine vitis scriptis*. Lipsiae 1881. Н. *Giske, De Ioannis Tzetzae scriptis ac vita*. Rostock 1881. К. *Krumbacher, Gesch. d. byz. Litteratur* ², стр. 526—536.

³) *O. Cajetanus, Isagoge ad historiam sacram Siculam*. Panormi 1707, стр. 188.

⁴) *Catalogus codd. mss biblioth. Medic. Laurentianae*. Florentiae 1764, стр. 23. Тамъ-же находится, подъ именемъ Тзетцы, и житіе или мученичество св. Лукіи начин. со словами: Τῆς ἐνδοξοῦ καὶ ἀθληφόρου μάρτυρος.

писанъ здѣсь въ одинъ столбець рукой образованнаго человѣка и потому достаточно правильно; каждая страница насчитываетъ 32—33 строки; рукой основного писца на поляхъ часто встрѣчаются объяснительныя примѣчанія къ отдѣльнымъ частямъ текста, а переводы отдѣльныхъ словъ надписаны между строкъ.

2) В=cod. Messanensis 30, 1308 года, л. 156^v—160^v. Текстъ здѣсь полонъ ошибокъ, которыя, въ виду ихъ незначительности, я не счелъ нужнымъ отмѣчать, удовольствовавшись указаніемъ отличій въ словахъ отъ р-си А. Рукопись В также содержитъ схолии на поляхъ и между строкъ, отличныя отъ находящихся въ р-си А; нельзя поэтому сразу предположить, что составителемъ всѣхъ схолий былъ самъ Тцетца. Всѣ схолии обоихъ списковъ я помѣтилъ особо между стр. 97—101, присоединивши, гдѣ было можно, и указанія на ихъ источники.

III.

Сказаніе игумена Игнатія объ иконѣ І. Христа (стр. 102—113) я выписалъ въ 1885 г. изъ пергаментной р-си 1307 года македонскаго м-ря Косиницы подъ № 35, насчитывающей 236 лл. Этотъ кодексъ до л. 230 содержитъ дѣянія и посланія апостоловъ, написанныя каллиграфически рукой извѣстнаго писца Теодора Агіопетрита, какъ это показываетъ собственноручная помѣтка его на л. 230^r. Нашъ текстъ находится въ видѣ приложения на дальнѣйшихъ листахъ 230^v—236^v; почеркъ его отличается отъ предыдущаго, какъ болѣе скоро-

¹⁾ Ср. А. П. Керамѣосъ 'Ἐκθεσις παλαιῶν καὶ φιλόλογ. ἐρευνῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ (Ἐκθ. Φιλολ. Συλλόγου Κ/πόλεως παρὰ τ. XVII τόμου), стр. 32. О Теодорѣ Агіопетритѣ смотр. *Gardthausen*, Griech. Paläographie, 339; *Ch. Graux*, Notices sommaires des mss de la grande bibliothèque royale de Copenhague, 28—29; *H. Omont*, Notes sur les mss grecs du British Museum. Paris 1884, стр. 38; *D. Serruys* въ *Revue des bibliothèques* 1904, т. XIV, стр. 69. *II. Успенскій*, Перв. путеш. въ афонскіе монастыри и скиты. Часть II. Прилож. къ 2-му отдѣл. сей части. Москва 1881, стр. 72.

писный, по и онъ принадлежитъ тому же каллиграфу: здѣсь послѣдній писалъ не употребительнымъ для Евангелій и Апостоловъ архаизированнымъ почеркомъ, а своимъ обыкновеннымъ. Второй списокъ нашего текста находится въ cod. Mosquensis ¹⁵⁹CLX, membran., между листами 244—251. На основаніи этой рукописи далъ историко-литературную оцѣнку сказанія покойный В. Г. Васильевскій, удовольствовавшись однимъ разборомъ его ¹. Я же для изданія текста воспользовался и Московской рукописью, которую сличилъ для меня съ Македонскою одинъ изъ моихъ друзей грековъ, г. Саріяни, кандидатъ Москов. Дух. Академіи.

IV.

На стр. 114—140 я помѣстилъ два различныхъ произведенія, относящихся къ одному и тому же лицу: 1) житіе св. Агапита, епископа Синая (Συναῖος) и 2) пѣснопѣнія въ честь его, совершавшіяся въ древности на греческомъ Востокѣ въ день памяти его 18-го февраля. Память его совершается у православныхъ и теперь въ тотъ же день ², а у латинянъ 24-го марта, согласно съ древними ихъ мартирологіями ³. Самое древнее извѣстное мнѣ упоминаніе о св. Агапитѣ въ греческомъ синаксарѣ, относящееся, по крайней мѣрѣ, къ IX вѣку, находится въ Патмосскомъ типиконѣ ⁴, гдѣ онъ ошибочно названъ епископомъ Συναῖου, вмѣсто Συναῖου или Συναῖος; встрѣчается и въ типиконѣ іерусалимскаго монаст. св. Креста, № 40 л. 104^v, составленіе котораго безспорно относится ко второй половинѣ

¹⁾ В. Г. Васильевскій. Одинъ изъ греческихъ сборниковъ. СПб., 1886 (=Ж. М. Н. Пр. Ноябрь 1886), стр. 41—44.

²⁾ Ср. архіеп. *Арсевій* Полный мѣсяцесловъ ². Владиміръ 1901, т. 2, стр. 47. *I. Martinov*, Annus ecclesiasticus graeco-slavicus. Bruxellis 1863, стр. 76.

³⁾ AA. SS. Martii т. 3, Antverpiae 1668, стр. 480.

⁴⁾ А. А. *Димитриевскій*, Топикъ, стр. 51.

X вѣка при Константиѣ Порфирородномъ; равнымъ образомъ встрѣчается и въ календаряхъ при евангелияхъ¹ и въ разныхъ другихъ многочисленныхъ литургическихъ рукописяхъ новѣйшаго происхожденія. Кромѣ этихъ литургическихъ памятней святого Агапита, есть еще и краткія жизнеописанія его въ родѣ находящагося въ минологіи императора Василия II² и довольно обширное, встрѣчающееся подъ видомъ литургическаго синаксарнаго сказанія въ различныхъ редакціяхъ въ спискахъ минологіевъ и предназначенное для чтенія въ церкви въ день памяти святого; въ настоящее время оно одно только издано по списку такъ называемаго Сирмондова синаксаря³. Но это жизнеописаніе, хотя и краткое, даетъ намъ слѣдующее цѣнное свидѣніе: *καὶ ἔτερα πολλὰ εἰργάσατο θαύματα, ὧν τὸν ἀριθμὸν περὶ τὰ ἑκατὸν ἢ καὶ πλεονα ἢ κατ' αὐτὸν ἱστορία περιέχει*. Отсюда ясно, что существовало особое пространное жизнеописаніе св. Агапита, содержавшее около ста или больше чудесъ его. Къ сожалѣнію, она до сихъ поръ намъ не извѣстна, хотя я и не подѣлился разыскивать ее въ многочисленныхъ изданныхъ и неизданныхъ каталогахъ греческихъ рукописей. Существуетъ, однако, другое, можно сказать, пространное жизнеописаніе св. Агапита, составленное, безъ сомнѣнія, на основаніи именно того неизвѣстнаго, такъ какъ описываетъ около 50 его чудесъ. Рѣчь идетъ о житіи св. Агапита, помѣщенное здѣсь на стр. 114—129 по рукописи Моск. Синод. Библ. ¹⁸³CLXXXIV. Текстъ этотъ показы-

¹) Напримѣръ, въ календарѣ евангелии Импер. Публ. Библ. 56 XI вѣка, л. 220: *Τὸ ἐν ἀγίοις πατέρος ἡμῶν καὶ μεγάλου θαυματουργοῦ Ἀγαπίτου, ἐπισκόπου Συνοῦου*. Относительно другого рукописнаго евангелия смогр. А. Ивановъ въ Зап. Импер. Русск. Археол. Общ. (СПБ, 1886), стр. 137.

²) *Migne, Patrol. gr.* т. 117, стр. 320.

³) *H. Delehaye, Synaxarium ecclesiae C/ropolitanae*, стр. 473. Можно указать списки: Моск. Синод. Библ. по каталогу Владимира № 354 л. 236. Импер. Публ. Библ. № 240, л. 74. № 231, л. 173^v—174^r. Передѣлка на новогреческій языкъ у *Никодима, Συναξαριστής*, т. 1, стр. 464—465.

ваетъ слѣды зависимости отъ неизвѣстнаго пространнаго жизнеописанія, откуда взято содержаніе, но не внѣшняя форма, какъ это видно изъ эпилога: въ послѣднемъ помѣщена молитва за византійскаго царя, а эта особенность свойственна эпилогамъ всѣхъ безъ исключенія агиографическихъ текстовъ указанной Московской рукописи; а такъ какъ лексическія и синтаксическія особенности однообразны во всѣхъ эпилогахъ (въ томъ числѣ и въ житіи св. Агапита), то, безъ сомнѣнія, составитель ихъ — одно лицо, жившее, можетъ быть, не раньше X вѣка. Свидѣнія о многочисленныхъ чудесахъ св. Агапита составитель эпилога могъ черпать изъ того же неизвѣстнаго пространнаго жизнеописанія; послѣднимъ пользовался въ IX вѣкѣ и гимнографъ Іосифъ при сочиненіи пѣсеннаго канона въ честь святого, подобныхъ къ стихирамъ канонизмы и кондака¹: во всѣхъ этихъ произведеніяхъ онъ тоже намекаетъ на многочисленные чудеса св. Агапита. Текстъ всего указаннаго чина, составленнаго Іосифомъ, я помѣстилъ на стр. 130—140 по рукописи Моск. Синод. Библ. ¹⁸¹CLXXXII, копія съ которой любезно доставлена мнѣ уважаемымъ архимандритомъ Іаковомъ, настоятелемъ Константинопольскаго подворья въ Москвѣ.

Прежде чѣмъ закончить рѣчь о св. Агапитѣ, я долженъ еще прибавить, что на основаніи разсказовъ о чудесахъ читатель можетъ отождествить св. Агапита съ другимъ Агапитомъ, епископомъ Синадскимъ, который у арианъ считается святымъ. Объ этомъ второмъ Агапитѣ сохранились два свидѣтельства. *Σουΐδας* говоритъ: *Ἀγαπίτος, ἐπίσκοπος Συνάδων, ὃν ἐν ἐπαίνῳ τίθεται Εὐδόσιος ὁ Παμφίλου καὶ θαυμάτων αὐτοῦ ἑξαΐσιων μνήμην ποιεῖται, ὁρῶν μεταστάσεις καὶ ποταμῶν καὶ νεκρῶν ἐγέρσεις· καὶ ὅτι στρατιῶτην ὄντα ἠβουλήθη Μαξιμίος*

¹) Кондакъ этотъ вмѣстѣ съ икосомъ уже изданъ архим. *Амфилохіемъ*, Кондакарій въ греческомъ подлинникѣ XII—XIII в. Москва 1879, стр. 221.

ὡς χριστιανὸν ἀποκτεῖναι διὰ τὸ πονθάνεσθαι πολλοὺς τὰ παρ' αὐτοῦ τελούμενα ὑπεραγαμένους¹. Есть, кромѣ того, и слѣдующее краткое резюме всего, читаннаго патриархомъ Фотиємъ о томъ же Агапитѣ въ утраченной теперь церковной исторіи Филосторгія: "Ὅτι περὶ Ἀγαπητοῦ τοῦ συναρσειώτου, ὃς καὶ ἐκ καταλόγου σιραιωικοῦ πρεσβύτερός τε κατέστη παρὰ τῶν ὁμοφρόνων καὶ Συνάδων ἐπίσκοπος ὕστερον. περὶ γοῦν τούτου πολλὰ τερατολογίαν (= Филосторгіѣ) νεκρούς τε αὐτὸν ἀναστῆναι λέγει καὶ πολλῶν ἄλλων παθῶν φυγαδευτὴν γενέσθαι καὶ ἐλατῆρα οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παραδόξων ἄλλων ἔργων δημιουργόν, καὶ πολλοὺς ἐξ ἑλλήνων εἰς τὸν χριστιανισμὸν μετατάξασθαι παρασκευάσαι².

Источникъ приведеннаго изъ Свиды мѣста — Евсевій Кесарійскій; но въ церковной исторіи его ничего не говорится объ Агапитѣ, и потому кажется справедливымъ замѣчаніе Валезія, что Евсевій упомянуть по ошибкѣ вмѣсто Филосторгія; ошибку можно допустить, особенно если примемъ во вниманіе, что Свида взялъ свое свѣдѣніе объ Агапитѣ не прямо изъ несуществовавшей уже въ его время исторіи Филосторгія, а изъ сборника выписокъ изъ церковныхъ исторій различныхъ авторовъ, и именно изъ tripartita Θεοδора Чтеца, какъ разъ начинающейся немалымъ количествомъ отрывковъ изъ церковной исторіи Евсевія. Что мѣсто Свиды объ Агапитѣ представляетъ собою сокращеніе свѣдѣній, находившихся у Филосторгія, это доказывается простымъ сравненіемъ текста Свиды съ краткимъ изложеніемъ Фотія. Оба говорятъ одно и то же, именно, что Агапитъ сначала былъ воиномъ, а потомъ епископомъ Синадскимъ; Свида называетъ его ἐξαισίων θαυμάτων δημιουργόν, какъ и Фотій — πολλῶν παθῶν φυγαδευτὴν καὶ ἐλατῆρα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παραδόξων ἄλλων ἔργων δημιουργόν; оба также отмѣчаютъ, что, по словамъ

¹) *Suidae lexicon*, т. 1 стр. 44 изд. Bernhardy.

²) *Migne, Patrol. gr.* т. 65, стр. 472.

Филосторгія, онъ и мертвыхъ воскресилъ. Изъ числа удивительныхъ чудесъ Агапита упоминаетъ Свидя особенно ὄρων μεταστάσεις καὶ ποταμῶν. И Свидя, и Фотій прочли у Филосторгія и о томъ, что Агапитъ многихъ язычниковъ обратилъ въ христіанскую вѣру. Всѣ эти свѣдѣнія Свиды и Фотія объ арианскомъ епископѣ Агапитѣ, хотя и очень краткія, вполне точно совпадаютъ съ данными довольно пространнаго житія святого епископа Агапита. И онъ, подобно ариану Агапиту, былъ воиномъ (стр. 116 § 5); какъ тотъ во время исполненія своихъ воинскихъ обязанностей поражалъ умы своихъ языческихъ сотоварищей совершаемыми въ ихъ средѣ чудесами, такъ и нашъ Агапитъ дѣлалъ то же самое, при чемъ жизнеописатель его перечисляетъ нѣкоторыя изъ чудесъ (стр. 116—117 § 6—9). По словамъ Филосторгія, имп. Максиминъ, узнавши, что Агапитъ—христіанинъ и развратитель воиновъ, захотѣлъ убить его; но и биографъ нашего Агапита рассказываетъ то же самое съ тою лишь разницей, что вмѣсто Максимиана называетъ современнаго ему Лицинія, который, встревоженный дошедшими до него слухами объ Агапитѣ, въ гнѣвѣ призываетъ его и приказываетъ ему показать его воинскую опытность, иными словами, подвергъ его разнымъ мученіямъ, во время которыхъ Агапитъ, показавшій поразительную военную выpravку, могъ обратитъ гнѣвъ Лицинія на милость (стр. 116 § 5); но въ теченіе нѣкотораго неопредѣленнаго точно времени Агапитъ, вмѣстѣ съ другими мучениками, подвергся мученіямъ и былъ брошенъ въ темницу; можетъ быть, это случилось по приказанію Максимиана. Арианинъ Агапитъ у Филосторгія творитъ удивительныя чудеса: онъ перемѣщалъ горы и рѣки, воскрешалъ мертвыхъ, прогонялъ демоновъ, и многихъ изъ язычниковъ привлекъ въ христіанство; но то же самое дѣлалъ и св. Агапитъ, по словамъ

нашего биографа. Такъ, силой молитвы онъ перемѣстилъ одинъ разъ высокую скалу (стр. 119 § 15), другой разъ—цѣлый холмъ (стр. 127 § 53); рѣки отвелъ въ другія русла (стр. 120, 124, § 21, 39, 40), воскресилъ умершаго еврея (стр. 121 § 24), человѣка, скоропостижно умершаго, возвратилъ къ жизни (стр. 126 § 47); то же сдѣлалъ и съ другимъ мертвецомъ, вдову котораго притѣсняли кредиторы за его долги: покойникъ поднялся, заявилъ, что эти долги имъ уплачены уже, и опять почилъ вѣчнымъ сномъ (стр. 121 § 25). Приводится много случаевъ изгнанія святымъ демонскихъ болѣзней и обращенія язычниковъ въ христіанство (стр. 117, 121, § 7, 24).

Въ виду такого сходства упоминаемаго у Филосторгія аріанскаго епископа Агапита съ нашимъ одноименнымъ святымъ епископомъ не можетъ быть сомнѣнія въ томъ, что рѣчь идетъ объ одномъ и томъ же лицѣ, которое, хотя и арианствующее, было принято ради мученій за вѣру Христову въ сонмъ святыхъ православной церкви. Известно, что въ синаксаряхъ приводятся и другіе святые изъ числа арианъ, какъ, наприм., Пареній Лампсакскій, великомученикъ Артемій и друг. Разница между Филосторгіемъ и нашимъ биографомъ св. Агапія заключается особенно въ имени епископіи; у Филосторгія—Σύναδα у биографа—Συναός. Но Συναός подкрѣпляется и поддерживается всѣми безъ исключенія извѣстными намъ списками литургическихъ житій, краткими синаксарными житіями св. Агапита и чинослѣдованіемъ Іосифа, такъ что никакъ нельзя сомнѣваться въ томъ, что православная церковь въ своихъ литургическихъ памятникахъ сохраняетъ о св. Агапіи вѣрное преданіе, то самое, которое образовалось на мѣстѣ его служенія; слѣдуетъ поэтому предположить, что Σύναδα у Фило-

сторгія возникло вслѣдствіе недоразумѣнія или вслѣдствіе смѣшенія Συναός съ Σύναδα¹, особенно если принять во вниманіе, что городъ Σύναδα извѣстенъ у многихъ писателей, и имя его, какъ привычное, легко могло вытѣснить другое, звучащее одинаково, но мало извѣстное: у Птолемея Συναός упоминается только однажды да и то, можетъ быть, въ качествѣ позднѣйшей прибавки²; въ подписяхъ соборовъ, у Иерокла³ и въ спискахъ епископій⁴ Συναός встрѣчается рѣдко и притомъ же все это памятники болѣе поздней эпохи, чѣмъ время жизни Агапита. Самый городъ Συναός признали теперь въ нынѣшнемъ Simav⁵, а судя по нѣкоторымъ спискамъ епископій, онъ назывался и просто «городомъ св. Агапита», равно какъ и вся епархія⁶.

VII.

Агіологическаго характера и текстъ на стр. 141—147: слово извѣстнаго писателя Константина Акрополита въ честь св. Аванасія, епископа Адрамиттійскаго, взятое мною изъ написаннаго самимъ Акрополитомъ кодекса Hierosol. S. Sepulcri 40 (смотри Геросол. Вѣд. I, 122).

Рукопись не называетъ дня празднованія памяти св. Аванасія; и самъ этотъ святой совершенно неизвѣстенъ въ агіологическихъ памятникахъ.

Составитель слова свидѣтельствуетъ объ отсутствіи какихъ бы то ни было древнѣйшихъ жизнеописаній свя-

¹) То же смѣшеніе наблюдается и въ древнихъ латинскихъ минологіяхъ.

²) Ptolemaei geogr. V, 2, 22.

³) Synecdemus Hieroclis ed. Burckhardt, стр. 20.

⁴) Parthey, Synecdemus, стр. 114, 124, 192, 209, 211, 220, 233, 253. H. Gelzer, Georgii Cyprii descriptio orbis Romani, стр. 68, 71, 81. H. Gelzer Ungedruckte. . . Texte der Notitiae episcopatum. München 1900, стр. 558.

⁵) W. Ramsay, The historical geography of Asia Minor. London 1890, стр. 147, 209. W. Ramsay, The cities and bishoprics of Phrygia. Oxford 1895, стр. 230—234.

⁶) Gelzer, Georg. Cyprius, стр. 68. Parthey, Hier. Synecdemus, стр. 111 и 209.

того. Повидимому, Акрополитъ составилъ свое произведение въ Адрамиттѣ на основаніи мѣстнаго преданія и, можетъ быть, краткаго писаннаго разсказа о чудесахъ, совершавшихся тамъ при мощахъ св. Аѳанасія. Когда жилъ св. Аѳанасій Адрамиттійскій, авторъ не даетъ возможности опредѣлить.

УШ.

На стр. 148—153 находится разсказъ о чудѣ Богородицы, случившемся въ Константинополѣ при императорѣ Мануилѣ Палеологѣ въ 1426 году; текстъ этотъ любопытенъ и тѣмъ, что извѣстенъ изъ рукописи, написанной въ монастырѣ Богородицы Одигитріи годъ спустя послѣ самого событія; рукопись эта — Hierosol. S. Sabae 332 1427 года (описание смотр. въ *Иеросол. Вѣстн.* т. 2, стр. 457—9); по ней и сдѣлано наше изданіе.

УХ.

Послѣ всѣхъ этихъ памятниковъ агиологическаго содержанія слѣдуетъ далѣе рядъ текстовъ самаго разнообразнаго характера. На первомъ мѣстѣ (стр. 154—183) поставлены три подлинныхъ огласительныхъ слова св. Іоанна Златоустаго, слѣдующія другъ за другомъ съ нумераціей отъ β' до δ'. Первое слово (α') уже много разъ издавалось раньше¹; въ другихъ спискахъ, напримѣръ, въ Coisl. 245 (saec. X, f. 104) и Моск. Синод. Библ. ¹²⁸сххх (X вѣка, л. 267 и слѣд.)², это слово стоитъ особнякомъ отъ прочихъ,

¹) Нач.: Ὁς ποβεῖνος καὶ ἐπέρστος τῶν νέων ἡμῶν ἀδελφῶν ὁ γορός. Впервые издано по рукописи Фридр. Морелли у *Fronto Ducaeus, Joannis Chrysostomi ad populum Antiochenum. . . homiliae LXXVI. Lutetiae Paris. 1609, стр. 795—806* (сравн. *Notae Fr. Ducaei, стр. 122*). Я предполагаю, что рукопись Морелли теперь Coisl. 245, въ которомъ слова І Златоуста находятся на лл. 104 и слѣд. (смотр. *B. de Montfaucon, Bibliotheca Coisliniana, стр. 301*).

²) *Владимиръ, арх.* Систем. описание рукоп. Москов. Сип. Библиот., стр. 165.

а въ Московскомъ спискѣ даже надписано *Κατήχησις α'*, хотя послѣ него нѣтъ никакого другого съ подобной надписью. Montfaucon, переиздавшій его, самъ тоже назвалъ его *Catechesis prima*, но позволилъ себѣ по отношенію къ нему странное нововведеніе: въ качествѣ *catechesis altera* присоединено слово *πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι*¹, которое во всѣхъ безъ исключенія спискахъ сборника словъ, называемаго *Ἀνδριάντες*, находится на 21-мъ мѣстѣ; а на основаніи хорошо извѣстной хронологіи этого слова онъ датировалъ и бывшую въ его рукописи *κατήχησις α'*. Однако, всякій, кто сравнитъ *catechesis prima* съ *catechesis altera*, немедленно признаетъ, что между ними не можетъ существовать никакого отношенія. Напримѣръ, въ *cat. prima* Іоаннъ Златоустъ по поводу клятвы говорить оглашаемымъ, что имъ дается десятидневный срокъ для прекращенія этого обычая: *οὐκ ὄμαι τοὺς σφόδρα νήφοντα καὶ διεγρηγμένους καὶ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἀγροπνοῦντας σωτηρίας πλέον ἡμερῶν δέκα δεηθήσεσθαι, ὥστε παντελῶς ἀπαλλαγῆναι τῆς πονηρᾶς τῶν ὄρκων συνηθείας· εἰ δὲ μετὰ τὰς δέκα ἡμέρας ἦρθεῖ ἡμεν ὀμνόντες, δίχην ἑαυτοῖς ἐπιθῶμεν καὶ τιμωρίαν μεγίστην, καὶ καταδίχην ὀρίσωμεν τῆς παραβάσεως*². Въ слѣдовавшемъ затѣмъ черезъ 10 дней огласительномъ словѣ нужно было бы ожидать вопроса оглашеннымъ, выполнена ли данная имъ заповѣдь, и соотвѣтствующихъ дальнѣйшихъ указаній по поводу ихъ образа дѣйствія; но находящаяся у Montfaucon *catechesis altera* ни слова не говоритъ о клятвѣ. Она, правда, произнесена тоже черезъ 10 дней, но это показываетъ только, что у Златоуста было въ обычаѣ оглашать новокрещенныхъ во второй

¹) *Jo. Chrysostomi opera omnia; opera et studio B. de Montfaucon. Paris. 1718—1738, т. 2, стр. 224—234, 234—244. Migne (Patr. gr. т. 49, стр. 233—240) и Friedr. Dübner (Jo. Chrys. opera selecta. Paris 1861. т. 1, стр. 562—582) слѣдуютъ Montfaucon'у.*

²) Стр. 571 изд. *Dübner*.

разъ черезъ 10 дней послѣ перваго къ нимъ огласительнаго поученія. Что Іоаннъ Златоустъ въ своемъ уже извѣстномъ catechesis prima требовалъ отъ оглашенныхъ оставленія въ теченіе 10 дней привычки клясться, это ясно показываетъ издаваемое теперь мною огласительное слово, надписываемое *κατήχησις β'*; сразу же писатель начинаетъ самъ съ вопроса: Ἄρα ἀπηλάσασθε ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν τὴν πονηρὰν τῶν ἔρκων συνήθειαν; οὐ γὰρ ἐπιλέλησμαι οὐτε ὢν αὐτὸς διελέχθην πρὸς ὑμᾶς, οὐτε ὢν ὑμεῖς ὑπέσχεσθε πρὸς με περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Но и рукописями доказывается, что находящаяся у Montfaucon catechesis prima представляетъ собой начало огласительнаго цикла одного годичнаго періода, и что въ точности завершаютъ этотъ циклъ находящіеся въ моемъ изданіи огласительныя слова β', γ', δ'. Указанная выше catechesis prima, съ надписью *κατήχησις α'*, найдена мною въ двухъ рукописяхъ (Имп. Публ. Библ. 76 и Моск. Син. Библ. ¹²⁹ 133 X вѣка), и обѣ послѣ этой catechesis непосредственно содержатъ другой текстъ съ надписью *κατήχησις β'*, а въ Московской есть загѣмъ и еще два другихъ текста съ надписями *κατήχησις γ'* и *κατήχησις δ'*¹. Такимъ образомъ въ первой рукописи мы имѣемъ только два первыхъ огласительныхъ слова, а во второй всѣ четыре, которыя въ цѣломъ завершаютъ полный циклъ поученій къ желающимъ кре-

¹) Въ Московскомъ спискѣ въ концѣ четвертаго слова монахъ читатель XIV вѣка по имени Γορδίου, по прочтеніи всѣхъ четырехъ словъ написалъ слѣдующую восторженную эниграмму въ честь Іоанна Златоустаго:

Ὅπως ἐλαψεν, ὃ μίχαρ Ἰωάννη,
τῶν ἀρετῶν σου φάος ἐμπροσθεν πάσης
ψυχῆς πεμπούσης τῷ θεῷ δόξαν ἴθην
καὶ μακρότερος εἰ τὸ χρυσολόγον στίγμα
καὶ σου θέσμις ἵλεώ μοι ποιῆται
θεὸν λατρεῖ σου τῆς δίκης ἐν ἡμέρᾳ
οἰκτροῦ ταπεινῷ Γορδίῳ βλακενδύτῃ.

ститься и уже крещенымъ. Первое огласительное слово, какъ уже извѣстное, я не счелъ нужнымъ переиздавать здѣсь, хотя обѣ указанныя рукописи даютъ немало вариантовъ къ существующему изданію. Я ограничился здѣсь изданіемъ остальныхъ трехъ, до сихъ поръ неизданныхъ и мнѣ ни въ какой другой рукописи неизвѣстныхъ. Въ основу изданія положена Московская рукопись, а для текста *κατήχησις β'* принята во вниманіе и Петербургская; послѣдняя, т. е. *κατήχησις β'*, извѣстна и въ древнемъ армянскомъ переводѣ, уже напечатанномъ¹. Подлинность этихъ трехъ огласительныхъ словъ не подлежитъ сомнѣнію: 1) стили ихъ во всемъ обнаруживаетъ характерные признаки рѣчей Златоуста; 2) *Κατήχησις β'* является естественнымъ продолженіемъ перваго огласительнаго слова, подлинность котораго до сихъ поръ никѣмъ не оспаривалась; 3) *κατήχησις γ'* равнымъ образомъ является естественнымъ продолженіемъ второго, а *κατήχησις δ'* завершаетъ весь огласительный циклъ. Уже современникъ Златоуста, блаж. Августинъ зналъ эти огласительныя слова, какъ подлинное произведеніе Златоуста, и заимствовалъ изъ нихъ нѣкоторыя отрывки². На греческомъ языкѣ выдержки встрѣчаются въ Ἱερὰ Παράλληλα Іоаннъ Дамаскина³ и у Θεοδώρα Μελιτινέσкаго⁴. Извѣстенъ и древній латинскій переводъ тѣхъ же словъ, много разъ изданный⁵. Уже извѣстные у Августина, Дамаскина и Θεοδώρα отрывки собралъ Seba-

¹) *Συμφωνία Περὶ τῆς ἑβδόμης* 1861, стр. 147—157.

²) Сморг S. Augustini contra Julianum haeresis Pelagianae defensionem libri VI (*Migne* Patr. lat. т. 44, стр. 654—655, lib. I cap. VI, n. 21).

³) *Migne* Patr. gr. т. 95, стр. 1276, 1433; т. 96, стр. 17.

⁴) *Mai*, Novae patrum bibliothecae t. sextus (Romae 1853), часть 2, стр. 485, 487, 489 (*Migne*, Patrol. gr. т. 149, стр. 956, 957, 960).

⁵) У меня подъ руками два изданія: а) Jacobi de Pfortzen, Basileae 1505, т. 2, л. XXV—XXVI; б) Joannis Chrysostomi operum tomus V. Paris. 1581, стр. 632—637.

stian Haidacher, присоединившій къ своему изданію солидное изслѣдованіе относительно подлинности текстовъ и разнообразнаго значенія ихъ для богословія¹. При настоящемъ первомъ изданіи греческаго текста четвертаго огласительнаго слова я счелъ излишнимъ присоединять отличія его сравнительно съ извѣстными ранѣе отрывками, потому что эти отличія обнаруживаютъ болѣе всего пропуски и измѣненія въ словахъ, принадлежащія всецѣло тѣмъ писателямъ, которые использовали эти отрывки, а не находившимся у нихъ передъ глазами спискамъ. Здѣсь необходимо указать только мѣста, въ которыхъ сосредоточены изданные у Haidacher'a отрывки:

1. Haid. стр. 169: Benedictus deus qui fecit mirabilia solus — fraternitas Christi ut ejus membra sint. Сравн. нашего изд. 176 28—177 12: Εὐλογητός ὁ θεός ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος — ἀδελφότης τοῦ Χριστοῦ, τὸ μέλη εἶναι.

2. Haid. 178: Εὐλογητός ὁ θεός — ἐν παρρησίᾳ δικαιοσύνης. Нашего изд. 176 28—177 1.

3. Haid. 181: Καὶ ἵνα μάθωμεν τοῦ αἵματος τούτου τὴν ἰσχὺν — μακρὰν ποῦ γενήσεται (текстъ, кажется, измѣненный самимъ Θεодоромъ Мелит.) Сравн. нашего изд. 179 14—180 8: Βούλει τοίνυν μαθεῖν τοῦ αἵματος τούτου τὴν ἰσχὺν — ὁ διάβολος ἰδὼν τὴν ἀλήθειαν φεύζεται.

4. Haid. 181: Ὁ Μωϋσῆς φησιν' θύσατε ἄμνον—τὸ αἷμα τοῦ σήματος. Нашего изд. 179 22—180 5: Τί οὖν ὁ Μωϋσῆς; θύσατε, φησίν, ἄμνον — τὸ αἷμα τῆς ἀληθείας.

5. Haid. 183: Ἐνοῦσε τὴν πλευρὰν — αἷμα καὶ ὕδωρ. Нашего изд. 180 17-21.

6. Haid. 183: Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἄρα — τοῦτο νῦν θάνατος. Нашего изд. 180 28—18 14.

7. Haid. 184: Καὶ καθάπερ γυνή τις — τρέφει διηλεκτῶς αἷματι. Нашего изд. 181 7-9.

¹) S. Haidacher, Eine unbeachtete Rede des hl. Chrysostomus an Neugetaufte (Zeitschr. für kathol. Theologie. 1904, т. 23, стр. 168—193).

8. Haid. 185: Ἐρχεται ἀπαξ ὁ Χριστός . . . μεταγενεστέραις ἁμαρτίαις. Нашего изд. 181 21-23: Ἦλθεν ἀπαξ ὁ Χριστός — ταῖς μετὰ ταῦτα ἁμαρτίαις.

X.

На страницѣ 184—212 я издаю два текста литургическаго характера, представляющіе археологическій интересъ. Въ обоихъ находятся два различныхъ чина службы, которая совершалась нѣкогда въ Каирѣ православными для освященія водъ рѣки Нила. Сокращенное изложеніе перваго текста вмѣстѣ съ нѣкоторыми другими отрывками уже ранѣе издалъ проф. А. А. Дмитріевскій по рукописи XVI вѣка, находящейся въ библиотекѣ Синайскаго монастыря подъ номеромъ 974¹. Я же издаю полный текстъ его по болѣе древней рукописи (XIV вѣка), находящейся въ Каирской библиотекѣ Александрійскаго патріархата. Текстъ я списалъ тамъ въ 1888 г., когда началъ составлять каталогъ греческихъ рукописей этой библиотеки². Тогда же я поставилъ на рукописи номеръ 46, раньше она носила номерацию ρиϚ', 104. Рукопись, какъ это видно изъ древней номерациі листовъ, насчитывала раньше 188 листовъ, теперь же насчитываетъ только 179 листовъ, длиной 0.308, шириной 0.212. Рукопись имѣетъ ту особенность, что представляетъ изъ себя списокъ древняго евхология по чину Александрійскаго патріархата, и писана на двухъ языкахъ — по гречески и по арабски, а нѣкоторые тексты только по арабски³. Чинъ

¹) А. Дмитріевскій, Описание литургическихъ рукописей. Томъ 2 Евхология, стр. 684—691.

²) Этотъ каталогъ остался недоконченнымъ вѣдствие возвращенія моего въ Иерусалимъ.

³) Подробное описаніе смотр. у А. Дмитріевскаго, назв. ссч., стр. 344—353.

освященія водъ Нила, издаваемый здѣсь мною, находится на листахъ 95—107.

Второй чинъ освященія водъ Нила (стр. 202—212) принадлежитъ значительно позднѣйшему времени по сравненію съ первымъ. Составителемъ его считаютъ Александрійскаго патріарха Герасима I Спарталіота (1620—1636)¹. Списковъ его извѣстно до сихъ поръ только два, оба бумажные, въ Каирской патріаршей библиотекѣ; при сравненіи ихъ замѣчается такая разница между ними, что, можно сказать, передъ нами два текста сродныхъ, но не тождественныхъ. Первый списокъ появился въ 1790 г. при александрійскомъ патр. Парѣеніи, второй сдѣланъ въ 1822 г. образованнымъ каирскимъ купцомъ Димитріемъ Властомъ, который прибавилъ впереди текста, въ видѣ предисловія, историческую справку о происхожденіи самого чинопоследованія. Отсюда мы узнаемъ, что текстъ чина на основаніи одного списка (безъ сомнѣнія, только что указаннаго, 1790 года²), полнаго разнообразныхъ ошибокъ, былъ исправленъ ливійскимъ митрополитомъ Теофиломъ, впослѣдствіи бывшимъ на александрійскомъ патріаршемъ престолѣ (1806—1825)³. Исправленный Теофиломъ текстъ до сихъ поръ не найденъ; но мы имѣемъ теперь прямо съ него сдѣланный списокъ Д. Власта, изданный мною цѣликомъ. Этотъ списокъ сдѣланъ былъ въ Каирѣ по порученію архим. Нектарія, замѣстителя отсутствовавшаго изъ Египта въ 1822 году патріарха Теофила; письмо его чистое и правильное; листовъ насчитывается 17, изъ кото-

¹) О патріархѣ Герасимѣ смотр. въ предисловіи *Х. М. Лопарева* къ труду *Порфирія (Успенскаго)*, Александрійская патріархія. Сиб. 1898, т. 1, стр. LXXV—LXXIX.

²) Съ этого списка проф. *А. А. Дмитриевскій* издалъ отдѣльныя части чина, присоединивши цѣликомъ одну очень длинную молитву (*Εὐχολόγιον*, стр. 981—991), которая въ спискѣ Власта находится въ концѣ чина; въ нашемъ изданіи она опущена.

³) См. *Х. М. Лопаревъ* въ предисл. къ Алекс. патріарх., стр. CVII—CXI.

рыхъ на передней сторонѣ л. 1-го помѣщено только заглавіе чина, а на оборотной — предисловіе Власта красными буквами; съ л. 2-го начинается самый текстъ чина съ заставкой въ видѣ параллелограмма (черн. и красн. чернилами). Въ 1888 г., когда и списывалъ рукопись, на ней не было шифры, спустя же нѣсколько лѣтъ, когда приводились въ порядокъ, рукописи патріаршей библиотeki, былъ поставленъ № 13¹.

Полное изданіе двухъ различныхъ чиновъ освященія водъ Нила имѣетъ съ археологической точки зрѣнія тотъ интересъ, что пріобрѣтается любопытное свѣдѣніе о сохраненіи въ Египтѣ среди православныхъ подъ христіанской оболочкой вплоть до первой четверти XIX вѣка древнѣйшаго религіознаго египетскаго обычая въ честь Нила. Съ незапамятныхъ временъ древніе египтяне придали Нилу человѣческой образъ и возвысили его на степень особаго благодѣтельнаго божества, ожидая съ нетерпѣніемъ въ опредѣленные времена года проявленія его благодѣтельности, т. е. ежегоднаго разлитія. Въ случаяхъ угрожавшаго тяжелыми послѣдствіями для всей страны замедленія времени разлитія египтяне старались умиловать бога Нила жертвоприношеніями и молитвами въ храмахъ, а когда наводненіе наступало, праздновали это событіе продолжительными торжествами съ особыми гимнами въ честь Нила². И до сихъ поръ египтяне всѣхъ религій видятъ въ Нилѣ величайшаго благодѣтеля всей своей страны, въ опредѣленное время года совершаютъ различныя великолѣпныя празднества ради поднятія водъ великой рѣки и, кромѣ того, подобно древнимъ египтянамъ, олицетворяютъ его, совершая ежегодно съ большой

¹) *А. Дмитриевскій*, *Εὐχολόγιον*, стр. 991.

²) Смотр. *Charles Palanque*, *Le Nil à l'époque Pharaonique, son rôle et son culte en Egypte*. Paris 1903, стр. 1—80.

помпой его обручение и обращаясь къ нему съ различными молитвами¹. Олицетвореніе Нила ясно видно и изъ перваго издаваемаго здѣсь чина освященія воды его. Этотъ чинъ совершался съ давнихъ поръ въ Каирѣ въ опредѣленное время года въ храмахъ на литургіи, во время которой происходило особое молебствіе о томъ, чтобы Богъ поднялъ воды рѣки Нила. Достойно вниманія то, что во время этой службы въ христіанской церкви явно обнаруживалось олицетвореніе Нила, такъ какъ и діаконъ, и народъ громко и неустанно призывали его поднять свои воды τῆ προνοίᾳ καὶ τῆ προστασίᾳ τοῦ θεοῦ.

XI.

Издаваемый на стр. 213—253 текстъ нѣсколько проясняетъ характеръ и литературные вкусы византійскаго императора Льва VI Мудраго. Передъ нами произведеніе его, раздѣленное на три части, состояющія вмѣстѣ 190 малыхъ главъ, по содержанію относящихся къ монашеской жизни; заглавіе произведенія: *Οἰκητικὴ φύξις ἐπιτομικῆς*. Это произведеніе оставалось до сихъ поръ неизданнымъ, хотя и нерѣдко встрѣчается въ различныхъ спискахъ извѣстныхъ съ давнихъ поръ². И всетаки оно заслуживало изданія по крайней мѣрѣ съ двухъ точекъ зрѣнія: А) съ исторической потому, что внѣ всякаго сомнѣнія, какъ мнѣ кажется на основаніи предисловія, оно было послано Львомъ къ его возлюбленному духовному отцу Евѳимію (впослѣдствіи вселенскому патріарху) тогда, когда онъ ради этого Евѳимія построилъ въ Константинополѣ великолѣп-

ный монастырь святыхъ безребренниковъ Космы и Даміана въ мѣстности называемой *Ψαμθία*¹; слѣдовательно оно было составлено во время пребыванія Евѳимія въ этомъ монастырѣ между 893—896 годами до его патріаршества. Левъ написалъ свой трудъ по дружеской просьбѣ Евѳимія ради духовной пользы монаховъ монастыря. В) Съ точки зрѣнія языка достойно вниманія потому, что въ каждой главѣ, состоящей изъ двухъ частей, первая часть отличается очень старательнымъ аттическимъ стилемъ, а вторая часть является толкованіемъ первой и носитъ болѣе аналитическій характеръ. Здѣсь Левъ показываетъ себя глубокимъ знатокомъ древняго языка, превосходившимъ въ этомъ отношеніи всѣхъ прочихъ современныхъ ему знатоковъ древне-эллинской рѣчи. Самъ Левъ признаетъ, что онъ намѣренно написалъ каждую главу двояко: часть, писанная на древне-греческомъ, предназначалось *διὰ τοὺς φιλοπρωτέρους*, т. е. для болѣе образованныхъ монаховъ, а другая часть— для менѣе образованныхъ, для неспособныхъ найти въ древнемъ текстѣ скрывающійся въ немъ смыслъ.

Все произведеніе Льва въ цѣломъ представляется какъ бы руководствомъ для образованія истиннаго монаха, а съ болѣе общей точки зрѣнія нѣкоторымъ образомъ и законодательствомъ, возложеннымъ и нравственностью, и религіей на монаховъ основаннаго Львомъ для Евѳимія монастыря. Аскетическій характеръ этого литературнаго произведенія Льва, повидимому, рано сдѣлалъ его общераспространеннымъ чтеніемъ среди монаховъ, и потому мы видимъ, что въ *cod. Vatic. 375* наряду съ различными аскетическими произведеніями займ-

¹) *Ch. Palanque, Le Nil*, стр. 80 и слѣд.

²) Сравни. *Fabricii, Bibliotheca graeca*, изд. Harless, т. 7, стр. 706.

¹) Сравни. *C. de Boor, Vita Euthymii*. Berlin 1888, стр. 10—31. *Н. Попова, Императоръ Левъ VI Мудрый*. Москва 1892, стр. 137—144.

ствованы и нѣкоторые отрывки изъ него, но подѣ именемъ Ефрема Сирина; эти отрывки ничего не подозрѣвая, издалъ Assemani такъ, какъ они находятся въ указанной рукописи, гдѣ именно подѣ заглавиемъ Ἑπτὰ εἰσὶν αἱ ἐργασίαι τοῦ μοναχοῦ поставлены подѣ цифрами α—ζ' маленькіе параграфы аскетическаго содержания; изъ нихъ ζ', самый большой, содержитъ не что иное, какъ четыре главы изъ второй и третьей книгъ сочиненія Льва въ слѣдующемъ порядкѣ: кн. II ζ', νη', кн. III δ' (смотри нашего изданія стр. 231, 232 и 233); разумѣется, ни имя Льва, ни главы его труда не указаны.

Послѣ сборника въ 190 главъ непосредственно подѣ общимъ заглавиемъ Ἐπιτομή в рукописи содержится еще 19 главъ, которыя я нашелъ въ различныхъ мѣстахъ того же произведенія Льва; въ cod. Vatic., а отсюда и у Assemani, онѣ имѣютъ слѣдующій порядокъ: кн. I η', θ', ιγ', ιε', κβ'; кн. III εα'; кн. II β', γ', δ', ε', ιε', ιζ', ιη', κ', λε', μβ' (см. нашего изданія стр. 216, 217, 218, 219, 221, 244, 223, 224, 225, 228, 229).

Мое изданіе произведенія Льва сдѣлано на основаніи одного списка, но зато отличнаго, и по времени самаго древняго изъ всѣхъ извѣстныхъ мнѣ. Этотъ кодексъ подѣ номеромъ 205 находится въ Имп. Публ. Библиотекѣ. Онъ XI вѣка¹; старательно и красиво написанъ, 147 пергам. листовъ, длиной 0.157 и шириной 0.135. Съ л. 1—98 писецъ поставилъ на тетрадахъ номерацію съ α до ιβ'. Весь кодексъ содержитъ три различныхъ произведенія Льва, изъ которыхъ первое, изданное здѣсь мною, находится на лл. 1—98². На каждой страницѣ 15 строкъ. Писъ-

¹) Не XII—XIII вѣка, какъ говорится въ отчетъ Имп. Публ. Библ. за 1881 г. СПб. 1883, стр. 73—75.

²) Общее заглавіе его отсутствуетъ въ р-си, начинается л. 1а прямо предисловіемъ со словъ: Ἐπιτομή ἢ φίλια βραχέως и т. д.

мо четкое, всегда adscriptum. Заглавныя буквы писаны золотомъ, золотомъ писана и вся первая страница, насчитывающая 10 строкъ, потому что въ началѣ текста помѣщена раскрашенная заставка. Другая подобная заставка находится на л. 5^a, съ котораго начинается текстъ первой книги. Вторая книга начинается съ л. 26^b, а третья съ л. 49^b, и въ началѣ каждой находятся заставки, равно какъ и въ началѣ двухъ остальныхъ произведеній Льва на лл. 99^a и 122^a¹. Слѣдуетъ замѣтить и то, что каждая вторая, т. е. истолковательная, часть во всѣхъ 190 главахъ произведенія Льва писана золотомъ.

Существуютъ и въ другихъ библиотекахъ списки издаваемого здѣсь произведенія. Я самъ имѣлъ въ рукахъ два въ Іерусалимѣ (cod. Sepulcri 63 XVI вѣка и cod. Sepulcri 108 XIII вѣка)² и въ Московской Син. Библ. 438 XVI вѣка³. Лѣтомъ 1908 г. мнѣ удалось сравнить cod. Sep. 108 со своимъ изданіемъ, и важнѣйшія чтенія этого кодекса я помѣстилъ на стр. 298—302.

XII.

На стр. 254—272 я помѣстилъ семь посланій—шесть Ареоп., архіепископа Кесаріи Каппадокійской (№ 1, 3—7), и одно (№ 2) вселенскаго патріарха Николая Мистика, которыя всѣ заслуживаютъ съ исторической точки зрѣ-

¹) Они слѣдующія: л. 99^a—121^b, Λέοντας ἐν Χριστῷ τῷ ἀθανάτῳ πάντων βασιλεὺς εὐσεβοῦς βασιλεὺς εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Нач.: Ὁ φρικτὸς μωτηρίου . . . ; б) 122^a—147, Λέοντας ἐν Χριστῷ τῷ ἡ' ἀναπτύσσῳ κόσμον ἀφθαρτίσαντι βασιλεὺς εἰς τὸ μέγα καὶ σωτήριον κατὰ τοῦ θανάτου πρό- παιον. Нач.: Ἀνάστασις τοῦ ἔμοῦ. . . Обрывается на словахъ: τὴν Ἰουδαίου στη- λιτέει μανίαν σφραγίσαν. Смотри Λέοντας τοῦ Σοφοῦ πανηγυρικοὶ λόγοι ἐκδοθέντες σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ἀλακίου Ἱερομονάχου. Ἐν Ἀθήναις 1868, стр. 1—20.

²) Ἱεροσόλ. Βιβλιοθ. т. 1, стр. 147, 190.

³) Въ этой рукописи заглавіе труда Льва слѣдующее: Πόνημα καὶ ποί- μα τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, γεγονὸς ἐξ ἀξιώσεως τινος πνευματικοῦ γέροντος.

ня особеннаго изученія и важны для разъясненія исторіи такъ назыв. „тома соединенія“¹. Текстъ ихъ я списалъ въ 1884 году изъ рукописи номоканона большого формата², находящейся въ библиотекѣ македонскаго монастыря Κοσίνιτσα (Κοσνίνιτσα, Βίκοσιφοίνισσα). Эту рукопись я тогда поставилъ подъ номеромъ 1; въ ней 590 листовъ, длины 0.43, ширины 0.30; текстъ писанъ то въ одинъ, то въ два столбца; время написанія—1686 г. На листѣ 547 находится запись: + Ἀνεγράφη τὸ παρὸν ἀπὸ παλαιοῦ νομίμου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, προστεθέντων αὐτῶ καὶ τῶν βασιλικῶν νεαρῶν, ἐπιταγῆ καὶ δαπάνῃ τοῦ παναγιωτάτου καὶ λογιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου, διαφερόντως ἀγαλλομέγου νεοουργήμασι καλλιεργείαις τε καὶ ἀνακαινίσμασι τῶν ἀμαυρωθέντων χρονικῆ παρατάσει βιβλίων ἱερῶν καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων συναρτισθὲν ἐξ ἰλοκλήρου διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἰωάννου ἱερέως καὶ μεγάλου σακελλαρίου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ Βυζαντίου, ἐν ἔτει ἀρχῆς³ μηνὸς ὀκτωβρίου κς' ἰνδικτιῶνος Ϟ'.

Изъ записи видно, что кодексъ содержитъ въ себѣ списокъ номоканона, употреблявшагося въ Константинопольскомъ патриархатѣ. Изъ различныхъ помѣтокъ на рукописи становятся извѣстны имена различныхъ ея владѣльцевъ. Такъ, сверху на л. 1^a патриархъ Діонисій собственноручно написалъ: Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως προτροπῆ ἐγράφη παρὰ τοῦ μεγάλου σακελλαρίου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κύρ Ἰωάννου πρεσβυτέρου, ὑπάρχοντος ἐτέρου νομίμου παλαιστάτου τῆς

¹) Письмо патр. Николая Мистика даетъ на стр. 258 подлинный текстъ извѣстной въ другомъ видѣ и изъ другихъ источниковъ грамоты его объ отреченіи отъ патриаршаго престола; смотр. С. De Boor, Vita Euthymii, стр. 49; Sp. Lambros, Die Abdankungsurkunde des Patriarchen Nikolaos Mystikos (Byz. Ztschr. 1892, т. 1, стр. 557—554).

²) Рукопись въ крѣпкомъ досчатомъ переплетѣ, обтянута красной кожей и съ гвоздями.

Παμμακαρίστου. ἀρχῆς, ὀκτωβρίου κς', ἰνδικτιῶνος ι'. А внизу на томъ же листѣ другая помѣтка: ρψιβ' + Ὁ Φιλίππουπόλεως Καλλίνικος, θες καὶ δευτερεύων τοῦ ἀνωτέρου κύρ Διονυσίου πατριάρχου ἐχρημάτισεν ἐπὶ τῆς ε' πατριαρχείας αὐτοῦ. Тотъ же самый владѣлецъ на л. 547 написалъ: + Φιλίππουπόλεως Καλλίνικου Ναξίου μέμνησθέ μου οἱ μετ' ἐμὲ ἀδελφοὶ διὰ τὸν κύριον ἐντυγχάνοντες τῷ παρόντι: — τοῦ ἤδη εἰς Ἡράκλειαν ἐλέφ Θεοῦ μετατεθέντος. Вытертая помѣтка читается на л. 2^a внизу: ρψκς' - - - τὴν παροῦσαν βίβλον παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ μακαρίτου - - - На оборотѣ листа 2: Ἐπιτάμην τὴν παροῦσαν ἱερὰν βίβλον παρὰ τοῦ ἀρχόντος κομίσου κυρίτζη Ἰωαννάκη Ῥωσσέτου εἰς χρῆσιν ἐμὴν τε καὶ τῶν φίλων. ρψσα⁴ Ὀκτωβρίω. Имя архіерея въ этой подписи неразборчиво. На листѣ, приклеенномъ къ передней доскѣ переплета, читается слѣдующая позднѣйшая приписка: ρωιε' Ἀπριλλίου η'. ἡ παροῦσα βίβλος ἀφιερώθη παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Κοσνίνιτσης: καὶ ἀποφαινόμεθα. — + Ὁ Δράμας Παρθένιος.

Въ этой рукописи содержится съ начала до л. 301 Синтагма Матѳея Властаря; на лл. 302—303 часть номоканона Іоанна Постника; на лл. 304 и слѣд. правила съ толкованіями Іоанна Зонары; затѣмъ слѣдуютъ многочисленныя каноническія тексты (какъ напр.: περὶ μεταθέσεων, трактаты Вальсамона и друг.). До л. 416 кодексъ насчитываетъ всего 70 пронумерованныхъ главъ, т. е. полныхъ каноническихъ текстовъ¹; послѣ нихъ находится собраніе 168 новеллъ Юстиніана.

Изданныя здѣсь посланія Арееы и патриарха Николая Мистика, находящіяся на лл. 352^b—355 со-

¹) Подробное описаніе кодекса содержится въ моемъ еще неизданномъ каталогѣ греческихъ рукописей монастыря Косиницы. Отчетъ о моихъ палеографическихъ и историко-литературныхъ изысканіяхъ въ этой библиотекѣ смотр. въ прилож. къ XVII тому Ὁ ἐν Κ/πάλει Ἐδλ.φ. Φιλολογ. Σόλλογος. Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ. Παράρτημα. 1886, стр. 13—64.

ставляют главы ιζ'—κδ'. Изъ нихъ шесть первыхъ (№ 1—6) мнѣ неизвѣстны ни въ какомъ другомъ спискѣ, а седьмое (№ 7) находится и въ рукописи XVI вѣка Моск. Сип. Библ. 441 (по Владиміру), но для настоящаго изданія я ею не пользовался.

XIII.

На стр. 282—284 стоятъ рядомъ два текста, относящиеся къ одному и тому же вопросу каноническаго содержанія: первый подъ именемъ Иоанна Пантехни, хартофилакса Великой Константинопольской Церкви, второй подъ именемъ Космы, патриарха Константинопольскаго. Я думаю, что въ этомъ Космѣ надо признать Косму II, такъ наз. Атика, человѣка очень образованнаго, а не Косму I (1075—1081), совершенно необразованнаго старца.

Отъ времени Космы I не извѣстно было ни одной патриаршей или синодальной грамоты, и только нашъ другъ проф. В. Н. Бенешевичъ въ cod. Vallicell. F 13 XIII вѣка, на л. 162^b-163 нашель отрывокъ изъ патриаршаго опредѣленія подъ именемъ Космы I отъ 1081 года; но составитель этого документа, конечно, не самъ патриархъ, а его хартофилакъ Никифоръ¹. Этотъ отрывокъ по списку, сдѣланному проф. Бенешевичемъ и любезно переданному имъ въ наше распоряженіе, гласить слѣдующее:

*Ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τόμου τοῦ γεγονότος ἐπὶ τοῦ πατρι-
άρχου κυροῦ Κοσμῆ κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα Ἰνδικτιώ-
νος δ' ἔτους ςϰϰθ' καὶ ὑπογραφέντος² παρὰ τοῦ
χαρτοφύλακος κυροῦ Νικηφόρου.*

¹) Смолр. о немъ В. Н. Бенешевичъ, Отвѣты хартофилакса Никифора на вопросы монаха Максима (Виз. Врем. 1906, т. 12, стр. 518—524). О cod. Vallicell. F. 13, смолр. E. Martini, Catal. di manoscritti greci esistenti nelle bibliot. ital., ч. 2, стр. 133—137.

²) рук. ὑπογραφέντα.

Καθολικῶς¹ εἶπεῖν ἐπὶ τε τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἄλλοτριῶν² γενῶν τὸν ἔβδομον³ μὲν φυλάξεις βαθμόν· μετὰ δὲ τὸν ἔβδομον³ τοὺς ἐξῆς πάντας συγχωρήσεις. δεῖ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο γινώσκειν, ὡς ἀδελφοὶ πρὸς γένος ἐν συνελθεῖν οὐ δύνανται, τούτέστιν οὐ λαμβάνουσιν ἢ πρώτας ἐξαδέλφους ἢ δισεξαδέλφους, ἢ θείαν καὶ ἀνεψιάν μεγάλην ἢ καὶ μικράν: Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι "ἡ προτέρα παλλακὴ μου καλῶς γίνεται γνησία μου γυνή". εἰ μέντοι ἀναξίαν ἑαυτοῦ ταύτην κρίνοι τις γυναῖκα ἔννομον κεκλήσθαι, μηδεμίαν πρὸς αὐτὴν κατὰ συνουσίαν ἐχέτω κοινωνίαν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδιωκέτω· εἰ δὲ σωφρόνως βιοῦν αἰρεῖται, εὐκατῶν ἡμῖν τοῦτο:—'Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος Βασίλειος Καισαρείας λέγει⁴, ὡς "Ἡ πορνεία γάμος οὐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδὲ ἀρχὴ γάμου. ὥστε ἐὰν ἡ δυνάτων τοὺς κατὰ πορνείαν συναπτομένους χωρίζεσθαι, εὐκατῶν ἡμῖν τοῦτο· ἐὰν δὲ στερῶσιν⁵ ἐκ παντὸς τρόπου συνουκίσιον, τὸ μὲν ἐπιτίμιον τῆς πορνείας γνωρίζετωσαν, ἀφεισθῶσαν δὲ, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται". Καὶ αὖθις ἐν ἐτέρῳ ὁ θεῖος οὗτος διδάσκαλος⁶: "Περὶ τῶν ἀρπαζόντων κανόνα μὲν φησι παλαιὸν οὐκ ἔχομεν, ἰδίαν δὲ γνώμην ἐποίησάμεθα τρία ἔτη καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς συναρπάζοντας αὐτοῖς ἔξω τῶν εὐχῶν γίνεσθαι· τὸ δὲ μὴ βιαίως γινόμενον ἀνεύθυνόν ἐστι". καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει⁷: "Ὁ τὴν διεφθαρμένην ὑφ' ἑαυτοῦ εἰς γυναῖκα κατέχων⁸ τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φθορᾷ ἐπιτίμιον ὑποστήσεται, τὴν δὲ γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται":—Καὶ ἀλλαχοῦ⁹: "Τοὺς ἐξ ἀρπαγῆς ἔχοντας γυναῖκας, εἰ μὲν ἄλλοις προμενηστευμένας εἶεν ἀφηρημένοι, οὐ πρότερον χρὴ παραδέχεσθαι, πρὶν ἢ ἀφελῆσθαι αὐτῶν καὶ ἐπ' ἐξουσίᾳ τῶν ἐξ ἀρχῆς μνηστευσαμένων ποιῆσαι· εἴτε βούλοιντο λαβεῖν αὐτάς, εἴτε ἀποστήναι, εἰ δὲ σχολάζουσάν τις λάβῃ¹⁰, ἀφαιρεῖσθαι μὲν δεῖ καὶ τοῖς οἰκείοις ἀποκαθιστᾶν, ἐπιτρέπειν δὲ τῇ γνώμῃ¹¹ τῶν οἰκείων· κἂν μὲν ἔλθωνται αὐτῷ παραδοῦναι, ἴστασθαι τὸ συνουκίσιον, εἰ δὲ ἀνανεύσουσι, μὴ βιάζεσθαι":—Καὶ ὁ ἕξ¹² τῶν ἀγίων ἀποστόλων

¹) рук. καθολικῆς; ²) рук. ἄλλοτριῶν; ³) рук. εἴβδομον; ⁴) Канонъ 26; см. Σύνταγμα, т. 4, стр. 159. ⁵) рук. στερῶσαν. ⁶) Канонъ 30; см. Σύνταγμα, т. 4, стр. 169. ⁷) Канонъ 25; тамъ-же стр. 157. ⁸) рук. κατέχη. ⁹) Канонъ 22; тамъ же стр. 150. ¹⁰) рук. λάβη. ¹¹) рук. τὴν γνώμην.

κανών φησιν¹. "Εἴ τις παρθένον ἀμνήστειτον ἔχοι² βιασάμενος, ἀφοριζέσθω· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ ἑτέραν λαβεῖν, ἀλλ' ἐκείνην κατέχειν, ἣν ἤρετίσατο, κἂν πενιχρά τυγχάνῃ": — Καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ τότε³. "Ἐνδίκως καλᾶζεται τις, ὅτε μετὰ πλήθους ἀφίκηται εἰς οἰκίαν τινός καὶ εἴτε ἐκοῦσαν εἴτε ἄκουσαν ἀρπάσει γυναῖκα, ἀρπαγὴν πλημμελεῖ καὶ τιμωρεῖται· ὅτε δὲ μόνος ἀπέλθῃ, μὴ τινος ἔχων τοὺς συνοπουρηγώτας, καὶ ἀφανῶς τὴν γυναῖκα ἑαυτὴν προδεδοκυῖαν θαρρήσει ἀφελέσθαι⁴, οὐχ ἀρπαγὴν ἀλλὰ φθορὰν παρθένου⁵ ἀμαρτάνει".

Такъ какъ отъ патр. Космы I въ виду его необразованности не сохранилось ни одного лично ему принадлежащаго труда, то и печатаемый здѣсь мною трактатъ о мясояденіи въ среду и пятницу Пятидесятницы, прямо надписываемый именемъ Космы, можетъ быть приписанъ только патр. Космѣ II Аттику. Кромѣ того, заслуживаетъ вниманія и личность хартофилакса Иоанна Пантехни. Два члена той же фамиліи—митрополитъ Филиппопольскій Константинъ Пантехни и πρωτοκουροπαλάτης καὶ νομοφύλαξ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκειᾶκῶν Θεодоръ Пантехни—упоминаются во второй половинѣ XII вѣка (1148, 1156, 1157 и 1166 гг.)⁶. Одновременно съ Θεодоромъ Пантехни въ засѣданіяхъ 3-мъ и 6-мъ собора 1166 года по поводу евангельскаго реченія "Ὁ πατήρ μου μεῖζων μου ἐστιν" принималъ участіе великій скевофилаксъ Иоаннъ Пантехни⁷. Едва ли можно сомнѣваться въ тождествѣ этого лица съ хартофилаксомъ Иоанномъ Пантехни, тѣмъ болѣе, что оно появляется въ высшемъ санѣ. Значитъ, оба про-

изведенія — Иоанна Пантехни и патр. Космы—могутъ быть съ наибольшей вѣроятностью датированы только временемъ 11-мѣсячнаго патриаршества Космы II, т. е. 1146—1147 г. Возраженіе Космы противъ Пантехни, кажется, отражаетъ въ себѣ синодальное осужденіе, состоявшееся послѣ изслѣдованія отвѣта Пантехни¹. Списокъ обоихъ произведеній, единственный мнѣ извѣстный, находится въ бумажномъ сборникѣ Каирской патриаршей бібліотеки на л. 417—422. Этотъ сборникъ большого формата, толстый, подъ прежн. № 911, XIV вѣка; я видѣлъ его въ 1888 г.² Содержаніе его разнообразно, преобладаютъ, однако, тексты каноническаго содержанія: такъ, между прочими, находятся (л. 145—230) 37 посланій Аѳанасія, патр. Константинопольскаго (л. 248, 338—341), каноническія посланія патр. Фотія (л. 359^a—360^b), "Ἐκθεσις κανόνων τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κ/πόλεως κυροῦ Σισινίου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων³ (л. 387^b—389^a), Михаила Анхіальскаго τόμος τῆς πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ ἐγγραφῆς τῶν τότε ἀρχιερέων⁴. Полная копія каирск. рукописи, сдѣланная въ первой полов. XIX в. для Порф. Успенскаго, находится нынѣ въ Импер. Публ. Библіотекѣ, № 249; понятно, что тамъ же имѣется и списокъ текстовъ Пантехни и Космы на стр. 958—961⁵.

¹) Списокъ сочиненія Иоанна Пантехни сохранился, кажется, въ одномъ изъ Синайскихъ кодексовъ XIV вѣка (по сообщенію В. Н. Бенешевича, лѣтомъ 1908 года описавшаго на Синаѣ новыя рукописи съ 1224 до 2149 и теперь дѣятельно подготовляющаго это описаніе къ печати).

²) Тогда и печатныя и рукописныя книги патриаршей бібліотеки совсѣмъ не были раздѣлены ни на полкахъ, ни нумераціей.

³) В. Бенешевичъ, Свѣдѣнія о канонич. рукописяхъ Ватопеда и Лавры св. Аѳанасія, СПб. 1904, стр. 8—13.

⁴) Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σαχυολογίας, т. 2, стр. 109—113.

⁵) См. Отчетъ Импер. Публ. Библіотеки за 1883 г. СПб. 1885, стр. 100—111.

¹) См. Σύνταγμα, т. 2 стр. 88. ²) рук. ἔχει. ³) Basilic. l. i. x. tit. 58 (Heimb. т. 5, стр. 900). ⁴) рук. ἀνελεσθαι. ⁵) рук. παρθένος.

⁶) См. E. Miller въ Annuaire pour l'encourag. des ét. grecques Paris 1872, т. 7, стр. 30—32, 47—52. Mai, Script. veter. coll. nova, т. 3, стр. 56. Migne PG, т. 140, стр. 253. Ἰ. Σακελλίων, Πατριαρχὴ βιβλιοθήκη, Ἀθῆναι 1890, стр. 317. S. Pétrides въ Revue de l'Orient Chrétien, 1909, стр. 208.

⁷) Mai, Script. veter. coll. nova, т. 3, стр. 57, 71. Migne, PG, т. 140, стр. 256, 268.

XIV.

На стр. 285—291 я помѣстилъ достойное вниманія съ исторической точки зрѣнія посланіе, относящееся къ взаимнымъ пререканіямъ между патриархомъ Арсеніемъ Авторіаномъ и императоромъ Михаиломъ Палеологомъ; главнымъ же образомъ оно касается личности Іосифа Галисійскаго, іеромонаха, духовника императора Михаила, и поведенія этого Іосифа по отношенію къ патриарху Арсенію, достойнаго порицанія съ канонической точки зрѣнія. Посланіе написано Макаріемъ¹, извѣстнымъ митрополитомъ Писидійскимъ¹, къ Михаилу Дисипату, митрополиту Солунскому, изъ другихъ источниковъ мнѣ не извѣстному²; написано же оно въ первое патриаршество упомянутаго Іосифа (1268—1275), когда оба эти архіерея, низложенные патриархомъ, продолжали считать себя законными митрополитами Фессалоники и Писидіи. Значить, оба они принадлежали къ длинному ряду тѣхъ приверженныхъ Арсенію архіереевъ, которые не признавали каноническими патріархами преемниковъ Арсенія, Германа III и упомянутаго уже Іосифа³.

XV.

На послѣднемъ мѣстѣ (стр. 292—297) находятся впервые печатаемые здѣсь три письма извѣстнаго

¹) Смолр. Рашут. т. 1, стр. 267, изд. Вонпае.

²) Въместо Михаила упоминается одинъ Солунскій митрополитъ, Мануилъ Дисипатъ (см. Папувертс, т. 1, стр. 28, 102, 272. *Fh. Meyer*, Die Haupturk. für die Gesch. der Athosklöster. Leipzig 1894, стр. 189. *M. Treu*, Max. Planudis epistulae. Vratisl. 1890, стр. 207. *L. Petit* въ Echos d'Orient, т. 5, стр. 32). Ожестовленіе ихъ представляется невозможнымъ; но можетъ быть, что переписчикъ нашего текста въ Діонисіатской рукоп. написалъ невнимательно *Михаилъ* вмѣсто *Мануилъ*.

³) Сравн. *И. Е. Троицкій*, Арсеній - - - - и Арсенины. СПб. 1873, стр. 112 и сл.

византійскаго богослова монаха, Іосифа Вриеннія¹, завѣщаніе его, составленное въ 1421 году, и одно письмо неизвѣстнаго къ Вриеннію. Издатель сочиненій Вриеннія, Евгеній Булгарисъ², не зналъ всѣхъ этихъ текстовъ, которые, несмотря на свой малый объемъ, содѣйствуютъ увеличенію нашихъ свѣдѣній о Вриенніи. Ихъ открылъ покойный архіепископъ Керкирскій Евстаѣій Вулисма въ приобрѣтенномъ имъ для себя бумажномъ номоканонѣ 1756 года; въ 1886 г. онъ послалъ мнѣ собственноручную копию ихъ для изданія при удобномъ случаѣ. Рукопись 1756 года, безъ сомнѣнія, хранится теперь или въ архіепископіи Керкиры или въ тамошней публичной городской библиотекѣ³.

Заканчивая этимъ свое краткое предисловіе, считаю своимъ долгомъ выразить глубокую благодарность многоуважаемому моему другу профессору В. Н. Бенешевичу, который принялъ на себя трудъ перевода предисловія съ греческаго на русскій, и проживающему въ Ригѣ уважаемому и обязательному эллинисту г. Эдуарду Курцъ, сообщившему мнѣ свои замѣчанія по поводу неудобопонятныхъ мѣстъ и для этого внимательно прочитавшему большую часть текста передъ его напечатаніемъ.

20 октября 1909 г.

А. Пападопуло-Керамесъ.

¹) Смолр. архим. *Арсеній*, О жизни и сочиненіяхъ іером. Іосифа Вриеннія. Москва 1879. *Pl. Meyer*, Des Joseph Bryennios Schriften, Leben und Bildung (Byz. Ztschr. 1896, т. 5, стр. 74—111). *A. Palmieri* въ Dictionnaire de théologie catholique, т. 2, стр. 1156—1161. *Herzog-Hauck*, Realencyclopädie т. 9, стр. 360.

²) *Ἰωσήφ μοναχῶν Βρυεννίου τὰ εὐρεθέντα*. 'Εν Λειψίῳ 1768, т. 1—2. Τὰ παραλειπόντα. 'Εν Λειψίῳ 1784.

³) Этой рукописью пользовался и покойный проф. А. С. Павловъ, нашедшій въ ней особую редакцію отвѣтовъ русскаго митрополита Іоанна II въ греческомъ подлинникѣ (смолр. *Памятники древне-русск. канон. права*—Русск. Ист. Библ. т. VI изд. 2-е, прилож. I, стр. 321—322).

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- Pag. XIII, 31. Σмотри и анализъ А. П.-Керамевса въ его
 Ἐκθεσις παλαιογραφικῶν καὶ φιλολογικῶν ἐρευνῶν ἐν Θρά-
 κῃ καὶ Μακεδονίᾳ. Ἐν Κ/πόλει 1886, стр. 51—53 (=᾽Ο
 ἐν ΚΠ. Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος. Παράρτημα ἀρχαιολ.
 ΙΖ' τόμου, стр. 51—53).
- „ II, 3 безискусственнѣ lege безискусственнѣ
 „ 13 говорить „ говорится
 „ IV, 18 Maass „ Maas
 „ VIII, 18 Текстъ „ Текстъ
 „ XIV, 27 помѣщенное „ помѣщенномъ
 „ XXXIII, 24 Иоаннъ „ Иоанна
 „ „ 26 изданный „ издававшійся
 „ XXVII, 25 и списывалъ „ я списывалъ
 „ XXIX, 18 предназначалъ „ предназначалась
 „ XXXII, 34 стр. 557—554 „ стр. 551—554
 „ 2, 6-7 "ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν" Сог. 1, XII, 6.
 „ 14, 5 χλαينوφόρον lege χλαινηφόρον. Cf. p. 39, 21. 42, 6.
 46, 36.
 „ 27, 1-4 κηρουλάριος „ κηρουλλάριος cum cod. C
 „ 33, 35 pro 671/672 „ 655/656.
 „ 35, 14 Προδράμου „ Προδρόμου
 „ 57, 3 ἐνδοσθίων] cf. H. Stephani Ἐησαυρόν, Didot, τ. 3,
 p. 1177 s. v. ἐντόσθιος. E. Sophocles, Greek lex.
 s. v. ἐνδόσθια. Analecta Bollandiana, t. 26, p. 170, 4.
 216, 31
 „ „ 11 ἀγίου lege ἀγίας
 „ 80, 5 Ταπροβάνη „ Ταπροβάνη cum cod. B.
 „ 81, 3 τεμαχιζομένη „ τεμμαχιζομένη

Pag. 101,	22 Γοργόνος	lege Γοργόνης
„ 102,	21 membr. 34	„ membr. 35.
„ 159,	12 κοινωνούτα	„ κοινωνούντά
„ 176,	1 4	„ 3
„ 235,	3 πρόσεισιν	„ πρόεισιν
„ 237,	12 πλουτήριον	„ πλουτήριον
„ 240,	32 αὐτοῦ	„ αὐτοῦ
„ 266,	34 Cor. vii, 35	„ Cor. 1, vii, 35
„ 281,	23 ἀπόξηρον codex	„ ἀπόξυρον
„ 288,	19 ἀπόκρινε codex	„ ἀπόκριναι
„ 289,	33 ἁγιασθείας L	„ ἁγιασθείαις L
„ 294,	27 877	„ 1877
„ 295,	30 Γραμματική	„ γραμματική
„ 298	— libellum	„ libellum

Conspectus.

	Pag.
1. Praefatio	1—XXXIX
2. Addenda et corrigenda	XLI—XLII
3. Conspectus	XLIII—IV
4. Διήγησις τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου καὶ μεγαλομάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Ἀρτεμίου	1—75
5. Ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου	76—79
6. Εἰς τὴν παρθενομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Λουκίαν ὑπόμνημα βράχιστον Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου.	80—97
7. Scholia in orationem Tzetzae de s. Lucia	97—101
8. Διήγησις ἐπισηφελῆς περὶ τῆς θαυδριτικῆς εἰκόνης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς φανερωθείσης ἐν τῇ κατὰ Θεσσαλονίκη μνη τῶν Λατόμων, συγγραφείσα παρὰ Ἰγνατίου μοναχοῦ καὶ καθηγουμένου τῆς ἐν Θεσσαλονίκη μνη τοῦ Ἀκαπνίου.	102—113
9. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀγαπητοῦ ἐπισκόπου Συναοῦ.	114—129
10. Ἀκολουθία εἰς τὸν ἅγιον Ἀγαπητὸν ἐπίσκοπον Συναοῦ.	130—140
11. Κωνσταντίνου Ἀκροπολίτου λόγος εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον τὸν Ἀτραμυτίου.	141—147
12. Θαῦμα τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐκτεθὲν ὡς ἐν συνόψει.	148—153
13. Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου κατηχήσεις (β, γ, δ)	154—183

14. Τάξεις άγιασμοῦ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ Νείλου 184—212

15. Λέοντος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστοῦ βασιλέως Ῥωμαίων οἰακιστικὴ ψυχῶν ὑποτύπωσις 213—253

16. Ἐπιστολαὶ Ἀρέθα Καισαρείας καὶ γράμμα Νικολάου Μουσικοῦ 254—272

17. Τοῦ τιμιωτάτου χαρτοφύλακος τῆς ἀγιωτάτης τοῦ θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννου τοῦ Παντεχνῆ πρὸς τοὺς ἐρωτήσαντας, εἰ προσκροῦμεν κρεωφαγοῦντες ἢ μὴ κατὰ τὰς Τετράδας καὶ Παρασκευάς, τὰς ἐν μέσῳ τῆς πρώτης καὶ τῆς ὀγδόης τῶν ἁγίων ἡμερῶν 273—274

18. Ἀντιρρητικὸν πρὸς αὐτὸν τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κ/πόλεως κυροῦ Κοσμᾶ 274—287

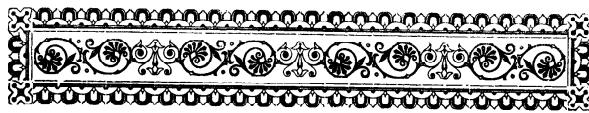
19. Μακαρίου μητροπολίτου Πισιδίας «πρὸς τὸν μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κῆρ Μιχαὴλ τὸν Δισύπατον περιέχει πῶς καὶ τίνα τρόπον ἀφωρίσθη ὁ κῆρ Ἰωσήφ παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἀρσενίου, ὡς λόων ἄπερ αὐτὸς ἐδῆσε κανονικῶς 285—291

20. Ἰωσήφ Βρυεννίου ἐπιστολαὶ τρεῖς καὶ διαθήκη, καὶ ἀνωνύμου ἐπιστολὴ πρὸς Βρυέννιον 292—297

21. Variæ lectiones ad imp. Leonis libellum οἰακιστικὴ ψυχῶν ὑποτύπωσις e codice S. Sepulcri 108, s. XIII. 298—302

22. Index nominum propriorum 303—311

23. Index verborum 312—320

I.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ ΑΡΤΕΜΙΟΥ.

Ὅτι τις εἰσελθὼν εἰς παράδεισον καὶ πολλῶν δένδρων εἰδέας
 5 ἑωρακῶς ὠραίων εἰς τέρψιν, ἀνθέων τε διαφόρων ποικιλοχρόους
 βάρυς ἀκορέστων εἰς εὐωδίαν, καὶ πάντων αὐτῷ ἀξιεπαίνων φανέν-
 των, εἶτα ἐκεῖθεν ἐξελθὼν καὶ ἐν ἄλλῳ γενόμενος τόπῳ τὴν τῆς
 ἀρετῆς θεωρίαν ἐρᾷ καὶ τοῖς πλησίον ἀπαγγεῖλαι, οὐ πάντων δὲ
 τὴν μνήμην κατέχων, ὅσα δυνηθεῖη τῷ λογισμῷ συναθροῖσαι
 10 ἂν οὕτω τύχη ταῦτα ἐξεπεῖν, ἐκ τῶν ὀλίγων ἅπαντα ἱστορεῖν
 περιώμενος, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς νῦν πεπόνθαμεν. Πολλῶν γάρ
 θαυμάτων τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ λίαν θαυμάτων ἀξιαγάστων,
 τῶν μὲν αὐτῇ τῇ θεᾷ τὴν κατάληψιν ἔχοντες, τῶν δὲ ἐν ἀκοῇ
 γενόμενοι, διήγησιν ἀναγράψαι βουλόμενοι ἀποροῦμεν καὶ μάλα

Littera A significabit codicem *Bibl. Nation. Paris.* 1468,—B codicem *Sabatium* 27,—C codicem *Bibliothecae Universitatis Messanensis* MB' (olim monasterii S. Salvatoris).—D selectas lectiones *versionis slavicae* in editione Consilii Archaeographici Imperialis (Великія Минея Четин собранія всероссійскимъ митрополитомъ Макаріемъ. Октябрь, дни 19—31. Издаііе Археογραφической Коммиссіи. Petropoli 1880, in 4°, col. 1633 — 1675).—*Asteriscus* autem significabit correctiones vel coniecturas meas.

Titulus ut in CD. In cod. A διήγησις θαυμάτων τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος ἀρτεμίου.
 5 εἰς ἡμῶν τέρψιν D || τὲ C δὲ AD || ποικιλοχρόους C 7 ἐκεῖθεν om A ||
 ἐνάλω C ἐνάλλω A || τόπῳ ante γενόμενος in D 8 αἰετᾷ C || ἀπαγγεῖλαι C 9 ἀλλ'
 ὅσα D || συναθροῖσαι A 10 τύχει A τοίχοι C 11 περιώμενος AC || τοιοῦτο C ||
 πολλῶ C 13 ἐν ἀκοῇ] ἑνακων C

εϊκότως πάντων ἄμα διὰ μνήμης ἐλθεῖν, ἀπείρων ὄντων τῷ πλήθει, ὅσα γε μὴν οἰοί τε γεγόναμεν συναγαγεῖν, ἅπερ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐπράχθη γενεᾷ, ταῦτα τοῖς φιλοχρίστοις ἐξείπειν ἐφείμεθα, ἵνα δοξασθῇ ἐν αὐτοῖς ὁ θαυμαστός θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ὁ διαφόροις χαρίσμασιν αὐτοῦ δοξάσας καὶ παρασχὼν τοιαύτην ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐπεὶ οὖν ἐπὶ τούτῳ ἀφίγημεθα τὸν σκοπὸν, ὡδὲ πως τῶν ὑπεσχημένων ἀρκτέον.

Θαῦμα α. Ἀρχιατρός τις τούνομα Ἄνθιμος υἱὸν ἔσχεν ὡς ἐτῶν εἴκοσι, ὃς ἐνόησεν τοὺς διδύμους αὐτοῦ ἐγκινδύνως, ὡς μήτε εἰς χρεῖας ἰσχύειν δι' ἑαυτοῦ ἀπιέναι· τούτου ὁ πατήρ βασταζόμενον ἐν τῷ ναῷ προφέρει τοῦ Προδρόμου, ἔνθα νῦν τὸ πολύσεπτον λείψανον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἀρτεμίου κατάκειται, καὶ ποιεῖ ἅπερ εἰώθασιν ποιεῖν πάντες οἱ τὰ θμοια νοσοῦντες. ἐν μιᾷ οὖν νυκτὶ φαίνεται αὐτῷ κατ' ὄναρ ὁ ἅγιος μάρτυς ἐν σχήματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἄνθιμου, καὶ φησιν πρὸς αὐτόν· “Ἄφες ἴδω τί ἐστὶν ὃ ἔχεις”. ὁ δὲ γυμνώσας ἑαυτὸν ἐδεικνυεν, καὶ τοῦτο ποιήσαντος αὐτοῦ, ἐκράτησεν αὐτοῦ τοὺς διδύμους καὶ ἐσφιγγεν γενναίως, ὡς ἐκ τοῦ πόνου διυπνισθέντα ἀνακράζει, ἔτι ἐχόμενον τοῦ ὄπτασιου φόβου· ἀγωνιάσας δὲ καὶ δόξας ἐπὶ τὸ χεῖρον νοσεῖν, καὶ ψηλαφήσας τὸν τόπον, ἤρπεν ἑαυτὸν ἄπονον καὶ τοὺς διδύμους αὐτοῦ ὑγιεῖς καθεστῶτας.

Θαῦμα β. Ἐν τῷ Κόλπῳ τίς τὰς οἰκήσεις ποιούμενος, ὡς ἐτῶν ὑπάρχων τεσσαράκοντα πέντε, ἐσχάτως ἤλγει τοὺς πόδας, ὡς μήτε κοιμηθῆναι δύνασθαι ἐκ τῆς ὀδύνης. οὗτος προσεπέλασε

1 εϊκότως A εϊκότως C || μνήμην C 2 καθημᾶς A 3 ἐπράχθη: C || γεννεῖ A 4 θαυμαστός—αὐτοῦ] cf. Psalm. LXVII, 36. 4 ἐν αὐτοῖς om D 6 ὁ ἐνεργῶν—ἐν πᾶσιν] cf. Cor. I xiii, 1 7 ἀφίγημεθα AC 8 ὡδέπω(ς) A ὡδεπῶς C || ὑπισχημένους ἀρκτέων A 9 ἀρχιατρός hic et infra ubique AC || ἄνθιμος AC 10 ἐνόησε A ἐνόησεν C || ἐγκινδύνως AC 11 χρεῖας C χρεῖαν A || ἰσχύειν om D ἴσχυεν A || ἀπιέναι C μή ἀπιέναι D 12 προσφέρει A 13 τὰ πολύσεπτα καὶ πολύτιμα λείψανα D 15 κατ' ὄναρ om D κατόναρ A κατόναρ C 16 ἀνθίμου AC 17 ἀφεισδιώτι C || ὃ C ὦ A 18 ἐσφιγγεν C 19 διυπνισθέντα A διυπνισθέντον D || ἐχόμενον C 20 ἀγωνιάσας A 21 ψηλαφίσας A || ἐαυτὸν C αὐτόν AD 23 οἰκίσεις A οἰκίσεις C 24 αἰσγῶ A || ἤλγει om D ἤλγη C 25 προσεπέλασε: C

τῷ ἁγίῳ μάρτυρι. ἔτυχεν οὖν αὐτόν, οἷα φιλεῖ γίνεσθαι τὰ πρὸς τὸν ὄρθρον, ὑπνώσαι· καθ' ὃν ὕπνον ὄρᾳ συγκοιμησάθαι τῇ ἰδίᾳ γυναικί. εἶτα κατανοήσας ἑαυτὸν τρεῖς διδύμους ἔχειν ἐξωγκωμένους, φησὶν πρὸς αὐτὴν ἐν αὐτῷ τῷ ὄνειρῳ· “Οἴμοι, γυναῖ, πρὸς οὓς ὀδυνῶμαι διδύμους οὐχ ὑγίανα, ἀλλὰ καὶ ἄλλος μοι προσετέθη, καὶ αὐτὸς ἀσθενής, ὡς ἔχειν με ἄρτι τρεῖς κήλας”. ἀπορούτος οὖν αὐτοῦ καὶ ἀθμονοῦντος ἐν τῷ ὕπνῳ, φαίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος ἐν σχήματι ἱατροῦ, καὶ φησιν πρὸς αὐτόν· “Τί ἐστὶν ὃ λέγεις ἔχειν, ἀδελφέ”; ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπεν· “Οὐκ ἀρκεῖ μοι τῷ ἀθλίῳ, ὅτι οὓς ἀσθενῶ διδύμους, οὐχ ὑγίανα, ἀλλὰ καὶ τρίτος μοι προσετέθη, καὶ νῦν τρεῖς ἔχω κήλας”. ὁ δὲ πρὸς αὐτόν εἶπεν· “Γύμνωσον σεαυτὸν, ὅπως ἴδω σε, ἀδελφέ”. καὶ ποιήσαντος τοῦ ἀνθρώπου τὸ προσταχθέν, κρατήσας αὐτοῦ τοὺς διδύμους ἐσφιγγεν, ὡς ὀδυνηθέντα κράζειν ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπὶ ὥρας ἱκανὰς τὸ “Κύριε ἐλέησον”, τοὺς τε πρὸς τὸ ἰαθῆναι προσκαρτεροῦντας ἐκ τῆς κραυγῆς διυπνισθῆναι καὶ προσελθόντας ἐξαναστήσαι αὐτόν, ἐρωτῶντας· “Τί ἔχεις καὶ κράζεις, καὶ οὐκ ἐξ ἡμᾶς ἀναπαύεσθαι”; ὁ δὲ διυπνισσας, ὡς ἦν εὐθύς ἐν συνογχῇ τοῦ ἁγῶνος, ψηλαφήσας ἑαυτὸν ἤρπεν ὑγιῆ, καὶ δοξάσας τὸν θεὸν διηγῆσατο αὐτοῖς τὴν ὄπτασίαν καὶ τὴν τοῦ μάρτυρος θαυματουργίαν.

Θαῦμα γ. Ἐκ τῆς χώρας Ἀμάστριδος τις ὑπήρχεν ἐνδημῶν τῇ πανευδαίμονι καὶ βασιλίδι πόλει. τούτου ἔτυχεν κατὰ τῶν διδύμων πῶρωμα ἐσχηκέναι, ὥστε διὰ πολλῶν ἱατρῶν ἐλθόντα

1 ἁγίῳ om D || γενεσθαι C 2 καθ' ὃν ὕπνον] ὄναρ δε D || συγκοιμησθαι A σύγκοιμησθαι C 3 ἔχων A || ἐξωγκωμένους AC 4 αὐτῷ om A || ὄνηρ C || οἴμοι om D οἴμοι A οἴμοι C || πρὸς οὓς—διδύμους om C 5 οὐχ] οὐκ AC || ἄλλος AC τρίτος D 6 ἀσθενής C || οὖν om D 7 φαίνεται A || ἅγιος ἀρτεμῖος D 8 ἱατροῦ AD αὐτοῦ C 10 οὐκ AC || προσετέθει C 11 κήλας A κήλας ἔχω D || εἶπεν om C εἶπε πρὸς αὐτόν D 12 ποιῆσ. αὐτοῦ A || τοῦ ἀθρ. τὸ προσταχθέν om A 13 κρατήσας C ἐκράτησεν A || ἐσφιγγεν C 14 κράζειν C, sed librarius corr. ῖ in ῖ || ἱκανὰς ἐν τῷ ὕπνῳ A || ὀδυν. αὐτόν ἐν τῷ ὕπνῳ ἀρξασθαι κράζειν ἱκανῶς D || ἐκωνᾶσ C 15 ἰαθῆναι C πρὸς τὸ ἰαθῆναι om D || προσκαρτεροῦντας AC παραμένοντας B 16 ἐξαναστήσαι AC ἐξυπνήσαι B || αὐτ. καὶ ἀναστήναι B || αὐτόν om D || καὶ ἐρωτῶν B καὶ ἐρωτῶντας D 17 ἔχεις AC ἐστὶν D || ἀναπαύεσθαι A ἀναπαύηναι B || διυπνισσας C διυπνισσας B διυπνισθῆναι A 18 συνογχῇ C || ἐν τῇ συνογχῇ B 19 ὑγιῆ B 20 ἁγίου μάρτυρος B 21 ἀμύ(στριδ)ως B μαστριδεκην D 22 πανευδαίμονι C || (βασι)λίδη B 23 πόρωμα C

μηδὲν ὠφελήθηται, ἀλλὰ εἰς τὸ χεῖρον ἐλάσαι. ὑπὸ δὲ τινος εἰσηγηθεὶς προσέδραμεν τῷ ἀγίῳ καὶ θαυματουργῷ. παραμείνας οὖν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπὶ πλέον ταῖς ὁδύνασι πιεζόμενος, παρακλήσεις προσάγει τοῖς ἱερομόνταις τοῦ ναοῦ, αἰτῶν δοθῆναι αὐτῷ τῆς τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ μάρτυρος κηρωτῆς. λαβὼν 5 οὖν καὶ ποιήσας ἔμπλαστρον ἐπέθηκεν ἐν ᾧ ὠδονᾶτο τόφω. ὥρα ἦν ὡσεὶ τετάρτη, τῷ δὲ μεσεμβρίῳ ἐπέστη αὐτῷ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ θεράπων, καὶ προσωποισάμενος αὐτὸν ψηλαφᾶν δέδωκεν αὐτῷ μετὰ ζήφους τομήν¹ καὶ παραχρῆμα διαρραγέντος οὐπερ εἶχεν πωρώματος, δυσωδίας ἐπληρώθη ὅλος ὁ ἅγιος οἶκος, ὥστε 10 καὶ τοὺς παρόντας ὀφθαλμοῖς αὐτῶν θεωμένους τὴν τοῦ μάρτυρος θαυματουργίαν καὶ μὴ φέροντας τὴν δυσωδίαν ἀγαγεῖν ὕδατα θερμά καὶ σπόγγους καὶ δι' ἑαυτῶν ἀποσπογγίσαι τὸν ἰχώρα τοῦ ἔλκουσ. τινῶν δὲ συμβουλευόντων αὐτῷ ἀνακλιθῆναι εἰς τὸν ξενῶνα, οὐκ ἠέσχετο, ἀλλὰ πάντας ἀπεπέμπετο φάσκων². "Τῶν ἔνθεν οὐκ 15 ἀναχωρῶ, ἀλλὰ τῇ ἔμπλάστρω ταύτῃ χρῆσμαι τῆς τοῦ ἀγίου κηρωτῆς". καὶ τοῦτο ποιήσας ὑγιῆς κατέστη καὶ ἀπῆλθεν δοξάζων τὸν θεόν, τὸν ἱασάμενον αὐτὸν διὰ τοῦ ἀγίου μάρτυρος.

Θαῦμα σ'. Ἄλλος τις τῷ γένει Ἄφρος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀφρικῇ οἰκῶν ἄρρεν τέκνον ἔσχεν μονογενές, ἀλγοῦν τοὺς διδύμους 20 δεινῶς³ καὶ πολλὰ εἰς ἱατροὺς χρήματα δαπανήσας, ὠνησεν οὐδὲν τὸν παῖδα. πᾶν δὲ αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ ἀημονοῦντι, ἐν συντυχίᾳ λέγουσιν τινες, καὶ αὐτοὶ τῆς τοῦ μάρτυρος ἐνεργείας πείραν εἰληφότες, ὅτι εἰ ἦν αὐτὸν δυνατὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπελθεῖν εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, παραχρῆμα ἴατο. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας 25

1 ὠφελήθηται C || μηδὲν ὠφελ. om D 2 εὐθὺς (προσέδραμεν) B || καὶ om CD || θαυματουργῷ C θαυμ. Ἀρτεμίου B 3 παραμείνας C || πλείον B 5 αὐτῷ om D || ἐκ τῆς D || κηρωτῆ B воска и масла D 6 ὠδονᾶτω B ὠδονᾶτω C 7 μεσημερίῳ B 8 τοῦ θεοῦ θεράπων om B || τοῦ θεοῦ om D || ψηλαφᾶν αὐτὸν BD 9 ζήφους τομήν C || διαρραγέντος B 10 πορώματος B πωρώματος C || δυσωδίας B || ὅλος BC; rasura in C, ubi scriptum erat. vox ὁ λόγος. 11 θεωμένους BC 12 δυσωδείαν C (ν corr. ο. β) || ἀγαγῶν B 13 διὰ αὐτῶν BD || ἀποσπογγίσαι C 14 ἀνακλιθῆναι BC 15 φάσκων C λέγων B || ἀλλὰ om D 17 σκληρῶς B μάρτυρος κηρωτῆς D || ὑγιῆς C 18 αὐτὸν om D || μάρτ. θαυματουργοῦ ἀρτεμίου B 20 καὶ μονογενές τέκνον D 21 δινῶς C || χρήματα εἰς ἱατροὺς D 22 πάντοι δὲ ἀημονοῦντος αὐτοῦ ἐπιτοῦτω λέγουσιν αὐτῶ τινέσ B 23 ἐνεργίαι C ἐνεργείαι om B 24 δυνατὸν αὐτὸν D || αὐτὸν om B 25 ταῦτα om D

καὶ τὸν τόπον περιεργασάμενος ἔγραψεν ἐν χάριτι, ἀποσημειωσάμενος καθὼς αὐτῷ ὑπηγόρευσαν εἰπόντες. "Εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, εἰς τὴν Ὀξείαν, πλησίον τῶν Δομνίνου ἐμβόλων". ἀπάρας οὖν ἀπὸ Ἀφρικῆς εἰς τὴν πανευδαίμονα πόλιν ἔβαλεν, καταλείψας τὸν υἱὸν νοσοῦντα ἐν Ἀφρικῇ¹ καὶ ἐλθὼν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρόμου ποιεῖ τὴν κανδήλαν κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν οἴνω καὶ ἐλαίῳ ἐπ' ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ τοῦτο μὲν ἔπραττεν ὅσον χρόνον ἐνταῦθα ἦν ἐνδημῶν ἀπαρλείπτως. ἐν δὲ τῷ μέλλειν αὐτὸν ἀποπλεῖν, τὸ ἀπόκαυμα τῆς κανδήλης εἰς ἄγγος βαλὼν 10 ὑελὸν εἰς Ἀφρικῇ ἀπεκόμισεν. εἶτα τῆς εὐλογίας ἀλεῖψαι ὀρηγῆσας τὸν υἱόν, ὄρᾳ αὐτὸν ὑγιῆ. πυθόμενος οὖν παρὰ τῶν οἰκείων, πότε ἔγνωσαν αὐτὸν ὑγιῆ καθεστάναι, εὔρεν ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν ἀπαγγελθέντων καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, ἐν ἣ τὴν κανδήλαν ἐποίησεν, τὴν ἐπίχεψιν αὐτῷ τῆς ἰάσεως ἐκ τοῦ ἀγίου μάρτυρος 15 γεγονέναι, καὶ ἠλόγει τὸν κύριον εὐφραίνόμενος ἐν τῇ βώσει τοῦ τέκνου.

(Θαῦμα) ε'. Ἀνὴρ τις τὸν ὄνομα Εὐπορος, τῷ γένει Χῖος, πραγματευτής, ἐκ πλείστων χρόνων καταβαρῆς ὢν καὶ οὐ μετρίως ὀδυνώμενος, ἐνδημήσας ἐν τῇ πανευδαίμονι πόλει ποτὲ καὶ τῇ πραγματείᾳ σχολάζων ἤκουσεν περὶ τοῦ ἀγίου μάρτυρος, καὶ ἐλθὼν προσεκαρτέρησεν αὐτῷ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς. καταλαβόντος δὲ τοῦ καιροῦ τοῦ ἀποπλεῦσαι αὐτὸν ἐντεῦθεν, καὶ τῶν ναυτῶν ἐπειγόντων, ἐν ᾧ ἐνέβαλεν πλοίῳ ἀνεχώρησεν ἄπρακτος, πᾶν συγκεχυμένος τὴν ψυχῇν. κατὰ δὲ θείαν πρόνοιαν ἀνέμου ἐναντίου πνεύσαντος, 25 ὤρμησεν τὸ εἰρημένον πλοῖον εἰς τὸ Ἐβδόμον, εἰς τὴν καλουμένην Μαγνῶραν. ὀδυρόμενος δὲ ὁ ἀνὴρ τῆς θεραπείας τὴν ἀστο-

1 ἀποσημειωσάμενος C 3 ὄξια C ὄξια B οστρεμῆ D || πλησίον C 4 Ἀφρικῆς] Фракия D || ἔβαλεν C вниде D κατέλαβεν πόλιν B 5 κατέλειψας C 7 ἐπωνόματι C 8 ἐν δὲ] ἐδὲ C 9 κανδήλας B 10 ἀπεκόμισεν C || ἀλεῖψαι B 11 πυθόμενος BC 16 τέκνου αὐτοῦ B 18 πραγματ. ἦν B || καταβαρῆς hic et infra ubique C καταβαρεῖς δὲ B 19 ὀδυνώμενος B || ἐνδημ. ποτὲ BD || πόλει τῆ C || πραγματεία C πραγματία B 20 μάρτ. ἀρτεμίου B μάρτυρος om D 21 προσεκαρτέρησεν B 22 ἐπιγόντων BC 23 ἀνέβαλεν C || πάντοι B 25 Ἐβδομον] едома D 26 μαγνῶραν B магварь D || ὀδυρόμενος C || θεραπείας τὴν ἀποτυχίαν B

χίαν, ὁρᾷ κατ' ὄναρ τὸν ἅγιον τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ λέγοντα αὐτῷ·
 "Τί ἔχεις; τί λυπῆ καὶ ἄχθη καὶ ἀδημονεῖς"; ὁ δὲ θαυμά-
 σας καὶ στενάξας ἐγκάρδιον ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι "Ἀσθενῶ τοὺς
 διδύμους μου, καὶ προσεκατέρησα ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου
 Βαπτιστοῦ ἐν τῇ Ὁσίᾳ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου
 ἐμποδῶν μοι γεγονάσιν εἰς τὸ ὑγιαίνειν". καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ
 ἅγιος μάρτυς· "Ἀνάστειλον τὰ ἱμάτιά σου· ἄφες ἴδω σε". καὶ
 ἀνασύραντος αὐτοῦ τὸν χιτῶνα, ἤψατο τῶν διδύμων αὐτοῦ. δι-
 ουνισθεὶς δὲ καὶ τὸν ὄνειρον συμβάλλων ἐν ἑαυτῷ καὶ φαντασίαν
 εἶναι δοκῶν, ἐσχετλίαζεν ἑαυτόν, λέγων ὄραμα εἶναι τὸ πρᾶγμα
 καὶ οὐκ ἀληθές. εἶτα ψηλαφῆσας ἤρπεν ὅτι ὑγιής ἦν. εὐθέως οὖν
 τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν τροφῆς τε καὶ προσφορὰς λαβῶν ἐξῆλθεν τοῦ
 πλοίου, τὴν πορείαν πρὸς τὸν ἅγιον ποιησάμενος. οἱ δὲ ναῦται
 ἀγνωστοὺς τὸ μυστήριον τοῦ θαύματος καὶ τὸν τρόπον δι' ὃν
 ἐξῆλθεν, διεκώλυον αὐτὸν τῆς ὁρμῆς λέγοντες· "Ποῦ ἀπέρχῃ;
 15 ἐὰν πνεῦση ἄνεμος, ἐκπλωϊζομεν καὶ ἔξω μένεις". ὁ δὲ λέγει
 αὐτοῖς· "Μεθ' ὑγείας πλεύσατε, μὴ ἐμποδίζεσθε". καὶ καταλείψας
 αὐτοὺς ἀπῆλθεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἔνθα κατακείται
 ὁ ἅγιος, καὶ ἠγαθήσθη τῷ θεῷ. καὶ πάλιν ὑποστρέψας ἤρπεν
 εἰς τὸ πλοῖον ὁρμούν· ἐν ᾧ ἀποπλεύσας εἰς τὰ ἴδια ἅπασιν τοῖς
 20 ἐκεῖσε τὰ μεγάλα τοῦ θεοῦ ἀνεκρήρυττεν.

Θαῦμα τ'. Ἐκ χρόνων ἱκανῶν τις ναύτης κινδυνεύων τοὺς
 διδύμους αὐτοῦ προσεπέλασεν τῷ ἁγίῳ μάρτυρι. ὄνομα δὲ ἦν αὐ-
 τῷ Ἰσιδωρος, ὦν ὡς ἐτῶν πεντήκοντα τριῶν. ἠγγύει δὲ οὗτος.

1 τὸν ἅγιον om B || ἐκείνη τινὰ B 2 τί λυπῆ καὶ ἄχθη om B λυπεῖ καὶ
 ἀχθεῖ C τί λυπῆ; τί ἄχθη D || ἀδημονεῖς C ἀδημ. ἀδελφὲ B 3 ἐκ καρδίας BD
 5 ὅσια B ὁ ἴα C 6 ἐμποδῶν C ἐμποδῶν B || καὶ om B 7 μάρτυς om B || σου
 ὅπως B ἄφες ὅπως D 8 χιτῶνα C χιτ. αὐτοῦ D 9 διῶνισθεὶς C || ὄνηρον C
 τὸ ὄνηρον B || συμβάλλον C συμβάλλον B || ἐνεαυτῷ BC hic et infra ubique
 εὔρεν semper in B || εὐθέως οὐραπρὸς C 13 πορίαν BC || ποιοῦμενος B
 14 ἀγνωστοὺς C 15 διὸν ἐξῆλθεν. διεκώλυον C || ἀπέρχῃ B 16 πνεύσει C ||
 ἐκπλωϊζομεν· ἐκπλωϊζομεν B ἐκπορίζομεν C отъидемъ тебе D || ἔξω om D
 17 μεθυγίας B μεθύγας C || καὶ μὴ B || ἐμποδίζεσθαι C 18/19 ἀπῆλθεν πρὸς
 τὸν ἅγιον ἀρτέμιον, καὶ ἠγαθήσθηεν B 21 μεγάλα C || ἀνεκ. ὁ ἀνθρωπος B
 22 εἰκανῶν C || ναύτης τίς B 23 τοῦ διδύμου C || μάρτ. ἀρτεμίου B 24 ἰσθρ-
 μος B || ὦν usque ad τριῶν om B || ἠγγύει B ἠγγύειθεοῦτος C

ὅτι καὶ ὑπὸ πνεύματος ὠχλεῖτο πονηροῦ. ἐν τῷ οὖν εὐωνύμῳ
 ἐμβόλῳ πάροδον ὡς ἐπὶ ξενῶνος εἰώθει ποιεῖν ὁ ἅγιος, καθὼς τῇ
 πείρᾳ πολλοὶ πολλὰς πεπληροφόρηται, καὶ δὴ ἔρχεται πρὸς αὐ-
 τὸν ὁ ἅγιος ὀφθαλμοφανῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, θεωρούντων καὶ τῶν πρὸς
 5 τὸ ἰαθῆναι παραμενόντων πολλῶν, ἔνθα δὴ αὐτὸς ὁ πνευματούμενος
 κατέκειτο. ἐπέστη τοῖνον, ὡς ἐφημεν, ὁ ἅγιος αὐτῷ ἀοράτῳ δυ-
 νάμει· ὁ δὲ ἐκ τῆς καίτης ἐξαναστάς καὶ τῆς εἰκόνος ἐναντίον
 δραμῶν, ἄνω τὰς χεῖρας τεταμένως ἔχων ἐκρέματο ὡς ἐπὶ ἀλύσε-
 10 γάλα, ὡς πάντας θαμβεῖσθαι τῇ θείᾳ καὶ τῷ φόβῳ συστέλλεσθαι.
 ἐπὶ ἱκανὰς οὖν ὥρας κρεμασθεὶς καὶ ἀφρίσας, τέλος κρᾶξας φωνῇ
 μεγάλῃ ἔπασεν αὐτοῦ εἰς τὴν στρωμνὴν ἐν τῷ ἐδάφει. κατα-
 στάντος δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ τῆς φρονὸς ἰδιώματι πάλιν γενομέ-
 νου, λέγουσιν αὐτῷ οἱ συμπαρόντες· "Ἀδελφέ, τί σοι συνέβη";
 15 λέγει αὐτοῖς· "Οὐαὶ μοι, τί ἔπαθον. χλαμῦδα τις φορῶν καὶ
 στιχοβαλτίδιον, δύο με ἀλύσειν ἐκρέμασεν". λέγουσιν αὐτῷ· "Ἐγ-
 δομέν σε πάντες, ὅτε ἦς κρεμάμενος· ἀλλ' εἰπέ ἡμῖν τί σοι
 ἐποίησεν". λέγει αὐτοῖς· "Πολλὰ ἐκολάσθην· ἤψατο γὰρ τῇ δεξιᾷ
 20 χειρὶ αὐτοῦ τῆς κοιλίας μου, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τῶν ὠμοπλάτων,
 καὶ τὸ τρίτον ἐσφριγγέν με λέγων· "Ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἡ ἅγια τριάς, κελεῦει σοι ἐξελεῖθαι. καὶ εἶδον
 ὀλομέλανον κορώνην ἐξελθοῦσαν ἐκ τοῦ στόματός μου, καὶ ἐποίη-
 σεν εἰς τὸ μέτωπόν μου τὸν τίμιον σταυρόν, καὶ ἔλυσέν με ἀπὸ τῶν
 δεσμῶν καὶ ἔπεσον. πλὴν ἄφες ἴδω καὶ τὰ αἰδοῖά μου, μὴ τῷ

1 ὠχλεῖτο B ὠχλεῖτο C || πονηροῦ om B || οὐνεονύμω C 2 ἐπιξενῶνος
 C || ἰώθη B 3 τὴν πείρα B τὴν πείρα C || πολλὰς C || 4 ὁ ἅγιος om C ὀφθ. ὁ
 ἅγιος D || τῶν C 6 αὐτῷ cogit C ex αὐτῷ || ὁ ἅγιος αὐτῷ, ὡς ἐφημεν D || δυνάμει
 ὁ ἅγιος D 7 ἀναστάς B 8 τεταμένως B || ἔχων ἐκρέματο] не имѣ, и такоже
 висяше D || ἐκρέματο C 9 ἀπέχων τῆς γῆς B || πῆχυν B πλῆχυν C 11 ἐπιεί-
 κανας C ἐπίκανας B || κρεμασθεὶς καὶ ἀφρίσας C 12 στρωμνὴν αὐτοῦ BD ||
 στρωμνὴν C || ἐτάφη B 13 φραινός BC || γενομένου C 14 συνέβη C συνέβη B
 15 τί cogit C ex τει 16 ἐκρέμασεν C || αὐτῷ, ἡμεῖς B 17 ἰσομέν BC πάντες
 εἰδομέν D || κρεμάμενος C 18 ἐκολάσθην C 19 αὐτοῦ χειρὶ B || ὀμο-
 πλάτων C ὀμοπλ. μου BD 20 ἐσφριγγέν C 21 τὸ ἅγιον πνεῦμα BD || ἐξελεῖθαι
 δαιμόνιον ἀκάθαρτον D || ἰδόν C 22 κορώνην BC 23 μέτωπόν BC || με] in C
 24 εἶδω B || αἰδοῖα B

σπαραγμῷ τοῦ πτώματός τι ἐβλάβησαν". καὶ ψηλαφῆσας ἐπὶ πάντων ἠῦρεν ἑαυτὸν ὑγιῆ, καὶ ἐπὶ τούτοις ἔδωκαν πάντες δόξαν τῷ θεῷ, τῷ διὰ τοῦ μάρτυρος ποιοῦντι παράδοξα. καὶ ἐν τῷ πλείους ἡμέρας αὐτὸν παραμένειν τῷ τόπῳ, φαίνεται αὐτῷ πάλιν ὁ ἅγιος, καὶ ἦν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ὡσπερ ἐργάτην τινὰ μηλωτὴν φεροῦντα καὶ σανδάλια, καὶ τις γυνὴ ἦν σὺν αὐτοῖς ἐν σχήματι μοναστρίας, καὶ λέγουσιν αὐτῷ: "Εὐχαρίστησον τῷ θεῷ, ἰδοὺ ὑγιῆς ἐγένου. ἄπελθε εἰς τὴν χώραν σου πρὸς τοὺς σούς· πολλὰ γὰρ διὰ σέ θρηνοῦσιν, ὑπολαμβάνοντες ὅτι ἀπέθανες. ἀλλὰ ἄπελθε, χαροποιήσον αὐτοὺς τῇ παρουσίᾳ καὶ τῇ ὑγείᾳ σου. 10

Θαῦμα 5. Νεώτερός τις ὀνόματι Πλάτων, θαρρῶν εἰς τὴν οἰκίαν νεότητα, καὶ οἷα φιλοῦσι νέοι περὶ ἀρετῆς ἰσχύος ἀμιλλώμενος, συνθήκην ἐποίησεν μετεωρῆσαι τὸν λίθον τῆς εὐλοπρατικῆς τρυτάνης καὶ θεῖναι εἰς τὸν ὄμιον αὐτοῦ. τῆς δὲ ποινῆς δεσηθεύσας, κουφίζει τὸν λίθον, καὶ ὡς βιάζεται θεῖναι εἰς τὸν ὄμιον, κατασπῶνται πάντα τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, ὥστε τῇ θεᾷ καταπλήττεσθαι τοὺς ὀρώντας. τινὲς οὖν χρηστοὶ συνεβούλευσαν αὐτῷ λέγοντες: "Μὴ βάλῃς ἑαυτὸν εἰς ἱατρόν, ἀλλ' ἄπελθε εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, εἰς τὴν Ὀρεῖαν, καὶ πρόσελθε τῷ ἁγίῳ Ἀρτεμίῳ, καὶ αὐτός σε ἰάται· θαυματουργεῖ γὰρ καθ' ἡμέραν ἐν τούτοις". 20 ὑπὸ τινων οὖν ἀρθεὶς ἄγεται βασταγαμῷ, κινδυνεύων εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ· προσκαρτερήσας δὲ ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἐν ἀφορήτοις ὀδύνας πάσχων ὄρᾳ τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον καθ' ὕπνου λέγοντα αὐτῷ: "Καὶ διατί φιλοσυνθηκεῖς; ἴδε, καὶ τῇ ψυχῇ σου ἐπεβούλευσας καὶ τῷ σώματι". καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ μηκέτι συνθήκην ποιῆσαι, 25 καὶ ταῦτα εἰπὼν πατεῖ αὐτὸν εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀγ-

3 μάρτ. αὐτοῦ BD || παράδοξα τέρατα B 4 παραμένειν αὐτὸν ἐν B πολλάς δὲ ἡμέρας παραμένοντι αὐτῷ ἐν D || πάλιν om D 5 ὡσπερ om D 7 μοναστρίας BC μελανεῖμος (черноризицы) D || τῷ θεῷ om D 8 καὶ ἄπελθε D 9 ἀπέθανεν C 10 ἄπελθε καὶ D || χαροποιήσον C || ὑγία BC 12 ἰσχύος ἀμιλλ. om B || ἀμιλλώμενος A ἀμιλλόμενος C 13 συνθήκην B 14 τρυτάνισ C || θῆναι B || τῆς δὲ ποινῆς δεσηθεύσας om D 15 δεσηθεύσας B || καὶ om D || θῆναι ABC 16 θεᾷ αὐτοῦ D 17 καταπλήτ. πάντα B || χρηστοὶ om D χριστοὶ A χριστιανοὶ B χριστοὶ C || συνεβούλευσαντο B 18 βάλεις AB || ἱατροῦς AD 19 ὄξιν vel ὄξιν hic et infra ubique ABC 20 καθ' ἡμέραν BCD καθεκάστην A 24 φιλοσυνθηκεῖς B φιλοσυνθήκῃς C || τῆς ψυχῆς B 26 αὐτὸν ἐπάνω τῆς κοιλίας B || αγωνίασας C

νίασας διώπνισεν καὶ ἦν ἀπηλλαγμένος τῆς ὀδύνης ἅμα καὶ τῆς νόσου. ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ καὶ τῷ μάρτυρι ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια χαίρων. ὅσοι οὖν αὐτοῦ τὴν συμφορὰν ἐγνώκεισαν, ὀρώντες αὐτὸν ὑγιῆ καθεστῶτα ἐδόξαζον τὸν θεόν, τὸν ταχύνατα 5 τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

Θαῦμα 7. Ἄλλος ἀνὴρ τὸνομα Γεώργιος, Φρόγιος τῷ γένει, ἐξωγκωμένους τοὺς διδύμους αὐτοῦ ἔχων καὶ τὰ ἔσχατα ὀδυνώμενος προσκαρτέρει πρὸς τὸ ἰαθῆναι αὐτὸν τῷ ἁγίῳ ἀθλοφόρῳ. ἦν δὲ οὗτος λαλῶν πολλά· οὐκ ἤρέμει γὰρ αὐτοῦ τὸ στόμα οὔτε 10 νυκτὸς οὔτε ἡμέρας, λοιπὸν οὐδὲ συνεχῶρει ἀναπαύεσθαι τινα, καὶ πάντων αὐτῷ ἐπιτιμῶντων οὐκ ἐσιώπα. φαίνεται οὖν αὐτῷ ταῖς πολλαῖς ὁ ἅγιος λέγων: "Ἦνίκα ἡμέρα γένηται, ἀναχώρει τῶν ἐνθεν, ἐπεὶ ἐὰν μείνης ἄλλην ῥοπήν, διπλὴν ποιῶ τὴν κήλην σου· ἐγὼ γὰρ μισῶ τοὺς φλυαρούς". ἀναστὰς δὲ τῷ πρωὶ ἔγνω 15 ἑαυτὸν ὑγιῆ, καὶ κατὰ τὸ ῥηθὲν αὐτῷ ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος, οὕτως ἐποίησεν καὶ οὐκ ἔστη, ἀλλὰ χαίρων ἀπῆλθεν εὐλογῶν τὸν θεόν.

Θαῦμα 8. Ῥοδιάς τις τῷ γένει ἀνὴρ ὀνόματι Θεόδωρος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥόδῳ τὰς οἰκίσεις ἔχων ἐγένετο καταβαρήσ. 20 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Ἀρτεμίου καὶ τῆς ἐκ θεοῦ δοθείσης αὐτῷ χάριτος, ἐπεδήμησεν ἐν τῇ πανευδαίμονι πόλει, καὶ προσκαρτερήσας αὐτῷ χρόνον τινὰ ἐν ῥαθυμίᾳ περιπεπτῶκει, ἄτε δὴ ὀρῶν ἑαυτὸν τῇ νόσῳ ἐγχνονίζοντα μερίμνη τε περὶ τῶν οἰκείων σφιγγόμενον καὶ ἰάσεως μὴ τυγχά-

1 διωπνισεν ABC || ἀπηλλαγμένος BC || τῆς ὀδύνης ἅμα om C 3 ἐγνώκεισαν ABC 4 ὀρόντας C || ὑγιῆ hic et infra ubique B || ἐδόξαζον C 5 μεταυτὸν A 6 τῷ γένει φρόγιος B 7 ἐξωγκωμένους ABC || αἰσχατα ὀδυνώμενος C 8 προσεκ. τῷ ἁγίῳ ὡστε ἰαθῆναι B || τῷ ἁγίῳ ἀθλοφόρῳ om B 9 οὗτος B οὕτως C αὐτός A || πολᾶ B || οὐκ ἤρέμει A οὐκ ἤρέμει C || γὰρ om D 11 ἐπιτιμῶντων C || τὸ σύνολον οὐκ ἐσιώπα B || οὖν ὁ ἅγιος ἐν μιᾷ νυκτὶ λέγων B 12 γίνεταί A 13 ἐνθεν BC ἐντεῦθεν A || μείνης C || ῥοπήν AC ἡμέραν B ὡραν D || διπλὴν A || κήλην hic et infra ubique B 14 τοὺς φλυαρούσας μισῶ B || τῷ BC τὸ A 15 τῷ τῷ B 16 οὐκέστιν A || ἐποί. καὶ ἀπ. χαίρων καὶ δοξάζων τὸν θ. εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ B 18 Ῥοδίας] ροδιανῆς D 19 οἰκίσεις C || καταβαρῆσ B 21 καὶ om B || δωθείσας C || ἀπεδήμησεν B 22 πόλι C κωνσταντινουπόλει B || πρὸς καρτερίασας B 23 περιπεπτῶκεν B || ἐγχνονίζοντα C 24 περὶ om B || σφιγγόμενον C

νοντα, καὶ τῶν πρὸς τροφήν ἀναγκαίων σπανίζοντα. καὶ δὴ ἀπειρηκώς, βουλῆς τοῦ ἀποπλεῖν τῶν ἐκεῖσε ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ μέλλειν αὐτὸν ἀπαίρειν τῶν ἔνθεν ἀπεδήμησεν· ἐν ἧ δὲ ἡμέρᾳ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ὄρᾳ τὸν τοῦ θεοῦ θεράποντα τοῦ σφυγμοῦ ἀπτόμενον αὐτοῦ καὶ σημειούμενον 5 αὐτόν, καὶ διωπνισθεὶς ἤρπεν ἑαυτὸν ὕγι.

Θαῦμα ι. Ἀκακίῳ τὸνὸμά τι ἀργυροπράτῃ ὑπῆρχεν υἱὸς ὡς ἐτῶν ἐπτά, δεξ ἐκ σκαίου δαίμονος τῇ αὐτῇ περιέπεσεν νόσφ. τοῦτον ἄγουσιν οἱ γονεῖς πρὸς τὸν πάνσεπτον καὶ τίμιον μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ. τινὰ δὲ αὐτῶν χρόνον διαγόντων ἐν τῷ τοῦ ἀγίου 10 Ἰωάννου ναφ, καὶ δὴ καταλαβουσῶν τῶν νηστειῶν, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἀγίου Σαββάτου, ἅτε δὴ τὴν ἀγίαν ἀνάστασιν συνεορτάσαι τοῖς ἰδίοις βουλόμενοι, αἴρουσιν αὐτῶν τὴν στρωμνὴν καὶ ἀπαναχωροῦσιν. ἡ δὲ μήτηρ οὐ διέλειπεν σὺν αὐτῷ ἐρχομένη, μετὰ δακρῶν παρακαλοῦσα τὸν ἅγιον μάρτυρα, μάλιστα κατώδυνος τῇ 15 ψυχῇ τυγχάνουσα. ἄξιον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ παιδὸς τῶν ψελλισμάτων καὶ τραυλισμῶν ἀκοῦσαι, ἅπερ γέλωτα πολλὸν πρὸς τὸ παρὸν ἐμποιοῦντα οἴκτον πολλὸν τοῖς λογιζομένοις ἐπέφαινον· οἷα γὰρ οἰκτεῖον πατέρα ὄψιν πρὸς ὄψιν δεόμενος ἐξήγει πεπαρησιασμένως τὸν ἅγιον μάρτυρα, φάσκων· "Ἄγιε Ἀρτέμιε, ἔπαρον τὴν κήλην μου". 20 τούτων δὲ οὕτως παρὰ τοῦ παιδὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ πραττομένων, ἐπιφωσκούσης τῆς τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως, φαίνεται κατ' ὄναρ τῇ γυναικὶ ὁ ἅγιος, ἐν τῷ οἴκῳ διαγόντων αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτῇ· "Φέρε μοι τὸν υἱόν σου". ἡ δὲ δόξα βασταάζειν αὐτόν, χαίρουσα ἔκλινεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ 25

2 ἀπειρηκώς B || ἀποπλεῖν C || βουλ. ἐγένετο τοῦ ἀποπλεῖν τῶν ἐκεῖσε B || ἐνδεδὶ C 3/4 τῶν ἔνθεν usque ad αὐτὸ om B 5 ἀπτόμενον B || σημειούμενον C 6 διύπνησθεῖς C 7 τινὶ ABC || ὑπῆρχεν A || ὕσι C 8 σκεοῦ A, sine acc in C || αὐτῇ ACD ἑαυτοῦ B 9 καὶ τίμιον om D || τίμ. τοῦ γυ μάρτυρα ἀρτέμιον B 11 ἀγίου νηστειῶν B 12 συνεορτάσαι C 13 αἴρ. τὸν υἱόν αὐτῶν καὶ B || στρωμνῆν AC 14 διέλειπεν B || καὶ μετὰ B 15 μάρτυρα om B || κατώδυνος AC 16 ψελλισμάτων A 17 τραυλισμῶν C τραυλισμάτων B || γέλωτα B λέγωτα C || πολὺ B 18 οἴκτον δὲ B || τοῖς ὀρθῶς λογ. A 19 ἐξήγει πεπαρησιασμένος B ἐξήγειτε παρησιασμένως C || πεπαρ. om D 21 πραττόμενων C λεγομένων A 22 Ἰησοῦ Χριστοῦ om B 23 ὁ ἅγ. ἀρτέμιος D 24 διαγ. αὐτῶν om B || διαγόντων A 25 ἐκλίενεν A ἔκλινεν C || αὐτοῦ ACD τοῦ παιδὸς B

πρὸς τοὺς πόδας τοῦ μάρτυρος· ὁ δὲ τοῦ πώγωνος αὐτοῦ λαβόμενος ἀνώρθωσεν αὐτὸν κεκυφάτα, καὶ φησι πρὸς αὐτόν· "Θέλεις ἐπάρω τὴν κήλην σου"; τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίνατο· "Ναί, κύριε, ἔπαρον τὴν κήλην μου". τότε ὁ ἅγιος σφραγίσας αὐτὸ κατὰ 5 παντὸς τοῦ σώματος τῷ τιμίῳ σταυρῷ ἔφη· "Ἴδε ἀπὸ τοῦ νῦν κήλην οὐκ ἔχεις". ταῦτα εἰρησάμενος ἡ γυνὴ καθ' ὕπνου, καὶ διωπνισθεῖσα ἤρπεν τὸν παῖδα, καθὼς ἐθεάσατο, ὕγι καθεστῶτα. πρωίας δὲ γενομένης, ἐξηγησαμένη τῷ ἀνδρὶ τὴν ὀπτασίαν καὶ τὴν ἴασιν τοῦ τέκνου, ἅμα τούτοις σπουδαίως δραμοῦσα ἐν τῷ πανσέπτῳ 10 ναφ πρὸς τὸν ἅγιον μάρτυρα, δόξαν ἔδωκεν τῷ θεῷ καὶ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.

Θαῦμα ια. Γυναικὸς τινος κρατούσης τὸ δίδυμον λουτρὸν τοῦ Ξενῶνος, ἦτοι γε Πασχεντίου, τοῦ ὄντος πλησίον τοῦ παλατίου τοῦ Δευτέρου, ἔτυχεν ὑπερ ἔσχεν βρέφος προσμάστιον καταβαρῆς γε- 15 νέσθαι, καὶ τοῦτο οὐκ ἦν ἀνεθῆναι κλαῖον καὶ βοῶν ἐκ τῶν ὀδυνῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἀδημονοῦσα τί ποιήσῃ, ἐπεὶ καταλείψαι τὰ βαλανεῖα καὶ ἐλθοῦσα παραμεῖναι τῷ ἀγίῳ οὐκ ἠδύνατο, διότι μονωτάτῃ συνώκει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ θείας οὖν τινος εἰσηγήσεως ἐννοεῖ τοιοῦτόν τι πράξει. εἰς ἐν τῶν βαλανείων, ἐνθα διητῶντο, 20 σκευάζει ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγίου Ἀρτεμίου κανδήλαν, καὶ τῆς ἐπαύριον διαφαιούσης ἔδοξεν ὄραν ἐν τῷ ὕπνῳ τινὰ τῶν ἐνδόξων τοῦ παλατίου, γλαμύδα καὶ στιχοβαλτίδιον φοροῦντα, εἰσελθόντα εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐν ᾧ ἡ κανδήλα ἦν ἄπτουσα, ἐπὶ τῷ λούσασθαι,

1 ὁ δὲ ἅγιος B || τοῦ πώγωνος A τωπώγωνος C τῆς χειρὸς B || αὐτοῦ ACD τοῦ παιδίου B 2 ἀνώρθωσεν ABC || αὐτόν] αὐτῷ B || κεκυφάτα ABC || πρὸς αὐτῷ B 3 κῆριε AC 4 αὐτῷ AB 6 ἔωρακεν B 8 ἐξηγήσατο τῷ ἴδιῳ ἀνδρὶ B 9 τέκνου αὐτῶν B || σπουδαίως A σπουδαίως δὲ δραμοῦσα B 10/11 πρὸς τὸν μάρτ. τοῦ γυ δ. ἔδωκεν τῷ θῷ καὶ τῷ ἀγίῳ αὐτοῦ μάρτυρι ἀρτέμιε B 13 τοῦ ὄντος om B 14 βρέφ. ὑπομάστιον B || καταβαρῆς B κατόβαρῆς C 15 κλέων B κλαίων C 16 ἠδύνατο B || ποιήσῃ BC || ἐπι καταλείψαι C ἐπειδὴ οὐκ ἠδύνατο καταλείπειν B ποιήσῃ, οὐκ ἦδ. καταλείπειν D 17 βαλανεῖα C τὸ βαλανεῖον B || καὶ ἐλθοῦσα C ἐλθεῖν D καὶ προσδραμεῖν B || παραμεῖναι om BD || ἀγίῳ, δι' ὅτι B 18 μονωτάτῃ B || τινὸς BC || εἰσηγήσεως C 19 βαλανίων BC || διητῶντω B 21 διαφαιούσης B || ἔδοξεν ὄραν C || ἐν τῷ ὕπνῳ ὄραν D || ἐνδόξων BC ἐντός=вну-треннихъ D 22 στιχοβαλάντιδιον B 23 βαλανεῖον BC || ἐνῷ ἦν ἡ κανδ. ἢ ἄπτουσα BD || ἐπιτολούσασθαι C ἐπὶ τῷ λούσασθαι om D

εἰπεῖν τε πρὸς αὐτήν· "Οὐκ ἦλθον τὰ σάβανα μου"; καὶ προσεποιεῖτο ὀργίζεσθαι τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ ἀπειλεῖν, διότι οὐκ ἔφθασαν αὐτὸν φέροντες τὰ σάβανα, καὶ ἐκάθισεν εἰς ἓνα τῶν σάκμων. οὐσης δὲ αὐτῆς ἐν κατηφείᾳ καὶ θλιβομένης, ἠρώτησεν αὐτήν· "Τί ἔχεις, γύναι, καὶ θλίβῃ;" τὴν δὲ ἀποκρίνασθαι, ὅτι 5
 "Τὸ παιδίον μου, δέσποτα, ἀφινδιδώς τοὺς διδύμους αὐτοῦ ἐπόνεσεν, καὶ θέλω ἀπελθεῖν εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, καὶ ἀπολειφθῆναι τῶν ὧδε οὐ δύναμαι· πλὴν ἐποίησα τὴν κανδήλαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, καὶ ἰδοὺ ὁ θεὸς καὶ αὐτὸς οὕτως ἐλπίζω ἐπισκέψασθαι αὐτὸ ἔχει". τὸν δὲ πάλιν πρὸς αὐτήν εἰπεῖν· "Κα- 10
 λὸν πρᾶγμα ἔχεις· ἐπειδὴ γὰρ τῷ θεῷ ἐπίστευσας, αὐτὸς αὐτὸ ἰάται διὰ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου. ἀλλ' ἐὰν καταλάβωσιν οἱ ἄνθρωποι μου, ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ παιδός σου καλὴν ἔμβασιν ἄς ποιήσῃ μοι ὁ περιχύτης". ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ἔξυπνος ἐγένετο ἡ γυνή· τοῦ δὲ παιδίου κλαύσαντος, θηλάσαι ζητούντος, ὡς δίδωσιν αὐτῷ 15
 τὸν μασθόν, ἰλαρὸν γενόμενον προσεσχῆρ αὐτῇ. ἡ δὲ τῇ χαρᾷ τοῦ βρέφους τὴν ὄπτασίαν πιστώσασα, μᾶλλον δὲ πιστωθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, ἀψαμένη αὐτοῦ εὔρεν αὐτὸ ὑγιὲς ὄν, καὶ ἀναστᾶσα ὀρθρῶ σπουδῆν ἔθετο εὐχαριστῆσαι τῷ θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι. λαβοῦσα δὲ κηρὸν καὶ ἔλαιον καὶ ὅσα εἰς προσφορὰν εὐπόρως 20
 εἶχεν, ἀπελθοῦσα ἔδωκεν δόξαν τῷ θεῷ, τῷ μεγαλύναντι τὸν μάρτυρα, πᾶσιν ἐξηγουμένη τὰ παράδοξα θαύματα.

Θαῦμα ιβ. Ἐτέρα τις γυνὴ ἔσχεν υἱόν, ὃς ἐξαίφνης ἐγένετο καταβαρῆς, τῶν δύο αὐτοῦ διδύμων ἐξογκωθέντων, καὶ οὐκ ἴσχυεν ἐκ τῆς ὀδύνης ἠρεμῆσαι τοῦ κλαίειν. τοῦτον ἡ μήτηρ λαβοῦσα ἐν 25
 τῷ ναφῇ τῆς Θεοτόκου τὰ Κύρου προσεκαρτέρησεν, σὺν δάκρυσιν

1 εἰπεῖν τε BC καὶ λέγει D || προσποιεῖται B 2 ἀπειλὴν B 3 ἐκάθει-
 σαν C 4 κατηφεία B 5 αὐτήν om D 6 ἀφινδιδώς B ἐφη-
 δίσω C 7 ἀπαληφθεῖναι C 9 ἰδοὺ om D 10 αὐτῷ C αὐτόν B 11 ἔ-
 χεις CD ἐποίησας B || αὐτῷ B 13 ὑγίης BC || παιδός B υἱοῦ BD || ἐμβάσιν C ||
 ἀποποίηση B ἀποιήσει C 15 καὶ θηλάσαι D 16 προσέχρει C || προσ. αὐ-
 τῷ B 18 αὐτὸ] αὐτῷ BC || ὦν B 19 ὀρθρῶ B 20 δὲ C τοῖνον B ||
 εὐπόρως CD εὐκαίρως B 21 οὐκ εἶχεν D || μεγ. τὸν ἐλυτοῦ B 22 αὐτοῦ θαύ-
 ματα D 23 ἐξαίφνης C 24 ἐξογκωθέντων C 25 ἠρεμείσει C 26 τῆς
 ἁγίας Θεοτόκου D

αἰτουμένη αὐτήν τοῦ ἐξ αὐτῆς ἐλέους ἐπιτυχεῖν. φαίνεται οὖν αὐ-
 τῇ τις ἐν ὄνειρῳ καὶ λέγει αὐτῇ· "Ἀπάγαγε τὸ τέκνον σου εἰς
 τὴν Ὀξεῖαν, εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, καὶ παράμεινον τῷ ἁγίῳ
 Ἀρτεμίῳ, καὶ καλῶς ἔξει τὸ τέκνον σου". ἡ δὲ ἀναστᾶσα καὶ
 5 λαβοῦσα τὸ τέκνον ἀπῆλθεν εἰς τὸν λεχθέντα αὐτῇ ναόν, καὶ
 ποιήσασα τὰ ἔθνη· καὶ παραμενούσης φαίνεται αὐτῇ ὁ ἅγιος ἐν
 ὄνειρῳ, ὅτι ἦψατο τῶν διδύμων τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπεν· "Ὁ
 ἐκ τῆς Θεοτόκου τεχθεὶς Χριστὸς ὁ θεός, αὐτὸς σε ἰάται". ἡ δὲ
 διυπνισθεῖσα ἤρρεν αὐτὸ ὑγιὲς καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν.
 10 **(Θαῦμα ιγ.)** Πεντήκοντά τις ἐτῶν ὑπάρχων, ἀνὴρ πεπολιω-
 μένος καὶ νόσῳ τῶν διδύμων κεκρατημένος, προσεκαρτέρησεν τῷ
 ἁγίῳ ἡμέρας δεκαπέντε. ἐπειγούσης δὲ αὐτὸν φροντίδος οἰκιακῆς,
 ἅμα δὲ καὶ ἀπευδοκῆσεως αὐτὸν ὠδούσης, ὡς οὐχ ὑγιαίνει τοῦ
 λοιποῦ εἰς γῆρας ἐλθῶν, ἄρας αὐτοῦ τὴν στρωμνὴν ἀνεχώρησεν.
 15 πιεζόμενος δὲ τῇ νόσῳ καὶ τῷ φόρτῳ τῆς στρωμνῆς ὀκνηρότερόν
 πως περιεπάτει. καταλαβὼν δὲ τὸ δημόσιον λουτρόν, τὸ λεγόμενον
 Δαγισθέου, κατὰ τὴν κύψην, ἔνθα ποτὲ τὰ σταῦλα ἦσαν τῶν τοῦ
 Ἰπποδρομίου Ἰππων, ἀτονήσας ἀπέθετο τὴν στρωμνὴν ἐν μιᾷ γωνίᾳ
 καὶ ἀνεπαύσατο ἐπ' αὐτήν. ὥρα ἦν ὥσει τρίτη. ὀδύνη δὲ σφοδρᾷ
 20 ὄρᾳ τινα νύξαντα αὐτοῦ τοὺς διδύμους, καὶ ἐκ τῆς ὀδύνης ἐξύπνισεν
 καὶ ἤρρεν ἑαυτὸν αἰμάτων καὶ πύων πεπληρωμένον, τό τε δέρμα
 τῶν διδύμων αὐτοῦ διερρωγὸς καὶ δυσωδίαν οὐ φορητὴν ἀποπνεόν.
 παραυτὰ δὲ ὑποστρέψαντος αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Προδρόμου,
 25 σπύργοις καὶ χλιαροῖς ὕδασι· οἱ εὔρεθέντες ἀπέμαζαν αὐτοῦ τὸν
 ὕγιος γέγονεν.

2 τις] τῆς B || ἐνονήρω C || τῷ B 3 εἰς τὴν Ὀξεῖαν om B || παράμεινον C
 5 λαβ. τὸ παιδίον B 7 ἐνονήρω C 9 διυπνισθῆρα B διυπνισθεῖς C || αὐτῷ BC ||
 ὑγιεῖ B ὑγιή C || καὶ ἐδόξαζεν B 10 πεπολιμένος C 12 ἐπιγούσης BC || οἰκειακῆς C
 13 ὑγιαίνει B ὑγιένει C 14 στρωμνὴν hic et infra ubique BC 15 πιεζώ-
 μενος δὲ τῇ νόσῳ C || στρώμνη B 16 περιεπάτη B 17 Δαγισθέου] γακο
 νεκορμημια C || σταῦλα B. τάσταλα C σῖτα D 18 ἀτονήσας B || τρομνὴν C ||
 μιανονία C 19 ὀδύνησφοδρᾶσιόν σφιγ. C 20 ἐτέραπει C 21 ἐξύπνισεν BC
 22 ἑαυτῶν C || πύων *: ποιῶν C ἐμπότων B 23 φορητὴν ἀποπνεῶν B 24 πά-
 ραυτὰ δὲ ὑπνος τρέψαντος C 26 ἐπιθέντες δὲ B || διερρωγῶτι C

(Θαῦμα) εδ. Τίς ναύτης τῷ αὐτῷ νοσήματι περιπεπτικῶς προσεκατέρησεν τῷ ἀγίῳ ἡμέρας τριάκοντα· τῶν δὲ συνναυτῶν αὐτοῦ ἐπειγόντων αὐτὸν πρὸς τὸ ἀποπλευσαι, ἀναχωρήσας τοῦ ναοῦ ἀπέπλευσεν· μετὰ δὲ τὸ ἐξαβυθῆσαι αὐτούς, πλεόντων αὐτῶν φορῶν ἀνέμφ, ὀφθαλμοφανῶς ἑώρων τινὰ χλαινοφόρον ἑστῶτα παρὰ τῷ 5 κυβερνήτῃ ἐπιτάττοντα, καὶ ἐξεθαμβοῦντο ἐπὶ τῷ ξένῳ θεάματι. ὄρωντες ἐν τοιοῦτῃ σήματι ξένον αὐτοῖς συμπλέοντα. ἔτυχεν δὲ τῷ τηρικαῦτα τὸν νοσοῦντα πλησίον κατάκεισθαι τοῦ κυβερνήτου. ὡς οὖν ὄρμα δῆθεν ὁ βλεπόμενος αὐτοῖς ξένος ἐπιλαβέσθαι τοῦ αὐθένος, ἄτε δὴ βοηθήσων τῷ κυβερνήτῃ, ἄγνοιαν προσποιησά- 10 μενος πατεῖ τὸν νοσοῦντα κατὰ τῶν διδύμων· ὁ δὲ φόβῳ συσχεθεὶς ἀνέκραξεν μέγα, ψηλαφήσας τε τοὺς ἑαυτοῦ διδύμους εὗρεν αὐτούς ὕπνεις, καὶ ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῷ γεγονότι ἔδειξεν ἑαυτὸν καὶ τοῖς ἐταίροις, οἳ καὶ τὸ θαῦμα ἰδόντες καὶ ἀφανῆ γεγονότα τὸν συμπλέοντα ξένον ἐπὶ πολλὰς τὰς ὥρας τὸ “Κύριε ἐλέησον” 15 ἔκραζαν. ἀποκομισθέντων δὲ αὐτῶν, εὐθέως ὁ ἰαθεὶς τὰ πρὸς εὐχαριστίαν ἐπιτήρεια λαβῶν ἐπανήλθεν ἐν τῇ πανευδαίμονι, ἔνθα ἐστὶν ἡ τοῦ ἀγίου σορός, εὐχαριστῶν τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀγίῳ μάρτυρι-

(Θαῦμα) ιε. Ἐπ’ ἐλευθερικῇ ὑπ’ ἡγίᾳ ἦν τις προσκαρτερῶν ἐνὶ τῶν ἐξεχόντων, ὅς ἐσχόλαζεν ἐν τῇ παννυχίδι τοῦ Προδρόμου 20 κατὰ Σάββατον. ἕτερος δὲ τις νέος τὴν ἡλικίαν, Ναρσῆς ὀνόματι, τῷ αὐτῷ ἄρχοντι καὶ αὐτὸς ὑπουργῶν, αἰνιτόμενος τὸν ἅγιον ὀνειδίξεν πολλὰ τὸν τῇ παννυχίδι σχολάζοντα, διαπαίζων καὶ τὴν ὕμνωδιαν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ εὐρισκομένους. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ

1 Ναύτης τις B || περιπεπτικῶς B 2 ἀγίῳ μάρτυρι B || σὺν ναύτων B συνάπτω των C 3 ἐπιγόντων BC || ἀναχωρήσας B 4 ἐξαβυθῆσαι B ἐξαβυθῆσαι C || πλ. αὐτῷ B || φόβῳ ἀνέμφ B φορῶν ἀνέμφ C 5 ἑρώρωντίν C || χλαινοφόρον B χλαινοφόρον C 6 κυβερνήτῃ hic et infra B || ἐξεθαμβοῦντο C 7 ὄρωντες ἐν τοιοῦτῃ σήματι C || συμπλ. αὐτοῖς B 8 κατὰ πλησίον B πληρ. κατάκεισθαι C 9 φόβῳ συσχεθεὶς ὁ βλ. δῆθεν BD || αὐτοῖς ξένος om BD 12 ψηλαφήσας C 13 ὕπνεις C || γεγονότι C || καὶ post. om D 14 ἐταίροις (дружинѣ) D ἐτέρους BC || αὐτοῦ. οἵτινες ἰδόντες τὸ παράδοξον θέαμα καὶ ἀφ. B 15 συμπλ. σὺν αὐτοῖς κυβερνήτῃ D || ὥρας ἔκραζον B 16 ἀποκομισθέντων δὲ αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια B 17 πανευδ. κωνσταντινουπόλει B 18 σορός BC || ἀγ. αὐτοῦ μαρτ. ἀρτεμίου B 19 Ἐπελευθ. C Ἐν τῇ ἐλευθ. B 20 ἐξεχόντων C ἐξοχιστάτων BD 21 κατὰ πᾶν D 22 καὶ αὐτοῖς om BD || ἐνηττόμενος C 23 ὀνειδίξεν B ὀνίδιξεν C || διαπαίζων καὶ τὴν C 24 δὲ τοῦτο B

καὶ βλασφημῶν ἤφειε λόγους, φάσκων ἐν εἰρωνείᾳ: “Ναί, καὶ ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος τάχα τοὺς κηλήτας ἰάται”; κεχηρημένῳ δὲ αὐτῷ συνεχῶς τούτοις τοῖς ῥήμασιν, εἶπεν ὁ τῇ παννυχίδι προσεδρεύων. “Ναρσῆ, παύσαι, μὴ κακῶν πειραθῆς”. ὁ δὲ πλειόνως μᾶλλον 5 ἐξήπτετο. χρόνῳ γούν τινι συνέβη τὸν Ναρσῆν νοσήσαι γαλεπῶς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νόσῳ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ ὀγκωθῆναι. τότε δὴ τότε ὁ ὑπ’ αὐτοῦ ὀνειδιζόμενος ἐλευθερὸς ἐπισκεψάμενος αὐτὸν προέτρπεν εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ἀπελθεῖν, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν μετὰ φορείου εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου, ἔνθα ὁ ἅγιος κατάκειται. 10 καὶ ἦν ἐκεῖσε μετανοῶν ἐφ’ οἷς πάλαι ἀφρόνως ἐφθέγγατο. καρτεροῦντα οὖν αὐτὸν μετὰ πολλῆς κατανύξεως ὥρα δευτέρᾳ μιᾶς τῶν ἡμερῶν ἔτυχεν ὑπνώσαι, καὶ ὄρα τινα φοροῦντα πατρικιότητος σχῆμα, καθὼς αὐτὸς διηγῆσατο, καὶ ἐρχόμενον ἀπὸ τοῦ νάρθηκος, οὕτινος προηγέτο περιστερὰ λευκῆ ἄσπιλος. εἰσελθὼν δὲ 15 εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀνακάμψας ἦλθεν εἰς τὸν ἀριστερὸν ἐμβολὸν διὰ τῶν ἄνωθεν καγκέλλων ὡς ἐπὶ τὸ σκευοφυλάκιον, καὶ ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ νοσοῦντος, καὶ λαβῶν τὴν προηγουμένην αὐτοῦ περιστερὰν ἔσφαξεν κατὰ τῶν διδύμων τοῦ νοσοῦντος· ὁ δὲ ἔξυπνος γενόμενος ἀφηγεῖται τῷ προσμοναρίῳ τὸ ὄναρ. οὕσης δὲ ὥρας 20 λοιπὸν τοῦ κοινωνῆσαι αὐτὸν καὶ γεύσασθαι, μόλις ὑπὸ τοῦ προσμοναρίου κουφισθεὶς ἀνίσταται· ὑφ’ οὗ παρακρατούμενος κατήρχετο εἰς τὴν ἁγίαν σορόν, πειδὼν ἀφείλων κατὰ τὸ εἰωθὸς καὶ ἐκ τῆς κανθῆλας τοῦ ἀγίου. ὡς οὖν κουφίσει τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ὅπως μὴ σκελισθῇ ὑπ’ αὐτῶν, ἡσθάνθη τινὸς ὕγρασίας οὕσης εἰς τὰ σκέλη

1 ἤφειε B ἤφειε C || ἡρωνεία BC || ναί, τάχα καὶ B 2 κηλήτας B || κεχηρημένῳ δευτέρῳ μέρει δευτέρῳ συνεχῶς C 3 εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγιος B || εἶπε C 4 κακῶν πειραθῆς C πειραθῆς κακῶν B 5 συνέβη C συνέβη om D 6 τῆς νόσου, τὰ αἰδοῖα C 7 ὁ ὑπ’ αὐτοῦ ὀνειδίξεν om D || ὀνειδιζόμενος C || προέτρ. αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς B 9 φορείου BC || κατάκειται ὁ ἅγιος D 10 πάλαι: CD προμικρῶ B 11 ὄρα δευτέρᾳ μιᾶς οὕσης B 12 ἡμερῶν κατόναρ τινὰ φοροῦντα B || ἔτυχεν αὐτὸν D || ὠράτινα C 13 νάρθηκος B 14 προηγέτο C || ἄσπιλος C 16 καγκέλλων BC || ἐπιτὸ σκευοφυλάκιον C 17 λαβῶν C || ἁγίαν περιστερὰν B 18 ἔσφαξεν ἐπάνω τοῦ νοσοῦντος κατὰ τῶν διδύμων B 19 ἀφείλειται C || τὸ ὄναρ om D τὸ ὄραμα B || λοιπὸν ὥρας B 20 μόλις C 22 σορὸν BC || ἀφείλων B πεινοφίλων C || καὶ κατὰ τῶν B || ἰωθὸς C 23 κανθῆλα C || ἐκούφισεν B. 24 σκελισθῇ BC || εἰστασκέλλη BC

αὐτοῦ ὑπενόει δὲ ἑαυτῷ περιχέειν, ὡς ἐνίπτετο τὴν ὄψιν. ἐπει
 οὖν καὶ τῶν ἱματίων ἀφάμενος ἤσθετο ὑγρῶν ὄντων, διηπόρει τί
 τὸ γεγονός, καὶ μετὰ ὥρας ψηλαφῆσας τοὺς διδύμους αὐτοῦ εὔρεν
 αὐτοὺς διερωγώτας ἐπὶ δακτύλους τρεῖς, αἱματός τε καὶ πύου
 τὴν τῶν σκελῶν καὶ τῶν ἱματίων οὖσαν ὑγρότητα, φόβῳ δὲ συ-
 σθεθεὶς καὶ ὀλιγοψυχήσας ἔπεσεν, βασιτάσαντες δὲ αὐτὸν οἱ παρόντες
 ἤγαγον εἰς τὴν στρωμνὴν, ὑδάσιν τε χλιαροῖς καὶ σπόγγις καθά-
 ραντες αὐτοῦ τὰ σκέλη καὶ τὸ ἔλκος, δίκην ἐμπλάστρου τὴν
 κηρωτὴν τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἐπέθηκαν, καὶ οὕτως ὁ ἀσθενῶν
 ὑγιής ἐγένετο.

(Θαῦμα) ις. Ἀνήρ τις Σέργιος τοῦνομα, τῷ γένει Ἀλεξαν-
 δρεὺς, φύλαξ ὢν τοῦ ὀρίου τῶν Καισαρίου, τοῦ ἐπιλεγομένου Λα-
 μίας, ὡς ἐτῶν ὑπάρχων ἐξήκοντα καταβαρῆς ἐγεγόνει· ἐσύχναζεν
 δὲ τῷ μάρτυρι, θεόμενος αὐτοῦ καὶ ταῦτα λέγων· "Ἄγιε Ἀρτέμιε,
 δοῦξ καὶ αὐγουστάλιος εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν χώραν μου γέγονας,
 ἴασάι με μετὰ τῶν πολλῶν. οἶδας γάρ ὅτι καὶ γέρων εἰμι καὶ
 ἔασαι τὸ ἕριον καὶ παραμεῖναι σοι οὐ δύναμαι· εἰ γὰρ ἐάσω αὐτό,
 ἄλλον βάλουσιν καὶ στεροῦμαι καὶ τοῦ τόπου καὶ τῆς τροφῆς,
 καὶ ταῦτα μὴ δυνάμενος καμῆν". ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια
 ἔλεγεν, ὡσάκις ἀπῆει πρὸς τὸν ἅγιον εὐξασθαι. κοιμωμένῳ δὲ αὐτῷ
 εἰς τὸ ἕριον, φαίνεται αὐτῷ ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν ὁ ἅγιος· ἐδόκει
 δὲ ὁ γέρων τὸν κόμητα τῶν ὀρίων ὄραν· καὶ προσελθὼν ὁ ἅγιος
 φησὶν πρὸς αὐτόν· "Πολλὰ κοιμᾶσαι καὶ ἀμελεῖς τοῦ ὀρίου· βλέπε,
 πρόσσεχε μὴ σοληθῶσιν τὰ ὦθε". καὶ ἐπιθεὶς αὐτῷ νόμισμα
 ἔφη· "Δέξαι, ἵνα πίης". τὸ δὲ ἦν κηρωτὴ. ὁ δὲ διυπνισθεὶς

3 γεγονός. καὶ μετὰ τοῦτο B 4 διερωγώτας ἐπιδακτύλους C || ποιοῦ C
 ἐμποῖο B 5 σκελῶν C || υγρότητα C 6 συσθεθεὶς C || δὲ B τε C οὖν D ||
 αὐτὸν om D 8 καθαρ. αὐτόν, δίκην B || τὰς κέλλη C 13 ὄρα B 14 καὶ om D
 15 ἀλεξάνδρειαν C 16 ἴασάι C || καὶ pr. om D 17 ἴσαι (= ἔασαι) C || δύναμε C ||
 αὐτῷ C 18 βάλουσιν B || στερ. τοῦ τ. μέλλον καὶ τρ. μὴ ἴαν. καμῆν D 19 κα-
 μῆν καὶ ζῆσαι B 20 ὡσάκις C || ἀπῆει B ἀπῆει C || κοιμωμένῳ δὲ αὐτοῦ B
 21 αὐτῷ B || ὁ ἅγ. κηρῶν B || ἔδοκει B 21/22 ἐδόκει usque ad ἅγιος cod. B
 post πίης (?) ponit 22 κώμητα B 23 καὶ φησὶν B || ἀμελεῖς B 24 νόμ.
 ἐν B 25 δέξαι γέρων B || πίης C || τὸ δὲ usque ad δὲ om B || κα-
 διυπνισθεὶς B ὁ δὲ διυπνισθεὶς C

ἔχαιρεν διὰ τὴν τοῦ νομίσματος δόσιν. ἔτι γὰρ τῷ ὑπὸν βεβαρη-
 μένος ὑπελάμβανε καὶ ἐν ἀληθείᾳ ἔχειν τὸ νόμισμα, ὡς δὲ τὴν
 παλάμην αὐτοῦ καὶ τοὺς δακτύλους ἤπλωσεν καὶ ἤρπεν ἀπὸ κηρίου
 σφραγίδιον ἔχον ἐκτύπωμα τοῦ ἁγίου, ἐν ἑαυτῷ γενόμενος ἔγνω
 τὸ οἰκονομούμενον ἐπ' αὐτῷ θαῦμα, καὶ ὅτι ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος
 ἦν ὁ ὀφθεὶς αὐτῷ παραχρῆμα δὲ τὸ σφραγίδιον διαμαλάξας ἤλειψεν
 αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα, καὶ οἶαν ὥραν ἤψατο αὐτοῦ τὸ μαλαγθὲν τῆς
 σφραγίδος κηρίον, εὐθέως ὑγιής ἐγένετο καὶ ἐδόξασεν τὸν θεὸν
 καὶ τὸν ἅγιον μάρτυρα.

10 (Θαῦμα) ις. Ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρακλείου τοῦ τῆς θείας λή-
 ξεως ἀνὴρ τις τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ Σέργιος ὀνόματι, τὸ ἐπίκλην
 Ὁ κατὰ ἀνθρωπον, ὃς ἦν πατριῆος καὶ θεῖος δικαστής, ἀνήκοντα
 αὐτῷ πρὸς γένος ἔσχεν τινα ὡς ἐτῶν τεσσαράκοντα· καὶ οὗτος ἦν
 καταβαρῆς· θλιβομένου δὲ τοῦ πατριῆου περὶ αὐτοῦ, ὑποτίθεται
 15 αὐτῷ τις πέμψαι αὐτὸν εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον· ὁ δὲ μετὰ τῆς
 ὀφειλοῦσης τιμῆς στέλλει αὐτόν. μέλλοντος δὲ αὐτοῦ ἐρχεσθαι,
 ἤσθετό τις ἀνὴρ τῷ γένει Ἀλεξανδρεὺς, τελῶν σκηνηκᾶ, οἷς μά-
 λιστα φιλοῦσιν οἱ ἄρχοντες ἐπιτέρπεσθαι. αἰσθόμενος δὲ προσέθετο
 ἀκολουθῆσαι, λέγων· "Μὰ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, μετ' αὐτοῦ ὑπάγω".
 20 ὁ δὲ νοσῶν, διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ μετεωρίζεσθαι, ἔλαβεν αὐτὸν μεθ'
 ἑαυτοῦ καὶ ἐρχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔνθα κατάκειται ὁ ἅγιος
 Ἀρτέμιος, ὥρα δεκάτῃ ἠΰσατο καὶ προσέτρεψεν τοὺς ἐβδομαρίους
 ἐπὶ δεῖπνον. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνῆσαι παρεκάλει αὐτοὺς λέγων·
 "Ἄφετε κοιμηθῶ κάτω εἰς τὴν ἄγίαν σορὸν". οἱ δὲ διεκώλυον
 25 αὐτὸν λέγοντες, μὴ ἐξὸν εἶναι τινὶ ἐκτὸς Κυριακῆς διαφρασοῦσης
 κοιμηθῆναι κάτω· ὁ δὲ ταῦτα ἀκηκῶς ἐστόγνασεν. ἵνα δὲ μὴ

1 ἔχαιρ. ἐπὶ τῇ τοῦ νομ. μεταλήψει. ἔτι δε B || βεβαρ. ὢν ὑπὸν. μὴ B 2 καὶ
 om D 3 παλάμην C || δακτ. αὐτοῦ ἤπλ. εὔρεν B 4 ἔχον BC || ἐκτύπωμα C ||
 ἐνεαυτῷ δὲ B 6 ὀφθεὶς BC 7 αἰδοῖα C || οἰαν usque ad κηρίον om B || ἦν
 ὥραν C 8 ἐδόξασεν B 10 Ἡρακλίου A 12 καὶ om D 13 οὕτως C 14
 καταβαρῆς ABC 16 στέλλει AC πέμπει B 17 σκηνηκᾶ C || οἷς AC οἷα B 18
 μάλιστα C || αἰσθόμενος A 19 ἀκολουθῆσαι C || ἀκολ. αὐτῷ A ἀκολ. τῷ νοσῶντι B
 20 τοῦπάτω C 22 δεκάτῃ. εὐξάμενος οὖν A δεκ. καὶ ἤσαντο B || προετρέψατο AB ||
 εἶθ. τοῦ ἁγίου ναοῦ B 23 ἐπιτίπνον C || διπνῶσαι C || αὐτοὺς om D 24 ἄφεται C
 ἀφετέ μοι κοιμηθῆναι B || σωρὸν ABC || ἐκώλυον A οἱ δὲ ἐβδομαρίοι διεκώλυον B 25
 ἐξὸν AB || εἶναι om B || ἐκτὸς om B || διαφρασοῦσης ABC 26 ἀκηκῶς C ἀκόσασα A

δόξωσιν οἱ ἐβδομαρίοι σκανδαλίζουσιν αὐτόν, ὡς προφάσει τοῦ ζητεῖν αὐτοὺς λογάριν ταῦτα λέγειν, παρεγώρησαν αὐτῷ κοιμηθῆναι ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ, ἅμα δὲ καὶ ὡς τῶν ἐνδόξων ὑπάρχοντι. πολλὰ δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς γελοιάζων, ἐφιλονεῖκει καὶ αὐτὸς κάτω κοιμηθῆναι, ἀλλ' οὐ παρεάθη ὑπὸ τῶν ἐβδομαρίων, μάλισ αὐτόν πει- 5 σάντων ἄνω εἰς τὸν ναὸν κοιμηθῆναι. καὶ δὴ κοιμάται ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἐνθα ἡ τροπικὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δεξιᾶς καταβάσεως. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον πρὸς ὕδωρ ὁ σκηνικός ἐπέιγετο, καὶ γυρεύσας ὄλον τὸν ναὸν καὶ μὴ εὐρῶν ἐξελεθεῖν, διὰ τὸ κατὰ τὸ εἰωθὸς ἀσφαλιζομένου αὐτοῦ κατὰ νύκτα 10 μετὰ καὶ τῶν ἐκ δύο πλευρῶν τεσσάρων καγκέλλων, στάς κατὰ τὴν δεξιᾶν τοῦ ναοῦ πύλην, παρ' ἦντινα τὸ φρέαρ ἐστίν καὶ ἡ γραφὴ τῆς Σαμαρείτιδος, οὐρῆσεν ἐκεῖ. καὶ μετὰ τὸ οὐρῆσαι αὐτὸν κατασπᾶται αὐτῷ κήλην φθάζουσα κάτωθεν τῶν γονάτων αὐτοῦ. ἔκραζεν δὲ ὀδυνώμενος τῇ γελοιώδει, ὡς ἴσμεν, τῶν Ἀλεξαν- 15 ὀρέων γλώσση· "Μὰ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, ἐπιθέτης ἐστίν οὗτος ὁ ἅγιος· κηλοποιός ἐστιν, μὰ τὸν ἅγιον Μηνᾶν. οὐαὶ τῷ δι' οὐ εἶδον τὰ ὄδε". ἐπιμόνως δὲ αὐτοῦ κράζοντος, ὁ ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ κοιμώμενος δόξας γελοίου χάριν αὐτόν κράζειν, ἀνέρχεται, καὶ προσποιστάμενος ἐπείγεσθαι ὑπὸ τῆς γαστρὸς ἤτησεν ἀνοιχθῆναι 20 αὐτῷ τὸ κάγκελλον, ὡς δὲ ἐξήλθεν, ἐν τῷ καθεσθῆναι αὐτόν μετεκαλέσαστο τὸν σκηνικὸν καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ λέγων· "Οὐδ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡρεμεῖς καὶ σιωπᾶς, ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ οὐκ ἔξ ἡμᾶς κοιμηθῆναι. εἰ τοῦτο ἤδειν, οὐκ ἤρχου μετ' ἐμοῦ". ὁ δὲ

1 προφάσι B 2 αὐτοὺς AC αὐτόν B || λογάριν A || αὐτόν A 2/3 λέγειν. ἅμα δὲ καὶ ὡς τῶν ἐνδόξων ὑπάρχοντα, παρεγ. κομ. αὐτόν κάτω ἐν τῇ ἀγίᾳ σωρῶ. πολλά etc B 3 σωρῶ ABC 4 ἐφιλονεῖκει A ἐφιλονεῖκη B || κοιμηθ. κάτω B 5 ἀλλουπαρεάθη C || μόλις αὐτῶν C 7 τροπικὴ = yvrasenie D || τροπικὴ ἐστίν B 8 πρὸς δὲ τῷ μεσονύκτιον B 9 σκηνηκός hic et infra C || ἐπέιγετο C ἐπέιγετο A ἠπέιγετο B 11 μετὰ usque ad καγκέλλων om B || στάς οὖν B 12 πύλην τοῦ ναοῦ B 13 γραφεῖ C || σαμαρείτιδος C σαμαρείτιδος AB 14 κήλη B || φθάζουσα A || γονάτων A 15 ὀδυνώμενος AB ὀδυνώμενος C || ὄδον. μεγάλη τῆ φωνῆ. μὰ τὸν φόβον B || γελοιώδη AC || ἴσμεν*: εἰς μὲν C εἶωθεν A 16 γλώσσει A γλώσσης C || οὗτος post ἅγιος in B 17 κηλοποιός B || οὐαιτωιδιουιδονταωδε C 18 ἴδον AB 19 σωρῶ ABC 20 ἐπέιγεσθαι C || ἤτηρ ἐν C 21 κάγκελον B || ἐν τῷ αὐτόν πάλιν καθεσθῆναι B 22 σκηνηκόν A ἐπετίμησεν C || αὐτόν AB || οὐδὲ B 23 ἡρεμῆς AB || φλυαρεῖς B 24 εἰτούτουδειν C

σκηνικός πρὸς αὐτόν· "Οὐαὶ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ ἦλθον εἰς τὸν ἅγιον τοῦτον". ὁ δὲ πλέον αὐτῷ ἐπετίμα, ἀγνοῶν τὸ εἰς αὐτόν γεγονός, μετὰ δὲ πολλοὺς λόγους ἔφη ὁ σκηνικός τῷ νοσοῦντι· "Ἄρὸν σου τὰ ἱμάτια, ἵνα ἴδω τὴν κήλην σου". καὶ σηκώσαντος αὐτοῦ, 5 ὄρᾳ αὐτόν ὁ σκηνικός ὑγιῆ καὶ μὴδεν ἔχοντα κακόν. εἶτα κουφίζει καὶ αὐτὸς ὁ σκηνικός τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ τὸ συμβᾶν αὐτῷ. ὅπερ ἰδὼν ὁ ἰαθεὶς ἔκρουσεν εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ· ἐπήρχετο δὲ αὐτῷ καὶ γελαῖν ἅμα καὶ σκυθρωπάζειν, καὶ ὄλος ἠλλοιοῦτο· ὁ δὲ σκηνικός ἔλεγεν πρὸς αὐτόν· "Μὰ τὸν ἅγιον 10 Μηνᾶν, καὶ σὺ καὶ ὁ ἅγιος οὗτος ἐπιθέται ἐστέ. οὐαὶ, οὐαὶ, τὴν σὴν κήλην ἐμοὶ ἔπεμψεν. αἱ πατρωνία, αἱ συγκρότησις. οὐαὶ τῷ ἁγίῳ τούτῳ· ἴδε τίνα λέγουσιν ἰᾶσθαι τὰς κήλας. ὑγιῆς ἦλθον καὶ κηλήτης ἀναχωρῶ". ἡμέρας δὲ γενομένης, διεθρυλεῖτο τὸ γεγονός καὶ ἡ ἐκκλησία ὠχλεῖτο, ἀπάραντες οὖν ἐπορευόνοτο εἰς τὸν οἶκον, 15 ὁ μὲν πρῶτον νοσῶν ὑγιῆς, ὁ δὲ ὑγιῆς καταβαρῆς· τὰ δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀξιόλογα λεχθέντα ὑπὸ τοῦ σκηνικοῦ περισσῶν οἶμαι καὶ λέγειν, καὶ παρήμι αὐτὰ διὰ τὸ πληθῆος. ἐν δὲ τῷ μέλλειν αὐτοὺς συνεσιᾶσθαι τῷ πατρικίῳ ἦλθον οἱ δύο ἅμα καὶ φησιν πρὸς τὸν συγγενῆ ὁ πατρικίος· "Πῶς ἔχεις; πῶς βλέπεις ἑαυτόν"; 20 ὁ δὲ σκηνικός, ἔτι τεταραγμένος ὢν, τάχος ἀνασταίλας τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ καὶ γυμνώσας ἑαυτόν ἐπὶ πάντων ἐπεδεικνυεν λέγων· "Ἴδε πῶς ἔχει· τὴν αὐτοῦ κήλην ὁ ἅγιος ἐκείνος, (ὁς) τάχα δοῦξ καὶ αὐγουστάλιος ἐγένετο τῆς χώρας μου, ἐμοὶ ἔπεμψεν". ἐπὶ τούτοις οἱ παρόντες καὶ ἐγέλων καὶ ἐδάκρουν· ἐν δὲ τῷ διαπορεύεσθαι αὐ- 25 τοὺς ἐπὶ τῷ γεγονότι καὶ πολλοῖς πυκτεῦειν λογιαμοῖς, βλεπόντων

1 post αὐτόν D ἔφη add || ἦλθον C 2 πλέον αὐτόν A || ἐπετίμα C || ἐπ. αὐτῷ, ἀγνοῶν B || γενοῦσ ABC 3 τὸν νοσοῦντα B 4 ἴδω A || κήλην B || σηκώσαντος A κουφίσαντος B || αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ὄρᾳ B 5 ναὸν ἔχοντα B 7 μέτωπον AC 8 ἐπέιχετο A || ἔλωσ AB 9 ἠλλοιοῦτο C ἠλλοιοῦτο B 10 καὶ σὺ om D || σοὶ B || ἐστά: B 11 κήλην B || αἱ πατρωνία, αἱ συγκρότησις A om BD ἐπατρωνία. ἐσυγκρότησις C 12 κήλας B 13 κηλήτης C κηλήτης B || ἀναχωρῶ A || διεθρυλεῖτο A διεθρυλλῆτο B || γενοῦσ AB 14 ὄγλειτο C ὄγλητο B 15 καταβαρῆς AC καταβαρῆς B 16 περισῶν B 17 παρήμι BC || τὸ μέλλειν A 18 συνεσιᾶσθαι: AB 19 αὐτόν A 20 τάχος C 21 ἴμ. αὐτοῦ A || ἐδεικνυεν A 22 κήλην B || ἔ: inserui 22/23 ἅγιος ἐμοὶ ἔπεμψεν. τάχα γάρ δοῦξ καὶ αὐγουστάλιος τῆς ἐμῆς χώρας ἐγένετο. ἐπὶ τούτοις etc B 24 ἐδάκρουν C || διαπορεύεσθαι C 25 ἐπὶ τῷ C || γενοῦστι A

ἀπάντων ἀφανές τοῦ σκηνοῦ τὸ πάθος ἐγένετο, ὡς ἐξίστασθαι αὐτοὺς καὶ ἄφαντας τὰς χεῖρας ἐπὶ πολὺ τὸ "Κύρια ἐλέησον" κράζειν καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν διὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου.

Θαῦμα ἡ. Τίς προσκαρτερῶν τῇ παννουχίδι τοῦ Προδρόμου ἐν νέας ἡλικίας, ψάλλον τὰ στίχη τοῦ ἐν ἁγίοις ταπεινοῦ 5 Ῥωμανοῦ μέχρι τοῦ νῦν, οὗτος ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, διαφαιούσης τῆς ἡμέρας τοῦ γενεσίου τοῦ ἁγίου Προδρόμου, ἐσυλήθη, εἰδὼς γὰρ αὐτὸν ὁ σολήσας μόνον οἰκοῦντα (καὶ γὰρ ἕως τοῦ παρόντος μόνος οἰκεῖ ἐτη πεντήκοντα δύο), καὶ ἐπιτηρήσας αὐτὸν ψάλλοντα, εὐκαιρίαν εὐρῶν κλάσμα αὐτῷ πεποίηκεν. ὁ δὲ 10 μετὰ τὸ πληρῶσαι τὴν παννουχίδα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀπήλθεν καὶ ἤδρεν τὴν κλεῖν σῶαν, ὡς μηδὲν ἐπιβουλεύσεισαν. ἐντεῦθεν μηδὲν ὑπονοήσας ἄποπον, οἶα δὴ ἐκ τῆς ἀγροπνίας ὦν, ἀμερίμνωσ ἐκοιμάτο. ὡς δὲ ἡμέρα γέγονεν καὶ διὰ τιμὴν τῆς ἑορτῆς ἀλλάξαι καὶ φορέσαι λαμπροτέρως ὤρμησεν, οὐδὲ ἐν τῶν ἱματίων αὐτοῦ 15 ἤδρεν, οὐδὲ τὸ καρταλάμιν αὐτοῦ, εἰ μὴ ἄπερ φορῶν ἦλθεν ἐκ τῆς παννουχίδος. δι' ἐρεύνης δὲ γενόμενος ἠρώτα τοὺς γείτονας εἰπεῖν αὐτῷ, εἰ οἶδασι, πῶς γέγονε τὰ σῦλα· οἱ δὲ ἀγνοεῖν εἰρήκασιν. ὡς δὲ ὀρώσιν αὐτὸν ἐπὶ τῇ γυμνώσει θρηνοῦντα, ὑποτίθενται αὐτῷ ἀπελθεῖν εἰς τὸν ἅγιον Παντελεήμονα, εἰς τὰ Ῥουφίνου, 20 φάσκοντες εἶναι τινα ἐκεῖ ἐπίστασιν διδόντα, δεῖ εἶπεῖ αὐτῷ τὸν σολήσαντα. συνέβη γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πλείστους εἶναι δαιμονιώντας ἐν πολλαῖς ἐκκλησίαις. τούτοις τοῖς λόγοις κουφισθεῖς πρὸς τὸ παρὸν ὁ ἀνὴρ, ἀπήλθεν εἰς τὸν ἅγιον Παντελεήμονα, καὶ ἀκούσας τῆς τοῦ δαιμονιώντος κραυγῆς εἶπεν ἐν ἑαυτῷ " Ἄρτι 25 ἔω τὸν θεὸν καὶ δαίμοσιν προσέρχομαι· ἄρτι ἐσυλήθην καὶ ἀπώλεσα τὴν ψυχὴν μου". καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπέστρεψεν εἰς τὸν

1 ἀφανείσ C || 1/2 ἐξίστ. πάντα. καὶ ἄφαντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὖνον ἐπιπολλὰς ὥρασ ἐκραζόν τὸ κε ἐλέησον B || 3 πάντα κράζειν A || ἀρτεμίου. αὐτῷ ἢ οὕτω εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμὴν A || 5 τασίχη (σΥΗΚΗ D) τοὺς ἐναγίους C || 7 διαφαιούσης C || 9 ἐτι C || 10 εὐκαιρίαν C || πεποίηκεν C || 12 κλήν C || 13 οἶα δὴ*: οἶαδὲ C || ἐκοιμάτω C || 14 ἀλλάξαι hic et infra C || 15 λαμπροτέρως C || οὐδέσιν C || 16 οὐδὲ τ. κ. αὐτοῦ om D || καρταλάμιν α. ἐμί C || 17 διερεύνησ C || γίτονας C || 18 ἀγνοεῖν ἠρώκασιν C || 19 ὀρώσιν C || 21 τινα ἐκεῖ*: τινηκεῖ C || ἐπίστασι C || εἶπε*: ἔρη C || 23 πολλαῖς ἐκκλησίαισ C || поганыхъ церкнахъ D || 26 ἀπώλεσα C

οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀθυμῶν ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν κλίνην, καὶ ταναλίζων ἑαυτὸν εἰς ὕπνον ἐπάτη. ὥρα ἦν ὥσει δύο· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν ἀλλάξαι, λοιπὸν δὲ καὶ τῇ ἀθυμίᾳ συνεχόμενος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὐ προῆλθεν. κοιμωμένῳ δὲ αὐτῷ φαίνεται ὁ 5 ἅγιος Ἀρτέμιος ἐν σχήματι εὐπρεποῦσ τινος ἀνδρός, παγανά φοροῦντος, καὶ λέγει αὐτῷ " Διὰτὶ οὐχ ὑπήντησας καὶ ὠφίκευσας μετὰ τοῦ κηροῦ σου τὰ ἅγια, καθὼς ἔθος ὁμῖν ἐστιν τοῖς τῆς παννουχίδος"; ὁ δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι " Ἐσυλήθην καὶ οὐκ ἔχω τι φορέσαι". ὁ δὲ ἅγιός φησι πρὸς αὐτόν " Καὶ θέλεις εὑρεῖν ἄπερ ἀπώλεσας"; ὁ δὲ πρὸς αὐτόν " Ὀντως θέλω, γυμνός γάρ εἰμι". ὁ δὲ μάρτυς εἶπεν αὐτῷ " Ὅμοσόν μοι, ὅτι οὐ κακοποιεῖς τὸν ἐπάραντα, καὶ λέγω σοι, τίς ἐστίν". ἔφη ὁ ἀπολέσας " Μὰ τὸν θεόν, οὐδὲν αὐτῷ κακὸν ποιῶ, ἀλλὰ καὶ φίλον αὐτὸν κτήσσομαι". λέγει πρὸς αὐτόν ὁ ἅγιος " Οὐ πιστεύω σοι". καὶ κρατήσας τὴν 15 χεῖρα τοῦ σοληθέντος ἐπιτίθειν αὐτὴν ἐπὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἣν εἶχεν αὐτὸς ὁ σοληθείς, καὶ φησι πρὸς αὐτόν " Κατ' αὐτοῦ μοι ὁμοσον· οἶδα γὰρ ὅτι φοβῆ καὶ ἀγαπᾶς αὐτόν". καὶ ὤμοσεν αὐτῷ λέγων " Οὐδὲν αὐτῷ κακὸν ποιήσω, ἀλλὰ καὶ φίλον μου μέγαν ἔξω αὐτόν, καὶ φιλοτιμίαν αὐτῷ δίδωμι, εἰ εὐρω 20 αὐτά". τότε ὁ ἅγιος λέγει " Θεοδόσιος ὁ ψάλτης ἐπῆρεν καὶ ἔχει αὐτά". χαρίεις δὲ διυπνισθείς, περὶ ὥραν ἐβδόμην προῆλθεν εἰς τὸν τραπεζίτην Ἀβραάμιον, τὸν πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, δεῖ ἦν καὶ ἀρκάριος τοῦ φιλικῶ τῶν τῆς παννουχίδος. καὶ λέγει πρὸς αὐτόν ὁ ἀρκάριος " Ποῦ ἦς; διὰτὶ οὐχ ὑπήντησας 25 μετὰ τοῦ κηροῦ εἰς τὰ ἅγια; δὸς καὶ (τὸ) κηρίν σου καὶ τὸ πρόστιμον". ὁ δὲ ἀπεκρίθη " Μὰ τὸν θεόν, ἐσυλήθην, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν με τι φορέσαι οὐκ ἦλθον". ὡς οὖν περιεργάζονται οἱ συγκαθήμενοι αὐτῷ καὶ ὁ τραπεζίτης, τίς ὁ σολήσας καὶ πῶς ἐσώλησεν, εἶπεν αὐτοῖς " Μὰ τὸν θεόν, οὐκ οἶδα· πλήν, εἴτε ἐφαντάσθην εἴτε καὶ οὐχί, πρὸ ὥρας κοιμωμένῳ μοι κατ' ὄναρ εἶπέν τις, 30

1 κλίνην C || 2 ἐπάτη C || ἦν ὥσει*: ἦνωση C || 5 παγανά φοροῦντος om D || 6 οὐχ ὑπήντησας C; cf. p. 21, 24 || ὠφίκευσας C || καὶ ὠφίκευσας om D || 7 καθὸς C || 9 εὐρεῖν C || 10 ἀπώλεσας C || γάρ εἰμι C || 11 ὁμοσόν C || μοι om D || 12 ἐπαρόντα C || ἀπώλεσας C || 17 ὁμοσον C || 18 ὤμοσεν C || 19 δίδωμι C || 20 θεοδώσιος C || 21 χαρίης C || εὐδόμεν. προῆλθεν C || 22 τραπεζίτης C || 25 τὸ addidi. 27 ἤλθωνασῶν C || 28 τραπεζίτης C || 30 καθόναρ C

ὅτι Θεοδόσιος ὁ ψάλτης αὐτὰ ἐπῆρεν". αὐτὸς δὲ ὁ ψάλτης ἀντικρυς τοῦ τραπεζίτου καθήμενος ἐτάβλιζεν μετὰ ἐτέρων τινῶν, καὶ ὡς τὸ πρᾶγμα λοιπὸν ἔδειξεν, κυβέων ἔκει τὰ ὄψα πρὸς τὰ λαλούμενα εἶχεν. λέγουσιν τῷ συληθέντι οἱ περὶ αὐτὸν μυστηριωδῶς: " Ἴδε 5 ποῦ κἀθετα ὁ ψάλτης καὶ εἶπέ αὐτῶν ". καὶ ἐν τῷ λέγειν ἐκ δευτέρου τὸν συληθέντα περὶ τῶν αὐτῶν καὶ ὅτι Θεοδόσιος αὐτὰ ἐπῆρεν, ἐκεῖνος ἔασας τοὺς κύβους καὶ διακόφας τοὺς περικαθημένους ἤλθεν τομῶς εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν: " Τί λέγεις, κύρι; Θεοδόσιος ἐπῆρεν αὐτά; ἐγὼ ἔκλεψα τίποτε ". ὁ δὲ συληθεὶς ἐνοήσας ὡς, εἰ καταισχύνει αὐτὸν ἐπὶ πάντων, ἀρνήσεται, λέγει 10 αὐτῷ: " Οὐκ εἶπον ὅτι ἐπῆρες, ἀλλ' ὅτι, ἐὰν θέλῃ ὁ Θεοδόσιος, εὐρίσκονται ". ὁ δὲ ἀντέλεγεν, ὅτι " Ἐγὼ σου ἤκουσα εἰπόντος, ὅτι ὁ Θεοδόσιος αὐτὰ ἐπῆρεν ". Τότε ὁ συληθεὶς φανερώς εἶπεν: " Μὰ τὸν θεόν, κἂν λυπῆ, κἂν οὐ λυπῆ, πρὸ ὥρας κοιμωμένῳ μοι εἶπεν τις, ὅτι Θεοδόσιος αὐτὰ ἐπῆρεν ". καὶ λέγει αὐτῷ Θεο- 15 δόσιος: " Ποίησον γινώσκων καὶ δός μοι ἄφες ἴδω, τί ἀπώλεσας ". ὁ δὲ ποιήσας ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ δεξάμενος ὁ ψάλτης τὴν γινώσκων εἶπεν: " Ὑπαγε μετὰ καλοῦ, ἀμέριμνος ἔσο· ὁ θεὸς βοήθει ". ὁ δὲ εἶχεν ἀδελφόν, σὺν ᾧ καὶ ἐσύλησεν, ὃς καὶ τὰ πλείονα ἦν ἐπάρας, καθὼς ἐδείχθη λοιπόν: καὶ περὶ ὥραν ὀγδόην φέρει αὐ- 20 τὸν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατούμενον δέσμιον ὑπὸ Δρόσου τοῦ νῦν σεκρεταρίου, τότε κομενταρησίου ὄντος Ἀλεξάνδρου ἀπὸ Περάδων. καὶ ὡς εἶδεν τὸν δέσμιον ὁ συληθεὶς εἶπεν: " Μὰ τὸν θεόν, τὰ ἱμάτιά μου φορεῖ καὶ τὸ λουρίον μου ". κομπῶς γὰρ αὐτὸν φοροῦντα ἤγαγεν. λέγει αὐτῷ ὁ κομενταρήσιος: " Δεῦτε παρὰ τῷ σεκρεταρίῳ 25 μου ". καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ ὅ τε συληθεὶς καὶ οἱ συλησαντες· οὐκ ἦν δὲ εἰς μνήμην τῷ συληθέντι περὶ ὧν ὤμοσεν τῷ ἁγίῳ. ὡς οὖν ἐδέξατο αὐτοὺς ὁ σεκρετᾶριος, οὐδὲν ἠρώτησεν αὐτούς, ἀλλ'

1 ὁ ψάλτης αὐτὰ om D || ἀντικρυς C 2 τραπεζίτου C || ἐτάβλιζεν C 4 μυστηριωδῶς C 7 ἔασας C 8 τομῶς εἰς *: τὸ μωσαῖα C εκρο D 10 ὡσεκαταισχύνῃ C 11 ἐὰν θέλει C 14 λυπέ... λυπεῖ, προωρᾶ C 15 αὐτῶ om D 16 ἄφες:δωῖα:ἀπολέσας C 18 ἀμέριμνος ἔσο C 19 σὺν C 20 ὀγδῶν C ἐβδόμην D 22 τότεσκομενταρησίου C || ἀποπεράδων C οτῆ ΑΠε-ρανδριε D 23 ὡσίδεν C 24 λουρίον *: λουλίον C ποнась D || κομπῶς usque ad ἤγαγεν om D 25 κομενταρήσιος C 27 οὐκην C || περινώμοσεν C 28 ὡσούν C || ὡσεκρεταρίου C

εὐθὺς εἰσήγαγεν τοὺς κλέπτας παρὰ τῷ ἐπάρχῳ (ἦν δὲ Θεόδωρος ὁ κατὰ Καλλίνικον), τὸν δὲ συληθέντα ἔστησεν πλησίον τοῦ βήλου· ἦν γὰρ ἄπειρος τῶν πραγμάτων καὶ μηδὲ ἐωρακῶς πραιτωρίον ποτε. εἰσαχθέντων δὲ τῶν κλεπτῶν, ὁ ἐπάρχος (συντυγγάνων γὰρ 5 ἦν) ἐγκόφας ἠρώτα τὸν σεκρετᾶριον τὸ πρᾶγμα. ὁ δὲ ἐδίδαξεν οὐχ ὡς ἦν, ἀλλ' ἐτέρως, φήσας: " Ἴδε ἐκεῖνος, δέσποτα, ὁ εἰς τὸ βῆλον ἑστῶς, τούτοις ἐδάνεισεν ἱμάτια, ἵνα εἰς γάμον ἀριστήσωσιν, καὶ ἐσημάδευσαν αὐτά ". ὁ δὲ συληθεὶς μηδὲν τῶν λαλουμένων ἀκούων, ἀλλὰ νομίζων αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος 10 ἀναγγέλλειν, ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ ἐπάρχου καὶ τῆς τάξεως, εἰ ἀληθὲς ἔστι τὸ λεγόμενον, εἶπεν: " Ναί, δέσποτα ". εἷς δὲ τῶν πλησίον ἑστῶτων, Θεοφύλακτος τοῦνομα Σουβαδίου Βασῶν καὶ τῆ παννουχίδι σχολάζων, διαλαθὼν τὸν ἐπαρχὸν ἤλθεν ἐγγὺς τοῦ συληθέντος (ἦδει γὰρ τὴν ὑπόθεσιν) καὶ λέγει αὐτῷ: " Διὰ τί συν- 15 ἔθου καὶ εἶπας Ναί; εἶπέ ὅτι ἐσυλήθης, ἵνα περιβωμισθῶσιν· ὁ γὰρ σεκρετᾶριος, ὅτι ἐν χρῆσει ἔλαβεν αὐτὰ παρὰ σοῦ, ἐδίδαξεν ". τότε ὁ συληθεὶς ἐν νῷ λαβῶν ὃν δέδωκεν ἕρκον τῷ ἁγίῳ καὶ ἐκ τῆς διαφωνίας κρίνας καὶ τοῦτο τὸ ἔργον αὐτοῦ εἶναι, πρὸς τὸ μὴ κακοποιηθῆναι αὐτοὺς λαβῶν τὸν σεκρετᾶριον κατ' ἴδιον 20 καὶ τοὺς συλησαντας ἔφη: " Τὰ ἐμά, δέσποτα, λάβω· τὰ τῆς θεραπείας ὑμῶν παρέχω καὶ τούτους ἀπόλυσον ". καὶ ἐνωρκώσατο αὐτὸν κατὰ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τῶν βασιλέων σωτηρίας μηδὲν αὐτοὺς κακὸν παθεῖν, καὶ δοὺς τῷ σεκρεταρίῳ ἐξάγραμμα μιλιαρῆσια ὀκτώ καὶ τῷ κομενταρησίῳ τρία, ἔλαβεν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια ἅπαντα ἄνευ 25 καμισίου καὶ βρακίου, ἅτινα ὁ εἷς τῶν συλησαντῶν ἐφόρει, καὶ παρέασεν αὐτὰ συμπαθήσας, ἵνα μὴ ὀλόγυμνος μείνῃ. καὶ τῷ ψάλτῃ δέδωκεν, ὡς τῷ ἁγίῳ ὑπέσχετο, ἥμισυ χρυσοῦν.

Θαῦμα εἶθ. Καὶ τοῦτο τῶν θαυμάτων τοῦ μάρτυρος, ἐτυχὲν ποτε χαρτουλάριον τοῦ θείου λογοθεσίου ὀνόματι Γεώργιον, εἰκοσαετῆ 30 τῆ ἡλικία, ἔν τινι οἰκίᾳ πεσεῖν ἀφ' ὕψους καὶ κινδυνεῦσαι, εἶναι

3 ἄπρησ C || πραιτόριον C 5 ἐρώτα C 7 τοῦ τοῖς ἐδάνεισεν C 9 νομίζων C 10 ἀναγγέλλειν C 11 post τῶν ras 3 litt in C 12 σουβαδίου βασῶν C сувадія васоньска D 15 ἐσυλήθην D || ἵνα περιβ. om D || περιβωμι-σθωσιν C 19 καθ'ἴδιον C 21 ἀπόλυσον C || ἐνωρκώσατο C 23 μιλιαρῆσια C 25 καμισίου C 26 συμπαθήσας C || μίνη C || ψάλτι C 30 ἐν τινι οἰκίᾳ *: ἐν-τινία C om D || πεσεῖν C

τε χωλὸν ἐπὶ χρόνον πολὺν. ὑπέθετο δὲ αὐτῷ τις τῶν ἐν τῇ παννυχίδι προσεδρευόντων εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ἀπελθεῖν καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ σορῷ αὐτοῦ ἀπτουσῶν κανδηλῶν ἀλείψαι τὴν ὀδονωμένην αὐτοῦ κόξαν· ὁ δὲ τοῦτο ἀκούσας παρευθὺ εἰς τὸν πανίερον αὐτοῦ ναὸν παρεγένετο, καὶ ὡς ὀρμαῖα κατελθεῖν εἰς τὴν σορὸν 5 διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους, σκάζων τὸν πόδα ὠλίσθησεν ἀπὸ τοῦ ἄνω πρώτου βαθμοῦ καὶ μέχρι τῶν θυρίων τῆς σοροῦ κυλιόμενος κατήλθεν, ὥστε αὐτὸν θροηθέντα ἐπὶ τῇ πτώσει ἀπογνώναι ἑαυτοῦ καὶ ἀλαλάζει μεγάλη τῇ φωνῇ καὶ εἰπεῖν· “Οὐαὶ μοι τῷ ἀθλίῳ· ὀλόκλαστος ἐγενόμην”. τέως δὲ τῷ φόβῳ μένων ἐν τῷ 10 πτώματι καὶ εἰς τὸ ἔδαφος κείμενος ὑπενόει ὄλην κλασθῆναι αὐτοῦ τὴν κοτύλην. ἐλθὼν δὲ εἰς ἑαυτὸν καὶ πειραθεὶς ἀναστῆναι ἤρπεν ἑαυτὸν παντελῶς ἀνώδονον, καὶ ἀναστάς περιπατεῖ ὀρθῶς ὡς οὐδὲν κακὸν ἐσχηκώς ποτε.

Θαῦμα κ. Τῷ αὐτῷ Γεωργίῳ γέγονεν ἀρρώστημα χαλε- 15 πόν, πᾶθους ἀναφυέντος κατὰ τοῦ βαλανίου τοῦ μορίου αὐτοῦ· ὕπερ πάθος λέγεται συκαμινέα, καὶ οὐχὶ ἔν ἦν τὸ ἀνελθόν, ἀλλ’ ἐπτά. διὰ πολλῶν οὖν ἐλθῶν τῶν ἰατρῶν οὐδὲν ὠφελήθη, ἀλλ’ ὅσον αὐτὸν ἐδόκουν ἐπιμελεῖσθαι, πλέον ἐπὶ τὸ χεῖρον προέβαινε τὰ τοῦ πάθους. θείας δὲ, ὡς οἶμαι, τινὸς οἰκονομίας ἦν τὸ τελοῦ- 20 μενον, ἀνισχύρους τοὺς ἰατροὺς ἀποφαινούσης πρὸς τὸ θαυμαστώσαι καὶ ἐν τούτῳ τὸν μάρτυρα. τινὲς οὖν τῶν ἰατρῶν χειρουργῆσαι αὐτὸν συνορῶντες ἀνεκόπτοντο τοῦ λογιμοῦ, φάσκοντες ὅτι, “Εἰ τέμωμεν αὐτὰ ξίφει, ἐν οἴῳ δ’ ἂν τόπῳ τὸ ἐκ τῆς τομῆς 25 αἷμα στάξῃ, κατὰ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἄλλαι συκαμινεαὶ γεννηθήσονται” εἰ δὲ καὶ ἰσχύσωμεν ἄνευ ξίφους ἀφανίσαι αὐτὰ, πάλιν τῷ καιρῷ τῶν συκαμινῶν ἀνέρχονται, καὶ οὕτως κατ’ ἔτος τῷ αὐτῷ περι-

1 χρόνον C 3 κανδηλῶν C 5 σορῶν C 6 δεξιῶν C || ὠλίσθησεν C 7 θυρίων C 8 θροηθέντα C 11 κλασθῆναι C 12 αὐτὸν C 13 ἀνώδονον C 15 ἦν. Γεωργίῳ τινὶ B 16 βαλανίου τ. μορίου BC 17 συκαμινεαὶ B || ἐν μόνον B || ἀνελθὼν B 18 ἀλλ’ ἐπτά om D || οὖν ἰατρευθεὶς ἰατρῶν B || ὠφελήθη C 19 ἀλλόθεν ἢ ἐδόκουν C || αὐτὸν ἐπιμελοῦντο B || χεῖρον τὰ τ. πάθους B || προέβαινον B προσέβη C 20 τίνος C ἢ τινος ὡς οἶμαι BD 21 καὶ ἀνισχύρους B || τῷ C 22 τὸν αἰσθητὸν μάρτυρα ἀρτέμιον B || οὖν C δὲ B 23 ἀνεκόπτοντο B ἀνεκόπτον C 24 τομῆς BD τρομῆς C 25 στάξει BC || συκαμινεαὶ B || γεννηθήσονται C γεννηθήσονται B 26 ἀφανίσαι B sine accentu C 27 συκαμινῶν B || καὶ οὕτως usque ad νοσήματι om B || καθέτος C

πεσεῖται νοσήματι”. ἐντεῦθεν ὁ ἀνὴρ τοὺς μὲν ἰατροὺς ἀπερρίψατο, προσεφώνει δὲ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι, ἐπικαλούμενος αὐτῶν τὴν βοήθειαν. ἐν αὐτῇ οὖν τῇ νυκτὶ ἐφάνη αὐτῷ κατ’ ὄναρ ὁ ἅγιος λέγων· “Τί ἐστίν ὃ ἔχεις”; ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν· 5 “Ἄσθενῶ καὶ οἱ ἰατροὶ ἀποροῦσιν ἰατρεῦσαί με”. λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος· “Ἄνω τὰ ἰμάτιά σου· ἄφες ἴδω τί ἔχεις”. καὶ γυμνώσαντος τοῦ ἀνδρὸς ἑαυτὸν, εἶπεν ὁ ἅγιος· “Συκαμινεαὶ εἰσὶν ἐπτά, μέγα τίποτε· ἴδε εἰς ποῖον νόσημα ἠπόρησαν οἱ ἰατροὶ”. καὶ λέγει τῷ νοσοῦντι· “Ἄφες ἔλθῃ σοι ὄξος πάνω ἄσπρον καὶ 10 ἐν αὐτῷ ἔμβραλε ἄλας, καὶ βρέξας ῥάκος ψιλὸν ἐν αὐτῷ, ἐπίθες τῷ τόπῳ, ἔνθα τὸ πάθος ἐστίν, καὶ καλῶς ἔξεις”. ὁ δὲ ἀναστάς ἐποίησεν καθὼς προσετέτακτο, καὶ εἰς ἡμέρας δύο ἀφανεῖς γεγόνασιν αἱ ἐπτά συκαμινεαὶ. ὁ δὲ τούτων πειραθεὶς ἀνὴρ ἔτι περιεσπιν κηρύσων καὶ διηγούμενος τὴν ὁδὸν τοῦ μάρτυρος, καὶ πολλοῖς 15 τῷ αὐτῷ περιπεσοῦσι νοσήματι, οὐ μόνον ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ γυναῖξιν, ἐπέταξεν τῇ αὐτῇ χρήσασθαι ἱατρείᾳ· οἱ καὶ ποιήσαντες οὕτως ὕγειε ἐγένοντο χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

(Θαῦμα) κα. Ἐξηγήσατο καὶ Στέφανος, διάκονος τῆς ἀγιωτάτης 20 Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ποιητῆς μέρους Βενέτου, τοιοῦτόν τι. “Κατὰ τῶν διδύμων μου”, φησὶν, “σπάσμα μοι γέγονεν. εἴτε ἀπὸ κραυγῆς, εἴτε ἀπὸ βάρους, εἶπεῖν οὐκ ἐπίσταμαι. τοῦτο δὲ μοι γέγονεν πρὸ βραχείου χρόνου τοῦ τελευτῆσαι (τὸν) τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Ἡράκλειον, καὶ περιέκρουον ἑαυτὸν ἱκανὸν χρόνον αἰσχυνό- 25 μενος, ἐπιτηρῶν μόνος λούσασθαι τοῖς πολλοῖς. ὁψέ δέ ποτε τοῖς γονεῦσιν ἐμφανῆ τὴν συμφορὰν πεποίηκα, καὶ δὴ μετὰ πολλὰς

1 περιπέσειται C 1/2 ἀπερίψατο C ἀπεπέψατο B 2 προσεφώνη B || μάρτυρι ἀρτέμιω B 3 τὴν αὐτῶν B 4 ἁγ. μάρτυρι ἀρτέμιω λ. τί ἐστίν ἀδελφεῖ B 5 οἱ ἰατροὶ ἀποροῦσιν ἰατρεῦσαί με C 6 τίχρη C 7 συκαμινεαὶ B συκαμινεαὶ C 8 ἐπτά, καὶ ἴδε B 9 νοσοῦντι C || ἄφες om B || ἔλθῃ B 10 ῥάκος BC || ψιλὸν BD ὑψιλὸν C || ἐπίθες ἑαυτῷ B 11 ἔξῃ BC 12 προσεστ. αὐτῷ D ἀφανῆς C 13 ἐπτά om B || συκαμινεαὶ B συκαμινεῶν C || ἐπίπε- οῖσεν C 15 τὸ C 16 ἐπέταται B 17 χάριτι C 18 ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος B || εἰς τ. αἰῶν. τῶν αἰῶνων. ἀμὴν B εἰς αἰῶνας αἰῶνων D 21 μοι om D || γέγονεν C 23 προβραχείου C || τελευτέσαι C || τὸν addidi 24 μνή- σμης C || περιέκρουον C || ἱκανὸν C || χρόνον *· χρόν C 25 ταῖς πολλαῖς C 26 ἐμφανῆ C || πολλὰ C

ὄσας ἰατρείας μοι γενομένας, τέλος, βουλῆς μετ' αὐτῶν γενομένης, δίδωμι ἑμαυτὸν ἐπὶ τῷ χειρουργηθῆναι τοῖς χειρουργοῖς τῶν Σαμφῶν, καὶ ἀνέπεσα ἐν αὐτῷ τῷ ξενῶνι, πλησίον τῆς πόλης τῶν ὀφθαλμικῶν. τρισὶν δὲ νυχθημέροις ψυχροῖς καυστήρσι δια-
 5 καυθεῖς, ἐν τῇ τετάρτῃ χειρουργοῦμαι. ὅσα δὲ πάνδεινα κατὰ τὴν ἀνάγκησιν πέπονθα, παρεάσω εἰπεῖν. τὸ πάντων λέγω κεφάλαιον, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ ζῆν ἀπελπίσθην παρὰ τοῖς ἰατροῖς. ἐπεὶ δὲ παρακληθεὶς ὁ θεὸς διὰ τὰ τῶν γονέων μου δάκρυα τὴν ζωὴν μοι παρέσχετο καὶ τὸ ἔλκος ἀπεκατέστη τῆς τομῆς τε καὶ καύ-
 10 σεως, καὶ καθὼς ἐνόμιζον ὑγαίνειν, οὐ μετὰ πολὺν πάλιν χρόνον τὸ αὐτὸ μοι συμβέβηκε νόσημα, κἀντεῦθεν εἰς τὴν πρώτην ἐπανέτρεχον τάξιν, πάλιν περικρύβων ἑμαυτὸν, πάλιν ἐν σκοτει-
 νοῖς λουόμενος λουτροῖς καὶ ταῖς μεσημβριναῖς ἢ ἐσπεριναῖς ὥραις πρὸς τὸ μὴ ὀρᾶσθαι μοι τὴν αἰσχύνην ὑπὸ τινος· μελέτην δὲ εἶχον τῷ ἁγίῳ προσελθεῖν μάρτυρι, ἀκούων αὐτοῦ τὰς πολλὰς καὶ
 15 μεγάλας θαυματουργίας· καὶ παραμείναι μὲν τῷ πανσέπτῳ ναῷ οὐκ ἤθελον, αἰσχυρόμενος καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους ὀφθῆναι αὐτοῖς ἐν τοιοῦτῳ ὑπάρχων νοσήματι. συνεχῶς οὖν παρ-
 ῆην (ἔμενον γάρ, φησί, τὸ τμηναῦτα ἐν τῇ Ὁξείᾳ), καὶ κατερ-
 20 χόμενος ἐν τῇ ἁγίᾳ τῶν τιμῶν αὐτοῦ λειψάνων σορῶ ἔβαλον αὐτοῦ τῆς εὐλογίας εἰς τοὺς διδύμους, τὴν ἴασιν οὕτως ἐλπίσας πορίσασθαι· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν πολλὰ λυτρώσασθαι με τοῦ παγκαλέπου νοσήματος. τῇ οὖν ἀρτίως παρελθούσῃ δευτέρα ἐπι-
 νεμήσει μιᾶ τῶν ἡμερῶν διὰ τινος χρεῖαν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν προήλ-
 25 θον, καὶ ἀριστήσας πρὸς Κοσμάν τὸν τότε τοῦ Βενέτου διοικητήν, ἐσπέρας βραδείαν ὥραν εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπανέστρεφον. καὶ δὴ ἐν τῇ ὁδῷ ὑπεισῆλθὲν μοι λογισμὸς ἀγοράσαι κηροῦς καὶ παραγε-
 νέσθαι πρὸς τὸν ἅγιον μάρτυρα· ἐκεῖθεν γὰρ καὶ τὰς παρόδους μου ἐποιοῦμην. ὡς δὲ κατὰ τὴν οἰκίαν ἦλθον, τὴν ἐπιλεγομένην

1 ἰατρίας C 2 δίδωμι C || ἑμαυτὸν εἰς ὑπνον D || ἐπὶ τῷ χειρ. usque ad Σαμ-
 ψῶν om D 5 πάνθηνα C 6 ἀνάγκησιν C 7 παρῆταιροῖς C 10 ὑγι-
 αίνειν (=αδμравъ быти) D ὕγιαν C || πολλὸν C 12 ἐμαύτων C || σκοτινοῖς C 13
 μεσημβριναῖσιν C 16 καὶ μεγάλας om D || παραμείναι C 17 οὐκ ἠθέλων C 18
 ὀφθῆναι*: ὀφθῆναι C 18/19 παρῆτην C 19 τὸ*: τῷ C || ὀξεία C || κατερχόμενος C
 22 πορίσασθαι C 22 αὐτῶν C || 23 Δευτέρα D || ἐπενεμήσει om D 26
 βραδείαν C 27 ἀγοράσαι C 29 οἰκίαν C

τὰ Ἰορδάνου, δοὺς λογάριν τῷ ἐκεῖσε κηρουλαρίῳ ἔλαβον κηροῦς καὶ τὸ ἐπιλοιπον κέρμα. καὶ οἱ μὲν κηροὶ πίνας οὐκ εἶχον, ἄλλους δὲ ὁ κηρουλάριος οὐκ εἶχεν, εἰ μὴ μίαν ἐτέραν ζυγῆν, ἧς, ὡς ἀπελογήσατό μοι, τὴν τιμὴν προειλήφει. ἐξ ἀνάγκης οὖν τοὺς τοιοῦ-
 5 τούς κηροῦς ἀπροθέτως ἠγόρακα διὰ τὸ μὴ εἶχειν αὐτοὺς πίναν. φθάσας δὲ (κα)τὰ τὸ βαστέρνιον τὸ ἀπὸ τῶν Βιβιανῶν εἰς τὸν ἀντικρυς ἔμβολον ἀπάγον, καὶ ἐνοῶν περὶ τῶν κηρῶν καὶ ἀπα-
 10 ρεσκόμενος αὐτῶν, βροχῆς οὐσης σφοδρᾶς καὶ πηλῶν (ἦν γὰρ χειμῶν), πεσῶν συνέτριψα τοὺς κηροῦς εἰς διάφορα κλάσματα καὶ τὸ κέρμα ἐξέγεα. ἐμπτόσας δὲ τῷ Σατανᾷ καὶ αἰτήσας πίναν κη-
 15 ροῦ παρὰ τοῦ εἰρημένου κηρουλαρίου, συνῆξα τὸ κέρμα ὅλον μέχρις ἡμιφύλου, τὰ δὲ κλάσματα τῶν κηρῶν δέδωκα τῷ αὐτῷ κηρου-
 λαρίῳ καὶ τὰ ἔργαστρα, παρακαλέσας αὐτὸν δοῦναι μοι τοὺς κη-
 20 ροῦς ὧν εἶπεν προειληφέναι τὸ τίμημα· ὁ δὲ παρακληθεὶς δέ-
 15 δωκεν. ἄρας οὖν τοὺς κηροῦς κατέλαβον τὸν οἶκον τὸν ἅγιον καὶ ἦψα αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον, προσκλαύσας αὐτῷ ἐκ ψυ-
 χῆς. εἶτα κατελθὼν ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῶ ἤρουν τὰ θυρία τὰ ἔμπρο-
 σθεν ἀνεωιγμένα καὶ κατεπλητόμην, ὅτι τοιαύτη ὥρα ἦσαν ἀνοικτά. τοῦτο δὲ ἦν ἔργον τοῦ μάρτυρος, ἐλεῆσαί με θέλοντος. ἀπλώσας
 20 δὲ ἑμαυτὸν πρηγῆ ἐπάνω τῆς ἁγίας σοροῦ διεσκέλισα, καὶ οὕτως ἐτεχνασάμην, ὥστε τὴν γωνίαν τῆς αὐτῆς ἁγίας σοροῦ φαῦ-
 25 σαι τοῦ τόπου, ἔνθα ἐνόσουν· καὶ μετὰ δακρύων πάλιν εἰπὼν τῷ μάρτυρι, "Ἄγιε Ἀρτέμιε, μὰ τὸν θεόν, τὸν δεδωκότα σοι τὴν χάριν, οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς ἰατρῶν ἔτι μου ἄφηται. εἰ οὖν κελεύσει, Ἰασαί με· εἰ δὲ μὴ γε, εἰς ἀσχημοσύνην σου οὕ-
 τως περιπατῶ ἰατρείας ἐκτός". καὶ μετὰ ἡμέρας τινὰς ἀπῆλθον εἰς τὸ λουτρόν τῶν Ἀνθεμίου, τὸ λεγόμενον Λίβανον, ἔωθεν λού-

1 κηρουλαρίῳ C 2 πίνας] μαστι=χρῶμα D 3 κηρουλάριος C || μίαν C || ζυγεῖν C 5 ἠγόρακα C 6 δευτῶ C || κατὰ τὸ βαστέρνιον om D || ἀπὸ τῶν *: ἀπῶν C 7 ἀντικρυς*: ἀντία C 9 χημῶν C 10 πινάν C om D 11 κηρὸν D || κηρουλαρίου C 12 ἡμιφύλου C; de forma φολης vide Hultsch, Me-
 tropol. script. reliquiæ, II, p. 223 || τῶν κηρῶν om D || κηρουλαρίῳ C 14 προειλη-
 φέναι*: προεφάναι C || τίμημα C 15 τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου D 16 καὶ ἦψα usque
 ad ἅγιον om D || αὐτοὺς*: αὐτῶ C 18 ανοικτα C 19 ἐλεῆσάμαι C 20 πρηγῆ
 C || διεσκέλισα C 21 γωνίαν C 23 δεδωκότα σου (v corr in c) C 24 γειε
 C 25 ἴασμαι, ἴε C 26 ἰατρίας C 27 ἀνθημίου, τὸν C || Λίβανον] λι-
 βανῆ D λίβανον C

ασθαι κατ' ἑμαυτόν, διὰ τὸ μὴ θεασθῆναι ὑπὸ τινος· καὶ εἰσερχόμενος ἐν τοῖς θερμοῖς ἐθεώρουν ἑμαυτὸν ἔχοντα τὸ πάθος. ἐξεληθῶν δὲ οὐδὲν εἶχον κακόν, καὶ ἐπιγνοὺς τὴν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μάρτυρος εἰς ἡμᾶς γεγυῖσσαν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν χάριν αὐτῶν ἐπισκιάσασάν μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἀναξίῳ καὶ τὴν ἐπίσκεψίν 5 μοι παραδόξως δωρησαμένην, εὐχαριστῶν ἐδόξεσα κατὰ χρέος αὐτούς, καὶ δοξάζω κηρύττων αὐτῶν τὰ μεγαλεῖα διὰ βίου παντός”.

(Θαῦμα) κβ. Ἐτυχέν ποτε τοῦτον αὐτὸν τὸν συληθέντα, περὶ οὗ ἀρτίως εἶπομεν, νόσους περιπεσεῖν χαλεπαῖς εἰς τε τὸν θώρακα αὐτοῦ συρρεύσαντα, κινδυνεύσαντα δὲ καὶ εἰς ὕδρον ἐλθεῖν, καὶ τις ἀνὴρ χρηστός, τῶν ἐν ἐξοχῇ τοῦ πατριάρχου ὑπάρχων καὶ ξενοδόχος ὢν τοῦ Ξενώου τῶν Χριστοδότης, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἀγίας Ἀναστασίας ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις, ἰδὼν αὐτὸν οὕτως νοσοῦντα καὶ μονώτατον διάγοντα, ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῷ εἰρημένῳ ξενῶνι, παραγγείλας τοῖς ἀρχιατροῖς καὶ τοῖς ὑπουργοῖς 15 ἐπιμελήσασθαι αὐτοῦ. δεκαμηνιαῖον δὲ χρόνον διατρίψας οὕτως ὁ νοσῶν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τοῖς ἰατροῖς ἐπιμελῶς ἰατρευόμενος οὐδεμιᾶς ἔτυχεν ὠφελείας· ἀλλὰ πρὸς τοῖς πάθεσιν, οἷς εἶχεν, καὶ τὰ αἰδοῖα κατεσπάσθησαν αὐτοῦ κάτωθεν τῶν γονάτων, ὥστε μὴδὲ ὁμοῦ δύνασθαι αὐτὸν συνάψαι τὰ γόνατα μὴδὲ δεξιὰ τῆ 20 ἀριστερὰ στραφῆναι. ἔλεγεν δὲ αὐτῷ ἐνωμότως, ὅτι χερσὶν οἰκειαῖς ἐμέτρησεν τὴν κήλην αὐτοῦ καὶ ἦν τὸ μὲν μήκος αὐτῆς δακτύλων εἴκοσι, τὸ δὲ πλάτος τριάκοντα, καὶ αἰδεῖτο τοῖς ἰατροῖς ἐξαγγεῖλαι τὴν προστεθείσαν αὐτῷ νόσον. εἰς δὲ τῶν ἀρχιατρῶν, γνωρίμος αὐτῷ ὑπάρχων, διαφόρως αὐτῷ προσκαθημένος συνετόγχανεν· ὥτινι 25 ὁ ἀσθενῶν οἷα δὴ φίλῳ θαρρεῖ τὴν συμφορὰν, καὶ γυμνώσας ἑαυτὸν δείκνυσιν αὐτῷ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ. ὁ δὲ ὡς εἶδεν κατεπλάγη καὶ εἰς τὸ ἑαυτοῦ μέτωπον ἔκρουσεν. καὶ ὁ ἀσθενῶν λέγει αὐτῷ· “Ὁρκῶ σε κατὰ τοῦ θεοῦ, εἰπέ μοι τί ἔστιν καὶ μὴ ψεύσῃ μοι

1 καθ' ἑμαυτόν C || μηθεασθῆναι C 6 χρέος * : χραῖος C 7 μεγαλία C 9 περὶ οὗ ἀ. εἶπομεν C || εἰς τε τὸν θώρακα usque ad ἐλθεῖν om D 10 συρρεύσαντα pro συρρεύσασαι 11 χριστός C || τῶν ἐξοχῶν C 13 δομνίνου C 14 ἀνεκλινεν C 15 καὶ τοῖς ὑπουργοῖς om D 16 δεκαμηνιαῖον C || οὕτως δ C 18 ὠφελείας C 19 αἰδοῖα κατεσπάσθησαν C 21 ἐνωμότως C ΕΝΟΜΟΤΕ D 22 ἐμέτρησεν C 23 εἰδεῖτο C 24 νόσον C || γνώρησος C 25 διαφόρως C || ὥτινι C 26 θαρεῖ C 27 ἴδεν κατεπλάγει C 28 μέτωπον C

παῦσαι γελιάζων”. καὶ ὁ ἰατρός ἀπεκρίθη· “Ὀντως γεροντέα ἐστίν”. ὁ δὲ νοσῶν ἐξήκοντα δύο ἐτῶν ὑπῆρχεν κατὰ ἀλήθειαν. ἐνορκοῦντι δὲ αὐτὸν ἐπιμόνως πάλιν λέγει ὁ ἰατρός· “Αὐτὴν ἔχεις καὶ τὴν ἀνάστασιν· αὐτὴ γὰρ κήλη ἐστὶν ἀθεράπευτος. 5 ὅμως τὰ πρὸς παραμυθίαν ποιήσωμεν”. καὶ ἐπιτάττει τῷ ὑπουργῷ ἀπὸ στεάτων καὶ ἄλλων τινῶν ποιῆσαι αὐτῇ ἰατρείαν. λέγει αὐτοῖς ὁ ἀσθενῶν· “Μὴδὲν ποιήσετε. μὰ τὸν θεὸν γάρ, ἐπὶ ἀνάστατος κήλη ἐστίν, ἰατρείαν οἰανθῆποτε γενέσθαι εἰς ἡμᾶς οὐκ ἀνεύχομαι”. καὶ καθ' ἑαυτὸν γεγονώς, θρήνον ἔρρηξεν ἐγκάρδιον, τοῖς δάκρυσιν 10 βρέχων αὐτοῦ τὴν στρωμνὴν, ἐγκαλῶν τε τοῖς ἀγίοις καὶ λέγων· “Ναί, ἅγιε Ἰωάννη καὶ ἅγιε Ἀρτέμει καὶ ἅγια Φεβρωνία, οὕτως ὑμῖν ἀπὸ δεκαῆτους καὶ ὧδε χρόνου δεδούλευκα, ἵνα εἰς τὸ γῆρας ἀνάπηρος γένομαι. εἰ τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων τινὶ προσεαρχέροισιν, εἶχον ἂν καὶ συγκροτήσεως καὶ ἐπιμελείας καὶ προνοίας 15 ἀξιοθῆναι. ἰδὲ εἰς ποῖον πλήρωμα ᾤθλον”. καὶ ταῦτα εἰπὼν, πάλιν πρὸς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ἔλεγεν κλαίων καὶ ἐλεεινῶς αὐτῷ προσφθεγγόμενος· “Ἄγιε Ἀρτέμει, δεῖξον καὶ ἐν ἐμοὶ τὰς θαυματουργίας σου”. τοιαῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια λέγων δι' ἀπάσης τῆς ἡμέρας οὐκ ἐπαύσατο· τῆς δὲ νυκτὸς ἐπιστάσης, ἣτις ἦν 20 διαφάουσα τὴν ἑορτὴν τοῦ σωτηριώδους γενεαίου τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ὀδυνῶν ἐπιτεινουσῶν αὐτῷ σφοδρότερος, μικρὸν ἀνεθεὶς τρέπεται εἰς ὕπνον καὶ ὄρα τὸν ἅγιον ἐν σχήματι φίλου αὐτοῦ τινος πάνυ εὐπρεποῦς, ὅς ἦν μειζότερος τοῦ τότε τῆς πόλεως ἐπάρχου Εὐλαμπίου, φοροῦντα λῶρον ἐπαρχικόν, 25 ὡσεὶ χιόνα λευκόν, καὶ πρὸ ποδῶν ἐστῶτα τῆς κλίνης αὐτοῦ. ὡς δὲ εἶδεν αὐτὸν ἐν τοιοῦτῳ σχήματι, ἐν ἑαυτῷ διελογίζετο λέγων· “Ποτὲ καὶ ἄλλοτε οὕτως ἐφόρῃσεν”. ὁ δὲ ἅγιος ἐσαυθρῶπασεν, καμμύσας τοὺς ὀφθαλμούς, χειλὸς τε πρὸς χεῖλος συνάψας, καὶ τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ εὐωνόμου αὐτοῦ κλίνης ὦμον ἔστη

2 δύο C πέντε D 5 παραμυθίαν C 7 ὁ ἀσθενῶν om D || ποιῆσεται C 8 ἰατρίαν C || εἰς σημασιῶν ἐγῶμαι C 9 ἔρρηξεν C 10 στρωμνὴν C 11 φεβρωνία C 12 ἀποδέκατος C 13 ἀνάπερος γένομαι C 16 πάλιν om D || κλέων C 20 διαφέουσα τ. ἐωρτήν C || γενεαίου C 22 μικρὸν C || τρέπεται C || σχήματι * : σχήμα C 23 εὐπρεπεποῦς C || μείζότερος C 25 προσφθῶν C || κλείνει C 26 ἴδεν C || διελογίζετο C 28 καμύσας C || χιόνος . χιόνος C 29 εὐωνόμου C || κλεινασώμου C

ὄψθεν ἐνεός, καὶ ὡσπερ ἀποστρεφόμενος τὸν δεξιὸν εἶχεν ὀφθαλμὸν ἐπιβλέποντα τῷ νοσοῦντι τρανώς· καὶ ἀναβαλόμενος οὐ ἐφόρει λώρου τὰ δύο μέρη, τὴν τε δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα εἰς τὴν ἑαυτοῦ μασχάλην ἐμβαλὼν ἐξέβαλεν σμίλην ἰατρικὴν, καὶ σηκώσας δι' 5 ἑαυτοῦ τὰ τοῦ νοσοῦντος σκεπάσματα καὶ ἄπερ ἐφόρει· ἐγκοῖτια, 5 τῇ ἀκμῇ τῆς σμίλης ἤψατο τῆς δορᾶς τοῦ δεξιοῦ διδύμου τοῦ νοσοῦντος. ὁ δὲ ἀνακεφαλίσας ἰδεῖν τί ποιεῖ, εἶδεν ἑαυτὸν ὑγιᾶ. διωπισθεῖς δὲ χαίρων, ὡς ὑγιᾶς εἶναι δοκῶν, οὐδὲν ἦν ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πάλιν ἦν ἑαυτὸν ὄντα καὶ τῇ λύπῃ ἀπενεκρώθη. ὁ δὲ τόπος ἦν φανερός, ἐν ᾧ προσέψαυεν ὁ ἅγιος τῇ σμίλῃ, σταγόνας βραχείας στάζων ἀπαύτως καὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ ὄλην ὑγρασίας πεπληρωκώς, καὶ ἦν δυσώδης τὸ ἐξερχόμενον ὑγρόν. τῷ δὲ 10 καιρῷ τοῦ τραφῆναι πάντων αὐτὸν προτρεπόντων γεύσασθαι τῶν ἐκεῖσε, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἑορτήν, οὐχ εἰλατο φαγεῖν, ἀλλ' ἔκειτο ἄσιτος, αἰδούμενος εἰπεῖν τὸ συμβεβηκός αὐτῷ. οἷα δὲ τῆς 15 ἑορτῆς οὔσης οἱ ἰατροὶ τῇ δειλῇ οὐ προήλθον, ἀλλ' ἦν ἑορτάζων ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἐνὶ γούν τῶν ὑπουργῶν ἀριστήσαντι καὶ κοιμημένῳ φαίνεται καθ' ὕπνου ὁ ἅγιος ἐν σχήματι τοῦ τὸν μῆνα ποιῶντος ἀρχιατροῦ, καὶ φησιν πρὸς αὐτόν· “Δράμε εἰς 20 τὸν ξενῶνα καὶ ἐπιμελήθητι τοῦ νοσοῦντος τὰ αἰδοῖα”. καὶ ὕφιστά 20 αὐτὸν ἐν αὐτῷ τῷ ὕπνῳ, τί ἄφειλεν ποιῆσαι. ὁ δὲ διωπισθεῖς ἔρχεται τρέχων (ἦν δὲ πρὸς ἐσπέραν λοιπόν), εἶτα σπουδῇ “Ἀπολύσατε” κράζων τοῖς ὑπηρεταῖς, “ὄστε λύχον ἄποντα”. καὶ ὡς ἠνέχθη ὁ λύχνος, ἀποσκεπάσας τὸν νοσοῦντα καὶ ἰδὼν 25 ἐξέστη καὶ ἔκραζεν ἐπιμελῶς “Κύριε, ἐλέησον”. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες ἐπὶ τὸ συμβάν ἐθαμβοῦντο. ἐγείρας δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς κλίνης καὶ καθίσας αὐτὸν ἐπὶ σωτήριον δίφρον, βλέπει· αὐτῷ τὸς διδύμους οὐχ ἐν τῇ πρὸ μικροῦ τάξει ὄντας, ἀλλ' ἄχρι δακτύλων ἕξ 30 ἔχοντας ὄγκωσαν. ἐκ δὲ τῆς ὀπῆς τῆς ὑπὸ τοῦ ἁγίου μάρτυρος

2 ἐπιβλέποντων νοσοῦντι C || ἐφόρη C 4 σηκώσας C 5 σκεπάσματα*: κεπάματα C || ἐγκοῖτια C 6 δορᾶς C || δεξιὸν C 7 ἀνακεφαλίσας C || ἰδεν C 8 ἦν C 10 τῆς σμίλης C 11 βραχίσις C || κλίνην C 13 τραφεῖναι C || αὐτόν*: αὐτῶν C 14 ἑορτήν, οὐκ εἰλατο C 15 συμβεβηκός C 16 ἑορτῆς*: ὀρτῆς C || τῆ δειλῇ C || ἀλλήλων ἐφόρτων C 17 ἐν γούντων ὑπουργῶν C 18 τούτομην C 20 ἐπιμελήθητι C 23 ἀπελύσαται C 26 κλίνης C 27 καθίσας C || δίφρον C 28 τάξειον τὰς ἀλλήλους C

γενομένης ἀπεκρέμαντο πύα ὡς ἐπὶ νήματος φιλοῦ· ἄπερ τοῖς δακτύλοις κρατήσας οὖν ὁ ὑπουργός ἔσυρεν· καὶ ὅσον εἴλκεν, τὰ παχύτερα ἐξήρχοντο, ἐκταθέντα ἐπὶ πῆχυν ἕνα. ἐκμυζήσας δὲ αὐτοῦ τοὺς διδύμους, δύο λαβούτια ἐγέμισεν ἐκ τε ἰχώρων καὶ 5 αἰμάτων καὶ πύων. ἀποσπογγίσας δὲ κατὰ λόγον αὐτὸν καὶ ἐπιθεῖς τῷ τμηθέντι τόπῳ, ἄπερ ἐπετρόπη κατὰ τὴν ὀπτασίαν τοῦ ἁγίου, ἀνέκλιεν αὐτὸν ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ συνεχῶς κράζων. “Κύριε, ἐλέησον. ὄσα σοι, ὁ θεός”. καὶ ἐξαίφνης ἐπλήσθη ὄλος ὁ ξενῶν εὐωδίας καὶ ἡ πρὶν δυσώδης κλίνη εὐώδης ἐγένετο. θρέψας οὖν αὐτὸν ἀνεχώρησεν, οὐδενὶ οὐδὲν εἰρηκώς. τῇ ἐπαύριον τῆς παρόδου γενομένης, ἤσθετο τῆς εὐωδίας ὁ ἀρχιατρός καὶ λέγει· 10 “Ὡ καλὴ ὄσμη”. λέγει αὐτῷ ὑποκρινόμενος ὁ ὑπουργός· “Βλέπε τοὺς διδύμους τούτου πῶς ἔχει”. καὶ σηκώσας ὁ ἀρχιατρός τὰ σαγία καὶ ἰδὼν ἐθαύμασεν, καὶ λέγει τῷ ὑπουργῷ· “Πίστευσον, 15 ἀδελφέ, τριάκοντα τρεῖς χρόνους ἔχω ἰατρός ὢν καὶ οὐκ εἶδόν τι τοιοῦτο”. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ὑπουργός· “Ὅτως καὶ ἐγὼ εἰκοσιοκτῶ ἔτη ἔχω ὑπουργῶν καὶ οὐδέποτε τοιοῦτόν τι ἐθεασάμην”. καὶ ὡς ἔξ ἐνὸς στόματος ἀμφοτέροι εἶπον· “Ὅσα τῷ θεῷ”. ἀπὸ οὖν τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὴν πάροδον ποιούμενος ὁ ἀρχιατρός παρήρχετο 20 τοῦτον, μὴ σημειούμενος αὐτόν. ὁ δὲ ὑπουργός, ὅσα ἐκ τοῦ ἁγίου ἐκελεύσθη, ἐπιμελῶς ἐποίησε καὶ μέχρι τῶν ἁγίων Θεοφανίων, τούτεστιν εἰς ἡμέρας δώδεκα, ὁ κληνῆρης οὗτος παρ' ἐπιτίδας ὑγιᾶς ἐγένετο. καθ' ἑαυτοῦ δὲ γενόμενος ὅ τε ὑπουργός καὶ ὁ ἰαθεῖς ἐθάρρησαν ἀλλήλοις τὰς ἑαυτῶν ὀπτασίας, τὰς γενο- 25 μένας ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Ἀρτεμίου, καὶ ἅμα ἐδόξαζον τὸν θεόν.

(Θαῦμα) κγ. Πρεσβύτερός τις τοῦ πολλάκις εἰρημένου ναοῦ τοῦ ἁγίου προδράμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐξαίφνης ἐγένετο κα-

1 πύα*: ποῖα || φιλοῦ*: ὕψηλόν C 2 ἔλκεν C 4 λαβούτια C σοуда D || ἐγέμισεν, ἐκτεῖνον C 5 πύων*: ποῖων C || ἀποσπογγίσας C 6 ἐπετρόπει C 7 ἀνέκλιεν C 8 ἐξαίφνης ἐπλήσθη C 8 εὐωδίας C || κλίνη C 11 εὐωδίας ὁ ἀρχιατρός C 12 ὦ*: ὦ C γδθ D 13/14 τὰ σαγία*: τὰς ἁγίας C ρυκ D 15 οὐκ εἶδόν C 18 ἀμφοτέροι om D 19 ἀρχιατρός C 20 μὴ σημειούμενος*: μησίόμενος C 21 ἐκελεύσθη C 22 δώδεκα C δεκαπέντε D || κληνῆρης C 23 καθεστῶσα C 27 πολλακίς C 28 ἐξαίφνης C

ταβαρής, τὸ πόθεν οὐκ εἰδώς, καὶ ὠδυνάτο σφοδρῶς, καὶ ὅλως
 ἔνοια οὐχ ὑπεισῆλθεν αὐτῷ περὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος, δαίμονός
 τινος ἀφελομένου παρ' αὐτοῦ τὴν μνήμην πρὸς τὸ κακωθῆναι
 αὐτὸν τῇ νόσῳ. οὐδὲν οὖν ἐν νῷ περὶ τοῦ μάρτυρος ἐσχηκώς
 οὐδὲ ὄσα οἱ ἐπὶ τούτῳ τῷ πάθει νοσοῦντες ποιῶσιν ἐνθυμηθεῖς, 5
 λέγω δὴ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ σκευάσαι κανδήλαν, ἱατροῖς ἑαυτὸν
 ἐκώδεδωκεν καὶ πολλὰς ἱατρίας ὑπομείνας ἐπὶ τὸ χειρὸν ἤλασεν.
 καὶ οὐδὲ οὕτως αὐτῷ ἀνάμνησις τῶν τοῦ ἁγίου θαυμάτων ἐγένετο,
 οὐδὲ τοῖς περὶ αὐτόν. δυσφοροῦντι γοῦν αὐτῷ περὶ τοῦ πάθους, 10
 τινὲς τῶν φίλων ἄγουσιν αὐτῷ ἱατρὸν τινα Πέρσῃν τῷ γένει,
 ὅστις ἐμαρτύρου ἐκάνοτητα πρὸς πάντα τὰ νοσήματα. οὗτος διε-
 βεβαίουτο πᾶσιν τρόποις αὐτὸν θεραπεύειν. ψιλὰς ταῖς ὑποσχέσεσι
 θαλπόμενος, ὅπερ ἂν ἐζήτει ὁ λεγόμενος ἱατρός, προθύμως αὐτῷ
 ἐπεδίδου. μετὰ δὲ ἡμέρας πολλὰς ὁ τοῦ μεγάλου ἱατροῦ τῶν ψυ-
 χῶν καὶ τῶν σωματῶν μαθητὴς ἀλοῦντι τῷ νοσοῦντι φαίνεται 15
 κατ' ὄναρ μετὰ τῆς ἑαυτοῦ κατακειμένῳ γαμετῆς, ἐν μιᾷ τῶν
 νυκτῶν φαίνεται δὲ αὐτῷ ἐν σχήματι τοῦ νομιζομένου ἱατροῦ,
 φημι δὴ τοῦ Πέρσου, ὡς ὅτι περ ὀξέως εἰσῆει εἰς τὸν οἶκον
 αὐτοῦ καὶ ἤρχετο πρὸς τὴν κλίνην αὐτοῦ ἱατρεύσαι αὐτόν. ὁ δὲ
 νοσῶν ἔωρακώς αὐτόν καὶ νομίσας ὅτι κατὰ ἀλήθειαν ὁ Πέρσης 20
 ἐστίν, ὡς ἦλθεν ἐγγὺς τοῦ προσφάσσει αὐτῷ, ἔκραζεν μέγα ἐμ-
 μανῶς· "Ὅντως οὐ βάλλεις μοι χεῖρα, οὐδὲ ἱατρεύουσαι ἀπὸ σοῦ
 ἔτι". ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· "Ἐασόν με ἱατρεύσαι σε". ὁ δὲ ἀσθενῶν
 πλέον ἔκραζεν· "Οὐ βάλλεις εἰς ἐμέ χεῖρα τοῦ λοιποῦ". ὁ δὲ
 πάλιν παρεκάλει αὐτόν λέγων· "Ἄφες ἱατρεύσω σε". κακείνος 25
 ἐπέμενε κρᾶζων· "Οὐκ ἱατρεύεις με" καὶ σημῖσιν σοι δέδωκα
 καὶ τριμίσι καὶ τέσσαρα κεράτια καὶ τσσαύτας ἀγάπας, καὶ τίποτε
 οὐκ ὠφελήθην ἀπὸ σοῦ· ἀλλ' ὄσαίς ἂν ἐποίησάς μοι τι, τσσαυ-
 τάκις κακὴν ἡμέραν ἐποίησα εἰς τὸ χειρὸν ἐλθῶν. ἔξελθε ἐκ τοῦ

1 ὠδυνάτο C 2 οὐκ C 3 κακωθῆναι C 10 πέρσιν C 11 εικα-
 νότητα C 13 θαλπόμενος C || ἐζήτη C 17 ἐν σχήματι C 18 εἰσείει C
 19 κλίνην C 20 νομήσας C || πέρσις C 23 ἱατρεύουσαι C 24 οὐβάλλει-
 σεις με χ. τ. λυκοῦ C 25 σε||σαι C 26 με||μαι C || σημῖσιν (=semis) C
 μοῦλαβανθικα D 27 τριμίσι C || ἀγάπας*: ἀγαπᾶ C лш00вв D 28 ὠφέλε-
 θην C || ὠσάκις ἀνεποίησα μοι τι. τσάυτάκις C

οἴκου μου". καὶ αὐτὸς ἔλεγεν· "Οὐδὲ τὸ λεγόμενον παρὰ τισιν
 ἐπίστασαι τῆς παροιμίας, Ὁ πονῶν πρὸς τὸν ἱατρὸν, ἀνθ' ὧν σὺ
 πρὸς ἐμέ εἶχες ἐλθεῖν, ἐγὼ πρὸς σέ ἦλθον καὶ διώκεις με τοῦ
 οἴκου σου. Ἴδε, ἀναχωρῶ" καὶ ὀρμήσας πρὸς τὸ ἀναχωρῆσαι
 5 λέγει τῷ νοσοῦντι· "Πίστευσον, ἐγγὺς μου ἔχεις ἐλθεῖν". καὶ τού-
 το εἰπὼν ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ διωπνισθεὶς καὶ ἐν ἑαυτῷ γενόμενος
 ἔγνω τὸν σκοπὸν τῆς ὀπτασίας καὶ εἶπεν· "Οὐαὶ ταῖς ἀμαρτίαις
 μου, ὁ κύριός ἐστιν. ὄντως, δέσποτα, ἀλήθειαν εἶπας· πρὸς σέ
 ἔρχομαι". ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀκούουσα ἐπὴρῶτα
 10 αὐτόν λέγουσα· "Τίνι συντυγχάνεις, κύρις; τί ἐστίν ὃ ἔχεις"; καὶ
 αὐτὸς ἐξηγήσατο αὐτῇ τὸν ὄνειρον καὶ τὴν τοῦ ἁγίου μάρτυρος
 ἐμφάνειαν· καὶ ὀρθρίσας ἦλθεν εἰς τὸν ναὸν ποιῆσαι τὰ ἐν ἔθει
 τοῖς ἐπὶ τούτῳ νοσοῦσιν γινόμενα· καὶ προσκαρτερήσας τῷ ἁγίῳ
 μάρτυρι ὕγιης γέγονεν. ταῦτα τῇ νῦν παρελθούσῃ τεσσαρεσκαί-
 15 δεκάτῃ γέγονεν ἐπινημέσει ἔτους πεντεκαίδεκάτου τῆς βασιλείας
 Κωνσταντίνου, υἱοῦ μὲν Κωνσταντίνου, ἐγγόνου δὲ Ἡρακλείου.

(Θαῦμα) κδ. Γυναίκαί τινα θυγάτηρ ὑπῆρχεν, ἥτις γάμψ προσω-
 μίλει, μετὰ δὲ τοὺς ἀρραβῶνας τῶν γάμων καταβαρῆς ἐξαπίνης
 γέγονεν. αὕτη μετὰ τῆς μητρὸς ἐλθούσα προσήδρευεν τῷ ἁγίῳ
 20 μάρτυρι τὴν ἐξ αὐτοῦ ἴασιν ἐκδεχομένη. ὡς δὲ διέτριψαν ἡμέρας
 δεκαπέντε, βραθυμήσασαι ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι εἰς τὸν οἶκον αὐ-
 τῶν. τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ φαίνεται τῇ μητρὶ αὐτῆς ὁ ἅγιος καὶ
 φησι πρὸς αὐτήν· "Ἀπελθε εἰς τὴν ἀδελφὴν Φεβρωνίαν καὶ αὕτη
 ἱατρεῖαι αὐτήν". ἔξυπνος δὲ γενομένη καὶ τὸ μυστήριον τῆς ὀπτα-
 25 σίας λογισαμένη, λαβούσα τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα δρόμψ τὸν ναὸν
 τοῦ ἁγίου προσδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου κατέλαβεν· ἐν γὰρ
 τῷ αὐτῷ ναῷ ὑποκάτω μὲν τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου ἔστιν ἡ
 σορὸς τοῦ ἁγίου μάρτυρος, ἐκ δεξιῶν δὲ τοῦ θυσιαστηρίου εὐ-
 κτήριον τῆς ἁγίας μάρτυρος Φεβρωνίας. ἐν αὐτῇ οὖν τῇ νυκτὶ
 30 ὄρα ἄ πάλιν ἡ αὕτη τῆς παιδὸς μήτηρ γυναῖκα εὐοπτοτάτην, μονα-

1 παρατήρησιν C 3 οὐκ εἶχες D || ἦλθων C 5 πιστεύσον μοι D 10
 συντυγχάνεις C 11 τὸνόνηρον C 12 ὀρθρήσας C 13 γενόμενα καὶ πρίσ-
 καρτηρήσας C 14 ὕγιης*: ὕγιαι C || παρελθούσαι, τεσσαρισκαί C 15 ἔτους πεν-
 τεκαίδεκάτου=671/672 17 προσμίλει C 19 προσῆδρευεν C 23 ἀδελφὴν μου
 D 25 λογισαμένη C 26 προσδρόμου καὶ om D 27 μεγάλου C ἱεροῦ D
 30 εὐοπτοτάτην C

χικήν περιβεβλημένην ἀμφίαισιν, ποιήσασαν ἔμπλαστρον ἐκ τῆς κηρωτῆς καὶ ἐπιθείσαν τῷ κρυφίῳ τῆς παιδὸς καὶ εἰρηκυῖαν αὐτῇ. "Ἀπελθε, εὐχαρίστησον τῷ θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Προδρόμῳ καὶ τῷ ἁγίῳ Ἀρτεμίῳ". καὶ ἅμα τῷ ταῦτα εἰπεῖν αὐτῇ διυπνίσθη ἡ τῆς κόρης μήτηρ, καὶ τῆς κοίτης ἐξαναστᾶσα, κηρούλλιόν τε ἄψασα καὶ ψηλαφήσασα τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα ἤρπεν τὸ μὲν ἔμπλαστρον ἐπικείμενον καθὰ εἶδεν, τὴν δὲ παῖδα ὑγιῆ ὡς ἀπὸ γεννητῆς γε- 5 γουοῖαν. τίς μὴ λαλήσῃ τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, καθύσων ἔχει δυνάμεις; ὅτι γὰρ δοῦξ τὴν ὑπεροχὴν ἐτύγγαγεν, ἀλλ' οὐκ ἰατρός, οὔτε μὴν ἰατρῶν παῖς ὁ μεγαλομάρτυς οὗτος, ἐναγχος ἀκλόαμεν 10 Ἰσω; δὲ ποτε καὶ ἕξρος ὄρων ἰατρικὸν γυμνούμενον οἷα ἄνθρωπος ἔφριπτεν· ἀλλὰ παντὸς πλοῦτου, τοῦ προσκαίρου, καὶ προσγεῶν κατα- φρονήσας, καὶ παραδοῦς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν λύτρον ὑπὲρ πάντων ἡμῶν, ἀρραβῶνα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν θεοθεν 15 ἔλαβεν, ἃ λέγειν οὐκ εὐπορον· ἀντὶ γὰρ δοκὸς κλίματος οἰκου- μένης γέγονεν κοσμικὸς ἰατῆρ, καὶ ὅ γε μετὰ τοῦ σώματος ὧν οὐκ εἶχεν, ἔξω τῆς σαρκὸς γενόμενος ἐπλούτησεν. ποῦ τοίνυν οἱ κομπορρήμονες Ἰπποκράται καὶ Γαληνὸς καὶ ἄλλοι μυρίοι τὸ δοκεῖν ἰατροί; οἱ προστατεύοντες, ἅτε βουβῶνος κηλιτι- 20 κοῦ καὶ μόνου ὄντος τοῦ τοιοῦτου γυναικείου πάθους, τέμνεσθαι τὸ δεξιπλωμένον δέρμα πρότερον βιαίως ὀφείλουσιν τῆς πασχού- σης, ἵνα κατὰ τὴν ἔντασιν κυρτωθῇ τὸ περιτόναιον. οὐδὲν τοῦτων παρηκολούθησεν, ἀλλ' οἱ ταῦτα ἐξερευγόμενοι ἐπιφοιτῆσαι τοῦ μάρτυρος ἠπράγησαν, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἁγίους ἄνδρας τούτους 25 παρευδοκίμειν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας. ὅρα γὰρ καὶ Φεβρω- νίαν τὴν μάρτυρα ὑπουργὸν τοῦ ἁγίου ἐν τῇ ὀπτασίᾳ γεγεννημένην τάχα, εἰ χρὴ λέγειν, διὰ τὴν αἰδῶ τῆς πασχούσης, ἀρχὴν τοῦ

2 ἠρηκυῖαν C 4 διυπνίσθη C 5 κηρὸς C || ἄψασ C 6 ψηλαφήσασ C
7 ἴδεν C 8 καθύσων*: καθὼς ἔν C 9 ὑπερωχεῖν C || οὐχ C 10 ἐναγχωσα-
κηνώαμεν C 11 δεποτε C || ἕξρος C 15 ἀρραβῶνα τῶν μελλόντων ἀ. θεοθεν C
16 κλίματος C мβето Климатова D 17 ογεμέτα C 18 ἐπλούτησεν C || ποῦ*:
πλοῦ C 19 κομπορρήμονες*: κομπορρητορες C лежменитин D 20 τὸ*: τῷ
C || βουβονοκλιτικῶ C 21 μόνου ὄντος C || γυναικίου C 22 δε διπλωμένον
C || πρώτερον C || βιαίως*: βίωσιν C om D 23 κυρτωθεὶ τοπεριτόνεον C || ἵνα
usque ad περιτόναιον om D 24 ἐπιφοιτῆσαι C

ἰατρεύειν τὰ τοιαῦτα πάθη λαβοῦσαν ἐντευθεν, ὥστε κηρωτῇ τῇ ὑπὸ τῶν κηλοτομεῶν ἐξησκημένων γενομένη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἰα- 5 τρείᾳ τοῦτο δὴ τὸ νόσημα ἰᾶσθαι. τοῦτο δὲ τὸ χάρισμα ὁ μεγαλο- μάρτυς οὗτος θεοθεν ἐκομίσαστο εἰς ἀντάλλαγμα ἧς αὐτὸς ἀθλῶν ὑπέστη βασάνου, καθ' ἣν ἔξω γεγονάσιν αὐτοῦ τῶν φυσικῶν θιλά- 5 μων οἱ ὀφθαλμοί· δῆλον γάρ, ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ τῶν κρυφίων συν- εξεγάλασαν μόρια. τίς ἄμοιός σοι (ἐν θεοῖς κύριος; τίς ἄμοιός σοι ὁ) δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαυμαστός ἐν δόξαις ποιῶν τέρατα; ὅτι περ ἐν οἷς ὁ θεράπων σου ἔπαθεν, κατ' αὐτῶν φαίνεται 10 διαλάμπων τοῖς ἰάμασιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἐχέτω, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς ἀφηγήσεως προϊστορεῖσθω.

(Θαῦμα) κα. Γεώργιος τις ὀνόματι νοσῶν τοὺς διδύμους αὐ- 5 τοῦ ἀπὸ χρόνων ἱκανῶν προσεκαρτέρησεν τῷ ἁγίῳ Ἀρτεμίῳ ἐν τῷ πολλάκις εἰρημένῳ ναφ' τοῦ Προδρόμου, ἱκανῶ χρόνῳ τοῖς 15 αὐτοῖς πόνοις συνεχόμενος. τινὲς οὖν, οἷς περὶ μόνᾳ τὰ ἀνθρώπινα ἡ σπουδῆ, συνεβούλευον αὐτῷ ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν ἰατρῷ, τοῦ ἀπο- κόψαι τοὺς διδύμους αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐδυσφόρει λέγων· "Πολλοὶ ἐπὶ τῇ χειρουργίᾳ δόντες ἑαυτοὺς ἠστόχησαν, ἅμα τῇ τομῇ τελευτή- 20 σαντες· ἀλλ' ἐγὼ τῷ θεῷ καὶ τῷ μάρτυρι αὐτοῦ ἔδωκα ἑαυτόν, καὶ ὁ κελεύουσιν, ποιήσουσιν εἰς ἐμὲ τὸν ἄθλιον". τῇ οὖν αὐτῇ 20 νυκτὶ φαίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος κατ' ὄναρ ἐν σχήματι μακελλαρίου, κατέχων ἐργαλεῖα μακελλαρικά καὶ σόφριν, ἐν ᾧ ἦν ὕδωρ, καὶ ὅτι ἐσημειώσατο αὐτὸν τὸν πάσχοντα καὶ μετὰ μαχαίρας ἐκέντησεν αὐτόν κατὰ τοῦ ὑπογαστρίου αὐτοῦ καὶ ἐξήνεγκεν πάντα τὰ ἐν- 25 τὸς αὐτοῦ· εἶτα καθαρῖζει αὐτὰ καὶ ἀποπλύνει καὶ στρέφει μετὰ βεργίου. καὶ ἑώρα αὐτὸν συστέλλοντα αὐτὰ καὶ ποιούonta ὡς χορδία, καὶ λέγει ὁ νοσῶν· "Οὐαὶ μοι, ἐγὼ ἑμαυτὸν εἰς ἰατρὸν οὐκ ἠνε- σχόμην δοῦναι καὶ σὺ τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; ἐπάν τὰ ἐντός μου πάντα ἐξήγαγες, λοιπὸν οὐκέτι ζῶ. οὐαὶ, τί ὑπέστη; τίς σε ἤ- 30 γαγεν ὧδε, ἄνθρωπε. ἵνα φονεύσῃς με"; ὁ δὲ ἐσιώπα μὲν, τὰ

1 πάθει C 2 ἐξησκημένων C || γενομένη*: γελωμένη C 4 θεωθενκομή-
σατο C || ἀντάλλαγμα C 7 μόρια C || ἐν θεοῖς usque ad σοι addidi e D; cf. Exod.
xv, 11 8 θαυμαστός] θαυστός C 10 ἀλλὰ usque ad προϊστορεῖσθω om D
11 προϊστορεῖσθω C 13 ἱκανῶν C 14 πολλάκις C || ἱκανῶ C 18 ἠστόχη-
σαν C || τομῇ*: τὸμῆν C 22 ἐργαλεῖα C 23 ἐσημειώσατο C || μαχάρας C 29
οὐαὶ μοι D || τί] τη C

δὲ ἐντός αὐτοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάθαιρεν. καὶ ποιήσας αὐτὰ ὡς ἐνός εἰλήματος πάλιν ἐναπέθετο αὐτὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ νοσοῦντος· καὶ διουκνισθεὶς ὁ ταῦτα παθῶν συνείχετο ἐκ τοῦ φόβου καὶ τοῦ ὕπνου, καὶ ἤχθητο ὑπολαμβάνων, ὡς ἔτι εἰς μακελλάρην ταῦτα ἔπασχεν κατὰ ἀλήθειαν. καὶ ἀναστάς ἤρεύνα τὴν κοίτην αὐταῦ, 5 εἰς δοκῶν εὐρίσκειν ἄπερ ἔώρακεν καθ' ὕπνου μακελλαρικὰ ἐργαλεῖα, ὥστε ἐκ τῆς συνοχῆς αὐτοῦ καὶ κραυγῆς τοὺς ἐκεῖσε πρὸς τὸ ἰαθῆναι ἀνακειμένους ἐξουκνισθέντας λέγειν αὐτῷ. "Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις, ἀδελφέ"; ὁ δὲ λέγει. "Τίς ἐπῆρεν τὸ σκύφι τὸ ὕδατος καὶ τὴν μάχαιραν καὶ τὸν πέλυκα καὶ τὸ βεργίν"; καὶ ἀναστάς 10 ἤρεύνα ἐπιμελῶς, οἱ οὖν ἐκεῖσε ὄρωντες αὐτὸν ἐρρωμένον, τὸν ὀψὲ ἐν πόνοις κοιμηθέντα καὶ κινηθῆναι ἢ ἀναστῆναι μὴ δυνάμενον, ἐξέστησαν· ἔγνωσαν δὲ ὅτι θαῦμα ἔώρακεν καὶ λέγουσιν αὐτῷ. "Τί ἔχεις; τί ζητεῖς; κατασφράγισαι". ὁ δὲ ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ γινὼς ὅτι ἰάθη, δραμῶν κατὰ τὸ κάγκελλον τὸ ἄνω (ὃ γὰρ 15 ἦν καὶ πάντα ἠσφαλισμένα ἦν), ῥίπτει ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔδαφος σὺν δάκρυσιν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀγίῳ, ὥστε πάντας τοὺς ἐκεῖσε σὺν αὐτῷ εὐχαριστεῖν καὶ ἑαυτοῖς εὐχεσθαι τῆς ἐκ τοῦ ἀγίου ἰάσεως ἐπιτυχεῖν. ταῦτα μὲν ὁ θεοπερὶβλήτος ἰατρός· σὺ δὲ μοι τί λέγεις ὁ βρενθυόμενος χειρουργός; εἰ γὰρ ἂν ἐγκρα- 20 τῆς ἐγεγόνεις τοῦ ἰασαμένου, πάντως ἀπήγεις αὐτὸν δεῖξαι, ποῖος ἀρχαῖος διαγορεύει μακελλαρικοὺς ἐργαλεῖους τοὺς καταβαρεῖς ἰατρεύεσθαι καὶ ποῦ προστάττεται τὰ ἐντός τούτων ἐξάγεσθαι καὶ εἰσάγεσθαι. ἀλλὰ ἀργεῖ μὲν ἢ σὴ ἐργολαβία, τὰ δὲ ζήφῃ σου τῷ ἰῶ δαπανῶνται. ἀνόνητά σου τὰ διεθρία καὶ τὰ τυφλάγκιστρα· ὁ 25 γὰρ ἄσας δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐθαυμάστωσεν τὸν ἕσιον αὐτοῦ τῇ δωρεᾷ τῶν ἰαμάτων.

(Θαῦμα) κς. Ἄνθρωπος ἐξήκονταετής ἐκ τριακοστοῦ χρόνου τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὡς καταβαρῆς καὶ τοσαῦτα ἔτη ἐν πόνοις καὶ 30 ὀδύνας διατελέσας συμβουλεύεται ὑπὸ τινῶν προσκαρτερῆσαι τῇ

2 ἡλίματος C || κοιλία C 5 κύτην C 7 ἐργαλεῖα C || συνοχῆ C 8 ἰάθηναι C 10 μάχαιραν C 11 οἰοῦντο C 12 ἐν πόνοις*: ἐμπρόσθε C 14 κατασφράγισαι C 15 ὅτι ἰάθη*: ἰαθῆ C || κάγκελλον τῷ C 16 ἠσφαλισμένα C 20 ἐγκρατεῖα C 22 ἐργαλεῖα C 23 ἐντός C 24 ἀργῆμεν C 25 ταῖς δαπανῶνται C 27 δωρεᾷ C 38 τίς ἐξήκονταετής ἐκ τριακοστοῦ C 29 ἐμπρόσθε C

σορῶ τῶν λειψάνων τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου. καὶ δὴ ἔρχεται μετὰ τῆς ὀφειλομένης τιμῆς, ὅσον πρὸς τὸ δυνατόν αὐτῷ, καὶ παραμείναντος αὐτοῦ πίστει πολλῇ καὶ κατανύξει, φαίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος καὶ λέγει αὐτῷ. "Ἀπελθε πρὸς Θεόδωρον τὸν χαλκέα, 5 τὸν ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις, καὶ ἰατρεύει σε". ὁ δὲ ἀπέρχεται καὶ ἤρξατο δυσωπεῖν αὐτόν, ἵνα ἰατρεύσῃ αὐτόν. ὁ δὲ χαλκεὺς ἐπωμῶτως ἀπελογεῖτο τῷ νοσοῦντι, ὅτι "Οὐκ ἐπίσταμαι τὴν οἰανδήποτε ἰατρειάν, οὔτε οἶδα τί σοι ποιῆσαι". λαβὼν οὖν τοιαύτην ἀπόκρισιν ὑποστρέφει καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἦν προσεδρεύων τῷ 10 ναῶ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, παρακαλῶν τὸν μάρτυρα καὶ αἰτῶν τυχεῖν τῆς ἰάσεως. εἶτα καὶ δις φαίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος καὶ λέγει αὐτῷ. "Ἀπελθε εἰς τὸν χαλκέα, ὃν εἶπόν σοι, κάκεινος ἰατρεύει σε". δευτεροῖ ὁ νοσῶν καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν χαλκέα, πάλιν δυσωπῶν αὐτόν καὶ ὑπισχυόμενος αὐτῷ καὶ λέγων ὅτι "Ὁ ἄν ζητήσης με, 15 πρὸς τὸ δυνατόν ἄφες δῶσω σοι· μόνον ἰατρεύσόν με". ὁ δὲ ἐμμανῆς γενόμενος, ὅσους τε φύσει περὶ ὄργην τυγχάνων (ἦν γὰρ τοῦ Κιλικίων ἔθνους), λέγει αὐτῷ. "Ἀπελθε ἀπ' ἐμοῦ· οὐκ οἶδα τί σοι ποιήσω· ἐκ νηπίας γὰρ ἡλικίας εἰς τὴν τέχνην ταύτην τὴν δυστυχή τῶν χαλκῶν ἐξεδόθη καὶ ἐν αὐτῇ πυκτεῶν ἀναχώρησον ἀπ' ἐμοῦ· μηκέτι ἔλθῃς τὰ ὧδε". ὁ δὲ ἐντραπεῖς ὑποστρέφει πάλιν κατηφῆς καὶ εἰς τὸν προδηλωθέντα ναόν, ἔνθα καὶ πρῶην, τῷ ἀγίῳ παρέμεινεν τὰ αὐτὰ αἰτῶν, ἃ τῇ προτέρᾳ ἐδεῖτο ἐκδυσωπῶν τὸν ἅγιον. λέγει αὐτῷ καθ' ὕπνου τὸ τρίτον ὁ ἅγιος. "Οὐκ εἶπόν σοι ἀπελθε εἰς τὸν χαλκέα κάκεινός σε ἰατρεύει"; ὁ δὲ ἐδόκει λέγειν τῷ ἀγίῳ τὰ περὶ τοῦ χαλκέως, ἄπερ ἤκουσεν ἐξ αὐτοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος. "Ἀπελθε, 25 ἐκεῖνός σε ἰατρεύει". πάλιν ἀπέρχεται· κατὰ τύχην δὲ ὁ χαλκεὺς ἐν λύπῃ ἦν, ἀστοχῆσαντος αὐτῷ ἔργου κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην· ἢ δὲ κάμινος ἐξῆπτεν, αἱ μηχαναὶ εἰργάζοντο εὐτόνως, ὁ χαλκεὺς 30 ἀνέμενεν, πότε ἐκπυρωθῆ τὸ σίδηρον τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἵστατό τε

3 παραμείναντος C || κατανύξει C 5 δομνίνου C 6 ἤρξατο*: ἤρξα C || ἰατρεύει C 7 ἐπωμῶτως*: ἐπωμῶτος C || ἀπελογεῖτο C || τῆς οἰανδήποτε C 11 δις* δεῖο C 17 κλικίων C 18 δυστυχή*: δυχή C 19 ποικτεῶν, ἀναχώρησον ἀπ' ἐμοῦ C || ταῦδε C 21 κατηφῆς C 22/23 τηρωτέρᾳ εἰπεῖτο C 27 κατατυχεῖν C 29 κάμινος C || μηχαναὶ ἰργάζων C

κατέχων τὴν σφύραν καὶ ταύτην ἐν τῷ κορμῷ τοῦ ἄκμονος ἀναπαύσας· καὶ θεωρήσας τὸν νοσοῦντα, ὑπερξέσας τῷ θυμῷ λέγει αὐτῷ· "Πάλιν ἤλθεσ ὦδε"; καὶ τοσοῦτον ἐκινήθη, ὥστε καὶ ῥινοκυτπῆραι αὐτὸν καὶ εἰπεῖν· "Τὸν φόνον σου ἔχω ἀπαιτηθῆναι". ὁ δὲ νοσῶν λέγει αὐτῷ μετὰ ἡθους· "Μὴ κρύψῃς, κύρι, τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν σοι τῆς ἰατρείας ταύτης". ὁ δὲ λέγει αὐτῷ ἀποτόμως· "Θές τὴν κήλην σου εἰς ἄκμονα". ἐποίησεν δὲ οὕτως ὁ πάσχων καὶ ἔλεγεν· "Κάθῳ γὰρ ἀπαλλαγῆναι θέλω τοῦ ζῆν· τί γὰρ ὄφελος ζῆν ἐν ὀδύναις"; λέγει ὁ χαλκεύς· "Τί οὖν πρὸς δῆμιον ἤλθεσ"; καὶ συγκεχυμένους τῷ θυμῷ ἀνύψωσεν τὴν σφύραν τοιαύτην αὐτοῦ χερσίν καὶ ὤρμησεν ἀπὸ ἰσχύος γενναίαν αὐτῷ κατασπάσαι· ὁ δὲ νοσῶν ὡσπερ ἐνάγκησεν καὶ συνεστάλη, ὥστε αὐτὸν ἐξ αὐτῶν τῶν ἄκρων τῶν ὀνύχων τὴν ἑαυτοῦ πνοὴν μετ' ἤχου τινὸς καὶ σιριγμοῦ ῥοφηθὼν ἀνασπάσαι. παραχρῆμα δὲ ἀφανῆς ἐγένετο πᾶσα ἡ τοιαύτη τῶν διδύμων αὐτοῦ φλεγμονή, καὶ ἦν ἐστῶς, ὡς μηδὲν ποτε κακὸν ἐσχηκώς· ὥστε θεωρήσασα τὸν χαλκεά, θάμβους πληρωθῆντα ῥίψαι τὴν σφύραν ἦν ἐξάσταζεν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ παρευθὺ μετ' αὐτοῦ τοῦ ποτὲ νοσοῦντος ἀπελθεῖν εἰς τὸν πανάγιον ναόν, ἔνθα ὁ πάνσοφος οὗτος ἰατρὸς κατέκειται, καὶ τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ μεγαλομάρτυρι. τί φῆς πρὸς ταῦτα, ὦ πάνυ Ἰππόκρατες; παρῆιδε γὰρ σου τὸ θεῖον ἰατρεῖον καὶ τὰ ἐπιλόγια, ἐπεὶ μήτε ὄρην, μήτε χώρην, μήτε ἡλικίην ἐκανόνησεν· οὔτε γὰρ ἐντεῦθεν ὁ τὴν τρίτην εἰκάδα τῶν ἐτῶν ἐκπληρώσας ἀνιάτρευτος ἔμεινεν. πᾶς γὰρ ὅστις ἂν ἦ σου φοιτητής, ἐπειδὴν μέλλῃ τέμνειν τὰ τοιαῦτα τῶν διδύμων οἰδήματα, ἀπυγνοῦς μᾶλλον ἢ ἐλπίζων θεραπεύειν λαμβάνει τὸ ζῆφος ἐκ χειρὸς τοῦ νοσοῦντος. εἰ μὲν οὖν ὁ θεὸς ἐπισκέψοιτο τὸν ἀσθενοῦντα πρὸς υἰεῖαν, ἑαυτῷ τὴν

1 ἀκμόνος C 3 ἐκινήθη C || ρινοκυτπῆραι C 3/4 καὶ ῥινοκυτπῆραι αὐτὸν om D 5 κρύψεις κυρίτην C 6 δοθήσαν C 10 συγκεχυμένους C 11 ἀποσπῶν, γεννῆσαναυτὸν κατὰ σπάσαι C 12 συνεστάλη C 13 τούνοχων C 14 μετ' ἤχου C || ροφηθῶν C 15 ἀφανῆς C 21 μάρτυρι D 21/22 πανοἰπόρατος C παν—Ἰππόκρατες D 22 παρῆιδε C || ἰατρίων C 23 ἐπειμῆτεωρην, μητεχωρην, μήτεηλικίην ἐκανόνησεν C || μήτε usque ad χώρην om D 24 τῶν ἐτῶν om D || ἀνιάτρευτος C 25 ἀνεισουφτητής C || μέλλει C 26 οὐτματα C || ἦ C 27 ἔρησα C 28 προσύγιαν C

καύχησιν περιτίθῃσιν· εἰ δὲ τῆ τομῆ θάνατος ἐπιδράμοι, βραχὺς ψαλμός ἐπικήθεις ἀπαλλάττει τὸν πάσχοντα τῆς ὑμῶν τὸ δοκεῖν ἐπιστήμης. ποῦ ἠκούσατε ἀπ' αἰῶνος, ὅτι σφύραν ὑψώσεν χαλκεὺς καὶ ὁ τοὺς διδύμους νοσῶν τοῦ πάθους ἀπηλλάγη; ἀλλ' ἡ σφύρα πάντων τῶν παθῶν, οὐ τὰ σύμπαντα δοῦλα καθέστηκεν, Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, διὰ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ καὶ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου ταῦτα οὕτως ἐνδόξως ἐθαυματούργησεν.

(Θαῦμα) κῆ. Θεότεκνός τις, ναυπηγὸς τὴν τέχνην, ὡς ἐτῶν πεντήκοντα, ἀπὸ εἰκοστού καὶ πέμπτου χρόνου τῆς αὐτοῦ ἡλικίας νοσῶν τοὺς διδύμους καὶ ἔχων αὐτοὺς ἐξωγκωμένους, προσεκαρτέρησεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Ἀρτεμίῳ ἐν τῷ αὐτοῦ ναῷ, ὥστε μηδ' ἐπιέναι αὐτὸν τῶν ἐκεῖσε· καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χρόνου τῆς αὐτοῦ προσεδρίας πλείστα ζυλοουργικά ἔργα περὶ τε τὰ κάγκελλα τῆς τιμίας σοροῦ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου καὶ ἄλλα τινὰ ἐξετέλεσεν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐπιμελῶς, κατέλαβεν δὲ καὶ καιρὸς τοῦ ἀποπλευσαι αὐτόν, καὶ δὴ ἐξέπλευσεν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν πλοίῳ εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐν τῷ πελάγει πλεόντων αὐτῶν, ὡς ἀπὸ τινος διαστήματος ὀλίγου τοῦ Γαλλίῳ κλίματος, φαίνεται αὐτῷ ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος ἐν εἶδει τοῦ ναυκλήρου αὐτοῦ φορῶν χλαμύδα, καὶ ἡλλοιοῦτο θεωρῶν αὐτὸν χλαινήφρον. ἦν δὲ πρὸ ὀλίγου τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ἔπλεεν, ὑπομείναν τι κατὰ τὴν τρόπιν, καὶ ἔτυχεν κατελθεῖν αὐτὸν τὸν νοσοῦντα κολύμβῳ καὶ ποιῆσαι ὑπερ ἔγρηξεν τὸ πλοῖον. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἐν τῷ αὐτῷ ὄραματι ὡς ἐν εἶδει τοῦ ναυκλήρου, ὁ ἅγιος· "Εὐχαριστῶ σοι, ἀδελφέ, εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐποίησας, καὶ καλῶς ἐποίησας· ἀλλ' ἐπειδὴ χρεωστῶ σοι, λάβε ταῦτα". καὶ ἐπιτίθῃσιν ἐπὶ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ τρία νομίσματα, εἰπὼν αὐτῷ· "Ταῦτα ἔχεις ἔνεκεν σιταρχίας, καὶ εἰ λειφθῆς, ἀμέριμος ἔσο". καὶ ἄμα τοῦ ταῦ-

2 ἐπικήθεις, ἀπαλλάττει C || τὸ*: τῷ C 4 ἀλληγορῶν C 8 ὡς ἐτῶν πενήκοντα om D 10 ἐξωγκωμένους προσεκαρτέρησεν C 11 ἐπεικανόν C 13 ζυλοουργικά C 17 γαλλίῳ C Γαλλίῳ D 18 διαστήματος C || κλίματος C || τοῦ Γαλλίῳ κλίματος] πη animatus D 19 ἐνείδει C 20 χλαμύδα usque ad εὐρίσαι τὸ μηδὲ σλευθῆναι (pag 41,7) om D || θεωρῶν C 21 χλαινήφρον C || ὑπομείνανει C 22 τρόπιν*: τροπήν C 23 ποιῆσαν (in marg. corr. a. pr. m. sai) || ἔγρηξεν C 24 ἐνείδει C 26 ἀλλεπειδὴ χρεῶσ τῶσαι C 27 κολύμβῳ C 28 λειφθεῖς C || ἔσο C

τα λαληθῆναι διυπνίσθη, καὶ ὡς ψηλαφᾷ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ δοκῶν τὰ τρία εὑρεῖν νομίσματα, προσέψαυσεν τῷ μέρει τῶν διδύμων αὐτοῦ καὶ ἤσθετο, ὅτι ὄγκωσις οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. περιχαρῆς δὲ γεγωνὺς κουφίζει ἅ ἐνεδέδυτο ἰμάτια καὶ πάλιν τῇ χειρὶ ἄπτεται τῶν διδύμων αὐτοῦ, ὡς ἀπιστῶν ἀπὸ τῆς πολλῆς χαρᾶς, καὶ εὐρίσκει αὐτὰ ἀσινῆ ὄντα, ὡς μηδέποτε αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς ἀσθενήσαντος, καὶ πᾶσιν τοῖς ἐν τῷ πλοίῳ ἐκήρυττεν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου τὴν χάριν· καὶ πρόθυμοι ἐγένοντο καὶ ἔλεγον· "Ἐπὶ ὁ ἅγιος ἤξωσεν εἰσελθεῖν εἰς τὸ πλοῖον ἡμῶν, ἀρκεῖ ἡμῖν εἰς εὐτυχίαν καὶ εὐπραγίαν καὶ εὐπλοίαν". καὶ ὤμνυτο ὁ ἰαθεὶς, ὅτι "Ἀγαθὰ ἡμῖν συνήντησαν εἰς πάντα, ἐξ ἧς ἡμέρας γέγονεν τὸ θαῦμα". ποῖος νοῦς εὐπορήσει πρὸς τὴν κατ' ἀξίαν εὐχαριστίαν; κατ' ἄμφω γὰρ ὁ ἀοιδιμος μάρτυς τοὺς μισθοὺς ἀπέδωκεν τῷ ἀνθρώπῳ, ὑπὲρ μὲν τῆς προσεδρίας τὴν ἴασιν, ὑπὲρ ὧν δὲ εἰργάσατο ξυλικῶν ἔργων ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ οἴκῳ τὴν εὐπλοίαν καὶ τὴν τῆς πραγματείας εὐκερδίαν. καὶ οὐδεὶς ἐσκόλη τῶν χειρουργῶν εἰς τὸν πάσχοντα, οὐχ ὑπηρέτης, ὃν φασιν ὑπουργόν, οὐ κατεσημάτισεν, οὐ κατεδέσμευσεν τὸν νοσοῦντα· οὐχ ἀπλοτομία, οὐ διπλοτομία ἐπ' αὐτῷ ἐχρημάτισεν· οὐκ ἑναίμος γέγονεν ἢ θεραπεία, ἀλλ' εὐθέως ἔλαχεν ἡ υἰγία ἀπὸ γὰρ μόνης ἐπιστάσις τοῦ ἁγίου τὸ πάθος ἔφυγεν τοῦ ἀσθενούντος.

(Θαῦμα) κη. Παιδίον ἔπεσαν ἀπὸ κλίνης καὶ διεσπάσθη τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ γεγόνασιν οἱ διδύμοι αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν γαστέρα αὐτοῦ· ἡ δὲ τούτου μήτηρ προσκαρτερήσασα μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τῷ ναφ τοῦ ἁγίου ἰκεσίαις τε σὺν δάκρυσιν ἐκέχρητο, κἀν-
25 τεῦθεν καταβρέχουσα τοῦθαφος· καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ποιούσης αὐτῆς· φαίνεται αὐτῇ ὁ ἅγιος καὶ λέγει αὐτῇ καθ' ἑνους· "Τί ἔχεις; τί τσαυτα κλαίεις"; ἡ δὲ ἀπαγγέλλει αὐτῷ τὴν νόσον τοῦ παιδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, πόθεν αὐτῷ συνέβη. ὁ δὲ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐκράτησεν τὸ παιδίον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ καὶ ἐκρέμασεν
30

1 κοιλίαν C 3 ὄγκωσιν οὐκ εἶναι C || περὶ χαρῆς C 4 κουφίζει, ἐνεδεδοτοί-
μάτια C || ἄπτεται C 5 ἀσινῆ C 6/7 ἀσθενήσαντος*: ἀσθενήσας C 10
εὐπλοίαν C 12 εὐπορήσει*: εὐπορήσει C 13 ἀοιδιμος C 15 ἰργάσατο
C 16 εὐπλοίαν C || εὐκερδίαν C 17 πάσχον, οὐκ ὑπερέτησεν ὃν, φασιν ὑπουρ-
γῶν C 18 κατεσημάτισεν C 19 ὀκαπλοτομία C || ἐχρημάτισεν, οὐκ ἐναί-
μος C 20 υἰγία C 29 συνέβη C 30 τὸν παῖδιον C

αὐτὸ ἐπὶ κεφαλῇ. ἡ δὲ ἐωρακοῦσα καὶ τὰ σπλάγγνα ὡς μήτηρ
συσχεθεῖσα ἔκραξεν· "Οὐαί μοι, ἀποκτένεις τὸ παιδίον μου". ὁ
δὲ ἅγιος ἐτίναξεν αὐτὸ ἥρεμα, ἡ δὲ γυνὴ πλείον ἀνέκραξεν· "Τί
ποιεῖς; φρονεῖς τὸ τέκνον μου ἐπὶ ἐμοῦ, ὡ ἀνθρώπε. τί ποιεῖς";
5 καὶ λέγει αὐτῇ· "Οὐ θέλεις ἵνα λατρεύσω αὐτό"; καὶ ἅμα τῷ
εἰπεῖν τοῦτο τίθησι τὸ παιδίον ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ, ἡ δὲ διυπνι-
σθεῖσα, ἐναγώνιος οὔσα, εὐρίσκει τὸ μηδὲ σαλευθῆναι δυνάμενον
παιδίον αὐτῆς καθήμενον ἐν τῇ στρωμνῇ σιωπηρῶς· καὶ ἐπελά-
βeto αὐτοῦ, ὡς βουλομένη ἐπὶ τὰς ἀγκάλας αὐτῆς τοῦτο ἀναπαῦ-
10 σαι· τὸ δὲ ἔπηξεν τὰ πέλαμα τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἔστη ὀρθὸν
καὶ προσεπλάκη αὐτῇ, περιλαβὼν τὸν τράχηλον αὐτῆς. καὶ ὡς
ἀσπάσεται αὐτὸ ἡ μήτηρ φιλήματι τῷ στόματι αὐτῆς, ῥίπτει τὰς
χεῖρας κατὰ τῶν μηρῶν τοῦ παιδίου καὶ εὐρίσκει αὐτὸ ὅλον υἰγίης,
ὥστε νομίζειν αὐτὴν ὅτι χωρὶς διδύμων ἐτύγγανεν. εἰς ἑαυτὴν
15 δὲ ἐλθούσα ἔγνω τοῦ θαύματος τὸ μυστήριον καὶ ἐδόξαζεν τὸν
θεόν, τὸν διὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος θαυματουργοῦντα παράδοξα.
καὶ μὴν τοῦτο τὸ εἶδος οἱ κηλογράφοι χειρουργοὶ ἐντεροκλήην
ὀνομάζειν εἰώθασιν· ἔπερ καὶ πλείον τῶν ἐτέρων διδυμικῶν νοση-
μάτων. πέντε καὶ δέκα γὰρ καὶ πρὸς τυγχάνοντων, φρίττουσιν οἱ περὶ
20 τὰς χειρουργίας ἐπιτηροῦντες καιροῦς ἀθαλαπεῖς καὶ ἀκρύους, ἀλλ'
οὐδὲν τούτων τῶν παρατηρήσεων τῇ θαυματουργίᾳ τῆς ἰάσεως
ἐνεπόδισεν, οὐδὲ λοξῆς γέγονεν διαιρέσεως χρεῖα. καὶ τὸ μὲν θαῦμα
κηρυττεσθῆναι, ἐγκαλεῖσθαι δὲ ἡμῖν ἂν τάληθὲς οἱ περὶ τὰς κηλο-
25 τομίας μεγαλόφρονες, τί δήποτε ὁ παῖς ὡςπερ τις εὐνοῦχος γέ-
γονεν· μὴ ἄρα καὶ εἰς κρυψόργεως αὐτὸν μετελλόντα διαβάλλουσιν;
πάντως, ἀλλ' ἡμεῖς χαίρειν φράσαντες ταῖς ἐκείνων τερθρειαῖς
δοξάζομεν τὸν πανάγαθον θεόν, τὸν ποιῶντα παράδοξα διὰ τοῦ
ἁγίου μάρτυρος.

(Θαῦμα) κθ. Ἄλλος ἀνὴρ, τὴν τέχνην τοξοποιός, ὑπάρχων
30 ὡς ἐτῶν ἑβδομήκοντα, καταβαρῆς γέγονεν, τοῦ ἐνὸς διδύμου αὐ-

1 αὐτῷ ἐπικεφαλῇ C 2 ἀποκτένει C 3 ἐτίναξεν αὐτό C 5 αὐτῷ C
6 διυπνισθεῖσα C 10 ἔπηξεν C γυρβη D 13 υγιή C 14 χωρῆς C
15 μυστήριον C 18 ὀνομάζειν ὧν, ὀνομάζειν C || πλείω τ. ἐ. διδυμικῶν C 19
προστυγχάνοντων C сущимъ D 21 παρατηρήσεων, τθαυματουργῆς C 22
ἐνεπόδισεν C 23 ἀνταλλίθης C 25 κρυψόργεως αὐτόν C емγ пришедьшию D
μετελλόντα*: μελλόντα C 26 παντός C || φρασσαντες C 30 καταβαρῆς C

τοῦ ὀγκωθέντος καὶ ἀλγοῦντος. παραμείνας οὖν ἐπὶ ἡμέρας τῷ ἀγίῳ ἐν τῷ πολλαίκις δηλωθέντι σεπτῷ ναφῷ τοῦ Προδρόμου, καὶ οὐσης παννυχίδος, ὀδυνώμενος ἔθηκεν ἑαυτὸν ἐν ἐνὶ τῶν σκάμων τῶν ἐν τῷ μέσῳ οἴκῳ καὶ ἀκροώμενος τῆς παννυχίδος ἀπεκοιμήθη. μετὰ δὲ τὸ ἐξελεθεῖν τὴν λιτὴν καὶ φθάσαι ὡς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς ἀγίας Ἀναστασίας, ἐν τοῖς Δομνίου ἐμβόλοις, ὄρᾳ τινα χλαινηφόρον (ὡς εἶπεν ἐκεῖνος αὐτός) φοροῦντα ὡς οἱ ἰλλούστριοι καὶ βάλλοντα τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν κατ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τοῦ διδύμου, οὗ ἤσθενει, καὶ τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ἀψάμενον τοῦ ἀλγοῦντος διδύμου τῆς κάτωθεν ἀρχῆς, καὶ ὠθήσαντα αὐτῷ τὸν ὄρχιν ἐπὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ ἄνω γενναίως, ὥστε ἐκ τοῦ πόνου καὶ ἐκ τοῦ φόβου διουπνισθέντα κράξαι: "Οὐαί μοι, ἀπέθανα". τῇ οὖν κραυγῇ αὐτοῦ ἔδραμον οἱ ἐκεῖσε ἐπὶ τῷ ἰαθῆναι προσεδρεύοντες καὶ ἠρώτων αὐτόν: "Τί ἔχεις, ἀδελφέ"; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς: "Οὐαί μου, κύριοι: οὐκ οἶδα, τί εἶπω". καὶ σὺν τῷ λόγῳ σηκοῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἤρξαστο ψηλαφᾶν τὸν διδύμον αὐτοῦ καὶ εὗρίσκει αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διηγήσατο ὁ γέγονεν αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ, καὶ πάντες γινόντες τὴν τοῦ ἀγίου ἱατήριον ἐνέργειαν ἐδόξαζον τὸν θεόν. ποῦ τοῖνον αἱ τομαὶ καὶ αἱ ψευδοτομαίαι καὶ ὁ τῶν βελονῶν ὀρμαθὸς καὶ τὰ ψυποιαὶ τῶν διδυμοτόμων παρατηρήματα: οὐδὲν τοιαῦτον ἔστιν εὗρεῖν ἐν τοῖς ἀγίοις τοῦ θεοῦ. ὀρθῇ γὰρ πίστις καὶ ἀδιάσπαστος μετὰ δεήσεως ἐκτενοῦς τοῦτων πάντων ὑπερβαίνει τὴν πείραν.

(Θαυμά) λ. Ἐτερος ἀνὴρ τὴν τέχνην βυρσεύς, ὀνόματι Ζωντός, ὡς ἐτῶν πενήκοντα πέντε, τρεχων, ἐπιτάσεως αὐτῷ ἐλθούσης, σπασμὸν ὑπέμεινεν ἐν τοῖς ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ὠγκώθησαν οἱ διδυμοὶ αὐτοῦ. τούτῳ ἀλγοῦντι ἐσχάτως ὑποβάλλουσιν τινες λέγοντες αὐτῷ: "Ἀπελθε εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, εἰς τὴν Ὀξεῖαν.

1 παραμείνας C 2 πολλαίκις C 3 παννυχίδος C || αὐτῶν ἐν ἐνὶ C 6 δομνίου C || ὀρατιναγληνηφόρον C 7 οἱ ἰλλούστριοι om D 8 βάλλοντα C 10 κάτωθεν C || ὠθήσαντα C || τὸν τόν ὄρχιν C пальца D 12 οὖν om D 13 ἔδραμων C 15 τί εἶπω C || σικοῖ C 17 διηγήσατο C 18 γινόντες C || ἐνεργίαν C 19 βελόνων C 20 ταυποιοαὶ τῶν διδύμο τόμων C 22 πίστης C 23 ὑπερβίνει C 25 τρέχ. ἐπιτάσεως C тоя тако по повѣлению D 26/27 ὀγκωθῆς ἀνὸς διδυμοῖ C 26 καὶ ὠγκώθησαν usque ad ἔχοντι (p. 43.5) om D 27 ἀλγοῦντι ἐσχάτως C

μεγάλῃ γὰρ ἔστιν ἡ χάρις αὐτοῦ". ὁ δὲ ἀπέρχεται βασταγαμῷ ἐν τῷ λεχθέντι ναφῷ καὶ παραμένει τοῖς πόνοις συγχοπτόμενος. κατὰ τύχην δὲ τέσσαρες ἄλλοι πάσχοντες τοὺς διδύμους αὐτῶν ἔκειντο πλησίον αὐτοῦ, ἐξ ὧν εἷς τῶν τεσσάρων εἶχεν ὄνομα Θεόδωρος. φαινεταὶ οὖν ὁ ἅγιος τῷ ἔχοντι τὴν ἐκ τοῦ σπασμοῦ νόσον, κοιμωμένῳ ἐν νυκτί, κατέχων ῥογία σεμνά, ἃ καλεῖται ἀνακλασάτρια, καὶ ἔλαιον εἰς ἄγχος ἄλλο διαυγέστατον, ὀμφάκιον· καὶ ἔγμεν τέσσαρα. καὶ τὸ ἐν ἐπιόδους αὐτῷ λέγει: "Πῆε αὐτό". καὶ ἔπιεν αὐτὸ κατ' ὕπνου. ἐπέδωκεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ τρία καὶ εἶπεν αὐτῷ: "Δός αὐτὰ τοῖς τρισίν, τοῖς πλησίον σου, ὅπως πίωσιν αὐτά", εἰπὼν αὐτῷ καὶ τὰ ὀνόματα, τὸ τίνοι καὶ τίνοι ὠφείλειν δοῦναι τὰ ῥογία τοῦ ἔλαιου. κατὰ οὖν τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν τῶν ὀνομάτων κλησιν ἑώρα ὁ πάσχων, ὅτι Θεοδώρῳ οὐκ ἔδωκεν, καὶ λέγει τῷ ἀγίῳ: "Δός, δέσποτα, καὶ Θεοδώρῳ". λέγει αὐτῷ: "Ἄφες αὐτόν. Θεόδωρος ὡδε ἔχει εἶναι". ἦν δὲ ἐκεῖνος ὁ Θεόδωρος εἷς τῶν τεσσάρων, προφάσει τῆς τοιαύτης νόσου αὐτοῦ καρτερῶν ἐν τῷ αὐτῷ ναφῷ. ὁ οὖν νοσῶν ἐν αὐτῷ τῷ ὕπνῳ ἐπέδωκεν τοῖς τρισίν, καὶ ἅμα τοῦ δοῦναι ἔπιον αὐτὰ καὶ διυπνίσθη. ἐπέειγεν δὲ αὐτὸν ἡ φύσις στῆναι πρὸς ὕδωρ καὶ ἐγείρεται ἀνεμποδίστως, ὡς ἐπιλαθόμενος ὅτι ἐνόσησεν ποτε. οἱ οὖν πλησίον αὐτοῦ ὄντες ἐθαύμαζον. ὑποστρέφει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὡς ὀρμαῖ ἀναπεσεῖν ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ, περιεβλέπετο ἕκαστον· οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ: "Τί ἔχεις, ἀδελφέ"; λέγει αὐτοῖς: "Τίποτε ἔγνωτε εἰς ἑαυτοὺς τῇ νυκτὶ ταύτῃ"; λέγουσιν αὐτῷ: "Οὐχί". καὶ ὡς διηγεῖται ἃ πέπονθεν περὶ τῶν ῥογίων καὶ ἐξωνόμαζεν ἕκαστον αὐτῶν, ὄντων πρὸ τοῦ ὀράματος οὐκ ἤδει τὰ ὀνόματα, ἐξεθαμβήθησαν· καὶ ἤρξαστο ἕκαστος ἀνακείμενος ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ ἐρευνᾶν τοὺς διδύμους αὐτοῦ, καὶ ἠῦρεν ἕκαστος ἑαυτὸν ὑγιῆ ὄντα καὶ τὰ τῶν θαυμάτων παράδοξα ἐκλήρυτον. ἐπιφασάσης δὲ τῆς ἡμέρας, ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ. ὁ οὖν Θεόδωρος,

2 συγχοπτόμενος C 5 ἔχοντι C || νόσιν C 6 ῥογία C || ἀνακλασάτρια om D 7 ἔλαιον εἰς ἄγχος C || ἄλλο om D || διαυγέα D || ὀμφάκιον om D || ἐγέμη C 8 αὐτῷ αὐτῷ C 9 αὐτῷ αὐτῷ C 12 ῥογία C 13 λέγετω C 18 ἔπιεν C || ἐπῆγεν C 19 δὲ αὐτόν om D 23 ἔγνωτα C 24 διηγεῖται C 25 ῥογίων C || ἐξ' ὀνομάζεν C 26 εἶπε C виднаше D 29 ἐκρητότων C

ῥῆτινι οὐκ ἐδόθη τὸ ῥογίν τοῦ ἐλαίου, ἀλλ' ἐρρέθη ὅτι ὧδε ἔχει εἶναι, διηπόρει· καὶ ἐνενόητο, ὅτι χρονοτριβῆσαι ἔχει ἐν τῇ σορῶ αὐτοῦ, καὶ ἐθλίβετο. ὁ οὖν ἅγιος φαίνεται αὐτῷ ἐν μιᾷ νοκτὶ ἐπιδοῦς αὐτῷ φακὸν ἐλαίου ὀμφάκινον καὶ ἄρτους καθαρούς, καὶ λέγει αὐτῷ: " Ἐχε αὐτά, καὶ ἐὰν χρῆσθαι αὐτοῖς καλῶς, οὐ μὴ λειφθῆς ἐν τινι". καὶ ἅμα ταῦτα ἐρρέθη αὐτῷ, διυπνίσθη καὶ ὄρᾳ ἑαυτὸν ὕγιη, καὶ ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ δόσει τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἄρτων. καὶ ἐπιλογίζεται καθ' ἑαυτὸν φάσκων: "Τινὰ οὐκ ἔχω, οὐδὲ ποῦ ἀπελθεῖν οἶδα· ὧδὲ εἰμι καὶ ὧδε ἀποδνήσκω". κατὰ τύχην δὲ τῷ τότε χρόνῳ δέκα προσμοναρίων ὄντων, πάντες ἦσαν 10 τελευτήσαντες, καὶ ἦν ἡ ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου χωρὶς προσμοναρίου, καὶ γίνεται προσμονάριος· ὅστις καὶ μέχρι τοῦ νῦν περι- εστιν δουλεύων, ἀνελλιπῆς ὦν καὶ εὐχαριστῶν τῷ θεῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ ἁγίοις. τίς ἰατρός ἐν κόσμῳ κήλας ἐλαίῳ, καὶ τούτῳ διὰ στόματος ληφθέντι, ἐθεράπευσεν; ἀλλ' ὁ ἐλεήμων θεός, ὁ ἀγαπῆ- 15 σας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ταύτης τῆς ἐλεημοσύνης διὰ τοῦ πιστωτάτου αὐτοῦ μάρτυρος τοὺς χρῆζοντας καὶ πιστῶς αὐτὸν δυσωποῦντας ἠξίωσεν. δῶμεν γὰρ λέγειν, ὅτι οὐχ ὡς ἐν ὀράματι, ἀλλ' ἐλαίον ἦν οὐ νοητὸν τῆς ἰάσεως τὸ ἐπιδοθέν, ἀλλὰ τὸ φύσει καὶ τῆς ἀληθείας ἔλαιον, εἰ καὶ οἱ ἰαθέντες οὐκ εἶδον τὸ ὄραμα, 20 ἀλλ' ἕτερος ἐπιστεύθη ὑποργῆσαι τῷ θαύματι.

(Θαύμα) λα. Τίς γυνὴ τῶν ἐνδόξων τοῦ παλατίου ὀνόματι Σεργία, ἔχουσα υἱὸν ὀδυνώμενον τοὺς διδύμους αὐτοῦ, προσεπέλα- σεν ἐν τῷ αὐτῷ ναφῷ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι τοῦ Χριστοῦ, οἰκήσασα 25 ἐν τῷ κελίῳ τῷ δεξιᾷ τοῦ κατηχομενείου σὺν τῷ τέκνῳ· χρό- νον τε παραμείνας ἱκανὸν καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν τῇ ταύτο- τητι μείναντος, αἰτήσασα τοὺς αὐτοὺς κληρικούς· ἔλαβεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου καὶ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ τέκνου εἰς τὸν οἶκον

1 ῥογίν C || ἐρέθη C ἐρρέθη αὐτῷ D 2 δι'εἰπόρει C 3 ὁ οὖν ἅγιος om D || καὶ φαίνεται D 4 ὀμφάκινον C || καθαρούς] чистыи=τέσσαρας D 6 λειφθεῖς C 7 ὥρᾳ C 8 τινὰ C 10 τῷ δεκάτῳ χρόνῳ προσμοναρίων D || προσμοναρίων C 11 γρηῖς C 13 ἀνελλιπῆ σὼν C 15 λειφθέντι C 16 ταύτης C 17 πιστωτάτου C || χρῆζοντας C 19 ἔλλιον C 20 οὐκίδον C 23 ὀδυνώμενον C 24 αὐτῷ om D || τοῦ ἁγίου μάρτυρος D 25 κατηχομενίου C 26 εἰκανόν C || τοῦ υἱοῦ usque ad μείναντος om D 27 μίναντος C

αὐτῆς· καὶ τῇ αὐτῇ νοκτὶ φαίνεται αὐτῇ ὁ ἅγιος ἐν σχήματι φίλου αὐτῆς γνησίου, καὶ αὐτοῦ ἐκ τῶν μεγιστάνων ὄντος, καὶ λέγει αὐτῇ: " Κατεστύγνασας, ὅτι οὐκ ἦλθον εἰς ἐπίσκεψιν ὑμῶν, ὅσον καιρὸν διήγαγες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐπειδὴ οὖν ὁ 5 βασιλεὺς ἀπέστειλὲν με μακρὰν τῆς πόλεως διὰ κεφάλαιον καὶ διέστρεψα, ἦλθον νῦν ἰδεῖν ὑμᾶς· τί δὲ ἔχει τὸ τέκνον σου"; αὐτῇ γοῦν ἐν αὐτῷ τῷ ὑπνω διηγεῖται ὑπερ ἔπασχεν· ὁ δὲ λέγει αὐτῇ: " Ἄφες ἴδω αὐτό". ἄγει οὖν αὐτό ἡ μήτηρ καὶ ἀπογομνοῖ τὰ διδύμια αὐτοῦ. ὁ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ποιήσας τὸν σταυρὸν 10 ἐπὶ τῶν διδύμων αὐτοῦ ἔφη: " Ἐλπίζομεν εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ὑγιαίνει ὁ υἱός σου καὶ ἐν τῇ ὑγείᾳ αὐτοῦ ὧδε εὐωχοῦμεθα". καὶ ἅμα τοῦ ταῦτα ἐν αὐτῷ τῷ ὑπνω βεβή- ναι διυπνίσθη ἐκείνη καὶ φηλαφᾷ τὸ τέκνον καὶ εὐρίσκει αὐτὸ ὑγιές· καὶ ἔγνω ὅτι ὁ ἅγιος ἐθαυματουργήσεν ἐν αὐτῷ καὶ ἐδό- 15 ῖσεν τὸν θεόν. ὄντως πάντων ἐστὶν παθῶν ἀλεξητήριον φάρμα- κόν ὁ πανάγιος καὶ ζωοποιὸς σταυρός, οὐπερ τῷ σημείῳ καὶ τὸδε τὸ παιδίον ὑγιάσθη· ἔνθα γὰρ ἡ τοιαύτη ἐπισκιάσει ἐνέργεια, ἀρ- γεῖ πᾶσα τῶν ἰατρῶν ἡ τέχνη.

(Θαύμα) λβ. Ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας Μαυρικίου τοῦ 20 τῆς θείας λήξεως τίς τῷ γένει Ἀλεξάνδρου ὀνόματι Μηνᾶς, ὦν ὡς ἑτῶν εἴκοσι, κάμων εἰς οἰνέμπορον. τὰς οἰκήσεις ποιούμενος πέραν ἐν Ἀργυροπόλει, πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀδριανοῦ· οὗτος ἐνεβάλλετο ἐν καράβῳ μαγαρικᾷ ἔγγομα, καὶ δὴ ἀβαθοῦς οὔσης τῆς θαλάσσης καὶ ἐν τοῖς ὕδασι εἰσιόντων αὐτῶν καὶ 25 ἐξιόντων, τοῦ καραβίου κατὰ τὸ δοκοῦν ἀσφαλῶς ὀρμούντος, ἔτευχεν τὸν ῥηθέντα Μηνᾶν ἐν τῷ ἐλθεῖν ἐκ τοῦ ὤμου αὐτοῦ καταγαγεῖν τὸ μαγαρικὸν καὶ ἀποθέσθαι ἐν τῷ καράβῳ (καὶ) ἀφῆνης ὑπὸ σκευδαίμονος ἀπορρήξει τὴν ἀρχὴν τοῦ καραβίου· τοῦ δὲ θαρροῦν-

1 μεγιστάνων C φίλου αὐτῆς D 3 λέαυτῆ C 4 ἐπιδοῦσιν C || 5 ἀπέ- στηλεν C || διὰ κεφάλαιον om D 6 διέστρεψα C || εἰδεῖν C 7 διηγήται C 8 αὐτῷ . . αὐτῷ C 11 ἐντηγία C 12 βεβῆσαι C 13 διυπνήσθη C || αὐτῷ C 14 ὕγι C 16 ὁ ὑπερ' τῷ σημίῳ C 17 ἐπισκίαση C 20 λήξαισος C 21 εἰς οἰνέμπορον om D 23 μαγαρικᾷ C κορυγαῖ D || δὴ ἀβαθοῦς*: θαλασσο- βάθσσα C abie D 25 ἐξιόντων om D || ὀρμόντος C 26 τοῦδμου C || κατα- γαιεῖν τὸ μαγαρικόν καὶ om D 27 καὶ post. inserui || ἔφνης C 28 ὑπο- σκευδαίμονος C || θαροῦντος C

τος τῆ νεότητι καὶ θέλοντος σῶσαι τὸ μαγαρικόν, ἐπιλαβέσθαι δὲ θέλοντος καὶ τοῦ καράβου καὶ κρατῆσαι αὐτόν, ἐπιπίπτει αὐτὸ τὸ μαγαρικόν ἔγγραμον κατὰ τῆς κοιλίας αὐτοῦ, ἅμα δὲ προσήγγυται αὐτῇ καὶ ὁ κάραβος· καὶ ἐκ τῆς βίας ἑκατέρων ἔπαθον μὲν τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, συνέπαθον δὲ καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ, καὶ 5 πίπτει ἐν τῇ θαλάσῃ ἡμιθανής, ὥστε κινδύνῳ πολλῷ ἐξείλαντο αὐτὸν βασταγαμῶ καὶ ἀνέκλιαν αὐτὸν ἐν κλίνῃ. ἄγει ὁ αὐθέντης αὐτοῦ ἱατρὸν ἐπὶ τῷ ἐπιμελήσασθαι αὐτοῦ· ὁ δὲ ἰδὼν αὐτὸν καὶ εἰς ἑκασταὶν ἑλθὼν, λέγει αὐτοῖς· “Δότε μοι, ἄς ἀγοράσω εἶδη τὰ πρὸς ἰατροῦ αὐτοῦ”. καὶ παρέχουσιν αὐτῷ τριμίσιν, ἐν τῷ 10 οὖν ἀναχωρῆσαι τὸν ἱατρὸν, ἕκ τινος θείας προνοίας ἐρχεται τις ἀγαπητὸς αὐτοῦ φίλος ἐπισκέψασθαι αὐτόν, καὶ ὡς ἐρωτᾷ τὸν νοσοῦντα, τί τὸ συμβᾶν αὐτῷ καὶ πῶς, ἀπήγγελεν αὐτῷ καθὰ συμβέβηκεν αὐτῷ. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· “Μὴ βάλῃς ἑαυτὸν εἰς ἱατρὸν, ἀλλὰ ἀπελθε εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τὴν Ὁξείαν, ἐν τῷ ναῷ τοῦ 15 ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, κάκεισε προσκαρτέρησον τῷ ἁγίῳ Ἀρτεμίῳ καὶ αὐτὸς σε ἰάται· καὶ γὰρ τοιοῦτῳ κινδύνῳ ἐπόκτευσά, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ παντοκράτορος ἐπεσκέψατό με· φοβερὰ γὰρ θαύματα ἀποτελεῖ, καὶ εἰ βούλει ἀφηγοῦμαί σοι τὸ συμβᾶν μοι. θαρροῦντός μου τῆ κενῆ νεότητι, ἔτυχεν 20 βάρος σηκῶσαι ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἄφνω τὰ δύο αἰδοῖά μου κατασπασθέντα ὀγκωθῆναι, καὶ οἱ πόνου ἀνένδοτοι. τινὲς οὖν ἔχοντες πείραν τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου συναινοῦσίν μοι ἀπελθεῖν πρὸς αὐτόν· ὁ καὶ ἐποίησα ἀπελθὼν ὑπὸ φορεῖον, καὶ ἐπιτελέσας τὰ ἐκεῖσε πρὸς συνήθειαν γινόμενα, ἔμεινα ἐκεῖσε δύο ἡμέρας, καὶ 25 τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὀρώ καθ’ ὑπνους τινα χλαινιφόρον στιχάρην φοροῦντα καὶ βαλτιδίον, καὶ εἰπόντά μοι· Ἄνω τὰ ἱμάτιά σου, ἵνα ἴδω, τί ἐστὶν ὃ ἔχεις. καὶ συγκῶσαντός μου αὐτὰ ἤψατο (διὰ) τῶν

1 τίνεωτητι C || θέλων τος C 2 θέλων C || καράβου C || ἐπιπ. αὐτόν C
5 εντός C 6 ἡμιθανεῖς C || ἐξείλαντο C 7 ἀνέκλιαν C || ἐν κλίνῃ *; ἐγκλήνη C
8 εἰδῶν C || αὐτ' και om D 9 λέαυτοῖς, δῶτε μοι, ἀσαγοῶσα εἶδη C
10 τρίμηριν C 11 ἱτρὸν C 14 μηβάλεισ C 15 πόλιν C βασιλεύουσαν D
16 καίκεισ C 18 παντοκρήροτος C 19 με] και C || ἀφηγοῦμαι
20 νεότητι C 21 ὑπέρμαι C || αἰδῶ C 23 τῶν θαυμάτων om D ||
συναινοῦσιν C 24 ὑποφορίον C om D || ἐπιτελέσαν C 25 ἔμεινα C 26 χλαινιφόρον C
28 εἶδω C || σικωσαντός C || διὰ inserui

τριῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὴν κοιλίαν μου, πιλώσας εὐφροῶς καὶ κατὰ τῶν δύο μου μηρῶν, καὶ ἔφη μοι· Ὁ Χριστὸς σε ἰάται, ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεός. ἀνάστα οὖν, εὐχαρίστησον αὐτῷ. καὶ ἅμα τῷ εἰπεῖν αὐτὸν ταῦτα διωπνίσθη, καὶ ψηλαφήσας ἑμαυτὸν 5 ἦϋρον τοὺς διδύμους μου καὶ τὰ ἐντὸς μου ὕγιῃ, καὶ εὐχαριστῶ τῷ θεῷ καὶ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Ἀρτεμίῳ”. ταῦτα εἰρηκῶς ὁ φίλος αὐτοῦ ἀνεχώρησεν, καὶ κατ’ αὐτὰ ἦλθεν ὁ ἱατρὸς ἐπιφερόμενος εἶδη, ἀπερ ἔφη ἀγοράσαι· καὶ ὡς ὄρμα ἐπιθεῖναι αὐτῷ, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπὼν· “Οὐ μὴ ἄψηταί μοι ἰα- 10 τρός”. τοῦ οὖν αὐθέντου αὐτοῦ ἀναγκάζοντος αὐτὸν ἰατρευθῆναι, οὐκ εἴλετο. λέγει οὖν αὐτῷ ἑμμανῶς ὁ αὐθέντης αὐτοῦ· “Ἐδῶκα τὸ τριμίσιν καὶ ἵνα ἀπόληται”; ἔφη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· “Τάξον μοι αὐτὸ εἰς τὰς δοχάς μου”. καὶ ἀπεπέμφατο τὸν ἱατρὸν εἰπὼν· “Ἀπάγαγε με εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, καὶ ὁ δαπανήσεις, τάξον 15 μοι εἰς τὰς δοχάς μου”. βάλλει αὐτὸν ἐν ἀκατίῳ καὶ ἄγουσιν αὐτὸν ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ Προδρόμου, ἔνθα λιμνάζει τῶν ἱαμάτων ἡ τοῦ Χριστοῦ χάρις διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ θεράποντος Ἀρτεμίου. ποιεῖ τὰ εἰθισμένα τῷ τύπῳ καὶ “Τῆ αὐτῆ νοκί”, καθὼς μεθ’ ὕρκων ἐκ βλεφάρων δάκρυα ἐκχέων ἔφη ἐν αὐτῇ τῇ 20 λέξει, “Ἐθεασάμην”, φησίν, “ἐν τῷ ὕπνῳ μου τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ἀπὸ τῆς ἁγίας αὐτοῦ σοροῦ ἀνερχόμενον καὶ ἐξεληθόντα τὰ κάγκελλα τοῦ σκευοφυλακίου καὶ ἐληθόντα ἕως ἐμοῦ· ἐκέμην γὰρ ἐν τῷ τετάρτῳ στόλῳ τοῦ ἀριστεροῦ ἐμβόλου. ἦν δὲ φορῶν στι- 25 χάρην καὶ ἔξωστο βαλτιδίον, καὶ ὠράριον περιέκειτο τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ· καὶ ὅτε μοι ἐπλησίασεν, τῆ φωνῆ αὐτοῦ προσελάλησέν μοι εἰρηκῶς· Σκάτζο, τί ἔχεις; καὶ ἀπήγγειλα αὐτῷ, καθὼς μοι συνέβη· καὶ ἀπεβημάτισεν ἐξ ἐμοῦ καὶ ἐξῆλθεν τὸν ἔμβολον εἰς ὃν ἐκέμην καὶ τὸν νάρθηκα, καὶ εἰσῆλθεν διὰ τῶν μέσων πυλῶν καὶ ἔρριψεν ἑαυτὸν ἀπλωτὸν εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἦρχετο ἐφ’ ἱκα- 30 νὸν ἐν τῷ ναῷ ὀπισθεν τοῦ ἄμβωνος. κάμου διαποροῦντος καὶ εἰς

1 κοιλίαν C || πηλώσας C ποτισηγνη D 4 ἅμα τὸ C 7 ὁ φίλος αὐτοῦ om D || κατὰτα C 8 ἀγοράσαι C 9 ἐπιθῆναι C || οὐκῆν ἔσχετο ἐπὼν C
11 οὐκ ἔλετο C || ὁ αὐθέντης *; ἀσθεν C 12 τριμῆριν C || ἀπόληται C 13 αὐτῷ C 14 με] και C || δαπανήσας C 17 ἁγίου αὐτοῦ om D 18 ποιητὰ ἡθισμένα C 20 ἔθεασάμην C 24 ὠράριον C 26 σκάτζο C σκακη D || ἀπήγγειλα C 27 ἀπεβημάτισεν C 29 εἰκάνον C 30 ἄμβωνος C

1 1 έναυτὸν ἔνωσῶντος, διατί ἐκτός γλαίνης ἦν, εἶπον πρὸς ἑμαυτὸν
 2 Ὡδε κατοικεῖ καὶ ὡς εἰς ἴδιον οἶκον αὐτοῦ τεθαρρηγκῶς ἐν
 3 τοιοῦτῳ σχήματι ἔστιν. πάλιν ἐλογιζόμεν περὶ τοῦ καγκέλλου καὶ
 4 τῶν μέσων πυλῶν, πῶς κεκλεισμένων αὐτῶν ὄντων αὐτομάτως
 5 ἠνοιχθήσαν αὐτῷ καὶ εἰσῆλθεν. εἶτα ἠῤῥῆσατο, ἠγέρθη καὶ εἰσῆλ-
 6 θεν ἐν τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ πάλιν ἐκεῖ ἔρριψεν ἑαυτὸν ἐπὶ
 7 πρόσωπον, καὶ μικρὸν τι διαποιήσας ἠγέρθη καὶ ἐφίλησεν τὴν
 8 ἀγίαν τράπεζαν καὶ πάλιν ἐξῆλθεν τῷ αὐτῷ τρόπῳ διὰ τῶν καγκέ-
 9 λλων. καὶ ὅτε ἦλθεν ἐγγιστά μου, εἶπεν πρὸς με· Θάρσει,
 10 Σκατζύ. καὶ εἰσῆλθεν ὁμοίως τῷ αὐτῷ σχήματι διὰ τε τοῦ νάρ-
 11 θηκος καὶ τῶν μέσων πυλεῶνων. τοῦτο ἐπὶ τρεῖς καθόδους ποιή-
 12 σας, καὶ εἰς τὴν τρίτην βολὴν ἔφη μοι· Σκατζύ, ἄνω τὰ ἱμάτιά
 13 σου. καὶ σηκώσαντός μου αὐτά, τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἤφατο τοῦ ὀμ-
 14 φαλοῦ μου καὶ τοῦ ὀπογαστρίου καὶ ἔφη μοι· Ἴδε ὁ Χριστός,
 15 ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἰάσατό σε· ἀλλ' ἐγερθεὶς εὐχαρί-
 16 στησον αὐτῷ. διωπνισθεὶς δὲ ἦλρον ἑαυτὸν ὑγιή ὄντα. παρατυχία
 17 οὖν ἐξαναστάς τῆς στρωμνῆς, εἰς ἣν ἐκειμην, ὀρόμῳ ἀπῆλθον,
 18 καὶ τῶν καγκέλλων ὄντων ἠσφαλισμένων ἔρριψα ἑαυτὸν ἐπὶ τὰ
 19 πρόθυρα τοῦ σκευοφυλακίου εἰς τὸ ἔδαφος, εὐχαριστῶν τῷ σωτῆρι
 20 ἡμῶν Χριστῷ, τῷ ἐκεῖσε ἐπάνω τῶν θυρῶν τοῦ ῥηθέντος σκευο-
 21 φυλακίου ἐν εἰκότι ἐκτετυπωμένῳ ἑστῶτι. πάντες οὖν οἱ πρὸς τὸ
 22 ἰαθῆναι ἐκεῖσε ἀνακαίμενοι, ὡς εἶδόν με τὸν ὄψε ἀκίνητον ὄντα
 23 καὶ ὀδυνώμενον καὶ ὀδωρόμενον ἀναστάντα ὀξέως, ἠγέρθησαν πάν-
 24 τες καὶ σὺν ἐμοὶ ἔρριψαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν γῆν καὶ ἔκραζον· Κύ-
 25 ριε, ἐλέησον, καὶ ἠῤῥοντο ὅπως καὶ αὐτοὶ τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ ἰά-
 26 σεως διὰ τοῦ ἀγίου μέρτυρος ταχέως ἐπιτύχωσιν. τί πρὸς ταῦτα
 27 λέγεις, ὦ Ἰουδαίων ἔθνος; ὃν διαφημίζεις· Χριστὸν κλαπέντα τοῦ
 28 μνήματος καὶ ἀγνωστὸν προσποιεῖς ἔγερθέντα αὐτὸν καὶ ἀναληφθέντα
 29 εἰς τοὺς οὐρανοὺς, πῶς ὀνομαζόμενος διὰ τοῦ ἀγίου αὐτοῦ μάρ-
 30 τυρος κάτω φυγαδεύει πάθη δυσίατα; εἰπέ, τί σοι δοκεῖ πρὸς
 31 τοῦτο· ἰδοὺ, καὶ ἃ δέδωκας ἀσγύρια, ἀπώλεσας, καὶ οὐς ἐνόθευ-

1 ἔνωσῶντος C || γλαίνης C 2 κατοικεῖ C 4 αὐτομάτως C 5 θάρσει C 10 et
 15 σκατζύ C εκακην D 11 πυλεῶνων C 15 ἰασάσασε C 16 ἦλρον C || πα-
 17 ραυτήρα C 17 στρωμνῆς εἶπον C 21 ἐκτετυπωμένω C 22 ἴδον C || ὄψε ἀκί-
 23 νητον C 23 ὀδωρόμενον C 24 ἔκραζον C 28 ἀγνωστὸν C 30 πάθη C || δοκεῖ C

1 σας διαφημίζειν αὐτὸν νεκρὸν, τὸν αἰεὶ ζῶντα, αὐτοὶ σε γελῶσιν.
 2 Ἴνα τὰ ἐπὶ Ἰουδα ἀργύρια μὴ ἐνέγκω εἰς μέσον, ἅπερ ἀνέλαβες
 3 καὶ δέδωκας εἰς τιμὴν τοῦ ἀγροῦ τοῦ κεραμέως· τὰ γὰρ ὑπὸ σοῦ
 4 καὶ Ἰουδα τότε ῥηθέντα παρατρέχω, σκληροκάριε. τί δὲ καὶ σύ,
 5 ὦ Ἄρειε, ὀπολαμβάνεις εἶναι τὰ διὰ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου
 6 γινόμενα θαύματα; Χριστὸν ὀνομάζει καὶ πάθη φρίττοντα δραπε-
 7 τεύουσιν, μὴ φίλος ὁ Χριστός; εἰ φίλος ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς σύ
 8 λέγεις, πῶς διὰ στόματος ἐπικαλούμενος τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Ἀρ-
 9 τεμίου Χριστός ἴσται ποικίλας νόσους; ἐσώλησας πρὸς σέ Ἐνό-
 10 μιον, ἀπετύφωσας καὶ Νεστορίον· Εὐτυχῆ καὶ Διοσκόρω γέγονας
 11 ὁδὸς ἀπωλείας καὶ πᾶσι τοῖς μετὰ σέ παραπλήσια τῆς σῆς φρε-
 12 νοβλαβείας φρονήσασι. τί καὶ ὑμεῖς οἱ ἐν τοῖς εἰδώλοις ἐγκαυχώμε-
 13 νοι καὶ ἄψυχα ἔσθια θεοῦ προσαγορεύοντες, οἵτινες τοὺς σέβον-
 14 τας Χριστόν, τὸν ὄντως ὄντα ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν, κολαστηρίοις
 15 παραδεδωκότες ἐξαφανίσατε ἠλπίζατε; Ἰδοὺ Ἀρτέμιος μετὰ τοὺς
 16 ἐξ ὑμῶν ἐπενεχθέντας αὐτῷ αἰκισμούς, μετὰ τὸ ξεσθῆναι τὸ
 17 σῶμα, μετὰ τὸ ἐν πλαξὶ μέσον ἐναποτεθῆναι καὶ ἀποσφιγγθῆναι,
 18 μετὰ τὸ ἐκπεπηδηκέναι τὰ ὄμματα αὐτοῦ τῇ βίᾳ τῶν πετρῶν,
 19 μετὰ τὸ σφαγιασθῆναι, μετὰ τὸ ἐνταφιασθῆναι, Ἀρτέμιος Χρι-
 20 στὸν ὀνομαζῶν πάθη ἴσται. φράσατε ἡμῖν οἱ τῆς πολυθείας ἐρα-
 21 σταί, πῶς ταῦτα Ἀρτέμιος μετὰ θάνατον ζῶν ἐκτελεῖ, πῶς ὁ σκολο-
 22 πισθεὶς ὄψ' ὑμῶν δι' αὐτῶν τῶν ἐξ ὑμῶν ἐπενεχθέντων τῷ τοῦ
 23 Χριστοῦ ἀγωνιστῆ Ἀρτεμῖῳ ἀνεχαλκεύθη, πῶς ἀσίνης ἠύρηται,
 24 πῶς παρὰ Χριστῷ Ἀρτέμιος ζῆ, πῶς πᾶσι τοῖς νοσοῦσι παθῶν
 25 ἐλευθερίαν δωρεῖται τῇ τοῦ Χριστοῦ ὀνομασίᾳ. ποῦ εἰσιν καὶ οἱ
 26 τὰς μετεμφυχώσεις πλάττοντες καὶ εἰς κτήνος μεταβάλλειν τὴν
 27 ψυχὴν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἀποδημίαν λέγειν οὐκ αἰσχυνό-
 28 μενοι; καταπεπάτηκεν Ἀρτέμιος θαυματουργῶν Βουδδᾶν καὶ τὸν

1 αὐτοῖς ἐγελῶσιν C 5 ἄρειε C Αριστῆ D 6 ὀνομάζει C именовутъ
 D 7 μὴ φίλος ὁ Χριστός om D 8 διαστόματος C 9 ποικίλας νό-
 10 σους C 10 νεστορίον C 11 ἀπωλείας C || φρανοβλαβείας C 12 ἐγκαυ-
 13 χόμενοι C 13 ζῶναθεοῦ πρὸς ἀγορεύοντες C 14 ἀληθινόν C 15
 16 ἐξαφανίσατε ἠλπίζαται C 16 τεθεσθῆναι C 17 ἐμπλαξὶ C 18 ἐκπεπη-
 19 δηκέναι C 19 μετὰ τὸ ἐνταφιασθῆναι om D 20 φράσασαι C || ἰσασαί C
 22 ὄψ' *: ἀψ' C 23 ἀνεχαλκεύθη *: ἀνεχαλκεύθη C утвѣрдиса D 26 εἰσκατη-
 28 γος C 28 βουδδᾶν C будида D

αὐτοῦ μαθητῆν Μάνην καὶ πάντας τοὺς μετ' ἐκείνους, οὓς οὐδὲ ὀνομάζειν δεόν ἐστίν. ἡμεῖς οὖν, τῷ διὰ τοῦ μάρτυρος θαυματουργοῦντι Χριστῷ δόξαν ἀναπέμποντες διαπαντός, ἐπὶ τὰς ρεούσας πηγὰς τῶν ἱαμάτων τοῦ ἁγίου ἐπιχειθῶμεν τὴν ἐκεῖθεν ὠφέλειαν ἀρυσόμενοι.

(Θαῦμα) *λυ.* (Τ)ις ὀνόματι Θεόδωρος, ἔχων υἱὸν καταβαρῆ καὶ ὀδυνώμενον πικρῶς, ἀκούσας περὶ τῶν τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου θαυμάτων λέγει τῷ ἀγαπητῷ αὐτοῦ ὀνόματι Θεογονίῳ, οἰκοῦντι πλησίον τοῦ σεπτοῦ προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· "Ἀγαγέ με εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, ὅτι δεινοπαθεῖ τὸ παιδίον μου ἐκ τῶν διδύμων αὐτοῦ ἀσθενούν". ὁ δὲ ἐπέδωκεν ἑαυτόν. ἀπέρχονται ἀμφότεροι ἐν τῷ ῥηθέντι ναῶ ἅμα τῷ ἀσθενούντι παιδίῳ. ποιοῦσι τὰ ἐν εἶθε· γινόμενα ἐν ὀνόματι τοῦ παιδίου. παραμένουσιν ἀμφότεροι, ὅ τε πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ τοῦ τέκνου καὶ ὁ ῥηθεὶς Θεόγονιος. ὁ οὖν Θεόγονιος ἐνόσει ἐκ τοῦ (θώρακος αὐτοῦ) καὶ τὸ βήχιον δεινῶς αὐτὸν διεσπάραττεν. ὑπείσχεσθαι αὐτῷ λογισμὸς καὶ λέγει κατὰ νοῦν πρὸς ἑαυτόν· "Ὁ δούξ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι δωρεάν ἱαμάτων, ἰᾶσθαι τοὺς καταβαρεῖς, δύναται αὐτός δι' αὐτοῦ καὶ τὴν ἐμὴν τοῦ θώρακος ἀσθένειαν ἰᾶσθαι". καὶ ἅμα τῷ λογισασθαι αὐτὸν ταῦτα, ῥίπτει ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ σαρῶ, τῇ μολιβδίνῃ, ἔνθα τὸ ζῶν αὐτοῦ λείψανον τεθησαύριστα, ἔνθα ἡ τῶν ἱαμάτων ἀναβλύζει χάρις, ἔνθα ἐναπόκεινται τὰ τῶν νοσοῦντων ἰατρεῖα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου, σὺν θάκρυσιν εἰπών· "Ἄγιε Ἀρτέμιε, ἴασάι με τῆς συνεχούσης με τοῦ θώρακος νόσου καὶ τῆς τοῦ βηχίου φωνιῶδους ἐπιμονῆς. ἦν δὲ Σάββατον, Κυριακῆς ἐπιφωσκούσης, τῆς πνευματικῆς παννουχίδος ἐπιτελουμένης, καὶ γενομένου τοῦ καθίσματος, μετὰ τὰ τρία ἀντίφωνα τὰ ἑσπερινά, ἀναστάς ἀνέπεσεν ἐν τῇ στρωμνῇ μετὰ τοῦ παιδίου τοῦ καταβα-

1 μάνην C μαρῆνι D 2 δέων C 4 ἐπιχειθῶμεν C || ὠφέλειαν ἀρυσόμενοι C 6 καταβαρῆ C 7 ὀδυνώμενον C 8 τῶ C τινὶ D || ἀγαπητῷ C 9 σεπτοῦ προφητείου τοῦ ἁγίου προφήτου D || ἀγάγαγέ C 10 δεινοπαθεῖ C 15 θώρακος αὐτοῦ e D om C || βηχίον δεινῶς C 16 λειψαί C 17 δωρεάν C 18 καταβαρεῖς C 19 θώρακος ἀσθένειαν C 22 ἐναπόκεινται C || ἰατρία C 24 ἰάσεσθαι C || θώρακος C 25 τοῦ βηχίου φωνιῶδους C 26 στρωμνῆ C στρωμνῆ αὐτοῦ D || καταβαρούς C

ροῦς ὄντος καὶ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τοῦ παιδός· καὶ ἐτράπη εἰς ὕπνον καὶ ὄρα τὸν σύντομον πρὸς βοήθειαν, τὸν ἔνδοξον τοῦ Χριστοῦ θεράποντα Ἀρτέμιον λέγοντα αὐτῷ· "Ἀνάστηθι, καὶ ἐκ τῆς γενομένης κηρωτῆς λαβὼν ἄλειψαί σου τὸ στῆθος καὶ φάγε ἐξ αὐτῆς· ἄλειψον δὲ καὶ τοὺς διδύμους τοῦ σὺν σοὶ ἀνακειμένου παιδίου, καὶ καλῶς ἔχετε". διηγείτο τοίνυν μετὰ τὴν θαυματουργίαν ὁ ἀνὴρ, ὅτι "Ἐδόξεν σὺν τῷ λόγῳ τοῦ ἁγίου διουκισθῆν. ἦν δὲ ἡ ὥρα λοιπὸν τοῦ πληρωθῆναι τὰ μεσουκτικὰ καὶ ὁ καιρὸς τοῦ διδοσθαι τὴν ἁγίαν κηρωτὴν τῇ προσκυνήσει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. ἠγέρθη ὁ σὺν εὐθέως τῇ χαρᾷ τῆς ὀπτασίας, καὶ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ θεοτιμῆτου ἁγίου Ἀρτεμίου συνωθούσης με. ἐξήγειρα δὲ καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ ἀνακειμένους, καὶ προσκυνήσαντες τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ λαβόντες ἀμφότεροι τῆς ἁγίας κηρωτῆς ἤλειψα τὸ ἴδιόν μου στῆθος καὶ ἔφαγον ἐξ αὐτῆς κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ ἁγίου· ἤλειψα δέ, ὡς ἐπετράπην, καὶ τοὺς διδύμους τοῦ παιδός καὶ ἀμφότεροι ὑγιεῖς ἀπεκατέστημεν. μετὰ ταῦτα, ἐν ὑγείᾳ γενομένων ἡμῶν, ἀφηγησάμεν τῷ σὺν ἐμοὶ ὄντι περὶ ὧν κατὰ νοῦν ἐλογισάμεν καὶ περὶ ὧν ἤτησα τὸν μάρτυρα, καὶ περὶ τῆς γενομένης μοι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου ὀπτασίας κατὰ τὰ προρηθέντα, καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν δόντα αὐτῷ τοιαύτην χάριν, Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, ἐπὶ τῶν ἰάσεων".

(Θαῦμα) *ιδ.* Γυνὴ τις ὀνόματι Ἄννα, ἡ τὸ ἐπίκλην Τὰς ἀγάπας· αὕτη ἐκ γονικῆς παραδόσεως ἤπτεν κανδήλαν ἐξ ἰδίας αὐτῆς ὑποστάσεως ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῆς εἰς τὴν τροπικὴν ἐστώσης κατὰ τὴν πύλην τοῦ ὄντος μεσιαύλου ἐν τῷ ναῶ τοῦ Προδρόμου, ἔνθα καὶ τὰ γραδύλια εἰσιν ἐν ᾧ τόπῳ τοῖς τότε καιροῖς ἦν καὶ ἱστορία τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου θαυματουργοῦ Ἀρτεμίου. αὕτη εἶχεν συγγειτιῶσαν γυναῖκα, δυσώνυμον

1 ἐτράπη C 2 βοήθειαν C 3 ἀνάστηθι C 4 γαινομένης C 5 αὐτῆς *· αὐτοῦ C 6 ἔξαιται C 7 ὁ ἀνὴρ om D 8 μεσουκτικὰ C 9 τῆ *· τὴν C 10 καὶ ζωοποιοῦ om D 11 ἐπαγγελίας C 14/15 κατὰ— ἁγίου om D 16 ὄρησθαι C || ἀπεκατέστημεν pro ἀποκατέστημεν 17 ὄρησθαι C 18 ἐλογισάμεν C 20 αὐτῶ *· αὐτοῦ C 23 τὰς ἀγάπας C 24 ἔπτεν D 25 εἰς τὴν τροπικὴν om D 26 τὴν οὖσαν ἐν τῷ ναῶ D 27 γραδύλια C om D 29 συγγειτιῶσαν γ· δεισόνομον C

οὐσαν, Ἰωαννίαν τὴν καὶ Μαζίμαν. αὕτη εἶχεν θυγατέρα ὀνόματι Εὐφημίαν, οὐσαν ἐτῶν δώδεκα· καὶ ταῖς πολλαῖς, τῆς Ἄννης ἐνασχολουμένης εἰς οἰκιακὰς αὐτῆς ἀποκρίσεις, παρεκάλει τὴν λεχθεῖσαν Εὐφημίαν ἀρτύειν καὶ ἄπτειν τὴν κανδήλαν τοῦ Προδρόμου καὶ πλύνειν αὐτήν, ὅτε χρεῖα. συνέβη οὖν ἐν τοῖς 5 χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἡρακλείου γενέσθαι φθορὰν θανατηφόρον καὶ αἴφνης ἠρπάζοντο οἱ ἄνθρωποι. ἔτυχεν οὖν τότε τὴν ῥηθεῖσαν Εὐφημίαν θανατηφόρῳ περιπεσεῖν ἀσθενείᾳ, βουβῶνος κατὰ τῆς μασχάλης αὐτῆς ἀναφύεντος, καὶ ἐπιθανατίως νοσεῖν· ἦτις Εὐφημία δύο ἡμέρας ἐποίησεν μείνασα 10 ἄφωνος, ἄλαλος, μήτε στόμα μήτε βλέμμα ἀνοιξάσα, μήτε λόγον ἀναδοῦσα (ἀνεφύησαν γὰρ κατὰ παντὸς τοῦ σώματος αὐτῆς τὰ μηνύοντα θάνατον, παραπλήσια λοιμικῆς, τὰ λεγόμενα μαῦρα· οἱ πολλοὶ δὲ καλοῦσιν αὐτὰ εὐλογίαν), καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς καμνούσης, οἱ γονεῖς τὰ ἐπιτάφια εἶχον εὐτρεπῆ, ὁμοίως καὶ τὸ θερμὸν ὕδωρ, πρὸς τὸ καταπλῦναι αὐτήν. περὶ δὲ πένθους γοεροῦ καὶ θρήνων ὀλολυγμοῦ, οἷα τοῖς τεκοῦσιν ἐγγίνονται, ἴσμεν ἅπαντες, πῶς κατακαιόμενα τὰ τῶν γεγεννηκότων σπλάγχνα ἐξανάπτουσι καὶ γείτονας συνδρηνεῖν τοῖς πενθοῦσιν. αὕτη (δὲ ἡ) Εὐφημία, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐν τῷ γονικῷ αὐτῆς οἴκῳ κατακειμένη, ἐν 20 ταῖς ὄσιν ἡμέραις κατενεχθεῖσα, καθὼς ἀνανήψασα διηγήσατο, ἔώρακεν, ὡς ἔφη, ἀγγέλους τοῦ λαβεῖν αὐτήν καὶ τὸν ἄγιον Ἀρτέμιον ἐλθόντα καὶ τῆ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἐπιλαβόμενον τῆς παιδὸς καὶ εἰπόντα τοῖς ἐπειγομένοις ἄρα αὐτήν· “Τί ποιεῖτε; οὐκ ἐπαίρετε αὐτήν; ἔασατέ μοι αὐτήν, ἐγὼ γὰρ αὐτήν ἀνεδεξάμην 25 καὶ ἐμὴ ἔστιν”. καὶ σὺν τῷ λόγῳ ἐπιλαβόμενος αὐτῆς ὁ ἄγιος Ἀρτέμιος, ὁ μάρτυς τοῦ θεοῦ, εἰσάγει αὐτήν ἐν τῷ ναῷ καὶ κατὰ γαίαν αὐτήν ὡσανεὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ σορῷ· καὶ ἀνοίξας τὰς θύρας, ὡς ὑπέδειξεν, ἀπλοῖ αὐτήν εἰς τὸ ἔδαφος ὑποκάτω τῆς μαλιβδίνης θήκης, ἔνθα τὰ ἅγια αὐτοῦ ἀπόκεινται λειψανά· καὶ ἔασας 30

5 πλοῖον C || συνέβη C 6 τῆς βασιλείας om D 7 θανατηφόρον C || ἐφνης C 8 θανατηφόρῳ C 9 ἀσθενεία, βουβόνος C 10 μείνασα C 11 ἄλαλος D ἄλλος C 13 μινύοντα 16 καταπλοῖνα C || γοεροῦ C 17 θρήνων ὀλολυγμοῦ C || ἐγγενῶνται εἰσμέν C 18 γεγεννηκότων C 19 γίτονας C || αὐτήν C 24 ἐπειγομένοις*: ἐπιγονόμενοι C || ποιῆται C 25 ἐπέριετα: C || ἔασαται C 28 ἀνόξας C 29 καὶ ἀπλοῖ C 30 ἔασατα C

αὐτήν ἐκέῖσε ἠσφαλίσατο, βαλὼν ὡσανεὶ καὶ τὸ κλείδωμα· ὅπερ ἰδόντες οἱ ἐλθόντες, μηδὲν εἰρηκότες ἀνεχώρησαν. καὶ ἐξελθόντες ὡσανεὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Προδρόμου εἶχοντο τῆς ὁδοῦ αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ λεγόμενον Κανδηλάριν. ταῦτα εἰδείθη τῇ κόρῃ 5 οὐχ ὡς τοῦ θεοῦ προστάγματος ἀντιταξαμένου τοῦ μάρτυρος (μὴ γένοιτο), ἀλλ' ἵνα γινώσκῃ, ὅτι αὐτῷ ταύτην ὁ τῆς ζωῆς κύριος ἐχαρίσατο πάλαι καὶ τὸ μὴ νομίζειν αὐτήν εἰς κενὸν τὴν ἀδιάλειπτον ἐκείνην ἀφῆν λογισθῆναι τοῖς ἁγίοις. πληρωθεῖσης οὖν τῆς δευτέρας ἡμέρας καὶ ἐπιλαβομένης τῆς τρίτης, ἡ προσδοκωμένη ἐνταφιασθῆναι τοῖς παρεστῶσιν καὶ κοπτομένοις δι' αὐτήν 10 ἔδωκεν φωνὴν εἰρηκυῖα· “Δότε μοι ἄς φάγω, δότε μοι ἄς πῖω, ὅτι πεινώ καὶ διψῶ”. οἱ δὲ τῆς χαρᾶς πλησθέντες καὶ τοῦ θρήνου παυσάμενοι παρευθὺ ἔδωκεν αὐτῇ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνενηψεν καὶ ἦλθεν εἰς ἑαυτήν. ἤρξαντο δὲ ἀναγγέλλειν αὐτῇ περὶ 15 τῶν θρήνων αὐτῶν καὶ τῆς ἀποστελλούσης αὐτὴν ἄπτειν τὴν κανδήλαν, λέγουσαι “Πόσας ἐθρήνησεν ἡ Τὰς ἀγάπας, ἡ φίλη σου, ἀποκαλοῦσα ὅτι Τίς μοι ἔχει λοιπὸν ἄπτειν τὴν κανδήλαν τοῦ Προδρόμου”; τότε λέγει αὐτοῖς πάντα, ὅσα εἶδεν ἐν τῇ ὀπτασίᾳ κατὰ τὴν προσηγηθεῖσαν διήγησιν, περὶ τε τῶν ἐλθόντων λαβεῖν 20 αὐτήν ἐτοιμῆν καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, καθὼς προδεδήλωται. ἡ δὲ μήτηρ τῆς ἀνανηψάσης παιδὸς λέγει τῇ παιδί· “Εἰδες, κυρία μου, ἀγγέλους”; ἔφη ἡ παῖς· “Ναί, ὄντως εἶδον”. λέγει αὐτῇ ἡ μήτηρ· “Ποῖω σχήματί εἶσιν”; ἡ δὲ παῖς ὑπέδειξεν αὐτῇ ἐν εἰκόνι γεγραμμένους ἀγγέλους ἐστῶτας ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ, 25 εἰς ἧν ἔστιν μέσος ὁ κύριος. πάλιν ἐρωτῶσιν αὐτήν· “Τὸν ἄγιον Ἀρτέμιον ποῖω τρόπῳ ὄντα ἔώρακας”; ἡ δὲ εἶπεν αὐτῇ· “Ὁμοίως ἦν τῆς ἐστῶσης εἰκόνας ἐν τῷ εὐωνύμῳ μέρει τοῦ αὐτοῦ ναοῦ, ἐν τῷ τέμπλῳ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔνθα μέσον ἔστιν τὸ λαβδάριν, ἐν ᾧ γέγραπται ὁ κύριος, καὶ εἰς τὸ δεξιὸν εἰκὼν τοῦ Προδρόμου, καὶ ταῦτα ἀκηκοότες καὶ τὸ ἀσφαλὲς διδαχθέντες ἐδόξαζον 30

1 αὐτήν*: αὐτήν C || κλείδωμα C 2 εἰδόντες C || εἰρηκότες C 3 ἦγοντο C 4 εἰδείθη C 6 γινώσκῃ C 7 κανὸν C 8 πληρωθεῖσαι C 9 προσδοκωμένη C 11 εἰρηκυῖα C 12 πινῶ C 14 ἤρξατο δὲ ἀναγγέλλειν αὐτῇ C 17 ἄπτειν C 19 προσηγηθεῖσαν C 20 ἐτοιμῆν C 21 παιδί, ἴδες C 22 ὄντως ἴδον C 24 ἐνεῖκόνγεγραμμένους C 30 ταῦτα C || διδαχθέντες C

τὸν θεόν, τὸν διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μάρτυρος παράδοξα ἐργαζόμε-
νον καὶ ζῶσαν χαρισάμενον τοῖς γονεῦσιν τὴν σχεδὸν νεκρωθεῖ-
σαν. ἴδετε, φιλήκοοι, θαύματα· πόσαις ὁ Χριστὸς στεφάνοις στε-
φανοὶ τοὺς δι' αὐτὸν ἠθληκότας, πόσαις δόξαις καλλωπίζει Ἀρτέ-
μιον τὸν αὐτοῦ θεράποντα, ἕως καὶ τοὺς τάφους αὐτῶ ζωῆς τα-
μεῖα ἀπεργάζεται. τί οὖν καλέσω τὸν τοῦ Προδρόμου ἅγιον οἶκον;
ἢ τί ὀνομάσω τὴν ἁγίαν θήκην τῶν τιμίων λειψάνων Ἀρτεμίου
τοῦ μάρτυρος; πηγὴν πολυφλεβον; ναί, ἔστιν πηγὴ, πηγὴ οὐχ
ἀπλῶς οὐδὲ παραμέσως, ἀλλ' ἦν ἐγεώργησεν ὁ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτιστῆς Ἰωάννης καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ ναῷ μετω-
χέτευσεν καὶ μετερρύθμισεν ἀοράτως ἀβιάτως ἐκ τῶν τοῦ Ἰορ-
δάνου ρεῖθρων, καὶ ἐπιπολάζει ἐν τῇ τοῦ ἀθλοφόρου σορῷ. αὕτη
ἡ πηγὴ ἐκ τῆς τοῦ Ἰορδάνου εὐλογίας, ἧς μετέχει ἐκ τοῦ ἐν αὐ-
τῷ βαπτισθέντος Χριστοῦ, ἠυλόγηται καὶ πᾶσιν τοῖς χρῆζουσιν με-
ταδίδωσιν εὐλογίαν. αὕτη ἡ πηγὴ τῷ τοῦ Ἰορδάνου ἁγιασμῷ ἡγια-
σται καὶ ἐξ οὗ ἐμπέπλησται ἁγιασμοῦ ἐκάστῳ δεομένῳ καὶ αὐτῇ
προσερχομένῳ τὸν ἁγιασμὸν χορηγεῖ. αὕτη ἡ πηγὴ ἐκ τῆς δόξης,
ἧς ἐδόξασθη ὁ Ἰορδάνης καὶ ὁ Ἰωάννης, δεδόξασται καὶ ἧς κα-
τηξίωται δόξης, τοὺς εἰς αὐτὴν προσπελάζοντας ἀντιδοῦναι τὰ μέ-
γιστα, καὶ πᾶς ὁ πίστει ἐξ αὐτῆς ὑδρευόμενος παντοίων κακῶν
ἐλευθερίαν ἀρύεται. οὐ λιμπάνει, οὐ πτωχεύει, οὐκ ἐπέχεται
ὑπὸ τινος, οὐκ ἐγκρατεῖται ὑπὸ βίας τινός, οὐ κωλύεται ὑπὸ τυ-
ράνων ἀπηνῶν, οὐκ ἐμφράττεται λίθοις ἀσεβῶν, οὐ θηλοῦται
ὑπὸ αἰρετικῆς θολότητος, οὐκ ἀποδιώκεται ἀπὸ Ἰουδαϊκῆς παρα-
νομίας. αὕτη ἡ πηγὴ χρησιμεύει χριστιανικῷ λαῷ, καὶ ἕως ἄν
τις ἐξ αὐτῆς ἀντλεῖ, οὐκ ἐξαντλεῖται, ἀλλὰ μάλλον ἐκβλύζει καὶ
ἄρδει μυριοπλασίως. καὶ τὸ ξέρον αὐτῆς, ἀγαπητοί, ὃ καὶ ἀγγέ-
λους ἐκπλήττει καὶ ἀνθρώπους καὶ ταύτην μεζύονως εὐφρημεῖν δι-
εγείρει· ἀντὶ γὰρ γαμάτων βρούει ἰάματα, ἀντὶ ὑδάτων λιμνάζει
θαύματα. αὕτη ἡ πηγὴ βοθίζει νοσήματα, ἀπονεκροῖ πάθη, δρα-
30

3 πόσαις C 4 πόσαις C || καλλοπίζει C 9 ἀπλῶς C || παραμέσως C
12 ρεῖθρον καὶ ἐπιπολάζει C 15 μεταδίδωσιν C || αὕτη ἡ*: αὐτὴν C || ἡγιασται
17 αὕτη ἡ*: αὐτὴν C 21 ἀρύεται*: ἀρύεται C || λιμπάνει C 23 ἀπηνῶν C
24 ἀποδιώκεται C 28 ἐκπλήττει C || μεζύονως C 30 βοθίζει C

πετεύει δαίμονας χαλεπωτάτους, ἀποσοβεῖ πᾶσαν ἔριδα, ἐκδιώκει
φθόνον, φυγαδεύει ἄλογον μῖσος, ζωοποιεῖ τοὺς ἐπιθανατίως ἔχον-
τας, ἀνιστᾷ πεπτωκότας. αὕτη οὐ μόνον ἔστιν πηγὴ, ἀλλὰ καὶ
θησαυρός. ἐν ᾧ τεθησαύριται ἡ τῶν νοσούντων ῥώσις. ἦτις
ἔστιν παντὸς πλοῦτου τιμιωτέρα. ὑπάρχει καὶ λάρναξ ἔχων ἐν-
δον ἀθλητικῶν ἀγωνισμάτων Ἀρτεμίου τοῦ μάρτυρος μέλη τίμια
ἰάσεις χορηγοῦντα· πέφυκε δὲ καὶ τάφος ἀψευδῆς, διακατέχων
ὅσα Ἀρτεμίου τοῦ μάρτυρος, τοῦ συντρίψαντος τὴν τοῦ ὕφους
κεφαλήν, Ἀρτεμίου τοῦ μετὰ θάνατον παντὶ ἀδομένου καὶ ἀνου-
10 μουμένου καὶ τοῖς πέρασι γνωριζομένου διὰ τοῦ ἐνισχύοντος αὐ-
τὸν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν.

(Θαῦμα) λε. (Γ)εώργιος τις ὀνόματι, τῷ γένοι Ῥόδιος καὶ ἐν
αὐτῇ τῇ Ῥόδῳ κτῆσιν κεκτημένος, ὦν καὶ ναύκληρος ἰδίῳ πλοί-
ου, ἔχων καὶ δύο υἱούς· οὗτος ἐκ χρόνων ἰκανῶν ἦν καταβαρῆς,
15 πάσχων τοὺς δύο αὐτοῦ διδύμους. καταπλεύσαντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ
πανευδαίμονι μετὰ τῶν αὐτοῦ δύο τέκνων, ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς
αὐτοῦ περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου, καὶ μετὰ
τὸ ἐκβαλέσθαι αὐτὸν λέγει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· “Φέρετέ μοι σιταρχίαν
τὴν ἀρκουσάν μοι εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, τοῦ προσπαρამεῖναι,
καὶ ὁμεῖς ἐκπορίσατε”. καὶ ποιήσαντες τὸν πατέρα ἀνέπλευσαν
εἰς τὰ ἴδια. χρόνου δὲ διαδραμόντος, ἐμβαλλόμενοι πάλιν κατέπλευ-
σαν καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ ἤρρον αὐτὸν οὕτως
ἐν τῇ ταύτῳτητι, ἐκβαλλόμενοι δὲ καὶ εὐτρεπῆ ποιήσαντες· εἰς τὸ
ἀποπλεύσαι, λέγουσιν τῷ πατρὶ· “Τί σοι παρίσταται; ἀναπλέεις
25 μεθ' ἡμῶν”; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· “Φέρετέ μοι δαπάνας· ὦδε γὰρ
θέλω εἶναι, ὅπως ὁ θεὸς διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μάρτυρος ἰάσῃται
με· ὁμεῖς δὲ ἀναπλεύσατε τὸν θεὸν ἔχοντες βοηθόν”. εἶτα ἀπέ-
πλευσαν δύο καὶ τρεῖς καθόδους καὶ κατέπλευσαν. ταῦτα ἐπὶ δύο
ἔτη, λέγουσιν αὐτῷ τῇ τρίτῃ καθόδῳ· “Ἀναπλέεις, πάτερ, ἢ
30 ὦδε μένεις”; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· “Τέκνα μου, αἱ ἁμαρτίαι μου

1 χαλεπωτάτους. ἀποσοβεῖ C 2 φθόνον C 4 ῥώσις C 7 χορηγοῦν-
τα C 9 ἀρτεμίου C 13 καικέντημενος, ὦν C 14 καταβαρῆς C 18 φε-
ρεται C 20 ἐκπορίσεται C 21 ἐμβαλλόμενοι C 22 αὐτῶν*: αὐτὸν C
23 τησαυτῶν. τηρι. ἐκβαλλόμενοι C 24 τὰς αἰ C 25 φερεται C 27 ἀνα-
πλεύσεται C 28 δειο καὶ τρεῖς C

ἐμποδοί μου γίνονται καὶ οὐκ εἰμί ἄξιος ὑγείας τυχεῖν πρὸς τὰς
 πράξεις μου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεφαλάργησα τοὺς ἁγίους καὶ τὸν ναὸν
 τοῦτον ἐμόλυνα καὶ τὸν κλῆρον ἐσίαινα, φέρετέ μοι τὰ πρὸς τὴν
 χρεῖαν, ἵνα ποιήσω μετὰ πάντων αὐτῶν ἀγάπην, καὶ ἐκπορίσω
 μεθ' ὑμῶν". ἐστοιχημένων τούτων, γέγονεν τὸ ἄριστον. προτρέπον-
 5 ται τὸν κλῆρον πάντες κατάστυγοι, ὅτι ὁ νοσῶν ναύκληρος ἄπρα-
 κτος ἀναχωρεῖ. ὁ κλῆρος τί εἶπεν ἡμυχάνει· ἀριστούτων τε αὐ-
 τῶν, παρήνει ὁ κλῆρος μὴ ῥαθυμῆσαι αὐτόν· ἱκανοὺς γὰρ ὁ ἅγιος
 μετὰ τὸ χρονοτριβῆσαι καὶ ἀποδημῆσαι ἐπεσκέψατο κατὰ θάλασ-
 σαν καὶ εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. τούτων λαλουμένων, μέσον τοῦ
 10 ἀρίστου ἔτυχεν τὸν νοσοῦντα νοχθέντα ἐκ τῆς γαστρὸς ἐπειγέσθαι
 καὶ καθίσαι εἰς χρεῖας· καὶ λέγει τοῖς συγκαθημένοις αὐτῷ· "Δέ-
 σποτα, συγγνώμη". καὶ ἀναστάς ἐξῆλθεν εἰς τὰ κοινά· εἰσὶν δὲ
 ζωφώδη. καθεσθέντος οὖν αὐτοῦ, ἤρπεν ἐν αὐτοῖς καθήμενον ἄν-
 15 δρα κατάστυγον, ὃν ὑπελάμβανεν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἕνα τινὰ
 εἶναι τῶν πρὸς τὸ ἰαθῆναι παραμενόντων, καὶ ἤρξαντο συντυχίαν
 ἐπιτείνειν πρὸς ἑαυτούς. ὁ δὲ εὐρεθείς ἐν ταῖς χρεῖαις λέγει τῷ
 ναυκλήρῳ· "Τί περισπᾶται ὁ λογισμὸς σου"; ὁ δὲ ἔφη, ὅτι "Δύο
 χρόνους ἔχω προσκαρτερήσας καὶ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν μου ἀπέρχο-
 20 μαι κατησχυμμένος". λέγει αὐτῷ· "Καὶ οὐχ ἠῶρες διαφοράν ἐν
 τοῖς δυσίν χρόνοις"; λέγει ὁ ναύκληρος· "Οὐχί, ἀλλ' ὡς ἦλθον,
 οὕτως ἀναχωρῶ καὶ ἀπέρχομαι". ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· "Κάγω πρὸ
 ὀλίγου τινὸς ἦλθον ὧδε· ὅμως ἄφες ἴδω τοὺς διδύμους σου, εἰ
 εἰσὶν μείζω τῶν ἐμῶν ἢ ἦττον· ἀλλὰ μὴ αἰδεσθῆς με". ὁ οὖν
 25 τόπος, ἐν ᾧ εἰσὶν αἱ χρεῖαι, ὑποσκότεινός ἐστιν. λέγει ὁ ναύκλη-
 ρος τῷ σὺν αὐτῷ καθημένῳ· "Ἐπίδο μοι τὴν χεῖρά σου καὶ
 ψηλάφησον, μόνον εὐφρώς, ὅτι ὀδυνῶμαι αὐτούς". κρατήσας οὖν ὁ
 ναύκληρος τῆ ἑαυτοῦ χεῖρι τῆς χειρὸς τοῦ σὺν αὐτῷ, ὤδηγεῖ αὐ-
 τὴν κατὰ τῶν διδύμων αὐτοῦ· ὁ δὲ ἔπηξεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ'
 30 αὐτούς, ὥστα πονέσαντα τὸν ναύκληρον μεγάλη τῆ φωνῆ ἀνακρά-
 ξαι (καὶ) εἰπεῖν· "ὦ ἄνθρωπε, τί ἐποίησας; ἐφόνευσάς με καὶ

1 ἁγίος C 2 ἀλλεπάλη ἐκεφαλάργησα C 3 φερεταίμοτά C 4 χρίαν C
 10 πρῶτων*: τὸς τῶν C 11 ἐπίσθηται C 17 ἐπιτείνειν C || ταισχίαια C * 20
 οὐκ ἠῶρες C 22 ὧτες C 24 μείζω C || εἰσεσθίαιαι C 25 ὑποσκότεινος C
 26 χεῖρας C 27 εὐφρώς (cf. p. 66.13)*: ἀφρώς C 28 ὀδηγῆ C 31 καὶ pr. inserui

τοῖς δυσίν σου ἐπληξάς με. οὐαὶ μοι τῷ παναυλίῳ· οὐκ ἤρκει μοι
 τὸ ἔν, ἀλλὰ καὶ δύο κακὰ ἐπέπληθόν μοι· ἐπὶ ἐμοῦ πληροῦται. ἐπά-
 νω τῆς κήλης καὶ ἐνδοσθίων τίς σοι ἦν χρεῖα σφίγγει σου τὴν
 χεῖρα καὶ πῆξαι οὕτως ἀγρίως, ἵνα ὀδυνήσῃς μοι"; καὶ ταῦτα λέγων
 5 καὶ ὑπολαβὼν ὅτι ἐπλήχθη κατὰ ἀλήθειαν, ἐγείρεται τομῶς οἰμώ-
 ζων καὶ ἔστη εἰς τὸ φῶς καὶ κατενόει ἰδεῖν τὴν πληξίν καὶ τὰ
 αἰδοῖα αὐτοῦ, ἐν ποίοις εἰσὶν, καὶ βλέπει ἑαυτὸν ὑγιῆ ὡς μη-
 10 ὄν ἐσχηκότα κακὸν ποτε, καὶ ὡς ἀνθυποστρέφει ἰδεῖν αὐτόν, οὐ-
 δένα ἤρπεν καθήμενον. τότε ἐπιγνοὺς τοῦ θαύματος τὸ μυστήριον,
 10 ὅτι ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος ἦν ὁ ταῦτα πεπραχώς, ἀπὸ τῶν χειρῶν
 τοῦ τόπου μέχρι τῆς ἀγίου σοροῦ τρέχων ἔκραξεν· "Δόξα σοι, ὁ
 θεὸς τοῦ ἀγίου Ἀρτεμίου". οἱ οὖν ἀναμένοντες αὐτόν ἀριστηταὶ
 ἀκηκόουτες τὴν κραυγὴν ἔωσιν τὴν τράπεζαν καὶ ἔδραμον πρὸς αὐ-
 15 τόν· καὶ ἐρωτῶντων αὐτῶν δι' ἣν αἰτίαν κρᾶζει, ἀπήγγειλεν αὐτοῖς
 ὁ ἰαθεὶς ναύκληρος κατὰ τὰ προορηθέντα πάντα, καὶ ἦν λοιπὸν τὸ
 συμπόσιον αὐτῶν ἑορτὴ πεπληρωμένη θαυμάτων. τῇ οὖν ἐπαύ-
 ριον ποιήσας λειτουργίαν πρὸς τὸ δυνατὸν αὐτῷ προσήγαγε τῷ
 20 μάρτυρι, καὶ συνεστιαθεὶς τῷ ἱερῷ κλήρῳ, ἀπάρας τῶν ἐκεῖσε,
 ἀνέπλευσεν σὺν τοῖς δυσίν αὐτοῦ υἱοῖς εἰς τὰ ἴδια χαίρων καὶ
 20 ἀγαλλιώμενος καὶ τὰ παράδοξα, ἃ ποιεῖ ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ ἀγα-
 πητοῦ αὐτοῦ μάρτυρος Ἀρτεμίου, πᾶσιν ἐξηγούμενος, τὸ συμπα-
 θητικὸν αὐτοῦ, τὸ μετριοπαθές, τὸ συγκαταβατικόν, δοξάζων τὸν
 δοξάσαντα αὐτὸν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, τὸν ἐν ἐλέει πλούσιον
 καὶ ἀγαθὸν πρὸς τὸ οἰκτεῖρειν καὶ σφῆζειν πάντας τοὺς ἐπικαλου-
 25 μένους αὐτόν.

(Θαῦμα) 45. Τίς γυνὴ ὀνόματι Σοφία ἔσχεν υἰὸν ὡς ἐτῶν
 ἐννέα ὀνόματι Ἀλέξανδρον, ὃν ἔτυχεν αἴφνης καταβαρῆ γενέσθαι·
 καὶ πασχούσης αὐτῆς τὰ σπλάγχνα διὰ τὸ τέκνον, προξενεῖται αὐ-
 τῇ τις ἰατρὸς λέγων αὐτῇ· "Τί θέλεις μοι δοῦναι, καὶ ἀποκαθι-
 30 στῶ ὑγιῆ τὸν υἰόν σου". ἡ δὲ λέγει· "Ταπεινὴ εἰμι, ὅμως πρὸς

3 ἐνδοσθίων*: ὀλοθίων C || τισαῖν γρηρία C 5 οἰμῶζων C || 6 ἔστη*: ἔστη
 C || καὶ κατενόει*: κατενόει C 7 αἰδοῖα C || ἐμποῖσια C 8 ἐσχηκότα C || ὡς
 ἀνθυποστρέφει*: ὡσαν τύπος τρέφει C 9 ἐπιγνοὺς*: ἐπίγνοος C 13 ἀκτῆ-
 κωῖτες C 19 ὀδυνῶν C 22 συγκαταβατικόν C 23 ἡμῶν ἡμῶν C 24
 οἰκτερεῖν C 27 ἐρῆος καταβαρεῖ C 28 προξενεῖται C 30 ταπεινὴ C

τὸ δυνατόν μοι ἄς δώσω". ὁ δὲ ἐζήτει παρ' αὐτῆς δεκαδύο νομίσματα· ἡ δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν ἀπεπέμφατο αὐτόν. προστρέβεται αὐτῇ ἕτερος ζητῶν ὁκτώ νομίσματα, βεβαιούμενος καὶ αὐτὸς ἀποκαθιστᾶν αὐτὸν ὕγιῃ. τῆς δὲ μεθ' ὄρκων φρικωδεστάτων ἐξομνησμένης αὐτῷ, μὴ ἔχειν χρυσικὴν εἰκόνα ἢ εἶδος ἀργυρίου ἵνα δῶ, ἀνεχώρησεν. 5 τινὲς οὖν ὑποτίθενται αὐτῇ περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου καὶ τῶν αὐτοῦ θαυμάτων· τῆς δὲ ἐπερωτησάσης τὸν τόπον, διερμηνεύουσι αὐτῇ τὸ πολυθαύμαστον τοῦ Προδρόμου προφητεῖον, ἐνθα (τά) τοῦ ἁγίου πανσέπτου (μάρτυρος) κατὰκειται λείψανα. ἀπέρχεται οὖν μετὰ τοῦ παιδός, ποιεῖ τὰ ἐν ἔθει, προσπαραμένει τῷ ἁγίῳ. 10 ὅστις παῖς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ διαγίνει αὐτὸν ἐκεῖσε ἐπὶ τῷ Ἰαθῆναι ἱκανῶς ὑπούργησεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνάξεως ἡγίου ἑορτῆς τοῦ ἁγίου μάρτυρος εἰς τε τὸ κρεμάσαι κανὸνίλας καὶ ὕδωρ ἐπιδοῦναι καὶ ἑτέρας χρείας. ἐν μιᾷ οὖν τῶν νυκτῶν φαίνεται αὐτῇ ὁ ἅγιος καὶ λέγει αὐτῇ· "Οἱ ἱατροὶ ἀπὸ δώδεκα καὶ ὀκτὼ νομίσματα 15 ἐζήτουν σοι, ἵνα ἱατρεύουσι τὸ παιδίον σου· σὺ δὲ τί μοι θέλεις δοῦναι, ἵνα ὑγιάνῃ ὁ υἱός σου"; ἡ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ὕπνῳ ἀπελογήσατο μὴ εὐπορεῖν, λέγουσα "Οἰκτρά πραγματίδια ἔχω· πωλῶ αὐτὰ καὶ πρὸς ὃ ἰσχύω δίδωμι· μόνον ὑγιάνῃ, ὅτι μονογενῆς μοί ἐστιν καὶ εἰμι χήρα". ὁ δὲ ἔφη αὐτῇ· "Οὐδὲν θέλω 20 παρὰ σοῦ, εἰ μὴ μόνον, ἐὰν ἔχη καλῶς ὁ υἱός σου, σύγνασον ἐν τῇ ἐνιαυθῆα ἐκτελουμένη παννουχίδι". ἡ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ὄνειρῳ ἐδόκει αὐτῷ ὁμνῶν ἐμέχρι βίου αὐτῆς μὴ ἀπαναχωρήσαι τῆς ὁμωφιδίας τοῦ Προδρόμου. καὶ μετὰ ταῦτα λαβόμενος τοῦ παιδός ὁ φαινόμενος αὐτῇ ἀνὴρ καὶ κουφίσας ἄπερ ἐνεδιδύσκειτο ἱμάτια, ἐπιτιθεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ τῶν διδύμων αὐτοῦ καὶ ἐπιδοῦς αὐτόν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς εἶρηκεν αὐτῇ· "Ὁ πατὴρ τῶν ὀρφανῶν καὶ κριτὴς τῶν χηρῶν Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, αὐτὸς αὐτὸν ἰάται· 25 ἔχε αὐτόν· κεχαρισμένος σοί ἐστιν". ἡ δὲ διυκνισθεῖσα καὶ τὰ

1 ἀδόσω C 5 ἔχην C || ἡ, εἶδος C 6 ἀνεχώρησεν C 8 προφησίον C
9 τὰ inserui || πανσέπτου C, cf. p. 10 * || μάρτυρος inserui || ἀπέρχαιον C 10
πρόσπαραμένει C 11 ἐκεῖσαι C 12 εἰκάνωσ ὑπούργησεν C 13 κραιμάσαι C
18 ἀπελογήσατο C 19 πωλῶ C || πρόσωπῶσ δίδωμι C || μόνονγενεῖς C 20
χεῖρα C 21 εἰμι C || ἔχει 22 ὄνηρω ἐδώκει C 23 ὑμνοδίζω C 25 κουφίσας C 28 χερῶν C 29 ἔχε C

τοῦ ὄνειρου καθ' ἑαυτὴν συμβαλοῦσα ψηλαφᾷ τὸ τέκνον καὶ ἡῶ-
ρεν αὐτὸ ὑγιὲς ὡς ἀπὸ γεννητῆς, εὐχαριστοῦσα τῷ θεῷ καὶ τῷ
μάρτυρι· καὶ πρὸς τὸ δυνατόν αὐτῇ προσαγοῦσα τῇ ἐκκλησίᾳ,
κατὰ τὴν τοῦ ἁγίου ἐπιτροπὴν κατέταξεν ἑαυτὴν ἐν τῇ ἐκεῖσε
5 παννουχίδι, ἧτις καὶ περίεστιν· καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς γέγονεν μοναχὸς
καὶ ἀποκρισιάριος τῆς μονῆς τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεο-
τόκου τῆς ἐν τῇ Πηγῇ, καὶ εὐχαριστῶν δοξάζει τὸν πολυέλεον
θεόν, τὸν διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μάρτυρος ποιῶντα θαύματα.

(Θαῦμα) 25. Ἄλλος τις ἀνὴρ ὀνόματι Ἀνδρέας, ὦν ὡς ἐτῶν
10 τεσσαράκοντα, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀνατεθραμμένος ὑπὸ τὴν χεῖρα
Ἰωάννου τοῦ θεοτιμῆτου ἡγουμένου τοῦ πανσέπτου οἴκου τῆς ἁγίας
δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ ὄντος ἐν τῇ Πηγῇ· οὗτος ὁ ῥή-
θεις Ἀνδρέας αἴφνης γέγονεν καταβαρῆς καὶ ἐθλίβετο ὁ ἡγούμε-
νος περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν αὐτῷ ἀναγκαῖος περὶ πάντα· ὅστις καὶ
15 διὰ τὴν ἱκανότητα ἐντιμὸς αὐτῷ ἦν. ὁ οὖν ἡγούμενος ἐκ πολλῶν
ἀκούσας περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου, λοιπὸν δὲ καὶ πιστοποιη-
θεὶς ὑπὸ τοῦ προρρηθέντος Ἀλεξάνδρου τοῦ θεοφιλεστάτου διακό-
νου καὶ ἀποκρισιάρχου τοῦ αὐτοῦ σεπτοῦ οἴκου τῆς Θεοτόκου, τοῦ
ὄντος ἐν τῇ Πηγῇ, ὅτε ἐνηπίαξεν, ἄπερ ἐθαυματούργησεν εἰς αὐ-
20 τὸν ὁ ἅγιος, λέγει τῷ νοσοῦντι Ἀνδρέα ὁ θεοφιλῆς ἡγούμενος·
"Ἀπελθε εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον καὶ αὐτὸς σε ἰάται· μεγάλη
γάρ ἐστιν ἡ χάρις αὐτοῦ". ὁ δὲ ἔφη· "Οὐκ οἶδα, ποῦ ἀπελ-
θεῖν". εἶχεν οὖν ὁ ἡγούμενος ἀνεψιὸν ἑαυτοῦ σύγκλλον, ὅστις
ἐστὶν καὶ ἀποκρισιάριος τῆς αὐτῆς μονῆς καὶ διακων, Πέτρος ὀνό-
25 ματι, ἐν ἀληθείᾳ ὦν μοναχὸς καὶ περὶ τὰ θεῖα πνευματικός. ἐν
μιᾷ οὖν αὐτοῦ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ ἡγουμένου καὶ Ἀνδρέου τοῦ
νοσοῦντος τὰ αἰδοῖα δειπνούντων ἐν ὁμαδί, λέγει πάλιν τῷ Ἀν-
δρέα· "Ἀπελθε εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον καὶ εὐχαριστήσαι ἔχεις
τῷ θεῷ καὶ τῷ μάρτυρι". ὁ δὲ ἔφη μὴ γινώσκειν ποῦ ἀπελθεῖν.
30 λέγει οὖν ὁ ἡγούμενος τῷ προσγενεῖ αὐτοῦ Πέτρῳ· "Ἀπάγαγε
αὐτόν, ἀδελφέ, εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον". ὁ δὲ χεῖλος πρὸς χεῖ-

1 ὄνηρου C 2 αὐτῷ ὑγιῇ C 10 ἐξαπαλῶν C 11 θεοτιμῆτου C
13 ἔφνης C || καταβαρῆς C || ἐθλίβε τὸ C 15 εἰκάνωτῆα ἐντιμὸς C 20
θεοφιλῆς C 24 διακων C, an διάκωνος? cf. l. 17 27 αἰδοῖα δειπνούντων
ἐνομαδί C 31 γῆλος πρὸς γῆλος C

λος συνάψας καὶ τὰ ὄμματα μύσας καὶ τὴν κεφαλὴν δονήσας ἐμει-
 νεν σιγερῶς, μηδὲν ἀποκριθεὶς, ὁ οὖν ἠγούμενος ἰδὼν αὐτὸν οὐ-
 τως σχηματιζόμενον καὶ μηδὲν ἀποκρινόμενον, ἐγνωκῶς τὸν δια-
 λογισμὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν σχημάτων ὧν εἶδεν αὐτὸν πεποιηκότα, 5
 ἐδειλίασεν, μήπως τι συμβῆι αὐτῷ πάσχειν ὅμοια τῷ νοσοῦντι. λέ-
 γει αὐτῷ " Ἐνδός, μὴ μωρὰ λογίζου καὶ ἔτηχα πράγματα· εὐ-
 λογητὸς κύριος, σὺ αὐτὸν ἀπάγεις εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον". ὁ δὲ
 διὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἠγουμένου, ἦν ἐσφραγίσεν, ἄρας τὸν τὰ αἰδοῖα
 ἀλγοῦντα καὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἀπήλθεν σὺν αὐτῷ ἐν τῷ τοῦ
 Προδρόμου ναῶ. ἦν δὲ ἡμέρα τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου καὶ θαυ- 10
 ματουργοῦ Ἀρτεμίου. ποιοῦσιν τα ἐν εἴθει γινόμενα τῷ τόπῳ. τί-
 θησιν τὴν στρωμνὴν αὐτοῦ ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ, ὄγλου ὄντος ἐν
 τῷ ναῶ· καὶ ὁ μὲν ῥηθεὶς Πέτρος τὴν παννύχιον νύκτα ἀγρύππως
 διετέλεσεν, ὁ δὲ νοσῶν Ἀνδρέας ἐν τῇ ἰδίᾳ στρωμνῇ ἀνακείμε-
 νος ἐτέραπῃ εἰς ὑπνον καὶ ὄρα τὸν ἅγιον κατ' ὄναρ ἐν σχήματι 15
 συγκλημικοῦ, ὡς τοῦ παλατίου, ὃν ἐδόκει ἀγαπητὸν εἶναι φίλον τοῦ
 ἠγουμένου αὐτοῦ, λέγοντα οὕτως αὐτῷ· " Σὺ ὧδε τί ποιεῖς; εἰ-
 σασ τὴν τοιαύτην θεόρρυτον πηγὴν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ πηγάζουσαν
 πάντων τὰς ἰάσεις Θεομήτορα καὶ ὧδε κοιμᾶσαι"; ὁ δὲ ἐν αὐτῷ
 τῷ ὑπνῳ ἐδόκει ἀπολογεῖσθαι αὐτῷ καὶ λέγειν· " Ὁ φίλος σου, 20
 δέσποτα, ὁ ἠγούμενος, αὐτὸς με ἐπεμψεν ὧδε, ἵνα παραμείνω εἰς
 τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον, ὅτι κινδυνεύω εἰς τὰ αἰδοῖά μου". καὶ λέ-
 γει αὐτῷ ὁ ἅγιος· " Κούφισον τὰ ἱμάτιά σου ἄνω· ἄφες ἶδω ὅποιοί
 εἰσιν οἱ ὀδομοί σου". τοῦ δὲ ποιήσαντος οὕτως, ἤψατο αὐτῶν 25
 ὁ ἅγιος τῇ ἰδίᾳ χειρὶ εἰπὼν· " Ὁ ἐκ τῆς Θεοτόκου τεχθεὶς
 Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, αὐτὸς ἰάσεται σε". καὶ σὺν τῷ λόγῳ διωπι-
 σθη, ὁ οὖν Πέτρος ὁ σὺν αὐτῷ, μετὰ τὸ πληρῶσαι τὴν πάνυυχον
 ὄμφωδιαν, ἔθηκεν ἑαυτὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ ἀπεκοιμήθη. ὁ οὖν
 Ἀνδρέας πρὸς τὴν ὄπτασίαν, ἦν εἶδεν, συνέβαλλεν ἑαυτῷ ἀνακρί-
 νων τὰ τοῦ ὁράματος, καὶ ἐν τῷ λογίζεσθαι αὐτὸν ἐπιρρίπτει τὴν 30
 χεῖρα αὐτοῦ καὶ εὕρισκει αὐτὰ ὑγιῆ, καὶ ἔγνω ὅτι ὁ ἅγιος αὐτῷ

2 σιγερῶς pro σιγερῶς 3 σχηματιζόμενον C 4 ἴδεν α. πεποιηκότα C
 5 συμβῆι C 9 χρεῖαν C 16 συγκλημικοῦ, ὅς C 17 οὗτ' αὐτὸν C 18 θεό-
 ρυτον C 20 ἐδώκει ἀπὸ λογισθῆι C 21 ἐπεμψεν*: ἐμψεν C || παραμείνω εἰ: C
 22 κινδυνεύω C 23 κούφισον C 29 ἴδεν C 30 ἐπιρρίπτει C

ὠράθη καὶ ἐπεσκέφατο αὐτόν, καὶ ἀνακείμενος ἐδόξαζεν τὸν θεόν,
 τὸν δόντα τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ τὴν τῶν ἰάσεων χάριν. ὁ οὖν μετ' αὐ-
 τοῦ Πέτρος διωπισθεὶς οἴμωξεν ὀδυνώμενος τὰ αἰδοῖα, αὐτοῦ (τοῦ)
 Ἀνδρέα ἰλαρῶς εὐχομένου· καὶ λέγει αὐτῷ· " Τί ὀμίλεις καθ' 5
 ἑαυτόν; πῶς ἔχεις; πῶς βλέπεις ἑαυτόν"; ὁ δὲ ἔφη· " Ἐν ὀνόμα-
 τι τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μάρτυρος Ἀρτεμίου καλῶς ἔχω".
 καὶ ἀφηγγεῖται αὐτῷ τὰ τῆς ὄπτασίας. ὁ δὲ εἶπεν· " (Ναὶ μὰ)
 τὸν θεόν, ἀλήθειαν λέγεις". εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ πρὶν ἀσθενής· " Ναὶ
 μὰ τὸν θεόν, καλῶς ἔχω". ὁ δὲ θέλων πιστωθῆναι ἔφη· " Ἄς 10
 ἶδω τοὺς διδύμους σου". καὶ δείκνυσιν αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ἐξέστη.
 δείκνυσιν αὐτῷ κακείνος τὰ ἴδια καὶ ἦσαν ὄγκωσιν ἔχοντα. κατε-
 πλάγη ἐπὶ τῇ οὕτως ἀθρόα τῶν ἀμφοτέρων μεταβολῇ, καὶ παρα-
 χρῆμα ἀναμνησθεὶς τῆς ἀμφιβολίας ἧς ἔσχεν ἐν τῷ δειπνῷ παρὰ
 τῷ ἠγουμένῳ, πρὶν ἔλθειν αὐτοὺς πρὸς τὸν ἅγιον, ἐγείρεται το- 15
 μῶς ἐξ ἧς ἀνέκειτο στρωμνῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου φωτιστηρίου
 μέχρι τῆς ἁγίας σοροῦ τοῦ μάρτυρος ὀξέως βαινῶνς ἠπλωσεν ἑαυ-
 τὸν εἰς τὸ ἔδαφος ἐξομολογούμενος τῷ ἁγίῳ σὺν δάκρυσιν καὶ
 λέγων· " Ἥμαρτον, δέσποτα, (εἰς) τὸν θεόν, τὸν δωδωκότα σοι
 τὴν χάριν τῶν ἰαμάτων, ἔπαρον ἀπ' ἐμοῦ τὸ γέλοισιν τοῦτο". 20
 ἐπὶ ἱκανὴν οὖν ὥραν κείμενος καὶ αἰτῶν τὸν ἅγιον, ἀναστὰς ἐκ
 θείας τινὸς προνοίας ἤλειψεν τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ ἐκ τῶν ἀπτουσῶν
 ἐν τῇ σορῷ κανδηλῶν, καὶ παραυτίκα ἐδραπέτευσεν ἡ πᾶσα τῶν
 διδύμων αὐτοῦ φλεγμονὴ καὶ ἀπεκατέστη ὑγιής· καὶ ἄμφω τὰ τοῦ
 ἁγίου θαύματα μεγαλύνοντες ἀπήλθον, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ 25
 καὶ τῇ τοῦ ἁγίου μάρτυρος θαυματουργίᾳ, πᾶσιν ἀναγγέλλοντες τὴν
 εὐκατάνοκτον μετριοπάθειαν, ἣν ἐπιδείκνυται τοῖς εἰς αὐτὸν κα-
 ταφεύγουσιν.

Θαῦμα λη. Παῖς τις ὡς ἐτῶν ἐννέα ἀναγνώστης γεγονὼς
 τοῦ πολλάκις εἰρημένου ναοῦ τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ
 30 Ἰωάννου τῆς Ὁξείας, ὀνόματι Γεώργιος, τὸ ἐπίκλην Κουτάλης,

1 ὄραθη C 3 ὀμωξεν C || αἰδοῖα C || τοῦ inserui 4 ἴλαρῶς C || ὀμι-
 λει C 5 ἔφω C 7 ἀφηγγεῖται C || Ναὶ μὰ inserui; cf. I. 9 8 ἀσθενής C
 10 δείκνυσιν C 11 ἠρηνώμενος C 12 ἀθρόα C 13 δειπνω C 15 φωτι-
 στηρίου C 16 μέχρι C 18 εἰς add. Kurtz 20 ἐπιεικῶν C 22 καν-
 δηλῶν C || παραυτίκα C 23 ἀπεκατέστη pro ἀποκατέστη 26 ἐπιδείκνυται: C
 30 ὀξείας C

ἔχων γονεῖς διὰ τοῦ χρυσοκαταλλακτικοῦ καὶ σημαδαρικοῦ πόρου μετερχομένους, ἐξεπαιδεύετο παρ' αὐτῶν τὴν τοιαύτην πραγματείαν καταμαθεῖν, τῶν τε ζυγίων καὶ ἐξαγίων τὴν ἀκρίβειαν καὶ ὄση ἐν τούτοις τεχνικῇ ἐπιμενόνται αὐτοῖς μέθοδος. οὗτος οὖν, εἰ καὶ παῖς ἐτύγγανεν, ἀλλ' οὖν γηραλέψ τῷ φρονήματι ἐγνωκῶς 5 τὴν ματαίαν αὐτῶν αἰσχροκέρδειαν καὶ τὴν τῶν ζυγίων βαρυσταθμίαν καὶ τὴν τῶν τόκων ἀπλησίαν καὶ τὴν τῶν ἐνεχώρων ἀδιὰκριτον πολυτοκίαν ὕπεχώρησεν ἡσύχως ἐκ τῆς τῶν γονέων ψυχολαβοῦς παιδαγωγίας καὶ ἦν προσπελάζων τῷ ναῷ τοῦ Προδρόμου. πολλῆς οὖν κινήσεως γενομένης ἐκ τῶν γονέων, Ἰσχυσαν 10 βίᾳ σχεδὸν ἀπαγάγει αὐτὸν εἰς τὰ ἴδια· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας περιπίπτει εἰς ἀσθένειαν ὁ αὐτὸς Γεώργιος, ὥστε καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ ὀγκωθῆναι καὶ θανάτῳ προσμιλῆσαι. ἄγουσιν αὐτὸν οἱ γονεῖς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρόμου παραμεῖναι τοῖς ἁγίοις, καὶ ποιήσαντες τὰ (ἐν) ἔθει, ἀφέντες αὐτὸν ἀνεχώρησαν, καταλιπόντες αὐτὸν 15 ἐκεῖσε τεσσαράκοντα ἡμέρας. ὁ οὖν φιλόδηρος θεός, ὁ τὰ βράθη τῶν καρδιῶν ἐπιστάμενος, ἐπένευσεν ἐπ' αὐτῷ· καὶ τῇ τριακοστῇ καὶ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, κοιμωμένου αὐτοῦ ἐν τῷ ἀριστερῷ ἐμβόλῳ, ὄρξ ἐν τῷ ὕπνῳ αὐτοῦ ὡσπερ ἐξίσταται ἐκ τοῦ θουιαστηρίου τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ τὸν Πρόδρομον μελωτὴν ἐνδοξομένον· 20 καὶ κατόπισθεν ἀμφοτέρων ὡς ἀπὸ βημάτων τριῶν τὴν ἁγίαν Φεβρωνίαν καὶ ὡς πρὸς τιμὴν τοῦ Προδρόμου προηγούμενον ἔμπροσθεν τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ὡς ἀπὸ ἐνὸς βήματος. καὶ ὡς ἐξῆλθον τὰ κάγκελλα, τὰ πλησίον τοῦ σκευοφυλακίου, καὶ διήρχοντο τὸν ἐμβολον, ἔνθα οἱ νοσοῦντες ἀνεκείντο, παρῶν δὲ Πρόδρομος τὸ 25 βλέμμα αὐτοῦ πρὸς ἕκαστον ἔπεμπεν. ὅτε δὲ συνεπλησίασεν τῇ στρωμνῇ, ἐφ' ἧς ὁ ῥηθεὶς κατέκειτο Γεώργιος, ἔστη ὁμοίως καὶ ἡ τὰ μοναχικὰ φοροῦσα ἀπέστη τοῖς αὐτοῖς τρισὶ βήμασιν ἐστῶσα· καὶ τοῦ ἁγίου προκύψαντος ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἦν ὁ Πρόδρομος· ἐστηκῶς, ἐφώνησεν τὸν ἅγιον, " Ἰθὶ ὧδε, ἀδελφεῖ Ἀρτέ- 30

1 χρυσοκαταλλακτικοῦ C 2 ἐξεπαιδεύετο C 4 οὗτος οὖνε C 5 γηραλέω C 6 αἰσχροκέρδειαν C 7 τόκων C 10 κινήσεως C || Ἰσχυσα C 12 ἀσθένειαν C 13 ὀγκωθῆναι C || προσμιλῆσαι C 15 ταῖθαι C || καταλιπόντες C 16 τεσσαράκων C 17 ἐπένευσεν C 18 ὀγδῶν C 28 τὰ μοναχικά C 29 προκύψαντος*: προκύψαντος C 30 ἐφώνησεν C

μιε", εἰπὼν ὁ δὲ ὀξέως ἐπλησίασεν αὐτῷ καὶ λέγει αὐτῷ· " Περὶ τούτου ἦν ἡμῖν ὁ λόγος· ἄξιός ἐστιν ἐλέους τυχεῖν". καὶ ἐκτείνας ὁ ἅγιος τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τοῦ νοσοῦντος μέχρι τῶν ὀνύχων τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐποίησεν τὸν 5 τίμιον σταυρὸν καὶ εἶπεν· " Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, αὐτὸς ἵσταται αὐτὸν ταῖς εὐχαῖς ἡμῶν". καὶ ἐπὶ τούτοις ἀποβηματίσαντες κατήεσαν ὡς ἐπὶ τὸν νάρθηκα. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ νοσῶν Γεώργιος καὶ πρὸς τὸν ὄνειρον ἐν αὐτῷ γενόμενος ψηλαφᾷ ἑαυτὸν καὶ ἤρρεν ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ 10 ὕγιη ὄντα· ἦν δὲ ἰδεῖν τὸν ἀκίνητον ἐξαλλόμενον καὶ ἀποτρέγοντα καὶ τῷ σωτήρι Χριστῷ εὐχαριστοῦντα καὶ τοῖς αὐτοῦ ἁγίοις, ὡς τοιαύτης καὶ τοσαύτης χάριτος καὶ θείας ἐπισκέψεως ἠξιωμένος. τί ἔρεῖς, ὦ Ἰουδαίων ἔθνος, ὁ σταυρὸν Χριστῷ τεκτονεύσας, ὁ 15 ἐμμανῶς παρὰ Πιλάτῳ κράξας " Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν"; ὃν σὺ ἐτεκτόνευσας σταυρὸν ἐπὶ τῷ ὀλέσκειν, αὐτὸς ὑπὸ Ἀρτεμίου ἐντυπούμενος ζωοποιεῖ. πῶς, ἀσιτιγόγνε, δι' ὃν ἔκραξας Πιλάτῳ " Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν", αὐτὸς ὑπὸ Ἀρτεμίου ἐπικλησάμενος ἀνθρώπους τάψῃ γεινώνοντας ἀνιστᾷ; πῶς ὁ Χριστοῦ βαπτιστῆς καὶ ὁ θαυματουργὸς Ἀρτέμιος ἅμα τῇ καλλινίκῃ 20 μάρτυρι Φεβρωνίᾳ τῇ τοῦ Χριστοῦ προσηγορίᾳ ἐκ θανάτου ἀποσπᾷ τοὺς ὑπὸ Ἄδου κατεχομένους; οὐ φέρεις εἰπεῖν αἰσχύνῃ καλυπτόμενος; Ἀρτέμιος ἀνακαλύπτει τὰ σὰ καὶ διὰ τῶν σῶν σὲ μωκτηριεῖ, σὲ ἐδαφιεῖ, σὲ μαστιγοῖ ἀδηλώτοις μαστίειν, σὲ κατατιτρώσκει· καὶ οὐκ αἰσθάνει. ἀλλ' Ἰουδαίους οἰμώζειν ἐάσαντες 25 ἐπὶ τὰ τοῦ μάρτυρος ἀναδράμωμεν.

Θαῦμα 18. Ὁ αὐτός, ὁ προρρηθεὶς Γεώργιος, ἦν ἡλικίας τῆς τῶν ἁγίων ἔτυχεν ἐπισκέψεως, συνεχρωτίζετο τινι μοναχῷ διάγοντι εἰς τὴν Πλατείαν νῆσον, (ἐν ᾗ) τιμᾶται ἡ δέσποινα ἡμῶν ἡ Θεοτόκος καὶ οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες. τούτῳ θαρρεῖ τὰ περὶ αὐτῶν 30 τῶν Γεώργιος καὶ τὰ περὶ τῶν τεκόντων, καὶ ἤτει ἐλευθερωῖσαι

6 ἀληθινὸς C 6 ὁμῶν C 7 ἀποβηματίσαντες. κατῆσαν C || τὸν νάρθηκα C 8 ὄνειρον C 12 ἐξῆλωμενος C 13 ἔρεῖ C 14 σταυροσον C 15 ὀλέσκειν C 17 σταυροσσον C 18 γεινώνοντας C 23 μοικτηριεῖ,σὲδαφιν C || μαστιγοῖ C || ἀδηλώτοις μαστιγῆν C || κατὰ τιτρώσει C 24 ὀμώζειν C 26 προρηθεῖς C 27 συνεχρωτίζετο*: συνεχρωτάσεντι C 28 πλατείαν C || ἐν ᾗ inserui 29 θαρεῖ C 30 ἤτει C

αὐτὸν ἐκ τῶν βιωτικῶν· ὁ δὲ γνούς τὸν λογισμὸν αὐτοῦ καὶ ἐω-
 ρακῶς σεμνῶς αὐτὸν διάγοντα ἐρασίμως τε ἔχοντα μονάσαι, ἔλα-
 βεν αὐτὸν ἐν τῇ νήσῳ εἰς τὰ ἴδια. οἱ οὖν γονεῖς περιεσπῶντο
 ζητοῦντες καὶ οὐχ ἠύρισκον αὐτόν. γινόντες δὲ ποθεν τὸ ποῦ διά-
 γει, περῶσιν πρὸς τὸ ἀφελεῖν αὐτὸν ὡς ἐν τῇ τοῦ Προδρόμου
 5 ἐκκλησίᾳ νηπιόθεν κατατεταγμένον· πολλά τε καὶ μυρία εἰπόντες
 αὐτῷ, τὸν παῖδα τῆς γνώμης οὐκ ἀνεχώσαν· ὥστε ἠττηθέντες εἶ-
 σαν αὐτὸν ἐν τούτῳ καὶ ἀνεχώρησαν. τοῦτον αὐτὸν (τὸν) Γεώργιον ὁ
 ἀνοσία τῇ μνήμῃ Σέργιος, ὁ ἐν τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ διατρέψας,
 πρόεδρος γεγωνὸς ταύτης τῆς θεοφιλέτου καὶ βασιλίδος πόλεως·
 10 χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ὄντα ἐτῶν εἴκοσι δύο. οὗτος (ὁ) Γεώργιος,
 περὶ οὗ ὁ λόγος, ἠσθένησεν αἰφνης, περιεσπῶν πολλοῖς καὶ χα-
 λεποῖς νοσήμασιν· καὶ πολλῶν ἀναγκαζόντων ἀποκομίσει αὐτὸν ἐν
 τῇ πανευδαίμονι πόλει πρὸς τὸ παρά τῶν ἐκεῖσε ἱατρῶν ἐπιμε-
 λείας τυχεῖν, οὐχ εἴλετο, αἰρούμενος οὕτω μᾶλλον τεθνᾶναι ἐν τῇ
 15 νήσῳ ἢ περὶ τίνος ἀνθρωπίνης βοηθείας ἱατρείαν ὑπομείναι·
 μόνῃ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου βοή-
 θειαν ἐπὶ στόματος περιέφερον, ἐκεῖ ἔχων τὰς ἐλπίδας. ὁ οὖν γι-
 νώσκων τῶν καρδιῶν τὰς ἐνθυμήσεις ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν τὸν
 20 αὐτοῦ θεράποντα Ἀρτέμιον· ὃς ἐλθὼν ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, τῆς ἐπι-
 λυγίου ὑμνωδίας τῇ ὥρᾳ ᾠφθη τῷ νοσοῦντι ὀφθαλμοφανῶς ἐπι-
 στάς τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ κατέκειτο, καὶ ἔφη αὐτῷ· “Υγίαινε”. ὁ δὲ
 ἀντέφη· “Καλῶς ἤλθετε, δεσπότα”, ὑπολαβὼν ἕνα αὐτὸν εἶναι
 τῆς ἱεῤῃς συγκλήτου· καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, πότε ἀνέββαλεν· ὁ δὲ
 25 φησιν· “Τῇ ὥρᾳ εὐχῆς χάριν ἤλθον· ἥμως τί ἔχεις; τί ἀλγεῖς”;
 καὶ ὁ νοσῶν ἀπήγγειλεν αὐτῷ τὰ τῆς ἰδίας νόσου. εἶρηκεν δὲ
 αὐτῷ ὁ ὀραθεὶς αὐτῷ· “Ἄφες ἴδω τὰ σπλάγχνα σου· ἀκροθιγῶς
 γὰρ ἐπίσταμαι τὴν ἱατρικὴν καὶ βασιλικὸς ἱατρὸς ἀναγορεύομαι”.
 καὶ ταῦτα λέγων σηκοῖ τὰ τοῦ νοσοῦντος ἱμάτια· ψηλαφῶν τε τὰ

2 ἀρασίμως C 3 περιεσπῶντων C 4 γινόντες C 6 νηπιόθεν C || μορία C
 7 εἰσαν *· εἰσαν C 8 τὸν inserui 10 βασιλίδος C 12 ἔφη C || χαλι-
 ποῖ C 13 ἀποκομίσει C 14 πανευδαίμονη C || τῷ παρατῶνέκειται C 15
 ὀκίλητο C 16 ἱατρίαν C 19 ἐνθυμήσεις C 21 ὑμνοδίας C 22 κατέ-
 κειτο C || ὑγίει C 24 πότε *· τότε C || ἀνέβαλεν C 25 ἤλθον C 26 νο-
 σὸν C 27 ἀκροθιγῶς C 28 βασιλικός C || ἀναγορεύομαι C

σπλάγχνα αὐτοῦ καὶ τὴν κοιλίαν φησίν· “Μηδὲν βραθυμῆσθαι ἐλ-
 πίζωμεν, ὅτι Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, εἰς ὃν ἀπο-
 βλέπεις, αὐτὸς σε ἰᾷται”. καὶ ἐν τῷ ταῦτα φθέγγασθαι αὐτὸν
 ὤρμησεν εἰσιέναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ λέγει αὐτῷ ὁ νοσῶν· “Δέ-
 5 σποτα, ἄς ποιήσωμεν ἀγάπην”. ἀντέφη ἐκεῖνος· “Ἦδε εἰμί· εἰς-
 ἔρχομαι εὐξασθαι”. εἰσερχομένου δὲ αὐτοῦ, προσκαλεσάμενος ὁ
 νοσῶν ἕνα τῶν σὺν αὐτῷ φησί· “Κάτελθε καὶ προσόρμισον τὸν
 κέραθον τοῦ ἀνθρώπου ἀσφαλῶς, καὶ φέρε μετὰ σοῦ τοὺς σὺν αὐτῷ
 συμπλεύσαντας”. τοῦ δὲ ἀπερχομένου, τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς εἶ-
 10 ρηκεν· “Ποιήσατε ἐν εὐτρεπεῖ ἃ ἐχορήγησεν ὁ κύριος, ὅπως ἀγαλ-
 λαθῶμεν μετὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν προσβαλόντων ἡμῖν· ἐπειδὴ,
 πιστεῦσατέ μοι, ἀδελφοί μου, πρόσπεινος ἐγενόμην”. τῶν δὲ ἐτοι-
 μαζομένων, κατέλαβεν ὁ πεμφθεὶς λέγων μηδένα εὐρηγμέναι, οὐκ
 15 ἀνθρωπον, οὐ κέραθον, καὶ ὡς διερευνώσιν ἰδεῖν οἱ πάντες τὸν
 εἰσελθόντα εὐξασθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ θείας προνοίας ἐξηγέρ-
 θη ὁ ἀκίνητος ὢν ἐρρωμένος κατόπισθεν αὐτῶν καὶ αὐτὸς διερευ-
 νῆσαι· καὶ ὡς πολλὰ ζητήσαντες οὐδένα ἤβρον, ἔγνωσαν οἱ πάν-
 τες ἐκ τῶν μυστηρίων τῶν θαυμάτων, ὅτι ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος ἦν
 ὁ ὀραθεὶς αὐτοῖς· καὶ παρευθὺς σημάναντες τὸ ζῶλον ἐποίησαν τὴν
 20 ἐπιλύχιον δοξολογίαν, ἐορτάζοντας καὶ εὐχαριστοῦντες τῷ σωτήρι·
 τῶν ὅλων Χριστῷ ἐπὶ τοῖς θαύμασιν, οἷς διὰ τοῦ αὐτοῦ μάρτυ-
 ρος Ἀρτεμίου εἰργάσατο καὶ ἐργάζεται παραδόξως.

Θαῦμα μ. Ὁ αὐτὸς Γεώργιος μετὰ χρόνους δεκαοκτὼ διά-
 25 κωνος ὢν καὶ διαμένων ἐν τῇ νήσῳ τῇ λεγομένῃ Πλατείᾳ. ἐτυ-
 χεν αὐτόν, οἷα ἔθος ἐστὶν τοῖς μοναχοῖς, διακονεῖν περὶ τε
 ὑπουργίαν τῶν μοναζόντων, μάλιστα οἱ νέοι, ἐν τε κήποις καὶ οἰ-
 κοδομαῖς, λίθων παραγωγαῖς καὶ μαγειρίαις. συνέβη τοῦτον παρα-
 κομίζοντα λίθους μετὰ καὶ ἐτέρων μοναχῶν ἐν τῷ σηκῷσαι αὐ-
 τὸν λίθον καὶ ἐπιθεῖναι τὰ ἐντὸς αὐτοῦ* καὶ γενέσθαι ἐν αὐτοῖς
 30 μέγαν κτύπον καὶ ψόφον, ὥστε καὶ τοὺς παρόντας ἀκοῦσαι. ὀλι-

1 κοιλίαν *· κοιλίαν C || ραθυμῆσθαι C 4 εἰσῆναι C 7 προσόρμησον C 9
 συμπλεύσαντας C 10 ποιήσεται ἐνευτρεπῆ ἃ ἐχορήγησεν C 12 πιστεῦσατέ C ||
 πρόσπεινος C 13 εὐρηγμέναι C 16 ἐρρωμένος C 20 εορτάζοντες C 22 ἐρ-
 γάσατο C 24 πλατεία C 25 ὁ ἱασοῦστος C || διακονεῖ C 27 μαγειρίαις C
 29 ἐπιθῆναι C || ἐν-τὸς C 29 post αὐτοῦ aliquid excidit; an παραθῆται?

γωρήσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ πεσόντος κατὰ γῆς, βασταγμῶ ἀπήγα-
 γον αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. ἐκ γὰρ τῆς βίας καὶ
 ὁ ἀριστερὸς αὐτοῦ δίδυμος ἐξωγκώθη καὶ ἤλγει αὐτὸν ὀδονηρῶς,
 καὶ ἦν ἐπὶ ἱκανὸν καιρὸν μένων ἄφωνος· καὶ ἦσαν οἱ ἐν τῇ μονῇ
 πρὸς (τὸ) ἐνταφιάσαι αὐτὸν εὐτρεπεῖς. καὶ δὴ ὀψέ ποτε ἀνανη-
 φας καὶ οἰκτρὰς τροφῆς μεταλαβὼν ἐτράπη εἰς ὕπνον καὶ ὄρα τὸν
 ἅγιον Ἀρτέμιον ἐν σχήματι εὐειδοῦς ἀνδρός, νεοφανοῦς ἰδιωμένον
 τᾶξιν ὄντως ἱατροῦ καὶ ἐγγίσαντα τῇ κλίνῃ αὐτοῦ. ἐν τῇ κατέκει-
 το, λέγοντα αὐτῷ· "Τί ἔχεις, διάκονε"; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· "Ἡ-
 θελον ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῇ Ὁσειᾷ
 καὶ προσκαρτερῆσαι τῷ ἁγίῳ Ἀρτεμίῳ, καὶ οὐ δύναμαι". καὶ
 ἀπεκρίθη ὁ ἐν σχήματι εὐειδοῦς ἀνδρὸς ὀρώμενος αὐτῷ· "Ἐγὼ
 ἐκεῖθεν ἤλθον ὀρόμῳ διὰ σέ· ὅμως ἄνω τὰ ἱμάτιά σου· ἄς ἴδω,
 τί ἔχεις". καὶ βαλὼν τὴν δεξιᾶν αὐτοῦ χεῖρα ἐν τε τῇ κοιλίᾳ καὶ
 τῷ δίδυμῳ, ᾧ ἤλγει, ᾤθησεν εὐφωῶς ἐπὶ τὰ ἄνω τὸν ἀλγούντα
 αὐτοῦ δίδυμον καὶ ἐποίησεν ἐν αὐτῷ τὸν τίμιον σταυρὸν, ὁμοίως
 καὶ ἐν τῷ ὑπογαστρίῳ αὐτοῦ. καὶ λέγει αὐτῷ· "Κἂν αὐτὸς οὐκ
 ἐδήλωσάς μοι, ὅτι νοσεῖς, ἀλλὰ οὐν ἐγὼ δι' ἑαυτοῦ ἤλθον πρὸς
 σέ". καὶ ἐδόκει ὁ νοσῶν προτρέπεσθαι αὐτὸν εἰς τὸ ποιῆσαι ἀγά-
 πην καὶ λειτουργίαν, καθὼς ἔθος τοῖς μονάζουσιν. ὁ δὲ λέγει
 αὐτῷ· "Ἄρτι λειτουργῆσαι ἢ ποιῆσαι ἀγάπην οὐ δύναμαι, ὅτι
 πολλῇ σπουδῇ ἤλθον πρὸς σέ". τοῦ δὲ μοναχοῦ παραβιαζομένου
 αὐτὸν τοῦ μείναι, ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων· "Ἐὐχρία μεγάλη ἐστὶν
 σήμερον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Προδρόμου· συναθροισμὸς πολλὸς ἑορτα-
 ζόντων καὶ οὐ δύναμαι μείναι, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀκάτιον, ἐν ᾧ ἔπλευσα
 καὶ ἤλθον ὧδε, ἀναμένει με". καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰρηκότος, ὤρ-
 μησεν μὲν αὐτὸς τοῦ ἐξίεναι, ὁ δὲ νοσῶν διυπνισθεὶς λέγει τοῖς
 ἀδελφοῖς, τοῖς πλησίον αὐτοῦ καθεύδουσιν· "Ἐγείρεσθε, κράξατέ
 μοι τὸν νεώτερον, τὸν ἐξεληθόντα ἱατροῦ, πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν
 ἐν τῷ ἀκατίῳ καὶ μέλλειν αὐτὸν ἀποπλεῖν". τῶν δὲ λεγόντων

1 ἀλωρήσαντος C 2 ἡμιθανεῖ C 3 ἐξ' ὀγκώθη C || ὀδονηρῶς C 4 ἐπιει-
 κανῶν καὶ πόν C 5 τὸ inserui || ἀνανήφας C 7 ἰδιωμένον con. Kurtz, ἰδρω-
 μένον C 8 ἐγγίσαντα τῇ κλίνῃ C 10 ὄσεια C 12 ὀρώμενόντων C 15 ὤθει-
 σέν C 19 προτρέπασθαι C 25 μείναι, ἐπειδὴ*: μίπειδῃ C 26 ἀναμένει C ||
 εἰρηκότως C 28 ἐγείρεσθαι κράξαται C 29 πρὸ τοῦ*: πρόστου C 30 μέλλειν C

"Οὐδεὶς εἰσῆλθεν ὧδε", αὐτὸς ἐπέτρεπεν ὀργίλως λέγων· "Δρά-
 μετε πρὸ τοῦ ἀποπλεῦσαι τὸ ἀκάτιον". τῶν δὲ δραμόντων ἕως
 τοῦ παραθαλασίου, ἤρρον τὰς πόρτας ἀσφαλισμένας· ἀνοίξαντές
 τε αὐτάς, ἐξεληθόντες οὐδένα εὗρον κατατοχεῖν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ·
 ὡς ἀπὸ ολίγου δὲ διαστήματος ἄλιεῖς ἐθήρευον· οὓς ἐπηρώτων,
 εἰ εἶδον ἀνελθὸν ἀκάτιον ἢ ἐξεληθόν· καὶ εἰρήκασιν μηδένα ἑωρα-
 κέναι, οἵτινες ὑποστρέψαντες ἀπήγγειλαν ταῦτα αὐτῷ τῷ νοσοῦντι·
 ὁ δὲ νοσῶν κατὰ διάνοιαν λογισμῷ παλαιάσας ἔγνω τὴν ἐπιστάσιαν
 ἐν αὐτῷ γεγενῆσθαι τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ
 Ἀρτεμίου· καὶ ἰλαρὸς γεγινὼς καὶ γεγιθῶς ἐποίησεν λειτουργίαν
 καὶ περὶ ὦραν πέμπτην ἐτράπη εἰς ὕπνον ὁ νοσῶν καὶ πάλιν
 ὄρα τὸν αὐτὸν ἄνδρα κατὰ τὴν αὐτὴν ὁμοίωσιν, οἷαν τὸ πρόηγ.
 λέγοντα αὐτῷ· "Πῶς ἔχεις"; ὁ δὲ ἐδόκει λέγειν αὐτῷ· "Διὰ
 τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου εἰς τὸ κάλλιον ἔχω".
 καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· "Ἀνεχώρησας, δέσποτα, καὶ οὐκ ἠνέσχου μεί-
 ναι τὴν πρώτην κἀθοδον". ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· "Οὐκ ἠδυνάμην μεί-
 ναι, ὅτι σὺνάεις ἦν καὶ συνδρομῇ μεγάλῃ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου,
 καὶ ἀνάγκη μοι ἦν πᾶσιν τρόποις ἐκεῖσε εὐρεθῆναι". καὶ τοῦτο
 εἰπὼν πάλιν ἐσφράγισεν αὐτὸν κατὰ τὴν προτέραν τᾶξιν τῷ τιμίῳ
 σταυρῷ· καὶ διυπνισθεὶς ἤρρεν ἑαυτὸν ὀλοτελῶς ὑγιῆ ὄντα, καὶ
 ἐπυθάνετο παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ὅποια ἡμέρα ἐστίν. καὶ ψηλαφή-
 σαντες τὸ συναξογράφην ἤρραν, ὅτι ἡμέρα τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου
 Ἀρτεμίου, εἰκάς τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἦν καὶ ἔγνω, ὅτι ὁ ἅγιος
 Ἀρτέμιος ἐπεσκέφατο αὐτὸν, καὶ ἤρχετο λέγων· "Ὁ θεὸς τοῦ
 ἁγίου Ἀρτεμίου, ἀξίωσόν με καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ ἀπάσασθαι λείψανα·
 καὶ ἦθελον θυνάμειος ἔχειν τοῦ μυρίσαι αὐτά". καὶ ταῦτα αὐτοῦ
 λογιζομένου, ὄρα αὐτῇ τῇ νοκτὶ τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον λέγοντα αὐ-
 τῷ· "Τί θέλεις ἰδεῖν τὰ ὀστᾶ μου καὶ δυσπιστία συνέχῃ; εἰ ἰδέ-
 σθαι αὐτὰ θέλεις, ἐλθὲ ὅπου κεκληρωμένος εἶ, καὶ θεωρεῖς αὐτά".
 ὁ δὲ ἔρχεται ἐν τῇ αὐτῇ ἐβδομαδίᾳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρόμου.

1 ὀργίλως C || δράμεται C 3 ἀσφαλισμένας pro ἰσφαλισμένας 5 ἐπιει-
 ρώτων ἐπὶ ἕρον C 6 ἑωρακέναι C 8 παλαιάσας C 9 γεγενῆσθαι C 12
 οἰκάντων C 15 ἀνεχώρησας C || μείναι C 16 οὐκ ἠδυνάμην μείναι C 19 ἐσφρα-
 γισεν C 21 ἐδελφῶν C 22 συναξογράφην ἤρραν C 23 ἡκόστω C 26 μυ-
 ρίμαι C 28 δυσπιστία συνέχει, εἰ, ἴθεσθαι C 29 καὶ κληρωμένος C 30 ἐβδο-
 μάδῃ C

ἦν οὖν παννουχίς, καὶ ἐν τῷ καθέζεσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερατείῳ ἀπεκοιμήθη καὶ ὄρα δύο ἱερεῖς, οὓς ἐδόκει εἶναι τοῦ αὐτοῦ ναοῦ, ἐπιδόντας αὐτῷ κλειδὸν καὶ εἰπόντας· " Λάβε καὶ κάτελθε· ἄνοιξον, ὡς ἐπετράπημεν, καὶ ποιήσον ὃ θέλεις εἰς τὰ λείψανα τοῦ μάρτυρος ". ὁ δὲ λέγει· " Ἀπομυρίσαι αὐτὰ ἤθειλον ". καὶ ἐδόκει 5 ἐν τῷ ὕπνῳ ἀνοίγειν τὴν σερὸν τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου καὶ ἀνοίξας, ὡς ἐπίλαμβάνεται μυρίζειν, ὄρα τὸν αὐτὸν ἄνδρα, ὃν ἐν τῇ νήσῳ ἦν ἑωρακώς (ὃς καὶ ἐπεσκέψατο αὐτόν), ἀνακείμενον καὶ ἀνακαθίσαντα, ὥστε τὸν ποτὲ νοσοῦντα δεκασάμενον ἐκστῆναι καὶ εἰπεῖν αὐτῷ· " Τί ἐν κῦρι; πῶς ἤλθες ὧδε; οὐκ εἶ αὐτὸς ὁ ἰατρεύσας 10 με ἐν τῇ νήσῳ "; καὶ εἶπεν· " Ναί· τοῦτο δὲ ἐποίησα, ἵνα πεισθῆς, ὅτι ἐνθάδε εἰμὶ καὶ ὧδε τὰς οἰκήσεις ποιοῦμαι ".

Θαύμα μα. Ἐτερος παῖς ὀνόματι Πολυχρόνιος, ὁ καὶ Στέφανος, ὢν ἐτῶν δεκαοκτώ, ἤλγησεν τὸν ἀριστερὸν αὐτοῦ δίδυμον ἐξαπίνης· καὶ περιφρονήσας ἑαυτοῦ, βαρῆματα βασιτάζων, χεῖρον 15 ἔσχεν, ὥστε ὀγκωθῆναι τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ πλείω. θαμβηθεὶς οὖτος, ὑπὸ τινων εἰσηγηθεὶς, ἀπῆλθεν ἐν τῷ προδηλουμένῳ τοῦ Προδρομοῦ ναῶ παραμεῖναι τῷ ἁγίῳ ποιήσας τε τὰ ἐν εἶθει ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ περὶ ὧραν δεκάτην τῆς ἡμέρας ὠδυνήθη τὸν δίδυμον αὐτοῦ, ὥστε καὶ φωνὰς θρήνων ἀφιέναι αὐτόν, ἔξαιτούμενον τὸν ἅγιον ἐπισκέψασθαι αὐτόν. τούτου τὰς ὀδύνας ἀκούων ὁ προσμονάριος ἔφη αὐτῷ· " Ἐπὶ τὸ μέρος, ὃ ὀδυνᾶσαι, θὲς ἑαυτόν· ἴσως ὁ πόνος θραύει ". ὁ δὲ οὕτως ποιήσας ἦσθετο βραχέος πόνου, ὅτι ἐκουφίσθη. καὶ τῇ δευτέρᾳ νυκτί, κοιμωμένου αὐτοῦ 20 πλησίον τῶν τοῦ σκευοφυλακίου θυρῶν, ὄρα ἐν τῷ ὕπνῳ αὐτοῦ τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ἐστῶτα εἰς τὸ θυσιαστήριον ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, κατέχοντα ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χεῖρὶ ἱατρικὴν σμίλην χρυσοῦν καὶ προσκυνήσαντα τὴν αὐτὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ (ὅτε ἀνένευσεν προσκυνήσας) ἐπιτεθεικότα ἦν ἐκράτει σμίλην ἐν τῇ αὐτῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ καὶ πάλιν ἐπάραντα αὐτὴν καὶ ἐξεληθόντα 30 τὸ τε ἅγιον θυσιαστήριον καὶ τὸ κάγκελλον, τὸ πλησίον ὃν τοῦ

σκευοφυλακίου, ἐνθα καὶ κατέκειτο ὁ νοσῶν, καὶ ἀποστάντα ἐκείσε καὶ ὅτι ἐσήκωσεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ τοῦ νοσοῦντος, καὶ τῇ σμίλη τῇ χρυσοῦ, ἦν ἐκράτει, γυρεύσαντα κατὰ πάσης τῆς σαρκὸς τοῦ δίδυμου, οὗ ἠσθένει, εὐστρογγύλως ὡς ἐπὶ τοῦ γράμματος, 5 ὡς ἂν τις ποιήσῃ Ο, ἐβδομήκοντα· καὶ τῷ σχήματι τούτῳ τρίτον τὴν σμίλην ἐπιτεθεικότος τοῦ ἁγίου, ἤκουσεν αὐτοῦ εἰρηκότος· " Ἡ ἁγία Τριάς, ἣ τὰ πάντα συστησαμένη τὰ ὀρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, ἣ τοὺς πάντας περιποιουμένη καὶ τοὺς νοσοῦντας ἐπισκεπτομένη, αὐτὴ σε ἴαται ". καὶ ἐν τῷ λέγειν τὸν ἅγιον ταῦτα ὁ νοσῶν δι- 10 υπνίσθη, καὶ ἀνακρίνων ὃ ἐώρακεν ἐπιρρίπτει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν δίδυμον, ὃν ἤλγει, καὶ ἤϊρεν αὐτόν ὑγιῆ καὶ δόξαν ἔδωκεν τῷ θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι. ἔθετο δὲ παρ' ἑαυτοῦ ὀλόκληρον παραμεῖναι τὴν ἐβδομάδα ἐκείνην, καταλαβούσης οὖν τῆς ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου, ἐπιφωσκούσης τῆς ἁγίας Κυριακῆς, τινῶν συμβου- 15 λία ἔθηκεν ἑαυτὸν κάτω ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῶ· καὶ ἀνακείμενου αὐτοῦ, καθ' ἑαυτὸν συνέβαλλεν ἐν τῷ ἰδίῳ λογισμῷ περὶ τοῦ ὄνειρου καὶ ἐψήλαφα τῇ χεῖρὶ συνεχῶς τὸν δίδυμον αὐτοῦ, καὶ ἐδόκει ὅτι ἀκμὴν ἐνόσει τὸν δίδυμον αὐτοῦ. ταῦτα αὐτοῦ διαλογιζομένου καὶ τῆς παννουχίου ὁσολογίας ἐκτελουμένης, τρέπεται 20 εἰς ὕπνον, κατέχων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ δίδυμου αὐτοῦ, ἐφ' οὗ πρῶτην ἤλγει· καὶ ὄρα ἐν τῷ ὕπνῳ αὐτοῦ τὸν ἅγιον ὡς ἐκ τῶν χορῶν τῶν παννουχεύοντων ἐρχόμενον καὶ κατιόντα τὰ τῆς ἁγίας σοροῦ γραδίλια καὶ ἐπιστάντα τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἀνέκειτο, καὶ εἰρηκότα αὐτῷ· " Τί ἀναβάλλη καὶ ψηλαφᾷς τοὺς δίδυμους 25 σου καὶ ἄχθη καὶ δυσφορεῖς καὶ μένεις διακατέχων αὐτούς τῇ χεῖρὶ σου; ὑγιάνας καὶ ὑγιῆς εἶ τῇ σφραγίδι, ἣ ἐσφραγίσθης, τῆς ἁγίας παντοδυνάμου Τριάδος ". ὁ δὲ σὺν τῷ λόγῳ διυπνισθεὶς καὶ τὰ τοῦ θαύματος ἐνοσῶν, καὶ ὅτι ἄπερ ἐνενοίει κατὰ διάνοιαν γέγονεν τῷ ἁγίῳ καταφανέστατα, κατ' ἐξαίρετον τὰ τῆς χειρὸς 30 καὶ τῶν αἰδοίων τὴν ψηλάφησιν, ἃ ἐν τῷ κρυπτῷ ποιεῖν ἐνόμι-

1 παννουχίς C || ἱερατίῳ C 3 ἐπιδότας C || κληρῶν C 5 ἀπὸ μορῆσαι C
6 σωρῶν C 8 ἀνακαθίσαντα C 10 τῆνέγκου C 11 πσθεῖς C 16
ἔσχεν *· ἔχεν C 17 ὑποτινῶν C 19 ὀδυνήθη C 20 ἀφιέναι C 23
βραχέως C 29 ἐπιτεθεικότα ἦν C 30 τραπέζει C || ἐπάραντα C

3 ἡέκρει C || πάσας C 6 ἐπιτεθεικότος C || εἰρηκότος C 9 αὐτῆρ εἶαται C
11 ἤλγη C 13 παραμῖναι C 14 συμβουλέα C 15 κατῶ C 16
ὄνειρου C 20 ὕπνον *· ὕμνον C 21 ἤλγη C 22 χορῶν C 23
γραδίλια C 24 ἐφρακῶτα C || ἀναβάλλει C 25 ἀγθῆ C 26 υγιῆση τῆς φρα-
γίδι ἦ C 30 αἰδῶν C

ζεν, ἐξαναστάς και ρίψας ἑαυτὸν εἰς τὸ ἕδαφος παρὰ τῆ ἁγία
 σοφῶ δόξαν δέδωκεν τῷ θεῷ τῷ δοξάζοντι τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μάρ-
 τυρας. ταῦτα ἐπράχθη τῷ δικτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ
 θεοστυρίκτου ἡμῶν δεσπότη Κωνσταντίνου, υἱοῦ μὲν Κωνσταντί-
 νου, ἐγγόνου δὲ Ἑρακλείου, μηνί Ὀκτωβρίῳ τετάρτῃ. πρὸς ταῦτα 5
 τί λέγετε οἱ τῆ Τριάδι μάχεσθαι μὴ αἰσχυρόμενοι; ἰδοὺ Ἀρτέμιος
 Τριάδος τύπῳ τοὺς νοσοῦντας σημειούμενος ἀνίστησιν αὐτοὺς κα-
 θιστῶν ὑγιεῖς. οἱ χωρίζοντες τὴν ἀχώριστον, οἱ μερίζοντες τὴν
 ἀμέριστον, οἱ τολμῶντες χρόνους τιθέναι τῆ ἀχρόνῳ, οἱ ἐλαττοῦν-
 τες τὸν ἴσον τοῦ πατρὸς, οἱ ἀνόμοιοι λέγοντες τὸν ὅμοιον τοῦ 10
 πατρὸς κατὰ Ἐννόμιον καὶ ἀνόμοιοι ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν καὶ φαῦ-
 λον μὴ ναρκοῦντες λέγειν (Μαρκίων καὶ οἱ αὐτοῦ φιληταί) τὴν
 φύσει καὶ τῆ ἀληθείᾳ οὖσαν ὑπεράγαθον, φιλόανθρωπον καὶ εὖ-
 σπλαγγχον, εἰ, ὡς φατε λῆροι, ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν καὶ φαῦλον 15
 εἶναι, πῶς διὰ τοῦ αὐτῆς ἀγαπητοῦ Ἀρτεμίου ἐγγαραττομένη ἡ
 ἁγία Τριάς ἐπὶ τοῖς θειοπαθοῦσιν τὸ ἔμφροτον τῆς ἀγαθότητος
 αὐτῆς ἐνδεικνυμένη φιλαγάθως τὸν νοσοῦντα ἀνέστησεν καὶ Ἀρ-
 τέμιον διὰ τοῦ θαύματος τῆς Τριάδος εἶναι ὁοῦλον παρέστησεν;
 τοῦτο λέγω ὑμῖν περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ὃ λέγειν φευκτέον ὅμως 20
 δι' ὑμᾶς τοὺς ταύτης χωριστάς καὶ μεριστάς λέξω καὶ εἶπατε·
 ὁ εἰς τῆς ἁγίας Τριάδος, ὃ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ
 θεὸς αὐτὸς εἶργεν· "Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὃ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ καταβάς". ἄρτος ἐκ τριῶν συνίσταται, ἀλεύρου, ὕδα-
 τος καὶ ἄλατος. ταῦτα ζυμωθέντα ἀποτελοῦσιν ἄρτον ἕνα. οἱ οὖν 25
 τῆ Τριάδι ἀνοφθαλμοῦντες καὶ αὐτὴν ζυγοστατοῦντες χωρίσατέ
 μοι τὸν ἐκ τριῶν συνσταμένον ἄρτον, τὸ ἀλευρον ἰδίᾳ καὶ τὸ ὕδωρ
 ἰδίᾳ καὶ τὸ ἄλας ἰδίᾳ. εἰ δὲ τοῦ ἐνὸς ἄρτου τὴν οὐσίαν ἀποχω-
 ρίσαι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν, ὃ μετὰ χεῖρας ἔχεις καὶ ὄφει ὀρᾶς
 καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ γέγονας ἄρτοποιός, πῶς τὴν ἀόρατον, πῶς 30
 τὴν ἀψηλάφητον, πῶς τὴν ἀκατάληπτον, πῶς τὴν ἀθάνατον, πῶς
 τὴν πρὸ αἰῶνων προὑπάρχουσαν, πῶς τὴν τὰ πάντα συστήσαμέ-

3 ἔπει=α. 659 6 λέγεται C 7 ἀνίστησιν C 8 καθίστον ὑγιεῖς C 14
 εἰσωφατέ C 16 θειοπαθοῦσιν C 19 φευκταῖον C 20 εἶπαται C 22 ἐπιή-
 κεν C || cf. Iohan. vi, 35, 41 24 ἄλατος C || ἀποτελλοῦσιν C 25 τριεῖς C
 26 τὸν] τῶν C || τῷ C 27 ἄλας C || ἀποχωρήσει C

νην μερίζειν ἐπιχειρεῖς, ἀχώριστον οὖσαν καὶ ἀμέριστον καὶ ἀδικί-
 ρετον; ὅρα Ἀρτέμιον τὸν ταύτης ὁμολογητὴν, τὸν πλοῦσιον τῆ
 φρονήσει καὶ εὐπορον τῆ συνέσει, τὴν ἐν Τριάδι θεύτητα προβαλ-
 λόμενον καὶ νόσους ἰώμενον. ἀλλ' ἐκείνοι φημοῦσθωσαν καὶ ταῖς
 5 αὐτῶν ἀσεβείαις ἀπολέσθωσαν· δοξάζοντες δὲ ἡμεῖς τὴν ἁγίαν πα-
 νόμνητον Τριάδα, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐπὶ τὰ τοῦ
 ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου ἀναδράμωμεν θαύματα.

Θαύμα μβ. Γυνὴ τις ἔσχεν υἱὸν νήπιον. οὗτος ἠσθένησεν
 τὸν διδύμον αὐτοῦ τὸν ἀριστερόν, ὃς ἦν καὶ ἐξωγκωμένος, καὶ 10
 ὑπελάμβανεν ὅτι αὐτὸν μόνον ἐνόσει· ὃ δὲ τοὺς δύο ἤλγει διδύ-
 μους. προσκαρτερούσης δὲ αὐτῆς, ἤγουν τῆς μητρὸς αὐτοῦ τοῦ
 παιδός, ἐν τῷ ναφῷ τοῦ Προδρόμου τῷ ἁγίῳ Ἀρτεμίῳ, θρήνους
 τε τοῦ παιδὸς ἀφορήτους ἐκ τῆς ὀδύνης ἀναπέμποντος, τῆς τε
 μητρὸς ὀδυνωμένης τὰ σπλάγγχνα, ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν φαίνεται 15
 αὐτῇ ὁ ἅγιος καθ' ὕπνου ἐν σχήματι ἱατροῦ κατέχοντος ὡς οὐα
 θήκην τινα ἐργαλεῖα ἱατρικά· ἅπαντα παρὰ τῆ στροφῆς, ἐν ἧ ἀνε-
 κειτο ἢ τε μήτηρ καὶ τὸ νήπιον, κενώσας ἔφη αὐτῇ, "Τί ἔχει
 τὸ παιδίον σου καὶ ὀδύρη σὺν αὐτῷ"; ἡ δὲ ἔφη "Τὸ αἰδοῖον
 αὐτοῦ τὸ ἀριστερόν νοσεῖ". λέγει αὐτῇ, "Ἀπογύμνωσον αὐτό, ἄφες 20
 ἰδοῦ". τῆς δὲ οὕτως ποιήσασης, ὡς εἶδεν αὐτό, ἔφη αὐτῇ, "Τοὺς
 δύο νοσεῖ τὸ παιδίον σου διδύμους", καὶ λαβὼν τῆ χειρὶ ἐν
 τῶν παρακειμένων ἐργαλείων, ὡς ὁρᾷ ἀπενεύχαι αὐτὸ ἐπὶ τὸν
 διδύμον τοῦ παιδός, ἔκραξεν ἡ μήτηρ γοερῶς· "Ἐγὼ εἰς ἱατρὸν
 οὐκ ἠνεσχόμην δοῦναι τὸ παιδίον μου, ἀλλ' ἤγαγον αὐτὸ εἰς τὸν 25
 ἅγιον Ἀρτέμιον, ἵνα αὐτὸς αὐτὸ ἐπισκέψηται, καὶ σὺ τί ποιεῖς,
 ἄνθρωπε; φρονέουσαι ἠλθες τὸ παιδίον μου"; καὶ ταῦτα μὲν ἡ μή-
 τηρ· ὃ δὲ τὸ ἐργαλεῖον προσήγγισεν τῷ διδύμῳ, πῆξας ὡσάν τις
 ἀπλὴν θέλων δοῦναι. καὶ τὸ παιδίον ἠσθάνθη καὶ ἔκραξεν· ἡ δὲ
 μήτηρ τῆ φωνῇ τοῦ παιδὸς ὀυπνισθεῖσα καὶ πρὸς τὸν ὄνειρον τὸν 30
 φόβον ἔχουσα, ὑπολαβούσα χειρουργηθέντα αὐτὸν εὐρεῖν αὐτὸν
 ἡμαχμένον, εἶδεν αὐτὸν ὄντα ὑγιῆ, μηδὲν κακὸν ἔχοντα, μηδὲ τὸν

3 τριεῖς C 4 φημοῦσθωσαν C 9 ἐξωγκωμένος C 10 ἠγῆ C 12
 θρήνους C 14 ὀδυνωμένης C 15 ὡσεῖα C 16 ἐργαλεῖα C 18 ὀδο-
 ρει C || αἰδοῖον C 19 ἄφες C 20 αἰδοῖον αὐτῷ C 21 ἐν*: ἕνα C 22 πα-
 ρακειμένω ἐργαλείων C 23 γοερῶς C 24 ὀυπνισθεῖσα C 27 ἐργαλεῖον
 πρὸς ἤγγισεν C 28 ἐσθάνθη C 29 ὄνειρον C

οιονδήποτε ἰχώρα, ἢ πύου σπύλον ἢ τομῆς· καὶ γνοῦσα τὴν τοῦ ἁγίου εἶναι θαυματουργίαν, δοξάζουσα τὸν θεόν, ἀπέπληθεν εἰς τὰ ἴδια χαίρουσα.

Θαῦμα μγ. Τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἄλλης γυναικὸς παιδίον ἤλγει τὸν δίδυμον αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου ἀσίγητον εἶχεν τὸν θρῆνον, καὶ ἦν σὺν τῷ τέκνῳ προσκαρτεροῦσα τῷ ἁγιωτάτῳ ναφί τοῦ Προδρόμου. αὕτη ἐώρακεν τὸν ἅγιον μάρτυρα Ἀρτέμιον ἐν τῷ ὕπνῳ αὐτῆς ἐπιθεωκῶσα αὐτῆ ἡ πασιλίην πλακουνταρικὸν καὶ εἰρηκῶτα αὐτῆ· "Ἐπίθεες αὐτὸ τῷ στόματι τοῦ παιδίου σου". τῆς δὲ δεξαμένης καὶ ὡς ἐρρέθη αὐτῆ ποιούσης, ἔχων ἕτερον ὁ δεδωκὼς αὐτῆ πασιλίην, συνέτριψεν αὐτὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ παλάμῃ καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τὸν δίδυμον, ὃν ἡσθένει τὸ παιδίον, δίκην ἐμπλάστρου, εἰρηκῶς τῇ γυναικί· "Οὐδὲν κακὸν ἔχει τὸ παιδίον σου, ἀλλ' ἐγερωθεῖσα εὐχαρίστησον τῷ σωτήρι ἡμῶν Χριστῷ, τῷ ἰασαμένῳ αὐτόν". καὶ σὺν τῷ λόγῳ διωπνίσθη, καὶ ἀνακαθίσασα, τὸν τε ὄνειρον τῆς τοῦ ἁγίου ὀπτασίας καθ' ἑαυτὴν ἀκριβολογοῦσα, ψηλαφᾷ τὰ αἰδοῖα τοῦ παιδίου καὶ ἤρπεν ἐν τῷ ἀλγοῦντι δίδυμῳ ἐμπλάστρον ἐπικαίμενον ἀπὸ κηρωτῆς μετὰ βράκους· ἀνασηκώσασα δὲ αὐτὸ ἤρπεν τὸ παιδίον ὕγιές, ἱλαρῶς ἡρεμοῦν· ἐγερωθεῖσα τε ἔτριψεν ἑαυτὴν σὺν τῷ τέκνῳ ἔμπροσθεν τῶν θυρῶν τοῦ σκευοφυλακίου, ἐνθα ἱσταται ἡ πάνσεπτος τοῦ Σωτήρος εἰκὼν, εὐχαριστοῦσα τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι, τοῦ διὰ τοῦ μάρτυρος αὐτοῦ ποιούτος παράδοξα πράγματα.

Θαῦμα μδ. (Τ)ῆς χαλκοτύπος ὀνόματι Γεώργιος, ὡς ἐτῶν τριάκοντα, ἡσθένησεν τὸν δεξιὸν αὐτοῦ δίδυμον, ἔχων αὐτὸν ἐξωκωμένον, καὶ ταῖς δόξαις συνείχετο, ὀδυρμοῖς καὶ στεναγμοῖς καὶ θρήνοις συγχοπτόμενος, ἀνακαίμενος εἰς τὸν ἴδιον οἶκον μένων καὶ μονώτατος. τινὲς οὖν συνήρουν αὐτῷ δοῦναι ἑαυτὸν ἱατρῶν, ἐπὶ τῷ ἀποτεμεῖν ὃν ἡσθένει δίδυμον· ὁ δὲ ἐκ μόνης τῆς ἀκοῆς νερικήσας ἀνέκραξεν· "Οὐαὶ μοι, ἐπὶ τὸ ἀποθανεῖν με προτρέπεσθε!

1 ἡ πύου *· ἡ πύου C 7 αὐτῆ C 8 πασιλίην C || εἰρηκῶτα C 11 πᾶσι-
σπύλον C 12 ἡσθενῶσα C 15 ἀνακαθίσασα C 16 ὄνειρον C 17 παι-
δίον C 18 ἐπικαίμενον C || βράκους C 19 ὕγιές *· ὕγινη C || εἰλαρῶς εἰρημοῦντα C
25 ἐξήκωμενον C 27 μένον C 28 μονώτατος, τινένεσον C 29 ἀποτεμεν
C || ἀκούης C 30 προτρέπεσθαι C

ἱκανοὶ γὰρ ἡστόχησαν δόντες ἑαυτοὺς ἐπὶ τὸ κηλοτομεῖσθαι". ἄλλοι πάλιν πείραν ἔχοντες τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου συμβουλευούσιν αὐτῷ ἀπελθεῖν καὶ προσπαρμεῖναι τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ σοφῷ, ἀφηγησάμενοι αὐτῷ καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ θαυμάτων· ὁ δὲ πίστευε καὶ ἐλπιδι ῥωσθεῖς ἐρχεται ἐν τῷ πολλάκις εἰρημένῳ τοῦ Προδρόμου ναφί, συνεχόμενος τοῖς πόνοις. ποιεῖ τὰ ἐν ἔθει γινόμενα τῷ τόπῳ, καὶ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ καλέσας τὸν προσμονάριον λέγει αὐτῷ· "Καὶ ταῖς δόξαις συγχοπτομαι καὶ τὴν φροντίδα ἔχων τοῦ ὀσπιτίου μου τιμωροῦμαι, μήπως σῦλα ὑπομείνω, καὶ βουλής εἰμι ἀπελθεῖν εἰς τὸν οἶκόν μου· σιαίνω γὰρ καὶ τοὺς ἐνταῦθα κατακειμένους, μὴ ἡρεμῶν ἐκ τῶν συνεχόντων με πόνων". λέγει αὐτῷ ὁ προσμονάριος· "Ἐὰν ἀπέρχῃ, μὴ ἀπογῶς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, ἀλλ' εἰς τὸν θεὸν καὶ τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον ἔχε τὸν νοῦν σου καὶ αὐτὸς ἐπισκέπτεταί σε· ἱκανοὺς γὰρ παραμείναντας ἐπὶ καιροὺς καὶ ἀπράκτους ἀναχωρήσαντας εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐκεῖ αὐτοὺς ἐπεσκέψατο, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἐν Ῥόδῳ". καὶ διηγήσατο αὐτῷ, ὅσα κατέλαβεν εἰπεῖν, ὧν πείραν ἔσχεν. τούτοις πεισθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ φαίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος τοῦ Χριστοῦ θεράπων Ἀρτέμιος ἐν σχήματι ἱατροῦ, ὃν ὑπελάμβανεν εἶναι κηλοτόμον ἐπιφερόμενον ἐργαλεῖον ἱατρικὸν καὶ σφήκιωμα· καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ αὐτοῦ ἐθεώρει, ὅτι ἐδέσμευε τῷ σφήκιωμτι τὸν βαστακῆτρα τοῦ ἀριστεροῦ δίδυμου καὶ οὐχὶ τοῦ δεξιοῦ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἐν σχήματι ἱατροῦ φανεῖς αὐτῷ· "Κράτει τὴν μίαν ἀρχὴν τοῦ σφήκιωματος". ὁ δὲ ἐπελάβετο καὶ ἐκράτει τὸ σφήκιωμα. λέγει αὐτῷ· "Τὸν δεξιὸν δίδυμον πανῶ, θέσποτα, καὶ τὸν ἀριστερόν μου δεσμεῖς". ὁ δὲ ὀρώμενος αὐτῷ ἱατρὸς λέγει τῷ ἀσθενούντι· "Σῦρον τὴν μίαν ἀρχὴν". λέγει αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· "Οὐαὶ μοι, ἀπολινῶσάι με ἔχεις καὶ ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέρας οὐκ ἔνι λύσαι τὴν ἀπολινῶσιν, ὡς μακιδάνω, καὶ ὁ ἔφυγον δειλιῶν, εἰς αὐτὸ πάλιν". ὁ φαινόμενος ἱατρὸς· "Σῦρον

1 ἱκανοὶ C || ἐπιτῷ κηλοτομεῖσθαι C 3 προσπαρμεῖναι C 4 ἐλπιδει C
5 πολλάκις C 6 τανέναιθε C 8 συγχοπτομαι C 9 ὑπομείνω C 11
συνεχόμενον C 12 ἀπέρχῃ C 14 ἐπισκέπτεταί σε· ἱκανοὺς γ· παραμείναντας C
16 ἐναλεξανδρεία C 18 πίστευε C 20 κηλοτόμον C 21 ἐργαλεῖον C ||
σφήκιωμα C 22 σφήκιωμτι C 24 σφήκιωμα C 25 σφήκιωμα C 28
με] μαι C 30 δειλιῶν, εἰς αὐτὸ C

μόνον". καὶ ὡς ἔσυρεν ὁ νοσῶν τὴν μίαν ἀρχήν, κρατῶν ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος τὴν μίαν ἀρχὴν ἔσυρεν καὶ ἔδοξεν ἀποτεμεῖν τὸν δίδυμον αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ πόνου διωπνίσθη ἀγωνιῶν καὶ ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀνακρίνων τὸν ὄνειρον ῥίπτει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς δύο αὐτοῦ διδύμους, καὶ ψηλαφήσας αὐτοὺς εὗρεν ἑαυτὸν ὡς 5 ἐκ γενετῆς ὕγιη καὶ τὸ σφήκωμα δεδεμένον ἐν ἀληθείᾳ εἰς τὸν ἀριστερόν αὐτοῦ δίδυμον. καὶ ἐλθὼν ἔωθεν ἠὲ χαριστήσεν τῷ θεῷ καὶ τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ μεγαλομάρτυρι καὶ θαυματουργῷ Ἀρτεμίῳ. ἴδετε, πηλίκη χάρις, ἀγαπήτοί, δέδοται Ἀρτεμίῳ τῷ μεγαλομάρτυρι, χάρις ἡμῖν οὐδέποτε λήγουσα· Χριστὸς γάρ ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ 10 θεοῦ τοῦ ζῶντος. αὕτη ἡ χάρις πατέρας καὶ προπάτορας ἐδόξασεν· αὕτη ἡ χάρις προφήτας προφητείας ἐνέπλησεν· αὕτη ἡ χάρις τοὺς ἀγραμμάτους ἀλιεῖς ἀσφόδους τε καὶ ἀγλώττους ὄντας τῆς πάσης σοφίας ἐνέπλησεν καὶ τοῦ κόσμου διδασκάλους ἐποίησεν καὶ 15 θαυμάσια λάμπειν ἠξίωσεν· αὕτη ἡ χάρις τοὺς μάρτυρας πρὸς τὸν ἀγῶνα ἤλειψεν καὶ στεφανίτας ἀπέδειξεν· αὕτη ἡ χάρις ἐν τῷ αὐτοῦ δούλῳ ἐνοικήσασα Ἀρτεμίῳ κηρύττεσθαι αὐτὸν ἐν ταῖς θαυματουργίαις ἠδύοχησεν. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Θαῦμα μὲ. Ἐτέρα πάλιν γυνὴ τις ἔτεκεν τέκνον ἄρρεν, ὅπερ γεννηθὲν ἠρόρηθη ἔχον τὸν δεξιὸν δίδυμον ἐξωγαμμένον· ὄδυνω- 20 μένου τε καὶ θρήνοις συγκαπομένου, ἡ μήτηρ τοῖς μητρικοῖς σπλάγγνοις ἔπασχεν ὄδυνωμένη. πληρωσάσης οὖν αὐτῆς τῶν λοχίων τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, τινῶν πείραν ἐχόντων τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου καὶ τῶν αὐτοῦ θαυμάτων, συνεβόλευσαν αὐτῇ προσεδρεῦσαι τῇ σορῷ τοῦ ἁγίου, καὶ δὴ λαβοῦσα τὸ βρέφος ἔρ- 25 χεται ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρόμου καὶ ποιήσασα τὰ ἐν ἐθεὶ γινόμενα ἔμενεν προσκαρτεροῦσα· καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ὄρᾳ ἡ μήτηρ γυναικᾶ τινά εὐοπτοτάτην μοναχικὴν στολήν ἐστολισμένην· ὁ γὰρ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν ὅτε, γυναικῶν προκειμένων, τὴν ἁγίαν Φεβρωνίαν ἐπιτρέπει ὑπουργῆσαι τὴν θαυματουργίαν. ὄρᾳ ἡ μή- 30

3 διωπνίσθη C 4 ὄνειρον C 5 εὗρεν C 6 γενετῆς C || σφήκωμα C || ἀληθεία C 10 οὐδέποτε*: δέποτε C || λήγουσα C 11 προπάτορας C 15 θαυ-
μασία C 16 στεφανίτας C 20 ἔχον ἐξόγαμμένον C 21 θρήνοις συν-
καπομένου C || ἡ δὲ μήτηρ C 22 πλάγγνοις C || πληρωσάσης C 26 ποι-
ήσας C 27 ἔμενεν C

τηρ τοῦ καταβαροῦς βρέφους τινὰ γυναικᾶ ἐπιδιδούσαν αὐτῇ τρία ζίνζυφα, ἅτινα δεξαμένη ἔφαγεν τὰ δύο καὶ ἔμεινε τὸ ἐν κρατοῦ-
σα ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς. καὶ ἅμα ἔφαγεν τὰ δύο ζίνζυφα, διωπνίσθη. 5 ἔτυχεν δὲ τὸ βρέφος ἐπιζητῆσαι μαστόν, καὶ ἐν τῷ θηλάζειν αὐ-
τὴν τὸ νήπιον ἀνεμνήσθη τοῦ ὄνειρου καὶ τῶν ἐπιδιδόντων αὐτῇ ζινζύφων· θεωρεῖ καὶ τὸ ἕτερον ἔν, ὅτι ἦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς. ἔως οὖν τὸ βρέφος ἦν ἐν τῷ μαστῷ αὐτῆς, ψηλαφᾷ τῇ χειρὶ τοὺς διδύμους αὐτοῦ καὶ ἠῶρεν αὐτὸ σῶον καὶ ὑγιές καὶ ἡρεμοῦν καὶ ἐν ἰδιώματι ὄντας τοὺς διδύμους αὐτοῦ. καὶ τῆς ἡμέρας ἐπι- 10 φθασάσης, πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς πρὸς τὸ ἰαθῆναι παραμένουσιν ἔδειξεν τὸ ἐν ζίνζυφον, ὅπερ αὐτῇ κατ' ὄναρ ἀπέ-
στειλεν ὁ ἅγιος θαυματουργὸς Ἀρτέμιος διὰ τῆς ἁγίας καλλινί-
κου μάρτυρος Φεβρωνίας. λαβοῦσα οὖν τὸ βρέφος κατήλθεν ἐν 15 τῇ ἁγίᾳ σορῷ τῶν ἁγίων λειψάνων καὶ ἔρριψεν ἑαυτὴν ἀπλωτῆν
σὺν τῷ τέκνῳ εἰς τὸ ἔδαφος, εὐχαριστοῦσα τῷ θεῷ καὶ τῷ Προ-
δρόμῳ καὶ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι καὶ τῇ ἁγίᾳ Φεβρωνίᾳ. τίς πρὸς ταῦτα ἰκανοῖ ὅσον ὤφειλεν ἐγκωμιάσαι; πανταχοῦ ὁ μάρτυς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μιμεῖται· ἐλεεῖ, χαίρει, σφῆζει, 20 στέγει. ἀμήν.

2 ζίνζυφα C || ἔμεινε C 3 ζίνζυφα C 5 ἀνεμνήσθη τοῦ ὄνειρου||θητου-
όνηρου C 6 ζινζύφων C 7 ἔως con. Kurtz, ἦσως C 8 αὐτὸ σῶον*:
αὐτὰς ὁ ὦν C || ὕγιη C 10 ἐαθελίνα C 11 ζίνζυφον C 17 ἐικανεῖ C
18 μιμηταί, ἐλεεῖ C || στέγει C

II.

ΕΚ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΡΤΕΜΙΟΥ.

1. Οὗτος ὁ μακάριος Ἀρτέμιος δοῦξ καὶ αὐγουστάλιος Ἀλεξανδρείας γενόμενος καὶ πατρικίως τιμηθεὶς ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως. τοῦ γοῦν ἀποστάτου Ἰουλιανοῦ δραζαμένου τῆς βασιλείας καὶ τοὺς χριστιανούς τιμωρουμένον ἐν Ἀντιοχείᾳ, αὐτόκλητος εἰς τὸν ἀγῶνα ὁ μακάριος ἔρχεται καὶ τὴν παρανομίαν αὐτοῦ διελέγξας τύπτεται βουνεύροις ὤμοις καὶ τριβόλοις ὀξέσι τὸν νῦτον ξέεται, καὶ ὀγκίνους τὰς πλευρὰς καὶ τὰ βλέφαρα διαπεύρεται, καὶ ὑπὸ λιθοξόων πέτρας μεγίστης διαιρευθείσης μέσον ἐμβάλλεται καὶ τῆς πέτρας μέσον ἀποληφθεὶς ὀφθαλμῶν στερεῖται· τὰ ἔγκατα τῆ γῆ συναλαμβάνονται καὶ τελευταῖον τὴν διὰ ξίφους δέχεται τελευταίον. ἀνεκομισθὴ δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ τὸ τίμιον ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τινος Ἀρίστου διακόνου καὶ κατετέθη ἐν τῇ Ὁσίᾳ.

2. Ἄνῆρ δὲ τις διδύμους ἔχων λίαν ἐξωγκωμένους καὶ ἐκ πάσης ἰατρικῆς μεθόδου λίαν ἀπηγορευμένους ἦλθε πρὸς τὸν ἅγιον κλαίον καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπιζητῶν. ἔπεσεν οὖν ἐν στρωμνῇ μέσον τοῦ ναοῦ καὶ μικρὸν ἀφυπνώσας, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἅγιος· "Ἰπόδειξόν μοι τὸ πάθος σου". ὁ δὲ ἐσχημάτισεν ἑαυτὸν εἰς ὑπόδειξιν, καὶ κύψας ὁ ἅγιος καὶ τοῦ ὄγκου τῶν διδύμων ταῖς ἀμφο-

Cod. Coisl. 304, s. xiv, f. 30. 10 cod. ὀγκίνους 9 ἀποληφθεὶς 12 Ἀρίστου] cf. *Delehaye*, *Synax. Eccles. C[on]politanae*, p. 152. 16 cod. στρωμνῇ

τέραις χερσὶν εὐφυῶς περιδραξάμενος ἔσφιγγεν ὅσῃς δυνάμει εἰχεν. ὁ δὲ ἀσθενῶν μεγάλως ὀδυνηθεὶς καὶ τὸ οὐαὶ ἀνακράξας, ἔξυπνος γενόμενος εἶπεν ἑαυτὸν ὕγιῃ, δοξάζων καὶ εὐλογῶν τὸν θεόν.

3. Ἄλλος δὲ πάλιν τρεῖς κήλας ἔχων ἐν τοῖς διδύμοις, ἐλθὼν πρὸς τὸν ἅγιον καὶ παννουχέσας ἀνεκλίθη πρὸς ὕπνον· καὶ φανεῖς αὐτῷ ὁ ἅγιος καὶ τὸ πάθος γυμνώσας καὶ ψηλαζήσας ταῖς χερσὶν κατεσφράγισεν αὐτό, καὶ νύξας τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀσθενῶν ἔξυπνος γενόμενος εἶπεν ἑαυτὸν ὕγιῃ:

4. Ἄλλος δὲ πάλιν ὕδροκλήτην ἔχων μεγάλην προσῆλθε τῷ ἀγίῳ, καὶ τούτου κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ ἅγιος μετὰ ξίφους περισχίσας τὸ πάθος δυσωδίαν τοῦ ὕγρου οὐ μικρὰν ἐκκενωθέντος προσέφερεν. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ ἀσθενῶν εἶρε μὲν ἑαυτὸν ὕγιῃ, τοὺς δὲ χιτῶνας αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος δυσωδίας καὶ σήψεως καὶ πολλῆς ὑγρότητος γέμοντα.

5. Ἄλλος πάλιν νεοστὶ ἀπὸ Ἀφρικῆς ἐλθὼν καὶ τοῦ καταλόγου τῶν θαυμάτων ἀπὸ τινος διηγουμένου ἀκροασάμενος, ἐν τῇ Ἀφρικῇ συγγενῇ κεκτημένος βάρει τῶν διδύμων τὸ ζῆν ἀπολεγόμενος, ἀδιστακτικῶς πιστεύσας καὶ τὰ πρὸς παννουχίδα ἐπιτήδεια συλλέξας ἔδραμε πρὸς τὸν ἅγιον· καὶ πληρώσας τὴν παννουχίδα καὶ ἔλαιον ἐκ τῆς φωταγωγῆς λαβῶν ὑπέστρεψεν, ἔνθα προσέχθεις καταμένων ἦν. ὁ δὲ ἅγιος τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὴν Ἀφρικὴν καταλαβὼν καὶ τῇ κλίτῃ τοῦ πάσχοντος ἐπιστάς φησι πρὸς αὐτόν· "Ἐπειδὴ ὁ σὸς συγγενὴς περὶ σοῦ ἐν τῷ Βουλαντίῳ ἤξιωσεν, ἔσο ἀπὸ τοῦ νῦν ὕγιης". ὁ δὲ διυπνισθεὶς καὶ εὐρών αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ ὕγιῃ, δόξαν τῷ παντοκράτορι ἐδίδου θεῷ. μὴ γνοὺς δὲ παρὰ τίνος τὸ τοῦ θαύματος γέγονεν ἐξαισίον, τὴν ἡμέραν σημειωσάμενος καὶ τῷ μηνυθέντι προσγενεὶ αὐτοῦ διὰ γραφῆς τὴν ἑαυτοῦ ὑγίειαν δηλώσας ἐξέπληξε τούτου ἀκούσαντα, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ, ἐν ᾗ ἡ παννουχὶς ἐγένετο ἐν τῷ Βουλαντίῳ, ἐν Ἀφρικῇ ὁ ἅγιος τὸν νοσοῦντα ἴασατο. καὶ δραμῶν πρὸς τὸν ἅγιον αὐτὴς ἀξίαν ἐδίδου τὴν εὐχαριστίαν, καὶ τοῖς παροῦσι τὸ θαῦμα ἐκδηγοῦμενος

γράφει παρευθὺ καὶ τῷ ἰαθέντῃ τὴν τε ἀκολουθίαν τοῦ πράγμα-
τος καὶ τὸ τοῦ ἁγίου ὄνομα.

6. Ἐτερος πάλιν ἐν τοῖς αὐτοῖς παιδογόνοις βάρει οὐ φορη-
τῷ πιεζόμενος καὶ προσμένων τῷ τοῦ ἁγίου ναφ̄ οὐ μικρῶς
ὄχλει τὴν ἴσιν ἐπιζητῶν· ὁ δὲ ἅγιος φανεῖς λέγει πρὸς αὐτόν· 5
“ Ἄπελθε εἰς τὸν χαλκέα Ἰωάννην τὸν γειτονοῦντά σοι, καὶ τῆς
κῆλης σου τῷ ἄκμονι τούτου ἐπιτεθείσης, αὐτὸς ἐκπυρώσας σφύ-
ραν σιδηρᾶν καὶ δοὺς αὐτὴν μετὰ δυνάμει εὐθὺς ἴασεται σε”.
τοῦ δὲ πάσχοντος πρὸς τὴν ὄπτασίαν μὴ βουλομένου τοῦτο ποιῆ-
σαι, πρὸς δὲ καὶ ἐτι δυσχεραίνοντος, πάλιν φανεῖς ὁ ἅγιος τὰ 10
αὐτὰ ὑποτίθεται ποιῆσαι· ὁ δὲ καταπειθὴς οὐκ ἦν. ἐκ τρίτου δὲ
φανεῖς ὁ ἅγιος τὰ αὐτὰ ὑποτίθεται ποιῆσαι καὶ λέγει πρὸς αὐ-
τόν· “ Πίστευσον, ἀδελφέ, εἰ μὴ ποιήσεις ὅπερ σοι εἶπον, οὐκ ἂν
ποτε ἰαθῆσῃ”. ὁ δὲ καὶ μὴ θέλων προσῆλθεν ἐξ ἀνάγκης τῷ χαλ-
κεῖ, καὶ τῆς κῆλης ἐπιτεθείσης τῷ ἄκμονι, τῇ καταβάσει τῆς πε- 15
πυρωμένης σφύρας, ἐπεὶ καὶ συνεστάλῃ πρὸς ἑαυτὸν ἀφανὲς τὸ
πάθος γέγονεν, ἐφ’ ᾧ τὸν ἄκμονα καὶ μόνον ὑπὸ τῆς σφύρας
κρουομένην· κάκεινοι τὸ παράδοξον ἐκπλαγέντες τοῦ θαύματος δό-
ξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ θεῷ τῷ δοξάσαντι τὸν μάρτυρα ἀνε- 20
πεμφαν.

7. Ἀλλὰ καὶ ἐκ πίστεώς τις κηρὺς λαβῶν καὶ ἔλαιον τὴν
πρὸς τὸν ἅγιον διώθειε τρίβον, καὶ διερχόμενος ἠρωτήθη παρὰ του
τῶν τὴν ῥαπτικὴν τέχνην μετερχομένων· “ Ποῦ πορεύῃ, προσφι-
τατέ μοι, κηρὺς φέρων καὶ ἔλαιον”; τοῦ δὲ περιπαθῶς φήσαντος,
“ Εἰς τὸν ἅγιον Ἀρτέμιον παρεῖομαι λειτουργήσων”, μικρὸν ἐκεῖνου 25
παρελθόντος, ἀνέκραξεν ὁ ῥάπτῃς γελοῖως λέγων· “ Ὁ θεῖνα ὑπο-
στρέφων φέρε μοι κῆλην”. ὁ δὲ ἀφικόμενος πρὸς τὸν ἅγιον καὶ
τὴν θείαν ἐκτελέσας μυσταγωγίαν ὑπέστρεφεν οἴκαδε. ἐν ὄσῳ δὲ
τὴν προκειμένην αὐτῷ τρίβον ὄθειε, καὶ οἱ δίθυμοι τούτου ὑπο-
γαλᾶν κατ’ ὀλίγον ἤρξαντο· καὶ διὰ τοῦ διαστήματος, δι’ οὗ τὸν 30
προσφιλή ῥάπτῃν καταλαβεῖν ἔμελλε, τούτων ἐξογκωθέντων, μό-
λις ἤδυνήθη πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ ἐπεὶ ἄφρωνος καὶ σχεδόν

6 cod. γαλιεάν 7 τούτο || σφαίραν 15 ἄκμονι 16 σφαίρας 17 ἄκ-
μονα || σφαίρας 18 κάκεινους... ἐκπλαγέντας 23 προσφιλάτε sic in codice
29 τρίβον ὄθειε

ἄφρωνος ἦν, καὶ εἰς λόγους καὶ μάχας ἄμφω τὰ μέρη γεγονασιν,
ἐξ αἰτίας χάριν, κῆλην ἀποκομίσαι τῷ ῥάπτῃ, τοῦ παθόντος ἐπι-
σταμένου τηλικούτῳ βάρει πάθους ὑποπεσεῖν καὶ διαβεβαιούντος
μὴ ἄλλως παθεῖν, εἰ μὴ τὰ ληρώδη ἐκεῖνα καὶ γέλωτος ἄξια 5
ἐξεφωνήθησαν ῥήματα. καὶ τούτων οὕτω διαμαχομένων καὶ τῶν
παρευρεθέντων πυθιθανομένων μαθεῖν περὶ τῆς διαμάχης, ὁ τοὺς
διδύμους ἔχων βεβαρημένους διηγοῦμενος τὸν τρόπον καὶ τὴν αἰ-
τίαν τοῦ πάθους, εἰς βεβαίωσιν τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀληθείας κου-
φίσας ἃ ἐνεδέδυτο μετὰ θυμοῦ, πρὸς τὸ ὑποδειχθῆναι τοῖς ὀρώ- 10
σιν ἃ πέπονθε διὰ τῆς ἐπιλαλιᾶς τοῦ ῥάπτου, εὔρεν ἑαυτὸν ὑγιᾶ·
ὁ δὲ ἐταῖρος αὐτῷ ῥάπτῃς οὐαὶ ἀνακράξας ὑπέδειξε πᾶσι τὴν
ἀθρόως ἐπελθοῦσαν ἐξογκωσιν τῶν διδύμων. πάντες δὲ οἱ παρευ-
ρεθέντες τὴν ἀθρόαν ἐναλλαγὴν καὶ μετᾶστασιν ἰδόντες τοῦ πά-
θους ἐκθαμβοὶ γεγονασιν, καὶ τῷ μὲν θεῷ καὶ τῷ τούτου μάρτυρι 15
δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀνέπεμπον, τῷ δὲ πάθος ἀναδεξαμένῳ ῥά-
πτῃ “ Θάρσει” ἔλεγον, “ ἀδελφέ, καὶ μὴ λυποῦ· δικαία ἡ κρίσις
τοῦ θεοῦ· ὃ γὰρ ἐζήτεις, ἔλαβες”. ὅτι τῷ θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

III.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΟΜΑΡΤΥΡΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΛΟΥΚΙΑΝ

ΥΜΝΗΜΑ ΒΡΑΧΙΣΤΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ

1. Ἄλλαι μὲν ἄλλοις ἀβρύνονται θάλασσα, νῆροι καὶ ἤπειροι, οἷς ἐκάστη φυσικὸν τι τιμαλφὲς εἴληγεν, εἴτουν τερατωδестέρας γονῆς καὶ παρεκτρέχον τελεσφόρημα φύσεως, ὅποσον τὸ Γαδεираῖον ἐστὶ, τὸ πεπηγὸς τε καὶ νεκρὸν καὶ κρόνιον πέλαγος, καὶ νῆσος ἡ Ἰνδικὴ Τεπροβάνη, ἡ Βρεττανῶν τε Ουδερνία καὶ Ἄλουβίων, ἡ χώρα τε ἡ Κελτῶν καὶ ἕτεραι χώραι καὶ γαῖαι. ἐκάστη τούτων βρενθυομένη φιλοτιμήμασιν ὡσπερ εἴληγεν, ἡ μὲν ἀκαριαίῳ καὶ μονιαίῳ ἐνί, ἡ δὲ δυσὶν ἄλλοις τυχόν, ἕτερα δὲ τούτων πλείοσι, πᾶσι δ' οὖν πολλοστοῖς. οὕτω μὲν αἱ λοιπαὶ θάλασσα, νῆσοι καὶ ἤπειροι πολλοστοῖς τισιν ἢ ἐλαχίστοις ἀβρύνονται: σοὶ δὲ, ὦ ἱερὰ Σικελία, πολλὰ μὲν τερπνὰ δωρήματα φύσεως, πολλὰ δὲ τὰ ξενίζοντα, πολλὰ δὲ ἀνέκαθεν πράξεις ἥρωϊκαί, πολλὰ δὲ σεμνὰ διηγήματα: ὧν τὰ μὲν ἀρχαῖοι λόγοι γεγηρακότες ἐπέτρωσαν καὶ τῷ τοῦ μύθου κατεμελίτωσαν νέκταρι, τὰ

A = codex meus, membran. s. xii, f. 11°-17, 20-21. B = codex Mssanensis MB, f. 156^b-160^a. Titulus in B: Ἰωάννου τῆς ἐπέτης ὑμνήμα. εἰς τὴν παρθένου μάρτυρα τοῦ χυ. λουκίαν τῆς σαρακώσης ποι. ἐνὸ περ. 1 ἄλλοις A ἄλλαι B || ἀβρύνονται B || νῆραι B 2 ἤπειροι B 3 παρεκτρέχον A παρειστρέχον B 5 Ἰνδικῆς προβάνη A Ἰνδ. τὰ προβάνη B 8 ἐνί B 10 τισίν ἢ καὶ ἡκίστους, ἢ ἐλαχίστοις ἀβρύνονται B 11 οὖν B || μὲν < B 13 δὲ < B

δὲ αὐτοπροσώποις τοῖς φυσικοῖς διαλάμποντα κάλλεσιν ἢ τῆς ἀληθείας ἀνόθευτος ὠραιότες ὠραῖσεν· ἔλη γὰρ ὀλικῶς καὶ καθ' ὀλομέρειαν τεμμαχιζομένη ἄκραις καὶ χώραις καὶ πόλεσι καὶ ποταμοῖς καὶ λίμναις καὶ ὄρεσι, λόγοις καὶ μύθοις καὶ ἔργοις καὶ διηγήμασι: 5 τοὺς φιλακροάμονας ἐκ τῶν ὕτων ἀρτῆς χειρουμένη, τοὺς οἷς μὲν ἔργον ὁ λόγος τοῖς λόγοις, τοὺς οἷς δὲ φίλον οἱ μῦθοι τοῖς μύθοις, ἢ τοὺς οἷς ἔργον ὁ λόγος τοῖς μύθοις, τοὺς οἷς δὲ φίλον οἱ μῦθοι τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις μὲν τοὺς πράξεων ζηλωτάς, διηγήσασιν δὲ καινῶν ἀκουστάς. αὐτίκα γὰρ ἔλην σε τῇ Περσεφόνῃ δοθῆναι παρὰ Διὸς ἀνακαλύπτριαν οἱ μῦθοι νεανεύονται καὶ ἀρπαγῆν ἐντεῦθεν φασὶ Περσεφόνης παρὰ τοῦ Πλούτωνος καὶ Διμήτρος τῆς παιδὸς ἀναζήτησιν, καὶ Ἀνακλιθρίδα πέτραν καὶ τὴν Ἀρόνην, καὶ Κελεοῦ καὶ Μεταναίρας ξενίαν καὶ κυκῶνα, καὶ τῆς Ἰάμβης τὰ σκώμματα καὶ πρὸς Ἐλευσίνα προέλευσιν Διμήτρος 10 τρὸς τὰς ὑποθήκαις τοῦ Κελεοῦ· ἀκαεῖθεν λευκόπυλος ἐξ ἄδου τῆς Κόρης ἀναγωγὴ καὶ τελεταὶ Ἀθηναίων καὶ τὰ μυστήρια, καὶ οὗς ἐς ἡμέραν μετασκευαζομένη τοῖς θαυμάσιαις ἀκοῆς γαργαλίζοντα, κομμωτικοῖς πορνικοῖς ἐπεισάκτοις καὶ νόθοις τοῖς χρώμασι τὸν τῆς ἀληθείας ὠραϊσμόν ἐπικρύπτοντα· δέον γὰρ οὕτω φανῶς καὶ διαρρήδην εἰπεῖν, ὡς πρώτως ἐξ ἀπασῶν τῶν γαιῶν παρὰ Σικελίᾳ σίτος αὐτοματιζῶν εὐρέθη καὶ Ἀθηναῖοι τοῦτον μετακομισάντες παρὰ Ἀρόνην ἀροῦσι καὶ Ἐλευσίνα καὶ σπεύραντες λευκὸν τὸν στάχυν κομιζόνται, οἱ δὲ ἄλλως δῶρά τε ἀνακα- 25 λυπτῆρια τὴν Σικελίαν παρὰ Διὸς ἔφασαν καὶ ἀρπαγὰς ἐντεῦθεν τῆς Κόρης καὶ Διμήτρος ζήτησιν καὶ ὅσα φθάσας ὁ λόγος σκοτεινότερον διηγήσατο τῷ τοῦ μύθου καλύμματι.

2. Τοιαῦτα μὲν ὀλικῶς ὅσα σοι, Σικελία, σεμνὰ διηγήματα τεμμαχιζομένη δ' εἰς τριτημόρια μῶν ἢ Πελοπίδος ἢ πρὸς ἄρκτους

φυσικοῖς 1 φύσεως B 2 τε γὰρ B 3 τεμμαχιζομένη hic et infra AB 6 ἢ τοὺς, οἷς B 11 πλάτωνος B 12 ἀνακλιθρίδα AB || καὶ post. om B 13 ἀρόνην ἀροτρίσιν B || κυκῶνα A κυῶνα B 15 τὰς B 17 εἰς B 18 ἥπειροι, σκιρτήματα A ἥπατῆματα B 19 ἐπεισάκτοις B 20 ἀληθείας B || οὕτω A οὕτω B 22 παρασκευάζοντες B 23 ἄρην. τοῦ μετακομισάντες B || ἀρόνην B 25 ἐφθασαν A ἐφασαν B 27 σκοτεινότερον B 28 τὰύτα B || ὅσασι Σικελία B 29 δεῖσιν τριτημ. B || ἄρκτους B

ἔχει μὲν καινὰ διηγήματα, Πελοπίδος δὲ οὐ πλέον ἢ Πάχυνος, ἢ πρὸς ἐψῶν κειμένη, ἐν ᾗ τὸ κενήριον τῆς Τρωϊκῆς ἐκείνης γραῆς καὶ ἡ ἐπὶ σκαίῳ κυβερνήτῃ Ὀδύσσειος ἄκρα, Παχύνου δὲ οὐ πολλῶ πλέον Διλύβαιον, οὐ Αἰνειάδα καὶ Λίβυες ἐφ' ὅλοις εἴκοσι καὶ τέσσαρσιν ἔτεσι μάχας ἀλλεπαλλήλους ῥηγνόντες μάλις ὀφέποτε τῷ πολέμῳ πέρας ἐπέθεντο, ὅποια καὶ ὅσα περὶ τὴν πολιορκίαν ἐξεργασμένοι καταστρατηγήματα; ἐὼ τὸ παρά σοι γένος Κιμμέριον, "οὐς οὐδέποτε ἡἷλιος φασέων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν"· οὐ γάρ φημι τοὺς περὶ λίμνην Μαιώτιν καὶ τοῦ Σκυθίου Ταύρου τοὺς πρόποδας, οἳ ὅτε μὲν ἡλιοθερεῖς, ὅτε δὲ ἀνήλιοι. ἐὼ λίμνην Σιάχαρ, ἧς τῆ τῶν ὑδάτων ἄκρα οἶμαι λεπτότητι καὶ πᾶν καταπίπτον δένδρου φύλλον καταβαπτίζεται. τὴν λίμνην ἀφίημι τὴν ὡσπερ ἀπὸ τινος μηχανῆς εἰς γῆν ἀκοντίζουσαν τοὺς λοουμένους σφοῖς νάμασιν. ἀφίσταμαι τῶν ποταμῶν, τῶν ὀρών, τῶν ἐτέρων, ὅσοις τινὰ τοιαῦτα τελεσφορεῖται καινότεα· περιηγηταῖς ἀνδράσι καὶ χωρογράφοις καὶ οἷς σπουδὴ περὶ θαυμασίων συγγράφειν ταῦτα παρίημι, ὅποιοι ἦν Ἐρατοσθένης καὶ Στράβων, Πυθέας, Μαρῖνος, Διδώριος, Σωτίων, Πασίδιππος, Ῥηγῖνοι, Σιμμία, Φιλοστέφανοι καὶ ὁ μυρίας τούτων ἐσμός, ἵνα μὴ κατάλογον συγγραφέων ποιῶμαι. μεταβατέον δ' ἡμῖν ἐπὶ τε Κατάνην καὶ τὴν Συράκουσαν· καλοῦσι γὰρ ἡμεῖς αἱ πόλεις πρὸς ἑαυτὰς λαμπρῶ τῷ κηρύγματι.

3. Κατάνη μὲν οὐχ ὅπως ἡ μυθικῶς ἢ φυσικῶς Αἰτναίους κατατροφῆσαι μὲν διηγήμασιν, ἢ τυφῶνα πυροῦμενον ἐκέισε Διὶ ἀναπλάττοντες, ἢ κρατήρας Ἡφαίστου, ἢ τὸν σοφὸν ἐκείνον τὸν ἐξ Ἀκράγαντος ῥιφή τῆ πρὸς τὸ πῦρ ἀναλούμενον, τὸν Κωλυσανέμαν τὸν χαλκοπέδιλον, ἢ (ἵνα τι καὶ περὶ τοῦ πυρὸς φανῶμεν φυσικευόμενοι) ὡς σφραγγώδης, ναφιδώδης καὶ κισσηρώδης ἢ γῆ,

1 καὶ νᾶ B || πελοπίδος A πελοπίδος B || ἢ πάχυνος B 2 κειμένη B || ἐκείνης B 3 ἢ A ὁ B 4 λιλύβαιον. οὐ B || λείονες, ἐφολοισ B 5 ῥηγνόντες B 6 ὅποια καὶ B 7 ἐξεργασμένη καὶ κατὰ στρατηγήματα καὶ στρατηγικὰ διηγήματα B 8 cf. Odys. λ. 15—16 || φασέων B || ἀκτίνεσσιν B 9 λίμνιν μαιώτιν κ. τοῦσκυθιταύρου B 10 ἡλιοθερεῖς B || σιάχαν B 11 ἄκρα B || πᾶν om B 12 δένδρον B || καταβαπτίζεται B || ἀφίημι A παρίημι B 15 τελεσφορεῖται καινότεα B 17 πάρεμι B || ἐρατοσθένης B || πυθέας B 18 περιδιππος B || ῥηγῖνοι A ῥηγῖνοι B 19 ἑσμός B 20 ἡμῖν ἔστιν ἐπὶ B 26 κωλυσανέμαν A κωλυσανέμαν B 27 ἵνα τι A ἵνα τί B

πνεῦμα δὲ εἰς τὰ κενὰ καὶ κοῖλα ταύτης ἐγκλιθεῖσθαι στενοπόροις αὐλώσι πυροῦται βιαίως ὠθούμενον·— οὐ τούτων ἡμεῖς ἕκατι Κατάνη καλεῖ, οὐδὲ τὸ περὶ Ἄναπιαν καὶ τὸν Ἀμφίνομον θαῦμα πρὸς διηγῆσασθαι, ἀλλ' αὕτη μὲν Ἀγάθης μικρὸν ἐπιμνησθῆναι τῆς μάρτυρος, ἧς τοῖς θαύμασιν ὑπὲρ ἐπάλλεις καὶ πύργους πεπύργωται. Συράκουσα δὲ πόλις ἢ μεγαλόπολις οὐχ ὅπως μιν ὀμναιῖς Ἀρακδικῶ ποταμοῦ ὀδοῦχῆσαι μιν, διὰ πελάγους τοσούτου περῶντος ἀγράντου καὶ ἀμειγῶς τῶν Ἀμφιτρίτης λεχέων πρὸς τὴν ἐρωμένην Ἀρέθουσαν λίμνην ἐκείνης ἐγγύριον, οὐδὲ Μαρχέλλου πολέμων τὰς συρραγὰς καὶ Ἀρχμηίδους ἐκείνου τὰς μηχανάς, αἷς τριήρεις μὲν αὐτανδροῖ ἀνασπώμεναι πρὸς τὸ τεῖχος τὸ Συρακούσιον, εἶτα μετέωροι ἐκριπτούμεναι, αἱ δὲ λίθοις ἀνωθεν ἐκάστω ἀνδρὶ ἀμαξιαῖοις βαλλόμεναι, αἱ δ' ἐτι πορρώτερον ἐνορμίζουσαι ἀεροτόνοις σφενδόλαις, αἱ δ' ἐπὶ πλέον ἀφεστηκυῖαι ἐν ἐξαγῶνις κατόπροις ἡλιακαῖς ἀντανακλάσσειν ἐκπυρούμεναι αὐτανδροῖ τῷ θυφῶ παρεπέμποντο· οὐχ ἐπὶ τούτοις ἡμεῖς οὐδὲ Συράκουσα μεταπέμπεται. Λουκία δὲ ἡ ἀθηλόφορος, ἢ μεγαλόμαρτυς, ἢ καλλιπάρθενος, ἢ καλλιπαῖς, ἢ καλλίνικος, σφάξασα τὰ ἑαυτῆς θύματα, κρατήρῃ τε τὸν ἑαυτῆς οἶνον κεράσασα, ἐν ὀψηλῶ τῷ κηρύγματι ἐκ τῆς ἐψῶς, ἐκ νότου, ἀπὸ βορρᾶ καὶ δυσμῶν πρὸς πανθαῖσιαν καὶ πότον θυμῆρη ἐόρτιον μετακαλεῖται τοὺς φιλομάρτυρας καὶ μετῆς παρουσίας δημοθιοῖας ποιεῖ δειπνοκλήτορα. μῶν ἄρτους λευκοὺς με οἶσονε λέγειν καὶ βρώματα, βόας καὶ οἷς καὶ ὄρνις, ὅποιοι οἱ ἐκ Παιδῶν καὶ οἱ ἐκ Φάσιδος, τραγήματά τε καὶ μελίπηκτα καὶ ὠραῖα παντοῖα, οἶνον τε Χῖον, ἢ Πράμνιον, ἢ ἀνθοσμίαν, ἢ Φάλερνον, ψυκτῆράς τε καὶ καινὰ καὶ ῥυτὰ ἐμβάφια, ἐπαρυστρίδας καὶ κύπελλα, τὰ οἰνοχοοῦσι τρισὶ δακτύλοις εὐφρῶς ἐποχοῦμενα, ἃ τοῖς καθηδυπαθοῦσι καὶ μέχρι γαστρὸς τιθεμένοις τὰ τέρποντα μέγα τι δοκεῖ καὶ ἐράσμιον; οὐ τοιαύτην τὴν πανθαῖσιαν ἢ μάρ-

2 ἔχει B 3 τὸ om B || περὶ τον B || ἀμφίνομο B || θαῦμα om B 4 πυρός— μικρὸν om B || ἀλλεπιμνησθῆναι B 6 μιν A ἡμῖν B 8 περῶντο B 8/9 συνερωμένην B 9 οὐδὲ A ὁ δὲ B 12 μετέωροι ἐκριπτούμεναι B 13 ἐορμίζουσαι B 14 ἐπιπέον AB 17 μεγαλόμαρτυς hic et ubique A, sed μεγαλόμαρτυς B 18 ἢ καὶ καλλίνικος B 19 τῶ om B 22 δειπνοκλήτορας B 24 παιδῶν A ταῶνος B 25 πρᾶμνιον B 26 φαλορον B || ῥητὰ ἐμβάφια. ἐπαρυστρίδας B 25 καθόσοι. B 29 ἄπαγε οὐ τοιαύτην B

τους ἡμῖν παρατίθεται· τράπεζαν ἰσθᾶ νοουμένην, οὐκ αἰσθητὴν· βρώματα ψυχικὰ καὶ οὐράνια ἀνθρώποις χαρίζεται· ἄρτον ἀγγέλων φαγεῖν δίδωσιν. ἴτε οὖν, ἴτε προθύμῳ ποδί, φιλομάρτυρες, τῇ μάρτυρι χαρίζόμενοι καὶ ἀναπληροῦτε τὸν κῶμον τὸν ἱερὸν τουτονὶ τὸν ἔορτιον. ἡ μάρτυς δέ, οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐστὶ σμικρολόγος καὶ φειδωλός, τῆς συνδρομῆς ὑμῶν τῆς συντόνου τὸ χρέος ἀξίως ἀφοσιώσασατο, αἰτησαμένη παρὰ τοῦ κρείττονος ψυχῆς λουσιτέλειαν.

4. Ἄλλὰ γὰρ ἦδ᾽ ἡ μοι λέγειν καιρὸς, τίς τε καὶ οἶα καὶ ὄθεν καὶ τίνων ἡ μάρτυς ἐγένετο. Συράκουσα πόλις ἡ περιώνυμος τῆς Σικελίας ἐστὶν ὀφθαλμός, θαλασσογεῖτων τε καὶ ἀλίρραντος, ἐν καλῷ γῆς, ἐν καλῷ ἀέρος κειμένη, εὐάνδρος, εὐφορος, εὐχαρπος, πολλοῖς μὲν τερπνοῖς κομῶσα τοῖς διηγῆμασι, πολλὰς δὲ ἀνδρῶν πράξεις ἐνουαλίῳν τε καὶ οἷς τὰ σοφὰ μεμελέτηται, αὐτὴν τὴν προκειμένην Λουκίαν ἀυχεῖ κυῖσαι μὲν καὶ ὠδινησαι καὶ θρέψαι μέχρῃς ἐς ἦβην ἀγωγῇ προσηκούσῃ. πρόγονοι καὶ πατέρες τῆς ἑκατέρως γονῆς ἐτέλουν τῇ μάρτυρι Κόδροι μὲν οὐκ οὐκ οὐδὲ Ἄλκμαίῳνες, τῶν βαθυχαίων τινές, οὐδὲ τινες τῶν ἐχόντων ἐλεφάντινον ὄμιον ἢ λόγγην τὸ γνῶρισμα, καθάπερ οἱ μῦθοι τοὺς Πελοπίδας νεανειούονται, ὅσοι τε ἦσαν τῆς Κάδμου ῥίζης ἀναθηλάσαντες ὄρηκες, ἄλλως δὲ ῥυηφενεῖς ἄνθρωποι πολέμοις καθεστηκότες ἀρίθλοι καὶ εἰρηναῖοι καιροῖς οὐκ ἀδόκιμοι πρόβολοι ἐμψυχοι, οὐκ ἐκ λίθων οὐδὲ ἀναίσθητοι Συρακούσης τῆς πόλεως, τοιάσδε ῥίζης, τοιῶνδε προγόνων καὶ γεννητόρων ὁσφός ἢ παῖς ἢ καλλιπαῖς φεῖσα ἔργον εἶχεν οὐκ ἄσματα παιδικά, οὐ φενάκας κομῶσα οὐδὲ κοσμεῖν πρόσωπον, μᾶλλον δὲ ἀκοσμεῖν, ἐμφροιβουμένη καὶ ἐγχοσιζουσα. τὰ πρῶτα δὲ καὶ στοιχειώδη ἐκμελετήσασα γράμματα, κοσμίῳ τῇ οἰκουρίᾳ σὺν ἅμα θεραπευίνοι καὶ τῇ μητρὶ ταλασιουργῶν ἐμεμέλητο, σεμναῖς παρθένοις ἀνηκουσῶν, καὶ οἴκῳ θεοῦ παραρριπτεῖσθαι ἐκάστοτε καὶ λόγων ἀκροᾶσθαι καὶ διηγῆσεων ἱερῶν, καίπερ ὑποστολῇ καὶ λαθραίως κρύπτουσα τὴν εὐσέβειαν.

4 κῶμον B 6 τῆς συντόνου om B 7 ἀφοσιώσασατο B 8 λέγγην B 9 ἐγέννητο B 12 κομῶσα B 13 μελέτηται, αὐτῆ B 14 ὠδινησαι B 16 ἀλκμαίῳνες B 17 βαθυχαίων AB || οὐδὲ τινες om B || ὄμιον om B 18 λόγαι B 19 ὄρηκες B 20 ἀρίθμοι B 22 τῶνδὲ B 24 φαίνακτα B 25 ἐμφροιβουμένη κ. ἐγχοσιζουσα B 26 κοσμία A 27 θεραπευίνοι A 28 ἀνήκουσα B 29 ἀκροᾶσθαι B

5. Διοκλητιανοῦ γὰρ καὶ Μαξιμιανοῦ τότε Ῥωμαίων κρατούντων, μέγας ἀναρρηγνύμενος ἦν ὁ κατὰ Χριστοῦ πόλεμος καὶ θάνατοι ποικίλοι καὶ πολυσχήμενες ἐπιτίμιον τοῖς ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ καὶ ἀδεεῖ χριστιανούς ἑαυτοὺς ὀνομάζουσι, καὶ τοῖς λαμβραῖς δὲ μειοῦσιν εὐσέβειαν δεσμὰ καὶ στρέβλαι καὶ ὄργανα τιμωριῶν πανταχοῦ. εὐσεβούντων μεμεστωμένα ἦσαν τὰ δεσμοτήρια, αἱ εἰρκαῖ· θηρσὶν αἰμορρόφοις ἀγίων ἐρρίπτετο σώματα, αἱ σάρκες τῶν ὁσίων τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ· πλήρεις νεκρῶν σωμάτων αἱ ἀγρῖαι καὶ οὐδεῖς ἦν ὁ θάπτων. εἶκασεν ἂν τις τότε τὰς πόλεις, τὰς χώρας, τὰς ἐπαρχίας βατοβάροις πεπορθημένας οὕτως ἀνηλεῶς ἔχειν ἀνηρημένα τὰ σώματα κείμενα, ἢ ἀντὶ βουσφαγείων ὄραν ἀνθρωποσφαγεῖα, ἢ καὶ τῷ ὄντι νεκρῶν πολυάνδρια. οὕτω θερμῶν καὶ ἀπαραιτήτων ἀνανακτῆσεών τε καὶ κολάσεων τοῖς εὐσεβέσιν ἐπηρητημένων, ὅμως ἡ μεγαλόμαρτος ἐκ πρώτης, ὅ φασι, τῆς τριχὸς καὶ λίχνου καὶ τῶν σπαργάνων ἐπρέσβευε τὴν εὐσέβειαν. γάμου δὲ γεγονοῦα ὠραία, τὸ κάλλος τε τῶν τότε παρθένων διαπρεπέστατον ἔχουσα, ὅπως τῆς ἀνεμῶνης τὸ ῥόδον ὑπέριτερον, καὶ οὐδὲν αὐτῆς ὃ μὴ ἦν τις εἰθέλασε θεατῆς, "οὐ δέμας οὐδὲ ψυήν, οὐτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα", πολλῶν ἐπισήμου τοῦ γένους καὶ ἀλλήλοισ ὁμοίων σπευδόντων διακαέστερον τὴν τοιαύτης μνηστείαν, ἐνὶ τινὶ τῶν ἀπάντων προφερεστέρω μνηστεύεται. αἰμορροῖα δὲ κατασχέτου γεγονυίας τῆς γειναμένης καὶ τὰ εἰς περιουσίαν ἀναλωσάσης εἰς ἱατρούς, οὐδὲν δὲ τῶν πρὸς ὑγείαν ἐφευρισκούσης εἰς ἑαυτήν, ἡ μεγαλόμαρτος αὐτῇ Λουκία "Ἄγε, ὦ τεκοῦσα", φησί, "ἀγαθῇ γεγονοῖα συμβούλῳ τῇ θυγατρὶ πείσθητι. ἀκούεις, ὡς ὁ ἐμὸς Ἰησοῦς ἀφῆ καὶ μόνῃ κρασπέδων τῆς ῥύσεως κατὰ σὲ ἴσατο γύναιον· ἄφαι καὶ σὺ τῶν κρασπέδων τοῦ Ἰησοῦ καὶ δραπετεύσει τὸ νόσημα". ἡ δὲ "Γλυκύτατον τέκνον", φησί, "τριακόσιά που καὶ τριάκοντα ἔτη παρωγγήκεσαν εἰς ἐμέ, ἀφ' οὗ

1 διοκλητιανῶ καὶ B 2 μέγα B 9 τίς om 12 ἀνθρωποσφαγεία B || ἢ A οὐσ B || πολυάνδρια B 14 ἐκ πρώτης om B 15 καλιέκνου B 17 ὅπως τῆς πόλεως B 18 οὐδὲν ἦν B || οὐ δέμας om B 19 Π. A 115 20 τὴν ταύτης B 21 ἐνὶ τινὶ AB || προφερεστέρων B 23 ἐφευρισκούσης B 24 εἰς A πρὸς B || αὐτῆ A αὐτῆ B 25 πείσθητι B 26 ὡς om B || κρασπέδων B 27 κατὰ— γύναιον om B 29 παρωγγήκεσαν B παρωγγήκεσαν A

πρὸς οὐρανοὺς λέγεται ὁ Ἰησοῦς ἀνελεῖν. πῶς δ' ἂν αὐτὸν εὐ-
 ροίμη; πῶς δὲ ἀψαίμην αὐτοῦ τῶν κρασπέδων; ἢ δὲ "Τὰ ὡς
 πρὸς τὴν Κατάνην ἔπου", φησί, "καὶ ὁ νῦν οἶει τῶν δυσχερῶν,
 ἐκ τοῦ παραग्रῆμα τάχα φανεῖται τῶν εὐμαρῶν. Κατάνη πόλις
 ἐστὶ καὶ αὕτη Σικελικὴ καὶ ἀχιγείτων· ἡμέριος τοῖς θαύμασιν
 ἐπεντυφᾷ τῆς μεγαλομάρτυρος, ἐν τοῖς χρόνοις Δεκίου διανουσά-
 σης τοῦ μαρτυρίου τὸν δίαυλον. ταύτης τὸ ἱερὸν τέμενος ἱατρῆϊον
 φυχῶν· ταύτης ἡ λάρναξ στάμνος τοῦ μάννα, Σίναιον ἕδος κεκα-
 λυμένον τῷ γνόφῳ, Μωσέως πέτρα βρούσσα θαύματα. τὸ σῶμα
 ταύτης τοῦ Ἰησοῦ κράσπεδον· ὅλον γὰρ αὐτὸς δι' ἐμὲ τὸν ἄνθρω-
 πον ἐνεδύσατο, ἐν ἀμφιάσῃ τὴν ἐξ Ἀδάμ ἐπιγεγονούσαν γύμνωσιν,
 μεταστοιχειώσῃ δὲ πρὸς ἀφθαρσίαν καὶ τὴν θνητότητα, πρὸς ἣν
 κατεσῴρημεν. πάντων οὖν οὕτως ἀγίων τὰ σῶματα κράσπεδα λέ-
 γονται ἂν καὶ εἶεν τοῦ Ἰησοῦ. δεῦρο οὖν εὔξαι καὶ ἄψαι τοῦ ἱε-
 ροῦ σώματος καὶ δραπετεύσει τὸ ἐνογλοῦν".

6. Οὕτω τῆς μητρὶς μήτηρ εὐσύμβουλος ἡ παῖς γενοῦσα, εὖ
 μάλα εὐπειθεστάτην ἐφεύρηκε, καὶ πρὸς τὴν Κατάνην ἀπαίρουσα.
 τῆς ἑορτῆς δ' ἐφεστηκυίας τῆς μάρτυρος, ἐπέβρεεν ἀπανταχόθεν
 τὰ ἔθνη τὰ ἀστυγείτονα, κήρυκος δίκην τοῖς θαύμασι συγκαλού-
 μενα πρὸς τὸ τῆς μάρτυρος τέμενος, καὶ τὰς λαμάτων ἐκχύσεις
 ἠρύοντο. τῆς ἱερᾶς δὲ τελομένης μυσταγωγίας, πλησίον τῆς ἱε-
 ρᾶς λάρνακος, ἢ τὸ σῶμα τῆς μάρτυρος ἔφερε, μετ' ὀλοφυρμῶν
 εἰς γῆν ἑαυτὰς ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐπιρράξασαι, ἐθαλάττου
 τοῖς δάκρυσι τὸ ἱερὸν ἔδαφος καὶ μετ' οἰμωγῶν ἱκετηρίας τῆς μάρ-
 τυρι εἴφερον ἐξαιτούσαι τὴν ἴασιν. ὕπνω δὲ ἡ Δουκία ἐκ τοῦ
 ἀλύειν τοῖς δάκρυσι κατάσχετος βραχὺ γενοῦσα, πολλῇ προπομπῇ
 θεραπειᾶς ὄναρ Ἀγάθην ὄρα τὴν μάρτυρα λέγουσαν· "Τέκνον
 ἐμὸν Δουκία καὶ ἀδελφή, τῷ καθαρῷ σου τῆς καρδίας καὶ τῷ
 θερμῷ τῆς πίστεως ἴδε ἡ μήτηρ σου ὑγιῆς γέγονε· καὶ σοὶ δὲ τῆ
 τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ χάριτι προθεσπίζω τὰ συμβησόμενα· ἔσον οὐκ
 ἤδη τῷ μαρτυρικῷ στεφάνῳ στεφνήσῃ καὶ νόμφῃ γένῃ Χριστοῦ,

8 εἶει B 5 ἡμεράϊα B 7 μαρτυρίου A μαρίου B 8 κεκαλυμμένω B
 10 αὐτὸς om B 11 ἴνα B || ἐπιγεγ. μοι B 13 κατεσῴρημεν B 13/14 λέγον-
 ται B 22 λάρνακος ἱερᾶ B 23 ἐπερράξασαι A ἀρράξασαι B 26 βραχεῖ A βρα-
 χεῖ B 27 ἀγάθην B 29 καὶ ἡ B 31 γενήσῃ B

καὶ ὡς δι' ἐμοῦ τῆ αὐτοῦ χάριτι τὴν Καταναίων φρουρεῖ καὶ θαύ-
 μασι καταντεῖ, οὕτω καὶ σὲ πρόβολον ἀρραγῆ τῆς Συρακουσίων
 ἐδράσειε καὶ διὰ σοῦ ποταμοῦς θαυμάτων πηγάσειε". Ταῦτα ὄναρ
 ἢ μάρτυς ὡς εἶδε, ταῦτα ὡς ἔχουσα, ἀνίσταται χαίρουσα, τὸ μέλι
 τῶν ὀμμάτων τιναξαμένη, καὶ "Ἄγε", φησί τῆ μητρὶ, "μῆτερ
 γλυκεῖα, ἰδοὺ ὑγιῆς γέγονας, ὡς μοι δεδήλωται· ἀπίστεῖν γὰρ οὐκ
 ἐστὶ τῆς μάρτυρι. σὺ δ' ἂν ἄμεινον ἐμοῦ ἐξ ἔργων, οὐ λόγων, τοῦτο
 δεδάηκας. νεύωμεν τὸν πλοῦτον τοῖς πένησι· δῶμεν πτωχοῖς τὰ
 ὑπάρχοντα, καὶ σὺ μὲν χάριση τῷ ἱατρῷ, ἐγὼ δὲ νομπεύσομαι
 τῷ Χριστῷ". ἢ δὲ (καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ γυναικίον θῆλυ καὶ χαῖ-
 νον καὶ τὴν πίστιν ἀντίρροπον καὶ βιωτικᾶς κατεχόμενον τύρβαι-
 σι;)· "Πῶς δ' ἂν τὸν σὸν μνηστῆρα διαδραίῃ τὰ δρώμενα; καὶ
 μὴ διαδράντα Πασχασίῳ κατὰδῆλα γένηται. καταδῆλων γεγονότων,
 ἀνηλεεῖς τιμωρίαι· τιμωριῶν δ' ἀκόλουθος θάνατος. πέφρικα δὲ
 δεινῶς, ὧ τέκνον, τὸν θάνατον (τί γὰρ ἂν πρὸς σὲ ἀλλήθες ἀπο-
 κρύπτουμι;), πέφρικα. εἰ μὲν γὰρ Πασχάσιος ἦν μὴ ἀπηνῆς,
 μὴ τύραννος, μὴ πικρός, μὴ ὑπερτρέχων θηρίων ὀμότητα, ἴσως
 ἂν ἔσχον τόλμαν τοῦ ἐγγειρήματος· ἐπεὶ δὲ Πασχάσιος οἶον αὐτὸν
 ὁ λόγος ὑπεζωγράφησε, τί κακὸν οὐκ ἐρεῖ; τί οὐ ποιήσεις; ποῖαν
 ὄργην, ποῖον εἶδος βασάνων ἡμῖν οὐκ ἐπάξειε, ποῖον οὐχὶ πικρό-
 τaton θάνατον; τοιαῦτα ἄττα καὶ ἕτερα ἡ μήτηρ ἐκείνη τῆς θαυ-
 μασίᾳ παιδί, τῆς περικαλλεῖ καὶ ὠραία, τῆς καθαρᾶ καὶ παρθένῳ
 καὶ μάρτυρι καὶ νόμφῃ τοῦ οὐρανῶν βασιλέως. ἢ δὲ φησὶν· "Ἐμοὶ
 μελήσει καὶ λευκαῖς (ὅ φασι) κόραις". ὅμως οὖν καταλαβού-
 σαι Συράκουσας, ἐξαργυρισάμενα τὸν ἑαυτῶν ἅπαντα κόσμον, τὸν
 ὅσος ἀνεῖται ταῖς γυναῖξί, νοσοῦσι, ξένοις, ἀπόροις, πτωχοῖς, προσ-
 αῖταις, τοῖς πένησι διανέμουσι. καὶ ἡ Δουκία ὄλην ἑαυτὴν τῷ
 ἐρωμένῳ θεῷ ἀνατίθησι, καὶ παραρριπτουμένη ἐν οἴκοις αὐτοῦ
 ἀγρυπνίας χαμευνίας νηστείας ἀγγέλων βίον διεζῆ ἐν ἀνθρω-
 πίνῳ παρθενικῷ σώματι, πλὴν καὶ τρυφερῷ καὶ οὕτω νεάζοντι
 καὶ διαρρῦπῳ καὶ χάρῳ.

1 δι' ἐμὲ B || κατανέων A 6 γλυκεῖα B || ἀπίστεῖν B 7 ἂν ἀνάμεινον B 10 χαῖ-
 νον καὶ θῆλυ B 11 τύρβειαν B 12 διαδραίῃ Kurtz, διαδρῶν AB 14 ἀνελεῖσθ B ||
 τιμωρίαι om B 16 μὴ ἦν ἀπηνῆς B 17 ὑπερέτρεχε B 18 αὐτὸν post λογος In B
 19 ὑπεζωγράφησεν B 22 παρθένος B 25 ἐξαργυρησ. B || ἑαυτῶν om B 26 ἂν εἶ-
 ται B 27 πένεσι B 28 ἀντίθησι B 30 σώματι om B 31 χάρῳ τῷ σώματι B

7. Τί τὸ ἐντεῦθεν; τῆς φήμης τῶν πεπραγμένων διαδραμου-
σης καὶ τὰς ἀκοὰς τοῦ μνηστῆρος καταλαβούσης, ὡς τὴν αἰτίαν
τοῦ πράγματος ἐπονθάνετο, ἀκούει παρὰ τῆς ταύτης μητρὸς· "Νεα-
νία, ἦν ἐμνηστεύσω παῖδα ἐμήν, οἰκονόμος οὖσα χρηστὴ καὶ σοὶ
τῷ μνηστῆρι πιστή. (οὐ γὰρ ἀποδέει φρενῶν τοῦ καθήκοντος),
κόσμον ἅπαντα ἐκυτῆς· καὶ τὰ βραχύπλευρα καὶ ἀσυντελή τῶν
χωρίων ἀπεμπολεῖ, ἀρίστου μέλλουσα δρᾶν χωρίου ἀντώνησιν, χι-
λλίων χρυσαίνων στατήρων ἐπετησίῳ φόρου τελούστος· ἐπὶ τῷ
σῷ δὲ τούτῳ ὀνόματι, εἰ αἰρεῖσθε, ἐθέλει ὠνεῖσθαι." καὶ ὅς "Δι-
θωμι κἀγὼ τὴν ἡμίσειαν τῶν εἰς ὠνήν τοῦ χωρίου" εἰπὼν ἀπο-
τρέχει. ἢ δὲ Χριστοῦ μάρτυς ἢ καλλιπάρθενος διαδοῦσα τὰ πάντα
καὶ πρὸς ἀξίαν νεύμασα ἕκαστα, ἃ μὲν ὡς προσφορὰν εὐκτηρίου
θεοῦ, ἃ δὲ χρεοβαρεῖσι καὶ ὅσοις φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε, τινὰ
δὲ εἰς τὸ βλέπειν ἡμέραν ἐλευθερον τοὺς ὅσοις τὰ ζῆφῃ τὰ βάρ-
βαρα ζεύγῃην δουλείας ἐπέβαλον, προσέτι καὶ ποδὶ ἐλευθέρῳ, πᾶ-
σαν αὐτῆς θεραπείαν ἀφεῖσα, βαδίζει καὶ βλέπειν τὸν ἥλιον ἐλευ-
θέρῳ τοῖς ὄμμασιν, ὄλῃν αὐτὴν ἀναθεμένη θεῷ συντονωτέρως
τῆς εὐσεβείας τῶν πόνων ἐζητήετο. ὡς αὐθις δ' ὁ μνηστευσάμε-
νος ταύτην οὐκέτι σιαῖς καὶ αἰνίγμασιν, ἀριδηλότερον δ' ἔγνω τὰ
τῶν χριστιανῶν αὐτὴν σέβασθαι διαπύρῳ τῷ ἔρωτι, τὸν πάντα
δὲ πλοῦτον τοῖς οἷς ὁ λόγος εἰπεῖν ἔφθη διένειμεν, ἀνάγει ταῦτα
τῷ Πασχασίῳ, ὃν προλαβὼν ὁ λόγος ἐδήλωσεν, ὅς Διοκλητιανῷ
ἀπεστάλη κατὰ τὰ ὅσα τοῖς ἐπάρχοις ἀνεῖται τὴν νῆσον Ἰθύνειν·
ὅς θηρίων ὠμότερος ἦν καὶ τυραννοῦντων ἀπάντων τυραννικώτε-
ρος καὶ διαπύρῳ στοργῇ τῆς εἰδωλομανίας ἐχόμενος. ὅμως τὸ
κερδαλέον τῆς γνώμης ὡς οἱ αἰρετὸν ἐπικρυπτον δορᾶ προβάτου
πεποιημένος, ὡς ἑαυτὸν μετακαλεῖται τὴν μάρτυρα, παρόντος οἱ
καὶ τοῦ ταύτης μνηστῆρος καὶ τῆς ἐκεῖσε συγχλήτου βουλῆς.

8. Καὶ "Ὁ καλλίστη", φησί, "κόρη Δουκία, εὐγενοῦς βλά-
στημα ῥίζης, ἄγαλμα κλεινῆς Σαρακοῦσης, ἀγλαΐσμα γένους τοῦ

3 τῆ ταύτης μητρὶ B 4 χρηστὴ B 7 ἀπεμπολεῖ B 9 εἰ om B || ἤρθῃθαι
θέλειῶναισιν B 10 οἰδομι B || ἀποστρέχει B 11 καλλιπάρθενος B 13 χρεοβα-
ρεῖσι B 14 βλέπειν ἢ πείν ἡμέραν B 15 ζεύγῃας B || καὶ προσέτι καὶ B 17 ὄμ-
μασιν. καὶ βλέπειν τὸν ἥλιον ἐνανέσει. ὄλῃν B 18 ὠδαυθις ὁ μνηστευμένος B
20 πάντα δὲ om B 23 τοῖς om B 24 ὅς ὡς, θηρίων B 25 εἰδωλομανίας B
26 ἐπικρύπτων B 30 γένος B

σοῦ, οἶδα ἐγὼ ἀκριβῶς, ὡς οὐκ ἀποσεισασμένη τὸν μέγαν σέβασθαι
Δία καὶ Ἥραν καὶ Ἀθηνᾶν, τὸν γλυκερὸν τε τούτον Φαέδοντα καὶ
τοὺς λοιποὺς δὲ μεγαλοσθενεῖς σωτήρας θεοῦς, τὰ χριστιανῶν πρε-
σβεύεις θρησκεῦματα. ταυτί δὲ ἡ φθόνῳ τῶν ἐγγωρίων γυναικῶν
οἶομαι ἀναπλάσματα, βασκανουσοῦν τοῦ γένους καὶ ὥρας καὶ κάλ-
λους σοι, εἴτ' οὖν (ὡς ἐπεισὶ μοι εἰκάσαι) ταυτί ἐδεδράκεις κατα-
βαπτισθεῖσα λύπης τῷ ὑπερβάλλοντι, μεγαλιζομένη τὸν σὲ μνη-
στευσάμενον, ἢ τοῦ γένους ἢ καὶ τοῦ εἵδους ὡς πολλῶ σου ἀπο-
δέοντα. καὶ μὴν καλὸς μὲν ἰδεῖν ὁ νεανίας ἐστὶ καὶ οὐκ ἄχαρις,
ἀριστεύει δὲ τὰ πολέμια καὶ γένους τῶν οὐκ ἀσῆμων ἐστίν. εἰ δὲ
σοι οὗτος ἀπάθει, σὺ μὲν τὸ πατρῷον σέβας πρὸς τοὺς σωτήρας
τῆρει θεοῦς, ἐμοὶ δὲ δηλωθήτω ᾧ ζυγῆναι ποθεῖς καὶ τὴν τούτων
ἀνίκητον ὁμνῶ σοι δεξιάν, ὅποιῳ ἂν ἐθέλης ταξιαρχοῦντι ἀνδρὶ σε
συσεύξω· μόνον ὁ σοὶ ποθούμενος δηλωθήτω μοι." ἢ δὲ πρὸς αὐ-
τόν· "Δαμπρότατε τῶν Διοκλητιανοῦ βασιλείως ἐπάρχων Πασχάσιε,
οὐ μὴ σοὶ ἀποκρύψω ὅσας ἐμοὶ ἐστὶν ὁ ποθούμενος, πρὸς ὃν δια-
πύρῳ τῷ πόθῳ καὶ ταχίστῳ ποδὶ ἐπείγομαι ἀπειθεῖν. Ἰησοῦς
ἐστὶν ὁ ἐμὸς ἐραστής, θεὸς αἰώνιος, ἀγέννητος, ἄκτιστος, ἀναρ-
χος, ἄχρονος, δι' ἐμὲ κατ' ἐμὲ γεγονώς, ἔν' ἐμὲ ποιήσῃ ὕπερ
αὐτός. πρὸς τούτον ἐρώμενον ὄντα μοι ἐρῶ ἐρωῆσαι, οὐ ἔρωμὲ-
νος ἐρῶν, μηδὲ θνητοῦ ἐραστοῦ ἐρωμένην ἔρωσ κατασχῆ με·
τούτ' ἀληθὲς σοὶ ἐρῶ ἐρωτῶντι. πέμπε οὖν τὴν ταχίστην με πρὸς
αὐτὸν καὶ μὴ μέλλε, Πασχάσιε, πέμπε· οὐ γὰρ ὡς ἐρᾶ του ἐθέ-
λει, εἰ μὴ πού τις ἐστὶ δύσερως, ἐφ' οὕτω χρόνον μακρὸν τοῦ
ἐρωμένου ἀφίστασθαι". Πρὸς ταῦτα φησὶν ὁ Πασχάσιος· "Ὁκύ-
μορος δὴ μοι, τέκος, ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις. ὅμως ἔτι μικρὸν μοι
ἀπόκρισαι, ἅττα ἂν σε καὶ ἔρωμαι, ἵνα μᾶλλον αἰσίων φανῆς καὶ
οὐ συνείσα ἅττα ληρεῖς. πῶς ὁ Ἰσραηλίτης ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὁ σὸς
διάπυρος ἐραστής Ἰησοῦς, ὁ ἐκ γυναικὸς πενιχρᾶς ἐν φάτῃ τε-

2 δὴαν B 3 σ(ωτη)ρίας B 4 γυναικῶν B 5 βασκανουσοῦν B 6 ὡς εἴ-
παμι, εἰκάσαι B 9 δοχαγάρια B 10 πολέμια B || δοκασίμων B 11 μὲν A δὲ B
12 τῆρει A τῆθει B 13 ἐθέλει A 14 ὅσοι B 19 ἀχρονος B || κατ' ἐμὲ
om B 20 προσούτων B || ἐρωμένος B 21 ἐρωμένην A ἔρωσος B || κατάσχοι
A || μοι B 24 ἐφ' ὅτω χρόνον B 25 πάλιν φησὶ B 26 Ὁκύμορος — ἀγορεύεις ||
Π. Σ 95 27 ἀπόκριναι B || αἰσίων B 28 συνείσα ἅττα B

χθεις, τριακοσίων ἐξήκοντα καὶ τριῶν εἰς ἐμὲ μόλις παρφηγηκότων ἐνιαυτῶν, ὁ παρὰ τὰ Ἱεροσόλυμα ὄρη καὶ τὸ Ἱερὸν τὸ ἐν τούτοις ἐκδοδόμενος Πιλάτῳ τοῖς ὁμοφίλοις Ἑβραίοις καὶ ὀπιστάς κακούργων διὰ σταυροῦ θάνατον καὶ ταφείς, πῶς θεὸς αἰώνιος καὶ ἀγέννητος; οὐ γὰρ ὁ γεννητὸν καὶ χθιζὸν αἰώνιον εἶναι ἐνὸν καὶ 5 ἀθάνατον καὶ ἀγέννητον. ὁρᾷς, ἐς ὅσον φρενῶν μωρίας ἐλήλακας”;

9. Ἡ μάρτυς δὲ φησὶ πρὸς αὐτόν· “Ἐγὼ γραμμάτων τὰ πρῶτα μόνα καὶ στοιχειώδη πεπαιδευμένη, Πασχάσιε, γραμματικῆς καὶ ῥητορικῆς εἰμὶ πάμπαν ἀμύητος. διαλεκτικῆς δὲ καὶ τῶν 10 ἀριθμῶν, μουσικῆς τε καὶ ἀστρον κινήσεως, προσέτι δὲ γεωμετρίας καὶ ὀπτικῆς ἀποδέω τοσοῦτον, ὅσον ζωῆς θάνατος καὶ ὀπόσον στερήσεως μέτεσσι τοῖς σοῖς δαίμοσιν ἀρετῆς. καὶ διαλέγεσθαι οὐκ ἐξόν μοι, ὅμως (κύριος γὰρ φησὶ “σοφιεῖ τυφλοὺς καὶ συνετιεῖ νηπίους”) χωρῶ πρὸς τὸν τυφῶνα καὶ τὴν ἐριώλην τοῦ 15 λόγου, καὶ δὴ ἀποκριτέον ὡς οἶόν τε. Πασχάσιε δοῦῖ, παίζεις ἢ σπεύδεις; εἰ μὲν παίζεις, οὐχ ὑπερητητέαν ποιητέον ἐστὶ γλώσσαν παρθένον τοῖς παίζουσιν· εἰ δὲ σπεύδεις καὶ θέλεις, μαθήσῃ. καὶ εἰ ἅμα δὲ καὶ παίζεις καὶ σπεύδεις, ἐμοὶ μὲν λεκτέον, σοὶ δὲ ἀκουστέον. καὶ μὲν “δὴ σε κακῶν ἐκλύσομαι ἠδὲ σαώσω. ἀγλῶν 20 δ’ αὐ τοι ἀπ’ ὀφθαλμῶν ἔλω, ἢ πρὶν ἐπῆν, ὄφρ’ ἐὼ γινώσκῃς ἡμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα”· δε θεὸς ὢν αἰώνιος, ἀγέννητος, ἀκτιστος, ἀχρονος, ἀναρχος, δι’ ἐμὲ κατ’ ἐμὲ γέγονεν, ἔν’ ἐμὲ ποιήσῃ ὑπερ αὐτός, ὡς καὶ προλαβὼν ὁ λόγος ἐδήλωσε. οὐ δὲ καὶ δαιμόνων πλέον ἠναιδευμένε, ἐκείνων θεὸν ὁμολογούντων αὐτὸν 25 τῷ κεκραγέναί· τρανῶς, ἤλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς· προσφέρων τὴν ἐκ γυναικὸς γέννησιν ἔξαιραῖς αὐτὸν τῆς θεότητος. ἀλλὰ μὴ οὕτω νόει· ὡς δ’ οἱ ἀληθεῖς τοῦ λόγου προσκυνηταὶ καὶ τῆς οἰκονομίας θαυμάσεις ἂν τὴν ἄκραν φιλανθρωπίαν, ἢ μώμους ἐπιρρίψεις τῇ τῆς γεννήσεως ταπεινότητι. ἐκ γυναικὸς φῆς, ἀλλ’ 30

ὁποίας εἶπέ. παρθένου, κόρης ἀγῆς, ἀμιάντου. συνελήφθη σύλληψιν οὖαν; μῶν ἐξ ἀνδρὸς σπέρματος ἐκυήθη μοι λέγεις; ἐκ καταμηνίων; ἐξ αἵματος; ἄρα τρεφόμενος, χρόνῳ διαπλαττόμενος καὶ συμμορφάζόμενος; πνεῦμα ἅγιον τὴν καθαρὰν ἐπεσκίασε κόρην, 5 καθ’ ὀλομέρειαν ἔλον ὡς ἔλον ἢ ἱερά μήτρα τὸ βρέφος ἐνεκυμώνησεν· ἐγεννήθη, ἀλλ’ ἄνευ ὀδίνων. εἰ δὲ καὶ τὸ σπήλαιον καὶ τὴν φάτιν συνείλεως ἐθέλεις ὡς εὐτελεῖ μὲν οἰκίαν τὸ σπήλαιον, ὡς ταπεινὴν δὲ λικνείαν τὸ φάτιον, ἀλλ’ ἐκεῖ μὲν ἔχεις ἀγγέλους, ἐνταῦθα δὲ βλέπεις ποιμένας τοῦ θαύματος μάρτυρας. 10 λαμπάδας ἔγνωσ ἀστέρος νεοφανοῦς, καὶ μάγους ἔρα Περσίδος νεογενεῖς· ταυτὶ δὲ ὑπὲρ φύσιν μακρὰν ἀφεστήκασι φύσεως. ἀλλὰ ταφὴν ἐπάγεις καὶ θάνατον; ἀλλ’ ἀναστάς ἐκ τάφου τριήμερος σκυλεῖθι θάνατον, τάφους ἀνοίγουςι, ζῶν προτανεύει. εἰ δὲ μοι καὶ τοῦτο ἀνερωτᾷς χαριεντιζόμενος, τί μὴ μένων θεὸς ἄνωθεν ἀλλ’ 15 ἑαυτὸν κενώσας δοῦλου μορφῇ ταῦτα εἰργάσατο, ἐν μικροῖς τὰ μεγάλα λόγοις προδείξω σοι καὶ τὴν οἰκονομίαν πείσω θαυμάζειν σε. εἰ βασιλεὺς ἀγαθὸς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια τοὺς πολεμίους ὁρῶν μὴ τεθαρρηκότες μὲν τῷ ἑαυτοῦ προσβαλεῖν τάγματι, ἀδεῶς δὲ ἀναιρούντας ἕτερον τάγμα βασιλικόν, αὐτὸς ἐκείνου τὴν πενιχρὰν 20 πανοπλίαν ἀναδυσάμενος, τὴν βασιλικὴν δ’ ἐκείνῳ τῷ ἀσθενεῖ τάγματι ἐπενδύσειε καὶ καταστρατηγήσει καὶ ἀναλώσει τὸν ἀνδιστάμενον, ὡς ἂν ὁ ἡττημένος αὐτὸς δοκοῖ τὴν ἤτταν ἀνακαλέσασθαι, ἄρ’ ἂν τῆς ἀρίστης ἐκείνης οἰκονομίας κακίζοιτο καὶ ταπεινώσεως ἐγκλημα φέροιτο, εἴτ’ οὐν ὡς τῷ ὄντι στρατηγικὸς καὶ 25 ἀγαθὸς βασιλεὺς αἰνοῖτό τε καὶ θαυμάζοιτο; εἰ δὲ βασιλεὺς τοιοῦτος τῆς οἰκονομίας αἰνοῖτο, πόσον ἢ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία οὐχὶ θαυμάζεσθαι δίκαιον, ὅτι τὸν ἡττημένον ἐποίησε τῷ δοκεῖν τὴν ἤτταν ἀνακαλέσασθαι”;

10. Ταῦτα καὶ ἕτερα ἄττα τοιαῦτα εἰπούσης τῆς μάρτυρος, 30 θυμῷ ὑπερζέοντι ἀγρίανας ὁ τύραννος εἶδῃ βασάνων καὶ κολα-

6 εἰς B 8 δὲ om B 10 καὶ post. om B 11 τὸν ἀριθμῶν B 12 ὀπτικῆς A 13 σοὶ B 14 cf. Psalm. cxviii, 130 15 συνετιεῖ B || ἐριώλην B 17 ὑπερητηταῖαν B 19 εἰ A ἢ B 20 μὲν om B || δὴ σε — ἄνδρα || Od. κ 286. Π. E 127—128 21 εὖ AB || γινώσκεις A 25 δαιμόνων B || ἠναιδευμένους B 29 καὶ θαυμάσει B || εἰ μῶμον B

5 μνήστρα B || ἐνεγκυμώνησεν B 6 ἀνευδόνων B 8 λικνίαν B 9 δὲ om B 12 ἐπάγει B 14 ἄνευ pro ἄνωθεν B 15 ἑαυτὸν — μορφῇ || cf. Phil. II, 7 || μορφῆν B 16 προδείξω B 17 πολέμια B 18 ἑαυτῷ B || ἀδεῶς A ἀναδύω B 19 αὐ ἐκείνου B 20 ἐκείνου B 22 ἡττωμένος B || δοκοῖ B || ἀναπαλάσασθαι B 23 ἂν τῆς A αἴτιος B || καίπεινώσεως B 25 αἰνοῖτό usque ad βασιλεῖς om B 26 ἀνεῖτω B 28 ἀναπαλέσασθαι B 30 ἀγρίανας A ἀγρίανας B

στηρίων ἠπειλεῖ. ἡ δὲ ἅγια " Πνεῦμα θεοῦ " φησὶν " ἐπ' ἐμέ
καὶ οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος ". καὶ δὲ πρῶτα
μὲν εἰς πορνείον ἐκέλευσεν αὐτὴν ἀπαχθῆναι καὶ ἀσελγέσι δοθῆναι
ὡς πρὸς βιαίαν κύπριν καὶ ἄσμενον· ὡς δὲ καὶ χεῖρ ὑπερνεκῆτο
5 πᾶσα καὶ δυνάμεις μετακινεῖν ταύτην βιαζομένη, ἡ μάρτυς δὲ οὕτω
στερρᾶ τῇ βάσει ἐνίδρυτο χειρὶ θεοῦ τοῦ ταύτην στηριζόντος,
ἐκέλευσε τοῦ λοιποῦ ζεύγη βοῶν καὶ τὰς πέντε τῆς γεωμε-
τρίας ἀρχάς, τὰς πέντε δυνάμεις, ἀχθῆναι, σφῆνας τε καὶ πολύ-
σπαστα, κοχλίας καὶ ἄξονας καὶ τοὺς ἐν περιτροχίῳ δὲ ἄξο-
νας, ὅφ' ὧν πᾶσα μηχανουργία τελεῖται καὶ πᾶν ἐφέλεται
10 βάρος, ὡς ἂν ἐκείνην κἂν βραχὺ τι τέως μετακινήσωσιν. ὡς
δ' εἰς κενὸν καὶ ταῦτα παρήχθη, ἀκαθαρσίαν παντοίων οὐρων,
αἱμάτων, λυμάτων γαστρὸς ἐπερριπτῶν τῇ μάρτυρι φέροντες.
ὡς δὲ τηνάλλως τὸ πᾶν ἐδράτο μηχανήματα, πῦρ κύκλω αὐ-
τῆς ὑπανάπτουσιν· ἡ δὲ μακαρία εἰς προσευχὴν τρεπομένη " Πά-
15 τερ ", φησὶν, " ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ,
Ἰακώβ καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος τῷ σὺ ἅγιω εὐαρεστησάντων ὀνόματι,
ὁ τοὺς τρεῖς παῖδας τῆς ἐν Βαβυλῶνι καμίνου ἀθιγείς διατηρή-
σας πυρός, φύλαξον καὶ νῦν ἀβλαβῆ πυρὸς καὶ ἀδιαιώθητον τὴν
σὴν δούλην οὕτω παρθένον νέαν καὶ ἀπαλὴν τῷ σὺ τεθαρρη-
20 κῦαν ὀνόματι, ἵνα μὴ ἄροισιν ὄψου τὸν αὐχένα, ἵνα μὴ κατὰ σοῦ
φρυάξαιντο οἱ ἐχθροὶ σου ". ὡς δὲ ταῖς εὐχαῖς τῇ μακαρίᾳ τὸ πῦρ
ὑπεχώρει πορρώτερον, ὡς τοῖς ἐν Χαλδαίᾳ παισίν, ὡς οἶά τις
ὀλυμπιονίκης πενταθλονίκης τεθαρρηκότως τῷ Πασχασίῳ φησί·
" Πασχάσιε, εἰδωλομανεῖς, εἰδωλολατρεῖς, δεισιδαιμονᾶς, μᾶλλον
25 δὲ καὶ δαιμονᾶς καὶ θεομαχεῖς, οἰόμενος μετατρέπειν ἀνθρώπους
τῆς πρὸς θεὸν ἀληθοῦς πίστεως, τοιοῦτων θαυμάτων ἤξιωμένους.
οὐ παρὰ Βαβυλωνίους μόνους τοιοῦτον θεὸς ἐκαιουόργησε θαῦμα

1 cf. Psalm. IV, 12 8 προσαχθῆναι B 4 ὑπερνεκῆτο B 7/8 γεωμετρίας B 8 ἀρχάς τὰς πέντε om B || πολύσπαστα * πολύσπαστα AB 9 κοχλίας τε καὶ B 11 ἐκείνην || B μετακινήσωσιν B 12 οὐρων A εὐρῶν B 13 αἶμα, καὶ B || ἐπερριπτῶν B 14 τὴν τὴν ἄλωσ B 16 ὁ θεὸς om B 18 τοὺς ἐν βαβυλωνίᾳ καμίνω B 20 καὶ om B 21 ἄροι ἐνοψοῦ B 28 πορρώτερον B || χαλδαῖοι B 23/24 οἶά τις ἦγον γενναίωτατος καὶ ἐν παλαίστρᾳ στεφανώθεισ ὀλυμπιονίκης B 25 δεισιδαιμονᾶς B 26 μὲ τατρέπει B 27 ἤξιωμένη B 28 μόνους om B || ἐκαιουόργησε A

πυρός, ἀλλὰ μυρία μυριαχοῦ θεοῦ τὰ τεράστια· τοὺς γὰρ πρὸ νό-
μου καὶ μετὰ νόμον τεθαρρηκότας αὐτῷ, ἡ καὶ νόμων ἐχομένους
πατρῶν καὶ δίκην σεβάσματος τηροῦντας, αὐτὸς παρῶν ἀοράτως καὶ
πυρὸς ἐξαρπάζει καὶ δυσχερῶν τῶν ἐτέρων. ἐν Βαβυλῶνι, θεοστυ-
5 γῆς ἄνθρωπε, τοὺς τρεῖς ἐκείνους παῖδας Ἰσραηλίτας φλογὸς πυ-
ρὸς ἐρρύσατο, ἀνθ' ὧν ἐτήρουν νόμους πατρῶν. " Ἐλληνας δύο,
καλοὺς νεανίας ἐκ τῆς Κατάνης τὸ γένος, τὸν Ἀναπίαν καὶ τὸν Ἀμ-
φινόμον, εἴτε Καλλίαν καὶ τὸν Φιλόνομον, Αἰτναίου πυρὸς ποτα-
μοῦ πατροστοργίας ἔνεκα σφᾶς καινότερος ἐξήρπασεν ὀγδοηκοστῇ
10 γὰρ καὶ πρώτη ὀλυμπιάδι Καταναίων πολλῶν ἐφευρημένων τῇ
Αἰτνῇ, πρῶτως τὸ πῦρ ποταμηδὸν τότε καταραγῆν τοὺς ἐφευρη-
μένους ὁμοῦ περιέσχεν· οἱ δὲ βῆθέντες μοι νῦν καλοὶ νεανία τοὺς
σφῶν πατέρας γεγηρακότας τοῖς ὤμοις ἀράμενοι μέσον τοῦ πυ-
ρὸς διεξέσωζον. θεὸς δὲ τῷ τῆς πατροστοργίας τὸ πῦρ ἐκείνους
15 αἰδεσθῆναι πεποιήκεν· εὐθύς γὰρ ὡςπερ αἰσθησὶν σχόν ἐκείνους
μὲν ὑπολωφῆσαν καὶ εἶσαν βῆως εὐ μάλα καὶ εὐμαρῶς τὴν διεξέσοδον
δίδωσι, πῖμπρᾶ δὲ τοὺς ἄλλους Γομόρρας πυρὸς οὐδὲν ἐλαττούμε-
νον. οὗτος οὐκ Ἰσραηλίταις μόνους, ὧ τύραννε, οὐδὲ μόνους τῷ
Ἀναπίᾳ καὶ Ἀμφινόμῳ τοῖς Καταναίοις, ἀλλὰ γε δὴ καὶ ἡμῖν καὶ
20 πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν πεποιδόσι σωτήριος γίνεται φυλακτῆρ καὶ
συντήρησις πυρός, θαλάσσης, γῆς, στροφῶν, καταγιγῶν ".
11. Ὡς δὲ πρὸς παράκλησιν πάλιν ὁ τύραννος καὶ πρὸς θω-
πείας ἐτρέπη τῆς μάρτυρος, " Σύγγνωθί μοι " λέγων, " ὧ τέκνον,
νενηκήμενῳ θυμῷ καὶ τοσαυτᾷ σοι παροινήσαντι, καὶ θῦσον θεοῖς
25 τοῖς σοῦ φεισαμένοις καὶ σὲ τοῦ πυρὸς διαρπάσασιν ", — " Οὐ,
μὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἐμῶν προγόνων ", ἡ μάρτυς φησὶν, " οὐ θύσω
τοῖς δαιμονίοις, οὐκ ἀποστήσομαι ζῶντος θεοῦ· οὐ, μὰ τὰς ἀρε-
τὰς τοῦ γένους καὶ τῶν ἐμῶν προγόνων, Πασχάσιε, οὐ· οἱ λόγοις
καὶ ἔργοις τῆς ἡμετέρας πατρίδος προεκινδύνευον. Συρακουσία τὸ
30 γένος καθέστηκα· οὐκ αἰσχυνῶ τὴν πατρίδα, οὐκ αἰσχυνῶ τὸν χρη-

1 ἀλλὰ τε μυριάχουτος θεοῦ B 3 δίκην σεβάσ A 6 δὲ δύο B 7 Ἀναπίαν * ἀπίαν AB; vide p. 83, 3 8 ἔτε B || φιλόνομον B 9 σφᾶς A φους B || ἐξήρπασεν B 10 καταναίων AB 13 τοσαυτῶν B || τοῦ om B 14 τῷ A τὸ B || τὸ om B 17 οὐδὲνηλατ. B 18 οὕτως B 19 ἀπία A || καταναίος A 20 σωτήριον γ. φυλακῆ B 26 θύσω δαίμοσιν B 20 προεκινδύνευσαν B

σμόν τῶν πινόντων ὕδωρ τὸ Ἀρεθούσιον, οὗ τοιοῦτός τις νοῦς.
 γαίης μὲν ἀπάσης τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον, ἴπποι Θρηγίαι,
 Θετταλικάι, Λακεδαιμόνιαι δὲ γυναῖκες, ἄνδρες δ' οἱ πίνουσιν ὕδωρ
 καλῆς Ἀρεθούσης. προσπύματα τὸν ἔμον Ἀρχιμήδην ἐκεῖνον αἰ-
 δοῦμαι, ὅς Μάρκελλον διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης τῆ Συρακούσῃ 5
 προσβάλλοντα ταῖς μηχαναῖς ἀπεκρούσατο, πῆ μὲν τὰς ὀλκάδας
 ἐκεῖνο πρὸς τὸ τεῖχος μετεωρότερον ἀναρτῶν μηχαναῖς καὶ οὕτω
 βυθῷ παραπέμπων, πῆ δὲ ἀκοντίζειν ποιῶν ἄνδρα ἕκαστον λίθους
 ἀμαξιαίους καὶ ταύτας ὑποβρυχίους ποιῶν, ἐξορμισάσας δ' αὐτάς 10
 ἔτι πορρώτερον ταῖς ἀεροτόνοις τῶν μηχανῶν· εἰ δὲ καὶ τόξου
 βολὴν ἀποσταίησαν ἐκ τῶν τειχῶν πρὸς τὸ πέλαγος, ἐν ἐξαγώνοις
 κατοπτροῖς τετραπλουμένοις λαμπάδας ἡλίου δεχόμενος καὶ ταύ-
 τας φλέγων ἀντανακλάσειν. αἰσχυρόναι ποταμὸν τὸν Ἀρκάδα, δε
 εἰς τὴν παρ' ἡμᾶς λίμνην Ἀρεθούσαν ἐκ νήσου τοῦ Πέλοπος νομ-
 φίος ὑπὸς τοσοῦτον περαιούμενος πέλαγος ἀμυγῆς ἄλμης τῆ ἔρω- 15
 μένη συνέρχεται. εἰμὶ καὶ κατ' αὐτὸν ἀμυγῆς ἄλμης βιωτικῆς·
 χωρῆσαι πρὸς τὸν ἔμον ἐραστήν καὶ πρὸς αὐτὸν τὰ τῆς ἀματι-
 ζούσης προσφθέζομαι ῥήματα. οὐκ αἰσχυρῶ τούτων οὐδέν', οὐδ'
 ὑπ' αὐτῶν ὑποπεσοῦμαι τινὶ αἰτιάματι. γενήσομαι καὶ αὐτῆ Ἀρ-
 χιμήδης· βουλεύσομαι βούλευμα, θ πρὸς τὴν πρώτην καὶ ἄνω 20
 ἀρχὴν ἀναγάγῃ με. ἐκεῖνος ἀντετάξατο Μαρκέλλω τῷ αἰσθητῷ,
 ἐγὼ νῦν ἀντιτάξομαι Μαρκέλλω τῷ νοητῷ τῆ Συρακούσῃ προσ-
 βάλλοντι κατὰ τε γῆν καὶ τὴν θάλασσαν. θέλεις ἀκούσαι καὶ πῶς
 ἔστι Μάρκελλος οὗτος καὶ τίς ἡ Συράκουσα; Συράκουσα μὲν πό-
 λις ἡμῶν φύσις καθέστηκεν, ἡ τοῖς διεφθορόσι καὶ δερματινοῖς 25
 συρακωθεῖσα χιτῶσι, Μάρκελλος δὲ ὁ μαραίνειν πειρώμενος τῷ
 προσεγγίζεσθαι καὶ κέλλειν ἡμᾶς τὰ νέα φυτὰ, ἧ ὁ διδοῦς μόρον
 φυγῆς ἐν τῷ κέλλειν. πειράται δὲ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, διὰ τε
 φύβων ἐπηρειῶν καὶ ἀπειλῶν τῶν στερρῶν καὶ τῶν ἡδέων καὶ

1 [χρηστέον] Tzet. Chiliad. IX, hist. 291 || οὗ B οὐ A || τί B 2 θρηγίαι B 3
 λακεδαιμόνιοι A || πίνουσι B 4 δὲ τὸν B || ἐκεῖνον om B 5 μαρκέλλου B 6 προσ-
 βάλλοντα B || τὰς om B 7 μεταωρότερον B 9 ἐξορμισάσας δ' αὐτάς A ἐξώρ-
 μισης δ' αὐτάς B 11 βολὴν ἀποσταίησαν B || τειχῶν B τριχῶν A 11 κατ. παρα-
 πλουμένοις B || ἡλίου οὐδεχόμενος B 13 φλέγει B 14 πέλοπος νομφίου B 16 ἀ-
 μυγῆς om B 18 προσφθέζομαι B || τοῦτον B 19 αὐτὸν B 20 βουλεύσομαι βού-
 λευμαι B 21 ἀναγάγῃ B 23 πῶς A πῶς B 24 οὕτως B 27 προσεγγί B
 28 φέρον B

διαρρῦτων, διὰ τῶν ἐλκτικῶν ἐκεῖνον δυνάμειον τοὺς ψυχικοὺς προ-
 βόλους ἡμῶν κατασπᾶν. γενήσομαι οὖν κατὰ Ἀρχιμήδης, ὡς ἔφη,
 καὶ ἀντιτάξομαι Μαρκέλλω τῷ νοητῷ, σοφαῖς αὐτὸν μηχαναῖς κα-
 ταθραύουσα. ἀνέσπασεν Ἀρχιμήδης τὰς πρὸς τὸ τεῖχος ὀλκάδας
 5 ἐκεῖνου μηχαναῖς ταῖς διὰ ξύλων καὶ σιδηρίων μετεωρότερον καὶ
 τῷ βυθῷ ἀπεώσατο· ἐπὶ τὸ μετώρον σπᾶσα κατὰ τῆς Συρακού-
 σης, σαρκός, δυνάμει τῆ τοῦ σταυροῦ χρησαμένη εἰς τὸ μηχανή-
 μα, τοῦ ἀπὸ κέδρου καὶ ἀπὸ πεύκης καὶ κυπαρίσσου παγέντος, καὶ
 τῆ τῶν ἡλων, οἷς ὡς ἀρπαξί σιδηροῖς ἀνάξω καὶ δῆλας ποιήσω
 10 τὰς ἐλκτούσας αὐτοῦ ἡδονὰς τε καὶ μηχανὰς, καὶ τῷ βυθῷ καὶ
 χᾶει αὐτάς παραπέμψαμι. μικρὸν ὑπεκστάσας τοῦ τεύχους ἐκεῖ-
 νας κατ' ἄνδρα ἕκαστον Συρακούσιον ἐποίησε· βάλλειν αὐτάς ἀμα-
 ξιαίοις τοῖς λίθοις, τοῖς ἀεροτόνοις δὲ τὰς πλέον ἐκστάσας· κατὰ
 τῷ ἐμῷ ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ, Χριστῷ, πῆ μὲν ἀμαξιαῖω, πῆ δὲ
 15 ὀμοφορήτῳ χρωμένῃ καὶ ἀεροτόνῳ καὶ μετεώρῳ μηχανουργήματι·
 ἐπιθεῖσα μακροκοντίζοντι πᾶν τοῦτο καταρράξω πρόβλημα πορ-
 ρητήριον· καὶ ἄλλοις ἐξηγησαίμην, ὡς χρὴ καταβαλεῖν αὐτὰ τὰ
 τέκνα καὶ τὰ προβλήματα καὶ τὰ πρωτότοκα τῆς τάλαιπώρου Βα-
 βυλώνος, τῆς ἀμαρτίας· Βαβυλῶν γάρ, τάλαιπωρε, φησί, μακάριοι.
 20 ὅς ἐδαφιεῖ τὰ τέκνα σου πρὸς τὴν πέτραν. κατέφλεξεν ἐκεῖνος·
 κατόπτρω τὰς ἔτι πλέον ἀφροσυνίας ὡς πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ
 δὲ, κάτοπτρον γάρ εἰμι καὶ τύπος εἰκόνας θεοῦ, δεξαμένη ἐκεῖνου
 τὴν αἴγλην τὴν ἀρίφωτον ἐμπιπρώην ἐκεῖνα τοῖς θεοῖς ταύτης
 ἀκτίνος ἀντισελάσμασι. τολμῶ τι παραβολώτερον λέγειν, Πασχά-
 25 σι. Ἀρχιμήδης ἐκεῖνος ὁ ἐμὸς συγγενὴς τῆ μηχανῆ τῆ τρισπάτω,
 τῆ καλούμενη καὶ χαριστιῶνι, πολλὰ βάρη τῶν δυσκινήτων μετα-
 κινῶν ἔλεγε πᾶσαν ἂν κινήσαι τὴν γῆν, εἰ εὐροὶ ἕτερον τόπον,
 ὅπῃ ἐδράσοι τὸν χαριστιῶνα. ταῦτα μὲν οὕτως εἶπεν, οὐκ ἐδράσε

1/2 προπροβόλους B 2 post Ἀρχιμήδης spatium in B || ὡς ἔφη usque
 ad σοφαῖς αὐ desunt in B 4 καταθραύουσα B 5 αἰθῆρων B || μεταίρων B || μεταίρων B
 6 μεταίρων B || συρακούσας B 11 παραπέμψαμι B || τεύχους B 13 ἀφροτό-
 νοις B 14 ἀκρογ. λίθῳ cf. Ephes. II, 20. Petri I, II, 6 15 ὀμοφορῆ τῷ χρω-
 μένῳ B || μεταίρων B 16 μακροκοντ. B || τοῦτο B 17 ἄλλοις om B || post κα-
 τὰ spatium in B || λείν usque ad τάλαι desunt in B 19 τάλαιπωρε B || μακάριοι
 —πέτραν cf. Psalm. cxxxvi, 8-9 22 ἐκεῖνο post αἴγλην in B 23 ἀρίφωτον B
 24 παραβολώτερον * παραβώτερον A παρέχρατικώτερον B 26 καὶ om B || δυσκει-
 νήτων B 27 κινήσαι B || εὐροῖεν B 28 εἶπεν A ἐφη B

δέ· ἐγὼ δὲ θεῖα χάριτι καὶ τῷ χαριστίωνι τῷ τρισπάτῳ, πατρός, υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, ἄνω ἀναπτερώσασα ἑαυτὴν μεταρσιώσω τὴν γῆν, τὸ γερπὸν τοῦτο αἶμα καὶ ὕλικόν·

12. Ταῦτα ἡ μάρτυς. ὡς δ' ἀπογνοῦς ὁ τύραννός οἱ τὴν κεφαλήν εἶπεν ἀποτεμεῖν, πάλιν ταῖς ἀνεφθέξατο· “ Ἀρχιμήδης ἐκεῖνος ὁ πρόγονος ὁ ἐμὸς καὶ μέχρι τῆσδε τῆς τελευταίας ἀναπνοῆς μοι τὸν λόγον χαρίζεται· μηχανικὸν γάρ οἱ διάγραμμα γράφοντι, προδοσία τῆς Συρακούσης ἀλούσης, ἐπιστάς τις Ῥωμαῖος πολέμιος, εἴλεκε αὐτὸν τῆς χειρὸς ἐπικεκυφότα τῷ διαγράμματι. ὁ δὲ Συρακουσίωσι τινὰ εἶναι οἰόμενος, Ἀπόστηθι, ἔλεγεν, ἄνθρωπε, τῆς γραμμῆς. ὡς δ' Ἐἴπερ μὴ ἔπη, ἀφελῶ σου, εἶπε, τὴν κεφαλὴν, Ἀρχιμήδης· Ἐλεῖς, ἔφη, ἄνθρωπε, τό· κλυθί· ἐμεῦ. — Ἐγὼ δὲ τοι ἐξεροῦμαι· ναὶ τὼς σὺ· ὦς, Ἀρχιμήδη, βέλτατον ἐντι πᾶρ κεφαλᾶν ἔμμεναι ἢ πᾶρ γραμμῆν. κάμοι· δέ, ἀνθρώπιον εἰδωλοπλανές, πᾶρ κεφαλᾶν βέλτερον εἶναι ἢ παρὰ τὴν εἰς θεὸν ἄρουσαν εὐθείαν γραμμῆν·”

13. Ταῦτα εἰπούσα καὶ Μαξιμιανοῦ προφητεύσασα θάνατον καὶ Διοκλητιανοῦ σκήπτρων ἀπόπτωσιν, τὴν ἱερὰν κεφαλὴν ἀποτέμνεται καὶ τὸ πνεῦμα θεῷ παρατίθησι. καὶ τότε μὲν ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Χριστοῦ τὸ ἱερὸν αὐτῆς σῶμα σχεδὶφ τάφῳ καλύπτουσιν, ὕστερον δὲ περικαλλεῖ νεῷ τιμῶσι τὴν μάρτυρα καὶ λάρνακι προσηκούσῃ αὐτὴν κατατίθενται, ἢ οὐχ ὡς Ἀστερόπη Γοργόνης πρὶν βόστρυχος, ἀλλ' ἐν Συρακούσῃ θεόθεν νῦν φρούριον, ὡς Σιλωάμ κολυμβήθρα πηγάζουσα θαύματα.

14. Ἄλλ' ὦ καλλίνικε μάρτυς, εἰρήνην αἶτει ταῖς ἐκκλησίαις, ῥηγί δὲ Σικελίης τε καὶ Ἰταλίας βαθυκάρπου, ἥπιά τε κρατέοντι καὶ ἥπιον ἦτορ ἔχοντι,

1 θεῖα om A || τῷ χαρ. τῆ A 2 ἀγίου πᾶ B 4 οἱ AB 5 τὰδ' ἀνεφθέξατο B 7 post ἀναπνοῆς spatium in B || ἀναπνοῆς usque ad γράφοντι om B
8 προδόσια A προδόστητης B || οἱ AB 9 τοῖς διαγράμμασιν B 10 συρακουσίωσι εἶναι B ἔλεγεν om B 11 μὴ ἔπη A νοῦν οὕτως B 12 ἔλεος B 13 ἐξεροῦμαι B || τὼς σὺ A πὼς σοὶ B || ἀρχιμήδην B 14 ἦν πᾶρ γραμμᾶν B || ἀνθρώπιον Kurtz, ἀνθρώπινον AB 15 κεφαλῆν B 17 προφητεύουσα A 19 τῷ θεῷ παρτίθησι δεκάτην τρίτην τοῦ μηνὸς ἄγοντος, τοῦ παρὰ βωμαῖος δεκεμβρίου, καὶ τότε ὁ B 20 αἶμα om B 21 περικαλλεῖ τε B 22 ἀστεροπίον γοργόνης B 23/24 inter 3o et 4o spatium in B 25 ὦ παρθ(ε)ν(ο)μάρτυς B 26 σικελίης B

ὀλβια δῶρα δίδωθι, καὶ οἱ κλέος ἐσθλὸν ὀπάζεις, εἴ τις εὐσεβίης θεοτερπέος· ἐστὶν ἀμοιβή, ἀρχοῖς πᾶσι τε τοῦδε καὶ ἡγεμόνεσι πολήων καὶ λαοῖς σύμπασι καὶ ἡμετέρῃσιν αἰοδαῖς, ὅμοιοι ὅττι σέο κλεινὴν κύδηνον ἑορτήν,

εἰς ὄψαν τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος· ἧ̄ πρέπει τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

SCHOLIA IN ORATIONEM TZETZAE
de s. Lucia.

Pag. 80,1 ἀβρύνονται] κοσμοῦνται A. 2 τιμαλφές] ἦγον τιμὸν πρᾶγμα A. 3 τελεσφόρημα] καρποφόρημα, τελείως φέρον τοὺς καθ' ὄραν καρπούς A. 4 Γαδειραῖον] Γάδερα καὶ θηλυκῶς καὶ οὐδετέρως λέγεται. ἀπὸ τοῦ γῆ καὶ τοῦ δεῖρά γέγονε Γάδερα, οἰοεὶ γῆς δεῖρά· τὰ γὰρ Γάδερα τῆς γῆς ἐξοχή ἐστιν. ἐστὶ δὲ πόλις καὶ νῆσος. ὁ πο(ο)λ(ίτης) Γαδειρεὺς λέγεται καὶ Γαδειρῆς καὶ Γαδειρίτης, καὶ Γαδειραῖον ὡς ἀπὸ τοῦ θηλυκοῦ τοῦ Γάδερα, καὶ Γαδειρηνός· καὶ κτητικὸν Γαδειρικός A. Cf. Etym. M. 219,32. Steph. Byz. 193 Meinekii || κρόνιον] Χρῶσιππος λέγει, ὅτι καθύργων ὄντων τῶν ὄλων καὶ ἕμβρων καταφερομένων πολλῶν, τὴν ἔκρυσιν τούτων Κρόνον ὠνομάσθαι A. Cf. Etym. M. 540,9. 5 Βρεττανῶν] νῆσος περὶ τὸν Ὠκεανόν A. 6 Κελτῶν] Κελτῶ Βρετταν(ανοῦ) θυγάτηρ ἐρασθεῖ(σα Ἡ)ρακλέους παρεκ(άλει) αὐτὸν μιγῆναι (αὐτῆ). καὶ τοῦτο πράξα (ἀπέ)λιπεν αὐτῆ τόξ(ον, εἰπών)· ἐὰν ἄρρεν γεννη(θῆ), * εἰ ὄν(αται) τείνει τὸ τόξ(ον, καὶ) ἐγεννήθη παῖς Κελ(τός), ἀφ' οὗ Κελτο(ί) A. Cf. Etym. M. 502,45 || Κελτῶν] Ἐρι(ηνεῖα) περὶ Κέλτου. *Ἐστὶ τις ποταμὸς καλούμενος Κέλτος, τὰ γνήσια τέχνα σφῶζων, τὰ δὲ νόθα πνίγων B. 8 ἀκαριαῖον] ὀλίγη A || καὶ μοναῖον] καὶ μόνη A. 10 ἀβρύνονται] κοσμοῦνται A. 12 ἀνέκαθεν] ἀπ' ἀρχῆς, μακρόθεν ἦτοι ἐκ πολ(ι)ου). ἐκάς γάρ ἐστιν τὸ μα(κράν), ἔκαθεν, πόρ(ρωθεν) A. 13 ἀρχαῖοι λόγοι] διηγήματα A. 14 κατεμελίτωσαν] ἐγλύκαναν A.

1 ἐσθλὸν ὀπάζεις B ὀπάζει A 2 εὐσεβέως B εὐσεβείας A 3 ἄρ πᾶσι B 5 σείο B || κύδειαν B

Pag. 81,2 *ἀνόθευτος*] γνησία A || *ὀλικῶς*] διόλου A. 3 *τεμμαχιζομένη*] μεριζομένη A. 9 *Περσεφόνη*] παρὰ τὸ (φέρω) καὶ τὸ φόνος φερα(ε)φόνη τις, πρὸς ἣν φέρονται οἱ πεφ(ο)νευμένοι A. Cf. Etym. M. 665, 47. 10 *ἀνακαλύπτρια*] ἀνακαλυπτή(ρια, ἀφ' οὗ) ἀνακαλύπτρια. (δηλοῖ τὰ) διδόμενα ταῖς νύμφαις, (ὅταν τὸ) πρῶτον ἀνακαλύπτ(ωνται) ἐν τῇ ἐστίασει τῶν γάμων τοῖς ἀνδράσι καὶ τοῖς ἐστιωμένοις ὀρώμεναι A. Cf. Suid. sub. v. ἀνακαλυπτρία || *νεανειούταις*] καυχῶνται A. 12 *Δήμητρος*] ἤγουν τῆς γῆς A || *ἀνακληθροῖσα πέτρα*] ἀνακληθρίς (sic), (πέτρα) ἐν Μεγάροις, (ὅ(τι) ἢ) Δημήτηρ κα(θε)σθεῖσα ἐπ' αὐτῆς (ἀνε)καλειτο τὴν Κόρην (καὶ) ἐκ τῆς ἀνακλι(=)σεως (τὴν) πέτραν ἀνακλει(θρί)δα κληθῆναι A. Cf. Et. M. 96,30 || *ἀνακληθροῖσα πέτρα*] ἐστὶ βοτάνη καὶ πέτρα ἀνοίγουσα τὰ κλειῖθρα B. 13 *Ἀρόην*] Ἀρόη πόλις Ἀ(χαΐας). ἐκλήθη δὲ ἀπὸ τῆς ἐρ(γασίας) τῆς γῆς ἐ . . . εἶρηται (δὲ, ὅτι) Τριπόλε(μος ὁ) Κελεῦ ὑπὸ τῆς Δ(ή)μητρος κελ(ευσθεῖς) διδάσκειν τοὺς (ἀνθρώπους) τὴν γεωργί(αν) τοῦ σ(ίτου), ἐν αὐτῇ πρῶτον ἤρο(σέ τε) καὶ ἔσπειρε, τὸ συμφύε(ς) τῆς γῆς καταμαθῶν. (παρὰ τὸ) ἀ(ρ)όσαι οὖν Ἀρ(όη) A. Cf. Steph. Byz. 124. Et. M. 147,55 || *κνεῶνα*] κνεῶν, ἢ πόσις. ἀπὸ τοῦ κενῶσθαι, χωρῶν τις ὦν, πόμα κατασκευασθὲν, παυστικὸν δίψης A. Cf. Et. M. 543,50. 14 *Ἰάμβης*] τόπος B || *Ἰάμβης*] Ἰάμβη θεράπαινα Κελεῦ καὶ Μετανείρας. αὐτὴ αἰσχρῶς ὕβρισθεῖσα ἀγχόνῃ τὸν βίον κατέλυσε A || *σκώμματα*] λουδορήματα A || *Ἐλευσίνα*] Ἐλευσίς, πόλις πλησίον Ἀθηνῶν, ἀπὸ τοῦ ἐλευθῶ ἐλεύσω ἐλευσίς. παρ' αὐτῇ γὰρ κατέλυσεν ἢ Δημήτηρ ἐπὶ ζήτησιν πορευομένη τῆς ἑαυτῆς θυγατρὸς A. Cf. Et. M. 329,38-41. 15 *ταῖς ὑποθήκαις*] ταῖς παρανέσεσι A, ταῖς συμβουλαῖς B. 71 *δασουχίμασιν*] λαμπρότησι A. 18 *γαυγαλιζόνται*] γλοκαίνοντα A. 21 *φανῶς*] φανερώς A. 23 *Ἀρόην*] τόπος ἢ πόλις ἀπὸ τῆς ἀροστράσεως οὕτω λεγομένη B. 29 *τριτημόρια*] (τοὺς) ἕξ γαλκοῦς τοῦ ὀβολοῦ (εἶρ)ηκε Φιλίμων τριτημόριον A. Cf. Suid s. v. || *τριτημόρια*] τρία ἀχρωτήρια Σικελίας(ς), Πελοπίς, Πάχρον, Λιόβιον B || *Πελοπίς*] (Π)ελοπίς ἢ νῆσος, ἢ τόπος . . . τὸν διατὶ ὦ μέγα καὶ διατὶ ὀ μικροῦ . . . Πελοπίς τε Λιβύη τε A. Cf. Et. M. 659,51 || *πρὸς ἄρκτους*] πρὸς βορέαν B. Pag. 82, 1 *Πάχρον*] ἀχρωτήριον Σικελίας A. Cf. Steph. Byz. 513,7. 4 οὗ] ὄπου A || *Ἀνεϊάσαι*] (Ἀ)νεῖα τόπος Θράκης ἀπὸ (Ἀ)νεῖου A. Cf. Steph. Byz. 50,11. 5 *ἀλλεπαλλήλους οηγνύντες*] πυκνά συναθροίζοντες A. 7 *Κιμμέριον*] (Κι)μμερίου φησὶν Ἑρακλείδης (ὁ) Ποιντικὸς ὑποκάτω τοῦ Πόντου (εἶ)ναι. Κιμμέριον δὲ λέγεται (τὸ) Σκυθικὸν ἔθνος A. Cf. Et. M. 513,44. 8 *φαέθων*] λάμπων A. 9 *Ταύρου*] Ταῦροι τὸ Σκυθικὸν ἔθνος καὶ ταυροπόλος ἢ Ἄρτεμις A || *Ταύρου*] τῆς Ταυρομένης τὸν Ταῦρον λέγει, τὸ ὄρος τὸ περιόριζον Κιλικίαν καὶ Σκυθίαν καὶ μέχρι Τραπεζούντος B. 10 *ὅτε μὲν ἡλιοθερεῖς, ὅτε δὲ ἀνῆλοι*] σαράκοντα (sic) ἡμέρας ἦλιον οὐκ ἔχουσι οἱ ἐκείσε B. 12 *κα-*

ταβαπτίζεται] (κατα)βυθίζεται A. 41 *σφοῖς*] ἐκείνοις A. 15 *τελεσφορεῖται*] τελεῖται A. 17 *ὀποιος ἦν* etc.] οὗτοι πάντες (ποι)η(ταῖ)ι, περιηγηταὶ καὶ χωρογράφ(οι) B. 19 *ἐσμός*] πλῆθος A. 24 *τυφῶνα*] τυφῶνα οὐχ ἢ φλόξ ἢ ἐκ τοῦ ἀέρος, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς ἀναθουμάσεως συστροφῆ, λέγεται δὲ πορώδης δαίμων A. Cf. Suid. s. v. τυφῶν et τυφῶνος. Etym. M. 772,32 || *τυφῶνα*] ἀπὸ τοῦ τύφω τοῦ καῖω. ἔ(στι) δὲ πυρὸς ἀναθ(ουμά)σις ἀπὸ τιν(ος) στενωποῦ γεν(ο)μένη B. Cf. Etym. M. 772,30. 26 *τὸν Κωλοσανέμαν* etc.] οὗτοι φιλοπ(άτο)ρες ὄντες τοὺς (σ)φ(ῶν) πατέρας ἐκ τοῦ (πυρὸς) ἐρύσαντο ἐν (οὐ)δενὶ ὑπὸ το(ύτου) βλαβέντας B. 28 *σηραγωγῆς*] βουνοειδῆς A.

Pag. 83, 2 *ἐκατι*] ἔνεκεν A, χάρ(ιν) B 5 *ἐπάλλξεις*] προμαγῶνας AB. 6 *μιν*] αὐτὴν A || *ὑμεναίους*] γαμικοὺς ὕμνος A, γαμηλιο(ς) B. 7 *Ἀραδικοῦ ποταμοῦ*] Ἀλφειοῦ A, τοῦ Ἀλφει(οῦ) B. 8 *Ἀμφιτρέτης*] ὄνομα θαλάσσης A || *τῶν Ἀμφιτρέτης λεχέων*] τῶν τῆς θαλάττης κραββάτων B || *λεχέων*] κοιτῶν A. 9 *ἐγχώριον*] γεινιᾶζουσαν A. 10 *τάς συρραγῆς*] τὰς συμπλοκάς B. 11 *τροίρεις*] κάτεργα A. 13 *βαλλόμενα*] λιθαζόμενα A. 14 *σφενδόνας*] σφενδόνη ἢ λιθο(βό)λλησις, τὸ σφένδολον (scribendum τὸ σφενδόβολον) A || *ἐξαγῶνους κατόπτροις*] . . . σλοφύση τοῦ πυροῦ //μέχρι. καὶ πῦρ ἐκ (τοῦ) κατόπτρου φῶ //|||ελθεῖν τρισοστε|||/ν τοῦ ἡλίου θερμα(νο)μένου B sic. 15 *ἀντανακλάσειν*] ἀντανάκλασις, κατακλασις ἀπὸ τινος γινομένη. γίνεται δὲ το(ῦτο) ἐπὶ φωνῆς, ὅταν ἀν(τη)γῆ, καὶ ἐπὶ φωτὸς ἢ(λι)ακοῦ, ὅταν λείψ τιν(εῖ) ἢ) λαμπροτάφ ὕδ(ατι) προσπέσει A. Cf. Suid. s. v. ἀντανακλωμένη. 16 *μεταπέμπτει*] (μετα)καλεῖ(ται) A. 17 *δὲ*] ἀλλὰ A. 21 *Θυμῆρη*] ποθευόνι A. 22 *θημοθουσίας*] εὐωχίας A, τὰς εὐωχίας τῆς θημίου B || *μῶν*] ἄρα B. 24 *Παιόνων*] Παιονία, χώρα Μ(α)κεδονίας, καὶ Παιό(νες) οἱ οἰκήτορες αὐτῆς A || *Φάσιδος*] Φάσις, πόλις πρὸς τῆ (Φά)σιδι ποταμῷ A. Cf. Steph. Byz. 660,20 || *τραγῆματα*] βρώματα A. 25 *Πράμνιον*] Πράμνιον οἶνον, παρὰ τὴν Πράμνον χώραν, ἢ πρᾶνεν τὸ μένος A || *πράμνιον*] τὰ λεγόμενα σανδάλια sic B || *ἀνθοσμία*] εὐώδη A. 26 *ψυπητῆρας*] βακίλ. . . A. Item A in margine: ψυπητῆρ σκεῦ(ος), ἐν φῶ διανί(ζου)σι τὰ ποτήρια. Cf. Suid. s. v. ψυπητῆρ || *κανῆ*] κανίσκια A || *ροτά ἐμβάφια*] ροτά ἐμβάφια, ὦν λαβέσθαι διὰ τὴν λιότητα ἀδύνατον ροτά "ῥοτοῖσιν λάεσσι" μεγάλοις, τοῖς ἐλκομένοις διὰ τὸ μέγεθος, παρὰ τὸ ἐρῶ ἐρῶσω A. Cf. Zon. 1622 || *ἐπαρυστρίδας*] τὰ ἐμβάφια A, κῶθνας B. 27 *ταῖ*] ἄστιας B.

Pag. 84, 4 *τὸν κόμων*] τὸ ἐστίαμα A, τὸν ὕμνον B. 7 *ἀφοσιώσαιτο*] ἀποδώσαι, ἀμεψίφοιτο A || *τοῦ κρείττονος*] τοῦ θεοῦ B. 13 *ἐνυαλίων*] πολεμικῶν AB. 16 *Κόφοι*] Ἀθηναῖοι τὸ γένος λαμπροὶ A. 17 *βαθυχαίων*] λαμπρῶν A. 18 *λόγῃν*] λόγῃν ἢ χαίτη B || *νεανειούταις*] καυχῶνται A. 20 *ρηφενεῖς*] πλούσιοι A. In B Ἑρμ(η-

νεία). ἤγουν πλουσιωτατοὶ ἀπὸ τοῦ ῥέειν τὸν ἄφενον ἤγουν τὸν πλοῦτον B. Cf. Etym. M. 706,9. 24 **φενάκας**] φλουαρίας A. In cod. B ἄλλη. φεναξὶ ὁ κόλαξ, ἐνταῦθα γυναικεῖος κόσμος. 25 **ἐμφοιβουμένη**] κτενίζομένη, λαμπρονομένη. φοῖβα κυρίως αἱ καθαραὶ καὶ λαμπραὶ τρίχες A. Cf. Etym. M. 797,1 || **ἐγχοσιζουσα**] χρίουσα A. In marg. cod. A (ἐγ)χουσα, εἶδος βοτάνης, ἢ καὶ (διὰ) τοῦ ἄ λέγεται ἄγχουσα. ἀπτικῶς (δὲ) διὰ τοῦ ε. καὶ ἐγχοσιζέται ἐπὶ τῶν γυναικῶν τὸ τῆ ἐγγούση χρίεσθαι τὸ πρόσωπον. εἴρηται παρὰ τὸ ἐγγεῖν τὸ ἐν τῆ ῥίζῃ ἐρυθρόν ὄιον, ἐγγέσοσά τις οὔσα, ἔστι καὶ ῥῆμα. Cf. Etym. M. 313,30. 27 **ταλασιουργιών**] ταλασιουργία καὶ ταλασιουργικὰ(=ἡ) τέχνη λέγεται ἢ διὰ μετατόου (sic) καὶ χρυσοῦ γινωμένη λεπτοουργία B.

Pag. 85, 10 **βατοβάφοις**] κλέπταις A. 12 **πολυάνθορα**] τάφους A || **ἀγανακτήσεων**] ὀργῶν A. 17 **ἀνεμώνης**] παπαρίν(ης) AB. 17 **ἐθείασε**] ἐθαύμασε A || οὐ **δέμας-ἔργα**] οὗτοι στίχοι ὁμηρικοί B. 18 **φύνη**] φύσιν A. 21 **προφερεστέρω**] βελτιωτέρω A. 22 **τῆς γενναμένης**] τῆς μητρὸς A.

Pag. 86, 5 **ἡμέριος**] καθ' ἡμέραν B. 6 **διανυσάσης**] πληρωσάσης A. 11 **ἀμφιάση**] ἐνόδουσα A. 12 **μεταστοιχειώση**] μεταστρέψῃ A. 23 **ἐπαρράξασαι**] πεσοῦσαι A. 26 **ἀλύειν**] ἀδημονεῖν B || **προπομπῇ**] ἀγωγῇ A.

Pag. 87, 4 **τὸ μέλι**] ἤγουν τὸν ὕπνον A. 8 **δεσάηκας**] ἐργωκας A, μεμάθηκας B. 11 **ἀντίρροπον**] ἐναντία βλέπον B. 21 **ἄττα**] τινά A. 24 **ᾧ φασί**] τὸ τοῦ λόγου A.

Pag. 88, 6 **βραχυπλεθρα**] πλέθρα, μέτρα γῆς ἦτοι ἄρουραι A. 8 **στατήρων**] νομισμάτων A. 15 **ζεύγλην**] ζεύγλη τὸ ἄκρον τοῦ ῥυμοῦ, καθ' ὃ ἐνῆθενται τοὺς τραχήλους τὰ ζῶα A. Cf. Etym. M. 409, 54. 23 **ἀνεῖται**] συγχωρεῖται A. 26 **κερδαλέον**] πανούργον A || οἷ] αὐτῷ A.

Pag. 89, 2 **Φαίθοντα**] Ἥλιον A. 7 **τῷ ὑπερβάλλοντι**] τῷ περισσῷ A || **μεγαλιζομένη**] νικῶσα A. 9 **μῆν**] ὅμως A. 20 **ἔρω**] ἐπιθυμῶ B || **ἔρωῆσαι**] θερμανθῆναι, ἐρωῆ κυρίως ἢ θέρημ τὸ ἐρωτος B. 21 **ἔρωῆν**] ἐθερμάνθην B. 24 **ἔφ' οὔτω**] ἐς οὔτω A. 27 **ἄττα**] ἄττα ἀντὶ τοῦ ἄτινα δασύνεται. ἄττα ἀντὶ τοῦ τινά φιλοῦται A.

Pag. 90, 15 **τυφῶνα**] πυράδη δάμωνα A || **ἐριώλην**] πνοήν AB. 20 **ἐκλύσομαι**] λυτρώσω B. 25 **ἠραιδευμένη**] ἀναίσχυντος B. 27 **ἔξαιρεῖς**] χωρίζεις A.

Pag. 91, 5 **ὀλομέρειαν**] τέλειον A || **μήτρα**] νόμφη B || **ἐνεκνυμόνησεν**] συνέλαβεν B. 8 **λικνεῖαν**] λεικνον (COG. λίκνον) τὸ πτωάριον. εἰ μὲν διὰ τῆς εἰ διφθόγγου ἐστί, γίνεται ἐκ τοῦ λέγος λέγνον καὶ λέκνον, καὶ πλεονασμῷ τοῦ τ λεικνον. οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ἐν τοῖς πτωαρίοις ἐποίουν καθεύθειν τοὺς οἰούς διὰ τὸ πολύγονον, εἰ δὲ διὰ τοῦ τ, ἐκ τοῦ λικμῶν λίκμον καὶ τροπή τοῦ μ εἰς ν A. Cf. Etym. M. 562, 43.

Pag. 92, 4 **κύπριν**] συνουσίαν A, ἀκολασίαν B. In marg. codicis A: Κύπρις ἢ Ἀφροδίτη, ἢ τὸ κόπρι) παρέχουσα, ἢ ὅτι ἐν Κύπρῳ τιμᾶται A. 8 **σφήνας**] στρεβλώσεις A. 9 **ἄξονας**] ἄξονες ξύλα τετράγωνα ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τοῦ ὀρόφου διήκοντα καὶ διὰ τινος περόνης στρεφόμενα ἐφ' ὧν οἱ Σόλωνος νόμοι ἀπεγράφοντο. λέγονται δὲ ἐν τοῖς μαθήμασιν ἄξονες· περὶ οὓς σφαῖραι τε (καὶ) κύλινδροι καὶ τὰ τοιαῦτα στρέφονται καὶ συνίστανται A. Cf. Etym. M. 115, 46. 14 **τηνᾶλλως**] μάτην AB.

Pag. 93, 9 **σφᾶς**] αὐτοῦς A. 10 **ὀλυμπίαιτι**] πανηγύρει A.

Pag. 94, 1 **Πελασγικόν**] Πελασγία ἢ χώρα τοῦ Ἄργους, τὸ ἐθνικὸν Πελασγός καὶ Πελασγικός A. Cf. Steph. Byz. 514,12. 3 **Ἀρεθούσης**] Ἀρεθούσα πηγή, παρὰ τὸ ἄρδω ἄρσω, ἀντὶ τοῦ ποτίζειν A. Cf. Etym. M. 138, 18. 5 **ἀπεκρούσατο**] ἀπεδίωξε A. 10 **ἀποστειήσαν**] ἀπεχωρίσθησαν A. 21 **τῷ νοητῷ**] ἤγουν τῷ δαμονίῳ B. 26 **κέλλειν**] πορθεῖν A, προστάττειν B. 27 **κέλλειν**] πορθεῖν, βαδίζειν A.

Pag. 95, 4 **καταφραύουσα**] συντριβουσα A. 6 **ἀπεώσατο**] ἔρριψεν A. 11 **ὑπεκστάσας**] ὑποχωρισθείσας A. 12 **βάλλειν**] λιθάζειν A. 16 **καταρράξω**] καταξάλω A.

Pag. 96, 4 **οἷ**] αὐτῇ A. 7 **οἷ**] αὐτῷ A. 12 **ἐλεῖς**] ἀποκτενεῖς A. 13 **τοῖ**] σοὶ A. 14 **πὰρ κεφαλῆν**] χωρὶς κεφαλῆς A. 20 **σχεδίω**] συντόμῳ B. 23 **βόστρυχος**] βόστρυχος ὁ πλό(καμος) τριγῶς A. Cf. Etym. M. 205, 31. 22 **Γοργόνος**] γοργὸν τὸ ζῷ(ον τὸ τετραπόδες, καὶ κλίνεται γ(ορ)γόνος, παρὰ τὸ γοργόν τοῦ ὄφ(θαλμοῦ), διὰ γὰρ τῆς γοργότητος καὶ ὀξύτητος) τῶν ὀφθαλμῶν ἀπελί(θου τοὺς) ὀρῶντας, ἔστι δὲ καὶ . . . A. Cf. Etym. M. 238, 32. 26 in margine cod. A στίχοι ἠρωϊκοί. 27 **ἡπια**] ἡμερα B.

Pag. 97, 1 **οἷ**] αὐτῷ B || **οἰάσεις**] παρέγοις B.

IV.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΕΠΩΦΕΛΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΑΝΑΡΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΗΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

τῆς φανερωθείσης ἐν τῇ κατὰ Θεσσαλονίκην μονῇ τῶν Λατόμων
 συγγραφεῖσα παρὰ Ἰγνατίου μοναχοῦ καὶ καθηγουμένου 5
 τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ μονῆς τοῦ Ἀκαπνίου.

1. Πολλὰ μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγάλα τὰ τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς
 εὐεργετήματα, πλεῖστα δὲ καὶ τὰ τῆς φωτοχυσίας αὐτοῦ δωρή-
 ματα καὶ φιλοτιμήματα· “πᾶσα γὰρ δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρη-
 μα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων”,
 ὡς ὁ κλεινὸς ἱεροτελεστής ἡμῶν ἀπεφῆνατο. τούτων δὲ ἄρα καὶ 10
 τῶν ἄλλων πάντων ἐξάιρετον ὁ λόγος, δι’ ὃν καὶ τῶν λοιπῶν
 κτισμάτων πλεονεκτοῦμεν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῶν ἀλόγων ὄζμαι ζώων
 διαφέρομεν, καὶ μᾶλλον ὅτι τῶν ἄλλων οἰκεῖον τοῦτο θεῷ καὶ χαι-
 ρεῖ τούτῳ, καθὼς τις εἶπεν, ἢ τοῖς ἄλλοις καλούμενος, εἴπερ “τῷ 15
 λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν”, ὡς φησὶν ὁ θεὸς Δαυὶδ,
 “καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν”.
 τοῦτου τοίνυν τοῦ ἐν ἡμῖν φυσικοῦ λόγου θεωρουμένου τριχῆ, κατὰ
 τε τὸ ἐνδιάθετόν φημι, τὸ προφορικόν καὶ τὸ τεχνικόν, ὃ δὴ ἐκ
 λέξεων καὶ γραμμάτων οἶδε συντίθεσθαι, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τού- 20

A = cod. membr. 34 an. 1807 (f. 230^b—236) in biblioth. monasterii Κο-
 σινίτζης. B = cod. membr. Mosquensis¹⁵⁹_{СХ} (№ 300. *Арх. Владимиръ, Снеге-*
матическое описание рук. Москов. синод. библиотеки. Москва 1890, pars
I, p. 588), s. XII, f. 244—251. Codicem B contulit v. cl. Sarijannes.
 9/10 Iac. I, 16 11 κλεινός A 16 Psalm. xxxii, 6 18 τριχῆ; B 19 ἐν-
 διάθετόν τε B

των, ὡς ἐμοὶ γούν καὶ πᾶσι δοκεῖ, τὰ πρεσβεῖα χαρίζεσθαι ἄξιον,
 οἷα δὴ γεννήτορι καὶ αἰτίῳ τῶν λοιπῶν χρηματίζοντι· αὐθις δὲ
 τῶν δύο πρὸς ἀλλήλους συγκρινομένων, τῷ ὑστάτῳ δοῦναι τὴν νί-
 κην ἀσυγκρίτως ὁ φρονῶν αἰρετίζεται. ὁ μὲν γὰρ τοῖς ἐγγύς ἴσως
 5 ὠφέλιμος, οἷς καὶ πόθου βραστώνην πολλάκις ἐνέβαλε· τὴν γὰρ
 ἀκοὴν ἠδύνας μικρὸν εἰς ἀέρα τε διαλύθη καὶ οὐκ οἶδα εἴ τι καὶ
 γέγονεν· “οὐκ οἶδας γὰρ πόθεν τε ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει”, φασὶ
 τὰ ἱερώτατα λόγια. ὁ δὲ τοῖς ἐγγύς μὲν ὁμολογουμένως ἐράσμιος,
 τοῖς πόρρω δὲ ἐρασιμώτερος καὶ διάλου τοῖς αὐτὸν ἐκζητοῦσι, καὶ
 10 μᾶλλον ἐν ταῖς ὀψιγόνους γενεαῖς ἐτοιμῶς εὐρίσκεται. ἐνθεν καὶ
 Φοίνικας μὲν ἐπαινῶ, πρώτους ἐγκεκυφότας εἰς τὰ τοῦ λόγου προ-
 αῦλια. ἐκδειάζω δὲ καὶ Ἰνδοὺς, ὅτι καὶ τόμον ἀπέξυσαν καὶ βι-
 βλία συνέθεντο καὶ τοῦ νοῦ τὰ πρώτα κινήματα διάλευκα ὄντα
 τῷ μέλανι μὲν παρεστήσαντο, λευκοτέρῳ τῶν νοημάτων τυγχάνον-
 15 τι, αὐταῖς δὲ συλλαβαῖς τὰ πράγματα παρεμυθίσαντο καὶ τοὺς ἐκ
 διαστημάτων μακρῶν τῷ ἀκινήτῳ λόγῳ παρεμυθίσαντο. τούτῳ τοι-
 γαρ οὖν τῷ λόγῳ καὶ αὐτός, ὃ φιλόθεον ἄθροισμα, βούλομαι δοῦ-
 ναι διήγησιν ἱεράν μέχρις ἐμοῦ καταστήσασαν· παῖς γὰρ παρὰ
 πατρὸς καὶ νέος παρὰ πρεσβυτέρου κατὰ διαδοχὰς ἐκδεξάμενος
 20 μέχρις ἡμῶν αὐτῶν ταύτην ἀγράφως κατήγαγον· “ἐρώτησον γάρ”
 φησι “τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου
 καὶ ἐροῦσί σοι”. ἔχει δὲ ὧδε τὰ τῆς διηγέσεως· ἀλλὰ πρὶν ἢ
 τοῦ λόγου ἀπάρξασθαι, ἀξιώ τοὺς τῇ παρουσίᾳ γραφῆ ἐντυγχάνον-
 τας τοῖς λεγομένοις συγγνωμονεῖν, εἰ μὴ κομφόν τι καὶ μεγαλή-
 25 γορον κέκτηνται· ταῦτα γὰρ ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι καὶ τὸ μέτρον ἡμῶν
 ἐπιστάμεθα· ἄλλως τε δὲ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς πλέον
 ἐπιέμενοι, ἥμιστα τούτοις ἐνασχολεῖσθαι δεῖν ἔγνωμεν. ἴημι δὲ λοι-
 πὸν ἐπ’ αὐτὴν τὴν διήγησιν.

2. Καιρὸς ἦν ἐκεῖνος καὶ καιρῶν ὁ χαλεπώτατος· τοῦ διωγ-
 30 μῶ γαρ, ἠνίκα τὰ μὲν τῆς ἀσεβείας ἤνθουν καὶ εἰς ἐπίδοσιν ἤγον-
 το, τὰ δὲ τῆς εὐσεβείας ἀπῆνθουν καὶ εἰς παντελῆ μικροῦ δεῖν
 ἐχώρου ἀφανισμόν, οἷα δὴ τοῦ τότε κρατοῦντος τοῖς ἀσεβείαι συν-
 αιρομένου καὶ μαχομένου εἰς τὸ τῆς ἀμάχου περιγενέσθαι Χρι-

3 τῶν om B 7 Iohan. III, 8 || τε om B || φησὶ B 16 τούτοις A 19 πρε-
 σβύτου B 30 ἠνίκα om B

στοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν δυνάμεως. Μαξιμιανὸς οὗτος ἦν, ὁ πολὺς τὴν κατὰ Χριστοῦ μανίαν καὶ τῶν δαιμόνων ὑπηρέτης πιστότατος, ὃς πρὸς τὸν ἐπὶ Σαυρομάτας πόλεμον παρασκευαζόμενος τῇ Θεσσαλονικέων τμηκαῦτα περιουσίᾳ πόλει σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις ἐπεχωρίαζεν. ἦν δὲ ἄρα τούτῳ θυγάτηρ μονογενής, 5 κατακόμος τε παρθενικαῖς ἀρεταῖς καὶ πρὸς ὑποδοχὴν θεοῦ σπύρου οὐχ ἥμισυ ἀγαθῆ. Θεοδώρα ταύτη τὸ ὄνομα. τοῦ γοῦν βασιλέως χρονοτριβοῦντος, ὡς εἴρηται, τῇ Θεσσαλονικέων καὶ ἀσχυλομένου περὶ τὰ πολεμικά, ἀδείας ἢ Θεοδώρα δραξαμένη ποτέ, ἐξῆλθε μικρὸν τῆς πόλεως μετὰ τῆς προσούσης αὐτῇ θεραπείας 10 ὡς εἰκὸς ἀέρος καθαροῦ ἀπολαύσουσα. ὡς οὖν τὴν παράλιον ᾤδευε καὶ ὀφθαλμῶν ἐστίαν ἐποιεῖτο τοὺς τῶν κυμάτων ψόφους καὶ τὰς πομφόλυγας, ἐγγίξει τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ τότε χριστιανοὶ τὰς οἰκήσεις ἐποιούντο διωκόμενοι· ἔξω γὰρ τῶν πόλεων ὑπὸ τῶν τυραννούντων οἰκεῖν κατεκρίνοντο. ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα τρίτη, ἐν ᾗ καὶ νόμος 15 χριστιανῶν τὰς μυστικὰς θυσίας ἐπιτελεῖν. ἔδοξεν οὖν τῇ κόρῃ χρῆσασθαι, οἷα δὴ κόρη, τῇ προῦθῳ φιλοτιμότερον· καὶ δὴ ἐν μέσῳ τῶν οἰκημάτων διὰ τῆς λεωφόρου τὴν πομπὴν ποιουμένη τῷ ἱερῷ προσεπέλασεν. ἐτελεῖτο δὲ τότε ἄρα τῷ ἀρχιερεῖ τῶν πιστῶν (Ἀλέξανδρος δ' οὗτος ἦν ὁ ἱερός) θυσία ἢ ἀναίμακτος. τῶν 20 θείων τοίνυν ὕμνων ἀκούσασα καὶ ὡσπερ ἔνθους ὑφ' ἡδονῆς ὅλη γενομένη, "Ἐπιθυμία μοι ἔστιν", ἔφη πρὸς τοὺς συνόντας αὐτῇ, "τοῦ ἰδεῖν τε καὶ ἀκούσαι, ὅπως ὁ τῶν χριστιανῶν ὑμνεῖται θεός καὶ οἶαι τούτων αἱ ὕδαί". τοῦτο εἰποῦσα κατέβη μὲν εὐθὺς οὐ ἐπωχεῖτο ὀχλήματος, εἰσεῖσι δὲ τὸν ναὸν οὕτως εὐκόσμως, ὡς τοὺς 25 ἐκεῖσε παρατυχόντας πιστοὺς θαυμάσαι τὸ τῆς κόρης οὕτως αἰδοῖον περὶ τὰ θεῖα καὶ προσεκτικόν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἐνεστήκει τῆς τῶν ἱερῶν λογίων ἀναγνώσεως (ἀνεγινώσκετο δὲ ἄρα τὰ τῆς δευτέρας ἐπιδημίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐν ᾗ πᾶν ἀγάγη τὸ πλάσμα πρὸς κρίσιν καὶ ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ 30 τὰ ἔργα αὐτοῦ), ἐκείνη οἷα γῆ ἀγαθὴ τὰ τοῦ λόγου σπέρματα δεχομένη ἔθαλλε τε αὐτὰ τῇ τῆς καρδίας θερμότητι καὶ ῥιζοῦν ἤρξαντο κατὰ μικρὸν ἐν τῇ ταύτης ψυχῇ· ἦδη γὰρ ἤπιετο ταύτης

7/8 τῷ γ. βασιλεῖ χρονοτριβοῦντι B 11 παράλιον A 13 πομφόλυγας A 17 χρῆσασθαι, οἷα δὴ κόρη in marg. B 20 ἦν om B 25 ἐπωχεῖτο A || εἰσεῖσι B

τὸ πῦρ ἐκεῖνο, ὃ Χριστὸς ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς. ἕνα γοῦν τῶν θεραπεόντων αὐτῆς προσκαλεσαμένη, ᾧ μάλιστα ἐν τοῖς τοιοῦτοις εἶχε θαρρεῖν, μυστικώτερον ἔφησεν, ὡς "Διὰ φροντίδος γενέσθω σοι τὸν ἐπίσκοπον ἐν τῷ ἀφανεῖ πρὸς με κατὰ τὴν παροῦσαν ὀψίαν ἀγαγεῖν". ταῦτ' εἰποῦσα καὶ τοῦ ὀχλήματος αὐθις ἐπιβᾶσα ἐποιεῖτο τὴν ὑποστροφὴν μετὰ τῆς συνήθους πομπῆς μέχρι τῶν βασιλείων αὐτῶν.

3. Ὁψίας οὖν γενομένης, ἄγεται μὲν ὁ ἐπίσκοπος, ἐξέρχεται δὲ ἡ κόρη πρὸς αὐτόν, ἀναγκαίαν τινὰ σκηψαμένη καὶ προβολομένη σκῆψιν καὶ πρόφασιν· ὃν ἰδοῦσα πίπτει μὲν εὐθὺς εἰς τὴν γῆν καὶ τοὺς πόδας τούτου καταφιλεῖ, λούει δὲ θερμοῖς τούτους τοῖς δάκρυσιν, ὡς ἢ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις μνημονευομένη ἐκείνη μακαρία γυνὴ τοῦ ἐμοῦ Ἰησοῦ πρότερον, καὶ δυσωπεῖ διδαχθῆναι αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν ἐκείνην ῥῆσιν, ἣτις τῷ ὑπ' αὐτοῦ ποιμανομένη λαῷ ὑπανεγνώσθη τὴν τήμερον· ἔτι τε, τίς ὁ κριτής, τίνας οἱ ἐκ δεξιῶν καὶ αὐ οἱ ἐξ εὐωνύμων κρινόμενοι, καὶ τέλος, τίς ἡ αἰώνιος ζωὴ καὶ ἡ ἀτελεύτητος κόλασις. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σφόδρα περιχαρῆς γεγονώς καὶ τῷ θεῷ εὐχαριστήσας ὡς εἰκός, τὸν λόγον ἀναλαβὼν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ὃ ἐπὶ χεῖρας ἔχων ἦν, ἀναπτύξας ὅλην αὐτῇ τὴν οἰκονομίαν τῆς θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος τοῦ κυρίου ἡμῶν διασαφεῖ, μέχρις ὥρας ὀρθρινῆς τὰ τῆς ὀμιλίας παρατείνων καὶ ἀπογομνῶν αὐτῇ τὸ μυστήριον τῆς Ἰησοῦ κρυφίτητος. ὡς δὲ καὶ λόγος ἦλθεν ὁ περὶ τοῦ βαπτίσματος, ἡ κόρη τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς ὁ Κανδάκης τῷ Φιλίππῳ πάλαι, φησὶν 25 "Ἰδοὺ ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι"; κρατήσας οὖν ὁ ἐπίσκοπος τῆς κόρης τῆς κεφαλῆς ἐβάπτισεν αὐτὴν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ἐνὶ τῶν πύθων, τῶν χάριν ὑδρεύσεως τῶν ὀμβριμαίων ὑδάτων ἰσταμένων ἐκεῖ· καὶ οὕτως ἀπ' ἀλλήλων διαιρεθέντες, αὐτὴ μὲν αὐθις πρὸς τὰ βασιλεια καὶ τὸν ἑαυτῆς ἰθάλαμον, ὁ δὲ ἐπίσκοπος πρὸς τὴν συνήθη καταμονὴν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ ὑπέστρεψεν.

4. Ἄλλ' ἐπεὶ εὐχερῶς οὐκ εἶχε τοῖς γονεῦσι συνδιατωμένη τὰ παρὰ τοῦ κατὰ πνεῦμα πατρὸς αὐτῆς ἐντελλόμενα ἀποπληροῦν,

1 πῦρ - γῆς] cf. Luc. xii, 49 12 Εὐαγγέλιος] cf. Luc. vii, 37-50 13 πρότερον ante τοῦ ἐμοῦ in B 16 αὐ om B 24 πάλαι] cf. Act. viii, 27-39

βουλεύεται βουλήν ὡς σφόδρα σοφὴν καὶ εὐμήχανον καὶ κρείττονα ἢ κατὰ νεάνιδα· νόσον γὰρ σκηψαμένην σωματικὴν αἰτεῖται τὸν πατέρα δομηθῆναι αὐτῇ περὶ τὰ βορειότερά που καὶ ἀνωφερέστερα μέρη τῆς πόλεως, ἃ δὴ Λατόμια ἐγχωρίως ὀνομάζονται, διὰ τὸ τοὺς λίθους ἐκεῖθεν (οἶμαι) λατομεῖσθαι τοὺς χρησίμους εἰς οἰκοδομίας, οἶκόν τε καὶ βαλανεῖον, "Ὡς ἐὰν ἔχοιμι ταῦτα" φησὶν "εἰς ἀνακαχθῆναι τῶν τοῦ σώματος ὁδῶν". τοῦ δὲ πατρὸς τὸ ἔργον εὐθὺς κατανεύσαντος, θάπτον ἢ λόγος ταυτὶ ἐπεραίνοντο. ἐν οἷς παραγενομένη ἀδείας ἀπέλαυεν ἱκανῆς, τὸν ἱερὸν τε Ἀλέξανδρον ἐκεῖσε παραγινόμενον ἐθεάτο καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις οὕτως ἐδίδου τὸν νοῦν, ὡς μὴ τι διαπεσεῖν ἐκείνου τῆς ἐντολῆς. οἰκοδομούμενον μέντοι καὶ τὸ βαλανεῖον ἐσκόπει καὶ ὡς ἄρα κατὰ σκοπὸν ἀποβῆ ταύτη τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἐβουλεύετο.

5. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων ὁ βασιλεὺς τὰ τῆς ἀποδημίας μελετῶν ἦν, τὰ συντακτῆρια ποιούμενος· ἐκάλει γὰρ αὐτὸν ὁ κατὰ τῶν Σαυροματῶν, ὡς εἰρηται, πόλεμος. ἀνέρχεται οὖν κἀν τοῖς ῥηθῆσαι τούτοις τῶν Λατομίων περιβλέπτοις τῆς θυγατρὸς οἰκῆμασιν ἅμα μὲν τῇ θυγατρὶ συνταξόμενος, ἅμα δὲ καὶ τὸν οἶκον σὺν τῷ βαλανεῖῳ κατοψόμενος. ἐν οὖν ἕκαστον ὡς ἔχει θέσεως ὀρών, ἐπεὶ καὶ πρὸς τὸ βαλανεῖον ἐγγεγόνει, διηπορεῖτό τε καθ' ἑαυτὸν καὶ τῇ θυγατρὶ ἔκοινοῦτο περὶ τοῦ ὕδατος, ὡς μὴ ὄντος διὰ τὸ τραχυ τοῦ τόπου καὶ ἀνικμον. ἢ δὲ "Δυνατός ἐστι" φησί, "βασιλεῦ, ὁ ταῦτα πάντα τεκτηνόμενος καὶ ὕδωρ ἐφρευρεῖν καὶ μακρόθεν τοῦτο κομίσει ἡμῖν· μόνον ἢ τοῦ βαλανεῖου ἀπαρτισθῆτω οἰκοδομῆ διὰ τάχους, ὡς ἐγὼ βούλομαι, ὅτι καὶ πρὸ τῶν ἄλλων τούτου ἐξέχομαι". πρὸς δὲ καὶ τὸν βασιλέα εἶχε καταπειθῆ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὤδε.

6. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆει ὑπὸ τῶν Σαυροματῶν, ὡς δεδῆλωται, καταπειγόμενος· ὅποτε καὶ ἀδείας μείζονος ἢ Θεοδώρα ἄραξαμένη ἔλην αὐτῆς τὴν φροντίδα μετέφερε πρὸς τὴν τοῦ βαλανεῖου δῆθεν οἰκοδομήν. ὅπερ διὰ τάχους τέλος ἐπιθεῖσα χρησάτων ναὸν εὐθὺς ἀνεῖπε τοῦτο Χριστοῦ καὶ ἱερὸν πνεύματος θεοῦ καταγάγιον. ὕθεν καὶ τὸν ἱερὸν προσκαλεσαμένη Ἀλέξανδρον καθι-

6 οἶκων τὴν κ. βαλανεῖων A 13 ταῦτα B .16 σαυροματῶν B 23 τεκτωνόμενος A 31 ὑπερ A

εῖρωσαι τοῦτο κατεδυσώπησε, τὸν σταυρὸν ἰδίαις χερσὶ πρὸς τὴν βᾶσιν τοῦ θυσιαστηρίου εὐσεβοφρόνως ἐγκαταπέψασα· οὐ γενομένου. ζωγράφον αὐτῇ αὐτίκα ἀχθῆναι προστάττει καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολάς ἀψίδι γραφῆναι τὴν ἀγίην Θεομήτορα, τὴν τοῦ γένους ἡμῶν δηλονότι μεσεῖν καὶ σῴτειραν. γραφομένης οὖν τῆς εἰκόνας καὶ ἤδη πρὸς πέρας· τοῦ ἔργου βλέποντος, ὡς τῇ ὑστεραία ὁ γράφων παρεγένετο, ἢ καὶ πέρας ἐπιθήσει· τῇ γραφῇ ἐβουλεύετο (ἀλλὰ προσέειπεν ἡμᾶς ἀξιῶ· ἀπὸ τῶν ὠδε γὰρ τὸ τοῦ πράγματος ἀνακύπτειν φρικτὸν τεράστιον ἄρχεται), ὅρᾳ γραφῆν ἑτέραν καὶ οὐ τὴν αὐτήν, πολὺ τὸ διάφορον ἔχουσαν καὶ παρηλλαγεμένην ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος, ἐν εἶδει ἀνδρικοῦ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπὶ νεφέλης φωτεινῆς καὶ ἐπὶ πετερόγων ἀνέμων ὁρούμενον καὶ περιπατοῦντα, ὡς ὁ θεὸς ψάλλει Δαυίδ. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἄκρων ταυτησὶ τῆς νεφέλης τέσσαρες μορφαὶ ξέναι τῆς καλ' ἡμᾶς παντάπασιν ἀνεφάνησαν φύσεως, πέτερουγας περιεκείμεναι καὶ βιβλία ταῖς χερσὶν ἐπιφερόμεναι, ἀνωθεν μὲν ὡς ἐν εἶδει ἀνθρώπου καὶ ἀετοῦ, κάτωθεν δὲ λέοντός τε καὶ βοός· ἃς δυνάμεις θεαίας ὁ προαιρούμενος εἰκάζειν εἰκόνας οὐκ ἂν ἀπορήσειεν, ὡς τῷ τὰ θεῖα σοφῶ Διονυσίῳ δηλοῦται σαφέστερον. ἀλλὰ καὶ γράμματα πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἱερᾶς ταύτης μορφῆς, ἐπὶ γε μὴν κἀν τῷ βιβλίῳ, ὃ τῇ λαῖᾳ χειρὶ ἐπεφέρετο (τὴν γὰρ δεξιὰν ἀνατεταμένην εἶχεν ὡς εἰς τὸν οὐρανόν), εὐρέθησαν ἔχοντα ἐπὶ λέξεως οὕτως· τὰ μὲν πρὸ τῶν ποδῶν "Πηγὴ ζωτικῆ, δεκτικῆ, ὑρεπτικῆ ψυχῶν πιστῶν ὁ πανέντιμος οἶκος οὗτος. εὐξάμενη ἐπέτυχον, ἐπιτυχοῦσα ἐπλήρωσα ὑπερ εὐχῆς, ἧς οἶδεν ὁ θεὸς τὸ ὄνομα". τὰ δὲ τοῦ βιβλίου· "Ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν, ἐφ' ὃν ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλιώμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν· αὐτὸς δώσει ἀνάπασιν τῷ οἴκῳ τούτῳ". προσπεπιτούτοις καὶ δύο τῶν προφητῶν, Ἰεζεκιήλ αὐτοῖς καὶ Ἀββακούμ τὰ ὀνόματα, ὡς ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως τῶν ὀρωμένων θαμβούμενοι, ἔξω τῆς νεφέλης ἐξ ἑκατέρου μέρους εἰστήκεισαν. καὶ οὐδὲν ἕτερον τὰ τότε ὀρώμενα ἦν, ἢ ἐκπληξίς καὶ δέος καὶ ἀπορία θάμβους μεστή. ταῦτ' ἰδὼν ὁ γραφεὺς καὶ ἀφασία συσχεθεῖς, διὰ τινος τοῦτο τῇ Θεοδώρᾳ δηλοῖ. ἢ δὲ ὁρο-

13 Δαυὶδ] cf. Psalm. xviii. 9-13 19 δηλοῦνται A 26 ὄψ' οὐ ἠλπίζαμεν F

μαίως ὡς εἶχεν εὐθύς παραγενομένη καὶ πρὸς τὴν ὄψιν καὶ αὐτὴ ὡς εἰκὸς ἀπορήσασα ἐνετείλατο τῷ γραφεῖ μηθόλως αὐτῷ ἔτι τὴν χεῖρα ἐπενεγκεῖν μηδὲ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἐκτύπωματος τὸ σύνολον ἄψασθαι. καὶ ἦν οὕτως ἔκτοτε τὸ θεῖον ἐκτύπωμα τοῦτο θε- 5
ραπεύουσα καὶ τιμῶσα καὶ διὰ παντὸς πρὸς ἐκεῖνο τὸν νοῦν ἀνα-
τείνουσα.

7. Ἄλλ' οὐκ ἦν ταῦτα πάντως τὸν φρόνον ὀφσεῖν καὶ τὸν τού-
του πατέρα διάβολον, ὃς ἀρχῆθεν τῷ ἡμετέρῳ γένει ἐβάσκηκε καὶ
νῦν τοῖς ἀπὸ Χριστοῦ κατὰ Παῦλον καλεῖσθαι ἠξιωμένους ἡμῖν
διαφερόντως ἀπεφάνθη πολέμιος. οὐκ οὐδὲ ἤνεγκεν, ἀλλὰ διὰ 10
τινος τῶν θεραπευομένων αὐτῆς μηνύει τοῦτο τῆ βασιλίδι, τῆ ταύ-
της δηλονότι μητρὶ. ἡ δὲ μὴ ἔγνωσα πιστεύειν τοσοῦτον ἀκοῆ
(καὶ γὰρ ὁ μὴ βούλεται τις, οὐδὲ βράδιως πιστεύειν πέφυκε) με-
τακαλεῖται τὴν παῖδα καὶ λόγοις παρακλητικοῖς χρησαμένη, πολὺ τὸ 15
ἐπαγωγὸν καὶ πειθῆριον ἔχουσα, πρῶτον μὲν τὸ σκληρὸν αὐτῆς τοῦ
βίου προσωπεῖδιζεν, εἶτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἀκουσθέντων αὐτῆς, εἰ
ἀληθῆ εἶεν, ἐτυνάνατο. ἡ δὲ ψευδῆ τε εἶναι διαβεβαίοντο τὴν
μητέρα καὶ λήρον σαφῆ τὰ λεγόμενα, σοφώτερόν τι δρᾶσαι δια-
νοουμένη, ὅπως τὰ κατ' αὐτὴν εὖ διάθηται καὶ οὕτως ἑαυτὴν κα-
ταφανῆ ἀπεργάσῃται ὅπερ δὴ καὶ πεποίηκε. σκυτὶν γὰρ βοεῖαν 20
καὶ τίτανον μετὰ πλινθείας ὀπτῆς διὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῆς
κομισαμένη τὴν θεανδρικήν ἐκείνην μορφήν καλύπτει καὶ ἀσφαλί-
ζεται, ὡς μηδεμίαν οὐ μόνον ἐκ τούτου ταύτης βλάβην ἐγγίνεσθαι,
ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐκφεύγειν καὶ πρόληψιν· καὶ γε τῆς ἐλ-
πίδος οὐκ ἐψεύσθη οὐδὲ διτήμαρτε τῶν κατὰ σκοπόν. 25

8. Ἡμέραι παρῆλθον οὐχὶ συχνά καὶ τῆ μιαιφᾶ τῶν παρ'
Ἑλλησι μυθευομένων θεῶν Ἀρτέμιδι ἡ βασιλὶς περιφανῶς ὑπὲρ
τοῦ βασιλέως σῶστρα θύσειν ἠπέιγετο. παρῆν οὖν, ὅσον ἐν ἄρχου-
σί τε καὶ ἀρχομένοις, καὶ αὐτὸ τὸ συγκλητικόν. ἐκάλει δὲ πρὸ 30
τῶν ἄλλων καὶ τὴν Θεοδώραν ἡ βασιλὶς οἷα δὴ θυγατέρα συνέ-
πεσθαι τῆ μητρὶ, ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, τοῦ αὐτῆς δηλονότι πα-
τρὸς, ποιησομένην τὴν ἐντευξίν. ἀλλ' "Οὐποτε" φησὶν ἐκείνη,
"ἔστ' ἂν εὐφρονος γνώμης εἰμί, κωφοῖς ἑσάνοις σέβας ὡς θεοῖς

2 ὡς εἰκὸς αὐτῆ B 3 ἐκείνου om B 9 κατὰ Παῦλον] cf. Thes. 1, 1, 11
19/20 καὶ οὕτως usque ad ἀπεργάζοντα om B 30 θυγατέραν B

προσενεγκεῖν ἀνέξομαι, μῆτερ ἐμή· οὐ γὰρ εἶσι θεοί, ἀλλὰ πλά-
νοι καὶ γόητες καὶ τοὺς σεβομένους αὐτοὺς εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ
ἐλεεινῶς παραπέμποντες. φησὶ γὰρ περὶ τούτων καὶ ὁ θεοπάτωρ
Δαυὶδ, ὅτι θεοί, οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπο- 5
λέσθωσαν". ἀπεπάγη τούτων ἀκούσασα ἡ βασιλὶς καὶ οὐδὲν ἄλλο
πρὸς αὐτὰ εἰπούσα, εἰ μὴ "Κακῶς, κακοδαίμον θυγάτερ ἐμή,
κακῶς οἰχῆσεται σου ἀπὸ τῆς γῆς τὸ μνημόσυνον, ἂν εἰς γνώσιν
ἔλθῃ ταῦτα τῷ βασιλεῖ", τῆς πρὸς τὸν νοῦν ἀγούσης εἶχετο. τὴν
θυσιάν δὲ τελεσάσης τῆς βασιλίδος, ἐν τῷ μέσῳ πάλιν λόγος ἐχώ- 10
ρει πολὺς καὶ ὡς πλάνη περιπέσει τῆ ἐσχάτῃ ἡ Θεοδώρα ἐξη-
κούετο, ἀθετήσασα μὲν τὰ τῶν θεῶν καὶ ἀτιμάσασα, τῷ ἐσταυ-
ρωμένῳ δὲ οἷα καὶ θεῷ προσανέχουσα. ἐντευθεν καὶ πάλιν κατ'
ἰδίαν αὐτὴν ἡ μήτηρ προσκαλεσαμένη, τί μὲν οὐκ ἔλεγε, τί δὲ
οὐκ ἐποίει τῶν ὅσα παρακαλεῖν ἄμα καὶ φοβεῖν δύναται, καὶ πρὸ 15
τῶν ἄλλων εἰς μέσον προτιθέσα τὴν τοῦ πατρὸς ἀγριότητα, ὥστε
πεῖσαι ἀποστῆναι τῆς εὐσεβείας αὐτῆν. ὡς δὲ μὴ πειθομένην εἶ-
χεν αὐτῆς, δηλοῖ ταῦτα διαταχέων τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, οἷος ἦν ἐκεῖ-
νος χριστιανοῖς ἐχθρὸς ἄσπονδος, διορίζεται παρασχῆμα τὴν μὲν
παρθένον κατέχειν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μέχρι τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ, τὸν 20
δὲ γε οἶκον σὺν τῷ βαλανεῖω παραδοθῆναι πυρὶ. ὅπερ καὶ γέγονε,
μηδὲν δυνηθέντος τοῦ πυρὸς λυμῆνασθαι κατὰ τι τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο
τοῦ σωτήρος ἐκτύπωμα, ὡς ἀπηλέγχθη ἐσύτερον. ἡ γε μὴν Θεο-
δώρα τῆ φρουρᾶ παραδοθεῖσα, ἐν αὐτῇ καὶ τὴν τελείωσιν δέχε-
ται, τὸ μὲν πνεῦμα θεοῦ, τὸ δὲ σῶμα πιστῶν παραθεμένη χερσίν. 25

9. Ἄλλὰ τούτων μὲν ἄλλοι χρόνιοι δὲ πολλοὶς ὕστερον "ὁ
ποιῶν πάντα καὶ μετασευάζων" μόνῳ τῷ βούλεσθαι κύριος ἐπὶ
τῆς βασιλείας Λέοντος ἐκείνου τοῦ ἐξ Ἀρμενίων τὸ γένος ἔλκον-
τος, τοῦ λαλήσαντος εἰς ὕψος βλασφημίαν καὶ διὰ τοῦτο τὴν ζωὴν
κακῶς καταστρέψαντος εἰς αἰσχύνην μὲν τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀνατρο- 30
πὴν τῆς εἰκονομαχικῆς αὐτῶν αἵρέσεως, εἰς στήριγμα δὲ τῶν εὐ-
σεβῶν καὶ βεβαίωσιν, εὐδόκησεν ἀνακαλυφθῆναι τε καὶ φανερωθῆ-
ναι τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐκτύπωμα. εὐδόκησε δὲ τράπω τοιφῶδι.

6/7 κακοδαίμον usque ad κακῶς om B 9 τελεσθείσης οὖν τῆς θυσίας καὶ οἰκαδε
γενομένης τῆς βασιλίδος B 14 τῶν om B || δύναται A δυνάμενον B 26 Am. v, 8

10. Ἄρτι τότε τῆς ἑλληνικῆς ἀγλῆος διασκεδασθεῖσης καὶ βασιλεῦσαι χριστιανοῖς τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα τοῦ πάντων δεσπότης καὶ βασιλέως χαρισαμένου, ἤνικα καὶ τοῦτο δὴ τὸ πολυθρόλητον ἱερόν τὸ εἰς τύπον δῆθεν βαλανείου οἰκοδομηθέν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, εἰς ὄνομα τοῦ προφήτου Ζαχαρίου μετωνομάσθη καὶ εἰς μοναστήριον ἀποκατέστη, μοναχὸς τις ἐν τοῖς κατ' Αἴγυπτον ὄρεισι τῆς Νιτρίας, Σενούφιος τοῦνομα, ἀνὴρ πολλοῦ κομιδῆ ἄξιος ἐγνωρίζετο, πολλὰ μὲν φιλοσοφῆσας κατὰ τῆς σαρκὸς καὶ παντοδαπὰ ὑποτάξαι ταύτην σπεύδων τῷ πνεύματι, ᾧ δὴ θείας πολλάκις θέας καὶ ὀπτασίας κατηξίωτο· καὶ θαυμαστὸν οὐδέν· 10 “ μακάριοι γὰρ ” φησὶν “ οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὁψονται ”. οὗτος τοίνυν, ὡς λέγεται, ὁ Σενούφιος ἦν τοῦ θεοῦ δεόμενος ἐφ' ἱκανὸν ἰδεῖν αὐτόν, πῶς μέλλει κρῖναι τὴν γῆν, ὅτε τὴν πρὸς ἡμᾶς δευτέραν αὐτοῦ ἔλευσιν ποιήσεται, τοῦ ἀποδοῦναι ἑκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ φωνῆς οὐρανόθεν θείας ἐνωτισθῆναι τοιαύτε διασαφούςσης αὐτῷ· “ Εἰ τῶν κατὰ σκοπὸν ἐθέλεις μὴ διαμαρτεῖν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ τοῦ κελλίου σου, καθάπερ πάλαι Ἀβραὰμ ἐκεῖνος ὁ ἐν πατριάρχαις ἐπίσημος, καὶ δεῦρο εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκη μοναστήριον, τὸ τῶν Λατόμων λεγόμενον· ὀφθῆσομαι γὰρ σοι ἐκεῖ ”. 20

11. Τοῦτων ἀκούσας ὁ γέροντος γίνεται τοῦ λόγου ἕλος εὐθύς, καὶ δὴ λαβὼν τὰ πρὸς τὴν ὁδοποιρίαν αὐτοῦ ἐπιτήρεια (τὰ δὲ ἦν τότε παλλίον, ᾧ τὴν σάρκα ἐκάλυπτε, καὶ ἡ βακτηρία, ἣ τὸ γῆρας ὑπήρειδεν) ἐξῆγει τῆς τε μονῆς καὶ τοῦ κελλίου αὐτοῦ, τῷ καλοῦντι ἐπόμενος. πολλὰ γοῦν καμῶν κατὰ τὴν ὁδοποιρίαν καὶ μυρία ὑποστάς τὰ δευρὰ φθάνει μόλις τὴν περιώνυμον τῶν Θεσσαλονικέων μητροπόλιν καὶ τὴν μονὴν τῶν Λατόμων αὐτῆν. καὶ μηδὲ μικρὸν ἀνενεγκῶν τοῦ τοσοῦτου πόνου καὶ τῆς ὁδοποιρίας ἀνηρώτα τε τοὺς μοναχοὺς καὶ ἀνηρέυνα καὶ ὡσαύτις βίνηλάτης κύνων ἢ ἰχνηλάτης ἀνίχνευεν, εἴ τί που τοιοῦτον εἶη παρ' αὐτοῖς, ὁποῖον ἢ φανεῖσα ὄψις αὐτῷ παρεδῆλωσεν. ὡς δὲ οὐδὲν τοιοῦτον οὔτε ἐν τῇ σφῶν μονῇ οὔτε ἐν τῇ πόλει πάσῃ τῶν Θεσσαλονικέων ἔλεγον εἶναι οἱ μοναχοί, λύπη καὶ ἀθυμία ὁ γέροντος συνείχετο, ἐξηπατηθῆναι τοῦτον οἰσόμενος ὑπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ τοσοῦτον μύχθον ὑπομεμενηκέναι διακενής. ὁμοῦς ἐλπίζων ἦν εἰσέτι καὶ τὴν ὑποστροφὴν ἀνεβάλλετο τοιοῦτον γὰρ ἢ ἐπιθυμία, καὶ μᾶλλον ὅταν εἰς βάθος ληφθῆ. ὡς δὲ καὶ εἰς ἕξ ἡδὴ μῆνας ὁ καιρὸς παρετείνετο καὶ ἡ ἐλπίς οὐδαμῶς, ὑποστροφῆς ὁ γέροντος αὐθις ἐμέμνητο, ἀπάτην δαιμονίων τὸ πᾶν λογιζόμενος.

7 νητρίας Α 9 παντοδ. ὑπὸ ταύτην Β 11 Matth. v, 8 11 τῶν Α τοῦ Β 31 οὐδὲ ΑΒ

12. Μόλις οὖν τῇ αὐτοῦ κέλλῃ ἀποκαταστάς, πάλιν ἐρχόμενος ἦν τῶν προτέρων, ὡς λέγεται, λογισμῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ τοσοῦτου καμάτου καὶ τῆς ταλαιπωρίας αὐτοῦ ἐνεκάλει τῷ θεῷ. ὑπτάσεται γοῦν καὶ πάλιν αὐτῷ, καθὰ δὴ καὶ τὸ πρότερον, ὁ φανείς καὶ φησιν· “ Οὐκ ἐκλάπης, οὐκ ἠπατήθης, οὐ διήμαρτες. ἐκεῖ καὶ πάλιν δεῖ σε ἀπελθεῖν, ἐν τῇ τῶν Λατόμων δηλονότι μονῇ, εἴπερ βούλει μὴ διαμαρτεῖν τῆς ἐφῆσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ καὶ τὸ πέρας δέξασθαι τῶν σῶν ἡμερῶν εὐδόκησεν ὁ θεός ”. ὁ δὲ (καὶ γὰρ ἦν εὐγνώμων λίαν) πείθεται τῷ καλοῦντι καὶ ἔξιεισιν αὐθις τοῦ κελλίου αὐτοῦ μετὰ τοσαύτης ὀδύνης, μεθ' ὅσης οἶμαι τοῦ παραδείσου ὁ Ἀδάμ· φθάνει τε τὴν πολλάκις μνημονευθεῖσαν τῶν Θεσσαλονικέων μητροπόλιν καὶ αὐτὴν τὴν τῶν Λατόμων μονήν, ἐν ἣ κελλίον αἰτήσας καὶ λαβὼν ἀνεκτάτο αὐτόν, ὡς οἶόν τε ἦν, τεταλαιπωρημένον ὄντα τῷ μῆκει τῷ τῆς ὁδοῦ. ὡς δὲ ἱκανὸς παρωγῆκει καιρὸς καὶ τὸ σῶμα ἤδη καλῶς εἶχεν αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς συνάξεις κοινῶς ποιεῖσθαι μετὰ τῆς ἀδελφότητος, τότε δὴ τότε (ἀλλὰ προσεκτέον τῷ διηγήματι, ἔχει γὰρ μετὰ τοῦ διηγήματος καὶ τὸ χάριεν) ἐν μιᾷ τῶν συνάξεων μόνου ἀπολειφθέντος τοῦ γέροντος κατὰ τινα χρεῖαν ἐν τῷ νεῷ, γίνεται αἰφνυγῶν κατὰ τὴν καὶ σεισμός, καὶ πρὸς τοῦτους βροντῆ οἶα ῥῆξις, ὡς ἐκ τούτων καὶ τὰ θεμέλια δονεῖσθαι τοῦ ναοῦ δοκεῖν. καὶ εὐθύς τὰ μὲν ἐκ τῆς τιτάνου καὶ τῆς ὀπτῆς πλινθεύσεως ἐπικείμενα μετὰ τῆς βοείας ἐκεῖνης βύρσης τῷ ἱερῷ τοῦ κυρίου ἐκτοπώματι, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, περιαιρεθέντα πρὸς γῆν κατεβάλλοντο· ὁ δὲ ἱερός ἐκεῖνος τοῦ Χριστοῦ χαρακτήρ δίκην ἡλίου σελαγίζοντος μέσον τῆς νεφέλης ἀνεφάνη πυρσοφανῶν· ὄνπερ ὁ γέροντος μέσον ἐστῶς τοῦ ναοῦ

12. Μόλις οὖν τῇ αὐτοῦ κέλλῃ ἀποκαταστάς, πάλιν ἐρχόμενος ἦν τῶν προτέρων, ὡς λέγεται, λογισμῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ τοσοῦτου καμάτου καὶ τῆς ταλαιπωρίας αὐτοῦ ἐνεκάλει τῷ θεῷ. ὑπτάσεται γοῦν καὶ πάλιν αὐτῷ, καθὰ δὴ καὶ τὸ πρότερον, ὁ φανείς καὶ φησιν· “ Οὐκ ἐκλάπης, οὐκ ἠπατήθης, οὐ διήμαρτες. ἐκεῖ καὶ πάλιν δεῖ σε ἀπελθεῖν, ἐν τῇ τῶν Λατόμων δηλονότι μονῇ, εἴπερ βούλει μὴ διαμαρτεῖν τῆς ἐφῆσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ καὶ τὸ πέρας δέξασθαι τῶν σῶν ἡμερῶν εὐδόκησεν ὁ θεός ”. ὁ δὲ (καὶ γὰρ ἦν εὐγνώμων λίαν) πείθεται τῷ καλοῦντι καὶ ἔξιεισιν αὐθις τοῦ κελλίου αὐτοῦ μετὰ τοσαύτης ὀδύνης, μεθ' ὅσης οἶμαι τοῦ παραδείσου ὁ Ἀδάμ· φθάνει τε τὴν πολλάκις μνημονευθεῖσαν τῶν Θεσσαλονικέων μητροπόλιν καὶ αὐτὴν τὴν τῶν Λατόμων μονήν, ἐν ἣ κελλίον αἰτήσας καὶ λαβὼν ἀνεκτάτο αὐτόν, ὡς οἶόν τε ἦν, τεταλαιπωρημένον ὄντα τῷ μῆκει τῷ τῆς ὁδοῦ. ὡς δὲ ἱκανὸς παρωγῆκει καιρὸς καὶ τὸ σῶμα ἤδη καλῶς εἶχεν αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς συνάξεις κοινῶς ποιεῖσθαι μετὰ τῆς ἀδελφότητος, τότε δὴ τότε (ἀλλὰ προσεκτέον τῷ διηγήματι, ἔχει γὰρ μετὰ τοῦ διηγήματος καὶ τὸ χάριεν) ἐν μιᾷ τῶν συνάξεων μόνου ἀπολειφθέντος τοῦ γέροντος κατὰ τινα χρεῖαν ἐν τῷ νεῷ, γίνεται αἰφνυγῶν κατὰ τὴν καὶ σεισμός, καὶ πρὸς τοῦτους βροντῆ οἶα ῥῆξις, ὡς ἐκ τούτων καὶ τὰ θεμέλια δονεῖσθαι τοῦ ναοῦ δοκεῖν. καὶ εὐθύς τὰ μὲν ἐκ τῆς τιτάνου καὶ τῆς ὀπτῆς πλινθεύσεως ἐπικείμενα μετὰ τῆς βοείας ἐκεῖνης βύρσης τῷ ἱερῷ τοῦ κυρίου ἐκτοπώματι, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, περιαιρεθέντα πρὸς γῆν κατεβάλλοντο· ὁ δὲ ἱερός ἐκεῖνος τοῦ Χριστοῦ χαρακτήρ δίκην ἡλίου σελαγίζοντος μέσον τῆς νεφέλης ἀνεφάνη πυρσοφανῶν· ὄνπερ ὁ γέροντος μέσον ἐστῶς τοῦ ναοῦ

1 μύχθον Α πόνον Β 2 κενῆς Β 8 διαλογισμῶν Β 14 τῆς σῆς ἡμέρας Α 15 λίαν ὡς πειθόμενος πείθεται Β 22 ποιεῖσθαι Α κεκτεῖσθε Β 23 μόνος ἀπολειφθείς ὁ γέροντος Β 28 τοῦ τιτάνου Β

κατιδῶν καὶ " Δόξα σοι ὁ θεὸς " μέγα ἀνακραγῶν, " εὐχαριστῶ σοι ", τὴν μακαρίαν ἀφ᾽ ἧς ψυχῆν.

13. Οἱ οὖν ἐν τῇ μονῇ μοναχοὶ συνδραμόντες καὶ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο θέαμα θεασάμενοι, τὸ " Κύριε ἐλέησον " μετὰ δέους ἔκραζον ἐπὶ πολὺ. τί τὸ ἐντεῦθεν; περὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ ἁγίου 5 τούτου τρέπονται γέροντος, ὃν καὶ θάπτουσι τὰ νενομισμένα πρότερον τελέσαντες, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ καὶ τῆς μακαρίας ἡζι-ώθη θεᾶς καὶ τελειώσεως, πολλῶν ἰάσεων γεγονυῖων ἐπὶ τῇ κηδεῖα τοῦ ἱεροῦ σκήνους αὐτοῦ. τῆς δὲ φήμης διαδραμούσης ἀπανταχοῦ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἀστυγείτονος περιουκίδος, οἷα δὴ φι- 10 λεῖ ἐν τοῖς τοιοῦτοις γίνεσθαι, ἦν ἰδεῖν ἀτεχνῶς τοὺς τῶν ἀνθρώπων ὁρόμους τῶν ποταμῶν μιμουμένους τὰ ρεύματα, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ἰάσεις ἐτελοῦντο καθ' ἑκάστην μυρίαὶ καὶ παντοδαπαί. δαίμονες γὰρ ἐδραπέτευον, νόσοι ἐφυγαδεύοντο καὶ ψυχαῖς ἀνάγκοις ἐτελεσιουργεῖτο ἡ κάθαρσις, καὶ ἀπλῶς οὐδεὶς ἦν ὁ πάθει τινὶ ταλαι- 15 πωρούμενος, ὅς ἐκεῖσε γενόμενος εὐθὺς τοῦ ἐνοχλοῦντος πάθους οὐκ ἀπηλλάττετο· ὃ καὶ μέχρι τῆς δευρο ὁράται γιγνόμενον. ἀλλὰ καὶ ἀγγέλων ὑμνούντων τῇ τρισαγίῳ φωνῇ διὰ τὸ τῆς θεότητος τρισυπόστατον, ὡς τοῖς θεηγόροις δοκεῖ, περὶ τοὺς ἐωθινοὺς και- 20 ροὺς ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ χώρῳ τινὲς ἠκηκόεσαν καὶ ἀπλῶς πάσης ἐναντίας δυνάμεως καὶ παντοίων παθῶν ἐλατήρ ἢ τῷδε τῷ θείῳ τόπῳ ἐπιδαψιλευθεῖσα χάρις μέχρι τοῦ νῦν ἀναδείκνυται.

14. Ἄλλ' ὦ βασιλεῦ βασιλέων καὶ κύριε κυρίων, ὦ ζωῆς ταμίαι καὶ πνοῆς ἀπάσης πρυτανευτά, ὦ φύσεως παντοδαπῆς δη- 25 μιουργεῖ καὶ παντὸς ἀγαθοῦ χορηγέ, ὁ παντοίοις εἶδеси τε καὶ σχήμασιν ἑαυτὸν παραδείξας ἡμῖν πρὸ τῆς χάριτος καὶ μετὰ τὴν χάριν, οὗ καὶ συγκατῆλθες καὶ ἐξένην σωτηρίας τρίβον ὡς ἀγαθὸς καθυπέδειξας· " μὴ μνησθῆς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων "· μὴ τὰ σπλάγγνα κλείσης τῆς σῆς ἀγαθότητος· μὴ μακρύνῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν. οἶδα ὅτι φιλόνητος εἶ, ἐλεήμων τε καὶ μακρόθυμος, 30 καὶ παρορᾷς ἁμαρτίας λαοῦ σου μετανοοῦντος, καὶ μαρτυροῦσιν Νινευῖται, Μανασσῆς καὶ Δαυὶδ, πρὸς οἷς πόρνη, τελώνης καὶ ληστής. μὴ νικήσῃ τοῖνον τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων κακῶν τῆς

15 πάθει τινὶ Α παθῶν τ: Β 23 Psalm. LXXVIII. 8

σῆς φιλάνθρωπίας τὴν ἄβυσσον· μὴ πατήσῃ τὰ ἅγια ποὺς βεβη- 5 λος· μὴ καυχῆσθαι ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου· μὴ εἴποιαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν· " ποῦ ἐστὶν ὁ θεὸς αὐτῶν "; ἔκχεον τὴν ὀργὴν σου, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε καὶ ἐπὶ βασιλείας, αἶ τὸ 8 ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο· " ἡμεῖς γὰρ λαός σου καὶ πρόβατα νομῆς σου " καὶ τῷ ὀνόματί σου ἐπικεκλήμεθα. " σὺ φοβερός εἶ καὶ τίς ἀντιστήσεται σοι "; σὸν ἐστὶν ἀποκτεῖναι καὶ ζωοποιῆσαι, πα- 10 τάξαι καὶ ἰάσασθαι· " ἐν τῇ θαλάσῃ γὰρ αἱ ὁδοὶ σου καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται ". 10 κοίμησον τὸν νῦν ἐγειρόμενον καθ' ἡμῶν τάραχον· τὰς ἐπαναστάσεις τῶν παθῶν καταπράυνον· " ἀναβαίνουσι γὰρ ἕως τῶν οὐρανῶν καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων ". τὰ τοῦ φθόνου βέλεμνα σύν- 15 τριψον καὶ τοὺς καθ' ἡμῶν ὀρμῶντας ἀπόστρεψον. τὴν πάρδαλιν καὶ τὴν ἄρκτον δεῖξον ἀπορομένην, τοὺς εἰρωνας κύνας τοὺς σάι- 15 νειν μὲν δοκοῦντας, δάκνειν δ' ἐπιχειροῦντας, ὑλακτοῦντας διακενῆς, ἵνα κἀντεῦθεν δοξάζηται τὸ πανάγιον ὄνομά σου νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

3 Psalm. LXXVIII, 10 3/6 ἔκχεον — νομῆς σου] cf. Psalm. LXXVIII, 6, 13 6 σὺ φοβερός — ἀντιστήσεται σοι] Psalm. LXXV, 8 7 ἀποκτεῖναι — ἰάσασθαι] cf. Deut. XXXII, 39 8/9 ἐν τῇ θαλάσῃ — γνωσθήσονται] Psalm. LXXVI, 20 11 ἀναβαίνουσι — ἀβύσσων] Psalm. CVI, 26 13 πάρδαλιν Α 15 δάκνειν δ' ἐπιχειροῦντας om Β

V.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΓΑΠΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΥΝΑΟΥ.

1. Οὐχ οὕτως οἶδέ τι τῶν ἄλλων ἐμποιεῖν τοῖς φιλαρέτοις χάριν ἅμα καὶ ἡδονήν, ὡς πολιτεία δικαίου καὶ κατορθώματα διηγούμενα. ἐπεὶ οὖν οὐχ ἡδέια μόνον ἢ τοῦ δικαίου μνήμη, ἀλλὰ καὶ λίαν ὠφέλιμος, φέρε δὴ καὶ ἡμεῖς τὸν μέγαν Ἀγαπητὸν εἰς μέσον προθέντες κοινήν ὠφέλειαν τὰ ἐκείνου καὶ ἡδονήν ποιή- 5 σωμεν.

2. Ἀγαπητῷ τῷ πάνυ πατρὶς μὲν ἢ Καππαδοκῶν, πατέρες δὲ περὶ τὴν Χριστοῦ πίστιν θερμοί· ὅφ' ὧν ἀναχθεὶς οὗτος καὶ καλῶς παιδευθεὶς, ἔτι μὲν τὴν ἡλικίαν νέος ὢν καὶ τὸ σῶμα γενναῖος, τὴν ἀρετὴν δὲ πολιὸς καὶ τὴν σύνεσιν, ἐν τινι μονα- 10 στηρίῳ τῶν κατὰ τὴν Συναὸν ὀρέων κειμένῳ, μεγίστῳ μὲν εἰς ἀρετῆς λόγον, μεγίστῳ δὲ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐν αὐτῷ συνειλεγμένων θεῶν ἀνδρῶν, τῆς πατριδος ἀπασταῖς παραγίνεται· περὶ- 15 που γὰρ τοὺς χιλίους συνηθοῦσθαι τούτῳ λόγος. ἔξ ὧν τὰ κάλλιστα συλλεξάμενος ἡγαπᾶτο μὲν καὶ παρὰ πάσης τῆς ἀδελφότη- 15 τος, ἡγαπᾶτο δὲ μᾶλλον καὶ παρὰ τοῦ τῆς μάνδρας ἀφηγουμένου. Ἀβραάμ ἦν ὁ σοφὸς οὗτος καὶ τοῦ πατριάρχου συνάμιλλος, ὃς

A=codex Mosquensis¹⁸³ (№ 375. Арх. Владимир, Систематическое описание etc, p. 563), s. XI, f. 80^a—91^a. Titulus: Μηνὶ τῷ αὐτῷ (=Februario) ἡ. Βίος — συναῶν. 11 συναῶν A

τῷ διορατικῷ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῷ μέγαν ἐν τε βίῳ καὶ θαύμασι τὸν Ἀγαπητὸν προορῶν, ἐπεὶ παρὰ τῶν προσηκόντων ἀνηρευνᾷτό τε καὶ ἀκριβῶς ἐζητεῖτο (Διοκλητιανὸς τότε καὶ Μαξιμιανὸς ἐβα- 5 αίλευον), ἵνα μὴ τὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦτο σκευὸς τοῖς τοῦ κόσμου πράγμασι συσχεθῆ, τῶν ἐπισκόπων τινὶ παρατίθεται, διδάξας τὰ κατ' αὐτὸν καὶ οἷος ἀναφανήσεται. ὁ δὲ τοῦτον δεξάμενος δι' ὅσης ἀν εἴποις ἦγε τιμῆς, αἰδοῦμενος εἰ μὴ τι γε ἄλλο, ἀλλὰ τὰς ἀρε- 10 τὰς τοῦ γενναίου, ὃς αἰδεῖσθαι πάντως καὶ πολέμιος οἶδε.

3. Χρόνος οὐκ ὀλίγος παρήλθε καὶ ἐπεὶπερ ὁ Ἀγαπητὸς μά- 10 θοι πεπαῦσθαι τοὺς ἐκζητοῦντας αὐτόν, τῷ ἀσκητηρίῳ πάλιν φέ- ρων δίδωσιν ἑαυτόν, τῶν προτέρων ἢ καὶ μειζόνων τῆς ἀσκή- σεως ἀγόνων ἐχόμενος· ἐπὶ τριάκοντα μὲν γὰρ ἔτεσι φλοι- οῖς ἤρκειτο θερμῶν μόνοις, ἀλλὰ καὶ σποδὸν ἐσθίων ἐν ὕλαις ἡμέραις ὀγδοήκοντα διετέλεσε, τὸ τοῦ θεοῦ φάνα Δαυιδ ἐκπληρῶν· 15 “σποδὸν γάρ” ἐκεῖνος φησὶν, “ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον”. ὕπνου δὲ το- σοῦτω γέγονεν ἐγκρατής, ὡς ἐπὶ μίαν καὶ μόνην τῆς νυκτὸς ὥραν ἀπογεύεσθαι τούτου, τὰς δ' ἄλλας τὰς ἡμέρας διδόναι καὶ ταῖς εὐχαῖς. εὐχρηστος ταῖς τῆς μονῆς διακονίαις ὑπῆρχε καὶ δεσπό- 20 τας ὡσπερ ἔβλεπέ τε καὶ εἶχε τοὺς ἀδελφούς, τὸ ὑπερβάλλον ἐν- τεῦθεν τῆς ταπεινώσεως ἐνδεικνύμενος· ἀπλοῦς ἦν καὶ ἀκέραιος. καὶ τί χροὶ τὰ πολλὰ λέγειν; πάσαις ἀρεταῖς κατάκομος.

3. Ἐξ οὗ τί γίνεται; θαυμάτων πλείστων αὐτοουργὸς ὁ μέγας γνωρίζεται· τοιαῦτα γὰρ αἱ τῶν κατὰ θεὸν ἀρετῶν ἀντιδόσεις. 25 δράκοντα γὰρ που τοῖς τόποις ἐμφωλεύοντα τούτοις καὶ κατὰ τοὺς πονηροὺς γείτονας πολλῶν κακῶν τοῖς προσοίκοις γινόμενον αἴ- τιον, κτήνη τούτων καὶ αὐτοὺς δὴ τούτους λαφύσσοντα, εὐχῇ τῇ πρὸς θεὸν θανατοῖ. ναὶ δὴ καὶ ἕτερον κατ' αὐτὸ δὴ τὸ ὄρος, ὃ τὸ μοναστήριον ἔδρυτο, μακρῶν ἐκ χρόνων διάγοντα τοῖς ὄπλοις τῶν εὐχῶν ἐθανάτωσε. θεραπεύει παρθένον συνεχομένην ἀρρω- 30 στία δεινῇ. καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ δὴ καὶ ἕτερα πλείστα τε- λῶν καθ' ἑκάστην ἐφαινετο θαύματα· συνείργει γὰρ αὐτῷ Χριστὸς ἐν ἅπασιν, ὁ μόνος ἀληθὴς θεὸς ἡμῶν.

4. Ἄλλ' οἷά σου, διάβολε, τὰ τεχνάσματα διαβάλλεται Δι-

4 ἐκλογῆς σκευὸς] cf. Act. ix, 15 12 φλοῖς A 15 Psalm. ci, 10

κινῶ τῷ βασιλεῖ (γαμβρὸς δὲ οὗτος ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ πρώτου χριστιανῶν βασιλεύσαντος, ἦν), ὡς εἶη γενναῖος ὁ Ἀγαπητὸς κατὰ σῶμα καὶ πρὸς ἀντιπάλους δεινός. ὅς αὐτίκα τοῦτον ἀγαγών, ἐπεὶ περ ἴδοι μέγιστον τὸ σῶμα καὶ ῥωμαλέον, τοῖς στρατιωτικαῖς αὐτὸν ἐντάττει καὶ ἄκοντα καταλό- 5 γους. ἀλλὰ καὶ τούτου γενομένου καὶ ὡς περ ὑποχαινώσαι σου σπεύδοντας ἐνευθεν τοῦ πονηροῦ τὸν τῆς ἀσκήσεως τόνον, αὐ- τὸς οὐκ ἠμέλησας τοῦ κανόνος, Ἀγαπητὲ θαυμαστέ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον πλήττων κἂν τούτῳ τὸν πονηρὸν μείζονας ὡς περ ἐπε- δεῖκνυσο τοὺς ἀγῶνας, ὑπηρετούμενος δὴ καὶ ταῖς στρατηγικαῖς 10 αὐταῖς λειτουργίαις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νόσους αὐτῶν ὁ Ἀγα- πητὸς ἐξίατο παντοίας, οὐκ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵππων καὶ λοιπῶν ἄλλων ζῶων. ὁ ταξίαρχος οὖν τῆς ἐν ἧ τέτακτο τά- ξεως ταῦτα θεώμενος τὴν γαμετὴν δαίμωνι δεινῷ προσπαλαίου- σαν ἄγει πρὸς αὐτόν, ἰκέτης ἐλεεινὸς γινόμενος τοῦ δικαίου. ὁ δὲ 15 λανθάνοντως ἐγγλεισθῆναι ταύτην κελυθεῖ. γίνεται τοῦτο, καὶ τρι- σὶν ἐν ἡμέραις εὐχόμενου τοῦ μακάρος εἰς τὴν τρίτην πεφυγά- δευται τὸ δαιμόνιον καὶ ὑγιὲς τὸ γύναιον ἀπεδείκνυτο, καὶ οὕτω κῆρυξ ὁ ταξίαρχος καὶ τοῦ παραδόξου γέγονε θαύματος.

5. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἄρ' ὑπέμεινεν ὁ πολύτροπος δαί- 20 μων; οὐ μὲν οὖν. διὸ καὶ παρά τινων αὐτῷ προσφιλῶν διαβάλλει τοῦτον τῷ Δικινίῳ, ὡς εἶη περὶ τὴν στρατείαν Ἀγαπητὸς ἀμε- λῶν, ὡδὲ τε κάκεισε περιῶν καὶ τὰς διδομένας αὐτῷ δαπάνας, καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν πολέμων ὅπλα διασκορπίζων ἐν τοῖς ὁμόφρο- σιν. εὐθὺς οὖν ἀγχιεὶς καὶ πρὸς τὸ μέσον καταστάς, ἐπεὶ τὴν 25 πολεμικὴν ἐμπειρίαν κεκέλευστο ἐνοπλον ἐπιδειξασθαι, τοσοῦτον ἐξέπληξε πάντας ἐν τε τῇ μετακινήσει τοῦ σώματος καὶ τοῖς ἄλ- μασι, καὶ μάλιστα τὸν Δικίνιον, ὡς περιτραπήναι τούτου τὴν ὀρ- γὴν κατὰ τῶν συκοφαντιῶν, τοῦ θεοῦ πάντως οὕτως οἰκονομή- 30 σαντος.

6. Πληγεῖς οὖν ὁ βέβηλος κἂν τούτῳ δαίμων τῷ κόμητι τῆς τάξεως ὑποτίθῃσιν, ὡς γοητείας Ἀγαπητὸς τὰς ἰάσεις οὐκ ἐνεργεία διαπράττειτο θεία· καὶ ὅς αὐτίκα τοῦτον μετεκαλεῖτο καὶ τὴν αἰτίαν ἠρώτα. καὶ ἴρα μοι τοῦ ἀγίου τὴν σύνεσιν· σιωπᾶ καὶ μη- δὲν ὄλωσ λαλεῖ. ὄρκους οὖν τοῦ κόμητος αὐτὸν ὑποβαλόντος εἰ- 35

πεῖν, ἐκεῖνος “Οὐκ ἔγωγε” εἶπε, “θεὸς δὲ ταῦτα οἰκονομεῖ, παρ' οὐ πάσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον πέφυκε δίδοσθαι”. τούτων οὗτος ἀκούσας οὐδὲν εἰπεῖν ἄλλο προσέθετο, ἀλλ' ἔμεινεν ἡσυχάζων.

7. Μάγου δὲ τινος ὄντος ἐν τῷ στρατεύματι, τερατώδη τιὰ ποιῶντος (δράκοντα γὰρ δῆθεν ἐναέριον ὁ μάγος ἐδείκνυ φερόμε- 5 νον, δι' οὗ τὸ πλῆθος ἐξεδειμάτου καὶ θυσίας αὐτῷ προσάγειν ἀνέπειθεν), οἱ τῆς παρατάξεως αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ ἀγίου ἐγνώρι- σαν· τοῦ δὲ μυκτηρίσαντος ὡσανεὶ τοῦτον, ἐκεῖνοι τὸν μέγαν μετ- 10 εκαλέσαντο· καὶ ἐπεὶ παραγένετο, ὁ μάγος τὸ φάντασμα τοῦ ὀρά- κοντος ἐπεδείκνυε καὶ εὐθὺς εὐχαῖς τοῦ μεγάλου βρονταὶ μὲν συ- νεχεῖς κατερρήγγοντο, ἀστραπαὶ δὲ φρικώδεις αὐτῶν ἐξετρίβοντο καὶ τὸν φαινόμενον ἐκεῖνον θῆρα σὺν τῷ μάγῳ διελικμήσαντο. ἐξε- 15 στησε τοῦτο τοὺς συνειλεγμένους ἅπαντας, ἐβεβαίωσε πρὸς τὴν Χριστοῦ πίστιν καὶ παρεσκευάσε βαπτισθῆναι.

8. Συνέβη δὲ τότε γυμνάσιον ἐν τινι τόπῳ τὸν στρατὸν ἐκ- 20 τελεῖν, ἐν ᾧ δαιμόνων ἐπεχωρίαζε φύλον. τεσσαράκοντα οὖν ἄν- δρες ὑπολειφθέντες ἐν αὐτῷ δαιμονίᾳ πλήττονται μᾶστιγι, οἱ καὶ ἦσαν τὰς ἐσθῆτάς τε διαρρήξαντες καὶ δεινῶς ἐλαυνόμενοι· ὧν οἱ- 20 κتون εἰληφῶς ὁ μακάριος Ἰάσατό τε τούτους τῇ παρακλήσει τοῦ στρατηγέτου καὶ ὑγιεῖς τῇ τοῦ σταυροῦ σφραγίδι πεποιήκεν.

9. Ὁδεῶν δὲ ποτε καὶ νεκρὸν ἄνθρωπον γυμνὸν ἐρριμμένον ἰδὼν κατὰ τὴν ὁδόν, ἐπεὶ μὴδὲν εἶχεν, ᾧ τοῦτον τῇ ταφῇ πα- 25 ραδῷ, τὴν ἀγορὰν θαρρῶν ὁμως καταλαμβάνει τὰ πρὸς ταφὴν ὠνή- σόμενος· καὶ ἅμα ψόφου τινὸς (ὧ τῶν ἀπορρήτων σου, Χριστέ μου, κριμάτων) ἐν τῷ κόλπῳ τούτου αἰσθόμενος καὶ τὴν χεῖρα βαλὼν τοσοῦτον εἴρωι, ὅσον δὴ καὶ ἀρκοῦν ἦν πρὸς τὴν τῶν ἀμ- 30 φίων ἐξώνησιν· ἅ καὶ λαβὼν καὶ τὸν νεκρὸν περιστείλας τῇ προ- σγκούσῃ ταφῇ παραδέδωκε.

10. Κατὰ τοῦτον οὖν τὸν καιρὸν Βικτωρίνου καὶ Δωροθέου. 30 Θεοδούλου τε καὶ Ἀγρίππα τῶν καλλινίκων μαρτύρων, ἄλλων τε πλείστων, ὧν ἐν βίβλῳ ζώντων τὰ ὀνόματα γέγραπται, τὸν καλὸν

2 πᾶσα δόσις — τέλειον] cf. Jac. 1, 17 7 ἐξεδημάτου A 32 ἐν βίβλῳ ζώντων — γέγραπται] cf. Phil. iv, 3.

αὐτῆ καὶ τὸ ἀμάρτημα ποιησάμενος. ἡ δὲ παρά πᾶσαν προσδοκίαν ὡς ἤκουσεν, ὡς ἐπέγνω, πάντα δῆλα τῷ ἁγίῳ τὰ πέπραγμένα ποιεῖ καὶ συγχώρησιν αὐτῶν μετὰ δακρῶν αἰτεῖ. καὶ μέντοι δὴ καὶ λαβοῦσα τὰ οἰκτεῖα καταλαβεῖν ἔσπευδε, τὸν υἱὸν τιμηθῆσθαι παρά βασιλέως τῆ τοῦ κληροδοτοῦ μαθητοῦσα τιμῇ πρὸς ἣν ὁ μέγας "Μὴ σπεῦδε, γόναι", φησί. "μετὰ τὴν τιμὴν γὰρ ὁ σὸς υἱὸς πρὸς κύριον ἐξεδήμησε". σπουδῆ τοίνυν ἢ γυνῆ τὰ οἰκτεῖα καταλαβοῦσα καὶ τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἐκμαθοῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἅγιον μετ' ὀδυρῶν ἐπανήλθεν, ὅς καὶ παραμυθησάμενος αὐτὴν καὶ παρακαλέσας ἀπέλυσεν.

18. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν καὶ διάκονον τῆς Θρακικῆς Πρακλείας πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενον διήλεγξεν ὁ σοφός, κατ' ἰδίαν φήσας: "Οὐ σὺ τὴν παρθένον κυρίου ὑπὸ μίαν ἐταπεινωσας κλίμακα"; δὴ ἀκούσαντα φρίκη συνέσχε καὶ τρόμος, "Ἡμάρτηκα" λέγοντα "τῷ κυρίῳ" μετὰ συντετριμμένης ψυχῆς καὶ δακρῶν πηγῆς· δὴ ὁ συμπαθὴς πρὸς γῆν κείμενος ἀναστήσας συγγνώμης τε ἀξιοῖ καὶ μήποτε τοῖσι ἀλῶναι πατρικῶς παραινεῖ.

19. Κεκέραστο δὲ τῷ δικαίῳ τὸ αὐστηρὸν ἐν τῷ συμπαθεῖ· καὶ γὰρ τὸν ἀνεψιὸν Μάρκελλον, χήραν λευπηκότα τινά, ἐφ' ὅλαις ἡμέραις τεσσαράκοντα νόσῳ χαλεπῇ παραδεδωκε καὶ οὕτω συγγνώμης ἤξιωσε, μήποτε ἄλλοτε τοιοῦτόν τι διαπράξασθαι βεβαίωσαντα.

20. Ἄλλὰ καὶ τινι πρεσβυτέρῳ τῆς ἐκκλησίας ὕβριν ἐπαγαγόντι θάνατον ἠπειλήσας, καὶ μέντοι δὴ καὶ γέγονεν ἂν ὁ λόγος ἔργον, εἰ μὴ ταῖς τοῦ κληροῦ παντὸς ἐπιτακτικαῖς ἰκεσίαις ἔλυσε τῷ ἀνδρὶ τὴν ὀργήν. φόβος οὖν ἅπαντας εἶχεν ἐντεῦθεν καὶ οὐδεὶς ἔκτοτε τὸν πλησίον ἐκακοποιεῖ.

21. Τί μὴ τᾶλλα τὰ παράδοξα λέγειν καὶ τῶν Μωσαϊκῶν μηδὲν ἀπολιπόμενα τεραστίων; ποταμὸν εὐχῆ μόνῃ μεθίστησι τῆς παλαιτάτης κοίτης, βλάπταντα καὶ τοὺς προσοίκους, Δαμνίου δεινότητος τοῦ Σιλανθῶν ἐπισκόπου· τούτου γὰρ τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ μᾶλλον κατέβλαπτε.

22. Ναὶ δὴ καὶ τῶν Δανιὴλ κρίσεων οὐδαμῶς ἀπελείπετο· ἐλεγχομένου γὰρ τινὰ παρά τινος ἐπισκόπου ἐπὶ δεινοτάτῳ σφάλματι

καὶ τῷ ἀρνεῖσθαι τοῦτον πρὸς τὸν τοῦ μεγάλου κρίσιν ἀχθέντα καὶ ταῖς αὐταῖς ἀρνήσεσιν ἐπιμένοντα μάστιγι παιδεύει θεία, μέχρις ὅτου καὶ ἄκων ἐξείπε τὰ πέπραγμένα.

23. Ἄλλὰ καὶ τινὰς μοναχοὺς ἔρεις πρὸς ἀλλήλους καὶ μάχας κινούντας καὶ παρά τοῦ Λαμφάκων προεβρου Μαρκιανοῦ, οὗ διάδοχος ὁ μέγας Παρθένιος, πρὸς τὸν δίκαιον ἀπαχθέντας, αὐτὸς τοὺς ἑκατέρων καταστειλάς θυμὸς ταῖς σοφαῖς αὐτοῦ παραινέσεσιν ἀπέλυσε χαίροντας ἐν εἰρήνῃ.

24. Οὐδὲ τῶν τοῦ ἐμοῦ Ἰησοῦ θαυμάτων μὴ γενέσθαι πρᾶκτωρ ὁ καλὸς Ἀγαπητὸς ὑπελείφθη. νεκρὸν γὰρ καὶ οὗτος Ἑβραῖον ἀνέστησε καὶ ἀλλόμενον εἶδειεν, οὐ τετραήμερον, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ νεαρὸν καὶ ἐφήμερον· οὐ τοὺς προσήκοντας τῷ ὑπερμεγέθει τοῦ θαύματος ἐκπλαγέντας καὶ τῆ Χριστοῦ πίστει προσδραμόντας εὐθὺς ἐβάπτισέ τε καὶ τῷ Χριστῷ προθύμους προσήγαγεν.

25. Ἄνδρῶν δὲ τινῶν περικεχρωσθημένων μὲν αὐτοῖς, ἀποδοθέντων δὲ, τὴν τοῦ χρεώστου θανάτου γαμετήν καθελκόντων, ὁ μέγας σὺν αὐτοῖς τῷ τάφῳ τούτου προσεπιστάς "Ἐν ὀνόματι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν" φησὶ πρὸς αὐτόν, "ἀπάγειλον ἡμῖν, ἀδελφέ, τί τοῖσδε ἀνθρώποις ὀφείλεις". καὶ ἅμα (ὡ τῆς ἀπειροῦ σου δυναστείας, Χριστέ βασιλεῦ) ὁ νεκρὸς ἀνέστη καὶ τὴν ὀφειλὴν ἀποδοῦναι διεβεβαίωσεν καὶ αὐτὸς κεκοίμητο. τί τούτου παραδοξότερον γένοιτ' ἂν ἢ ὑψηλότερον; ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὕτως· ἃ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ὑπὸ δαιμόνων πάσχοντας ἐξετέλει θαύματα, τίς ἄρα παραστήσει λόγος; ὁμως ὡς ἐγγυροῦν διηγητέον καὶ περὶ τούτων καὶ ταῖς φιλοθείαις ἀκοαῖς προσθετέον.

26. Δαίμων τις χαλεπὸς ἐκ τινος ἀπελαθεῖς ὑπὸ τοῦ μεγάλου τῷ φεύγειν ἠπειλήσεν καὶ ἄκοντα τοῦτον ἐναγαγεῖν τῆ Βασιλευούσῃ τῶν πόλεων· ὅστις δαίμων τῶν περιδύσεων τῆς Κωνσταντίνου θυγάτριον ἐκμήνας δι' αὐτῆς τὸν Ἀγαπητὸν ἐπεκάλει. τοῦ πατρὸς οὖν ἐν ὀδύνῃ καρδίας τῷ βασιλεῖ προσιόντος, ἐφ' ᾧ τὸν μέγαν μετακαλέσεται, εὐθὺς ἐκεῖνος γράμμασι τὸν ἅγιον μετεστέλλετο, τοῦτον αὐτὸν ἐκπέμψας, τὸν τῆς κόρης πατέρα· τῷ δὲ πρὸς ἐκεῖνον ἀφικόμενῳ γράμματα δίδωσιν ὁ δίκαιος· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἠνέσχετο τὴν πόλιν καταλαβεῖν, τοῦ μὴ πέρασ λαβεῖν τὴν τοῦ δαί-

μονος πρόρρησιν. δε δὴ ταῦτα λαβὼν καὶ εἰσελθὼν καὶ τῇ κόρῃ προσεπιθεις ὑγιᾶ ταύτην καὶ ὄλωσ εἶχε καθεστηκυῖαν.

27. Ἀκριδίων πλῆθος καὶ κάμπης, τὴν χώραν πᾶσαν λυμαίνομένων, ὁ μακαρίτης οὗτος εὐχαῖς ὁσίας ἐδίωξε καὶ τοῖς ὕδασι ἐναπέπνιξεν. 5

28. Ἀλλὰ καὶ κωνώπων ἐμφιλοχωρούντων τῇ τῆς αὐτοῦ πόλεως λίμνῃ καὶ λύμῃν ὅτι δεινὴν ἀνθρώποις τε καὶ κτήνεσιν ἐμποιούντων ὁ θεὸς οὗτος ἀνὴρ ταῖς εἰς θεὸν ἰκεσίαις τὴν δίωξιν ἐποίησατο. ἐξ ἐκείνου οὖν καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἔστιν ἰδεῖν ταῖς ἄλλαις μὲν τῶν κωμῶν καὶ πόλεων τὴν ἐξ αὐτῶν βλάβην ἐγγινομένην, μηδαμῶς δὲ τῇ Συναφῇ μηδὲ κατὰ τι μικρόν. 10

29. Τόπον τινὰ πρὸς λαγάνων ἐπιτηδεῖον ἐργασίαν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ περιουτουῦ Γερμανοῦ δωρησαμένου καὶ τοῦτον ἐκ μεταμέλου λαβεῖν βουληθέντος, ὁ ἅγιος μὴ δίκαιον εἶναι κρίνας τὸ ἅπαξ ἀφιερωθὲν θεῷ κοινωθῆναι, ὅμως δὲ τῇ κρίσει τοῦτο τοῦ θεοῦ ἀναθεῖς, τὸ ποτάμιον ὕδωρ, πλημμύρας ἐξ ὄμβρων γεγενημένης, ἐξίον κατέκλυσε τε τὸν τόπον καὶ πελαγίζοντα δέδειχεν ὅπερ σύνασι ἐνήκε τῷ Γερμανῷ καὶ οὐκέτι τοῦτον ἐπιζητῆσαι προσέθετο. 15

30. Φορᾶς ποτε πολλῆς ὑετοῦ γενομένης καὶ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ναοῦ μελλούσης ἦδη τῇ γῆ καταβαλεῖν, ὁ μέγας τὴν βαγθαίαν ἔστησεν ἐκείνην ὄρμην τῇ εὐχῇ καὶ εἰς αἰθρίαν καθάραν τὴν ὥραν μετέβαλε, πολλὰ μὲν τῶν ὑδάτων πράγματα παρασυράντων τῶν πολιτῶν, μηδὲ μίαν δὲ τοῖς τῆς ἐκκλησίας οἰκοδομήμασιν, ἄρτι γινομένοις, βλάβην ἐμποησάντων. 25

31. Παρθένου τινὸς παρασφάλεισης, οἷα τὰ τῆς ἡμῶν ἀσθενείας, καὶ τὴν μονὴν ἐκβάσης, ἐπεὶ περ διὰ μετανοίας ἐπανοῦσαν ὁ λοιπὸς τῶν παρθένων αὐτὴν χορὸς οὐκ ἐδέχετο, τῇ προσελύσει ταύτης τὴν μονὴν ἐκείνων ὁ συμπαθὴς κατελιγφῶς πείθει ταύτας λόγους πατρικοῖς τὸ τῆς αὐτῶν ποιμνῆς ἐκ πλάνης δέξασθαι πρόβατον καὶ οὕτω τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς καταλαμβάνει. 30

32. Ἰᾶτό καὶ τὰ ψυχικὰ παθήματα καταλλήλως ὁ γέρων. εἴπου καὶ γὰρ αὐτῷ τις παρενέβαλε μοναχός, ἡ τῶν ἐν κόσμῳ περισιωμένων, ἐγνώριζέ τε τὰ τῆς ψυχῆς ἐλαττώματα καὶ μεγάλως αὐτὸν ὠφελῶν ἀπέλυε. καὶ τισι δὲ μοναχοῖς περὶ πινος δι- 35

ηγουμένοις πόλεως, ὡς μεγάλοις καὶ λαμπροῖς κεκόσμηται τοῖς οἰκοδομήμασιν, ὁ τοῦ θεοῦ ἱεράρχης σεισμῷ προλέγει ταύτην καταστραφῆναι· ὁ δὲ καὶ μετὰ τινα χρόνον ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσθενούντας ὁ δίκαιος καὶ τῇ πενίᾳ μηδὲ μιᾶς ὑπό τινας ἀπολαύοντας θεραπείας τῇ ἐκκλησίᾳ μετακομίζων παντοίας ἡξίου τῆς θεραπείας· ἐμελλε γὰρ αὐτῷ πολὺ τῶν πενήτων, ὅτι καὶ πέλαγος ἐλέους ἐτύγγανε. διδάσκων τε τὸν ὄχλον καὶ παραινῶν ἐφ' ἐκάστης οὐ διελιμπανεν, οὐ κάλλει λέξεων, νοημάτων δὲ καὶ θεοπρεπῶν.

33. Ἐπέστελλε δὲ καὶ τοῖς πόρρω καὶ συνεβούλευε τὰ χρηστά καὶ παντοίως ἦν τῆς ἀπάντων σωτηρίας φροντίζων. καὶ γὰρ διακονόν τινα τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας φθορέα γνοὺς παρθένου γεγεννημένον οὐκ ἀπόσωτο μὲν, ἐπαίδευσε δὲ λόγους σοφοῖς καὶ διὰ μετανοίας τὴν σωτηρίαν αὐτῷ προεξένησε, τοῦ ἱεραῖσθαι μόνον κατὰ τοὺς ἱεροῦς κανόνας κωλύσας αὐτόν. ἀλλὰ καὶ τινα διάκονον ἄλλον ἐν ἐπιτιμίᾳ ὄντα καὶ μήπω τὸ πρότερον ἀπονηψάμενον σφάλμα, κλοπῆς ἄλόντα (βοῦν γὰρ ἐκεκλόφει τοῦ γείτονος), ὁ μέγας παραστησάμενος διήλεγξέ τε τοῦτον καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν ἐδίδαξεν.

34. Ἦδη δὲ καὶ τοὺς ἐν ἀρετῇ διαπρέποντας ὁ σοφός. λαϊκὸν καὶ γὰρ τινα διδάξει τὸ πλῆθος τῶν συνάξεων ἐν μιᾷ τὰ πρὸς σωτηρίαν εὐδόκησε, καὶ δε τοῦτο ποιήσας καὶ ἀποδεχθεῖς (οὐδὲ γὰρ ἐνήν τοῦ κελεῦοντος παρακοῦσαι) μετὰ τὴν διδαχὴν μὴ εἰδέναι πᾶσι διεπίστου τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν ἢ τί καὶ φθέγγοιτο τὸ παράπαν. 25

35. Πλουσίῳ δὲ τινος ἀνδρὸς γῆδιον πένητος ὕφελομένου, ὁ πένης ἀμηχανῶν τῷ καλῷ τούτῳ προσῆλθε πατρί. ὁ δὲ τὸν πλούσιον παρεκάλει τῷ πένητι τὸ ἴδιον παρασχεῖν, καὶ ἐπεὶ μὴ πειθόμενον εἶγεν, ἀλλ' ἰδιοποιούμενον τὸ ἀλλότριον, κρίσιν ἐζητήγηκε δικαίαν ὡς ἀληθῶς καὶ σοφῆν· "Εἰ μὲν γὰρ" φησὶ "σὺν τῷ γῆδιον, καὶ καρπούς σοι παρέξει πάντως· εἰ δὲ τοῦ πένητος, ἄκαρπον μείνει καὶ τούτῳ δοθήσεται". γίνεται τοῦτο καὶ λαμβάνει τὸ ἴδιον ὁ πτωχός.

36. Δαιμονῶν τις ἤχθη πρὸς τὸν πανόσιον δυοὶ πεπεδημέ-
νος ἀλύσειν. ὁ δαίμων ταύτας συντρίβει μέγα κεκραγώς, ὡς δυ-
νατὸς εἶη τοῦτο ποιεῖν. δεσμεῖ τὸν δαιμονῶντα ὁ ἄγιος, σταυρὸν
ἐπιβάλλει καὶ φησι πρὸς ἐκεῖνον "Ὁψομαί σε τοῖνον, εἰ ταύ-
τας αὐθις συντρίψεις". φεύγει τὸ δαιμόνιον ὡς ὑπὸ πυρὸς διω- 8
κόμενον καὶ ὕγις ὁ ἄνθρωπος ἀποδείκνυται.

37. Ἐπιτὰ παρθένοι πνεύμασι κατάσχετοι πονηροῖς λάθρα
συνήλθον τῷ πλήθει βαπτισθῆναι παρὰ τοῦ μάκαρος. ἔγνω τῷ
πνεύματι τῷ ἁγίῳ τὸ τοιοῦτον ὁ δίκαιος καὶ διαστήσας τῶν ἄλ-
λων αὐτάς, μεθ' ὃ τοῦ βαπτίσματος τὸν ὄχλον ἤξιωσε, βαπτίζει 10
καὶ ταύτας καὶ τῶν δαιμονῶν ἐλευθεροῖ.

38. Ἄλλον δὲ τινα δηχθέντα δεινῶς ὑπὸ ὄφρος καὶ πρὸς τὸν
μέγαν τοῦτον ἀχθέντα καὶ τελευτᾶν ἤδη μέλλοντα, ἐξώγκωτο γάρ,
ὁ θαυματουργὸς σφραγίδα τῷ δήγματι σταυροῦ προσβαλὼν τὸν ἰὸν
ἐξεκένωσε καὶ τὸν ἄνθρωπον ὅλως ἀποκατέστησεν ὕγιη. 15

39. Ποταμὸς τις, κώμη τινὶ παραρρέων, τῶν γειτόνων τοὺς
καρπούς πλημμυρῶν ἐλουμαίνετο. ἐν μιᾷ οὖν ἡδὴ τὴν ὄρμην ποι-
ουμένου τοῦ ὕδατος, τῇ ὄχθη τις τοῦ ποταμοῦ τάχος ἐπιστάς
"Τὴν ὄρθην" ἔφη "βάδιον, μηδὲν τοὺς γείτονας καταβλάπτου·
ἢ μὴν πορευθεὶς ἀπαγγελῶ τῷ Ἀγαπητῷ τὸ πραττόμενον". οὐ- 20
τω τοῦ ἀνδρὸς εἰρηκτότος (ὃ τῶν ἀπορρήτων σου κριμάτων, Χρι-
στὲ ἄναξ), ἐξέκλινε τῆς ὄρμης τὸ ὕδωρ καὶ ἀβλαβεῖς τοὺς ἐκεῖ-
σε τετήρηκε.

40. Κώμην ἄλλην κατόκουσιν τινὲς τῶν Ἑλλήνων βλάβην
ὁμοίως ὑπὸ τοῦ γείτονος ὑπέμενον ποταμοῦ. προσήλθον οὗτοι τῷ 25
μάκαρι. εὐχάσις ἐκεῖνος λύει τὴν βλάβην· τοῦ παρακειμένου γάρ
δρους τῷ ποταμῷ κατὰ τι μέρος διαιεθέντος καὶ σχισμῆς ὅτι με-
γίστης γεγενημένης, τοῦ ποταμοῦ διαδύντος ἐν αὐτῇ, διεσώθησαν
οἱ πρόσσοικοι τῆς ἐλπίζομένης κακώσεως· ἔνθεν τοι καὶ παραχρη-
μα τῷ θεῷ βαπτίσματι ἐφωτίσθησαν καὶ τῷ Χριστῷ προσηνέ- 30
χθησαν.

41. Καὶ τινα προσενηνόχασιν αὐτῷ δαιμονία πεπληγμένον ἄν-
θρωπον μάστιγι. τοῦ πονηροῦ δὲ τούτου δαίμονος τὴν διώξιν

8 ἔγνωι Α 12 ὄφρος Α 13 ἐξώγκωτο Α 19 καταβλάπτου Α

γνότος καὶ ὡσπερ βουληθέντος πάθος τι τῷ στομάχῳ τοῦ ἀν-
θρώπου παραλιπεῖν, ὁ μέγας εἰς τὸ οὖς ἐγκύψας τοῦ πάσχοντος
"Μὴ βούλου τὸν ἄνδρα βλάπτειν", εἶπε πρὸς τὸ δαιμόνιον, "ἀλλ'
ἔξελθε ταχέως· οὐκ ἐξέσται σοὶ γάρ". τότε τοῖνον ὡς ὑπὸ μά- 5
στιγος ὁ δαίμων ἐλαυνόμενος ἀπηλάθη. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

42. Τὸ δὲ ταπεινὸν τοῦ δικαίου, τὸ δὲ ἡμερον, τὸ δὲ πρᾶον
τίς ἂν παραστήσειε λόγος; ὅμως ὡς ἐνὸν πειράσσομαι. διὰ τὴν τοῦ
σώματος ἀνάγκην βαλανεῖω προσελθεῖν διὰ μακρῶν τῶν χρόνων ὁ
μέγας διανοήθη, καὶ τις τῶν ὑπερηφάνων τὸ εὐτελὲς αὐτοῦ καὶ 10
ἀπέριττον θεασάμενος, ἐπεὶ διαβαίνων μὴ ὄρθιον ἴδοι τὸν δικαι-
ον, τύπτει αὐτὸν ἐπεχειρεῖ. καρτερεῖ τοῦτο σοφῶς ὁ σοφὸς καὶ
περιπλοκάς ἐκεῖνον μᾶλλον ἠσπάζετο. μανθάνει τὸν μέγαν, ὅστις
ἦν, ὁ τετυφῶς καὶ ποσὶν αὐτοῦ βίψας ἑαυτὸν συγγνώμην ἠτέιτο
τοῦ παραπτώματος, ἧς δὴ παρὰ τοῦ συμπαθοῦς καὶ τετόχηκεν. 15
εἰσιῶν οὖν ἔμωσ εἰς τὸ βαλανεῖον καὶ θεραπεύσας τὸ σῶμα τοῖς
ὑδασιν ἔξεισι χερσὶν ἀπομάττων αὐτό· καὶ ἐπεὶ τρισάκις τοῦτο ποι-
ήσας οὐδεὶς ἦν ὁ κἂν περικάλυμμα τι ἢ ἐκμακτρον αὐτῷ παρε-
ζόμενος, μὴ ἀνασχόμενος ἐκεῖνος τὸ ἀσυμπαθὲς αὐτῶν (καὶ γάρ,
ὡς οἶμαι, δοκιμὴν τὸ πρᾶγμα πεποιήτο) τοῖς αὐστηροτέροις πρὸς 20
αὐτοὺς ἐχρήσατο λόγοις, "Ἐὶ ἐμὲ οὕτως" εἰπὼν "καταλελοίπα-
τε, τὸν ὕμιν συνήθη καὶ γνώριμον, μηδένα μου οἶκτον τὸ παρά-
παν λαβόντες, πότε ἄρα εὐμενῶς ἐπίδοιτε ξένον"; τούτοις τὸ σκλη-
ρὸν ἐκείνων μαλάξας οἶκαδε ἄπεισαν.

43. Ἄλλοτε γυμῷ τινὶ πένητι ἐντυχὼν, τὸ ἴδιον ἀποδοῦς στι- 25
χάριον δέδωκε, γυμνὸς αὐτὸς μετὰ μόνου τοῦ βιρίου, ὃ μανθῶσαν
σύνηθες ὀνομάζειν, ὑπολειφθεὶς. ἐρωτώμενος οὖν, εἰ τι καὶ γένοι-
το καὶ ποῦ τὸ ἱμάτιον, ἐκεῖνος τῷ κναφεῖ δοθῆναι ἀπήγγελλεν.

44. Τὴν ὁδὸν ὁ μέγας ποτὲ διῶν καὶ τινα γεωργὸν τὸ ἴδιον
ἐργαζόμενον γῆδιον κατιδὼν, "Οὗτος", ἔφη τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ,
"μετὰ δύο ἡμέρας τεθνήξεται". γίνεται τοῦτο καὶ τὸ προρρηθὲν 30
ἐξέπληξε τοὺς ἀκούσαντας.

45. Δαίμονα τόπῳ τινὶ κακῶς ἐφεδρεύοντα καὶ παραβλάπτον-
τα τοὺς ὁδίτας καὶ τινὰς αὐτῶν ἀποπνίγοντα δι' εὐχῆς τοῦτο με-
μαθηκῶς ὁ πανόσιος ἀπεδίωξε.

46. Παῖδα τινὸς ἀπίστου δαίμονι κατάσχετον οἱ προσήκοντες 35

τῷ ἀγίῳ κομίζουσιν· ὁ δὲ τούτων μὲν τοῦ δαίμονος, αὐτοὺς δὲ τῆς ἀπιστίας ἰᾶται καὶ τῷ Χριστῷ προσάγει διὰ τοῦ βαπτίσματος.

47. Τῶν οἰκοδόμων τῆς ἐκκλησίας ἑνὸς αὐθωρόν, μηδὲν νοσήσαντος, τεθνηκότος, ὁ μέγας τῇ τῶν λοιπῶν ἀνέστησε παρακλήσει, παραγγείλας αὐτῷ μὴ ἐκεῖθεν ἀπαναστῆναι διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. μετὰ γοῦν τινα χρόνον πειραθέντα τὸν ἄνδρα μεταβῆναι τοῦ τόπου πῆρωσις ὀφθαλμῶν καταλαμβάνει δεινῇ, καὶ τούτον οἱ προσήκοντες χειρὸς αὐτοῦ προσψάσσει ἠνεμημένους ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπελάμβανον.

48. Πολύ τι τῶν θαυμάτων τὸ πλήθος καὶ ἀσθενῆς ὁ λόγος 10 καὶ τί πράξῃ οὐκ οἶδα. θαρρῶν οὖν ὁμοῦ τῇ τοῦ μεγάλου δυνάμει καὶ ταῦτα δώσω τῇ διηγήσει. κίονας παμμεγέθεις καὶ κατὰ ἀνθρωπίνην σχεδὸν ἰσχὺν ἀκινήτους τῇ τούτου ζῶνῃ ζωσθέντας εὐπετεῖς εἶχον οἱ ἔλκοντες καὶ μέχρι τοῦ ναοῦ διεκόμεζον, οἱ καὶ θαυμάζοντες δόξαν τὴν προσήκουσαν τῷ θεῷ ἀπεδίδουν. χεῖρα τι- 15 νὸς τῶν διακόνων τῇ πολυγλωττίᾳ τούτου κρίμασι ἀπορρήτοις ἀκίνητον μείνασαν ὁ ἅγιος τὴν αἰτίαν εἰπὼν ἴασατό τε καὶ ὀγιῆ ἀποδέδειξε.

49. Καὶ περὶ μὲν τούτων οὕτως, τὰ δ' ἄλλα σοφοὺς ἐπεστόμιζε, τοὺς κατὰ θάλασσαν κινδυνεύοντας ἔσωζε, τοὺς ἐν τοῖς 20 δεσμοῖς ἐξῆγε, τοὺς κατὰ ψυχὴν παρασφάλλοντας ἐπηνώρθου καὶ παντοῖος ἦν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων πραγματευόμενος· ἱερεῖς μὲν γὰρ ἁμαρτάνοντας καὶ πόρρω καθήμενος ἐπαγωγὰς μετρίων νοσημάτων τῆς παρανομίας ἀφίστα, ἔτι μὴν ὁμοίως καὶ λαϊκούς. καὶ γυναικὰ δὲ τινα πρὸς ἁμαρτίαν ἐπ' ὀχλήματος ἀπιοῦσαν, τοῦ χα- 25 λινοῦ τούτου δραξάμενος, διελέγξας ἔστησε τῆς ὀρμῆς· καὶ ταύτην τοῖς ποσὶν αὐτοῦ προσπεσοῦσαν καὶ συγχώρησιν αἰτουμένην οὐ παρεβλέφατο, ἀλλὰ καὶ ἐπαίδευσεν καὶ τοῦ πάθους ἀνέστειλε καὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα χαίρουσαν ἐξαπέστειλε.

50. Κατὰ τούτων δὴ τὸν καιρὸν καὶ Παρθενίου τοῦ Λαμφά- 30 κων προέδρου ἐπὶ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης μέλλοντος ἀναβιβασθῆναι καθέδραν, καὶ ὁ μέγας Ἀγαπητὸς πρὸς αὐτὸν παραγίνεται πνευματικῶς αὐτῷ συνευφρανθησόμενος.

51. Βαδίζων δὲ ποτε κατὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ὄρᾳ 35 πλοιαρίῳ τινὰ διαπλέοντα καὶ ὅσον οὕτω τῇ τῶν κυμάτων ἐπανα-

στάσει βυθίζεσθαι μέλλοντα. ἐπιτιμήσας οὖν τοῖς ὕδασι καὶ γαλή- νην ἐποίησε καὶ τὸν πλωτήρα διέσωσεν.

52. Οὗ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πλεῖστα διαπραξάμενος ἐκεῖσε θαύματα τὴν οἰκεῖαν πόλιν κατέλαβε, πολλὰ καθ' ἑκάστην 5 ἐκτελῶν τὰ παράδοξα· πολλοὺς γὰρ παραβάλλοντας εἰς αὐτὸν ἐλέγχων καὶ διδάσκων πρὸς μετάνοιαν ἤγε, τὰς κρυπτάς αὐτῶν πράξεις εἰς ὠφέλειαν ψυχῆς φανεράς καθιστῶν· καὶ ἵνα μὴ μηκύνω τὸν λόγον ταῖς κατὰ μέρος τούτων ἐπεξηγήσασιν, ἑνὸς ἧ καὶ δύο τῶν μεγάλων τοῦ μεγάλου θαυμάτων ἀπομνημονεύσας ἔτι τῷ τέ- 10 λει τούτου συγκαταλύσω τὸν λόγον.

53. Δόφος τις κατὰ ἀνατολὰς τῆς οἰκοδομηθείσης ὑπ' αὐτοῦ κείμενος ἐκκλησίας ἀφεγγῆ ταύτην ἐποίει καὶ ὡσπερ ἀνήλιον ὅπερ οὐ μικρῶς ἐλόπει τὸν ἥλιον. μιᾶ γοῦν τῶν ἡμερῶν ἀνάβας ἐν αὐτῷ καὶ πρὸς οὐρανὸν ἐκτείνας τὰς χεῖρας συντόνωσ ἐδέετο μετὰ 15 δακρῶν καὶ θερμῶς τοῦ θεοῦ, μὴ περιδεῖν οὕτω τὴν ἐκκλησίαν ἔχουσαν, ἀλλ' ἐκποδῶν γενέσθαι τὸ ἐμποδῶν καὶ χύσιν δέξασθαι ταύτην καθαρωτάτου φωτός. ἔφη καὶ ἅμα τῷ καταβῆναι τοῦ λόφου (τίς μὴ θαυμάσῃ, Χριστέ μου, τὴν ὑπὲρ λόγον ἰσχύν σου;) ἐκκοπεῖς ὁ λόφος τῆς ἐν ἡyper ἤδραστο γῆς, πρὸς τὴν 20 ἐκεῖσε πλησιάζουσαν κοιλάδα τάχος ἐξέδραμε καὶ οὕτως ἐλεύθερον τὸ φῶς ἐγαρίσατο τῷ ναῷ. καὶ μηδεὶς εἰς τοῦτο διστάση τῆς κυριακῆς ἀκούων φωνῆς· “ἐὰν ἔχητε γάρ” φησι “πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται”. καὶ τοῦτο μὲν οὕτως.

54. Γυναικὰ δὲ τινα δεινὸν ὄφιν ἐγγάστριον φέρουσαν ἄγου- 25 σι ποτὲ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπεὶ δεινῶς ἐξώγκωτο τὴν γαστέρα καὶ ἐγκυμονεῖν ἐδόκει, οὐχὶ δὲ θῆρα φέρειν, κἀντεῦθεν ὁ θαυμαστὸς ἐφίστατο ταύτῃ, ὁ σοφὸς Ἀγαπητὸς τῷ πνεύματι γινούς οἶα πάσχει τὸ γύναιον, ὁμοῦ “Ὅσος δὴ καὶ παρεϊκόσθη χρόνος” ἤρετο, “ἂψ' οὐπερ ἔσχεις γύναι, κατὰ γαστρός”; τῆς δὲ “Τρισκαίδεκα μῆνες, πάτερ”, εἰπούσης, ὁ μέγας σφραγίδα σταυροῦ τῇ κοι- 30 λίᾳ ταύτης ἐγχαράξάμενος καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ἐπικαλεσάμενος ὄνομα τῆς ἔδρας τοῦ γυναιίου τὸ θηρίον πεσεῖν παρεσκεύασε, δρα-

κοντόμορφον τοῖς παροῦσιν ἀναφανέν. αὐτίκα τοῖνον βροντῶν γε-
νομένων καὶ συνεχῶν ἀστραπῶν, ὁ δεινὸς ὄφης ἀπετεφρώθη καὶ
εἰς χοῦν ἐλεπτύνθη, τῆς γυναικὸς ἀβλαβοῦς τὸ παράπαν συντη-
ρηθείσης.

55. Ἐπισκόπῳ τινὶ παραβαλόντι ποτὲ περὶ ὠφελείας ὁ ἅγιος 5
ὠμίλει περὶ ψυχῆς, καὶ αἰφνης ἐν ἐκστάσει γενόμενος, ἔτι τὸν λόγον
ἐπὶ στόματος ἔχων, ἔλος ἦν ἀπνησωμένος καὶ νεκρῷ σχεδὸν παρα-
πλήσιος· ὃν οὕτως ἔχοντα θεασάμενος ὁ ἐπίσκοπος ὕδατι τούτου τὸ
πρόσωπον κατερράντιζεν, ἔλκειν τε ἐπεχείρει καὶ φωνὰς ἤφει.
οὐδενὸς οὖν ὁ μέγας οὐδαμῶς τούτων ἐπέγνω, ἕως θεωρία διέβη, 10
καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπανῆκε· τότε γάρ, τοῦ ἐπισκόπου διηγουμένου τὰ
περὶ τούτων, ὁ ἅγιος μηδὲν ἄλλως εἰδέναι τούτων διεβεβαίου. καὶ
οὕτω μὲν καὶ τὰ περὶ τούτου.

56. Ἐπει δὲ εἶδει καὶ αὐτὸν ἀνθρωπον ὄντα τῷ κοινῷ νόμῳ
λειτουργῆσαι τῆς φύσεως καὶ διέγνωσται τούτῳ, παραλαβὼν ἕνα 15
τῶν ἱερέων τὸ ἀσκητήριον ὡς εἶχε κατέλαβε· καὶ ἐπεὶ περ ἴδοι
τοὺς ἀδελφοὺς πολλῇ κεχρημένους τῇ κατὰ θεὸν εὐλαβείᾳ, εὐ-
φράνθη τῷ πνεύματι καὶ φησι πρὸς αὐτούς· “Εὐχέσθαι, τέκνα
ἐν κυρίῳ ἀγαπητά, ὑπὲρ ἐμοῦ μὴ ἐλλίποιτε”. καὶ οὕτως αὐτοὺς
ἀσπασάμενος τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν κατέλαβε, καὶ τινα μικρὸν ἐπι- 20
νοσήσας χρόνον καὶ τὰ σωτήρια τῷ τε κλήρῳ παντὶ καὶ τοῖς πο-
λίταις αὐτοῖς γνησίως ὑπερευξάμενος χερσὶν ἀγγέλων τὴν μακα-
ρίαν ὄντως ψυχὴν ἐναπέθετο. ὀκτωκαιδεκάτην ἔτρεχεν ὁ Φεβρου-
άριος μῆν.

57. Πολλῶν οὖν συνδραμηκότων, ὧ πανάγιε πάτερ καὶ ἄν- 25
θρωπε τοῦ θεοῦ καὶ πιστὴ θεράπων καὶ λειτουργὲ τοῦ κυρίου Ἀ-
γαπητὲ θαυμαστέ, πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην σου τελευτήν, ὁ
μὲν τις αὐτῶν τρίχας λαβεῖν τιμίας ἠβούλετο, ὁ δὲ καὶ τι ῥῆγμα
μικρὸν τῶν σῶν ἱματίων εἰς εὐλογίαν· ἄλλος καὶ χρωτὸς αὐτοῦ
προσφαῦσαι σου μόνον ἤθελεν, ἃς δὲ καὶ ὑπὸ τὴν σκίαν τοῦ παν- 30
τίμου σου σκήνου γενέσθαι, ὡς ἐντεῦθεν πιστεύοντες ὠφελείας
τυχεῖν. μόλις οὖν τὰς χεῖρας τοῦ πλήθους τὸ καθαρὸν σου σῶμα
διαφυγὸν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων ἐδόθη καὶ νῦν θαύματα πλείστα

καθ' ἐκάστην ἰδεῖν ἐστι τὴν ἡμέραν ἐκεῖσε τελούμενα· τῆς συμ-
παθοῦς ἐκείνης σου γνώρισμα τοῦτο καὶ μεγάλης ψυχῆς.

58. Πρόστηθι τοῖνον καὶ βασιλέως ἡμῶν τοῦ πιστοῦ καὶ πᾶ-
σι κεκοσμημένου τρόποις τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ χάρισαι τούτῳ ὦδε 5
μὲν μῆκος ζωῆς χαριστάτης καὶ ἀπαθοῦς, ἰσχύον κατ' ἐχθρῶν, χώ-
ρας αὐτῶν τὴν κατάλυσιν, Ἀγαρηνῶν ἀνομούων τὴν ἐξολόθρευ-
σιν καὶ πάσης νικοποιοῦ δυνάμειος παροχὴν· αὐτόθι δέ, μετὰ τὸν
ἐνθιένδε σαββατισμόν, ἡλίου τοῦ νοητοῦ τὴν ἔλλαμψιν, λειμώνων
θειῶν τὴν τέρψιν, πάντων δικαίων τὴν συναρίθμησιν καὶ βασιλεί- 10
ας θεοῦ τὴν ἀπόλαυσιν· ὅτι Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν πρέπει ἡ δό-
ξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.
ἀμήν.

VI.

(ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΟΝ ΑΓΑΠΗΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΣΥΝΑΟΥ).
(ΜΗΝΙ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΩ ΙΒ)

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀγαπητοῦ ἐπισκόπου
Συναοῦ.

Κάθισμα. Ἦχος δ'.

Πρὸς τὸ «Ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σταυρῷ * ἐπὶ ξύλου».

Ἱερομύστης ἱερὸς * ἀπεφάνθης
καὶ ἱατρὸς θαυματουργὸς * ἐγνωρίσθης,
Ἀγαπητέ, πανόλβιε πατὴρ ἡμῶν·
ὄθεν τὴν ἁγίαν σου * ἐορτάζομεν μνήμην
καὶ πανηγυρίζομεν * τὸν Χριστὸν ἀνυμνοῦντες·
ὄν ἐκτενώς ἰκέτευε, σοφέ,
ὅπως πταισμάτων * συγχώρησιν λάβωμεν.

Κοντάκιον. Ἦχος β'.

Πρὸς τὸ «Ἀρχιεπίσκοπος, θεοῦ * λειτουργέ».

Ἱεράρχα Χριστοῦ,
Ἀγαπητέ θεοφόρε,

A=cod. Mosquensis 181 (№ 294. Αρχ. Владимиръ, Опisanie etc., p. 405),
s. XII, fol. 92—95. Excerptis reverendissimus archimandrita Iacobus Vato-
pedinus. 10 λάβωμεν A

σὺν ἀγγέλοις ὁμιλῶν
τῷ θεῷ ἐκδυσώπει,
τὸ συμφέρον ἡμῖν πρέσβευε
καὶ τὸ μέγα ἔλεος
ὡς ἱεράρχης Χριστοῦ πανασοίδιμος.

Ὁ οἶκος.

Πρὸς τὸ «Τεῖγισόν μου».

Ἐκ ῥυπαρῶν χειλέων σοι αἶνον
ἀνακράζω ὁ τάλας* καὶ βοῶ σοι, σοφέ,
Ἀγαπητέ ἱερώτατε·
ὄθεν οἱ πόθῳ συναυροισθέντες
νῦν τὴν λύσιν αἰτοῦνται τῶν ἐγκλημάτων
(καὶ σὺν αὐτοῖς * ἡ πολύλογος πόλις γεραίρει σε,
ὕμνεϊ σε ὡς θεοφόρον εὐαρέστως Χριστοῦ καὶ θεράποντα).
πειρασμῶν λυτρωθῆναι καὶ θλίψεων
καὶ παντοίων δεινῶν ἀπαλλάττειν ἡμᾶς
ὡς ἱεράρχης Χριστοῦ πανασοίδιμος.

Στιχηρά. Ἦχος δ'.

Πρὸς τὸ «Ἐδοκας σημείωσιν».

Ἀναίμακτον μάρτυρα * καὶ ἀσκητὴν ὀσιώτατον
καὶ παθῶν αὐτοκράτορα, * ἀγνείας κειμήλιον,
συμπαθείας πλοῦτον * ἔγνωμέν σε, μάκαρ,
τῆς εὐσεβείας ζηλωτὴν,* τῆς ἀθείας πέλεκυν τέμνοντα,
προφήτην τε θεόληπτον,* Ἀγαπητέ, καὶ τρισμέγιστον
τεραστίῳ τοῦ πνεύματος * αὐτοῦργον ἀξιάγαστον.

Ὁμοιον.

Γέρας πόνων εἰληφας * τῆς ἀρετῆς, πάτερ ὅσιε,
τὸν ἀείζων λόγον θεοῦ*, τὸν καὶ διακνούμενον
μέχρι τῶν ὀστέων * μυελῶν κρυφίων

ἐν ᾧ τοὺς ἔνδοξοις λογισμοῖς * ἀνακαλύπτεις τῶν προσιόντων σε
καὶ κρίνεις τὰ ἐνθύμια * καὶ διελέγχεις τὰ ἄδηλα
καταπλήττων, θαυμάσιε, * τοὺς λανθάνειν τοιμῶντάς σε.

Ὅμοιον.

Τῶν ὑπὲρ κατάληψιν * καὶ ὑπὲρ φύσιν τετύχῃσας
χαρισμάτων τοῦ πνεύματος *, πάθη ἐξιόμενος,
νόσους θεραπεύων, * δαίμονας ἐλαύνων
καὶ τοὺς νεκροὺς διανίστων * ὡσπερ ἐξ ὑπνου φωνῆ πραεῖα σου·
αἰσθήσει δὲ δουλεύειν σοι * προστάτεις φύσιν τὴν ἄψυχον
καὶ ὑπέκειν σοῖς ῥήμασιν * ἀναγκάζεις, πανόλβιε.

Ἄλλα.

Ἦχος πλάγιος β', πρὸς τὸ «Ὁλην ἀποθέμενοι».

Ὁλην ἀναθέμενος * σοῦ εἰς θεὸν τὴν ἐλπίδα,
πατέρων ἀγλαΐσμα *, Ἀγαπητέ ἔνδοξε,
τὴν εὐρύχωρον * καὶ πλατεῖαν τρίβον
οὐδαμῶς ὠδυσσας, * τὴν στενὴν προκρίνας, ἔνδοξε·
καὶ νῦν κατήντησας * εἰς εὐρυχωρότατα, πάντιμε,
σκηνώματα γηθόμενος * καὶ εἰς παραδείσου τὴν μέθεξιν,
πρεσβεῖαν προσάγων * Χριστῷ τῷ πανοικτίρμονι θεῷ
ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ὑμνούντων σε *, πάτερ ἱερώτατε.

Ὅμοιον.

Τεῖχος ἀρραγέστατον * σὲ Συναὸς εὖρε, πάτερ,
αὐτὴν περιέποντα, * ἦτις καὶ κηρύττει σου
τὰ θαυμάσια * τὸν γὰρ νέκυν θεία
προσευχῇ σου πάντων * κατενώπιον ἐξήγειρας
ἐπιστομίζοντα * τοὺς ἀπλήστους ὄντως καὶ φειδωλούς,
καὶ πάλιν ὑπνωσας * μέχρι παρουσίας τῆς τοῦ θεοῦ·
καὶ ἄλλη καὶ νόσους * εἰς ἄκος σὺ μετήγαγες, σοφέ,
τὸν ὑπεράγαθον κύριον * συνεργὸν ὡς κτώμενος.

Ὅμοιον.

Θαύματα πανθαύμαστα, * πάτερ, εἰργάσω, θεόφρον·
δράκοντας γὰρ ἔκτεινας * καὶ νεκροὺς ἐξήγειρας

6 ἐξιόμενος Α 9 ἐσθεῖσι Α || προστάτεις Α

ἐκ κευθμόνων, σοφέ * καὶ λεπρούς καὶ λωβούς
σὺ ἐν τάξει θεία * ἀπεκάθηρας, ἀοίδιμε·
καὶ ἔργα ἄδηλα * προὔπτον σὺ ἐποίησας, ἅγιε,
καὶ πάντες ὡς προφήτην σε * καὶ θεοῦ ἠρῶντο ὡς ἄνθρωπον,
καὶ νῦν παρρησία *, πανένδοξε, τῷ βήματι Χριστοῦ
ὡς παρεστῶς καθικέτευε * ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ο ΚΑΝΩΝ,

οὐ ἡ ἀκροστιχίς· «Τὸν θεῖον Ἀγαπητὸν ὑμῶν προφρόνως Ἰωσήφ».

Ἦχος πλάγιος δ'.

Ψδὴ α'.

«Ἀρματηλάτην Φαραῶ ἐβόθισα».

Ταῖς ἀστραπαῖς τοῦ παναγίου πνεύματος
περιχεόμενος * καὶ φωταυγῆς ὄλος
χάριτι δεικνόμενος * τὴν φωτοφόρον, ὄσιε,
καὶ ἅγιαν σου μνήμην * τοὺς ἐορτάζοντας φώτισον
λύων τῶν παθῶν ἀμαυρότητα.

Ὁλον θεῷ ἀπὸ σπαργάνων, ὄσιε,
σαυτὸν προσήγαγες, * ἀγαπητὸς κλήσει
γεγονὼς καὶ πράγματι * κυρίῳ παντοκράτορι·
οὐ τοὺς νόμους τηρήσας * θαυμάτων χάριν ἐπλούτησας
καὶ τῶν ἰαμάτων ἐνέργειαν.

Νέος Μωσῆς, Ἀγαπητέ, γενόμενος
θάλασσαν ἔτεμες * τὴν τῶν παθῶν ῥάβδω,
θαῦμα τῆς ἀσκήσεως, * καὶ πρὸς τὸ ὕψος ἔφθασας
τῆς καλῆς ἀπαθείας * καὶ τῷ θεῷ προσωμύλησας,
πάτερ, λογισμοῦ καθαρότητι.

Θεοτοκίον.

Θεογεννητορ, τὴν ψυχὴν μου φώτισον,
ἦν ἀπημαύρωσεν * ὁ ζοφερός ὄφρις

18 σαυτὸν θεῷ Α

σκοτεινοῖς παθήμασι, * καὶ μέτοχόν με ποίησον
ἀνεσπέρου ἡμέρας, * ἵνα δοξάζω γηθόμενος
σὲ τὸ τοῦ φωτὸς οἰκητήριον.

Ψδὴ γ'.

«Οὐρανίας ἀψίδος * ὄροφουρέ». 5

Επεγνώσθης κυρίω * τῶν τὰ κρυπτὰ βλέποντι
καὶ ἀσκητικῶ νόμῳ, πᾶτερ *, ἀγωνιζόμενος
σάρκα ἐνέκρωσας * σκληραγωγίαις παντοίαις
καὶ ζωὴν ἀπήλειψας * διαικονίζουσαν.

Ιερεὺς δεδειγμένος * τοῦ πανουργοῦ πνεύματος
ἤγνισας λαὸν καὶ προσήξας * αὐτῷ σφζόμενον·
τῆς ἀπωλείας δὲ * καταβαλὼν τὰ τεμένη
πρὸς ναὸν οὐράνιον * χαίρων ἐσκήνωσας. 10

Ο περιδοξὸς βίος * περιφανὴ πᾶσιν σε
τοῖς τὴν οἰκουμένην οἰκοῦσι * περιειργάσατο·
ἢ τῶν θαυμάτων δέ *, * Ἀγαπητέ, θεία χάρις
φωταυγῆ ὡς ἥλιον, * μάκαρ, ὑπέδειξεν. 15

Θεοτακίον.

Νοερῶς ἐμνεῖτο * προφητικὸς σύλλογος
σοῦ τὰ μεγαλεῖα, παρθένε * ὄθεν ἐκάλει σε
ἄρος κατάσκιον * καὶ ἀδιόδευτον πύλην
καὶ γῆν ἀγεώργητον *, θεοχαρίτωτε. 20

Ψδὴ δ'.

«Σὺ μου ἰσχύς *, κύριε· σὺ μου καὶ δύναμις». 25

Αγαπητὸς * κλήσει καὶ πράξει γενόμενος
τῷ κυρίῳ * βίου καθαρότητι
χάριν ἀπειληφας παρ' αὐτοῦ
πάθη θεραπεύειν * καὶ φυγαδεύειν τὰ πνεύματα,
σοφρέ, τῆς πονηρίας * καὶ ἰᾶσθαι τὰς νόσους
τῶν ἀνθρώπων δυνάμει τοῦ πνεύματος. 30

Γεηπονῶν * φρένας ἀνθρώπων ὡς λήια
σιτοφόρα * ταύτας ἀπετέλεσας
ὡς γεωργὸς πάντων τῶν καλῶν·
πρόρριζον δὲ πᾶσαν * τὴν ἁμαρτίαν ἐξέτεμες
καὶ ἔδειξας πολίτας * οὐρανῶν τοὺς πιστῶς σου
δεχομένους τὸν λόγον, μακάριε.

Αλλος ἡμῖν * Πέτρος ἐδείχθης τοῖς ὕδασι
ἐπιβαίνων * καὶ μὴ βυθιζόμενος,
τὴν δὲ κακίαν τοῦ δυσμενοῦς
ἄπασαν βυθίζων * καὶ συμπαιδεία σου, ὅσιε,
θηρίων ἐναλίῳ * τοὺς ἀνθρώπους ἐξαίρων
ἀπολέσθαι ἀθλίως ἐλπίζοντας. 10

Πόδες οἱ σοὶ * τρίβους ὀρθὰς βηματίζοντες
ἐκτυπώσει * μόνη καθαρτήριον,
Ἀγαπητέ, γίνονται λεπτῶν
τοῦ δι' εὐσπλαγγίαν * ἐπὶ τῆς γῆς βηματίζαντος,
δοξάζοντές σε, πᾶτερ, * ὡς θεράποντα θεῶν
καὶ θαυμάτων τὴν χάριν πλουτήσαντα. 15

Θεοτακίον.

Η ἀπὸ γῆς * πρὸς οὐρανὸν τὸ ἀνθρώπινον
τοκετῷ σου * ξένῳ ἀνυψώσασα
ἀπὸ κοπρίας σαρκὸς παιθῶν
ὑψωσον τὸν νοῦν μου * τῇ ἁμαρτίᾳ πτωχεύσαντα,
ἅγια Θεοτόκε, * ἢ πτωχεύσαντα κόσμον
ἀγαθῶν ἐπιδόσει πλουτήσασα. 20

Ψδὴ ε'.

«Ἴνα τί με ἀπόσω * ἀπὸ τοῦ προσώπου». 25

Τῶν δρακόντων τὰς κάρας * ἔθλασας καὶ τέλεον
τούτους ἀπόλεσας, * καταισχύνας, πᾶτερ,
βασιλέα παράνομα πράττοντα, 30

Δανιήλ ὡς πάλαι * ὁ θαυμαστός ἐν τοῖς προφήταις,
ιεράρχα θεόφρον πανόλβιε.

Ὁπλον θεῖον γνωρίζων * τὸν ἀκαταμάχητον
σταυρὸν ἐγράψας * ἐν ἀέρι, μάκαρ,
καὶ δεινούς περιέργους προσέταξας 5
κρεμαμένους μένειν,* ἀορασίᾳ τεταμένους
εἰς πολλῶν καθορώντων κατάπληξιν.

Νέος ὡπερ Ἡλίας * χήρας αἰτησάσης
τὸν παῖδ' ἀνέστησας * τεθνηκότα, πάτερ,
καὶ προσέταξας τούτῳ στηρίζεσθαι 10
ὡπερ ῥίζα κλάδῳ.* ἔθεν ἀνούμει σου τὸ θαῦμα
τὸν τῶν ὄλων πατέρα δοξάζουσα.

Θεοτοκίον.

Υπερύμνητον λόγον * τέτοκας, πανόμνητε,
σάρκα γενόμενον * ἀλλὰ δέομαί σου, 15
ἀνυμνοῦντα τὴν σὴν ἀγαθότητα
καινοποιήσόν μου * τὸν λογισμὸν σεσαθρωμένον
καὶ καλῶν ἐνεργείαις ἐκλάμπρυνον.

Ἰδιὸν ε'.

«Πάσθητί μοι, σωτήρ * πολλαὶ γάρ». 20

Μωσῆς διχθῆ διελὼν
τὴν θάλασσαν λαὸν ἔσωσεν.
αὐτὸς δὲ θαυματουργῶν
ποτάμια ρεύματα,
θεοφόρε, ἔστησας 25
καὶ πιστοῖς εὐθεῖαν
ἤτοιμάσω τὴν διάβασιν.

4 ἀέρι Α 9 παῖδα Α 11 ἀνούμνη Α

Νόμους τοὺς θεῖους τηρῶν
εὐχθῆ σου ὄρη μετέστησας,
πληρῶν τὸ ὑπὸ Χριστοῦ
ῥηθῆν, ιερώτατε·
ἀσπίδος δὲ δῆγματα
ιερῶς ἐκσπάσας
τὸν δηχθέντα ἀνεζώσασας.

Ως ὄρθρος, ὡς φωταυγῆς
ἀνέτειλας ὡπερ ἥλιος
φωταγωγῶν τὰς ἡμῶν
καρδίας ἐκάστοτε
σημείους καὶ τέρασιν
ἐπιτελουμένους
ἐν τῇ θήκῃ τῶν λειψάνων σου.

Θεοτοκίον.

Πρὸς σέ μου τὸν λογισμὸν
καὶ τῆς καρδίας τὰ ὄμματα
ἐνατενίζω αἰεὶ
κινδύνοις κυκλούμενος·
παναγία δέσποινα,
ἐξελοῦ με πάσης περιστάσεως.

Ἰδιὸν ε'.

«Θεοῦ συγκατάβασιν».

Ρημάτων σου δύναιμι* καὶ τῶν θαυμάτων
θεῖα ἐπίδειξις * ἐφελκύσατο, πάτερ,
Ἑλλήνων πλῆθη* πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν
τῆς εὐσεβείας, * βρωῶντας καὶ λέγοντας·
"Ἐὐλογητὸς ὁ θεὸς * ὁ τῶν πατέρων (ἡμῶν)".

Οἱ δαίμονες φρίττοντες* τὸ πρόσταγμά σου,
πάτερ, ἐξήρχοντο * καὶ παρέσει τελεία

7 θαχθέντα Α 25 ἐφελκύσατο Α

οἱ κρατηθέντες * ἐπερωννύοντο
καὶ βηματίζουσιν * ὀρθῶς ἐνισχύοντο
ὁμολογοῦντες θεόν, * Ἀγαπητέ, διὰ σοῦ.

Φρονήματι μέτριος * καὶ πρᾶος, πάτερ,
καὶ ἀνεξίκακος * καὶ ἀπλούστατος ὡφθης,
ἀγάπης θείας * φέρων γνωρίσματα
τῶν ὁμοφύλων, * θεόφρον, τὴν πρόνοιαν
καὶ ὄρφανῶν καὶ χηρῶν * τὴν ἐπιμέλειαν (σοῦ).

Θεοτοκίον.

Ρομφαία πληγέντα με * τῆς ἁμαρτίας,
κέρη, θεράπευσον, * ἢ τοὺς κατερραγμένους
τῷ τοκετῷ σου * ἐπανορθώσασα,
θεογεννήτορ *, καὶ σῶσον με ψάλλοντα
"Εὐλογητός ὁ θεός" ὁ τῶν (πατέρων ἡμῶν)".

ᾠδὴ η'.

«Ἑπταπλασίως κείμενον».

Οἷα προφήτης ἔνθεος * προορᾷς τὰ ἐσόμενα
καὶ εἰς φανερόν τὰ * κεκρυμμένα, ὅσπερ,
ἐξάγεις ἐν πνεύματι, * τὴν ψυχικὴν κατάστασιν
βλέπων τῶν ἀνθρώπων * καθαρᾶ διανοίᾳ
καὶ μέλπων τῷ δεσπότη * "Ἱερεῖς, εὐλογεῖτε".

Νενοσηκόσιν ἱασιν * χορηγῶν θεῖα χάριτι
ἡνοιξες, παμμάκαρ, * ἐσβεσμένα ὄμματα
ἀκρίδος ἐντεύξει σοῦ * ἐπιδρομὴν ἀπέστρεψας·
λουμν ποταμίῳ * ἀνεγαίτισας ρεῖθρων,
κραυγάζων, ἱεράρχα, * "Ἱερεῖς, (εὐλογεῖτε)".

Ως ἱεράρχης ἔνθεος * καὶ τοῦ πνεύματος, ἔνδοξε,
οἶκος χρηματίσας * ἐδομήσω μάρτυσιν

ναὸν ἱερώτατον *, τῷ Βικτορίῳ τῷ θαυμαστῷ
καὶ Ἱεροθέῳ * καὶ Ἀγρίππᾳ καὶ Δούλῳ·
μεθ' ὧν τὴν ἄνω πόλιν * μελωδῶν ἐκλήρωσω·
"Λαός, πρὸς αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας).

5

Θεοτοκίον.

Σέ, παναγία δέσποινα, * τῆς ζωῆς μου προβάλλομαι
φύλακα καὶ ῥύστιν * καὶ προστατὴν ἄμαχον·
γενοῦ μοι βοήθεια * τῶν ἀναγκῶν καὶ θλίψεων,
ἀπολυτρομένη * τὸν ἀχρεῖόν σου δοῦλον,
τὸν πόθῳ μελωδοῦντα * "Ἱερεῖς, εὐλογεῖτε·
λαός, πρὸς αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας".

10

ᾠδὴ θ'.

«Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ * ὁ οὐρανός».

Ἰάσεις ἀναβλύζεις * παντοδαπὰς
εἰς τιμὴν τοῦ σωτήρος καὶ αἴνεσιν,
Ἀγαπητέ, * πάτερ ἱεράρχα θαυματουργέ,
καὶ ἁπελαύνεις δαίμονας
ταῖς ἐπιστασίαις ταῖς φοβεραῖς
καὶ πᾶσιν αἰτουμένοις * τὰ πρόσφορα παρέχεις
ἐν συμπαθείᾳ ἐπικλώμενος.

15

20

Θράθης τὰ μεγάλα * θαυματουργῶν·
τῇ γὰρ ζώνῃ τοῦ θεοῦ σου σώματος
κίων βαρὺς * ἔλκεται, μακάριε, ἀβαρῶς·
ἀκρίδος λύμη παύεται,
πάρεσις διώκεται ἀσθενῶν
εὐχῇ σου, θεοφόρε, * νεκροὶ δὲ ἀνιστῶνται
καὶ οἱ λεπροὶ ἀποκαθαίρονται.

25

Συμπάθειαν, ἀγάπην * εἰλικρινῆ,
ὑπερβάλλουσαν, πάτερ, πραότητα,
πίστιν ὀρθήν *, ταπεινοφροσύνην ἀληθινήν

30

ἐπὶ τῆς γῆς κτησάμενος
γέγονας κυρίου ἀρχιερέως,
ποιμάνας τούτου, μάκαρ*, τὸ ποιμνιον ὁσίως,
Ἄγαπητέ σεβασμιώτατε.

Ἡ μνήμη σου ἐπέστη* ἁγιασμὸν
ἐπιπέμπουσα πᾶσι σωτήριον
τοῖς εὐσεβῶς* ταύτην ἐκτελοῦσιν, Ἄγαπητέ,
καὶ τοὺς πολλοὺς ἀγῶνάς σου
ἀνομολογοῦσιν εἰλικρινῶς·
ἐν ἧ σε δυσωποῦμεν*, ὡς ἔχων παρρησίαν,
ὕπὲρ ἡμῶν κυρίῳ πρέσβευε.

Θεοτοκίον.

Φορέσας ἐκ γαστρὸς σου* τὸ καθ' ἡμᾶς
ὁ σωτήριος λόγος προέρχεται
φύσει διπλοῦς* φέρων ἐνεργείας δύο, ἀγνή,
οἷα θεὸς καὶ ἄνθρωπος·
τούτων νῦν ἰκέτευε ἐκτενῶς
φωτίσαι τὰς καρδίας* τῶν πίστει σε καὶ πόθῳ
μακαριζόντων, θεονύμφευτε.

VII.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΤΟΝ ΑΤΡΑΜΥΤΤΙΟΥ

1. Συγχνοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τὴν κατὰ θεὸν πολιτείαν εἴλοντο
καὶ πάνυ πλείστοι τὸν κρείττω καὶ ὑψηλότερον βίον ἠσπάσαντο
καὶ (ἔν' οὕτω φαίην) νόες αὐτόχρημα μετὰ τῆς σαρκὸς περιεπύ-
λευσαν ἐν τῇ γῆ, ἐξότε δὴ τὸ θεῖον διατετράνωται κήρυγμα καὶ
5 θεὸς ὑπὲρ ἀνθρώπων γεγονὼς ἄνθρωπος καὶ κατήγγελλται καὶ πε-
πίστευται, ἐν δὲ τοῖς μάλιστα τούτων καὶ ὁ πολὺς τὴν ἀρετὴν
Ἄθανάσιος· ἐκ πρώτης γὰρ καὶ αὐτὸς ἡλικίας τὴν θειοτέραν βιο-
τὴν τῆς ἐνηθόνου καὶ ἐμπαθοῦς προὔκρινε καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἔβλη
περιφρονήσας ψυχῆ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν ἐπεπόθησεν. ὅς Δέρκρον μὲν
10 ἔσχε πατρίδα, πόλιν ἀρχαίαν, πόλιν περιφανῆ· τῶν κατὰ Θράκην
αὕτη, Θράκην τὴν μετ' Αἴγυπτον εὔγεω καὶ μετ' ἐκείνην εὐθὺς
ταττομένην καὶ τὰ πρωτεῖα καθ' ἀπασῶν εἰς εὐφορίας λόγον μετ'
αὐτῆς φέρουσαν· παρήσω γὰρ ὡς ἐν εὐκράτῳ μὲν αὕτη καὶ
φλογοῦ βίαν ἐκφεύγουσα καὶ ἠρότερον τῷ πεπονηκότι ἐνοράν ἀδρυ-
15 νομένῳ παρεχομένη τῷ στάχῳ, ἐντεῦθεν δὴ ἀκαείνης αὐτῆς καθ-
υπερτεροῦσα οὐχὶ μικρῶ τι. ὕπη γὰρ ἐκείνη τῆς τοῦ παντός ἐστι

θέσεως καὶ ὅπως ἔχουσα πνίγους τε καὶ αὐχμοῦ, καὶ οἱ μὴ ἰδόν-
τες πρὸς τῶν ἰδόντων μανθάνουσαν.

2. Ἄλλ' ἔφω μὲν ἐκεῖθεν ὁ μέγας οὗτος καὶ θεῖος ὡς ἀλη-
θῶς ἄνθρωπος· οὐκ ἔφθη δὲ πως ἡλικίας ἀψάμενος καὶ πατριδα
ἑαυτοῦ πρὸς ἀλήθειαν κάλλιστα τε καὶ ὡς ἐχρῆν ἐπεγνώκει τὴν 5
ἄνω Ἱερουσαλήμ, τὴν τῶν πρωτοτόκων μητράπολιν, τῶν φθασάν-
των δηλαδὴ τῆ κατὰ θεὸν ἀναγεννήσει τοὺς διὰ ῥαθυμίαν ἀπο-
λειφθέντας καὶ τῆ ἀνακαινώσει καλῶς ἀναμορφωθέντων τοῦ πνεύ-
ματος, ἣν ἡμερινὴν πλάσιν καὶ καθαρὰν ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος οἶδε
καλεῖν. τρέφεται δὲ καὶ πρὸς τῶν γεγεννηκότων μάλα καλῶς, 10
ἀγαθῶν καὶ αὐτῶν πεφνηγῶτων καὶ παντοίοις εἶδεσι κεκοσμημένον
τῆς ἀρετῆς· μετὰ γὰρ τοὺς γραμματιστάς εὐθὺς παιδευταῖς ἀξίους
ἐκδίδοται καὶ τὰ λογικὰ ἐκδιδάσκειται, βιβλίοις τε θείαις ἐγγυμα-
σθεῖς πρὸς ἀρετὴν ποδηγεῖται καὶ κατευθύνεται.

3. Ἐνθεν τοι καὶ εἰς ἄνδρας ἐλθῶν, βίου ἐγκριθεῖς καθαρῶ- 15
τηι πρὸς ἱερωσύνην καθέλκεται. ἀλλὰ παρευθὺς ἄλλος τις ὡσπε-
ρεὶ καὶ οὗτος Μωσῆς καὶ τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀξιωθείς ὀλικὸν
μὲν ἄπαν καὶ γήμιον περιφρονεῖ τε καὶ ἀποστρέφεται, ὅλος δὲ
τῆς ἐφέσεως τῶν μελλόντων γίνεται· διὸ καὶ τῆς θείας αἴγλης
πληροῦται καὶ χάριτος, τάχα πως καὶ αὐτῶ ἐν ἀπορρήτῳ κεχηρη- 20
ματικῶτος θεοῦ καὶ ὑπεραρθέντι τὴν γνώμην μόνου μόνῳ ὀμιλη-
κῶτος καὶ τὰ ὀπίσθια συγκεχωρηκῶτος ἰδεῖν· ἀτίνα δὴ καὶ ὑπολη-
πτέον, τὰ ὀπίσθια τοῦ θεοῦ, λόγους ἴσως οἰκονομίας τῆς καθ' ἡμᾶς
καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, τῆς ἐπ' ἐσχάτων τοῦ αἰῶνος δῆτα τούτου τελε-
σθείσης αὐτῶ, ἣ καὶ διαβιβάζειν ἔχει καλῶς πρὸς τὰ πρόσθεν καὶ 25
πρὸ αἰώνων μυστήρια.

4. Πλὴν ἀλλὰ θύτης τῶν θείων ταχθεῖς καὶ μυσταγωγὸς πά-
σης, ὡς ἔφην, ἀρετῆς κρειττόνως ἀντέσχετο· καὶ τῶ βαθμῶ τοὺς
ἄλλους ὑπερβάς ἐκ τῆς τάξεως τῆ τῶν ἀρετῶν ἀναβάσει καὶ ἑαυ-
τὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐ μετρίως ὑπερβαλεῖν ἔσπευσε. ἦν δὲ σύν- 30
τροφον ἐσχέκει ἐξ ἀπασῶν καὶ ἧ συντέθραπτο καὶ συνηύξητο καὶ
διαπαντὸς σύνοικον αὐχεῖν ἠρετίαστο, τὴν ἐλεημοσύνην φημί, ἣ
καὶ τοὺς ἀμαρτίαις συντραφέντας, φαίην δ' ἂν καὶ συζήσαντας, ἐξ

ἄδου πυλῶν, ὡς ἐκ τῶν ἱστορουμένων ἐγνωμεν, ῥύεται, ταύτης
ἐπὶ μᾶλλον ἀντεποιήσατο. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας τῶν ἀρετῶν καλῶς
τε καὶ ὡς δεῖν ἐξεπλήρου, κάλλιστα δὲ ταύτην καὶ μεγαλοπρε-
πέστατα· οὐδὲ γὰρ τις ἐνῆν τῶν προσόντων ὅλως φειδῶ, οὐ μι- 5
κρολογία πρὸς τὸ δίδοναι, οὐ γογγυσμὸς ἐπὶ τῷ προεῖσθαι, καὶ
ταῦτά γε πλείστα καὶ πρὸς πλείστους προεῖμεν. προχειρότατα δὲ
ἐχρηγήει, ζητῶν αὐτὸς ᾧ παράσχοι, ἢ πρὸς ἐτέρου ἐπὶ τῷ δοῦ-
ναι ζητούμενος, καὶ φθάνων τῷ δίδοναι προθύμως τὸ παρὰ τῶν
ἐν ἀνάγκαις αἰτεῖσθαι· καὶ τὸ γε θαυμασιώτερον, πρὸ τῶν δυσω- 10
πητικῶν ῥημάτων, ἃ τοῖς ἀπορουμένοις παρακλητικὰ πως πρὸς
ἔλεον εἰώθεν ἐφευρίσκεισθαι, εὐχαριστηρίους λαμβάνων φωνὰς καὶ
λόγους πρὸς θεὸν ἰκετηρίους ὑπὲρ ὧν, αὐτοῦ παρέχοντος ἀφειδῶς,
ἐκεῖνοι αὐτάρκως ἐλάβανον. οὕτω θερμῶς τῆς ἐλεημοσύνης ἀν-
τιπεποιήτο καὶ οὕτω προῦργου τὰ κατὰ ταύτην ἐτίθετο.

5. Πλὴν ἀλλ' εἶχε μὲν ταύτην διὰ σοουδῆς, προσῆν δὲ αὐτῶ 15
καὶ τὸ τοῦ ἡθους ἐπεικῆς τε καὶ μέτριον ὡς γνώρισμά τι καὶ
ἰδιαίτατον· ἄπλαστος γὰρ καὶ οὗτος κατὰ Ἰακώβ ὧν ἀπεριέργως
προσωμίλει τοῖς ἐντυγχάνουσι, καὶ μόνα δὴ τὰ πρὸς ὠφέλειαν ψυ-
χῆς ἰδίᾳ τε ἐκάστω καὶ κοινῇ πᾶσιν ὑπετίθετο καὶ ὡς ἐνῆν τους
προσόντας κατήρητιζε καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον καὶ θεϊότερον μετερ- 20
ρύθμιζεν. ἕκαστος οὖν ὅσα γε καὶ πατρὶ προσανεῖχον καὶ τούτου
κατάρκας ἐξείχοντο.

6. Ἄλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ τὸν λόγον ἐχρῆν τῷ τῆς εὐποιίας
λαμπρῶς ἀνημμένον ἐλαίφ ὑπὸ τὸν μεδίμον, τὴν καθ' ἑαυτὸν 25
φημι ἡσυχίαν, καὶ τὸ ἰδιάζον τοῦ τρόπου κρύπτεσθαι· οὐδὲ πόλιν
διαπαντὸς λανθάνειν ἦν δυνατόν ἐπ' ὄρους κειμένην, τοῦ ὕψους
δῆτα τῶν ἀρετῶν. τῷ τοι καὶ ὄραται περιφανῶς οὐχ ὅτι γε τοῖς
πλησίον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πόρρω που καὶ μακρὰν ὄσον γὰρ Ἰγπο-
πλάκιοι Θῆβαι, ἣ πάλαι μὲν Ἡετίωνος πόλις ὠνόμαστο, Ἄτρα- 30
μύττου δὲ μετὰ τὸν ἐκ Μακεδονίας Ἀλέξανδρον· ὄσον αὕτη τῆς
Δέρκου διέχει καὶ ὀπόσον τὸ μεταξὺ τούτων διάστημα, ὀλίγοι ἂν
ὀμῶν ἀγνοῖεν). ταύτην τοίνυν λαχῶν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ποιμαί-

17 ἄπλαστος·κατὰ Ἰακώβ] cf. Gen. xxv. 27 23/25 λόγον·κρύπτεσθαι] cf. Matth. v, 15. Luc. xi, 33 25/26 πόλιν·κειμένην] cf. Matth. v, 14.

6 ἄνω Ἱερουσαλήμ] cf. Gal. iv, 26 22·τὰ ὀπ. συχ. ἰδεῖν] cf. Exod. xxxiii, 23.

νειν λαόν πιστευθεὶς κάλλιστά τε καὶ ὡς ἔδει διέθυνε ταῖς διηνε-
 κέσαι παρανέσεις, ταῖς ἐπιμόνοις ἱκετηρίαις. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ ἱκε-
 σίαις ἐκέχρητο πρὸς ἀρετὴν καθελκούσαις καὶ πολιτείαν ὑψηλοτέ-
 ραν καὶ κρείττονα, οὐχ ἦττον δὲ καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγμα-
 τι, πάντας σωφρονίζων, πάντας μεταποιῶν καὶ καθάπαξ πρὸς τὸν
 5 θεϊότερον βίον μεταβάλλον καὶ πρὸς τὴν κρείττω μετασκευάζων
 ζωὴν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλεημοσύνης ἐπὶ πᾶσι καὶ πρὸ πάν-
 των ὀλοσχερῶς εἶχετο καὶ πρὸς γε δὴ τῆς συνήθους ἐπιεικείας
 καὶ μετριότητος. πάσης τε ἄλλης ἀρετῆς διαπύρως ἐξείχετο καὶ
 ἀπλῶς ἐξίσως ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ ἐπεμέλετο, ἑαυτῷ μὲν
 10 ὡς εἰς θεὸν ἀνατείνεσθαι καὶ τῷ ἐκείθεν φωτὶ καταλάμπεσθαι,
 τῇ θεῖᾳ δηλονότι τοῦ πνεύματος χάριτι, τούτων δ' ὡς ἑαυτῷ τε
 ὑπέκειν ὑποτιθεμένη τὰ λφωνα κἀνεῦθεν πρὸς θεὸν καὶ τὰ θεῖα
 ἀνάγεσθαι τε καὶ ἐπανάγεσθαι. οὕτω καλῶς, οὕτω θεαρέστως τὸν
 τοῦ Εὐαγγελίου δρόμον διήγουν Ἀθανάσιος.

7. Ἄλλ' ἔδει λοιπὸν καὶ τῇ φύσει τὸ οἰκεῖον ἀποτίσαι τοῦτον
 ἀφείλημα καὶ κατὰ τοὺς προπάτορας δοῦναι καὶ αὐτὸν τὸν χοῦν
 τῷ χοί' εἰ γὰρ καὶ τὴν ἐντολὴν οὐ παρέβη (καὶ πῶς γάρ, δε-
 τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολὰς εἶχεν ἐν ἑαυτῷ καὶ κατάκρας αὐτῶν εἶχε-
 20 το;), ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν προπατόρων παράβασιν καὶ τὴν ἐκ τῆς
 παραβάσεως καταδίκην τῷ θανάτῳ καὶ οὗτος ὑπόχρεως ἦν (ᾧ
 ὅητα τρόπῳ καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἅπαντες ὥσπερ τινὲς ὑπόδικοι, οἱ
 τό γε ἦχον εἰς αὐτοὺς ἀνεύθυνοι καὶ καταδίκης πάσης ὑπέρτεροι,
 τὴν φθορὰν κατεδικάσθησαν καὶ τὸν θάνατον· ἐκείνους λέγω τοὺς
 πρὸ αὐτοῦ τε καὶ μετ' αὐτὸν ταῖς θεαῖς ἐντολαῖς ὑποκόψαντας
 25 καὶ καλῶς ταῦταις συζήσαντας), ἢ μᾶλλον ἐχρῆν ἀναλῦσαι καὶ
 τοῦτον κατὰ τὸν θεσπέσιον Παῦλον καὶ σὺν Χριστῷ γενέσθαι, ἵνα
 γε καὶ ἐπόθει φθάσαι παραπλησίως ἐκείνῳ τῷ θεοκλήτῳ, τῷ
 θεοπνεύστῳ, τῷ θεοκλήρῳ. τοίνυν καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ ἡμε-
 ρῶν ὡς ἀληθῶς τῶν τοῦ πνεύματος, μεταλλάττει τὸν βίον, ἢ μᾶλ-
 30 λον τὸ πνεῦμα τῷ θεῷ παρατίθεται καὶ πρὸς ζωὴν ἐτέραν με-
 τακαλεῖται, πρὸς ἣν ἐκ πλείονος ἔβλεπε.

8. Τί δὲ ὁ τὸ καθαρὸν αὐτοῦ τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῆς γενέσεως

17 δοῦναι-τῷ χοί] cf. Eccl. xii, 7 26/26 ἀναλῦσαι-γενέσθαι] cf. Phil. i, 23.

ἐποπτεύων θεὸς καὶ τὰ εἰκότα ἀποδεχόμενος, ὁ μεταστῆσας ἐν
 εἰρήνῃ καὶ τοῖς ἀφάτοις ἀγαθοῖς φιλοφρονησάμενος, τί καὶ ἐνθά-
 δε καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ τοῦδε ποιεῖ καὶ πῶς ἀναδεικνύει
 καὶ τοῖς ἐν γῆ ὃν ἐδόξασεν ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ταῖς θεαῖς συγ-
 5 χροεῦειν δυνάμεσι κατηξίωσε; μύρον τῆς τοῦ σώματος ἠήκης, ὡς
 ἐξ ἀκροτόμου πάλαι πέτρας ὕδωρ, δαψιλῶς ἀναδίδωσι καὶ τὴν παρ'
 αὐτῷ τιμὴν τοῦ μάκαρος φανεράν δι' αὐτοῦ τίθειν. ὃν γὰρ τρό-
 πον δι' ἐκείνου τωπότε τὴν παρὰ τῷ Ἰσραήλ ἀποδημίαν ἐδήλωσε
 10 καὶ τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκλογὴν αὐτοῦ διεσήμηγε, τὸν αὐτὸν δὴ αὐθις
 καὶ διὰ τοῦ μύρου τοῦδε, ὁ τοῦ ἐναπολειφθέντος τῆδε σκήνους
 ἀνέδωκε, τὴν παρ' ἑαυτῷ τοῦ Ἀθανασίου θαυμασίαν ἀνάπαυσιν
 ὑπενέφηγε. τί καὶ γὰρ μείζον; εἰπέ, τὸ ἐκ πέτρας ὕδωρ πηγά-
 σαι, ἢ μύρον ἐκ νεκροῦ τοῦ σώματος ἀναβλύσαι; ὀπότερον γάρ,
 ἔμοι γε ἄδῳλον· ὅτι καὶ ἐπίσης τὸ ἐξ ἑκατέρου τούτων προελθὼν κα-
 15 τὰ φύσιν ἀδύνατον καὶ τῶν ὑπὲρ φύσιν, πᾶς τις ὁμολογήσειεν,
 ἐπειδὴ καὶ αἰσθήσεως ἄμφω ἀμέτοχα καὶ ψυχῆς παντοίας ἐστε-
 ρημένα καὶ τοῦ γονίμου παντελῶς ἄμοιρα, τό τε ἀκίνητον ἐπίσης
 ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀμετάβατον ἰδιούμενα.

9. Μύρον οὖν ἀναβλύσαι θεὸς εὐδοκεῖ τῆς θείας Ἀθανασίου
 20 σοροῦ καὶ διὰ τοῦ μύρου γνωρίζει τοῖς ἐπὶ γῆς τὴν καλὴν ἀθα-
 νασίαν, ἧς τετύχηκε μεταστάς, ὅπως τε ἰλαρῶς ταῖς θεαῖς προσ-
 ἐδέχθη χορεῖαις παρὰ ταῖς ἄνω σκηναῖς· οὐχ ἦττον δὲ καὶ τῆς
 τούτου χρίσεως, ἢ συχνὰ τῶν κατὰ τέχνην ἀνθρωπίνην καὶ δύνα-
 μιν ἀνιάτων νοσημάτων ἐθεραπεύθησαν, διάδηλα τὰ κατ' αὐτὸν
 25 τίθησι· πολλοὶ γὰρ τῶν δεινῶν καὶ ἀνηκέστων νόσων ἀνέσφηλαν
 ἐκ τῆς χρίσεως καὶ πλείστοι πάνυ τῶν ἀσθενειῶν ἀνερρώσθησαν.
 τοῦτο γὰρ μόνον ἡ ἱστορία παρέδωκεν ἐν βραχεῖ, ὡς ἡ θήκη τοῦ
 λειψάνου τοῦ τρισμάκαρος Ἀθανασίου, ἢ (ἐν' οὕτως εἵπομε) ἡ σορὸς
 τοῦ ἀθανάτου καὶ μετὰ θάνατον ἐκείνου νεκροῦ, ἠξίωται καὶ θαυμά-
 30 των, καὶ θαυμάτων ὅτι μεγίστων· οὐδὲν δὲ αὐτῶν διεξῆλθεν ἐπὶ
 μέρους, ὥσπερ δὴ καὶ περὶ τῶν πρὸ τῆς ἐνεῦθεν ἐκδημίας καὶ
 μεταστάσεως. παρέδωκε γὰρ καὶ τοῦτο, ὡς καὶ περιῶν ἔτι θαυμα-

6 ἐξ ἀκροτ. π. πέτρας] cf. Deut. viii, 15. Psalm. cxxiii, 8. Sap. xi, 4 22
 ἔνω σκηναῖς] cf. Luc. xvi, 9.

σίῳν τελεστής ἔργων ὁ ἀρχιδύτης ἐχρημάτισεν οὕτως· τίνα δὲ ἄρα
καὶ ἐπὶ τίσι τετέλεσταί σι, οὐδὲν οὐδαμῆ παρεδήλωσεν, ἢ πάντως
ἀνδρὸς πρὸς συγγραφὴν ἀξίου μὴ εὐτυχήσασα, ἢ καὶ ἄλλως λα-
θεῖν τὰ κατ' αὐτὸν τοῦ θαυμασίου τοῦδε ἀνδρὸς ἐθελήσαντος καὶ
παροραθῆναι ἀμωσγέπως οἰκονομήσαντος, καθὰ δὴ καὶ περιῶν τὰς
πλείους τῶν ἀρετῶν ἐν κρυπτῇ ἦν ἐργαζόμενος καὶ τρόπον πάντα
λανθάνειν τοὺς πολλοὺς ἐπειγόμενος.

10. Οὐκ οὖν, οὐ μεμπτεῖοι τοῖνον ἡμεῖς, εἰ συνεπτωγμένως τὰ
κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον μαθόντες τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον συντετημέ-
νως καὶ διεξήλθομεν· οὐδὲ γὰρ οἶμαι πρὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μὴ ὅτι
τοῖς περὶ τῶν πάλαι καὶ θείων ἀνδρῶν λόγοις ἕλιος τι παρὰ τὰ
ἐγνωσμένα συγγράψασθαι καὶ ἐν δευτέρῳ λόγῳ τὰ τῆς ἀληθείας
θέμενον προσεῖναι τε τούτοις καὶ ἀφελεῖν αὐτῶν ἀδεῶς, ἀλλ' οὐδ'
ἐν ταῖς περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς τε καὶ ἐφ' ἡμῶν ἱστορίαις παρα-
ποιῆσαι τι τῶν γεγονότων, ὡς τὸ συμβᾶν παρελθεῖν καὶ τὸ μὴ
γεγονὸς διηγῆσασθαι· τῷ γὰρ ὄντως ἀνθρώπῳ καὶ τὴν κλῆσιν
ἐπαληθίζουσι οὐδὲν ἂν ποτε τῶν ἀπάντων τῆς ἀληθείας προτιμη-
θεῖη. τῷ τοι καὶ αὐτὸς ἔγωγε διὰ βίου τηρήσαι τοῦτο θελήσας,
τὸ φιλαλήθης τοῖς ἐπ' ἐμοῦ τε καὶ μετ' ἐμὲ εἶναι τε καὶ νομί-
ζεσθαι, ἐνθαδὶ τοῦ λόγου πεπαύσομαι καὶ δὴ ὡς εἰκὸς εἰς εὐχὴν
καταλύσω.

11. Εἴη, μάκαρ (πρὸς σὲ γὰρ ἐνθένδε τὸν λόγον τρέψαι
χρεών), εἴης ἐντογγάνων θεῶ ὑπὲρ τοῦ κοινού τῆς Ἐκκλησίας
πληρώματος, εἴης ὑπὲρ τοῦ θείου λόχου ἐκδυσωπῶν θεῶν γὰρ
ὄντως λόχος, θεία κληρονομία, κἂν προσκόπη, κἂν ὀλισθαίνη,
κἂν παροργίζῃ τὸν πλάστην τοῖς συχνοῖς πλημμελήμασιν, ἐπεὶ τοί-
γε θεῶ μόνῳ λατρεύειν οἶδεν ἀληθινῶ, μονάδα σέβειν ἀσύγχυ-
τον καὶ τριάδα προσκυνεῖν ἀδιαίρετον. εἴης ἰλεούμενος τὸν δεσπό-
την ἐφ' οἷς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος καὶ συνάμα πάντες τῷ πλάστῃ
προσυχρούμεν, τὸν δημιουργὸν παροργίζομεν. εἴης ὑπὲρ τῶν εὐ-
σεβῶς ἡμῶν βασιλευόντων δεόμενος, ὡς ἂν παρὰ τῆς παναλοῦς
δεξιᾶς τὸ κράτος τούτοις συνέχοιτο καὶ πανταχόθεν ἐκτεινόμενον
αὔξοιτο, ὡς καὶ τοὺς ἀρχαίους ἔρους ὑπερβῆναι τὰ τῆς ἀρχῆς καὶ
τὴν παλαιὰν τὰ καθ' ἡμᾶς εὐδαιμονίαν ὑπερβαλεῖν· κάμου δὴ καὶ
τῶν ἐμῶν, εἴνεκα τοῦ κατὰ τὸ ἐγγωροῦν τὰ σὰ πρόδημηθέντος

συγγράψασθαι, τὸν θεὸν λιπαρῶς καθικέτευε καὶ ἰλεῶν μοι παρ'
ἅπαντα τὸν βίον τίθει καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀνάλυσιν καὶ τὴν
ἐκ τοῦ βίου τοῦδε μετάστασιν εὐμενῆ ταῖς συχναῖς ἰκετηρίαις ἀπ-
έργασαι, ὡς τῆς οὐρανοῦ καταξίωθεῖην μακαριότητος χάριτι καὶ
5 5 φιλανθρωπία αὐτοῦ τε τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ ἡμῶν γεγονότος ἐν-
υποστάτου λόγου θεοῦ καὶ τοῦ ἀνάρχου πατρὸς καὶ τοῦ παναγίου
καὶ ἀγαθοῦ καὶ ζωοποιοῦ πνεύματος· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα τε καὶ
μεγαλοπρέπεια νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

VIII.

ΘΑΥΜΑ

ΤΗΣ ΠΑΝΤΗΡΑΓΝΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΕΚΤΕΘΕΝ ΩΣ ΕΝ ΣΥΝΩΦΕΙ.

1. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ θειοτάτου καὶ μακαριωτάτου βασι-
λέως κ̅υρι Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἐρασιμιωτάτου υἱοῦ αὐ-
τοῦ Ἰωάννου, τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας ἰθύνοντος, ἐγένετό τις
ἀνὴρ ἐκ τῆς πόλεως Γάνου πάνυ εὐσεβῆς καὶ φιλόχριστος καὶ
φοβούμενος τὸν θεὸν καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ποιῶν καὶ θεραπεύ-
ων αὐτὸν ὅση δύναμις, φιλῶν τε τοὺς τὸν μοναχὸν καὶ ἄζυγα
βίον ἀνηρημένους, ἐλεῆμων τε ἄγαν καὶ φιλόπτωχος (ὄνομα
μὲν αὐτῷ Μιχαὴλ, παρά τισι δὲ καὶ Κρασῆς ἐκαλεῖτο) καὶ πλού-
σιος μετρίως, ὥστε μήτε τῷ ἐνδοεὶ λυπεῖν μήτε τῇ εὐθηνίᾳ ἐπ-
αίρεσθαι, ἀλλ' ὅσον τὰ πρὸς χρεῖαν αὐτοῦ μὴ ἐνδοεὶ εἶναι. οὗτος
ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· μιᾶς δὲ τούτων ἐπιμνησθήσομαι,
ἐφ' ἧς ὁ θεὸς θαῦμα ἐποίησε διὰ μεσιτείας τῆς αὐτὸν ἀπειράν-
δρος κυησάσης μητρὸς.

2. Ὁ τοίνυν ἄνωθεν λεχθεὶς ἀνὴρ εὐλαβῆς καὶ δίκαιος ἦν,
καὶ μὴ φέρων ὁ μισόκαλος δαίμων ταῦτα ὁρᾶν ἤτήσατο τὴν θυ-

γατέρα αὐτοῦ πειράσαι, ὡς τὸ πρὶν Ἰώβ· ἦν γὰρ ἡ παῖς πάνυ
ώραία. καὶ πρῶτον μὲν ἐπεχειρεῖ διὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς ὠθεῖν
τοὺς τοῦ Μωάμεθ ἀπογόνους ὁρᾶν αὐτὴν καὶ ὑπὸ τῆς ὁράσεως
εἰς τοσοῦτον ἐλκῦσαι, ὥστε βουληθῆναι αὐτοὺς λαβεῖν ταύτην, δι-
5 δεκαετῆ ἔτι οὖσαν. ὁ δὲ πατήρ αὐτῆς ὁρῶν ταῦτα δέδωκεν αὐτὴν
πρὸς τινὰ τῶν χριστιανῶν, συζεύξας νομίμῳ γάμῳ καὶ τελέσας
πάντα τὰ ἐν τῷ γάμῳ. μετὰ μῆνας τέσσαρας μιᾶ τῆς νυκτὸς ἤτήσα-
το ἡ νεᾶνις παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς ὕδωρ· καὶ ἐδίδου μὲν αὐτῇ
πιεῖν, ἐλυπεῖτο δὲ ἐπὶ τῇ ἄωρίᾳ τῆς νυκτὸς. ἐν δὲ τῷ πεπωκῆ-
10 ναι τὴν κόρην τὸ ὕδωρ εἰσελθὼν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ πνεῦμα πονηρὸν
καὶ ἀκάθαρτον ἔκχευεν ἐν αὐτῇ, καὶ πειράζον αὐτὴν ἡμέρας καὶ
νυκτὸς ἐλάλει ποτὲ μὲν (ὡς) ἀνθρώπου φωνήν, ποτὲ δὲ ὡς κύ-
ωνος, ποτὲ δὲ ὡς χοίρου, εἶτα ὡς γαλῆς, ἔπειτα ὡς ἀλέκτορος.

3. Καὶ τίς ἂν τὰς τοῦ δαίμονος δυνηθῆ διηγῆσασθαι μετα-
15 βολὰς τε καὶ σχήματα; ἐπαινῶν γὰρ καὶ μακαρίζων τὸν τῆς παι-
δὸς πατέρα καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκείνου ἐκδιηγούμενος ἄκων ὠμολό-
γει, ὅτι "Φθονῶν τῆς ἀρετῆς ἐκείνου εἰσῆλθον εἰς τὴν παιδείαν,
ἵνα κἂν αὐτὴν δυνηθῶ ἐκπειράσαι καὶ ῥαθυμῆσασαν τῷ βάρει τῶν
πειρασμῶν βλασφημῆσαι ποιήσω καὶ εὐφρανθῶ". καὶ ἔλεγεν,
20 ὅτι "Δι' οὐδὲν ἄλλο πειράζω αὐτὴν, εἰ μὴ δι' ἐπιθυμίαν βλασφη-
μων λόγων". καὶ οὐδὲν οὕτως εὐφραίνει δαιμόνων γένος, ὡς τὸ
χριστιανοὺς βλασφημεῖν καὶ κατὰ θεοῦ τι λέγειν καὶ τῶν ἄλλων
ἀγίων.

4. Τοιγαροῦν ταῦτα ἀκούουσα ἡ τῆς παιδὸς μήτηρ καὶ αὐ-
25 τῇ ἡ πάσχουσα καὶ ἕτεροὶ τινες τῶν συγγενῶν αὐτῆς διεπρίοντο
ταῖς καρδίαις καὶ σκοτοδίνῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν καταλαμβάνε βα-
ρουμένας τῇ λύπῃ· ἀπορήσαντες δὲ καὶ οὐκ ἔχοντες ὄθεν τοῦ
κακοῦ λύσιν εὐρεῖν, μάλις ἐπενοήθησαν ἀγαγεῖν ταύτην εἰς τὴν
μονὴν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Ὁδηγη-
30 τρίας· παρεληλύθεισαν γὰρ πέντε χρόνοι τοῦ πάθους. καὶ εἰσελ-
θούσα ἡ παῖς ὑπὸ τῶν γονέων προσήθρευε τῷ ναῷ, πολλάκις καὶ
πανημέριος ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας εἰκόνης τῆς Θεοτόκου ποιούσα.

S=cod. Sabbaiticus 332, an. 1427, fol. 230—235. Ἱεροσόλ. βιβλιοθήκη, t. II,
d. 458—459.
9 εὐθηνία S 14 ἦν*: ὦν S 15 μισόκαλλος S

1 τὸ*: τὸν S 8 αὐτῇ*: αὐτὴν S 9 ἐλοπήτω S 12 κύωνος S; cf. p. 151, pt.
132, 13 ἀλέκτορος S 16 ὠμολόγει S 26 σκοτοδύνῃ S 30 παρεληλύθεισαν S

πολλάκις δὲ καὶ πίπτουσα σταυρωθῆναι, ἐπειδὴν ἐπάνω τῆς γαστρὸς αὐτῆς οἱ εἰς ταῦτα ὑπηρετοῦντες τὴν ἁγίαν εἰκόνα ἐτίθεισαν, ἀπέπεμπε ταύτην ὁ δαίμων καὶ ἀνεκούφιζεν καὶ γρόζων ἐβόα ὡς χοῖρος· καὶ ἦν θάμβος καὶ ἐκπληξίς ἐν ταῖς ἀπάντων ψυχαῖς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ δυνάμει τοῦ δαίμονος.

5. Τοῦτο δὲ καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν γινόμενον καὶ θεραπείας τινὸς τῆς παιδὸς οὐκ αἰσθανομένης, ὁμοῦ οὐκ ἀφίστατο τῆς εἰκόνας καὶ τῆς πίστεως τὸ πολὺ οὐκ ἠλάττωσε. οὔτε ῥῆμα βλάσφημον εἶρηκε ποτέ, καίπερ δεινῶς βασανιζομένη, ὡς τινες τῶν ῥαθυμοτέρων, ἀλλ' ἦν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς πίστιν εἰς τὴν Θεοτόκον, 10 ταύτην καὶ μέχρι τέλους ἐφιλάττεν. ὁκτὼ δὲ μηνῶν διελθόντων, ἀπῆλθεν ἡ παῖς εἰς τὰ ἴδια μετὰ πίστεως εὐχαριστοῦσα διαπαντός τὴν Παναγίαν καὶ Θεοτόκον.

6. Μέσον δὲ τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς ἡ παῖς ἐν τῷ κουβουκλίῳ διέτριβεν, ἔτυγεν εὐρεῖν μαρμάρου μέρος λευκοῦ, βάρους μὲν ἔχον 15 ὡσεὶ λίτρας μιᾶς, μήκος δὲ καὶ πλάτος κυβοειδές, καὶ τοῦτο λαβούσα εἶχε μεθ' ἑαυτῆς ἐπὶ χρόνους δύο. τὴν ἑβδομάδα δὲ τῆς Πεντηκοστῆς, τῇ κ' τοῦ Μαΐου μηνὸς τοῦ ς^{ου} Π^{ου} λδ' ἔτους (= 1426), τῇ Πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος, ἐφάνη τῇ κόρῃ καθ' ὕψος ἀρπαγῆναι τῆς κλίνης αὐτῆς καὶ εὐρεθῆναι εἰς τόπον λεγόμενον 20 Τὰ ἁγιάσματα· ἐν ᾧ τόπω ὑπῆρχε ποτὲ ναὸς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, νῦν δὲ ἐστὶ παντελῶς ἀφανής. καὶ ἐδόκει τῇ παιδί βλέπειν γυναῖκα δύο λαμπρὰς λεγούσας πρὸς αὐτήν· “Γινώσκεις, τίνες ἐσμέν”; ἡ δὲ εἶπεν· “Οὐκ οἶδα”. πάλιν λέγουσιν αἱ φανεῖσαι· “Ἡμεῖς ἐσμεν αἱ δέσποιναι, ἡ τε Ἑλένη καὶ Εὐγενία, καὶ 25 ἀπεστάλημεν, ἵνα ἀπαλλάξωμέν σε τοῦ δεινοῦ πάθους”. εἶτα προσευξάμεναι εἶπον· “Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου καὶ ἴδε τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν σου· ἐξαπόστειλον τὴν σὴν βοήθειαν ἀπὸ θρόνου δόξης σου καὶ δὸς χεῖρα βοηθείας καὶ κατάρραξον τὸν δυσμενῆ, τὸν κατὰ τῆς σῆς εἰκόνας λυτήσαντα· ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν”.

7. Καὶ ἀναβλέψασα ἡ παῖς ὄρᾳ τὰς δύο γυναῖκας ἀφανεῖς γενομένας· καὶ τούτου γενομένου, ἐξαίφνης βλέπει φῶς μέγα καὶ

μέσον τούτου γυναῖκα μίαν περιβλεπτον μετὰ πλήθους ἀγγέλων, λέγουσαν πρὸς αὐτήν· “Μαρία, ἐπίστασαι, τίς εἰμι ἐγώ”; ἡ δὲ εἶπε μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ φόβου· “Κυρία μου, πρὸ μικροῦ εἶδον δύο ἀρχοντίσας λεγούσας πρὸς με, οὗτι Ἡμεῖς ἐσμεν αἱ δέσποιναι, ἡ τε Ἑλένη καὶ Εὐγενία”. ἔφη δὲ ἡ φανεῖσα· “Οὔτε ἡ Ἑλένη οὔτε ἡ Εὐγενία ἐστίν, ἀλλ' ἐγώ εἰμι ἡ τὸν κόσμον κρατοῦσα καὶ περιέπουσα, καὶ εἰμι εἰς τὴν πόλιν τὴν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως κτισθεῖσαν· καὶ ἐβουλόμην ἂν σε ἀγαγεῖν ἐκεῖ καὶ ἰσασθαι, ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν μητέρα, ἵνα μὴ ἐγερθεῖσα 10 ζητήσῃ σε καὶ οὐχ εὖρη καὶ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ ἐκστήῃ καὶ αὐτῇ τῶν φρενῶν, ἡγαγόν σε ἐνταῦθα”. εἶτα ἀναβλέψασα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνασα ἡ κυρία καὶ Θεοτόκος εἶπε· “Κύριε καὶ θεέ, οἷέ μοι μονογενὲς καὶ συνάναρχε τῷ πατρὶ καὶ ἀχώριστε, ἔπιθε ἐπὶ τὴν παιδα ταύτην καὶ λύτρωσαι αὐτήν τοῦ 15 χαλεποῦ τούτου δαίμονος· ἵκανῶς γὰρ αὐτὴν ἐδοκίμασας τὸν ἑπταετη τοῦτον χρόνον· φθόνῳ γὰρ τοῦ Σατανᾶ πάσχει. καὶ ἵνα μὴ εἴπωσι τὰ ἔθνη, Που ἐστὶν ὁ θεὸς τῶν χριστιανῶν, ἐφ' ᾧ ἐπειπίθεισαν; καὶ διὰ τὰς ἐμάς τῆς σῆς μητρός· δεήσεις χάρισαί μοι τὴν δωρεάν ταύτην”. καὶ ταῦτα εἰπούσης, φῶς μέγα περιήστραφεν αὐτήν· καὶ λέγει ἡ Παναγία πρὸς τὴν παιδα· “Ἐπίβλεψον πρὸς με εἰς τὴν γῆν”. καὶ θεωρήσασα βλέπει κύονα μελανὸν πρὸς τοῖς ποσίν αὐτῆς. ὃ τῶν ἀνεξερουνήτων τοῦ θεοῦ κριμάτων ὃ τῆς ἀκαταλήπτου δυνάμεως τοῦ θεοῦ καὶ τῆς πολλῆς παρρησίας τῆς ἀσπόρου αὐτὸν κυησῆς μητρός. ποῖα γλῶσσα ἡ 20 ποῖα διάνοια ὑμῆσαι ἀξίως δυνήσεται τὴν μητέρα τοῦ θεοῦ καὶ χάριν δοῦναι τὴν ἀξιοχρεῶν;

8. Εἶτα ἡ Παναγία λέγει πρὸς αὐτήν· “Ὁρᾶς, θύγατερ; οὗτος ὁ ἀναίδης κύων ἐτέρους χρόνους δύο ἔμελλε πειρασμοὺς ἐπαγεῖν σοι καὶ μετὰ τούτους καὶ σὲ τὸ χρεῶν λειτουργήσαι καὶ 30 ἀπολαβεῖν τὸν μισθόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διὰ τὸ ὑπομείναι σε τὸν πειρασμὸν τοῦτον μετ' εὐχαριστίας· καὶ ὁ πατήρ ὁ σὸς τελευτῶν λύπην εἶχε πολλὴν περὶ σοῦ, ἀλλ' οὐδέποτε ῥῆμα προέπεμψε βλάσφημον καὶ μέλλει λαβεῖν διπλοῦν τὸν μισθόν, τὸν μὲν τῆς φιλο-

ξενίας, τὸν δὲ τῆς εὐχαριστίας. εἶτα ἡ ἰαθεῖσα πρὸς τὸν κύωνα
 βλέψασα θεωρεῖ αὐτὸν βαδίσαντα ἕως πηγῆς ἐπτά· ἡ δὲ ἀκαταί-
 σχυτος ἐλπὶς τῶν χριστιανῶν οὐκ εἴασε μέχρι τούτου τὸν δαί-
 μονα, ἀλλὰ τὸ ὄμμα ἄνω εἰς οὐρανοὺς τείνασα οὕτως ἠῤῥατο·
 “Κύριε ἰδέ μου καὶ θεέ, ὁ τὴν ἐμὴν δέησιν μὴ παριδῶν, ἀκουσόν 5
 μου καὶ νῦν καὶ πέμψον πῦρ καὶ κατάκαυσον αὐτόν, ἵνα μὴ πάλιν
 πειράξῃ αὐτήν”. καὶ ἅμα τῇ φωνῇ πῦρ κατήλθεν ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ καὶ κατέκαυσεν αὐτόν· καὶ φησιν ἡ Παναγία πρὸς τὴν νε-
 ἀνίδα· “Θεωρεῖς, ὅσον ἐποίησα· διὰ τοὺς ἀπίστους τοῦτο ἐγένετο,
 ἵνα καὶ παρ’ αὐτῶν δοξασθῇ ἡ πίστις ὑμῶν”.

9. Ἡ δὲ παῖς ἰδοῦσα τὸ θαῦμα καὶ ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τῇ πα-
 ραδόξῳ θεραπείᾳ ἠὐχαρίσται· τε προσκυνοῦσα καὶ λέγουσα· “Δέ-
 σποινά μου Θεοτόκε, τί προστάσεις τῇ σῇ δούλῃ εἰσενεγκεῖν δῶ-
 ρημα τῷ σῷ ναῷ ἐκ τῆς ἐμῆς περιουσίας τε καὶ ὑπάρξεως”; ἡ
 δὲ ἔφη· “Οὐ διὰ χάριν δῶρων τοῦτο ἐποίησα, ἀλλὰ διὰ πίστιν 15
 τῶν δισταζόντων· λαβοῦσα δὲ κηροῦ λίτραν μίαν καὶ ὑπέρπευρον ἐν
 κόμισον ταῦτα πρὸς τὸν ἐμὸν ναόν, ἵνα πρὸς θεὸν ποιήσωσιν οἱ
 μοναχοὶ εὐχαριστίαν καὶ δέησιν· καὶ σταθεῖσα ἔμπροσθεν τοῦ ἐμοῦ
 κουβουκλίου διήγησαι· τὰ ἐν σοὶ γεγονότα πάντα τοῖς μοναχοῖς καὶ
 πᾶσιν ἀνθρώποις”.

10. Καὶ ταῦτα εἰπούσης τῆς Παναγίας, εὐρέθη ἐξαίφνης ἡ
 παῖς μέσον τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἵσταμένη, καὶ θεωρήσασα ὄρα
 τὴν Θεοτόκον ἵσταμένην εἰκονικῶς καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς
 σαρκοειδὲς καὶ λέγουσαν πρὸς δύο ἀγγέλους· “Λάβετε αὐτήν ὑμεῖς
 καὶ βαπτίσατε”. καὶ βαπτίσαντες ἐνέδυσαν αὐτήν στολὴν λευκὴν 25
 καὶ στέφανον ἔθηκον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ μεταδόντες τῶν
 θείων μυστηρίων ἔστησαν ταύτῃ πάλιν ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ ναοῦ·
 καὶ ἡ Παναγία δέσποινα φησιν πρὸς αὐτήν· “Ἀπελθε καὶ διάγ-
 γελλε πάντα, ὅσα ἐποίησε δι’ ἐμοῦ ὁ θεός, πᾶσιν ἀνθρώποις· καὶ
 μὴ νομίσης, ὅτι δι’ ὄραματος ταῦτα τεθέασαι, ἀλλὰ (καθὼς σοι 30
 εἶρηκα πρότερον) ὅτι διὰ τὴν σὴν μητέρα γέγονεν οὕτως· ἐμελ-
 λες γὰρ εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἐμῷ ναῷ, ἀλλὰ δι’ αὐτήν εὐρεθήσῃ
 ἐν τῇ σῇ κλίνῃ”.

11. Καὶ τῆς ἡμέρας διαυγασάσης, εὐρέθη ἡ παῖς κοιμωμένη
 ἐν τῇ αὐτῆς στρωμνῇ· καὶ διυπνισθεῖσα, σπουδῇ πολλῇ δραμοῦσα
 εἰς τὸν τῆς πανάγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ναόν καὶ συνα-
 θροισθέντες πάντες οἱ μοναχοί, σταθεῖσα ἡ παῖς ἔνθα προσετά-
 χθη, διηγήσατο ἡμῖν πάντα καθὼς καὶ ἐγένοντο. καὶ ἡμεῖς ἀκού-
 σαντες ταῦτα ἐδοξάσαμεν τὸν θεόν, τὸν διὰ πρεσβειῶν τῆς αὐ-
 τὸν τεκούσης ἀπειράνδρου μητρὸς ποιούντα ἔνδοξά τε καὶ ἑξαισία
 θαύματα· ἦν ἡμεῖς κεκτήμεθα διαπαντός ἔνδοξά τε καὶ ἀντιλήπτο-
 ρα καὶ λυτρωτῆν τῶν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐπερχομένων ἡμῖν πειρα-
 10 σμῶν· ἧς ταῖς πρεσβείαις μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἀποβίωσιν τόχοιμεν
 τῆς μερίδος τῶν σωζομένων χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονο-
 γενοῦς αὐτῆς υἱοῦ· ἧ ἔρεπει δόξα τε καὶ εὐχαριστία καὶ αἶνος,
 ἐκεῖνω δὲ δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

IX.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ.

1.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἐν τῇ προτέρᾳ κατηχήσει διαλεχθεῖς περὶ ὄρκων ταύτην εἶπεν εἰς τὴν αὐτὴν ἀλὴν ὑπόθεσιν, δεικνύς ὅτι οὐ τὸ ἐπιορκεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐορκεῖν κόλασιν ἔχει, καὶ ὅτι χρησίμως ὁ Χριστὸς διὰ τριῶν ἡμερῶν ἀνέστη.

Λόγος β'.

1. Ἐὰν ἀπηλάσατε ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν τὴν πονηρὰν τῶν ὄρκων συνήθειαν; οὐ γὰρ ἐπιπέλησμαι οὔτε ὢν αὐτὸς διελέχθην πρὸς ὑμᾶς, οὔτε ὢν ὑμεῖς ὑπέσχεσθε πρὸς με περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. καὶ γὰρ ἀγῶ διελέχθην καὶ ὑμεῖς ὑπέσχεσθε, εἰ καὶ μὴ τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐπεινοῖς τῶν εἰρημένων. μείζων δὲ 5

A = cod. Mosquensis ¹²⁹/_{CXXX} (№ 216. Арх. Владимиръ, Систем. описаніе etc. p. 269), s. X. f. 361b—371b. B = cod. Petrop. 76, s. X (non XI), f. 123b—130a.

Titulus e cod. A. Inscriptio cod. B: Τοῦ αὐτοῦ κατήχης B πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτισεσθαι. καὶ ὅτι ὁ σ(α)ρ(ὸ)ς βαπτισμα λέγεται. καὶ τὸ ποτήριον πάθος ἐρμηνεύεται. καὶ τίνας ἔνεκεν οἱ πατρὶς ὄρκων τοὺς περιερχομένους τῷ βαπτισματι γυμνοὺς καὶ ἀνοποδέτους ἐν τῇ κατηχήσει παρίστασθαι. καὶ περιόρκων. καὶ εὐ(λόγησον).

4 καγῶ B καὶ ἐγῶ A

αὐτὴ ἡ ὑπόσχεσις τῆς διὰ τοῦ λόγου ὁ μὲν γὰρ ὑποσχόμενος λόγῳ πολλάκις τῇ γλώττῃ μὲν ἐπινεύει, τῇ γνώμῃ δὲ οὐκ ἐπινεύει· ὁ δὲ ἐπεινῶν τὰ εἰρημένα ἀπὸ ψυχῆς ποιεῖται τὴν συγκατάθεσιν. ἄρ' οὖν ἀπεσμήξατε τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς χαλεπῆς κηλίδος; ἄρα ἐφυγαδεύσατε τὴν λύμην ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ψυχῆς; ἐγὼ στοχάζομαι, ὅτι ἀπεσμήξατε· καὶ γὰρ βασιλεῖα ὑποδέχεσθαι μέγαν μέλλετε καὶ διδασκαλίας ἀπολαῦσαι πολλῆς καὶ πνευματικῆς τῶν συνετωτέρων πατέρων. καὶ ὁ χρόνος δὲ ἱκανὸς καὶ ἡ δοθεῖσα προθεσμία πρὸς τὴν διόρθωσιν πρὸς τῷ τέλει λοιπὸν ἐστίν, 10 καὶ ὑμεῖς εὐήνιοι καὶ καταπειθεῖς· “πεῖθεσθε γὰρ τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπαίκετε”, λέγει ὁ ἀπόστολος, καὶ ἐν παντὶ ὑπακούετε αὐτοῖς. ἀπὸ τούτων πάντων στοχάζόμενος νομίζω κατορθῶσθαι τὸ πᾶν. ἀλλ' οὐκ ἐβουλόμην στοχάζεσθαι καὶ νομίζειν, ἀλλ' εἰδέναι σαφῶς· καὶ γὰρ ἂν προθυμότερον τῶν μυστικωτέρων 15 ἡψάμην λόγων, τὴν φροντίδα ἀποθέμενος· τὴν περὶ τῶν ὄρκων, καὶ μετὰ πλείονος ἀδείας ὑμᾶς ἐχειραγώγησα πρὸς τὴν φρικτὴν ταύτην μυσταγωγίαν, καὶ εἰσήγαγον ἂν εἰς τὰ ἄδυστα αὐτὰ καὶ ἔδειξα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ τὰ ἐκεῖ πάντα, οὐχὶ ὑδρίαν χρυσῆν μάννα ἔχουσαν, ἀλλὰ σῶμα τὸ δεσποτικόν, τὸν ἄρτον τὸν οὐράνιον. ἔδειξα ἂν ὑμῖν οὐ κιβωτὸν φυλίνην λιθίνας ἔχουσαν πλάκας καὶ νόμον, ἀλλὰ σάρκα ἁμωμον καὶ ἅγιον ἔχουσαν αὐτὸν τὸν νομοθέτην. ἔδειξα ἂν ἔνδοξον οὐ πρόβατον ἁμωμον ἐσφαγιασμένον, ἀλλὰ τὸν ἄμνον τοῦ θεοῦ τεθυμένον, θυσίαν μυστικὴν, ἣν καὶ αὐτοὶ 20 τρέμουσιν οἱ ἄγγελοι βλέποντες. ἔδειξα ἂν ὑμῖν οὐ τὸν Ἁρῶν εἰσιόντα μετὰ χρυσῆς στολῆς, ἀλλὰ τὸν μονογενῆ εἰσιόντα, τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἔχοντα, αὐτῷ δεικνόντα τῷ πατρὶ τοῦ κατορθώματος τὸ μέγεθος· “οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα”, φησὶν, “ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς

2 τῇ γνώμῃ δὲ οὐκ ἐπινεύει om B 5 ἄρα usque ad ψυχῆς om B 6 ἀπεσμήξαται B || ὑποδέχεσθε A 7 μέλλετε μέγα B || ἀπηλάσαται A 8 ἱκανὸς A ἴσος B 10 καταπειθεῖς A εὐπειθεῖς B 11 Hebr. xiii, 17 || καὶ ἐν παντὶ ὑπ. αὐτοῖς om A 12 ἀπάντων B 13 κατορθῶσθαι A κατορθῶσαι B 14 προθυμότερον A προθυμότερος B 15 λόγων om B 16 ἡμᾶς ἀδείας B 17 ἄδυστα αἰετὰ A ἅγια B 18 οὐχ' B 20 πλάκας ἔχουσαν B 21 αὐτὸν ἔχουσα B 22 νομῶθ. καὶ θυσίαν ἐνδῶν. οὐ πρόβατον B || ἁμωμον A ἄλογον B || ἐσφαγιασμένον B 23 στολῆς χρυσῆς B 26 ἡμετέρας om A 27/28 Hebr. ix, 24 || φησὶν om B

αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ". ἔστιν ἐκεῖ καταπέτασμα οὐχί τοιοῦτον, ὅσον εἶχεν ὁ ναὸς ὁ Ἰουδαϊκός, ἀλλὰ πολὺ φρικωδέστερον. ἄκουσον γοῶν, οἷόν ἐστι τοῦτο τὸ καταπέτασμα, ἵνα μάθῃς ὅσα μὲν ἐκεῖνα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὅσα δὲ ταῦτα. "ἔχοντες", φησί, "πολλὴν παρηρησίαν εἰς τὴν εἰσοδὸν τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ". εἶδες, πῶς τοῦτο ἐκείνου φρικωδέστερον τὸ καταπέτασμα; πρὸς ταῦτα ἐβουλόμην ὑμᾶς ἅπαντα μυσταγωγῆσαι τήμερον.

2. Ἄλλὰ τί πάθω; οὐκ ἀφίρσά με ἡ τῶν ὄρκων φροντίς κατατήκουσά μου τὴν ψυχὴν καὶ οἶδα μὲν, ὅτι πολλοὶ καταγνώσκονται τὴν τῶν λεγομένων ὑπερβολὴν, ἀκούσαντες ὅτι κατατίθει μου τὴν ψυχὴν καὶ γὰρ μικρὸν εἶναι νομίζουσι τὸ ἀμάρτημα· ἐγὼ δὲ διὰ τοῦτο μᾶλλον θρηνῶ. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῶν ἀμαρτημάτων καὶ ἔστι χαλεπὰ καὶ νομίζεται εἶναι χαλεπὰ· ὅλον ὁ φόνος καὶ ἡ μοιχεία καὶ ἔστι χαλεπὸν καὶ νομίζεται εἶναι χαλεπόν, ὁ δὲ ὄρκος ἔστι μὲν χαλεπὸν, οὐ νομίζεται δὲ εἶναι χαλεπόν. διὰ τοῦτο θρηνῶ καὶ δέδοικα τὸ ἀμάρτημα· τοῦτο γὰρ, τοῦτο τῆς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, συγκεκαλυμμένην εἰσάγειν τὴν ἀμαρτίαν, καὶ ὡσπερ συνήθει τροφῇ δηλητήριον μιγνύς, οὕτω τῇ προλήψει τῶν ἀνθρώπων μηχανᾶται ἐγκατακρύψαι τὸν ὄρκον. τί οὖν εἰς τὸν ὄρκον ἅπασαν ἀναλώσωμεν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸν χρόνον; οὐδαμῶς· καὶ γὰρ καὶ στοχάζομαι εἶναι τινὰς τοὺς κατωρθωκότας. ὡσπερ γὰρ τοῦ σπειρόντος ἐξεληθόντος οὐχ ἅπας ὁ σπόρος εἰς τὰς ἀκάνθας ἔπεσεν, οὐδὲ ἅπας εἰς τὰς πέτρας, ἀλλὰ πολλὰ καὶ εἰς τὴν γῆν κατηνέχθη τὴν καλήν, οὕτω καὶ νῦν ἀδύνατον τσαούτης διδασκαλίας γενομένης ἐν πληθεί τσοσούτῳ μηδένα εἶναι τὸν δυνάμενον ἐπιδείξασθαι τὸν καρπὸν. οὐκοῦν ἐπειδὴ πολλοὶ μὲν κατῶρθωσαν, οὕτω δὲ πάντες, μερίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν λόγον. ἔδει μὲν

1 νῦν A νομί=νονι B 5/8 Hebr. x, 19-20 6 αἵματι A ὄνοματι B 9 σήμερον B 13 γὰρ usque ad ἐγὼ δὲ om B || δὲ A καὶ B 14 καὶ om B 15 νομίζονται B || φόνος A φθόνος B 16 καὶ ἔστι: χαλεπὸν usque ad εἶναι χαλεπὸν om B 17 χαλεπός: -- χαλεπός B 19 εἰσάγει B 20 μιγνύς om B 21 ἀνθρώπων ἐγκατέκρυψε τῶν ὄρκων B 22 καὶ τὸν χρόνον om A 23 καὶ om B 24 οὐκ B 27 μηδένα εἶναι τὸν καρπὸν πλήρως μεταδιθόντα. οὐκοῦν ἐπ. μὲν B 28 κατῶρθωσαν A

γὰρ τοὺς μὴ κατωρθωκότας μηδὲ ὕλως ἀκοῦσαι μυστικῶν λόγων· ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπηρεάζωνται ἐκείνοι, χαρισώμεθα τοῖς ῥαθυμότεροις διὰ τοὺς σπουδαιότερους· πολλῶ γὰρ βέλτιον τούτοις δι' ἐκείνους χαρίσασθαι, ἢ τοὺς σπουδαιότερους ἐπηρεᾶσαι διὰ τοὺς ῥαθυμότερους.

3. Ἀναμνήσαι δὲ βούλομαι χρέους ὑμᾶς, ὃ τῇ προτέρᾳ διαλέξει ὑπεσχόμην μὲν, οὐ κατέβαλον δέ, πρὸς ἀναγκαιότερα τοῦ λόγου κατεπεῖξαντος ἡμᾶς. τί οὖν ἦν τὸ χρέος ἐκεῖνο; ἐζήτησαν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, τίνας ἔνεκεν οἱ πατέρες οἱ ἡμέτεροι πάντα τὸν χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ παραδραμόντες ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐνομοθέτησαν τὰς ὑμετέρας μυσταγωγεῖσθαι ψυχάς· καὶ ἔλεγον, ὅτι οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ εἰκῆ ἡ τοῦ καιροῦ παρατήρησις γέγονεν. αἰεὶ μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ χάρις καὶ οὐκ ἐμποδίζεται χρόνῳ· θεία γὰρ ἐστὶν ἡ χάρις· ἔχει δὲ μυστικὸν τι καὶ ἡ τοῦ καιροῦ παρατήρησις. τίνας οὖν ἔνεκεν νῦν ἐνομοθέτησαν τὴν εὐορτήν ταύτην οἱ πατέρες; νῦν ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ἐνίκησε τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς βαρβάρους· βαρβαροὶ γὰρ εἶσι καὶ βαρβαρίων ἀγριώτεροι πάντες οἱ δαίμονες. νῦν τὴν ἀμαρτίαν κατέλυσε, νῦν τὸν θάνατον ἔσβησε καὶ τὸν διάβολον ὑπέταξε, τοὺς αἰχμαλώτους ἔλαβε. τῶν ἐπινικίων τοίνυν ἐκείνων ὑπομνήματα ἄγομεν τὴν παροῦσαν ἡμέραν. διὰ τοῦτο νῦν ἐνομοθέτησαν οἱ πατέρες τὰς βασιλικὰς δωρεὰς διανεμέσθαι· οὗτος γὰρ ἐπινικίων ὁ νόμος. οὕτω καὶ οἱ ἔξωθεν βασιλεῖς ποιοῦσι· τὰς ἡμέρας τῶν ἐπινικίων πολλαῖς τιμῶσι τιμαῖς. ἀλλ' ἐκείνης μὲν τῆς τιμῆς ὁ τρόπος ἀτιμίας γέμει· ποία γὰρ τιμὴ θεάτρα καὶ τὰ ἐν θεάτροις πραττόμενα καὶ λεγόμενα; οὐχί πάντα αἰσχύνης ἐμπέπλησται καὶ πολλοῦ τοῦ γέλωτος; αὕτη δὲ ἡ τιμὴ τῆς τοῦ τιμησαντός ἐστὶν ἀξία μεγαλοδωρεᾶς. διὰ τοῦτο νῦν ἐνομοθέτησαν, ἵνα σε ἀναμνήσῃσι διὰ τοῦ καιροῦ τῆς νίκης τοῦ δεσπότη, ἵνα ἐν τοῖς ἐπινικίοις ὡς τινες οἱ τὰ λαμπρὰ φοροῦντες ἱμάτια καὶ εἰσὶ ἀνόντες εἰς τιμὴν τοῦ βασιλέως· οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἵνα

1 γὰρ om B || μὴ A μὲν B || μὴδὲ om B 3 δίκαινοις B 4/5 ῥαθυμότεροις A ῥαθύμοις B 6 δὲ μου B 7 μὲν οὖν οὐ κατέβαλα B || ἀναγκαιότεραν B 8 κατεπεῖξαντος A 9 εἰπεῖν om B 13 οὐκ A οὐδενὶ B || ἐστὶν A αὕτη B 14 μυστικὸν τι A μυστικῶν λόγων (=μυστικῶν λόγων) B 18 νῦν τὸν A καὶ τὸν B 19 τοίνυν A νῦν B 21 οὕτως A 22 ὁ om B 26 δὲ om B 27 μεγαλοδωραϊκὰς ἀξία B 29 οἱ λαμπροφοροῦντες B 30 εἰς τὴν τιμὴν B

καὶ κατὰ τὸν καιρὸν κοινωνῆς τῷ δεσπότη. ἐσταυρώθη, φησὶν, ἐκεῖνος ἐν τῷ ξύλῳ· σταυρώθητι σὺ διὰ τοῦ βαπτίσματος· σταυρὸς γάρ φησι καὶ βάπτισμα καὶ θάνατος, ἀλλὰ θάνατος ἁμαρτίας, ἀλλὰ σταυρὸς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου.

4. Ἄκουσον γοῦν, τί φησὶν ὁ Παῦλος, πῶς ἀμφοτέρω λέγει 5
περὶ τοῦ βαπτίσματος, ὅτι θάνατος ἐστὶν ἁμαρτίας καὶ ὁ σταυρὸς·
" ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, εἰς τὸν θάνατον
αὐτοῦ ἐβαπτίσθητε "; καὶ πάλιν " ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συν-
εσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας ". Ἐνα οὖν μὴ 10
ἀκούσας θάνατον καὶ ἀκούσας σταυρὸν φοβηθῆς, ἐπήγαγεν ὅτι ἁμαρ-
τίας θανάτος ἐστὶν ὁ σταυρὸς, εἶδες, πῶς σταυρὸς τὸ βάπτισμα; μά-
θε, ὅτι καὶ τὸν σταυρὸν βάπτισμα ἐκάλεσεν ὁ Χριστός, ἀντιειδού-
σοι καὶ ἀντιλαμβάνων τὸ ὄνομα τοῦ βαπτίσματος. τὸ βάπτισμα τὸ
σὸν ἐκάλεσε σταυρὸν τὸν σταυρὸν τὸν ἐμόν, φησὶ, καλῶ βάπτι- 15
σμα. καὶ ποῦ τοῦτο φησὶ; " βάπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι, ὃ ἡμεῖς οὐκ
οἶδατε ". καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι περὶ τοῦ σταυροῦ λέγει; προσήλθον
αὐτῷ υἱοὶ Ζεβεδαίου, μᾶλλον δὲ " ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου " 20
λέγουσα " Εἰπέ, ἵνα οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου καθίσωσιν, εἰς ἐκ δεξιῶν
καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ". μητρὸς ἡ αἰτήσις, εἰ καὶ
ἀπερίσκεπτος. τί οὖν ὁ Χριστός; " δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ 20
μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι ";
ὄραξ, ὅτι βάπτισμα τὸν σταυρὸν ἐκάλεσε· πόθεν τοῦτο δῆλον;
" δύνασθε ", φησὶ, " πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν "; πο-
τήριον τὸ πάθος λέγει καὶ διὰ τοῦτο φησὶ " πᾶτερ, εἰ δυνατόν,
παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ ". εἶδες, πῶς βάπτισμα 25
τὸν σταυρὸν ἐκάλεσε καὶ τὸ πάθος ποτήριον; ἐκάλεσε δὲ οὕτως,

1 καὶ om B || τὸ δεσπότη B || φησὶν cf. Gal. iii, 13 1/2 ἐσταυρώθη usque
ad ξύλον om B 3 φησὶ om A || φησὶ τὸ B || ἀλλὰ θάνατος om B 6 ἁμαρτί-
ας om B || καὶ om A || ὁ om B 7 ἀγνοεῖται φησὶν ὅτι B 7/8 Rom. iii, 3
9 Rom. iii, 6 || καταργησε: B || οὖν B γὰρ A 10 ἐπήγαγεν εἰπὼν ἁμαρτίας τὸν θά-
νατον καὶ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τὸν σταυρὸν B 11 ἴδε: A εἶδε B 12 ὅτι καὶ
A πῶς B 13 τὰ ὀνόματα B || τοῦ βαπτίσματος om B || τὸ βάπτισμα τὸ om A 14
οὖν B ὃν A || φησὶ om B 15 ποῦ om B || τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι ἡμεῖς
B || βάπτισμα — οἶδατε] agraphon? cf. Luc. xii, 50 17/19 Matth. xx, 20, 21
18 οὗτοι οἱ δύο om B || οἱ δύο υἱοὶ μου in marg. cod. A 19 ἐν τῇ βασιλείᾳ σου
om A 20/21 Matth. xx, 22 21 πιεῖν B 22 ὅτι καὶ B 23 πίνειν A πι-
εῖν B 23/24 τὸ ποτήριον A 24/25 Matth. xxvi, 39 26 καὶ τὸ πάθος πο-
τήριον om A || ἐκάλεσε δὲ οὕτως om B

οὐκ ἐπειδὴ αὐτὸς ἐκαθαίρετο (πῶς γάρ, " ὅς γε ἁμαρτίαν οὐκ ἐποί-
ησεν οὐδὲ δόλος ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ "); ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ αἷμα
τὸ ρέυσαν ἐκεῖθεν ἄπασαν τὴν οἰκουμένην ἐκάθηρε. διὰ τοῦτο καὶ
ὁ Παῦλος φησὶ " εἰ σύμφοιτοι γεγονάμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανά-
του αὐτοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος ". οὐκ εἶπε " τῷ θανάτῳ ", ἀλλὰ
" τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ". θάνατος μὲν γὰρ κακίον καὶ
τοῦτο, ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ πράγματος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ σώματος,
τοῦτο δὲ ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο ὁμοίωμα θανάτου.

4. Τί οὖν; ἀποδνησόμεν μόνον μετὰ τοῦ δεσπότη καὶ ἐν
10 τοῖς σκυθρωποῖς κοινωνοῦμεν μόνον; μάλιστα μὲν οὐδὲ τοῦτο σκυ-
θρωπόν, τὸ κοινωνῆσαι θανάτῳ δεσποτικῷ. πλὴν μικρὸν ἀνάμεινον
καὶ ὄψαι καὶ ἐν τοῖς χρηστοῖς κοινωνοῦτά σε: " εἰ γὰρ ἀπεθά-
νομεν σὺν αὐτῷ ", φησὶ, " πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ ".
ὁμοῦ γὰρ καὶ ταφή καὶ ἀνάστασις ἐστὶν ἐν τῷ βαπτίσματι κατὰ
15 τὸν αὐτὸν καιρὸν· ἀφήσει κάτω τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ λαμβάνει
τὸν καινὸν καὶ ἀνίσταται, " ὡσπερ ἠγέρθη ὁ Χριστός διὰ τῆς δό-
ξης τοῦ πατρὸς ". ὄραξ, πῶς πάλιν τὴν ἀνάστασιν λέγει; ἀλλὰ διατί
ἢ μὲν ἡμετέρα ἀνάστασις καὶ ἡ ταφή καὶ ὁ θάνατος ἐν τῷ αὐτῷ
καιρῷ (ὁμοῦ γὰρ καὶ θάπτομεθα καὶ ἀνιστάμεθα), ἢ δὲ τοῦ δεσπό-
20 του ἐβραδύνουν; ἐν τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἠγέρθη. διατί οὖν ἢ μὲν ἡμε-
τέρα ἀνάστασις ἀθρόον, ἢ δὲ δεσποτικῆ βραδυτέρα; καὶ συμφερόν-
τως, ἵνα μάθης ὅτι οὐ δι' ἀσθένειαν ἢ βραδυτής· ὁ γὰρ τὸν δοῦλον
ἀναστήσει δυναθεῖς ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπή πολλῶ μᾶλλον ἑαυτὸν
ἀναστήσει ἡδύνατο. τίνας οὖν ἔνεκεν ἢ βραδυτής; τίνας ἔνεκεν
25 ἢ τριήμερος ταφή; ἵνα βραδύναντος τοῦ θανάτου καὶ διὰ τῆς
βραδυτήτος ἀναμφισβήτητος τῆς ἀναστάσεως ἢ ἀπόδειξις γένη-
ται. ὅπου γὰρ καὶ νῦν μετὰ τοσαύτην ἀπόδειξιν εἰσὶν ἀνθρώ-

1/2 cf. Petri I, ii, 22 2/3 ἐπ. αὐτὸς τῷ αἵματι τὸ ρέυσαντι B 3 ἐκάθη-
ρεν B καθῆρε A ἐκάθηρε corr. cod. A 4 cf. Rom. vi, 4, 5 || σύμφοιτοι A 5 διὰ
τοῦ βαπτίσματος om B || οὐκ εἶπε usque ad θαν. αὐτοῦ om B 7 ἀλλὰ τοῦ B ||
γὰρ om B 8 ὁμοίω θανάτῳ B 12 κοινωνοῦντας A κοινωνοῦντας B 12/13
cf. Rom. vi, 8 13 σὺν αὐτῷ om B || συζήσομεν A 16/17 Rom. vi, 4 16
ἠγέρθη A ἀνέστη: B 18 ταφή et θάνατος sine artic. in B 21 οὐ* usque ad
συμφερόντως om B 22 βραδυτής: B βραδυτής corr. cod. B 23 αὐτὸν B 24
οὖν om A || βραδυτής: A βραδυτής corr. cod. A 25 ἢ et ταφή om B 26 ἢ ἀπό-
δειξις τῆς ἀναστάσεως γέγονεν B 27 εἰσὶν A οἱ B

ποι λέγοντες ὅτι δοκῆσαι ἔπαθεν, εἰ μὴ τοσαύτη γέγονε βραδυ-
 τῆς, τί οὐκ ἂν εἶπον ἐκεῖνοι; οὐδὲ γὰρ τῷ λόγῳ τῆς ἀναστάσεως
 ὁ διάβολος ἐπιβουλευσάσιν ἐβούλετο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πίστει τοῦ
 θανάτου· ἦδει γάρ, ἦδει σαφῶς ὅτι κοινὸν φάρμακον τῆς οἰκουμέ-
 νως ὁ σωτήριος θάνατος ἦν καὶ ἐξελεῖν τοῦτον τῆς πίστεως τῶν
 ἀνθρώπων ἐσπούδαζεν, ἵνα ἀνέλῃ τὴν σωτηρίαν. διὰ τοῦτο βρα-
 δύνει ὁ δεσπότης, ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ προσέρχονται οἱ Ἰουδαῖοι
 λέγοντες· “ Δὸς ἡμῖν στρατιώτας, ἵνα τηρήσωμεν τὸν τάφον”. ὦ
 τῆς ἀνασχυντίας· πότε νεκρὸν εἶδες, ὦ Ἰουδαίε, τηρούμενον; εἰ
 γὰρ κοινὸς νεκρὸς ἦν καὶ φίλος ἀνθρώπος ὁ σταυρωθεὶς, τί ἐξ-
 10 να καὶ παράδοξα ποιεῖς πράγματα; τί φοβεῖ καὶ τρέμεις καὶ φύ-
 λακας συνάγεις; πλὴν ἀλλ’ οὐδὲ τοῦτο ἐκώλυσε ὁ θεός, ἀλλ’ ἀφή-
 κε φυλάττεσθαι, ἵνα ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συλληφθῆ
 ὁ ἁμαρτωλός. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἔλεγον· “ Δὸς ἡμῖν στρατιώτας, ἵνα
 μὴ κλεψῶσιν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ εἰπωσιν ὅτι ἀνέστη”.
 15 συνέβη δὲ τὸναντίον· ἔλαβον γὰρ στρατιώτας, ἵνα μὴ ἀναστάν-
 τος αὐτοῦ λέγωσιν, ὅτι ἐκλεψαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ οὐκ
 ἀνέστη, καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀναστάσεως σκευωρούμενα ὑπὲρ τῆς ἀνα-
 στάσεως γέγονε καὶ τοὺς ἐπιβόλους αὐτοὺς μάρτυρας ἐποίησε
 τῆς ἀναστάσεως ὁ Χριστός, ἵνα ἐκκόψῃ τὴν ἀπαλογίαν αὐτῶν τὴν
 20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

6. Τίνος μὲν οὖν ἔνεκεν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ μυσταγωγείσθαι
 ἐκέλευσαν οἱ πατέρες, ἰκανῶς (οἷμαι ἔγωγε) διὰ τῶν εἰρημένων
 ὑμῖν παρεστήσαμεν. βούλομαι δὲ καὶ ἕτερον ὑμῖν ἀποδοῦναι χρέ-
 25 ος, εἰ μὴ πρὸς τὴν ἀκράσιν ἀπεκάμετε, καὶ εἰπεῖν, τίνος ἔνε-
 κεν γυμνοὺς καὶ ἀνυποδέτους ὑμᾶς πρὸς τὰς τῶν ἑξορκιστῶν
 ἐντεῦθεν παραπέμπομεν φωνάς· καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ αἰ-
 τία φανεῖται πάλιν, ὅτι πόλεμον νικήσας ὁ βασιλεὺς αἰχμαλώτους
 ἔλαβε. τοιοῦτον δὲ τῶν αἰχμαλώτων τὸ σχῆμα. ἄκουσον γοῦν, τί

1 τοσαύτη A αὐτὴ B || ἡ βραδυτῆς B ἡ βραδυτῆς corr. cod. B βραδυτῆς A βραδυτῆς corr.
 cod. A 4 ἴδη γὰρ φησὶ ἴδη B 8 cf. Matth. xxvii, 63-66. Evang. apocrypha,
 ed. Tischendorf², p. 254, 315, 316 10 ὁ νεκρός A 11 φοβεῖ A φοβῆ B 12 θεός.
 ἀλλ’ A δεσπότης. ἀλλὰ B 13 συλληφθῆ B 17 λέγουσιν B 18 ἀνέστη. συν-
 εβῆ δὲ τοῦναντίον B || σκευωρούμενα A σκευωρούμενα B 19 αὐτοῦ B 20 τὴν om B
 22 μὲν om B || ἐν om B 23 ἐγὼ ἢ οἶμαι B 24 παραστήσει B || χρέους B
 26 ὑμᾶς post γυμνοὺς add. B || ἀνυποδέτους A 27 καὶ post. om B 28 φανεῖ-
 ται πᾶσιν, ὅτε πόλεμον B 29 τοιοῦτο A || σχῆμα B

φησι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ θεός· “ ὃν τρόπον ἐπορεύθη ὁ παῖς
 μου Ἡσαΐας γυμνός καὶ ἀνυπόδετος, οὕτως πορεύσονται υἱοὶ Ἰσρα-
 ἦλ εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδετοι”. βουλόμενος τοί-
 νυν ἀναμνήσαι σε τῆς προτέρας τοῦ διαβόλου τυραννίδος διὰ τοῦ
 5 σχήματος παραπέμπει σε πρὸς τὴν μνήμην τῆς δυσγενείας τῆς
 παλαιᾶς, διὰ τοῦτο οὐχὶ γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδετοι μόνον ἐστήκατε,
 ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας ὑπτίας ἔχοντες, ἵνα καὶ τὴν μετὰ ταῦτα ὁμο-
 λογήτε τοῦ θεοῦ δεσποτεῖαν, ἣ νῦν προσέρχεσθε. σκύλα ἐστέ καὶ
 λάφυρα πάντες ὑμεῖς· καὶ τῶν σκύλων τούτων ὁ Ἡσαΐας μέμνη-
 10 ται πόρρωθεν πρὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐχθράσεως προαναφω-
 νῶν οὕτως· “ αὐτὸς τοῦ Ἰσχυροῦ μεριεῖται σκύλα”. καὶ πάλιν·
 “ ἦλθε κηρύξει αἰχμαλώτοις ἄφρων”. ὁ Δαυὶδ δὲ μετὰ τούτου
 τὴν αἰχμαλωσίαν ταύτην προφητεύων ἔλεγεν· “ ἀνέβης εἰς ὕψος,
 ἡχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν”. ἀλλὰ μὴ στυγνάσης ἀκούων αἰχμα-
 15 λωσίαν οὐδὲν γὰρ ταύτης τῆς αἰχμαλωσίας μακαριώτερον. ἡ μὲν
 γὰρ τῶν ἀνθρώπων αἰχμαλωσία ἀπὸ ἐλευθερίας εἰς δουλείαν ἄγει,
 αὕτη δὲ ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν μεθίσταται· καὶ ἡ μὲν τῶν
 ἀνθρώπων ἀποστερεῖ πατρίδος καὶ πρὸς τὴν ξένην ἄγει, αὕτη δὲ
 ἡ αἰχμαλωσία ἐκβάλλει τῆς ξένης καὶ ἄγει πρὸς τὴν πατρίδα, τὴν
 20 ἄνω Ἰερουσαλήμ. ἡ τῶν ἀνθρώπων αἰχμαλωσία ἀποστερεῖ μητρὸς,
 αὕτη δὲ πρὸς τὴν μητέρα σε ἄγει τὴν κοινὴν πάντων ἡμῶν.
 ἐκείνη καὶ συγγενῶν καὶ πολιτῶν διαζεύγνυσιν, αὕτη δὲ πρὸς τοὺς
 πολλίτας ἄγει τοὺς ἄνω· καὶ γὰρ “ συμπολιταὶ ἐστέ” φησι· “ τῶν
 25 ἀγίων”. τὸ μὲν οὖν σχῆμα τοῦτον ἔχει τὸν λόγον.

7. Τίνος δὲ ἔνεκεν αἱ τῶν ἑξορκιστῶν φωναὶ, αἱ φοβεραὶ ἐκείναι
 καὶ φρικώδεις, ἀναμνησκούσαι σε τοῦ κοινοῦ δεσπότητος, τῆς κολά-
 σεως, τῆς τιμωρίας, τῆς γεέννης; διὰ τὴν ἀνασχυντίαν τῶν δαι-
 μόνων. καὶ γὰρ πρόβατον ἀσφράγιστον ὁ κατηχούμενός ἐστι καὶ
 πανδοχεῖον ἔρημον καὶ ἀθύρωτον καταγῶγιον πᾶσι προκείμενον

1 cf. Es. xx, 3 2 ἀνυπόδετος B ἀνυπόδητος A 3 ἀνυπόδητος A 4 σε
 om B 5 συγγενείας B 6 ἀνυπόδητος A || ἐστικώδεις B 7 καὶ post. om B 8 ὦ
 νην B 10 καὶ πρὸ A 11 cf. Es. liii, 12 12 Es. i. xi, 1 13 Psalm. lxxvii,
 19 16 ἀνάγει B 20 ἄνω A ἀγίαν B 21 σε ἄγει A εἰσάγει B 23 γὰρ om
 B || Eph. ii, 19 25 ἑξορκιστῶν φωναὶ ἐκείναι ἐφοβεραὶ B 26 καὶ A αἱ B || ἀνα-
 μνησκούσαι τοῦ AB.

ἀπλῶς, ληστῶν καταδρομή, θηρίων καταφυγή, δαυμόνων οἴκησι.
 ἐπεὶ οὖν ἔδοξε τῷ βασιλεῖ διὰ πολλὴν φιλανθρωπίαν τὸ παν-
 δοχεῖον τοῦτο τὸ ἔρημον, τὸ ἀθύρωτον, τὴν καταφυγὴν τῶν
 ληστῶν βασιλικῶς αὐτὰς γενέσθαι, διὰ τοῦτο ἔπεμψε προετοι-
 μάζοντας τὸ καταγώγιον ἡμᾶς τοὺς διδάσκοντας κάκεινους τοὺς 5
 ἔξορκίζοντας. καὶ ἡμεῖς μὲν οἱ διδάσκοντες τοὺς τοίχους σαθροὺς
 ὄντας ποιούμεν ὄχυρους διὰ τῆς διδασκαλίας· “ πᾶς ” γὰρ φησιν,
 “ ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθή-
 σεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ψυχοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆν
 πέτραν”. ἀσφαλῆ καταβάλλωμεν τὰ θεμέλια, ἕως ἂν παραγένηται 10
 ὁ βασιλεὺς. εἴ που ῥυπὸν τινα καὶ βόρβορον ἴδωμεν, ἐξαντλούμεν
 τοιοῦτον γὰρ ἡ συνήθεια τῆς ἁμαρτίας, δυσώδης καὶ ἀκάθαρτος.
 ἀκουσον γούν, πῶς αὐτῆς τὴν φύσιν ὁ Δαυὶδ λέγει· “ ὡσεὶ φορ-
 τίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ’ ἐμέ· προσώρεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μύ-
 λωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου”. ἡμεῖς μὲν ἐξ-
 αντλούμεν τὴν δυσωδίαν καὶ τίθεμεν τὸ μύρον τὸ πνευματικόν, οἱ
 δὲ ἔξορκίζοντες διὰ τῶν φοβερῶν ἐκείνων φωνῶν περισκοποῦσι,
 μή που θηρίον, μή που ὄφις, μή που ἔχρις, μή που σκορπίος·
 μετὰ γὰρ τὸ τὴν φωνὴν ἀκοῦσαι τὴν φοβερὰν ἐκείνην, κἂν χα-
 λεπὸν ἦ τὸ θηρίον, οὐ δύναται καταδύεσθαι οὐδὲ φωλεῦειν, ἀλλ’ 20
 ἀνείσι καὶ δραπετεύει καὶ μὴ βουλόμενον.

8. Ἐβουλόμην εἰπεῖν καὶ ἕτερον, ὅπερ οὐχ ὑπεσχόμην εἰπεῖν·
 ἀναγκαῖον δὲ ἦν εἰπεῖν, τίνος ἕνεκεν ἡμεῖς μὲν πιστοί, οἱ δὲ ἀμύ-
 ητοι κατηχούμενοι. καὶ γὰρ αἰσχρὸν ὄντως καὶ καταγέλαστον τι-
 μὴν λαμβάνοντα μὴδὲ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς εἰδέναί. ἀλλὰ τί πά- 25
 θω; ἐπέστη μοι πάλιν ἡ τῶν ὄρκων φροντίς καὶ βραδυτῆτα ἐνε-
 κάλεσε καὶ τὸν λόγον ἔλκει πρὸς ἑαυτήν. διὰ τοῦτο τούτους εἰς
 τὴν ἐπιούσαν ἀναβαλλόμενοι τοὺς λόγους πρὸς τὴν περὶ τῶν ὄρ-
 κων παραίνεσιν τρεψόμεθα νῦν. δεινὸν ὁ ὄρκος, ἀγαπητέ, δεινὸν
 καὶ ἐπιβλαβές· φάρμακον ὀλέθριον, δηλητήριον χαλεπόν, τραῦμα 30

1 ὄρκος B 7 φησίν| Matth. vii, 24 8 τούτους om A 10 τὰ om B
 11 τινα om B 13 Psalm. xxxvii, 5-6 15 ἀπὸ προσ. τ. ἀφροσ. μου om A
 16 δυσωδείαν A || τὴν δυσ. καὶ om B 20 καταδ. καὶ ἐμφωλεῦειν B 22 εἰπεῖν
 om B 24 ὄντως A οὕτως B 26/27 ἐνεκάλεσεν B 29 τρεπόμεθα B || ἀγα-
 πητοι B

κεχυμμένον, ἔλκος ἀφανές, νομὴ συνεσκιασμένη καὶ τὸν ἰὸν ἐπὶ
 τὴν ψυχὴν ἄγουσα· βέλος σατανικόν, ἀκόντιον πεπερωμένον, μά-
 χαира δίστομος, ῥομφαία ἠκονημένη, ἁμαρτία ἀσύγγνωστος, πα-
 ρανομία ἀπολογία οὐκ ἔγουσα, βάραθρον βαθύ, κρημνὸς ἀπότομος,
 5 παγίς ἰσχυρά, δίκτυον ἐκτεταμένον, δεσμὸς λυθῆναι μὴ δυνάμενος,
 βρόχος ἀδιεξόδευτος. ἄρα ἀρκεῖ τὰυτα καὶ πιστεύετε, ὅτι δεινὸν ὁ
 ὄρκος καὶ πάντων ἁμαρτημάτων χαλεπώτερον; πείσθητέ μοι, πεί-
 σθητε, παρακαλῶ· εἰ δὲ τις ἀπιστεῖ, καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἤδη πα-
 ρέχομαι· ὅπερ γὰρ οὐδεμία ἁμαρτία κέκτται, τοῦτο αὐτῆ ἡ
 10 ἁμαρτία ἔχει. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἐντολάς μὴ παραβαίνοντες ἀπαλ-
 λαττόμεθα τιμωρίας, τὸν δὲ ὄρκον πολλαῖς καὶ φυλάττοντες καὶ
 παραβαίνοντες ὁμοίως κολαζόμεθα. τάχα οὐκ ἐνόησατε τὸ λεχθέν;
 οὐκοῦν ἀνάγκη σαφέστερον αὐτὸ πάλιν εἰπεῖν. πολλαῖς τις ὤμο-
 σε πρᾶξι πρᾶγμα παράνομον καὶ ἐπέπεσεν εἰς βρόχον ἄλιτον·
 15 ἀνάγκη γὰρ λοιπὸν ἡ φυλάξαντα τὸν ὄρκον παρανομεῖν, ἢ μὴ
 φυλάξαντα τὸν ὄρκον ἐγκλήματι ἐπιορκίας ἀλώναί· καὶ γέγονεν ἐκα-
 τέρωθεν βαθὺς ὁ κρημνός, ἐκατέρωθεν ὁ θάνατος ἀπαραίτητος
 καὶ φυλάττουσι τὴν ἐντολὴν καὶ μὴ φυλάττουσιν. ἄρα ἔστιν ὀλε-
 θριώτερόν τι τοῦ πλημμελήματος τούτου, ὅταν φυλάττηται καὶ μὴ
 20 φυλάττηται;

9. Καὶ ἵνα μάθητε, ὅτι τοῦτο οὕτως ἐστὶ καὶ πολλοὶ πολλα-
 κίς οὐχὶ παραβάντες τὸν ὄρκον μόνον, ἀλλὰ καὶ φυλάξαντες τὸν
 ὄρκον κολάσει ἑαυτοὺς ὑπευθύνους ἐποίησαν, ἐγὼ διήγημα τοιοῦ-
 τον ὑμῖν ἐρῶ. ὁ Ἡρώδης γενεσιὰ ποτε ἐπετελεῖ καὶ τὴν ἡμέραν
 25 ἦγεν, ἐν ἧ ἐτέχθη· καὶ βουλόμενος αὐτὴν ποιῆσαι λαμπρὰν εἰσ-
 ῆγαγεν ὀρχήσασθαι τὴν θυγατέρα τῆς βασιλίδος, οὐκ εἰδὼς ὅτι
 μᾶλλον αὐτὴν κατήσχυεν· καὶ γὰρ δέον εὐχαριστῆσαι τῷ φιλαν-
 θρώπῳ θεῷ, ὅτι οὐκ ὄντα αὐτὸν ἐποίησεν, ὅτι ψυχὴν ἔδωκεν, ὅτι
 αὐτὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ σεμνὸν τοῦτο τῆς κτίσεως θέατρον, ὅτι

2 βέλος σατανικόν om B 3 ἀσύγνωστος B 4 οὐκ A μὴ B 5 δίκτυον A
 6 δεινός B 10 μὲν om B 12 τάχα om B || οὐκ ἐνόησας B 13/14 ὤμοσε A
 ὀρκώσε B 15 λοιπὸν usque ad παρανομεῖν ἢ om B || παρανομεῖν ἢ μὴ φυλάξαντα
 τὸν ὄρκον in margine codicis A 16 ἐγκλήματι om B || ἐπιορκία B 17 βαθύ-
 τερος A || ὁ post. om B 19 φυλάττει καὶ μὴ φυλάττει B 21 Καὶ om B || οὕτως
 A αὐτός B 23 κολάσει· αὐτούς B 24 ἐτέλει B 25 ἐν ἧ A ὅτε B 29
 εἰσήγαγεν αὐτὸν B || τὸ θέατρον B

θεατὴν ἐποίησε τῆς δημιουργίας τῆς καλλίστης ταύτης καὶ θαυμαστῆς, θεὸν ὕμνοις καὶ εὐχαρισταῖς ταῖς εἰς τὸν δεσπότην τιμῆσαι τὴν ἡμέραν, ὃ δὲ τῇ ἀτιμίᾳ ἐτίμησεν. τί γὰρ ὀρχήσεως ἀτιμότερον; κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ Ἡρωδιάδος. ἀκούσατε, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅσοι τοιούτοις ὀρχήμασι καὶ τοιούτοις ἄσμασι τὰ ἄριστα τιμᾶτε τὰ ἑαυτῶν· οὐκ ἔστι ταῦτα μικρὰ τὰ κακά, εἰ καὶ δοκεῖ ἀδιάφορα εἶναι· διὰ γὰρ τοῦτο ἔστι μεγάλα κακά, ἐπειδὴ ἀδιάφορα εἶναι δοκεῖ· οὐδὲ γὰρ πολλῆς ἀπολαύει τῆς προνοίας· τὸ μὲν γὰρ μέγα νόσημα καὶ ἐπιμελείας τυγχάνον σβέννυται, τὸ δὲ μικρὸν εἶναι δοκοῦν, δι' αὐτὸ τοῦτο καταφρονούμενον, μέγα γίνεται. τί λέγετε; εἰς οἰκίαν πιστοῦ 10 τολμᾷ τις ὀρχησθῆναι εἰσάγειν καὶ οὐ δέδοικε, μὴ σκηπτὸς ἄνωθεν κατενεχθεὶς καταφλέξῃ πάντα; ταῦτα καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας λέγω, ἵνα καὶ τοὺς ἄνδρας σωφρονίζωσι καὶ τῆς τοιαύτης ἀπαγάγῃσι τέρψεως. κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν εἰσῆλθε καὶ ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς βασιλίδος. εὐλογητὸς ὁ θεός· πρὸς ἣσιν σωφροσύνην τὸν βίον ἡμῶν μετέβαλεν. ἀκούσατε οἱ πιστοί, ποῖω προσέρχεσθε νυμφίω, ὃς τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀσχημονοῦσαν πρὸ τοῦτο 15 κατεκόσμησεν αἰδοῖ καὶ σωφροσύνη καὶ σεμνότητι· ἅ γὰρ ἡ βασιλὶς τότε οὐκ ἐπησχύνετο πρᾶξαι, νῦν θεραπευτικῶν εὐτελες οὐκ ἂν ἔλοιτο ὑπομείναι. ὠρχήσατο τοῖνον ἐκείνη καὶ μετὰ τὴν ὀρχησθῆναι ἑτέραν ἁμαρτίαν χαλεπωτέραν ἐπράξεν· ἔπεισε γὰρ τὸν ἀνόητον ἐκείνον ὁμολογήσαι αὐτῇ μετ' ὄρκου δοῦναι ὃ ἂν αἰτήσῃ. ὄρκος, ὅπως καὶ ἀνόητος ὁ ὄρκος ποιεῖ; ὕπερ ἂν αἰτήσῃ, ἀπλῶς ὡμοσε δοῦναι. τί οὖν, εἰ τὴν κεφαλὴν ἤτησε τὴν σῆν; 25 τί δέ, εἰ τὴν βασιλείαν ἄπασαν; πλὴν ἄλλ' οὐδὲν τούτων ἐκείνος σὺνοιδεν. ἐφειστέκει γὰρ ὁ διάβολος τὴν παγίδα ποιῶν ἰσχυράν, καὶ

3 τῆς ὀρχήσεως B 4 κατ' αὐτὴν B 5 καὶ pr. om B || καί σοι B || ὀρχήμασι A 6 καὶ τοιούτοις ἄσμασιν in marg. cod. A 7 εἰ καὶ δοκεῖ in ras. cod. A εἰ om B || εἶναι δοκεῖ B 7/8 εἶναι usque ad ἀδιάφορα om B 12 εἰσαγαγὴν B 14 σωφρονίζουσι B 14/15 ἀπαγάγῃσι A ἀπαλλαγῶσιν B 15 κατ' αὐτὴν B ὀρχήσατο A 17 μετέβαλεν A εἰσῆγαγεν B μετέβαλεν A εἰσῆγαγεν B 18 ἀσχημονοῦσαν B 19 αἰδοῖ καὶ A εὐχέσθην B || σωφροσύνην καὶ σεμνότητα B 20 βασιλὶς B βασιλισσα A || πράξει οὐκ ἐπαισχύνετω B 22 ἐπράξεν A εἰδὲν B 23/24 αἰτήσῃσι B 24 ὄρκος om B || ὅπως δὲ καὶ ἂν. ὄρκους ποιεῖ B || ἀναίτησαι B 25 ὡμοσε A ὁμῶσαι B || ὡμοσεν A || εἰ εἰς τὴν B 27 σὺνηθεν B σὺνειδεν A || ἐφίστηκει A ἐφίστηκει B || ὁ διάβολος A ἀπλῶς B || καὶ om B

ἐξ οὗ τὸν ὄρκον ἀπήρτισε καὶ ἔδηκε τὴν παγίδα καὶ τὸ δίκτυον ἐξέτεινε πανταχοῦ, τότε ἐπάγει τὴν αἰτησῆν ἐκείνην, ἵνα ἄφευκτος γένηται ἡ λαβή. "δός μοι", φησὶν, "ἐπὶ πίναι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ". ἀναίσχυντος ἡ αἰτησῆς, ἀνόητος ἡ δόσις 5 καὶ βλαβερὰ. ἀμφοτέρων τούτων ὁ ὄρκος αἴτιος. τί οὖν ἔδει ποιῆσαι; μνημονεύετε μου ὅ τι ἔλεγον, ὅτι καὶ φυλάττοντες τὴν ἐντολὴν καὶ παραβαίνοντες ὁμοίως κολαζόμεθα. δοῦναι τὴν κεφαλὴν ἔδει τοῦ προφήτου; ἀλλ' ἀφόρητος ἡ κόλασις. ἀλλὰ μὴ δοῦναι; ἀλλ' ἐκδέχεται ἐπιτοκίαις ἐγκλημα. εἶδες, πῶς ἐκατέρωθεν ὁ κρημνός; 10 "δός μοι", φησὶν, "ὥδε ἐπὶ πίναι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ". ὡ τῆς ἐναγοῦς αἰτήσεως· ἀλλ' ὅμως ἔπεισε καὶ ἐνόμιζεν ἐπιστομίζειν τὴν γλῶτταν ἐκείνην τὴν ἱεράν, ἣ δὲ μέχρι νῦν βοᾷ· καὶ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀκούετε Ἰωάννου διὰ τῶν Ἐθαγγελίων βοῶντος καὶ λέγοντος· "οὐκ ἔξεστὶ σοὶ ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου". ἐξέτεμε τὴν κεφαλὴν, ἀλλ' οὐκ ἐξέτεμε τὴν φωνήν· ἐπεστόμισε τὴν γλῶτταν, ἀλλ' οὐκ ἐπεστόμισε τὸν ἔλεγχον.

10. Ἴδετε, τί ποιεῖ ὁ ὄρκος· προφητῶν ἀποτέμνει κεφαλὰς. εἶδες τὸ δέλεαρ, φοβήθητε τὸν ὄλεθρον· εἶδες τὸ δίκτυον, μὴ ἐμπέσης. ἀλλ' ἀνάγκη λοιπὸν φείσασθαι, ὥστε μὴ βαυυτέραν γενέσθαι τὴν τομῆν· ἀνάγκη λοιπὸν ἀνασχεῖν τὴν χεῖρα καὶ τὸ σιδήριον ἡμαγμένον καὶ τὸν λόγον ἀπὸ τῶν τραυμάτων τῆς ἐπιτοκίας εἰς σιγὴν ἀποθέσθαι. τοῦτο δὴ μὲνησθε καὶ οὐδέποτε ἁμαρτήσεσθε, ὅτι καὶ φυλάττοντες τὸν ὄρκον καὶ μὴ φυλάττοντες 25 ὁμοίως κολάζεσθε. ποῦ νῦν εἰσιν οἱ λέγοντες, "Ἐὰν ἐπὶ δεικαίῳ ἡμάσω"; ποῦ γὰρ δίκαιον τοῦτο, ὅταν νόμου παράβασις ᾖ; ποῦ δίκαιον, ὅταν ὁ θεὸς κωλύῃ, σὺ δὲ ποιεῖς; ἀλλὰ γὰρ ἀνάσχεσθε λοιπὸν ἐπιδεδουμένων ἡμῶν τὰ τραύματα· ἔχει γὰρ τι καὶ ὁ ἐπιδεδουμένος ὀδονηρόν. χαλεπὴ μὲν γὰρ καὶ τῆς ἐπιτοκίας καὶ

1 δίκτυον B 2 ἐκείνη corr. cod. B 3 λαβὴ A βλάβη B || Matth. xiv, 8 8 προφήτου A προδρόμου B || ἀλλ' om B 9 ἀλλ' ἐκδέχεται A ἐδεδεῖται τὸ τῆς B 12 ἐπιστομίζουσι B 13 μᾶλλον δὲ κατὰ πάσαν B 14 διατοῦ εὐαγγελίου B 15 cf. Matth. xiv, 4. Marc. vi, 18 17 ἀπεστόμωσεν B 18 ἴδε B || ἀπέτεμεν B 20 βαυυτέραν B 22 τραυμάτων om B 23 δι' B δὲ A || μὲνησθε A τέμνησθε B 25 κολάζονται B || ἂν B 26 ἡμάσω AB 26/27 νόμου usque ad ὅταν om B 27 κωλύει A κολύσει B || δὲ om B 27/28 ἀνάσχεσθαι B

τῆς εὐορκίας ἢ κόλασις καὶ πρὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας, χαλεπωτέρα δὲ καὶ μετὰ τὴν διδασκαλίαν τὴν ἡμετέραν. "εἰ γὰρ μὴ ἦλθον", φησί, "καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἀμαρτίας". τοῦτο καὶ ἐφ' ὧν ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι οὐδὲ μία λοιπὸν ὑμῖν ἀπολογία 5 παραβαίνουσι. νῦν μὲν οὖν τὸ βᾶπτισμα, κἂν ἐπιορκίαν εὖρη, κἂν εὐορκίαν, κἂν πορνείαν, κἂν μοιχείαν, κἂν πᾶσαν τὴν κακίαν, ἀπορρῦπτει καὶ καθαίρει μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας· γένοιτο δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ὑμᾶς τὴν καθαρότητα διατηρῆσαι ταύτην, πάσης ἀπηλλαγμένους κηλίδος, καὶ ἡμᾶς δυναθῆναι παρρησίας τινὸς μετασχεῖν εὐχαῖς ταῖς ὑμετέραις· ἔξεστι γὰρ ὑμῖν καὶ 10 ὑπὲρ διδασκάλων εὐχεσθαι λοιπόν. καὶ γὰρ μετὰ μικρὸν ἡμῖν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν μέλλετε φαίνεσθαι τῶν ἀστέρων αὐτῶν φαιδρότερον λάμποντες. γένοιτο οὖν εὐχαῖς ταῖς ὑμετέραις παρρησίας ἡμᾶς μετασχεῖν ἅπαντας ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ 15 μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἢ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

2.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτιζεσθαι κατήχησις ἐσχάτη.

Λόγος γ'.

1. Ἐσχάτη τῆς κατήχησεως ἢ σήμερον ἡμέρα· διὸ καὶ ὁ πάντων ἔσχατος εἰς τὴν ἐσχάτην ἀφίγμαι· ἀφίγμαι δὲ ἔσχατος ἀπαγγέλλων ὑμῖν, ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας ὁ νομφίος ἔρχεται. ἀλλὰ διανύσθητε καὶ τὰς λαμπάδας ἀνάψατε καὶ φαιδρῶ τῷ φωτι τὸν βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ὑποδέξασθε. ἀνάστητε καὶ ἠρηγούρησατε· οὐ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ, ἀλλὰ μέσον τῶν νυκτῶν ὁ νομφίος 20

1 καὶ τῆς εὐορκίας om B 2 δὲ om B 3 Iohan. xv, 22 || φησί om B 5 ἡμῶν λοιπὸν B 7 κἂν μοιχείαν usque ad κακίαν om B 8 ἀπορρῦπτει A ἀποκρύπτει B 9 ταῖς B 10 ἀπλ. πάσης B 12 εὐχεσθαι. λοιπὸν γὰρ καὶ μεταμικρὸν ἀπὸ B 15 μετασχεῖν ὑμᾶς πάντας B || καὶ om B 16 ἢ om B

19 A=cod. Mosquensis 129 f. 371b-380a. CXXX

πρὸς ὑμᾶς ἔρχεται· καὶ γὰρ τῆς νομφαγωγίας τοῦτο τὸ ἔθος, ἐν ἑσπέρᾳ βαθεῖα τὰς νόμφας παραδίδοσθαι τοῖς νομφίοις. ἀλλὰ μὴ παραδράμητε ἀπλῶς τὸ ῥῆμα ἀκούσαντες, ὅτι νομφίος ἔρχεται· μέγα γὰρ ὄντως καὶ πολλῆς γέμον φιλανθρωπίας. οὐχὶ τὴν 5 φύσιν τῶν ἀνθρώπων πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς παρεγένετο· καὶ γὰρ οὕτως γάμων ὁ νόμος, τὸν νομφίον ἔρχεσθαι πρὸς τὴν νόμφην, κἂν ὁ μὲν εὐπορώτατος ἦ, ἢ δὲ εὐτελής καὶ ἀπερριμμένη. ἀλλ' ἐπ' ἀνθρώπων μὲν οὐδὲν θαυμαστόν τοῦτο γίνεσθαι· κἂν γὰρ τῆς ἀξίας πολὺ τὸ διάφορον ἦ, ἀλλὰ τῆς φύσεως οὐδὲν ἐστὶ τὸ μέσον· κἂν γὰρ εὐπορος ὁ νομφίος, πτωχὴ δὲ ἡ νόμφη καὶ εὐτελής, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀμφοτέρου φύσεως. ἐπὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὸ θαυμά ἐστίν, ὅτι θεὸς ὢν καὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀκηράτου οὐσίας ἐκεῖνης (ἴστε δὲ ὅσον τὸ μέσον θεοῦ πρὸς ἀνθρώπου) κατηξίωσε πρὸς τὴν 15 ἡμετέραν φύσιν ἐλθεῖν· καὶ τὸν πατρῶον οἶκον ἀφείξαι οὐ τῆ μεταβάσει, ἀλλὰ τῆ κατὰ τὴν σάρκα οἰκονομίᾳ πρὸς τὴν νόμφην ἔδραμε. τοῦτο γοῦν καὶ αὐτὸς ὁ μακάριος Παῦλος εἰδὼς καὶ θαυμάσας τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν ὑπερβολὴν ἀνέκρηγε μέγα καὶ εἶπεν· "ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα 20 αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν".

2. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ πρὸς τὴν νόμφην ἦλθεν, ὅπου γε καὶ τὴν ψυχὴν θεῖται ὑπὲρ αὐτῆς οὐ παρητήσατο; καίτοι γε οὐδεὶς νομφίος ὑπὲρ νόμφης ψυχὴν ἔθηκεν· οὐδεὶς γὰρ, οὐδεὶς ἐραστής, κἂν σφόδρα ἦ μανικός, οὕτω τῆς ἐρωμένης περικαίεται τῆς ἑαυτοῦ, ὡς ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας τῶν ἡμετέρων ἐφίεται ψυχῶν. "κἂν ἐμπυσθῆναι δέη", φησί, "κἂν βραπισθῆναι, κἂν εἰς αὐτὸν ἀναβῆναι τὸν σταυρόν, οὐδὲ σταυρωθῆναι παραιτήσομαι, ὥστε τὴν 30 νόμφην λαβεῖν". ταῦτα δὲ ἔπασχε καὶ ὑπέμεινεν οὐχὶ τὸ κάλλος αὐτῆς θαυμάσας· οὐδὲν γὰρ ταύτης αἰσχρότερον οὐδὲ ἀτερπέστερον ἦν πρὸ τούτου. ἄκουσον γοῦν, πῶς ὁ Παῦλος τὴν ἀμορφίαν αὐτῆς καὶ τὴν αἰσχρότητα διαγράφει· "ἤμεν γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς

19/22 Ephes. vi, 31-32 28/30 κἂν — λαβεῖν] agraphon? 32/33 Tit. iii, 3

ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους". ἀλλήλους ἐμισοῦμεν (τοσαύτη τῆς κακίας ἦν ἡ ὑπερβολή), ὁ δὲ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀλλήλους μισοῦντας οὐκ ἐμίσησεν, ἀλλὰ τοὺς ἐν αἰσχρότητι τοσαύτη, τοὺς ἐν ἀμορφίᾳ ὄντας ψυχῆς, τούτους διέσωσε. καὶ ἐλθὼν καὶ εὐρὼν τὴν μέλλουσαν αὐτῷ νομφαγωγείσθαι γυμνήν καὶ ἀσχημονοῦσαν ἰμάτιον αὐτὴν περιέβαλε καθαρὸν καὶ οὐ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δάξαν οὐδεὶς οὐ λόγος οὐ νοῦς παραστήσαι δυνήσεται. πῶς εἶπω; ὡς ἰμάτιον ἑαυτὸν ἡμῖν περιέβαλεν. "ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδώσαθε". τοῦτο τὸ ἰμάτιον ἄνωθεν ἰδὼν προφητικοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ Δαυὶδ ἐβόα καὶ ἔλεγε: "παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου". βασίλισσα ἀθρόον γέγονεν ἡ πτωχὴ καὶ ἀπερριμμένη καὶ πλησίον ἔστηκε τοῦ βασιλέως, καὶ καθάπερ νομφίον καὶ νόμφην ἐν ἱερᾷ παστᾷ ἐστῶτας οὕτω δείκνυσι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Χριστὸν ὁ προφήτης: "ἐν ἰματισμῷ διαχρύσω περιβεβλημένη, πεποικιλμένη". ἰδοὺ καὶ τὸ ἰμάτιον εἶπέ σοι: εἶτα, ἵνα μὴ χρυσὸν ἀκούσας πρὸς τὰ αἰσθητὰ καταπέσης, ἀνάγει σου τὴν διάνοιαν καὶ παραπέμπει πρὸς τὴν τῶν νοητῶν θεωρίαν ἐπάγων καὶ λέγων: "πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν". βούλει καὶ τὰ ὑποδήματα αὐτῆς ἰδεῖν; οὐδὲ ταῦτα ἀπὸ αἰσθητῆς ὕλης ἐστὶν ἐρραμμένα, οὐδὲ ἀπὸ κοινῶν συγκείμενα δερμάτων, ἀλλ' ἀπὸ εὐαγγελίου καὶ εἰρήνης: "ὑποδήσασθε" γὰρ φησι "τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν εὐαγγελίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης". θέλεις σοι δεῖξω καὶ τὴν ὄψιν τῆς νόμφης αὐτὴν ἀπαστράπτουσαν καὶ κάλλος ἀμήχανον ἔχουσαν, πολὺ μὲν περὶ αὐτὴν πλῆθος ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων; πλὴν ἀλλ' ἐπιλαβόμεθα τῆς χειρὸς τοῦ νομφαγωγοῦ Παύλου, ὃς τὸ πλῆθος διατεμῶν εἰσαγαγεῖν ἡμᾶς πρὸς αὐτὴν δυνήσεται. τί οὖν οὗτος φησὶν; "οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς ἐκυτῶν γυναικας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρῶς τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι". εἶδες αὐτῆς τὸ σῶμα καθαρὸν καὶ φαῖδρόν; εἶδες ὠραίαν ὑπὲρ τὰς ἡλικίας ἀστράπτουσαν ἀκτίνας;

9/10 Gal. III, 27 11 et 15 Psalm. XLIV, 10 19 Psalm. XLIV, 14 22
cf. Ephes. VI, 15 26 ἐπιλαβόμεθα Α 27 ὅς*: καὶ Α 28 Ephes. V, 25-26
31 ἴδες Α 32 ἴδες Α

εἶτα ἐπάγει, "ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος, μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων". εἶδες αὐτὸ τῆς νεότητος τὸ ἄνθος, αὐτὴν τῆς ἡλικίας τὴν ἀκμὴν; βούλει καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς μαθεῖν; πιστὴ καλεῖται καὶ ἁγία. "Παῦλος" γὰρ φησὶν "ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ".

3. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τῆς νόμφης ἀκούσας ἀνέμνησα ἑμαυτὸν ὀφλήματος παλαιοῦ· καὶ γὰρ ἤμην ὑποσχόμενος ὑμῖν, τίνας ἔνεκεν πιστοὶ λεγόμεθα. τίνας οὖν ἔνεκεν λεγόμεθα; πράγματα ἐπιστευόμεθα. τίνας οἱ πιστοί, ἅπερ οἱ τοῦ σώματος ἡμῶν ὀφθαλμοὶ ἰδεῖν οὐ δύνανται· οὕτως ἔστι μεγάλα καὶ φρικτώδη καὶ τὴν φῶσιν ὑπερβαίνει τὴν ἡμετέραν. οὔτε γὰρ λογισμὸς εὔρειν οὔτε λόγος ἀνθρώπινος ἐρμηνεύσαι αὐτὰ δυνήσεται, μόνη δὲ ἡ τῆς πίστεως οἶδεν αὐτὰ διδασκαλία καλῶς. διὰ τοῦτο διπλοῦς ἡμῖν ἐποίησεν ὀφθαλμοῦς ὁ θεός, τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς, τοὺς δὲ τῆς πίστεως. ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν, οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ τῆς σαρκὸς τὸ ὕδωρ ὀρώσιν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς πίστεως τὸ πνεῦμα βλέπουσι· κακεῖνοι μὲν τὸ σῶμα θεωροῦσι βαπτίζομενον, οὗτοι δὲ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον θάπτομενον· ἐκεῖνοι τὴν σάρκα λουομένην, οὗτοι τὴν ψυχὴν καθαιρομένην· ἐκεῖνοι τὸ σῶμα ἀναβαῖνον ἀπὸ τῶν ὑδάτων, οὗτοι τὸν καινὸν ἄνθρωπον καὶ ἀποστειλβοντα βλέπουσιν ἀναβαίνοντα ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ταύτης καθάρσεως. κακεῖνοι μὲν τὸν ἱερέα βλέπουσιν ἄνωθεν ἐπιτιθέντα τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν καὶ τῆς κεφαλῆς ἀπτόμενον, οὗτοι δὲ τὸν ἀρχιερέα τὸν μέγαν ἐκ τῶν οὐρανῶν θεωροῦσι τὴν δεξιὴν τὴν ἀόρατον ἐκτείνοντα καὶ τῆς κεφαλῆς ἀπτόμενον· οὐ γὰρ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ τότε βαπτίζων, ἀλλ' αὐτός ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ παῖς. καὶ ἅπερ ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς ἐγένετο σαρκός, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γίνεται· καθάπερ γὰρ ἐκείνην τῷ μὲν δοκεῖν Ἰωάννης ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κατεῖχεν, ὁ δὲ θεὸς λόγος εἰς τὰ Ἰορδάνεια ῥεῖθρα κατήγε καὶ ἐβάπτισε καὶ ἄνωθεν ἡ πατρικὴ φωνὴ λέγουσα, "οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός", οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως.

1/2 Ephes. V, 27 2 ἴδες Α 4 Ephes. I, 1 19 παλαιὸν ἄνθρωπον] cf. Ephes. IV, 22 21 καινὸν ἄνθρωπον] cf. Ephes. IV, 24 30 Ἰορδάνια Α 31 Matth. III, 17 32 ἐπιφοιτήσεως Α

τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς σῆς γίνεται σαρκός· εἰς γὰρ ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος τὸ βάπτισμα γίνεται. διὰ τοῦτο καὶ Ἰωάννης ἔλεγε παιδεύων ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἄνθρωπος ἡμᾶς βαπτίζει, ἀλλ' ὁ θεός· "ὀπίσω μου ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμί 5 ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ. αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ". διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς βαπτίζων οὐ λέγει "Βαπτίζω τὸν δεῖνα", ἀλλὰ "Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος", δεικνύς ὅτι οὐκ αὐτὸς ἐστὶν ὁ βαπτίζων, ἀλλ' ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὧν καὶ τὸ ὄνομα ἐπικέκληται. διὰ 10 τοῦτο καὶ ἡ σήμερον ἡμῶν ἀπαγγελία πίστις λέγεται, καὶ οὐδὲν ἕτερον ὑμῖν ἐπιτρέπομεν εἰπεῖν πρότερον, ἕως ἂν εἴπητε ὅτι "Πιστεύω". τὸ ῥῆμα τοῦτο θεμέλιος ἀσιστος, οἰκοδομὴν ἔχων ἀνωθεν ἀσάλευτον. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος φησί· "πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ, ὅτι ἐστὶ". διὰ τοῦτο καὶ σὺ προσερχόμενος τῷ θεῷ 15 πρῶτον πιστεύεις καὶ τότε τοῦτο φθέγγει τὸ ῥῆμα· ἔὰν γὰρ μὴ τοῦτο ᾗ, οὐδὲν τῶν ἄλλων οὔτε εἰπεῖν οὔτε νοῆσαι δύνασαι. καὶ ἵνα τὴν ἄρρητον ἐκείνην καὶ ἀμάρτυρον παραλείπω γέννησιν, ταύτην τὴν κάτω γενομένην, ἧς πολλοὶ μάρτυρες ἐγένοντο, παραγαγὼν εἰς μέσον δι' αὐτῆς σε τῶν πραγμάτων τῆς 20 ἀποδείξεως πιστώσομαι, ὅτι πίστεως ἄνευ οὐ δυνατόν οὐδὲ ταύτην καταδέξασθαι ποτε. ὁ ἀχώρητος, ὁ πάντα συνέχων καὶ διακρατῶν, εἰς μήτραν ἦλθε παρθενικήν· πῶς, εἰπέ μοι, καὶ τίνι τρόπῳ; ἀποδείξει μὲν οὐκ ἐστὶν· ἂν δὲ ἐπὶ τὴν πίστιν ἔλθῃς, ἐκείνη σε πληροφορήσει· τὰ γὰρ ὑπερβαίνοντα τῶν ἡμετέρων 25 λογισμῶν τὴν ἀσθένειαν τῆ τῆς πίστεως ἐπιτρέπειν διδασκαλίᾳ χρῆ. τοῦτον τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως οὔτε Ματθαῖος οἶδεν αὐτὸς ὁ γράψας. ὅτι μὲν γὰρ "εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου" εἶπεν, τὸν δὲ τρόπον οὐκ ἐδίδαξεν. οὔτε Γαβριὴλ ἐπίσταται, καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνος, τοῦτό φησι μόνον· "πνεῦμα ἅγιον 30 ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί". τὸ δὲ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ οὐδὲ αὐτὸς ἐπίσταται.

4 cf. Luc. III, 16. Iohan. I, 27 6/7 βαπτίζω in margine codicis A 13 ἔχον A 14 Hebr. XI, 6 22 κατὰ δέξασθαι A || ἀχώρητος*: ἀφόρητος A 27/28 Matth. I, 18 30 Luc. I, 35

4. Ἀλλὰ τὸν μὲν περὶ πίστεως λόγον τῷ διδασκάλῳ παραχωρήσομεν, καὶ ἡμῖν δὲ δυνατόν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ὅταν πολλοὶ τῶν ἀμυήτων παρῶσιν· ἃ δὲ ἀνάγκη μόνους ἀκοῦσαι ὑμᾶς νῦν καὶ οὐ δυνατόν ἐκείνων ἀναμειγμένων ὑμῖν εἰπεῖν, ταῦτα τήμερον ἀναγκαῖον εἰπεῖν. τίνα οὖν ἐστὶ ταῦτα; μετὰ τὴν αὔριον τῆ Παρασκευῆ, ὥρα ἐνάτη, ἀνάγκη τινὰ ὑμᾶς ἀπαιτηθῆναι ῥήματα καὶ συνθήκας θέσθαι πρὸς τὸν δεσπότην. οὐχ ἀπλῶς δὲ ὑμᾶς οὐδὲ τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἀνέμνησα ταύτην· ἀλλὰ ἐστὶ καὶ ἀπὸ τούτων μαθεῖν τι μυστικόν. καὶ γὰρ τῆ 5 Παρασκευῆ, ἐνάτη ὥρα, ὁ ληστής εἰς τὸν παράδεισον εἰσῆλθε καὶ τὸ σκότος κατελύθη τὸ ἀπὸ τῆς ἑκτης ὥρας ἕως τῆς ἐνάτης, καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ νοητὸν φῶς τότε ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἀνηνέχθη θυσία· τότε γὰρ φησὶν ὁ Χριστός· "πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου". τότε τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης 10 ἰδὼν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ λάμποντα ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἥλιος τὰς ἀκτῖνας ἀπέστρεψεν. ὅταν οὖν μέλλῃς εἰσαγεσθαι καὶ σὺ κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, ἀναμνησθεὶς καὶ σὺ τοῦ μεγέθους τῶν κατορθωμάτων καὶ τὰς δωρεὰς ἀρίθμει· ταύτας παρὰ σουτῶ, καὶ οὐκ ἔσθι 15 λοιπὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ διαναστήσῃ καὶ τῶν οὐρανῶν αὐτῶν ἐπιλήψῃ τῆ ψυχῆ. δεῖ τοίνυν εἰσαχθέντας ὑμᾶς τότε κοινῇ πάντας (καὶ γὰρ καὶ τοῦτο παρατήρει, ὅτι πάντα κοινῇ δίδοται πᾶσιν ὑμῖν, ἵνα μήτε ὁ πλούσιος ὑπερίδῃ τοῦ πένητος, μήτε ὁ πένης ἑλαττον 20 ἔχῃεν τι τοῦ πλουσίου νομίζῃ) ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ, οὐ Σκύθης, οὐ Βάρβαρος, οὐκ Ἰουδαῖος, οὐχ Ἕλληνας οὐχ ἡλικίας δὲ μόνον καὶ φύσεως, ἀλλὰ καὶ ἀξίας πάσης ἀνωμαλία ἀνήρηται· ἐν πᾶσιν ἀξίωμα, μία δωρεά, εἰς ἀδελφότητος ἡμῖν σύνδεσμος, ἡ αὐτὴ χάρις, δεῖ τοίνυν εἰσαχθέντας ὑμᾶς τότε κοινῇ κλίνει γόνυ πάντας, οὐκ ὀρθοῦς ἐστάναι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνοντας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχαριστήσασθαι τῷ θεῷ τῆς 30 δωρεᾶς ἕνεκεν ταύτης. ἐπὶ γόνυ δὲ οἱ ἱεροὶ κελεύουσι κεῖσθαι νόμοι, ὥστε καὶ διὰ τοῦ σχήματος ὁμολογήσασθαι τὴν δεσποτείαν. ὅτι γὰρ τὸ γόνυ κάμψαι (τῶν) τὴν δουλείαν ὁμολογούντων· ἐστίν, ἄκουσον τί φησὶν ὁ Παῦλος· ὅτι "αὐτῷ κάμψαι πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ

6 ὥραν ἐνάτην A; cf. Iin. 10 13 Luc. XXIII, 46 14 ἦλ. τ. δικαιοσύνης] cf. Mal. IV, 2 24 cf. Colos III, 11 || οὐχ*: οὐκ A 25 οὐκ A 32 τῶν inserui 33 Phil. II, 10.

ἐπιγείων καὶ καταχθονίων". κλίναντας οὖν τὰ γόνατα κελεύουσι λέγειν μυσταγωγούντες ταῦτα τὰ ῥήματα: "Ἀποτάσσομαί σοι, Σατανᾶ".

5. Δακρύσαι μοι νῦν ἐπῆλθε καὶ συνεχύθη τὴν διάνοιαν καὶ πικρὸν ἐστέναξα. τίνας ἔνεκεν ἀνεμνήσθην τῆς ἱεράς ἐσπέρας 5 ἐκείνης, καθ' ἣν τὴν μακαρίαν ταύτην κατηξιώθη ἀφεῖναι φωνήν, καθ' ἣν ἐπὶ τὴν φρικώδη καὶ ἀγίαν μυσταγωγίαν ἠγόμην; ἀνεμνήσθην τῆς τότε καθαρότητος καὶ τῶν ἀμαρτημάτων, ὅσα μετ' ἐκείνην εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν συνέλεξα. καθάπερ οὖν γυναικῶν ὅσαι περ ἂν ἀπὸ πλοῦτου καὶ εὐπορίας εἰς πτωχείαν τὴν 10 ἐσχάτην κατενεχθῶσιν, ὀρῶσαι κόρας ἐτέρας νομφεουμένας καὶ εὐπόρους διδομένας νομφίους καὶ πολλῆς ἀπολαυούσας τιμῆς καὶ μετὰ θεραπείας καὶ πομπῆς ἀπαγομένας ἀλγοῦσαι καὶ ὀδυνῶνται, οὐ τοῖς ἄλλοιτοῖς φθονοῦσαι καλοῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐτέρων εὐπραγίαις ἀκριβέστερον τὰς ἑαυτῶν καταμανθάνουσαι συμφοράς, τοιοῦτον δὴ 15 τι καὶ αὐτὸς πέπονθα νῦν. ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ ἑμαυτοῦ διηγούμενος κακὰ νῦν ἐπὶ τὸ σκυθρωπότερον τὸν λόγον ἀγάγω, φέρε πρὸς ὑμᾶς ἐπανέλθωμεν πάλιν.

6. "Ἀποτάσσομαί σοι, Σατανᾶ". τί γέγονε; τί τὸ ξένον καὶ παράδοξον; ὁ δεδοικώς, ὁ τρέμων κατεξανέστης τοῦ τυράννου; 20 καταφρονεῖς αὐτοῦ τῆς ὀμότητος; τίς σε εἰς τσσαύτην ἀπόνοιαν ἐπῆρε; πόθεν σοι τὸ θαρρεῖν ἐγένετο; "Ὅπλον ἔχω", φησὶν, "ἰσχυρόν". ποῖον ὄπλον, ποῖαν συμμαχίαν; εἰπέ μοι. "Συντάσσομαί σοι, Χριστέ", φησί: "διὰ τοῦτο θαρρῶ καὶ κατεξανίσταμα: ἰσχυρὰν γὰρ ἔχω καταφυγήν. αὕτη με τοῦ δαίμονος ἐποίησεν ἀνώ- 25 τερον, τὸν πρὸ τούτου δεδοικότα καὶ τρέμοντα. διὰ τοῦτο οὐχὶ αὐτῷ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πάσῃ αὐτοῦ ἀποτάσσομαι τῇ πομπῇ". πομπὴ δὲ διαβόλου πᾶν εἶδος ἀμαρτίας ἐστὶ, θέατρα παρανομίας, ἱποδρομίαι, συνέδρια γέλωτος καὶ αἰσχρολογίας γέμοντα· πομπὴ διαβόλου οἰωνισμοὶ καὶ μαντεῖαι, κληδόνες καὶ παρατηρήσεις και- 30 ρῶν, καὶ σύμβολα καὶ περίπτα καὶ ἐπιφθαί. θαυμαστὸν περίπτον ὁ σταυρὸς ἔχει καὶ μεγίστην ἐπιφθῆν, καὶ μακαρία ἡ ψυχὴ ἢ λέγουσα τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος· τοῦτο κάλεσον

καὶ πᾶν νόσημα φεύξεται, πᾶσα ἐπιβουλὴ παραχωρήσει σοι σατανική. τούτων οὖν μέμνησο τῶν ῥημάτων αὐταὶ αἱ συνθήκαι πρὸς τὸν νομφίον εἰσί. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν γάμων τὰ τῶν ξόνων καὶ τῆς φερνῆς ἀνάγκη συντελεῖσθαι γραμματεῖα, οὕτω καὶ νῦν πρὸ 5 τῶν γάμων γίνεται· γυμνὴν σε εὔρε καὶ πτωχὴν καὶ ἀσημονοῦσαν, καὶ οὐ παρέδραμε· τῆς προαιρέσεώς σου γὰρ δεῖται μόνης. ἀντὶ προικὸς τοῖνον ταῦτα εἰσένεγκε τὰ ῥήματα καὶ μέγαν ἠγήσεται πλοῦτον ὁ Χριστός, ἂν ταῦτα φυλάττης διὰ παντός· πλοῦτος γὰρ ἐκείνου τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἡ σωτηρία. ἄκουσον, πῶς 10 φησὶν ὁ Παῦλος· "πλουτῶν εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν".

7. Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα, μετὰ τὴν ἀποταγὴν τοῦ διαβόλου, μετὰ τὴν συνταγὴν τὴν πρὸς τὸν Χριστόν, ἅτε οἰκείου γεγεννημένου· λοιπὸν καὶ οὐδὲν κοινὸν ἔχοντας πρὸς ἐκεῖνον, εὐ- 15 θέως σφραγίζεσθαι κελεύει καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου διδάσκει σοι τὸν σταυρόν. ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς τὸ θηρίον ἐκεῖνο ταῦτα ἀκούσαν τὰ ῥήματα ἀγριωθῆναι μάλλον (ἀναίσχυντον γὰρ ἐστὶ) καὶ αὐτῇ βούλεται ἐπιτηδῆσαι τῇ ὄψει, διὰ τοῦ χρίσματος ἐντυπῶν σου τῷ προσώπῳ τὸν σταυρόν ἄπασαν αὐτοῦ καταστέλλει τὴν μανίαν· οὐ 20 γὰρ τολμήσει πρὸς τοιαύτην ἀντιβλέψαι λοιπὸν ὄψιν, ἀλλ' ὡσπερ ἀκτίνας ὀρών ἐκπηδῶσας ἐκείθεν, οὕτως ἀποτυφλωθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄπεισιν. ἐντυποῦται δὲ ὁ σταυρὸς διὰ τοῦ χρίσματος· τὸ δὲ χρίσμα τοῦτο ἔλαιον ὁμοῦ καὶ μύρον ἐστί, μύρον μὲν ὡς νόμφην, ἔλαιον δὲ ὡς ἀθλητήν. καὶ ὅτι πάλιν οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτὸς 25 σε χρεῖε ὁ θεὸς διὰ τῆς τοῦ ἱερέως χειρὸς, ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· "ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν καὶ χρίσας ἡμᾶς, θεός". ἐπειδὴ δὲ τοῦτο τὸ ἄλειμμα ἀλείψῃ πάντα τὰ μέλη, μετὰ ἀδείας τὸν δράκοντα κατέχειν δύνασαι καὶ οὐδὲν πείσῃ δεινόν.

8. Μετὰ τὴν χρίσιν τοῖνον ταύτην ἐπὶ τὴν κολυμβήθραν τῶν ἁγίων ὕδατων λείπεται ἐλθεῖν. τότε ἀποδύσας σε τὸ ἱμάτιον ὁ ἱερέως, αὐτὸς σε κατάγει ἐπὶ τὰ νάματα. τίνας οὖν ἔνεκεν γυμνόν; ἀναμμνήσκει σε τῆς προτέρας γυμνότητος, ὅτε ἦς ἐν τῷ παρα-

4 φέρνης A || γραμματεῖα A 10 Rom. x. 12 16 ἀκούοντα τὰ A 26 Cor. 2, 1. 21

δείψω και οὐκ ἡσχύνου· "ἦσαν" γάρ φησιν· " Ἀδὰμ και Εὐὰ γουμοι και οὐκ ἡσχύνοντο", ἔως ἔλαβον τὸ τῆς ἀμαρτίας ἱμάτιον, τὸ πολλῆς γέμον αἰσχύνης, μὴ τοίνυν μηδὲ ἐνταῦθα αἰσχύνου· πολὺ γὰρ τοῦ παραδείσου βελτίων ἢ κολουμβήθρα. οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα ὄφεις, ἀλλὰ Χριστός ἐστιν ἐνταῦθα μυσταγωγῶν σε πρὸς τὴν ἐξ ὕδατος 5 και πνεύματος ἀναγέννησιν. οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα δένδρα καλὰ και ὠραῖα ἰδεῖν, ἀλλ' ἔστιν ἐνταῦθα χαρίσματα πνευματικά. οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα ξύλον γνωστὸν καλοῦ και πονηροῦ, οὐδὲ νόμος και ἐντολαί, ἀλλὰ χάρις και δωρεαί. " ἀμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν". 10

9. Ἄλλ' ἐπειδὴ μετὰ τσαούτης ἡδονῆς ἠκούσατε τῶν εἰρημίωνων, μίαν ὑμᾶς αἰτήσω τῆς ἡδονῆς ἀμοιβήν, ἣν και παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑμᾶς ἤτησα. ἔταν εἰς τὴν κολουμβήθραν καταβῆτε τῶν ὕδατων ἐκείνων, μνησθητέ μου τῆς εὐτελείας. τοῦτο και πρῶην ἡμῶν ἐδεήθην, ὅτε και τοῦ Ἰωσήφ ἀνέμνησα, ὃς πρὸς τὸν ἀρχι- 15 οἰνογρόν ἔλεγε· " μνησθητέ μου, ἔταν εὖ σοι γένηται". κάγω πρὸς ὑμᾶς παρὰ τὴν ἀρχὴν εἶπον· " μνησθητέ μου, ἔταν εὖ ὑμῖν γένηται". νυνὶ δὲ οὐ λέγω " μνησθητέ μου, ἔταν εὖ ὑμῖν γένηται", ἀλλὰ μνησθητέ μου, ἐπειδὴ εὖ ὑμῖν ἐγένετο. κακέϊνος μὲν ἔλεγε· " μνησθητέ, ὅτι οὐδὲν ἐποίησα κακόν". ἐγὼ δὲ λέγω· μνη- 20 σθητέ μου, ὅτι πολλὰ και πονηρὰ ἐποίησα κακά. πολλὴ παρρησία πρὸς τὸν βασιλέα νῦν ὑμῖν ἄπασι· κοινούς ὑμᾶς πέμπομεν πρέσβεις ὑπὲρ τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων· οὐ χρυσοῦν στέφανον αὐτῷ προσφέρετε, ἀλλὰ πίστεως στέφανον· μετὰ πολλῆς ὑμᾶς δέ- 25 ξεται εὐνοίας. δεήθητε τοίνυν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπάντων μητρὸς, ὥστε ἀσάλευτον εἶναι αὐτὴν και ἄσειστον· και ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως, δι' οὗ τῶν χειρῶν και τῆς φωνῆς τῶν ἀγαθῶν τούτων τυχά- νετε. ὑπὲρ τῶν συνεδρευόντων ἡμῖν ἱερέων πολλὰ αὐτῷ διαλέχθη- 30 τε, ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπέιου γένους, ὥστε μὴ ἡμῖν χρημάτων λοιπάδας ἀλλὰ ἀμαρτημάτων ἀφεῖναι. κοινὰ γενέσθω τὰ κατορθώ- ματα· πολλὴ γὰρ παρρησία πρὸς τὸν δεσπότην ὑμῖν και ἀπὸ φιλήματος ὑμᾶς δέξεται.

1 φησιν] cf. Gen. iii, 1 6 δένδρα — ὄφρ. ἰδεῖν] cf. Gen. ii, 9 8 ξύλον — πονηροῦ] cf. Gen. ii, 10 9/10 Rom. vi, 14 16 Gen. xi, 14 20 cf Gen. xi, 15.

10. Ἄλλ' ἐπειδὴ φιλήματος ἐμνήσθην, βούλομαι και περὶ τού- του νῦν ὑμῖν εἰπεῖν. ἐπειδὴν μέλλωμεν τῆς ἱεράς ἄπτεσθαι τρα- πέζης, φιλεῖν ἀλλήλους κελευόμεθα και ἀσπάζεσθαι ἀσπασμὸν ἁγι- 5 ον. τίνος ἕνεκεν; ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν ἐσμέν διηρημένοι, τὰς ψυ- χὰς ἀλλήλαις συμπλέκομεν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν διὰ τοῦ φιλή- ματος, ὥστε γενέσθαι τὸν σύλλογον ἡμῶν τοιοῦτον, οἷος ἦν ἐκεῖ- νος ὁ ἀποστολικός, ὅτε πάντων τῶν πιστευόντων ἦν ἡ καρδία και ἡ ψυχὴ μία. οὕτως γὰρ δεῖ προσεῖναι τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις συν- δεδεμένους ἀλλήλοις. ἀκουσον, τί φησιν ὁ Χριστός· " ἐὰν προσφέ- 10 ρῆς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακέϊ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελ- φός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελ- φῷ σου και τότε πρόσφερε τὸ δῶρόν σου". οὐκ εἶπε " πρῶτε- ρον προσένεγκε", ἀλλὰ " πρῶτερον διαλλάγηθι και τότε προσέ- νεγκε". διὰ τοῦτο και ἡμεῖς, τοῦ δώρου προκειμένου, πρῶτε- 15 ρον ἀλλήλοις καταλλαττόμενοι τότε τῇ θυσίᾳ προσερχόμεθα. ἔστι δὲ και ἕτερος μυστικὸς λόγος τοῦ φιλήματος τούτου. ναοὺς ἡμᾶς ἐποίησε τοῦ Χριστοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. φιλοῦντες οὖν ἀλ- λήλων τὰ στόματα, τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ καταφιλοῦμεν. μηδεὶς τοίνυν μετὰ συνειδότος πονηροῦ, μετὰ ὑπόουλοῦ διανοίας τούτου ποι- 20 εῖτω ἅγιον γὰρ ἐστι τὸ φιλήμα· " ἀσπάσασθε" γάρ φησιν " ἀλ- λήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ". τούτων πάντων μεμνημένοι ταῦτα διὰ παντός διατηρῶμεν, τὴν συνταγὴν, τὴν ἀποταγὴν, τὴν παρρη- σίαν, ἣν νῦν ἡμῖν ὁ δεσπότης χαρίζεται, και ἀκηλίδωτον και ἀκέ- ραιον διαφυλάξωμεν, ἵνα μετὰ πολλῆς τῆς δόξης ἀπαντήσωμεν τῷ 25 βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν και καταξιωθῶμεν ἐν νεφέλαις ἀρπαγῆναι και φανῆναι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἅξιοι· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι και φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

9/12 Matth. v, 23-24 15 καταλαττόμενοι A 16/17 ναοὺς—ἁγίον] cf. Cor. i, iii, 16. vi, 19 20/21 Cor. i, xvi, 20 24 ἀπαντήσωμεν A

4.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς φωτισθέντας εἰς τὸ Πάσχα.

Λόγος δ'.

1. Εὐλογητὸς ὁ θεός· ἰδοὺ καὶ ἀπὸ γῆς ἀστέρες φαίνουσι, ἀστέρες τῶν ἐν οὐρανῷ φαιδρότεροι. ἐπὶ γῆς ἀστέρες διὰ τὸν ἐξ οὐρανῶν ἐπὶ γῆς φανέντα· οὐκ ἐπὶ γῆς δὲ ἀστέρες μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἀστέρες· τοῦτο δεύτερον θαῦμα. ἐν ἡμέρᾳ ἀστέρες τῶν ἐν νυκτὶ φαιδρότεροι· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τοῦ ἡλίου φανέντος κατακρύπτονται, οὗτοι δὲ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης φανέντος μᾶλλον ἐκλάμπουσιν. εἶδες ἀστέρας ποτὲ μετὰ ἡλίου φαίνοντας; ἐκεῖνοι μὲν, τῆς συντελείας καταλαβούσης, μειζόνως διαφαίνουσιν· περὶ μὲν γὰρ ἐκείνων φησὶν, ὅτι "τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦνται ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ ἄμπέλου"· περὶ δὲ τούτων φησὶν, ὅτι "οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ". τί ἐστὶν "ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ ἄμπέλου, οὕτως οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦνται"; καθάπερ ἡ ἄμπελος, ἕως μὲν ἂν τρέφῃ τοὺς βότρυας, χρεῖαν ἔχει τῆς σκέπης τῆς ἀπὸ τῶν φύλλων, ἐπειδὴν δὲ ἀπόθῃται τὸν καρπὸν καὶ τὴν κόμην τῶν φύλλων ἀποτίθεται, οὕτω δὴ καὶ ὁ κόσμος, ἕως μὲν ἂν ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, κατέχει καὶ τὰ ἄστρα ὁ οὐρανός, καθάπερ ἡ ἄμπελος τὰ φύλλα. 20 νυκτὸς γὰρ τότε οὐκ οὐσης, οὐδὲ ἄστρον χρεῖαι λοιπόν· πυρῶδης τῶν ἄστρον ἐκείνων ἡ φύσις. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν πῦρ αἰσθητόν, ἐνταῦθα δὲ πῦρ νοητόν· "αὐτὸς γὰρ ὑμᾶς" φησὶ "βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί". βούλει καὶ τὰ ὀνόματα ἐκατέρων μαθεῖν; ἐν ἐκείνοις τοῖς ἄστροις τὰ ὀνόματα ταῦτα, Ὁρίων καὶ Ἄρκτουρος καὶ Ἐσπερος καὶ Φωσφόρος· ἐνταῦθα δὲ ἔσπερος μὲν οὐδεὶς, φωσφόροι δὲ πάντες.

2. "Εὐλογητὸς ὁ θεός" πάλιν εἶπωμεν. "εὐλογητὸς ὁ θεός, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος, ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων" αὐτά. οἱ πρὸ τῆς χθὲς αἰχμάλωτοι νῦν ἐλεύθεροι καὶ πολίται τῆς Ἐκκλησίας.

2 A = Cod. Mosquensis ¹²⁹/_{αxxx} f. 380a—387a. 5 ἀστέρες; corr. est e φωστῆρες in A 9 ἡλίου τῆς δικαιοσύνης cf. Mal. iv, 2 12 post μειζόνως corr. cod. A οὐ add. 12 Es. xxxiv, 4 14 cf. Matth. xiii, 43 23 Matth. iii, 11. Luc. iii, 16 28/29 Psalm. lxxi, 18. Am. v, 8

σίας· οἱ πρῶην ἐν αἰσχύνῃ ἁμαρτίας νῦν ἐν παρρησίᾳ δικαιοσύνης· οὐ γὰρ ἐλεύθεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἅγιοι· οὐκ ἅγιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκαιοι· οὐ δίκαιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ υἱοί· οὐχ υἱοὶ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ· οὐκ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμοι· οὐ συγκληρονόμοι μόνον, ἀλλὰ καὶ μέλη· οὐ μέλη μόνον, ἀλλὰ καὶ ναός· οὐ ναὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄργανα τοῦ πνεύματος. "εὐλογητὸς ὁ θεός, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος". εἶδες, πόσαι τοῦ βαπτίσματος αἱ δωρεαί; καίτοι γε πολλοὶ δοκεῖ μόνον ἁμαρτημάτων ἄφεισιν ἔχειν ἢ δωρεά, ἡμεῖς δὲ δέκα 10 ἀπηριθμήσαμεν τιμάς. διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδία βαπτίζομεν, καίτοι ἁμαρτήματα οὐκ ἔχοντα, ἵνα προστεθῇ ἁγιασμός, δικαιοσύνη, υἰοθεσία, κληρονομία, ἀδελφότης τοῦ Χριστοῦ, τὸ μέλη εἶναι, τὸ κατοικητήριον γενέσθαι τοῦ πνεύματος.

3. Ἄλλ', ὦ ποθεινότατοι ἀδελφοί, εἰ γε ἔξεστί μοι ἀδελφοῦς ὑμᾶς καλεῖν τῶν μὲν γὰρ ὠδίνων ὑμῖν ἐκοινώνησα τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τῇ μετὰ ταῦτα βραθυμίᾳ τὴν συγγένειαν ἀπόλεσα τὴν ἀκριβῆ καὶ γνησίαν. πλὴν δότε μοι καλέσαι ὑμᾶς ἀδελφοὺς διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς. ὅσῳ πλείονος ἀπηλαύσαμεν τῆς τιμῆς, τοσούτῳ μείζονα ἐπιδειξώμεθα τὴν σπουδὴν· ὁ μὲν γὰρ πρὸ τούτου χρόνος παλαίστρα καὶ γυμνάσιον ἦν καὶ συγγνώμην εἶχε τὰ πτώματα, ἀπὸ δὲ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ στάδιον ἀνέφγεν, ὁ ἀγὼν ἐφέστηκε, τὸ θέατρον ἄνω κάθεται. οὐκ ἀνθρώπων μόνον φύσις, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλων δῆμος θεωρεῖ τὰ παλαίσματα· "θέατρον" γὰρ φησὶν "ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλοις". ἀγγελοὶ θεωροῦσιν· ὁ τῶν ἀγγέλων δεσπότης ἀγωνοθετεῖ, καὶ τοῦτο οὐ τιμὴ μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἀσφάλεια, ὅταν ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεῖς ὑπὲρ ἡμῶν οὗτος κρίνῃ τὰ παλαίσματα.

4. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ὁ βραβεύων μέσος ἔστηκε τῶν ἀγωνιζομένων, οὕτε τούτῳ οὕτε ἐκείνῳ προσκείμενος, ἀλλὰ ἀναμείνων τὸ τέλος. διὰ τοῦτο καὶ μέσος ἔστηκε, ἐπεὶ καὶ

2 ἐλεύθεροι cf. Math. viii, 36 || ἅγιοι cf. Rom. i, 7 3 δίκαιοι cf. Rom. ii, 13 || υἱοὶ cf. Rom. viii, 14 4 ἀδελφοὶ cf. Math. xii, 50 5 συγκληρονόμοι cf. Rom. viii, 17 6 μέλη cf. Cor. i, vi, 15 || ναός cf. Cor. i, iii, 16 16 κατοικητήριον cf. Ephes. ii, 22 24/25 cf. Cor. i, iv, 9

τῆ γνώμη μέσος ἐστίν. ἐπὶ δὲ ἡμῶν καὶ τοῦ διαβόλου οὐ μέσος ἔστηκεν ὁ Χριστός, ἀλλ' ἡμῶν ὅλος ἐστί. καὶ ὅτι οὐκ ἔστι μέσος ἀλλὰ μεθ' ἡμῶν ὅλος, ἡμᾶς μὲν εἰς τὸν ἀγῶνα εἰσιόντας ἤλειψεν, ἐκεῖνον δὲ ἔδησεν ἡμᾶς ἤλειψεν " ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως", ἐκεῖνον ἔδησε θεσμοῖς ἀλύτοις, ἵνα συμποδίζηται πρὸς τὰ παλαιάματα. καὶ 5 ἴδητε πεσόντα, " πατεῖτε " φησὶν " ἐπάνω αὐτοῦ· εἶδον γὰρ τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν πεσόντα· πατεῖτε ἐπάνω αὐτοῦ". ἡμᾶς δὲ καὶ πεσόντας διανίστασι καὶ φησι: " μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται "; καὶ καθεύδοντας ἐγείρει: " ἐγείρει " γὰρ φησὶν " ὁ καθεύδων". βούλει καὶ τὸ μείζον ἰδεῖν; ἡμῖν ὁ θεὸς μετὰ τὴν νίκην οὐρανὸν ἠτοίμασεν, ἐκεῖνῳ δὲ μετὰ τὴν νίκην γέενναν ἠπέιλησεν. ἐγὼ, ἐάν νικήσω, στεφανούμαι· ἐκεῖνος, ἐάν νικήσῃ, κολάζεται. καὶ ἵνα γνῶς, 10 ὅτι τότε μάλιστα τιμωρεῖται, ὅταν κρατήσῃ, ἐνίκησε τὸν Ἄδᾶμ καὶ ὑπεσκέλισε. τί οὖν τὸ ἔπαθλον τῆς νίκης; " ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζω- 15 ῆς σου ". εἰ δὲ τὸν αἰσθητὸν ὄρον οὕτως ἐκόλασεν, ποῖα τιμωρία κολάσει τὸν νοητὸν; εἰ τοιαύτη καταδίκη τοῦ ὄργανου, εὐδὴλον ὅτι πολλῶ μείζον μενεῖ τιμωρία τὸν τεχνίτην· καθάπερ γὰρ πατήρ φιλόστοργος τὸν ἀποκτείναντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ εὐρών οὐχὶ τὸν φονέα τιμωρεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν μάχαιραν αὐτὴν κατα- 20 κάμπτει, οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστὸς εὐρών τὸν διάβολον ἀποκτείναντα τὸν ἄνθρωπον οὐχὶ τὸν διάβολον μόνον ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν μάχαιραν κατέκαμψεν.

5. Θαρροῦντες οὖν ἀποδυσώμεθα πρὸς τὰ παλαιάματα· καὶ γὰρ ὅπλα ἡμῖν περιέβαλε χρυσοῦ παντὸς τιμώτερα, ἀδάμαντος 25 παντὸς ἰσχυρότερα, πυρὸς παντὸς θερμώτερα καὶ σφοδρότερα, ἀέροντων πάντων κούφωτερα· οὐδὲ γὰρ βαρύνει τὰ γόνατα τῶν ὅπλων τούτων ἡ φύσις, ἀλλ' ἀναπτεροῖ τὰ μέλη καὶ μετεωρίζει. καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήναι βουληθῆς μετὰ τῶν ὅπλων τούτων, τὸ κωλύον οὐδὲν κενὴ γὰρ τῶν ὅπλων ἡ φύσις, ἐπειδὴ καὶ κενὸς τῆς μά- 30 χης ὁ πόλεμος. ἄνθρωπος ὢν δαίμοσι πικτεύειν ἀναγκάζομαι: σάρκα περιεκείμενος πρὸς ἄσωμάτους δυνάμεις παλαιῶ. διὰ τοῦτό μοι τὸν θώρακα οὐκ ἀπὸ σιδήρου, ἀλλ' ἀπὸ δικαιοσύνης ἐποίησεν ὁ θεός. διὰ

4 ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως] cf. Hebr. i, 9 6 cf. Luc. x, 18-19 8 Ephes. v, 14 13 τιμωρεῖται A 13/16 Gen. iii, 14 33 θωρακα—δικαιοσύνης] cf. Ephes. vi, 14

τοῦτό μοι τὸν θωρεὸν οὐκ ἀπὸ χαλκοῦ, ἀλλ' ἀπὸ πίστεως κατεσκευά- 5 σεν. ἔχω καὶ μάχαιραν ἠκονημένην, τὸ τοῦ πνεύματος βῆμα. ἐκεῖνος ἀφίησι βέλη κατ' ἐμοῦ, ἐγὼ μάχαιραν ἔχω· ἐκεῖνος τοξότης ἐστίν, ἐγὼ ὀπλίτης εἰμί. μάθε καὶ ἀπὸ τούτου τὴν δειλίαν ἐκείνου· ὁ τοξότης ἐγγὺς ἔλθειν οὐ τολμᾷ, ἀλλὰ πόρρωθεν βάλλει. ἄρα οὖν ὅπλα μοι κατεσκευάσαε μόνον; οὐχί, ἀλλὰ καὶ τράπεζαν ἠτοί- 5 μασεν ὅπλου παντὸς δυνατωτέρων, ἵνα μηδὲ κάμων πολεμῆς, ἵνα τροφῶν περιγίγη τοῦ πονηροῦ. ἂν γὰρ ἴδῃ σε μόνον ἀπὸ τὸν δειπνον ἐπανιόντα τὸν δεσποτικόν, καθάπερ λέοντα ἰδὼν πῦρ ἀπὸ 10 τοῦ στόματος ἀφιέντα, οὕτως φεύγει παντὸς ἀνέμου σφοδρότερον. καὶ δειξῆς αὐτῷ τὴν γλῶτταν ἡμαγμένην, οὐδὲ στήναι δύνησεται· ἂν δειξῆς τὸ στόμα πεφρονιγμένον, καθάπερ θηρίον εὐτελές, οὕτως εἰς τὰ ὀπίσω δραμεῖται.

6. Βούλει τοίνυν μαθεῖν τοῦ αἵματος τούτου τὴν ἰσχύν; ἀνα- 15 δράμωμεν ἐπὶ τὸν τύπον αὐτοῦ τὸν πρῶτον, ἐπὶ τὰ παλαιὰ διηγήματα. ἐν Αἰγύπτῳ μέσῃ μὲν νυκτὶ ἔμελλεν ἐπάγειν πληγὴν ὁ θεὸς τοῖς Αἰγυπτίοις· τὰ πρωτότοκα γὰρ αὐτῶν ἔμελλεν ἀναιρεῖν, ἐπειδὴ τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ κατεῖχον λαόν. τί οὖν ἵνα γέ- 20 νηται, ὥστε μὴ συναπολέσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ εἷς κατεῖχεν αὐτοὺς τόπος; μάθε ἐν τῷ τύπῳ τὴν δύναμιν. ἵνα μάθῃς ἐν τῇ ἀληθείᾳ τὴν ἰσχύν, πληγὴ θεήλατος ἔμελλεν ἄνω- 25 θεν φέρεσθαι καὶ ὁ ὀλοθρευὼν ἐπῆει τὰς οἰκίας. τί οὖν ὁ Μωσῆς; θύσατε, φησὶν, ἄμνον, πρόβατον ἄμωμον, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπιχρίσατε ταῖς θύραις. τί λέγεις; αἷμα ἀλόγου σφῆζειν ἄν- 30 θρώπου τοὺς λογικοὺς οἶδε; ναί, φησὶν, οὐκ ἐπειδὴ αἷμά ἐστίν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ αἵματος τοῦ δεσποτικοῦ τύπος ἐστί. καθάπερ γὰρ οἱ ἀνδριάντες οἱ βασιλικοὶ ἄψυχοι καὶ ἀναίσθητοι ὄντες τοὺς καταφεύγοντας εἰς αὐτοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐμφύλους καὶ αἰσθητὰν ἔχοντας διασφῆζουσιν οἱ ἀναίσθητοι καὶ ἄψυχοι, οὐκ ἐπειδὴ χαλ- 30 κοῖ εἰσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰκὼν τοῦ βασιλέως εἰσίν, οὕτω δὴ καὶ τὸ αἷμα ἐκεῖνο τὸ ἀναίσθητον καὶ ἄψυχον τοὺς ψυχῆν ἔχοντας ἀν-

1 θωρακον A || θωρεὸν — πίστεως] cf. Ephes. vi, 16 2 μάχαιραν — βῆμα] cf. Ephes. vi, 17 8 nota ἀπὸ eum accus. 12 πεφρονισμένον A 16 ἔρ. ἐπ. πληγῆ] cf. Exod. xi, 1-10. xii, 1-20 17 πρωτότοκα A πρωτότοκα corr. cod. A 23 θύσατε etc.] cf. Exod. xii, 21-25 25 ναί—τόπος ἐστί] cf. Cor. i, xi, 24-26

θρώπους ἔσφριεν, οὐκ ἐπειδὴ αἷμα ἦν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ αἵματος
 τούτου τύπος ἦν. τότε εἶδεν ὁ ὀλοήθευον ταῖς θύραις ἐπικεκρι-
 σμένον τὸ αἷμα καὶ οὐκ ἐτόλμησεν εἰσπηδῆσαι. νῦν, ἂν ἴδῃ ὁ δι-
 ἀβολος οὐχὶ θύραις ἐπικείμενον τὸ αἷμα τοῦτο, ἀλλὰ τῷ στόματι
 τῶν πιστῶν ἐπικερισμένον τὸ αἷμα τῆς ἀληθείας, ταῖς θύραις
 5 τοῦ ναοῦ τοῦ χριστοφόρου, οὐ πολλῶν μᾶλλον ἑαυτὸν καθέξει; εἰ
 γὰρ ἄγγελος ἰδὼν τὸν τύπον ἠδέσθη, πολλῶν μᾶλλον ὁ διάβολος
 ἰδὼν τὴν ἀλήθειαν φεύξεται.

7. Βούλει μαθεῖν καὶ ἐτέρωθεν τοῦ αἵματος τὴν ἰσχὺν τού-
 του; βλέπε, πῶθεν ἔρρευσε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πηγὴν ἔσχεν. ἄνω-
 10 θεν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς δεσποτικῆς· τεθνη-
 κότες γὰρ φησι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐν τῷ σταυρῷ ὄντος ἔτι, προσ-
 ελθὼν ὁ στρατιώτης ἔνυξε τὴν πλευρὰν τῆι λόγχῃ. εἶτα ἐξῆλθε,
 φησί, ὕδωρ καὶ αἷμα, τὸ μὲν τοῦ βαπτίσματος σύμβολον, τὸ δὲ
 τῶν μυστηρίων. διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν "ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ", ἀλλ'
 15 ἐξῆλθε πρῶτον ὕδωρ καὶ τότε αἷμα, ἐπειδὴ πρῶτον τὸ βάπτισμα
 καὶ τότε τὰ μυστήρια. ἔνυξε τὴν πλευρὰν ὁ στρατιώτης ἐκείνος
 καὶ διώρυξε τὸν τοῖχον τοῦ ἁγίου ναοῦ, κάγω τὸν θησαυρὸν εὖ-
 ρον καὶ τὸν πλοῦτον ἔλαβον. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἁμνοῦ γέγονεν.
 οἱ Ἰουδαῖοι ἔσφαξαν τὸ πρόβατον καὶ ἐγὼ τὴν σωτηρίαν τὴν ἀπὸ
 20 τῆς θυσίας ἐκαρπώσαμην. ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πλευρᾶς ὕδωρ καὶ αἷμα·
 μὴ παραδράμης ἀπλῶς, ἀγαπητέ, τὸ μυστήριον· ἔχω γὰρ καὶ ἕτε-
 ρον εἰπεῖν λόγον μυστικόν. εἶπον, ὅτι τοῦ βαπτίσματος τὸ σύμβο-
 λον καὶ τῶν μυστηρίων ἐστὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα· ἐξ ἐκατέρων
 τούτων ἡ Ἐκκλησία δεδημιούργηται, "διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας
 25 καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου", διὰ βαπτίσματος καὶ μυστηρί-
 ων. τὰ δὲ σύμβολα τοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν μυστηρίων ἀπὸ τῆς
 πλευρᾶς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἄρα τὴν Ἐκκλησίαν ἐδημιούργησεν ὁ
 Χριστός, καθάπερ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ τὴν Εὐάν ἐποίη-
 σε. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος φησί: "καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ
 30 ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἑσμέν", τὴν πλευρὰν αἰνιττόμενος. ὡσπερ
 γὰρ τότε ἔλαβε τὴν πλευρὰν ὁ θεός· καὶ ἀνέπλασε γυναῖκα, οὕτως
 ἔδωκεν ἡμῖν ὕδωρ καὶ αἷμα ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πλευρᾶς καὶ ἀνέπλα-

11/14 τεθνηκότες — αἷμα] cf. Iohan. xix, 33-34 25/26 Tit. iii, 5 26 ἀ-
 νακαινώσεως A 29 ἀπὸ τῆς πλευρᾶς] cf. Gen. ii, 21 30 Ephes. v, 4

σε τὴν Ἐκκλησίαν· ὡσπερ γὰρ τότε ἐν τῇ ἐκστάσει τὴν πλευρὰν
 ἔλαβε, καθιέδοντας τοῦ Ἀδάμ, οὕτω καὶ νῦν μετὰ τὸν θάνατον τὸ
 αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ἔδωκε· καὶ ἕπερ τότε ἐκστασις ἦν, τοῦτο νῦν
 θάνατος, ἵνα μάθης, ὅτι ὁ θάνατος οὗτος ὕπνος ἐστίν.

8. Ἴδετε, πῶς ἑαυτῷ συνῆψε τὴν νόμφην ὁ Χριστός· ἴδετε,
 5 ποῖα πάντα ἡμᾶς τρέφει τροφῆ· ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς καὶ συν-
 εστήκαμεν καὶ τρεφόμεθα. καθάπερ γὰρ ἡ γυνὴ τὸ τεχθὲν οἰκείῳ
 τρέφει· αἵματι καὶ γάλακτι, οὕτω καὶ ὁ Χριστός οὐς ἐγέννησεν. αὐ-
 τὸς οἰκείῳ τρέφει διηνεκῶς αἵματι. ἐπεὶ οὖν τσαούτης ἀπηλαύ-
 10 σαμεν δωρεᾶς, πολλὴν ἐπιδαϊζόμεθα τὴν σπουδὴν καὶ ἀναμνη-
 σθῶμεν τῶν συνθηκῶν, ἧν ἐθέμεθα πρὸς αὐτόν. ὑμῖν λέγω καὶ
 τοῖς νῦν μεμνημένοις καὶ τοῖς πάλαι καὶ πρὸ πολλῶν τῶν ἐτῶν,
 κινῶς γὰρ πρὸς πάντας· ἡμῖν ὁ λόγος, ἐπειδὴ καὶ πάντες ἐθέ-
 15 μεθα πρὸς αὐτὸν συνθήκας, ἃς ἐγράψαμεν οὐ μέλανι, ἀλλὰ πνεύ-
 ματι, οὐ καλάμῳ, ἀλλὰ γλώττῃ· τούτῳ γὰρ τῷ καλάμῳ αἰ πρὸς
 τὸν θεὸν συνθῆκαι γράφονται. διὰ τοῦτο Δαυὶδ φησί· "ἡ γλώσ-
 20 σά μου κάλαμος γραμματέως ὀξύγραφου". ὠμολογήσαμεν αὐτοῦ
 τὴν δεσποτείαν, ἠρνησάμεθα τὴν τυραννίδα τὴν διαβολικὴν· τοῦτο
 χειρόγραφον ἐγένετο, τοῦτο συνθῆκαι, τοῦτο γραμματεῖον.

9. Ὅρατε, μὴ πάλιν ὑπόχρεοι γενόμεθα γραμματεῖψ τοιοῦτω.
 ἦλθεν ἅπασι ὁ Χριστός· εὗρεν ἡμῶν χειρόγραφον πατρῶον, ὑπερ
 ἔγραψεν ὁ Ἀδάμ. ἐκείνος τὴν ἀρχὴν εἰσήνεγκε τοῦ χρέους, ἡμεῖς
 τὸ δάνειον ἠδέξασαμεν ταῖς μετὰ ταῦτα ἁμαρτίαις. κατ'ἀρα ἦν ἐκεῖ
 καὶ ἁμαρτία καὶ θάνατος καὶ νόμου κατάκρισις, καὶ πάντα ταῦτα
 25 ἀνέλεν ὁ Χριστός καὶ συνεχώρησε· καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων·
 "τὸ χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν,
 αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ". οὐκ εἶ-
 30 πεν "ἀπαλείψας αὐτό", οὐκ εἶπε "χαράξας αὐτό", ἀλλὰ "προ-
 σηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ", ἵνα μὴδὲ ἔλγος αὐτοῦ μένη. διὰ τοῦ-
 το οὐκ ἀπῆλειψεν, ἀλλ' ἔσχισεν· οἱ γὰρ ἦλοι τοῦ σταυροῦ διερρη-
 ξαν αὐτὸ καὶ διέφθειραν, ἵνα ἀχρηστον γένηται τοῦ λοιποῦ. καὶ
 οὐκ ἐν γωνίᾳ καὶ λάθρᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκουμένης ἐφ'
 ὑψηλοῦ τοῦ ἰκρίου τὴν διάλυσιν ἐποίησατο. βλεπέτωσαν ἄγγελοι,

5 ἴδετε post. A εἴδετε corr. cod. A 16 Psalm. xlvii, 1 19 γραμματεῖον A
 25 Παῦλος] cf. Col. ii, 14 27 ἦρκεν A ἦρεν corrector cod. A

φησί: βλεπέτωσαν ἀρχάγγελοι, βλεπέτωσαν πᾶσαι αἱ ἄνω δυνάμεις: βλεπέτωσαν καὶ οἱ πονηροὶ δαίμονες καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος, οἱ ποιήσαντες ὑπευθύνους τῶν ὀφλημάτων ἡμᾶς ἐπὶ τῶν θανεισῶν. ῥήγνυται τὸ χειρόγραφον, ἵνα μὴ μετὰ ταῦτα ἡμῖν ἐπιτηδῶσιν. ἐπεὶ οὖν διερράγη τὸ πρότερον, σπουδάσωμεν ὅπως μὴ 5 γένηται: πάλιν ἄλλο χειρόγραφον· δεύτερος γὰρ σταυρὸς οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δευτέρα ἄφεςις "διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας". ἄφεςις μὲν γὰρ ἔστι, διὰ λουτροῦ δὲ οὐκ ἔστι δευτέρα ἄφεςις. ἀλλ' ὅμως μὴ ῥαθυμώτεροι γενώμεθα· διὰ τοῦτο ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου, ἀνθρωπε, 10 μηκέτι μοι πάλιν Αἴγυπτον καὶ τὰ Αἰγύπτου ζήτει κακὰ· μηκέτι τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς πλινθείας μέμνησο· πηλὸς γὰρ καὶ πλινθεία τὰ παρόντα τοῦ βίου πραγματά, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χρυσίον, πρὶν ἢ γενέσθαι χρυσίον, οὐδὲν ἕτερόν ἔστιν ἢ γῆ.

10. Εἶδες θαύματα καὶ σὺ νῦν μείζονα καὶ πολλῶν λαμπρότερα ἢ τότε, ὅτε οἱ Ἰουδαῖοι ἐξῆσαν ἐξ Αἰγύπτου· οὐκ εἶδες τὸν 15 Φαραῶ μετὰ τῶν ὄπλων καταποντιζόμενον, διέβησαν ἐκεῖνοι πέλαγος, διέβης σὺ θάνατον. ἀπηλλάγησαν Αἰγυπτίων ἐκεῖνοι, ἤλευθερώθης δαυμόνων σὺ δουλείας· ἀπέθεντο βαρβαρικὴν Ἰουδαῖοι θλίψιν, σὺ δὲ τὴν πολλῶν χαλεπωτέραν, τὴν τῆς ἁμαρτίας. βούλει καὶ ἐτέρωθεν μαθεῖν, πῶς μείζονων ἤξιώθης; οἱ Ἰουδαῖοι τότε 20 οὐκ ἠδυνήθησαν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον Μωσέως δοξαζόμενον, καὶ ταῦτα συνδούλου καὶ συγγενοῦς ὄντος· σὺ δὲ τὸ πρόσωπον εἶδες τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων· "πάντες ἀνακεκαλομένω προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμεθα". εἶχον ἐκεῖνοι τὸν Χριστὸν ἐπόμενον τότε, ἀλλὰ πολλῶν μᾶλλον ἡμεῖς 25 νῦν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τότε ὁ Χριστὸς ἠκολούθει διὰ τὴν χάριν Μωσέως, ἡμῖν δὲ οὐ διὰ τὴν χάριν τοῦ νέου Μωσέως μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν οἰκείαν ἡμῶν εὐπέθειαν· ἐκεῖνοι μετὰ τὴν Αἴγυπτον ἔρημος, σοὶ μετὰ τὴν Αἴγυπτον οὐρανός.

11. Ἔχομεν καὶ ἡμεῖς στρατηγὸν ἄριστον· ἔχομεν τὸν θεὸν 30 ἡμῶν ἠγούμενον, ἔχομεν Μωσέα παρόντα καὶ στρατηγούοντα. τί γὰρ τὸ τεκμήριον Μωσέως; πραύτατος, φησὶν, ἦν ἀπάντων ἀνθρώ-

1 φησί] cf. Nem. XII, 3 4 ὅμιν A 11 τοῦ πηλοῦ—μέμνησο] cf. Exod. I, 14 || πλινθείας . . . πλινθία A 14 ἴδες A εἶδες corr. cod. A 23 Cor. 2 III, 18 29 σοὶ*: σὺ A

πων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. τοῦτό τις εἰπὼν καὶ περὶ τούτου τοῦ Μωσέως οὐκ ἂν διαμάρτοι· καὶ γὰρ καὶ τούτου πνεῦμα πραότητος ἐνίσταται τοῖς χεῖλεσι, πνεῦμα πραότητος κατέχει τὴν ψυχὴν. Μωσῆς τότε ἀνέτεινε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κατήνεγκε μάννα, 5 ἄρτον ἀγγέλων· οὗτος ὁ Μωσῆς ἀνατείνει τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ καταφέρει ἄρτον οὐράνιον. ἐκεῖνος ἔκρουσε τὴν πέτραν καὶ ἐξέβαλεν ὕδατων νάματα· οὗτος ἀπτεται τῆς τραπέζης, κρούει τὴν πέτραν τὴν νοητὴν καὶ πηγὰς πνεύματος ἀναβλύζειν ποιεῖ. διὰ τοῦτο καθάπερ πηγὴ ἐν τῷ μέσῳ ἢ τραπέζα κεῖται, ἵνα παν- 10 ταχόθεν τὰ ποίμνια περιρρέῃ τῇ πηγῇ, ἵνα ἀπολαύῃ τῶν σωτηρίων ναμάτων. ἐπεὶ οὖν τοιαύτη μὲν ἐνταῦθα ἡ πηγὴ, τοιαύτη δὲ ἡ ζωὴ καὶ μυρίων ἢ τραπέζα γέμει τῶν ἀγαθῶν καὶ πανταχόθεν ἡμῖν βροεῖ τὰ δῶρα τὰ πνευματικά, μετὰ ἀληθινῆς καρδίας προσέλθωμεν, μετὰ συνειδήτος καθαρῆς, ἵνα λάβωμεν χάριν 15 καὶ ἔλεον εἰς εὐκαιρον βοήθειαν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἢ ὄξα ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ἀγαθῷ πνεύματι· νῦν καὶ αἶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

4 μάννα] cf. Exod. XVIII, 14-36 7 ὕδατων νάματα] cf. Exod. XVII, 1-7 15 ἔλεον A

X.

ΤΑΞΕΙΣ ΑΓΙΑΣΜΟΥ

ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΝΕΙΛΟΥ.

A.

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ ΤΩΝ ΑΓΙΑΣΜΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ,

ἡ τελείται τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς, πρὸ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, μετὰ τῆς θείας λειτουργίας.

Τοῦ διακόνου εἰπόντος "Ὁρθοὶ μεταλάβοντες", ὁ ἀρχιερεὺς ἐκφωνεῖ: "Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός": καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν λέγει τὴν ὁπισθάμβωνον εὐχὴν. εἶτα ψάλλει ὁ λαὸς ἰδιόμελον.

Ἦχος β'.

Ἐτέχθης*, ὡς αὐτὸς ἠθέλησας·
ἐφάνης*, ὡς αὐτὸς ἠβουλήθης·
ἐπαθεσ σαρκί, ὁ θεὸς ἡμῶν·

10

C=codex chartaceus (N. 46), s. xiv, in biblioth. Patriarchatus Alexandrini, quæ nunc servatur in civ. Cahiro Aegypti; fol. 95—107. S=codex Sinaiticus 974, s. xvi, f. 114^b—127^a. Vide A. Дмитриевскій, Описание литург. рукописей, Киевъ 1895—1901. том. II, p. 668, 684—691.

1 γενομένη C 2 ἡ*: ἐν ἡ CS || ἁγ. θεοφόρων S 3 θείας om S 4 ὁ δίακονος S || εἰπόντος C εἰπὼν S 5 ἁγ. ἡμῶν, Χριστὸς ὁ θεός S || λέγει om S 6 ὁπισθάμβωνος C τῆς εὐχῆς τῆς ὁπισθαμβωνος S || λαὸς σὺν τῷ κλήρῳ τροπάριον στιχηρόν, Ἦχος β'. ἰδιόμελον S

ἐκ νεκρῶν ἀνέστης* πατήσας τὸν θάνατον·
ἀνελήφθης ἐν δόξῃ* ὁ τὰ σύμπαντα πληρῶν
καὶ ἀπέστειλας ἡμῖν πνεῦμα θεῖον
τοῦ ἀνυμνεῖν καὶ δοξάζειν σου τὴν θεότητα.

5

Δόξα:— Καὶ νῦν.— Ἦχος πλάγιος β'.

Ἀνέβη ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῶ,
κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος,
τοῦ ἀνοψῶσαι τὴν πεσοῦσαν εἰκόνα τοῦ Ἀδάμ
καὶ ἀποστειλαί πνεῦμα παράκλητον
τοῦ ἁγιάσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

10

Ὁ δίακονος λέγει μεγάλην συναπτὴν·

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν·
Ἵπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας:
Ἵπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος:
Ἵπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου καὶ τῶν:
Ἵπὲρ τοῦ πατρὸς καὶ πατριάρχου ἡμῶν (θεῖνα) καὶ τῆς:
Ἵπὲρ τῶν εὐσεβειστάτων καὶ θεοφυλάκτων:
Ἵπὲρ τοῦ συμπολεμήσαι καὶ ὑποτάξαι:
Ἵπὲρ τῆς πόλεως ἡμῶν ταύτης, πάσης:
Ἵπὲρ εὐχρασίας ἀέρων, εὐφορίας:
Ἵπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων:
Ἵπὲρ τοῦ ρυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης:
Ἀντιλαβοῦ, σώσον, ἐλέησον:
Τῆς παναγίας ἀχράντου:

20

Ὁ ἀρχιερεὺς ἐκφωνεῖ·

"Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ πατρὶ
καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι:

Καὶ γίνεται εὐφήμησις παρὰ τοῦ δομαστικοῦ καὶ ἀποκρίνονται πάντες:

"Ἄγιε τοῦ θεοῦ, πανάριστε
ἀρχιερεῦ ἀρχιερέων ὁ θεῖνα,

30

5/10 Δόξα usque ad ψυχὰς ἡμῶν om S 6 Ἀνέβη — σάλπιγγος] Psalm. xlvi, 6 8 ἀνοψῶσε C || εἰκόνα C 11 λέγει τὴν συναπτὴν S 25 Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνῶν S 28 ἡ φήμησις S 30 τοῦ(εἰνα) C

πατριάρχ(ης) πάπας πόλεως Ἀλεξανδρείας
 γέγονας τοῦ θρόνου μεγάλης
 ἡξιώθης, διάδοχε Μάρκου τοῦ πρώτου πατριάρχου·
 εἰς πολλά σου καὶ καλὰ τὰ ἔτη.
 ἤλθομεν ποιῆσαι καλὸν καιρὸν
 καὶ καλὸν ἑνιαυτὸν εἶναι
 τοῦ θεσπεσίου καὶ ἀρχιερέως ἡμῶν·
 πρόδραμε καὶ συμπαρόντων ἡμῶν,
 ταγματῶν τιμίων, ποιμένων, ἀγελαρχῶν
 καὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν τοῦ δεῖναι,
 ἀρχιεπισκόπου τῆς ἡμετέρας πόλεως Αἰγύπτου,
 πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων καὶ λευιτῶν,
 ἡμέραν ἀγιωσύνης, εἰρήνῃ τοῦ κόσμου
 καὶ καινῆς τῆς ἐκκλησίας ταύτης.

Ἄνω, τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ προσταξεί τοῦ θεοῦ, Νεῖλε. 15

Ἔτα λέγει ὁ αὐτὸς πάλιν καὶ ἀποκρίνονται πάντες ἕως τρίτης.

Ἔτα λέγει Στίχος α'. Ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη
 ὕδατων· ἠτοιμάσας τὴν τροφήν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἑτοιμασία·
 τοὺς αἰλακας αὐτῆς μέθυσον, πληθύνον τὰ γεννήματα αὐτῆς· ἐν
 ταῖς σταγόναι αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατέλλουσα.

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ προσταξεί τοῦ θεοῦ, Νεῖλε.

Στίχος β'. Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἑνιαυτοῦ τῆς χρη-
 σιότητός σου, κύριε, καὶ τὰ πεδία σου πληθθήσονται πιότητος.

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ προσταξεί τοῦ θεοῦ, Νεῖλε.

Στίχος γ'. Πιανθήσονται τὰ ὄραϊα τῆς Αἰγύπτου καὶ ἀγαλ-

1 ὁ πατριάρχης S || πάπα CS 2 μεγάλως CS 5 ἤλθομεν C 6 καλὸν
 om S 7 ἀρχιερέως * ἀρχιερέα C S 8 πρόδραμε *: προδραμε CS 9 ἀγε-
 λάρχων C 11 Αἰγύπτου=Καίρου 13 ἡμ. ἀγιωσύνης] sc. αἰτησον || ἀγιωσύνην CS
 || εἶρ. τε S 14 καινῆς C 16 πάλιν γ'. καὶ ἀποκρίνεται τὸ αὐτὸ ὁ λαός ἕως τρί-
 του S 17/20 Ὁ ποταμὸς—ἀνατέλλουσα] Psalm. lxxiv, 10-11 18 ὅπως CS
 21 καὶ πάλιν. ἄνω S 23 β' om C 23/24 Εὐλόγησον—πιότητος] cf. Psalm.
 lxxiv, 12 24 παιδεία C 25 καὶ ἀποκρίνεται om S 27 Στίχος γ' om CS
 27 Πιανθήσονται—ὀμνήσουσιν] Psalm. lxxiv, 13-14

λίαισιν οἱ βουνοὶ περιζώσονται· ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων
 καὶ αἱ κοιλιάδες πληθύνουσι· σίτον· κεκράζονται καὶ γὰρ ὀμνήσουσιν.

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ προσταξεί τοῦ θεοῦ, Νεῖλε.

Ὁ διάκονος λέγει·

Δόξα πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
 τοὺς αἰῶνας·

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ προσταξεί τοῦ θεοῦ, Νεῖλε

Ὁ διάκονος λέγει·

Ἄνω, Νεῖλε.

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, Νεῖλε.

Ὁ διάκονος λέγει·

Ἄνω, Νεῖλε.

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, Νεῖλε.

Ὁ διάκονος λέγει·

Ἄνω, Νεῖλε.

Καὶ ἀποκρίνεται ὁ λαός·

Ἄνω, Νεῖλε.

Ἔτα γίνεται εἰσὸς καὶ ἐξέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς σὺν τῷ κλήρῳ (κρα-
 τῶν) τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ κηρίον μετὰ ῥιπιδίων καὶ θυμιατῶν καὶ τοῦ
 ἁγίου Εὐαγγελίου· καὶ ἐξέρχονται ἕως τῆς λεκάνης τῶν νερῶν καὶ ψάλλο-
 μεν ἰδιόμελον.

Ἦχος πλάγιος δ'.

Δεῦτε, λαοί,

τὴν τρισυπόστατον θεότητα προσκυνήσωμεν,

2 πληθύνουσι C 3 Καὶ ἀποκρίνεται om S 5 λέγει om S 8 Καὶ ἀπο-
 κρίνεται om S 9 Ἄνω, ἄνω Νεῖλε, S 10 λέγει om S 11 Ἄνω ἄνω S
 12 Καὶ ἀποκρίνεται om S 13/22 Ἄνω, ἄνω, ἄνω, Νεῖλε. καὶ ἀποκρίνεται τὸ
 αὐτὸ ὁμοίως ὁ λαός γ' καὶ γίνεται S 22 κρατῶν addidi 24 ἐργονται S || ψάλλο-
 μεν C 25 ἰδιόμελον C τὸ στιχῶν C 27 Δεῦτε etc.] cf. *Goar* Εὐαγγέλιον
 Venetis 1730, p. 604

υἰὸν σὺν τῷ πατρὶ* καὶ ἁγίῳ πνεύματι·
 πατὴρ γὰρ ἀχρόνως ἐγέννησεν
 υἰὸν συναΐδιον καὶ σύγχρονον
 καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐν τῷ πατρὶ
 σὺν υἱῷ δοξαζόμενον·
 μία δύναμις*, μία οὐσία, * μία θεότης,
 ἦν προσκυνούμεντες πάντες λέγομεν·
 Ἅγιος ὁ θεός*, ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας
 δι' υἱοῦ συνεργία τοῦ ἁγίου πνεύματος·
 ἅγιος ἰσχυρός, * δι' οὗ τὸν πατέρα ἐγνώκαμεν
 καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον * ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ·
 ἅγιος ἀθάνατος*, τὸ παράκλητον πνεῦμα,
 τὸ πατρὸς ἐκπορευόμενον
 καὶ ἐν υἱῷ ἀναπαυόμενον.
 τριάς ἅγια*, δόξα σοι.

Εἶτα λέγει·

Παιδιά, ταῦτα ἔφη Ἅγιε τοῦ θεοῦ, πανάριστε ἀρχιερεῦ·

Εἶτα λέγει ὁ ἀρχιεπίσκοπος συναπτήν μικρὴν

Ἐπι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ δια(φύλαξον):

Τῆς παναγίας ἀχράντου καὶ ὑπερευλογημένης):

Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ·

Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ πατρὶ:

Εἶτα λέγονται ἀντίφωνα·

Ἦχος πλάγιος δ'. Ψαλμός α'.

Μακάριος ἀνὴρ, — ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Μακάριος ἀνὴρ, ὅς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλή ἄσεβων — ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Καὶ ἐν ὁδῷ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστη καὶ ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν, — ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

1 ἐν τῷ πατρὶ σὺν ἁγίῳ ed. 13 ἐκ πατρὸς ed. 16/17 Εἶτα λέγουσι τὰ παι-
 δία ταῦτα S 17 ἔφη C; ἀν φατέ? || ἀρχιερεῦ om S 18 Ὁ διάκονος λέγει S 22
 Ὁ ἱερεὺς om S || ἐκφώνως S 24 λέγονται*: λέγει CS || ἀντίφωνον S 25 Ψαλ-
 μός α' om S 26 Στίχος α'. Μακάριος S

Ἄλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νό-
 μῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός. — ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους
 τῶν ὑδάτων, — ἀντιλαβοῦ με κύριε.

Ὁ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον
 αὐτοῦ οὐκ ἀπορροῦσεται, καὶ πάντα ἕσα ἂν ποιῆ κατενοδωθήσε-
 ται. — ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Ὅτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεί-
 ται. — ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Δόξα:

Ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Καὶ νῦν:

Ἀντιλαβοῦ με, κύριε.

Ὁ διάκονος τὴν μικρὰν συναπτήν·

Ἐπι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον:

Τῆς παναγίας ἀχράντου ὑπερευλογημένης δεσποίνης:

Ἐκφώνησις. Ὅτι σὺν τὸ κράτος καὶ σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία
 καὶ ἡ δύναμις καὶ:

Ἀντίφωνον β'. Ἦχος β'. Ψαλμός κγ'.

Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ, υἱοὶ θεοῦ. — ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεο-
 τόκου:

Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ, υἱοὶ θεοῦ· ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὺς
 κριῶν. — ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:

Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν· ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ
 δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ. — ταῖς πρεσβείαις (τῆς Θεοτόκου):

Φωνὴ κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων· ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε,
 κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. — ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:

Φωνὴ κυρίου ἐν ἰσχύϊ, φωνὴ κυρίου ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. —
 ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:

Κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει, κύριος εὐλογήσῃ τὸν
 λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ. — ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου:

Δόξα: — Καὶ νῦν: — Ταῖς πρεσβείαις:

6 ποιεὶ κατενοδωθήσεται C 11 Ἀντιλαβοῦ με, κύριε om S 14 Ὁ διάκο-
 νος—συναπτήν om S 18 Ἐκφώνως S 21 Ἐνέγκατε — θεοῦ om S 25/26
 Προσκύνησατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐτῇ ἁγία αὐτοῦ S 27 ἐβρόντησε C

Ὁ διάκονος λέγει

Ἐπι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ:

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον:

Τῆς παναγίας ἀχράντου:

Ἐκφώνησις Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόνητος θεὸς ὑπάρχεις 5
καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ:

Ἀντίφωνον γ'. Ἦχος γ'. Ψαλμὸς 55'.

Σοὶ πρέπει ὕμνος, ὁ θεός, ἐν Σιών. — ἀλληλούια, ἀλληλούια,
ἀλληλούια.

Σοὶ πρέπει ὕμνος, ὁ θεός, ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐ-
χὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. — ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια.

Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου· ἅγιος ὁ ναός
σου, θαυμαστός ἐν δικαιοσύνῃ. — ἀλληλούια γ'.

Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ θεός ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων 15
τῶν περᾶτων τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μακρᾶν. — ἀλλη-
λούια γ'.

Ἐξόδους πρωΐας καὶ ἑσπέρας τέρψεις· ἐπεσκέψω τὴν γῆν
καὶ ἐμέθυσας αὐτήν, ἐπλήθυνας τοῦ πλουτεῖσαι αὐτήν. — ἀλλη-
λούια γ'. 20

Ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων· ἠτοιμάσας τὴν τρο-
φήν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἐτοιμασία. — ἀλληλούια γ'.

Τοὺς αἰλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐ-
τῆς, ἐν ταῖς στάσι· ἐν αὐτῇ εὐφρανθήσεται ἀνατέλλουσα. — ἀλλη-
λούια γ'. 25

Ἐλόγησας τὸν στέφανον τοῦ ἐναντιοῦ τῆς χρηστότητός σου
καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πίετης· πιανθήσονται τὰ ὄ-
ρατα τῆς ἐρήμου καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περιζώσονται. — ἀλλη-
λούια γ'.

Ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων καὶ αἱ κοιλιάδες πληθυ- 30
νοῦσι σίτον· κεχράζονται, καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν, — ἀλληλούια γ'.

1 λέγει om S 5 Ἐκφώνως S 6 ἀναπέμπομεν C 8 Ψαλμὸς 55'. ἀντί-
φωνον etc. S 21/22 Οὕτως ἡ ἐτοιμασία· ὁ ποταμὸς usque ad ὑδάτων S 27 παι-
δια C 30 πληθύνουσι C

Δόξα: — Ἀλληλούια: — Καὶ νῦν: — Ἀλληλούια:

Ὁ διάκονος

Ἐπι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ:

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον:

Τῆς παναγίας ἀχράντου:

Ἐκφώνησις Ὅτι ἅγιος εἶ, ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν 5
ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν
καὶ ἀεὶ:

Ὁ λαὸς λέγει

Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσαθε. — ἀλ-
ληλούια.

Καὶ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντα ποιησάμενος τῇ ἀκαταλήπτῃ
σου σοφίᾳ ἅγιε ἁγίων ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ μόνος ἅγιος καὶ ἐν ἁγί-
οις ἀναπαυόμενος· ἅγιος ὑπάρχεις ὁ τὴν ἀνοπέρβλητον δόξαν ἑαυ-
τῷ κεκτημένος· ἅγιος ὁ θεός, ὁ τὰ πάντα λόγῳ συστησάμενος·
ἅγιος ὁ θεός, ὃν τὰ τετράμορφα ζῷα ἀκαταπαύστῳ φωνῇ δοξά-
ζουσιν· ἅγιος ὁ θεός, ὁ ὑπὸ πλήθους ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέ-
λων ἀρασίᾳ τρεμόντων προσκυνούμενος καὶ δοξολογούμενος· ἅγιος
20 ὁ θεός, ὁ τὰ πολυόμενα Χερουβὶμ τῇ ἀσιγήτῳ φωνῇ τῷ ἀκοι-
μήτῳ ὕμνῳ ἐπιβλέπων καὶ ὑποκλίνων τὸ οὖς σου· ἅγιος ὁ θεός,
ὁ τοῖς ἑξαπτερόγῳις Σεραφίμ ἐποχοούμενος καὶ ἐπικροτούντων τὰς
ἑαυτῶν πτέρυγας καὶ τὸν ἐπινίκιον ὕμνον λεγόντων " ἅγιος ἅγιος
ἅγιος κύριος Σαβαώθ " προσδεχόμενος· ἅγιος γὰρ εἶ, ὁ θεός ἡμῶν,
25 ὃν αἱ ἀρχαὶ καὶ ἔξουσία ἐν οὐρανῷ προσκυνοῦσι καὶ ἐπὶ γῆς ἄν-
θρωποι ἀνομνοῦσι καὶ σέβουσιν· αὐτός, φιλόνητος δέσποτα, πρόσ-
δεξαι καὶ ἐκ στόματος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν τρισάγιον ὕμνον,
προσφερόμενον παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ σου· κατὰ-
πεμψον ἐφ' ἡμᾶς πλοῦσι τὰ ἐλέη σου πρεσβείαις τῆς ἁγίας Θε-
30 οτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων.

1 Δόξα καὶ νῦν. Ἀλληλούια γ' S 2 Ὁ διάκ. λέγει S 6 Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνη-
σις S 7 ἀναπέμπομεν C 9 λέγει om S 10 Ὅσοι — ἐνεδύσαθε] Gal. III,
27 || ἐνεδύσασθαι C 12 Καὶ λέγει om S || εὐχὴν ταύτην S 13 ποιησάμενος C
συστησάμενος S 15 τῶν ἀνοπέρβλητων C 17 ἐν S ὁ C 20 τοῖς πολυόμε-
ται S 25 αἱ om S || προσκυνούμεν σοι S 26 εἰσέβουσιν C 28 καὶ κατὰ - S

Ὁ διάκονος λέγει· Πρόσχωμεν.
Ὁ ἱερεὺς· Εἰρήνη πᾶσιν.
Ὁ διάκονος· Σοφία:
Καὶ λέγει ὁ ἀναγνώστης προκειμένον

Ἦχος β΄.

Ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων· ἠτοίμασας τὴν τροφήν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἐτοιμασία.

Στίχοι· Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου.

Εἶτα λέγει ἀναγνώσματα γ΄.

Τὸ α΄. Γενέσεως τὸ (ἀνάγνωσμα).

Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο· ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πᾶν χλωρὸν ἄγρου πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα χόρτον ἄγρου πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν· πηγή δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζεν πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐφύτευσεν ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ, κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς θρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν· καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδέμ ποτίζειν τὸν παράδεισον, ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. ὄνομα τῷ ἐνὶ Φισῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Εὐλάτ, ἐκεῖ οὗ ἔστι τὸ χρυσίον· τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν· καὶ ἐκεῖ ἔστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γεῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν

1 λέγει om S || πρόσχωμεν CS 4 Καὶ λ. ὁ ἀναγνώστης om S || προκειμένον C πρόσχωμεν S 10 Εἶτα om S 10/11 ἀνάγνωσμα α΄ S 11 Gen. II, 4-16 13 χλωρὸν C 26 φουσὼν C || κυκλῶν C 27 οὗ] οὖν C 29 γαιῶν. οὕτως ὁ κυκλῶν C

πᾶσαν τὴν γῆν τῆς Αἰθιοπίας. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος Τίγρις· οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίας. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος, οὗτος Εὐφράτης. καὶ ἔλαβε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν.

Τὸ β΄. Βασιλειῶν τρίτον τὸ ἀνάγνωσμα.

Εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως Ἰεριχώ πρὸς Ἑλισσαιέ· Ἴδοὺ ἡ κατοίκησις τῆς πόλεως ταύτης ἀγαθὴ, καθὼς σὺ κύριε ὁρᾷς, καὶ τὰ ὕδατα πονηρὰ καὶ ἀτεκνοῦντα. καὶ εἶπεν Ἑλισσαιέ· Λάβετε μοι ὑδρίσκην καινὴν καὶ ἐμβάλλετε ἐκεῖ ἄλας. καὶ ἦνεγκαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλαβεν αὐτήν καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ τὸ ἄλας καὶ εἶπε· Τάδε λέγει κύριος· Ἰαμαί τὰ ὕδατα ταῦτα· οὐκ ἔσται ἔτι ἐκεῖ ὁ ἀποθνήσκων, οὐτε ἀτεκνουμένη δι' αὐτά. καὶ ἰάθη τὰ ὕδατα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης κατὰ τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησεν Ἑλισσαιέ.

Τὸ γ΄. Τῆς Ἐξέου τοῦ ἀνάγνωσμα.

Ἐξῆρε Μωσῆς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐρήμον Σούρ· καὶ ἐπορεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐκ εὕρισκον ὕδωρ ὥστε πιεῖν. ἦλθον δὲ εἰς Μερρᾶν καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἐκ Μερρᾶς· πικρὸν γὰρ ἦν· διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου Πικρία. καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς κατὰ Μωσῆ λέγοντες· Τί πτόμεθα; ἐβόησε δὲ Μωσῆς πρὸς κύριον· καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ ὁ θεὸς δικαιώματα καὶ κρίσεις, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπειράζει καὶ εἶπεν· Ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσῃς καὶ ἐνωτίσῃ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ φυλάξῃς πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον, ἣν ἐπήγαγον τοῖς Αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ· ἐγὼ γὰρ εἰμι κύριος ὁ ἰώμενός σε. καὶ ἦλθον εἰς Αἰλεῖμ καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων καὶ ἐβδομήκοντα στελέχη φοινίκων· παρενέβαλον δὲ

1 αἰθιοπίας C || τίγρις C 6 Τὸ β΄ S || cf. Reg. 4, II, 19-22 16 Τὸ γ΄ om S || Exod. xv, 22-27. xvi, 1 21 ἐπωνομάσθη C 25 κρίσις C 27 ποιήσεις C 28 φυλάξεις C || νόσον C 29 αἰλεῖμ C

ἐκεῖ παρὰ τὰ ὕδατα. ἀπῆραν δὲ ἐξ Αἰλείμ καὶ ἦλθον πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον Σίν, ὅ ἐστιν ἀνά μέσον Αἰλείμ καὶ ἀνά μέσον Σινᾶ.

ἽΟ ἀπόστολος. Πρὸς Κορινθίους.

Ἐδελφοί, ὁ σπειρῶν φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπειρῶν ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἵλαρὸν γὰρ δότιν ἀγαπᾷ ὁ θεός. δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεύσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχετε περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καθὼς γέγραπται· Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ ἐπιγορηγῶν σπέρμα τῷ σπειρόντι καὶ ἄρτον εἰς βρωσίν χορηγῆσαι καὶ πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν, ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ.

ἸΑλληλοῦάριον. ἽΧος ὅ.

(Στίχος α'). Σοὶ πρέπει ὕμνος, ὁ θεός, ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ.

Στίχος β'. Πλησθησάμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου· ἅγιος ὁ ναὸς σου, θαυμαστός ἐν δικαιοσύνῃ.

Στίχος γ'. Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου, καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πιότητος.

ἽΟ δίακονος· Σοφία. ὀρθοί. ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.

ἽΟ ἱερεὺς· Εἰρήνη πᾶσιν.

ἽΟ δίακονος· Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἁγίου Εὐαγγελίου.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον καὶ εὐσπλαγχνισθὴ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὄψιας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Ἐρημὸς ἐστὶν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώ-

2 υἱὸν C 4 Cor. 2, ix, 6-11 5 φειδομένως φειδομένως C 9 ἡμᾶς C 11 μένη C 15 ὑμῶν εὐχαριστίαν C 16 ἸΑλληλοῦά S 19 Στίχος β' om S 22 ποιότητος C 24 post πᾶσαν S ἽΟ λαός· Καὶ τῷ πνεύματι σου add. 26/29 Matth. xiv, 14-22 30 ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα C

ματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρειᾶν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὕδω, εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὕδω. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀναπεσεῖν ἐπὶ τοὺς χόρτους, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησε καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθιόντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ἠνάγκασε τοὺς μαθητάς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτοὺς εἰς τὸ πέ-
5 10 15 20 25 30

Ἐἶτα λέγει ὁ ἀρχιερέων

Πάντες ἐκτενώς δεόμεθ' αὐτοῦ.—εἴπωμεν πάντες:

Κύριε παντοκράτωρ, ἐπουράνιε βασιλεῦ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δεόμεθ' αὐτοῦ, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας οὐρανοὺς καὶ κατελθὼν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, δεόμεθ' αὐτοῦ:

ἽΟ δαφιλῆς ἐν ταῖς δωρεαῖς καὶ ἀναβλύζων ἡμῖν αἰεὶ τοῖς θεοῖς σου χάρισμασι, δεόμεθ' αὐτοῦ:

ἽΟ βλαστάνων καὶ αὐξάνων καὶ πάντα τρέφων καὶ διηλεκτῶν θάλαππων ἡμᾶς τοὺς ἀναξίτους σου δούλους, δεόμεθα:

ἽΟ συναγαγὼν τὰ ὕδατα εἰς συναγωγὴν μίαν καὶ μετεωρίσας τὰ ὕδατα ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, δεόμεθ' αὐτοῦ:

ἽΟ μετρήσας τῇ χειρὶ σου τὸ ὕδωρ καὶ τὸν οὐρανὸν σπειθᾶμῃ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί, ὁ στήσας τὰ ὄρη σταθμῶ καὶ τὰς νάπας ζυγῶ, δεόμεθ' αὐτοῦ:

ἽΟ παράδεισον φυτεύσας ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ τετραρρυτον πηγὴν ἐν αὐτῷ πηγᾶσας, δεόμεθα:

2 ἔχομεν C 12 ἀπολύσει S 13 Ἐἶτα om S ἽΟ δίακονος λέγει S 15 παντοκράτωρ CS 17 ὁ κλίνας — κατελθὼν cf. Psalm. xvii, 10 19 δαφιλῶς C δαφιλῶς S 20 δεηθῶμεν C 23 ἽΟ συναγαγὼν — οὐρανῶν cf. Gen. i, 9 25 μετρίσας C 25/27 μετρήσας — ζυγῶ cf. Es. xl, 12 28/29 cf. Gen. ii 8, 10

Ὁ διαρρήξας πηγὰς καὶ χειμάρρους καὶ οἰακίζων ὡς βού-
λεσαι τὸ ὕδωρ, δεόμενά σου:

Ὁ ἀφάτω φιλανθρωπία σου πάντα πρὸς τὰ ἡμέτερα κατα-
σκευάσας καὶ ποιῶν πάντα ὑπερεκπερισσῶ τῆς αἰτήσεως ἡμῶν,
δεόμενά σου:

Αὐτός, πλουσιόδωρε καὶ ἐλεῆμον θεέ, ἐπίσκεψαι τὴν γῆν
τῆς Αἰγύπτου καὶ μέθυσον αὐτὴν ταῖς καλαῖς ἀναβάσεσι τοῦ Νεί-
λου ποταμοῦ, δεόμενά σου:

Εὐφρανὸν καὶ ἀνακαίνισον τὸ πρόσωπον (τῆς γῆς αὐτῆς διὰ)
τῆς ἀμέτρου πλημμυρίας τοῦ Νείλου ποταμοῦ, δεόμενά σου:

Τὰς αὐλακὰς αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα τῆς
Αἰγυπτιακῆς χώρας τοῖς ὀρμήμασι τοῦ Νείλου, δεόμενά σου:

Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου
καὶ τὰ πεδία τῆς Αἰγύπτου (πλησθῆτωσαν πίστητος), πληθυνά-
τωσαν αἱ κοιλάδες αὐτῆς τοῦ σίτου, δεόμενά σου:

Πιανθῆτωσαν τὰ θρία τῆς χώρας Αἰγύπτου καὶ περιζωσά-
τωσαν οἱ βουνοὶ αὐτῆς ἐν ἀγαλλιάσει τὴν εὐλογίαν σου, δεόμε-
νά σου:

Ὁ γενόμενος ἀρχιερεὺς τῆς ὁμολογίας ἡμῶν καὶ ἀρχιερω-
σύνης κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ (καὶ ταύτην) διὰ τοῦ παναγίου
σου πνεύματος τελειώσας, αὐτὸς καὶ νῦν, δέσποτα, τοὺς καταξιο-
θέντας τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καθέδρας τοῦ ἁγίου πατρὸς
ἡμῶν τοῦ δεῖνα τοῦ πατριάρχου, τοὺς εὐαγεῖς καὶ θείους ἐπισκό-
πους (μετὰ) καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος, τούτους ἡμῖν δώρησαι
καὶ ταῖς ἁγίαις σου Ἐκκλησίαις σώους, ὁσίους, ἐντίμους, ὑγιεῖς,
μακροημερεύοντας ἐν εἰρήνῃ (εἰς) πολλῶν ἐτῶν περιόδους, δεό-
μενά σου:

Ἐπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοστέπτων ἡμῶν ἀνάτων,

1 διαρρήξας — χειμάρρους] cf. Psalm. LXXIII, 15 || οἰακίζων*: ὑπὸ οἰακίζων C ὑπο-
οιακίζων S; cf. Job. XXXVII, 9. Psalm. LXXII, 15 1/2 βούλεσαι*: βούλετε C βούλε-
ται S 4 ὑπὲρ περισσῶ C 6 ἐλεῆμων CS 9 ἀνακαίνισον — γῆς] cf. Psalm. CIII,
30 || τῆς γῆς αὐτῆς διὰ addidi τῆς γῆς τῆς ἁμ. S 11/13 Psalm. LXIV, 11-12
12 καὶ τοῖς C 14 παιδία C || πλησθῆτωσαν πίστητος: addidi; cf. Psalm. LXIV, 12 ||
πληθ. — σίτου] cf. Psalm. LXIV, 14 16 πιανθῆτωσαν*: πιανθῆσονται C πιανθῆσά-
τωσαν S || θρία C ὄρατα S; cf. p. 190, 27/28 17 βουνοὶ C 20 καὶ ταύτην inserui
23 τοῦ C τοῦδε S || εὐαγεῖς C 24 μετὰ addidi 26 εἰς πολλῶν*: πολλοὺς CS

παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν καὶ τῆς οὐρα-
νόθεν βοηθείας, σκέπης, νίκης αὐτῶν, δεόμενά σου:

Ἐπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι καὶ ῥυθῆναι τῆς ἁγίας Χριστοῦ
τοῦ θεοῦ ἡμῶν πόλεως καὶ τῆς βασιλευσύνης πόλεως καὶ τῆς
πόλεως ἡμῶν ταύτης, πάσης πόλεως καὶ χώρας καὶ τῶν ἐν πί-
στει καὶ εὐλαβείᾳ Χριστοῦ οἰκούντων ἐν αὐταῖς ἀπὸ λοιμοῦ, λι-
μοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, πυρός, μαχαίρας καὶ ἐπιδρομῆς ἄλ-
λοφύλων καὶ ἐμφυλίου πολέμου, εὐκραεῖς τε καὶ ἐπωφελεῖς δω-
ρηθῆναι τοὺς ἀέρας καὶ εὐλογηθῆναι τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ
τῆς τοῦ Κυρίου χρηστότητος δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ
συντριβῆναι τὸν Σατανᾶν ἐν τάχει ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ
τοῦ ἔλεον καὶ εὐμενῆ καὶ εὐδιάλλακτον γενέσθαι τὸν φιλάνθρωπον
θεὸν ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς καὶ ἀποστρέψαι
πᾶσαν ὀργὴν κινουμένην καθ' ἡμῶν, δεόμενά σου:

Ἐπὲρ τοῦ ῥυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς τε καὶ
ἀνάγκης, πικροῦ θανάτου τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν, δεόμενά σου:

Ἐπὲρ τοῦ περιεστώτος πιστοῦ λαοῦ καὶ ἀπεκδεχομένου τοῦ
παρὰ σοῦ, κύριε, μέγα καὶ πολυοῖον ἔλεος ἱκετεύομέν σε, πολυέ-
λεε' σπλαγχνίσθητι καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

Σῶσον, ὁ θεός, τὸν χριστάνομον λαόν σου καὶ εὐλόγησον
τὴν ἐκ πατρὸς κληρονομίαν σου· ἐπίσκεψαι τὸν κόσμον σου ἐν
ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς· ὕψωσον κέρας χριστιανῶν καὶ ἀνάγαγε ἡμῖν
τὰ ποτάμια ὕδατα ἐπὶ τὸ μέτρον αὐτῶν κατὰ τὴν σὴν χρηστότη-
τα, καὶ τὴν εὐθηρίαν βράβευσον διὰ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ σου·
καὶ πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν τῇ πρε-
σβείᾳ τῆς πανάγνου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου
Μαρίας καὶ τοῦ προδρόμου Ἰωάννου, τῶν θείων καὶ πανευφύμων
ἀποστόλων καὶ τοῦ ἁγίου καὶ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ
ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου. ἱκετεύο-
μέν σε, πολυέλεε κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν δεομέ-
νων σου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

3 καὶ ῥυθῆναι om S 7 καὶ om S 10 δεηθῶμεν om S 13 καὶ pr. om
S || ἔλεον C || ἀδιάλλακτον C || γεν. τὸν ἀγαθόν καὶ φ. S 16/17 Ἐπὲρ τοῦ ῥυθῆναι:
usque ad δεόμ. σου om S 18 Καὶ ὑπὲρ S 19 ἱκετεύομεν C 20 ἡμᾶς om S
23 χριστιανῶν C 31 τῶν ἁμαρ. δεομένων σου om S 32 ἡμᾶς om S

Εἶτα ἄρχεται ὁ ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην εἰς ἐπίκοον πάντων, λέγων οὕτως·

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Τρὶς.

Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Τρὶς.

Πληρωθῆτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως, ὅπως ὁμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. Τρὶς. 10

Εὐχὴ τῶν ἁγιασμένων τοῦ Νείλου.

Δέσποτα ὑπεράγαθε, κύριε παντοκράτορ, ὁ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ στερεώσας τὸν οὐρανὸν ἐν συνέσει καὶ τοῦτον τῇ χορείᾳ τῶν ἀστρῶν στεφανώσας· ὁ τὴν γῆν θεμελιώσας ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ταύτην ζωγραφήσας τοῖς ἀνθεσίν· ὁ παράδεισον φυτεύσας 15 ἐν Ἑδέμ, θέμενος ἐν αὐτῷ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· ὁ τὴν θάλασσαν ἐξαπλώσας καὶ ἀφθονία ψάμμου χαλινώσας, ὁ τὴν τετράρρυτον πηγὴν ἀναβλύσειν κελεύσας καὶ ταύτην εἰς τέσσαρας ἀρχὰς ποταμῶν καταμερίσας καὶ ὀνόμασιν ἰδίους γνωρίμους ποιήσας τῇ οἰκουμένην καὶ ἐκάστῳ πορείαν ἐτοιμάσας τοῖς οἰκείοις τόποις πρέπουσαν, τὸν μὲν Φισῶν τῇ Ἑβραϊτικῇ τοῦ βορρᾶ χῶραν κατακοσμήσας, Τίγριν τε καὶ Εὐφράτην τὸ μέσον γῆς πορεύεσθαι κελεύσας, τὸν δὲ Νεῖλον ἐξαιρετὸν κίνησιν ἐπιρρέειν προστάξας, τὰ 25 καυστικώτερα τοῦ Νότου καὶ Λιβυτικὰ μέρη ποτίζειν, πελαγίζειν δὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀρδεύειν εἰς τελεσφορίαν καρπῶν καὶ σιτοφορίας αὐξήσιν, εἰς σωτηρίαν τῶν ἐνοικούντων προθυμούμενον· τοῦτο τοίνυν τῆς ἀναβάσεως ἀρχομένης τὴν ἀπαρχὴν προσφέρομέν σοι γεραίροντες, δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σε, εὐσπλαγγνε,

1 ἐπίκοον C 4 ἀμήν om C 5 Luc. II, 14 7 Psalm. I, 17 || ἀνοίξεις C 9 Psalm. LXX, 8 12 παντοκράτορ CS 13/15 στερεώσας — ὑδάτων) cf. Psalm. CXXXV, 5, 6 13/14 χορεία C 15 παράδεισον — ζωῆς) cf. Gen. II, 8, 9 17 καὶ ἀσθνεῖα ψάμμου χαλινώσας CS 19 καταμερίσας *: καταμετρήσας CS || ἰδίους γνωρίμους C || γνωριμοποιήσας S 20 τὴν οἰκουμένην CS || πορίαν C || τὴν τοῖς S 21 φισῶν C φισῶν S || εὐρατικῇ C εὐρατ. S || βορρᾶν C 22 τίγριν C || τὸν C τὴν S 23 προστάξας C 24 καυστικώτερα C 25 τελεσφορίαν καρπῶν C 25/26 σιτοφορίαν C 26 προθυμούμενος CS

οἰκτίρμον, εἰρηνικὴν αὐτοῦ τὴν ἀνάβασιν γενέσθαι, ἐπὶ τὸ μέτρον τὸ οἰκεῖον τεινομένην τῇ σῆι χάριτι. ἀμήν.

Παράσχου, ἀγαθέ, τὴν εὐλογίαν σου τῇ γῆ δια τῶν τοῦ Νείλου ποταμοῦ ὑδάτων. — ἀμήν.

5 Αὐξήσον τοὺς καρποὺς τῆς γῆς διὰ τὴν χρείαν τοῦ λαοῦ σου· τελείως τὴν εὐετηρίαν κατακόσμησον. — ἀμήν.

Παρὰ σοὶ γὰρ πηγὴ ζωῆς καὶ ἄβυσσος εὐλογιῶν καὶ πάσα δόσις ἀγαθῆ. — ἀμήν.

10 Διὸ δεόμεθά σου, δημιουργε τοῦ παντός, εὐλόγησον τὰ τοῦ Νείλου ποταμοῦ ὕδατα διὰ τῶν προκειμένων ὑδάτων. — ἀμήν.

Τὰ τοῦ Νείλου ποταμοῦ ρεῖθρα αὐξήσον πρὸς καρπογονίαν τῆς γῆς. — ἀμήν.

15 Ὡς γὰρ τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ παριστάμενοι, τὸ προκείμενον ὕδωρ τύπον ἔχοντες, καθικετεύομεν καὶ παρακαλοῦμεν τὴν σὴν ἀγαθότητα, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, τὴν εὐλογίαν σου κατάπεμψον τοῖς τοῦ Νείλου ποταμοῦ ὕδατιν. — ἀμήν.

20 Ὡς γὰρ τὸ ἐξ αὐτοῦ πινόμενον ὕδωρ ζωτικὴν δύναμιν ἐμποιεῖ τοῖς σώμασιν, οὕτως καὶ ταῖς λαγαῖσι τῆς γῆς καταποθούμενον αὐξήσιν καρπῶν ἐμποιεῖ, θρεπτικῶς καὶ αὐξητικῶς τὰ ἐκ τῆς γῆς φρούμενα τελεσφοροῦν. — ἀμήν.

Ὅθεν δυσωποῦμέν σε, πολυκτίρμον καὶ φιλεύσπλαγγνε καὶ φιλόψυγε κύριε, ἀναβίβασαι τὰ τοῦ Νείλου ποταμοῦ ὕδατα ἐπὶ τὸ μέτρον αὐτῶν. — ἀμήν.

25 Πληρωθῆτω, δέσποτα, ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ Νεῖλος ὑδάτων. — ἀμήν.

Ἐτοιμάσον τῷ λαῷ σου τροφήν δι' αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐστὶν ἡ ἐτοιμασία σου. — ἀμήν.

Ἐπίσκεψαι τὴν γῆν διὰ τῶν τοῦ ποταμοῦ ὑδάτων καὶ μέθυσον αὐτήν· πλήθυνον ἀμέτρως ὕδατα καὶ πλούτισον αὐτήν. — ἀμήν.

30 Τοὺς αὐλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς. — ἀμήν.

6 εὐετηρίαν *: εὐκτηρίαν CS 7 σοὶ σου CS; cf. Psalm. XXXV, 10 || ἀβύσσου CS 7/8 πᾶσα δ. ἀγαθῆ] cf. Iac. I, 17 19 καρπῶν C || καὶ αὐξητικῶς om S 21 πολυκτιρμόν C 22 ἀναβίβασαι C 24 Πληρωθῆτω — ἀνατέλλουσα] cf. Psalm. LXIV, 10-11 26 αὐτὸν C αὐτῶν S || οὕτως CS 29 ἀμέτρος C ἄμετρα S

Εύφρανθήτω ἡ γῆ ἀνατέλλουσα καρπούς ἀγαθοὺς καὶ βροίθουσα φυτοῖς ὠραιζομένοις τοῖς ἄνθεσιν διὰ τῶν τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ ναμάτων. — ἀμήν.

Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου καὶ τὰ πεδία τῆς γῆς πλησθήσονται πιότητος. — ἀμήν. 5

Πιανθήτωσαν τὰ ὄρια τῆς γῆς Αἰγύπτου διὰ τῶν ποταμίων ὑδάτων. — ἀμήν.

Καὶ ἀγαλλίασιν αἱ ἄρουραι περιζωσάτωσαν, καὶ αἱ κοιλάδες αὐτῆς πληθυνέτωσαν σῖτον διὰ τὴν χρείαν τοῦ λαοῦ σου. — ἀμήν.

Εὐλόγησον δὲ καὶ ἡμᾶς, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ καρπούς 10 ἀγαθοὺς καὶ σοὶ εὐαρέστους ποιῆσαι ἀξίωσον καὶ πνευματικῶς καρποφορῆσαι — ἀμήν.

Ἐν τριάκοντα — ἀμήν.

Καὶ ἐξήκοντα — ἀμήν.

Καὶ ἐν ἑκατόν, — ἀμήν. 15

Ἐξιλασκόμενος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. — ἀμήν.

Ὅτι εὐλόγηταί σου τὸ ὄνομα, δεδόξασταί σου ἡ βασιλεία, ὑπερύμνηταί σου τὸ κράτος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. 20

Ὁ διάκονος λέγει·

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν (τῷ κυρίῳ κλίνετε).

Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν*

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντα συστήσασθαι τῇ ἀκαταλήπτῃ σου σοφίᾳ, ἐπίθε ἐπὶ τὴν ποιήμην σου, ἣν ἐκτίσῃ τῷ τιμίῳ σου αἵματι, καὶ λύτρωσαι αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἀπειλῆς, πορίζων αὐτὴν ἐσθλοπαρόχως τοῖς θεοῖς σου οἰκτιρμοῖς· καὶ τὰ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ νάματα ἀνάγαγε ἐπὶ τὸ ἴδιον μέτρον αὐτοῦ· εὐφρανὼν καὶ ἀνακαίνισον τὸ τῆς γῆς πρόσωπον, ὅπως ἐν εὐθηνίᾳ δι-

1 γῆ καὶ S 1/2 βροίθουσα φυτοῖς ὠραιζομένοις*: βροίθου (βροίθους S) ἀμφύτουσ. καὶ ὠραιζομένοις CS 4/8 cf. Psalm. Lxv, 12-13 6 πιανθήσονται CS 8 ἀρουραι: C || περιζώσονται CS || κοιλάδες C 13 ἐν S 13/15 cf. Marc. ix, 8 14 ἐν ἐξήκ. S 15 ἐν S 21 λέγει om S 23 ἱερεὺς S 25 ἐπίθε S ἐφο δὲ CS 27 ἐσθλοπαράχος CS || τὰ S κατὰ C 28 αὐτῶν S 29 ἀνακαίνισον — πρόσωπον] cf. Psalm. ciii, 30 || εὐθηνεία S

ἀγωμεν δοξάζοντες τὸ πανένδοξόν σου ὄνομα σὺν τῷ ἀθανάτῳ σου πατρὶ καὶ τῷ ὁμοθρόνῳ σου πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ διάκονος λέγει·

Ἐπι τοῦ κυρίου δεηθῶμεν. 5

Ὁ ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν*

Δέσποτα κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ, ὁ τὸν ἅγιόν σου Μάρκον ἀναδείξας μιμητὴν καὶ μαθητὴν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ, κυρίου δὲ καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὁ τὴν τοῦ 10 παρακλήτου σου πνεύματος δύναμιν εἰς αὐτὸν ἐπιφοιτήσας καὶ θεοκλήρουκα καὶ εὐαγγελιστὴν αὐτὸν τῇ οἰκουμένῃ χαρισάμενος, ἀπελάσαντα τὴν ἀγλὸν τῆς εἰδωλομανίας καὶ φωτίσαντα τὰ πέρατα ταῖς θείαις καὶ ἀκηράτοις μαρμαρυγαῖς τῆς σῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας· αὐτὸς οὖν, δέσποτα, τὴν δι' αὐτοῦ κηρυχθεῖσαν ἡμῖν 15 ὁρθόδοξον πίστιν φυλάξαντας συμμετόχους καὶ κληρονόμους αὐτοῦ ἀνάδειξον ἡμᾶς (εἰς) τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ· μετ' οὗ εὐλογητὸς εἶ καὶ δεδόξασμένος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

20 Καὶ εὐθὺς λαμβάνων ὁ ἀρχιερεὺς τὸ τίμιον ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ μετὰ χεῖρας εὐλογεῖ τὰ ὕδατα καὶ λέγει·

Ἄλληλούϊα.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ·

25 Φωνὴ κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων· ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε· κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν.

Στίχος. Ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων· ἠτοίμασας τὴν τροφήν αὐτῶν.

Στίχος. Τοὺς αὐλάκας αὐτῆς μέθυσον· πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς.

30 Στίχος. Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου καὶ τὰ πεδία σου πλησθῆ(σονται) πιότητος.

4 λέγει om S 6 ἱερεὺς S 8 καὶ μαθητὴν om S 14 κηρύχθησαν C 15 φυλάξαντα CS 16 εἰς inserui 18 σὺν τῷ ἀρχῳ σου πατρὶ ἀμα τῷ S 20 λαμβάνει S 21 καὶ εὐλογεῖ τὰ ὕδ. λέγων S 23/31 Ἄλληλούϊα usque ad πύττος om S

Δάξα: — Καὶ νῦν:

Καὶ βάλλει ὁ ἀρχιερεὺς τὸ τίμιον ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ εἰς τὰ ὕδατα λέγων·

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἐἴτα βράντιζεται ὁ λαὸς ἅπας ἐκ τῶν ἁγιασθέντων ὑδάτων, ψαλλόντων ψαλμὸν λέγ· «Εὐλογῶ τὸν κύριον». Καὶ τότε γίνεται ἡ εὐχὴ τῆς ἀπολύσεως.

Β'.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΠΙΝΕΡ ΤΗΣ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ,

ἣτις ἐτελεῖτο πρότερον κατὰ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν τῆς Ἁναλήψεως, νῦν δὲ μετετέθη τῇ Κυριακῇ τῶν Ἁγίων Πάντων.

Ἡ παροῦσα ἀκολουθία ἐφιλοπονήθη μὲν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου, σοφωτάτου τε καὶ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου κυρίου Γερασίμου, τοῦ μετὰ τὸν Κύριλλον Δούκαρην (ὡς φασιν) χρηματίσαντος· τῷ χρόνῳ ἡμῶς τῷ πανθαμάτορι καὶ αὐτῇ ὑποπεσοῦσα συνεφθάρη μετὰ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ (πραγμάτων) καὶ σχεδὸν ἔρρευσε καὶ μόλις που διεσώθη μία αὐτῆς ἀντιγραφή πλήρης πολλῶν καὶ παντοίων σφαλμάτων· ἦνπερ ὁ μακαριώτατος, θειώτατος, σοφώτατος τε καὶ ἁγιώτατος ἡμῶν πάπας καὶ πατριάρχης κύριος κύριος Θεόφιλος Λιβύης ὢν διωρθώσατο τὰ νῦν δὲ μετ' ἀκριβοῦς ἐπιμελείας τε καὶ ζήλου ἀντέγραψεν ὁ ἐν ἐμπόροις ἐλάχιστος Δημήτριος Βλαστός, ὁ ἐκ τῆς νήσου Ῥόδου, ὡς ὁράται, διὰ προτροπῆς καὶ παρακινήσεως τοῦ πανοσιολογιατάτου ἁγίου μέγα ἀρχιμανδρίτου κυρίου κυρίου Νεκταρίου καὶ ἐπιτρόπου τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας· ὅθεν οἱ ἀναγινώσκοντες ταύτην εὐχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐν Αἰγύπτῳ, τῇ δ' Μαΐου, ^{σικκβ}. Ὁ ἐλάχιστος γραφεὺς Δημήτριος Βλαστός.

Μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν ἱερέα τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν ἐξερχόμεθα παρὰ τῆς φιάλης, ἐχούση ὕδωρ, καὶ ψάλλομεν τὰ παρόντα τροπάρια.

Ἦχος πλάγιος δ'. Δίε.

Φωνὴ κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων * βοᾷ λέγουσα·

Θαῦμα παράδοξον * τετέλεσται σήμερον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, 30

6 βράντιζει S || ψάλλοντες S 7 γίνεται ἡ ἀπόλυσις τῆς θείας λειτουργίας. Ὁ ἱερεὺς λέγει ἐκφώνως. Ἀλληλοῦσια, ἦχος δ'. Φωνὴ κυρίου usque ad πλησθ. πύκτης. δάξα καὶ νῦν. ἁμὴν S 9 Codex chart. (N° 13) in biblioth. Patriarchatus Alexandrini, quae servatur in civ. Cahiro.

πνεῦμα σοφίας*, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα φόβου θεοῦ*, τοῦ ἐπιφανέντος Χριστοῦ.

Ὅμοιον.

Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων* βοᾷ λέγουσα.

Δεῦτε, ἴδετε πάντες* πρᾶγμα θαυμάτων*, θαῦμα πραγμάτων, τῆς τοῦ Νείλου ποταμοῦ* πλημμύρας καὶ ἀναβάσεως, κρᾶζοντες*. "Μέγας εἶ, κύριε, καὶ θαυμαστός ἐν τοῖς ἔργοις σου*. δάξα σοι".

Ὅμοιον.

Σήμερον τὰς εὐλογίας σου* αἰτοῦμεν κατιδεῖν, φιλάνθρωπε, ἐπὶ τοῖς Νειλώσις ὕδασι* καὶ προσπίπτοντες ἐν κατανώξει βοῶμέν σοι* " Ὑδάτων πλήρωσον τὸν ποταμὸν σου, δέσποτα,* καὶ ἐλέησον ἡμᾶς".

Ὅμοιον.

Σήμερον ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπιχαλεῖται εἰς βροχὴν ἐκούσιον* καὶ βράνιδα ἐλέους τοῦ θεικοῦ ἐπὶ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ ποταμὸν καταλθεῖν κατὰ τὴν τοῦ χρόνου περίοδον* ὅθεν κρᾶζομεν· " Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν,* πλούσια τὰ ἐλέη σου καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου* κατὰπεμψον ἡμῖν ὡς φιλάνθρωπος".

Ὅμοιον.

Τὴν πέτραν δις ποτε πατάξας Μωϋσῆς ὑδάτων ποταμοὺς ἐξήγαγεν, οἱ δὲ διψῶντες παρ' ἐλπίδα ἔπιον· σὲ δέ, σωτήρ, τὸν ζῶντα λίθον τῇ χάριτι τῆς σταυρικής ῥάβδου κρούοντες τῆς σῆς δωρεᾶς τὰ ρεῖθρα* ἐλπίζομεν ἰδεῖν ἐπὶ τὸν ποταμὸν σου τὸν ἅγιον, καὶ κατὰπεμψον αὐτὰ* καὶ σῶσον ἡμᾶς.

Ὅμοιον.

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ λόγῳ σου τῷ παντουργῷ* στερεώσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐπὶ ὑδάτων ἐδράσας καὶ τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ

συνέχων καὶ τρέφων * πᾶσαν τὴν γῆν
καὶ τῇ θεῖα σου προνοίᾳ
ποταμούς ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς
ἀναβλύζειν ὄρισας, * αὐτός, κύριε.
καὶ τὰς τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ * ποταμοῦ πλημμύρας 5
καὶ ἀναβάσεις πρυτάνευσόν* ὡς μόνος παντοδύναμος.
Ὅμοιον.
Ἰουδαίων τῷ ἔθνει * τὰ πικρὰ ὕδατα
εἰς γλυκύτητα μεταβαλὼν
ἔδειξας τὸ ἀνείκαστόν σου ἔλεος· 10
τὰς δὲ ἔηρας τῆς γῆς αὐλακας
ταῖς νεφέλαις σου ἐμέθυσας * ἐν ἰκεσίαις τῶν δούλων σου.
ἀλλὰ καὶ νῦν τὰς ἡμῶν ἰκεσίας προσδεχόμενος
εὐφρανὸν ἡμᾶς ἐν τῇ πλημμύρᾳ τοῦ Νείλου
καὶ μέθυσον ἅπαν τὸ τῆς Αἰγύπτου πρόσωπον, 15
ἵνα σε δοξάζωμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.
Δόξα. Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός (ἦχος).
Δεῦτε, πάντα τὰ ἔθνη, * καὶ ἐνωτίσασθε
πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν
θαῦμα πᾶσαν ἔνοιαν ἐκπλήττον, 20
ἄμβρους ἄνωθεν * τὰ ποικίλα τῶν δένδρων
ἐκ προνοίας καταδέχεται,
τὰ δὲ παντοδαπὰ τῶν φυτῶν κάλλι
ὕδατος καταποτίζεται·
ἐξ ὧν λίμναι πλουτοῦνται, 25
φρέατα ἐκβλύζουσι, * πηγαὶ νάουσι
καὶ ποταμοὶ πρόσφατοι * μετ' ἀενάων καλλιρροοῦσι·
κάτωθεν δὲ πληθῆος ὑδάτων ἀναρριχᾶν
οὐδέ τις τῶν μυστιπόλων προέφη,
ὅτε ἐκ θεοῦ ἡ φύσις ἐτίκτετο. 30
ἀλλ' ἐθαυματούργησε τοῦτο
ὁ τῆς κτίσεως ἀρχιτέκτων
ἐπὶ τὸν ποταμὸν τῆς Αἰγύπτου,
ἐξ ἑλέους ὄντως αἰτιώμενος.
ἰλεώσωμεν τοίνυν τὸν ἡμᾶς ἐλεοῦντα 35

ἐν τοῖς ἀγαθοῖς * καὶ ἱεραῖς πράξεσιν,
ἵνα καὶ νῦν ἐλεήσῃται * ἡμᾶς τῇ αὐτῇ πλημμύρᾳ
τῷ ἦθει τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος,
ὕμνουντας αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
5 Ὁ διάκονος·
Σοφία. Πρόσσχωμεν.
Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα· Αὕτη ἡ βίβλος·
Βασιλειῶν τετάρτης τὸ ἀνάγνωσμα· Εἶπον οἱ ἄνδρες·
Προφητείας Ἡσαίου τὸ ἀνάγνωσμα· Τάδε λέγει κύριος·
10 Ἀντλήσατε ὕδωρ etc. usque ad ὅτι ὑψώθη ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ
ἐν μέσῳ αὐτῆς.
Καὶ εὐθὺς τὸ προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου.
Προκείμενον. ἦχος πλ. β'.
Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς·
15 Πρὸς Κορινθίους β' ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.
Ἀδελφοί, ὁ σπεῖρων φειδομένως·
Εἶτα τὸ Εὐγγέλιον.
Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαίου.
Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶδεν ὁ Ἰησοῦς·
20 Ὁ διάκονος·
Ἐν εἰρήνῃ τοῦ κυρίου δεηθῶμεν·
Ἰπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας·
Ἰπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου·
Ἰπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου·
25 Ἰπὲρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν πάπα καὶ πατριαρχοῦ·
Ἰπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως·
Ἰπὲρ εὐκρασίας·
Ἰπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων·
Ἰπὲρ τοῦ ἁγιασθῆναι τὰ ὕδατα ταῦτα τῇ δυνάμει·
30 Ἰπὲρ τοῦ ρυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως·
Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον·
Τῆς παναγίας ἀχράντου·
Ἐκφωνῶς.
Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις·

Μετά δὲ τὴν ἐκφώνησιν ταύτην ἀρχεται ὁ πατριάρχης καὶ ψάλλει μετὰ
κατανύξεως τὸ κάτωθι τροπάριον.

Ἦχος πλ. β'.

Εὐσπλαγγνε, μακρόθυμε * καὶ πανοικτίρμον κύριε,
κατάπεμψον τὸ ἔλεός σου ἐπὶ τὸν λαόν σου.

8

Ἄ χορός·

Ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων.
εὐσπλαγγνε, μακρόθυμε * καὶ πανοικτίρμον κύριε,
κατάπεμψον τὸ ἔλεός σου ἐπὶ τὸν λαόν σου.

Ἄ δευτερός χορός·

Ὅτι οὕτως ἡ ἐτοιμασία (σου),
τὰς αὐλακὰς αὐτῆς μέθυσον,
εὐσπλαγγνε, μακρόθυμε.

10

Καὶ πάλιν ὁ πατριάρχης ἀρχεται·

Ὡς οἰκτίρμων, κύριε,
σπλαγγνίσθητι ἐπὶ τὸν λαόν σου
καὶ ἀνάγαγε τοῦ Νείλου τὰ ὕδατα
καὶ ἐλέησον ἡμᾶς ὡς φιλόνηθρωπος.

15

Ἄ χορός·

Πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς.
ὡς οἰκτίρμων, κύριε etc.

20

Ἄ δευτερός (χορός)·

Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ etc.
ὡς οἰκτίρμων, κύριε etc.

25

Ἄ πατριάρχης·

Δόξα. Ὁ αὐτὸς ἦχος.
Τριάς ὁμοούσιε, * πάτερ, υἱὲ
σὺν τῷ πνεύματι, * δέξαι μου τὴν δέησιν
καὶ εὐλόγησον * τοῦ ποταμοῦ σου τὰ νάματα,
ἵνα πάντες εὐφρανθῶμεν * καὶ δοξάσωμεν
τὸ ἅγιόν σου ὄνομα εἰς τοὺς αἰῶνας.

30

Ἄ δὲ χορός τὸ

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς ἦχος.

Παναγία δέσποινα, * ἰκέτευσον τὸν υἱόν σου
καὶ πλάστην σου, * τοῦ ἐλεῆσαι τοὺς δούλους σου
καὶ ἀναγαγεῖν τοῦ Νείλου τὰ ρεῖθρα

35

εἰς ἀγαλλίαμα πάντων τῶν ἐθνῶν,
τῶν τιμώντων * τὸ ἅγιόν σου ὄνομα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἔτι ἀρχεται ὁ διάκονος·

Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου· δεόμεθά σου,
5 ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.

Ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλ' ἀναμένων
αὐτοῦ τὴν ἐπιστοφὴν καὶ τὴν μετάνοιαν, ἐπάκουσον ἡμῶν δεομέ-
νων σου.

Ὁ ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς ἀνάγαγε τὰ ποτάμια
10 ρεῖθρα τοῦ Νείλου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς δεομένους σου.

Ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκχέων αὐτὸ
ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, κατάπεμψον τὴν εὐλογίαν σου ἐφ'
ἡμᾶς δεομένους σου.

Αὐτὸς θεέ, πλουσιόδωρε, δέσποτα πανοικτίρμον, ἐπίσχεψαι
15 τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου καὶ μέθυσον αὐτὴν ταῖς καλαῖς ἀναβάσεσι
τοῦ Νείλου ἐλεῶν ἡμᾶς δεομένους σου.

Εὐφρανον καὶ ἀνακαίνισον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς Αἰγύπτου
τῇ πλημμύρᾳ τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς δεομέ-
νους σου.

20 Τὰς αὐλακὰς αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς
τοῖς ἀγαθοῖς ὁρμήμασι τοῦ Νείλου· δέσποτα πολυέλεε, ἐπάκουσον
ἡμῶν δεομένων σου.

Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου
καὶ τὰ πεδία τῆς Αἰγύπτου πληθυνάτωσαν τῶν παντοδαπῶν γεν-
25 νημάτων τῆς σῆς ἀγαθότητος, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς ὡς φιλόνηθρωπος.

Καταδρόσισον καὶ κατάρδευσον τοῖς αὐτοῖς τοῦ Νείλου ὕδασι
καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς χρῆζοντας καὶ δεομένους τόπους, φιλόνηρωπε, ἡμῶν
δεομένων σου.

Ὁ οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων οἰκτίρησον καὶ ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς
30 ἁμαρτωλοὺς δούλους σου δεομένους σου.

Καὶ ὁ πατριάρχης·

Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόνηρωπος θεὸς ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δό-
ξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

Εἶτα λέγει ὁ διάκονος:

Τοῦ κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ δὲ πατριάρχης τὴν παροῦσαν εὐχὴν

Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ μέγας τῆ δυνάμει καὶ θαυμαστὸς τοῖς
 ἀποτελέσμασιν· ἀναρχε, ἀόρατε, ἀκατάληπτε, ἀνεξιχνίαστε, ὑπε- 5
 ρύσειε καὶ ὑπέρθει· ὁ λόγῳ σου τῷ παντοουργῷ καὶ πνεύματί σου
 τῷ τελεσιουργῷ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμ-
 παντα ὡς βουλήσει· τὴν δυνάμιν σύνδρομον ἔχων ἐν ἑαυτῷ· τῆς
 γὰρ δυνάμει σου μέτρον ἰσόρροπον τὸ θέλημά σου ἐστί, τὸ δὲ
 θέλημά σου προνοίας γνώρισμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἀναδεικνυ- 10
 ται· σὺ γὰρ βουλήσει ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας σου σοφίας δύν-
 αμιν ἐναρξάμενος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐποίησας· καὶ γε σο-
 φίας μείζονος γνώρισμα ἐνδεικνύμενος τὸν μὲν οὐρανὸν περιφερῆ
 ὡσεὶ καμάραν διέταξας καὶ τοῦτον διὰ τῶν μεγάλων φωστῆρων
 καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων κατεκόσμησας, τὴν δὲ γῆν ἐπὶ ὕδατων 15
 ἐδράσας χλόη τε καὶ χόρτῳ καὶ ποικιλίᾳ σπερμάτων φυτῶν τερ-
 πνοτέραν ἀνέδειξας. ἀλλὰ καὶ στοιχείων θέσιν καὶ ἡλίου τροπὰς
 καὶ καιρῶν ἐναλλαγὰς τῇ κτίσει διαρκέσας συνέχεσθαι καὶ συν-
 τηρεῖσθαι ταύτην παρεσκεύασας· σὺ γὰρ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ᾧ οἱ
 οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἄβυσ- 20
 σοί τε καὶ πᾶσαι αἱ πηγαὶ ὑπέκουσι καὶ τῷ προστάγματι τῷ σῶ-
 ἀπατραπέπτως ὑποτάσσονται· πρόσταγμα γὰρ ἔθου, ὃ οὐ παρελεύ-
 σεται· σὺ γὰρ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὕψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ τα-
 πεινὰ ἐφορῶν καὶ ἐπισκεπτόμενος τὴν γῆν καὶ μεθῶν αὐτὴν ἐξ
 ὕδατων πολλῶν· σὺ γὰρ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀνάγων νεφέλας ἐξ 25
 ἐσχάτων τῆς γῆς καὶ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν τοῦ παντο-
 δυνάμου σου νεύματος ὡς ἔργον ἔμμονον τῆς σῆς ἀγαθότητος· σὺ
 γὰρ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν τῶν ὕδατων ἄβυσσον εἰς λίμνας καὶ
 ὑλώδεις χώρας*, ἐπαρκῶν εἰς πλησμονὴν καὶ εὐφορίαν τῶν ἐπι-
 γείων σου ἀγαθῶν· σὺ γὰρ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ προσκαλούμενος 30
 τὸ ὕδωρ τῶν θαλασσῶν καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον πάσης

14 ὡσεὶ καμάραν] cf. Ps. xl, 22 22 πρόσταγμα—παρελεύσεται] cf. Psalm. cxlviii, 6 23 ὁ ἐν ὕψηλοῖς—ἐφορῶν] cf. Psalm. cxii, 5, 6 || ἐπισκεπτόμενος—ὕδατων] cf. Psalm. lxxv, 10 25 ἀνάγων—θησαυρῶν] cf. Psalm. cxxxix, 7 29/30 ὁ προσκαλούμενος—τῆς γῆς] cf. Am. v, 8. ix, 6

τῆς γῆς καὶ πληθύνων τὰ γεννήματα αὐτῆς εἰς ἐνδειξιν προνοί-
 ας σου τῆς φιλανθρωπίου· σὺ γὰρ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ συνταράσ-
 σων τὸ κύτος τῆς θαλάσσης καὶ ὑψῶν τὰ κύματα αὐτῆς, μὴ τὰ
 κατὰ ψάμμον θρια ὑπερβαίνειν δυνάμενης εἰς φυλακὴν τοῦ προ- 5
 στάγματός σου. θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης, κύριε·
 θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῶν ὑδάτων, δέσποτα· θαυμαστοὶ οἱ με-
 τεωρισμοὶ καὶ αἱ ἀναβάσεις τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ποταμοῦ Νείλου, παν-
 τοδύναμη· βροχὴν γὰρ ἐκούσιον ἀφοριεῖς καὶ χυρηγεῖς ἐν αὐτῷ,
 κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅθεν ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων·
 10 ἐπήρᾶν οἱ ποταμοί, κύριε, ἐπήρᾶν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν ἀπὸ
 φωνῶν ὑδάτων πολλῶν. ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, κύριε· πάν-
 τα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας καὶ ποιεῖς· οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς,
 κύριε· οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι ἐν θαυμασίοις, ὅτι σὺ εἶ θεὸς μό-
 νος ὁ ποιῶν θαυμάσια καὶ ἐπιτελῶν τεράστια μεγάλα τε καὶ ἀνε- 15
 ξιχνίαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξαισία. σὲ τοίνυν τὸν ποιητὴν καὶ σο-
 νοχέα τοῦ παντός ἱκετεύομεν καὶ σοῦ δεόμεθα λέγοντες· κύριε,
 ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ ἁγίου σου καὶ σπλαγχνίσθητι ἐπὶ τὸ πλά-
 σμα σου· κύριε, ἄνοιξον τὴν χεῖρα τῆς πανσθενουργοῦ σου δυνά-
 μews, ὅπως τὰ σύμπαντα πλησθῶσιναι χρηστότητος· κύριε, ἄνοι- 20
 ξον τὴν θύραν τοῦ ἐλέους σου, ἵνα καρποφορήσῃ πᾶσα ἡ γῆ· κύ-
 ριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ πάριδε τὰ πταίσματα
 ἡμῶν ὡς πολυέλεος· μνήσθητι, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἔργα
 τῶν χειρῶν σου ἐσμέν· μνήσθητι κύριε, ὅτι χροὺς ἐσμέν· μνή-
 σθητι, κύριε, τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν καὶ ἐλέ- 25
 ησον ἡμᾶς καὶ δώρησαι τὴν ἀνάβασίν τε καὶ πλήμμυραν τοῦ πο-
 ταμοῦ Νείλου εἰς ἔλη καὶ ὑλώδεις χώρας γενέσθαι, εἰς καρπο-
 φορίαν καὶ εὐθηνίαν τῆς ἀνίκμου καὶ ἀνούδρου ταύτης γῆς· σὺ γὰρ,
 κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, κατ' ἴδιαν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν τὸν
 οἶόν σου τὸν μονογενῆ ἐξαπέστειλας καὶ ἐκ παρθένου Μαρίας σάρ- 30
 κα φορέσαι καὶ ἐνανθρωπήσαι ἠυδόκησας, σταυρόν τε καὶ θάνατον

2 ὁ συνταράσων—κύματα αὐτῆς] Psalm. lxxv, 8 5 θαυμαστοὶ—θαλάσσης] Psalm. cxii, 4 9 ὁ ποταμὸς—ὕδατων] Psalm. lxxv, 10 10/11 ἐπήρᾶν—πολλῶν] Ps. cxii, 3 11/12 ὡς ἐμεγαλύνθη—ἐποίησας] Ps. xci 6. cm, 24 13 οὐκ ἔ. ὁμ. σοί] Ps. lxxxv, 8 14 μόνος—θαυμάσια] cf. Ps. lxxi, 18 17 ἐπίβλ. ἐξ οὐρανοῦ] Ps. lxxiv, 15 19 πλησθ. χρηστότητος] cf. lxxiv, 12

καὶ ταφήν τριήμερον σαρκὶ καταδέξασθαι ἠθέλησας διὰ τὴν τοῦ
κόσμου σωτηρίαν· ὅς μὲν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστὰς εἰς οὐρανοὺς
ἀνελήφθη, ἔνθεν καὶ κατέπεμψε τὸ παρά σου θεοῦ καὶ πατρὸς
ἐκπορευόμενον πνεῦμα ἅγιον ἐπὶ τοὺς ἀγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ
ἀποστόλους· ὃ καὶ ἐφώτισε καὶ ἐθάρρυνεν αὐτοὺς ἐν τῷ κόσμῳ
5 κηρύξαι τὸ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου τρισυποστάτου τε καὶ ἀδιαιρέ-
του τριάδος ὑπερούσιον καὶ ὑπέρθεον μυστήριον, ὡσαύτως δὲ καὶ
τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ υἱοῦ σου μέγα καὶ ὑπὲρ φύσιν θαυμα-
στόν καὶ ἀνερμήνευτον ἀποτέλεσμα καὶ διήγημα. αὐτὸς οὖν, κύριε
ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ νῦν τὸ πνευμά σου τὸ ἅγιον κατέπεμψον καὶ
10 ἀγίασον τὸ ὕδωρ τοῦτο (ἐκ τρίτου), καὶ δὸς ἡμῖν καὶ παντὶ τῷ
λαῷ σου πλοῦσια τὰ ἐλέη σου πρεσβείαις τῆς ἀπειράνδρου σε
τεκούσης ἀγνῆς θεομήτορος ἀειπαρθένου Μαρίας, δυνάμει τοῦ τι-
μίου καὶ ζωοποιῦ σταυροῦ, προστασίαις τῶν τιμίων ἐπουρανίων
δυνάμεων ἀσωμάτων, τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου
15 καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου Ἡλιοῦ τοῦ
θεσβίτου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, τοῦ
ἀγίου ἐνδόξου πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου,
τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων οἰκουμενικῶν διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν,
τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς
20 Λυκίας, τοῦ θαυματουργοῦ, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πολυάθλων
μαρτύρων, τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τρο-
παιοφόρου καὶ θαυματουργοῦ, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ θαυματουργ-
γῶν Ἀναργύρων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Ἀν-
τωνίου τοῦ μεγάλου, Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Σάββα τοῦ ἡγι-
25 ασμένου, τῶν ἁγίων καὶ δικαίων θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἄν-
νης καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων σου πάντων, ὧν καὶ τὴν ἁγίαν πα-
νήγυριν ἐπιτελοῦμεν. καὶ φύλαττε, κύριε, τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς οἰ-
κουμένης πιστοὺς καὶ εὐσεβεῖς χριστιανούς· καὶ φύλαττε, κύριε,
30 τοὺς δούλους σου, τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς τοὺς κατοικοῦντας ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ· καὶ φύλαττε, κύριε, τοὺς δούλους σου, τοὺς ἐπι-
τρόπους τῆς ἀγίας ἐκκλησίας ταύτης· καὶ φύλαττε, κύριε, τοὺς δού-
λους σου τοὺς περιεστῶτας, καὶ ἐλέησον αὐτοὺς κατὰ τὸ μέγα σου
ἔλεος, πάσης ἀνάγκης ῥυόμενος. μνήσθητι, κύριε, πάντων τῶν
εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν ἐλεούντων ἡμᾶς καὶ ἐλέ-

ησάντων, καὶ τῶν διακονούντων ἀδελφῶν ἡμῶν μνήσθητι, κύριε,
παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος καὶ μοναχικοῦ σχήματος· μνήσθητι,
κύριε, τῶν ἀδελφῶν τῶν αἰχμαλώτων· μνήσθητι, κύριε, τῶν ἐν
ἀσθενείαις ταλαίπωρουμένων· μνήσθητι, κύριε, καὶ τοῦ περιεστῶ-
5 τος λαοῦ σου καὶ πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὴν σὴν ἐξ ὕψους βο-
ήθειαν τοὺς οἰκτιρμούς σου δώρησαι. ναί, εὐδιάλλακτε καὶ μακρό-
θυμε καὶ πολυέλεε κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ ἀγίου κατοικητηρίου σου
καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην, καὶ κατάρτισαι αὐ-
10 τήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου· χάρισται αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν
πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον,

(ἐκφώνως)

ὅτι σὺ ὁ δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως καὶ
σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

15 <Ὁ πατριάρχης>

Εἰρήνη πᾶσι.

<Ὁ διάκονος>

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ κυρίῳ κλίνωμεν.

Καὶ ὁ πατριάρχης λέγει τὴν εὐχὴν (ταύτην) μυστικῶς.

20 Κλίνον, κύριε, τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ ἐν Ἰορδάνῃ
βαπτισθῆναι καταδεξάμενος καὶ ἀγίασας τὰ ὕδατα· καὶ εὐλόγησον
πάντας ἡμᾶς τοὺς διὰ τῆς κλίσεως τοῦ ἑαυτῶν αὐχένος σημαίνον-
τας τὸ τῆς δουλείας πρόσχημα, καὶ καταξίωσον ἡμᾶς ἐμπλησθῆ-
ναι τοῦ ἁγιασμοῦ σου διὰ τῶν τοῦ ποταμοῦ Νεῖλου ἀναβάσεων
25 εἰς δόξαν ἀκατάπαυστον τῆς σῆς ἀγαθότητος·

(ἐκφώνως)

σὺ γὰρ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, Χριστέ ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν
δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρ-
30 χῳ σου πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου πνευ-
ματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ἐἴτα λαμβάνει τὸν τίμιον σταυρόν καὶ εὐλογεῖ τὰ ὕδατα ἐκ τρίτου,
κατάγων καὶ ἀνάγων αὐτὸν ὄρθιον καὶ ψάλλον τὸ παρὸν ἐκ τρίτου.

6 εὐδιάλλακτε: * cod. ἀδιάλλακτε 8,9 ἐπίσκεψαι—δεξιᾶ σου] Psalm. LXXIX, 15

Ἦχος α'.

Ἐν Ἰορδάνῃ σὺ ἐβαπτίσθης, * ὦ κύριε,
καὶ ἐν τῷ Νείλῳ ἐθαυμαστώθης, * ὦ δέσποτα.
ὡς γὰρ ἐκεῖ ἡ τριάς πεφανέρωται,
οὕτω κἀνταῦθα τριάς σεσημείωται. 5
ἐν τῷ πλήθει σου τῶν ὁρέων σου
καὶ τροφῇ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κτηνῶν.
ὁ πλημμυρήσας τὰ ὕδατα, ὁ θεός,
καὶ τὸν κόσμον χορτάσας, * δόξα σοι.

Εἶτα ἀσπάζεται τὸν τίμιον σταυρόν, ὡσπύτως καὶ πᾶς ὁ λαός, βαντί- 10
ζων αὐτοὺς καὶ τὸν ναόν· ὁ δὲ χορὸς ψάλλει τὰ τροπάρια. Ζήτει αὐτὰ
ἐμπροσθεν.

Εἶθ' οὕτως ἀπόλυσαι.

Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

Sequitur praelonga oratio cum titulo: Ἰδοὺ καὶ ἑτέρα εὐχὴ 15
ὁμοία τῇ πρώτῃ, ἐξ ὧν ἀναγινώσκει ὁ προσετός οἶαν βούλεται. Inc. Δέ-
σποτα παντοκράτωρ καὶ θεὸς τοῦ πατρὸς etc. Vide A. Дмитриевскій,
Описание etc. II, p. 985—991.

XI.

ΛΕΟΝΤΟΣ

ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστοῦ βασιλέως Ῥωμαίων

ΟΙΑΚΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ.

- 5 Ἰσχυρόν ἢ φιλία βιάζεσθαι, καὶ μάλιστα περιδραττομένη προ-
φάσεως προτεινούσης τὸ εὐλογον καὶ γὰρ δύο ταῦτα, φιλία καὶ
ἀξίωσις εὐλογος, συνιόντα συγχωρεῖν οὐκ ἐθέλει τὴν ἀνάνευσιν τῶν
τούτων ὑπ' ἀμφοῖν βιαζομένων· ὑφ' ὧν καὶ νῦν ἡ σὴ ὁσιότης,
καίτοι τὸ βᾶρος ἤλικον ὁ περικείμεθα τῶν κοσμικῶν φροντίδων,
10 τῇ προτροπῇ πειθαιμένου ἔσχεν· οὐδὲ γὰρ ἦν ἀντιλέγειν, τῆς σῆς
ὁμολογούσης γλώττης, ὡς ἐν τοῖς πολλάκις προτιθεμένοις σωτη-
ριώδεσι τῶν ψυχῶν λόγοις ἀναπηγάξει τις ὠφέλεια τῶν ἡμετέ-
ρων χειλέων. εἰ καὶ μὴ τὸ βλύσμα ἡμέτερον, τῆς δὲ τοῦ πνεύ-
ματος χάριτος, πλὴν, ὅτι πλειστάκις ὁμολογοῦντες καὶ δυσώπησιν
15 οὐ βουλομένην ἐνδιδόναι προσφέροντος ἐν ταῖς ἱεραῖς ταῦταις
ἡμέραις, αἱ μάλιστα πρὸς τοὺς θεοὺς ἀγῶνας ὑπαλείφειν εὐκα-
θερον τῆς ἐπικήρου συγχύσεως εἰληχόσι πολιτεῖαν, τῇ φιλῇ δυσω-
πήσει τυραννηθέντες προσθήκη τῶν ἐπὶ ταῖς ἄλλαις μερίμναις
20 καμμάτων καὶ τοῦτον δὴ τὸν σοὶ περισπούδαστον ἀνεδεξάμεθα κά-

P = codex Petropolitanus 205, s. xi, f. 1—98 (cf. Отчетъ Имп. Публ.
Библиотеки за 1881 г. СПб., 1883, p. 74—75).

ματον καὶ ἃ στρεφομένοις ἡμῖν ἐν μέσῃ τῇ τοῦ βίου θυελλῆ παρέσχεν εἰς ἐποψίαν τῶν μακαρίων θεαμάτων ἢ χάρις τοῦ πνεύματος, ὡς ὄραξ, προτεθείκαμεν. ἀλλὰ γὰρ εἰς γένεσιν τῷ φιλοπονήματι προσελθεῖν ἔδωκεν ἢ σὴ τοῦ τε φίλτρου καὶ τῆς εὐλόγου δυσωπήσεως τυραννίς· ἐπιγέγραπται δὲ οἰακιστικὴ ψυ- 5
 χῶν ὑποτύψεις, τῆς ταιαύτης ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ἀντιποιοῦμενον κλήσεως. ἐν κεφαλαίοις δὲ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἢ ἀρίθμησις, ὧν ἓνια μὲν ἐκ προλαβούσης τινῶν λογίων μελέτης εἰς ἀνάμνησιν ἦκοντα τὴν ἔγγραφον ἔκδρασε εἴληφε παρ' ἡμῶν, ἃ δὲ καὶ τὰ γε πλείω, τοιαύτης ἀμοιρεῖ μελέτης εἰς πρόσοδον. πάντως 10
 δ' οὐχ ὑποπτεύεις ἡμᾶς προσποιεῖσθαι· πόρρω γὰρ τούτου (σὺν θεῷ φαμεν) τὸ ἡμέτερον, εἰ καὶ συμπίπτειν δοκεῖ τοῖς ἀρχαιότερον παρὶ τούτων διαλαβούσι· μόνῃ δὲ τῇ τοῦ νοῦ καθ' ἑαυτὸν περιστροφή τε καὶ συζήτησει σὺν τῇ ἄνωθεν ἐπιλάμφει τὴν γένεσιν ἐσχῆκεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ φιλοπονηθέντος τοσοῦτον· σὺ δέ, ἰε- 15
 ρὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπε, εἴ τι κἀνεῦθεν ὄραξ τοῖς οὐρανίοις ἀγωνιστάις ἐσόμενον χρήσιμον εἰς ὑπάλειψιν, ἀνάφερε τὴν εὐχαριστίαν (ὡς ἔθος) τῷ χορηγῷ τῶν καλῶν· εἰ δ' εἰς κέρδος αὐτοῖς ἀσυντέλεστον, ἄτε κεκτημένοις οἴκοθεν ἀνελλιπῆ τὴν ἐν τούτοις ἐπιστήμη- 20
 μην, ἀλλ' ἡμῶν γε καὶ οὕτως τὴν προαίρεσιν ἴσως ἀποδέχεσθαι ἄξιον, ὅτι πεφορτισμένοι τῶν κοσμικῶν φροντίδων τὰ βάρη καὶ τούτου ὑπεισιέναι τὸν πόνον προεθυμήθημεν. ἢ δὲ τῆς ἐνοίας πρὸς τὸ δυσεῦρετον ἀναχώρησις τοῖς φιλοπονωτέροις πάντως οὐκ ἄληπτος· ἢ γὰρ ἐπιμελεστέρα ζητήσει καὶ αὐτοὶ ζητοῦντες εὐρή- 25
 σουσι καθ' ἑαυτοὺς τὸ κρυπτόμενον, ἢ πρὸς τὸν πόνον ὀκνοῦντες καὶ οὕτως ἔχουσι τὸ ζητούμενον ἀναπόδραστον, τῆς ἐκ τῶν προσ- παρακειμένων ἐξηγήσεως σχολίων ἀταλαίπωρον τὴν λήψιν χαρι- ζομένης.

ΟΙΑΚΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ.

Βιβλίον πρῶτον.

30

Α. Εὐτμητος ἡμῶν ἢ ζωῆ, ἐντεταμένη τῶν ἀρετῶν ἢ ἀκρόρεια, εὐ- ὀλιθος ἢ φύσις καὶ ἢ (ἐ)πίκρισις δυσδιάνγνωστος.
 Σχόλιον. Ἡ ζωὴ τέμνεται ταχέως· τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος δυσχερὲς καὶ σύντονον· ἢ φύσις εὐκόλος εἰς πτώσιν. διὰ ταῦτα οὖν

ἢ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας κρίσις δυσκατανόητος:—ἢ ἄλλως. εὐτμη- τον εἶπεν τὴν ζωὴν διὰ τὸ ταύτης ὀλιγοχρόνιον καὶ παρόμοιον τῷ μαρσαμῷ τῶν ἀνθέων· τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος πολὺ καὶ σύντονον, ἢ φύσις πρὸς κατάπτωσιν εὐκόλος. διὰ ταῦτα οὖν δύσκολος ἢ τῆς 5
 ἀρετῆς καὶ κακίας κρίσις.

Β. Λέον μὴ μόνον τὸν καθηγεμόνα προσφέρειν τῷ ὑποκειμένῳ τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ συνεισφέρειν τὸ πρόθυμον καὶ τὸ συνόμιλον τού- τῳ εὐελπί καθιστᾶν, ἀλλ' οὐκ ἐπιτιμᾶν πρὸς ἀπόγνωσιν.

Β. "Ὅτι δεῖ τὸν ὁδηγὸν τῆς σωτηρίας, τουτέστι τὸν καθηγούμε- 10
 νον, μὴ μόνον αὐτὸν εἶ τι χρήσιμον καὶ πρὸς ὠφέλειαν συντεί- νον ὑποτίθεσθαι τῷ ὁδηγούμενῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ὁδηγούμε- νον πρόθυμον εἶναι πρὸς τὸ πείθεσθαι τοῖς τοῦ ὁδηγούτου παρ- αγγέλμασιν· ἔτι δὲ καὶ τοὺς συνασκητὰς διεγείρειν αὐτὸν διὰ τῶν οἰκείων λόγων καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ὑποτιθέναι, ἀλλ' οὐχὶ ἐπιτι- 15
 μᾶν καὶ ἐξονειδίξειν ἕνεκεν τῶν ἡμαρτημένων καὶ διὰ τῆς ἐπι- τιμήσεως συνωθεῖν αὐτὸν πρὸς ἀπόγνωσιν.

Γ. Καὶ τοῦτο ἄξιον ἐπισκοπῆς, τὸ μὴ παρατίνα τὴν ἕξιν ἐναλλάσ- σαι, ἀλλὰ σταθμαῖσθαι τὸ τε εὐδαίμονα καὶ εὐπορον καὶ τὴν ἄλλην λαμ- πρότητα καὶ οὕτω στήναι πρὸς ὃ ἔτεσσι.

Γ. Καὶ τοῦτο δὲ παρατηρεῖν δεήσει τὸν τὴν ψυχικὴν ἐπαγγελλό- 20
 μενον θεραπείαν, τὸ μὴ εὐθέως παντελῶς τῆς συνήθους διαγω- γῆς τε καὶ διαίτης πειρᾶσθαι μεταγείν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ συγ- κρίνειν τὴν τοῦ προλαβόντος βίου τάξιν, φημί δὴ ἂν τε μετ' εὐ- πορίας καὶ πλοῦτου ἦν ὁ βίος αὐτῷ καὶ ἀπαλωτέρας τῆς κατα- 25
 στάσεως, ἂν τε μετ' ἐνδεείας καὶ πόνων, καὶ οὕτως πρὸς ἐκείνην καταστήσῃαι τὴν διαίταν, ἥτις οἰκεία πρὸς τὸ ὑπ' αὐτὴν μεῖναι τοὺς πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἐμβαίνοντας.

Δ. Τὸ ἀγωνιστικὸν εἰς ἄκρον ἐλάσαν κίνδυνον ἀπήνησε· τὸ γὰρ τοι- οῦτον κατάντημα εἰς ὀλισθον παρατρέπει· ἀμήχανον γὰρ οὕτως ἀνίενα καὶ 30
 στήναι καὶ θεωρίας μείζονος καταλαβεῖν· ἀλλὰ πρὸς τὰ δεῖνὰ καταρροῦ- σκεται, οὐκοῦν τὸ ὕψος σκοπεῖτω τὸ ὑποπέζιον, ὅπως ἀμέμπτως ἐπιδιδῷ.

Δ. "Ὅτι ἐνίοτε ὁ ἀγωνιστὴς λίαν καὶ πρὸς ἄκρον ἀγωνιζόμενος καὶ εἰς ὕψος ἀνελθὼν ἀρετῆς ἐκ τοῦ τοιοῦτου ὕψους εἰς περι- πτωσιν κινδυνεύει· διότι παρακολουθεῖ ἔστιν ὅτε τοῖς εἰς ὕψος κα-

τορθωμάτων αναβαίνουσιν ύψηλοφροσύνη, δι' ἣν ἀδύνατόν ἐστι τὸν τοιοῦτον ἀγωνιστὴν ἐδρασθῆναι καὶ τοῖς κατορθωθεῖσιν ἐμμεῖναι, ἢ πρὸς ὑψηλοτέραν ἔτι ἀνάγεσθαι θεωρίαν· ὥστε ἀνάγκη πρὸς τὰ χεῖρω λοιπὸν καταφέρεσθαι. οὐκοῦν πρὸς τὸ ὕψος ἀναβάς τῶν ἀρετῶν τὴν ταπεινώσιν ἐχέτω, ἵνα δι' αὐτῆς αἰεὶ προκόπη.

Ε. Τὰς δ' ἄκρας ἐπιτιμήσεις καὶ τὴν ἄλλην τῶν περατηρίων οἰκονόμησιν οὐ δεῖ ἄκρας προσφέρειν, πρὸς δὲ τοῦ στέγοντος τὴν ἰσχὺν ὑποτίθεσθαι.

Ε. Ὅτι καὶ τὰς ἐπιτιμήσεις καὶ τὰς δοκιμασίας, ἃς οἱ προσεστώτες ποιοῦνται πρὸς πειρασίαν τῆς ὑπομονῆς καὶ καρτερίας τῶν ἀσκητῶν, οὐ δεῖ λίαν ἐπαχθεῖς ὑπάρχειν, ἀλλὰ συγκρίνειν τὴν τοῦ πειραζομένου δύναμιν καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου καρτερίαν καὶ τὴν ἐπιτιμήσιν καὶ τὴν πείραν προσάγειν.

Ζ. Ταῦτό δὲ καὶ ἐξάγγελαις καὶ ἀρετῆς τελευταία ἐπίδραξις ταῦτοπαθέ.

Ζ. Ὅτι καὶ ἐξαγγελία πρὸς ἄκρον συνωδυμένη καὶ ἄνοδος πρὸς ἀρετὴν ἐσχατῶς ἐπειγομένη ὁμοίως ἐπισηφαλῆ· καὶ νῦν ἡ διδασκαλία πρὸς τοὺς καθηγουμένους ἀπορᾷ. φησὶν οὖν μὴ δεῖν τὸν τῆς ἀρετῆς παιδευτὴν, τὸν ἄρτι πρὸς τὸ παιδευτήριον ἦγοντα, μήτε πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖν ἔκφορα τὰ οἰκεῖα πάθη ποιεῖσθαι (βαρὺ γὰρ καὶ ἐπαχθές τισιν ἐστὶν ὅτε καὶ τοῦτο δοκεῖ), μήτε πάλιν πρὸς ἀρετῆς συνελώνειν ἀκρότητα καὶ τοῦτο γὰρ τῷ νῦν εἰς ἀγῶνας καθισταμένῳ ἐπίπονόν τε ἅμα καὶ οὐκ ἀσφαλές.

Ζ. Γὸ τῆς ἐγκρατείας ἰσχυρὸν καὶ ἀκριβῆζον πολυχρονίῳ καὶ κραταιῷ πάθει, οἷς ἀνένδεκτον, ἐπισηφαλές.

Ζ. Τὸ λίαν ἀκριβῶς ἐγκρατεῦσθαι ἐφ' ἀμαρτήματι χηρῶντι πολυχρονίου μετανοίας καὶ ἐπεκτεταμένης ἀσύμφορον· ἢ γὰρ ἐπὶ πολλὸν χρόνον οἰκονομουμένη μετάνοια δεῖται σωματικῆς δυνάμεως πρὸς τὸ μέτρον ἀρκούσης τοῦ χρόνου, τὸ δὲ τῇ ἐγκρατεῖα λίαν δαπανᾶσθαι σφῆζειν οὐκ οἶδεν τὴν σωματικὴν δύναμιν. ἀνάγκη οὖν, συνεκδαπανωμένης αὐτῆς, μὴ πρὸς τὸν ὀφειλόμενον τῆς μετανοίας χρόνον διαμεῖναι τὸν μετανοοῦντα.

Η. Ἀκρίζουσα νηστεία καὶ πλήρωσις σιτίσεως ἐπίμεμπα.

Η. Ὅτι ἡ πολλὴ καὶ ἐπιτεταμένη ἐγκράτεια καὶ ἡ τῆς τροφῆς

πλησμονὴ φαῦλα· ἢ μὲν γὰρ ἄτονον ποιεῖ τὸν ἀγωνιστὴν καὶ παντελῶς πρὸς τὰς πράξεις ἀνενέργητον, ἢ δὲ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς ἐπὶ πλέον διεγείρει καὶ σφοδρότερον τὸν κατὰ τῆς ψυχῆς ἀνίστησι πόλεμον.

Θ. Ὑστάτω πάθει τελευταία καὶ ἀκριβῆς ἐγκράτεια βέλτιστος.

Θ. Ὑστάτον φησὶ πάθος οὐκ αὐτὴν τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τὸ κίνημα τῆς ἀμαρτίας, τὸ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἐγκείμενον καὶ ἀποτελέσαι ταύτην ἀγωνιζόμενον, οἷον τὴν ἐπιθυμίαν· λέγει γὰρ ὅτι τῆς ἐπιθυμίας τελείως κατακρατεῖν δοκούσης, τότε ἡ ἀκριβῆς καὶ λίαν ἰσχυρὴ ἐγκράτεια σωτήριος.

Ι. Τὸ μετаноοῦν ἐγκρατεῖα λεπτὴ διήμαρτεν, ἢ μᾶλλον βλάβους οἰστική· πᾶν γὰρ ἐνθεν σύμπτωμα μεῖζον ἢ ἀδρότερον βραχεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἀμέμπτους τὸ λίαν ἰσχυρὸν ἐγκρατές καὶ τεταγμένον ἐπισηφαλές, ὥστε τὸ ἐπισηφαλές οὐ βῆδιον φέρε· ὅθεν τὸ ἰσχυρὸν καὶ τεταγμένον ὡς ἐπὶ πολὺ τοῦ μεσοῦ βραχέος σφαλερόν.

Ι. Ὅτι ὁ πρὸς μετάνοιαν ἐλθὼν ὑπὸ τῆς λεπτῆς καὶ ἄγαν σκληρᾶς ἐγκρατείας μᾶλλον πρὸς τὸ ἀσύμφορον καθίσταται· βλάβην γὰρ ἢ τοιαύτη ἐγκράτεια φέρει. πᾶν γὰρ ὁ ἐκ συμβῆ ἐναντίωμα τῷ ἀσκητῇ, μεῖζον γίνεται, τῇ παντελεῖ ἐγκρατεῖα κατατηχομένου αὐτοῦ, ἢ τῇ ὀλίγον παχυτέρα διαιωμένου διαίτη. ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν. ἐπειδὴ πολλὰκις γίνεται καὶ ἄνεσις καὶ ἐπίτασις τῶν παθῶν, πολυτρόπως τοῦ πονηροῦ πολεμοῦντος, δεῖ τὸν ἀσκητὴν μὴ τῇ πολλῇ ἐγκρατεῖα καταβάλλειν τὴν ἑαυτοῦ ἰσχύν. διατί; ὅτι πολέμου σφοδρότερον ἐπιστάντος, ἐὰν ἡ διὰ τῆς πολλῆς ἐγκρατείας καταβεβλημένος τὴν ἰσχύν, οὐ δυνήσεται οὔτε προσευχαῖς πλείοσι καὶ μακροτέραις ἑαυτὸν ἐπιδοῦναι, οὔτ' ἀγρυπνίας οὔτε μελέτη τῶν θεῶν λογίων, οὔτ' ἄλλη τινὶ πράξει, ἃς ἀπαιτεῖ ὁ ἀγὼν καὶ ἡ κατὰ τοῦ διαβόλου ἀντιπαράταξις. ὥστε συμφέρει μᾶλλον ὀλίγον τι διατᾶσθαι παχύτερον, ἢ, ὅτε προσβολῆ γένηται σφοδρότερα τινὸς πάθους, δύνηται ὁ ἀσκητῆς εὐχῇ συντονώτερα καὶ ἀγρυπνία καὶ τῇ ἄλλῃ τῆς ἀρετῆς ἐργασία πρὸς τὸν ἐπηρραστήν ἀνταγωνίσασθαι. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς θεῖα χάριτι μὴ προσδοκούμενοις μετάνοίας διὰ τὴν τοῦ βίου καθαρότητα, οὐδ' ἐκείνοις ἐστὶν ἀσφαλές τὸ λίαν αἰεὶ ἐγκρατεῦσθαι καὶ μηδαμῶς ἐκβαίνειν τὴν τοιαύτην τάξιν τῆς ἐγκρατείας· καὶ γὰρ καὶ οὗτοι βουληθέντες πολλὰ

κίς ἢ στάσεις ἐκτελεῖν παννύχους, ἢ μελέτης ἐπὶ πλεόν ἀπολαύειν
θεῶν λογίων, ἢ ἄλλο τι πονεῖν, δι' ὧν θεραπεύεται πλεόν τὸ
θεῖον, ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐκ τῆς ἐγκρατείας τοῦ σώματος κατατή-
ξεως κωλυμένην ἔχουσι τὴν προθυμίαν. οὐκοῦν καὶ οὕτως τὸ
λίαν ἐγκρατεῦσθαι καὶ ἀπαρallάτως φυλάττειν τὴν τῆς διαίτης 5
λεπτότητα ἐπιβλαβές εὑρίσκειται μάλλον τῆς ὀλίγου ἐχούσης διαί-
της πλεόν τι πρὸς παχύτητα.

ΙΑ. Οἷς μέγα καὶ κραταῖον ὄφλημα καίριον καὶ τὸν μέλλοντα ἐπάγει
κίνδυνον, τοῦτοις τὸ λίαν ἐγκρατὲς χρεῖωδες· οἷς δὲ οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἔξ-
εστιν οἰκονομεῖν, τοσοῦτον μετριοῦν, ὅσον τὸ πάθος τοῦ κραταῖοῦ καθ- 10
υφείται.

ΙΑ. Ἐν οἷς ἐπιθυμία ὀξεῖα καὶ ῥοπή τῆς φύσεως πρὸς τὴν
ἀμαρτίαν καὶ ὁ κίνδυνος ὁ ἐκ τῆς πράξεως ἐπαγόμενος σφοδρός,
τούτοις χρήσιμον καὶ τὸ λίαν ἐγκρατεῦσθαι· ἐν οἷς δὲ οὐχ οὕτω
πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ῥύμη τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ἐπιδέχεται οἰκονο- 15
μίαν τινα γίνεσθαι περὶ τροφῆς, τοσοῦτον μετριοῦτερον τῆς ἐπι-
τεταμένης ἐγκρατείας ἐνδοσιμὴ ποιεῖσθαι, ὅσον καὶ τὸ πάθος τὸ
πρὸς τὴν ἀμαρτίαν κινεῖν ἑλαττόν ἐστι τοῦ πάνυ πρὸς αὐτὴν συν-
ωθούτος κινήματος.

ΙΒ. Τὸ μετάμελον τοῖς πρὶν ἀκολασταῖνον νοεῶς πλημμελήμασι πρὸς 20
ἀγωνίσματα φέρειν ἀνοστικώτερα· τοῦ γὰρ ἰδίου τοῦ κραταῖον ἐνίοτε τὸ τῶν
λογισμῶν ἀσελγαῖνον ὑπόπτερον ἀπειργάσατο.

ΙΒ. Τοὺς πρὸς μετάνοιαν ἤχοντας καὶ πρὸς τὰ πρὶν ἀτοπήματα
διὰ τῆς τῶν λογισμῶν φαντασίας εἰς ἐπιθυμίαν ἀκρατῶς καθιστα-
μένους πρὸς ἐπιπονωτέρους ἄγειν ἀγῶνας, ἧτοι παννύχῳ στά- 25
σει καὶ τῇ λεπτοτάτῃ νηστείας, ὡς διὰ τούτων συντακῆναι τὸ σῶ-
μα· πολλάκις γάρ, εὐθαλοῦς ὄντος τοῦ σώματος, οἱ λογισμοὶ τοῦ-
το συνήγορον εὐρόντες κατὰ τῆς ψυχῆς νίκην ἤραστο.

ΙΓ. Βρενθυομένη πᾶθει θεῖος λιμός ἐπιτεινέσθω, ἀνάλογος δὲ τῇ τοῦ
παθαινομένου ῥύμη προσήτω· τὸ γὰρ τοιοῦτον πόνος μακρὸς ἐξιάσατο. 30

ΙΓ. Ἀμαρτήματος σφοδρυνομένου, θεῖος λιμός, τουτέστι νηστεία,
ἐπαυξανέσθω· πλὴν ἀνάλογος τῆς τοῦ ἀμαρτήσαντος ἰσχύος οἰκο-
νομεῖσθω· τὰ γὰρ σφοδρὰ τῶν ἀμαρτημάτων χρονικωτέρων δεῖται
καμάτων πρὸς ἴασιν.

ΙΔ. Ἡσυχαστικὸν ἀγώνισμα ᾧ παραίτιον ἀχθούς, ἀπώλειαν ὑποδέλῳσεν. 35

ΙΑ. Ὁ λόγος φησὶν, ὅτι δεῖ τὸν ἡσυχαστὴν διὰ τῆς ἡσυχίας
ἰλαρὰν καὶ ἀλυπον ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τῶν τῆς κακίας παθῶν
ἐλαφρυνομένην τοῦ βάρους, ὡς, εἴ γε βαρύνοιτο λογισμοῖς ἐμπα-
θέσειν ὁ συνὼν ἡσυχία, κίνδυνος ἀπωλείας· εἰ γὰρ ἐξ ὧν ἐστὶ βέλ- 5
τιστον διακεῖσθαι, τουτέστι κουφίσεσθαι διὰ τῆς ἡσυχίας, τοῦτο
μὴ προσῆ, ἀλλὰ μάλλον βαρύνηται ἢ ψυχῇ, τί ἄλλο προσδοκη-
τέον ἢ ἀπώλειαν;

ΙΕ. Ἀπροφάσιτος ὄκνος πρὸς τὰ φαῦλα παρατροπῆς ἄγγελος.

ΙΕ. Ὅτι ῥαθυμία γνώμης, μὴ προηγουμένης αἰτίας τινός, τουτ- 10
ἐστὶν ἀρρωστίας σωματικῆς ἐνίοτε, ἢ τινος δυσχεροῦς, δηλοῖ τὴν
ψυχὴν ὅτι πρὸς τὰ χεῖρω παραφέρεται· ἀπροφάσιτον γὰρ ὄκνον
ἔφη τὴν ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας περιστατικῆς πρὸς ἐργασίαν τῆς ἀρε-
τῆς ἀκηδῖαν καὶ ἀμέλειαν.

ΙΖ. Οἷς οὐχ ὕπερα τῶν ἡμαρτημένων αἰσθησις, τούτων κατηγορεῖται 15
τὸ ἄθεον.

ΙΖ. Ὁ στρεφόμενος καταφρονητικῶς ἐν ταῖς ἀμαρτίαις, οὗτος
δῆλός ἐστιν εἰς ἀθείαν καταπεσών. βούλεται οὖν παιδεῦν ὁ λόγος,
ὡς εἰ καὶ διὰ τὸ εὐόλισθον τῆς φύσεως ἀπερίτρεπτοι πρὸς ἀμαρ-
τίαν οὐ διαμένονεν, ἀλλ' οὐκ ἀφροντίστους ἐπὶ τοῖς ἀμαρτανομέ- 20
νοῖς εἶναι τοὺς παραπεσόντας, μηδ' ὥσπερ ἐπιλανθάνεσθαι τῶν
ἀτοπημάτων, ἀλλὰ τὸ συνειδὸς ἀεὶ ἐφ' οἷς παραπεπτώκασι νύτ-
τεσθαι.

ΙΖ. Χρονίως ἡσυχήμεν τοῖς πάθειν ὀκνηροτέρως ἄγειν τὴν βελτιώ-
σιν, τοῖς δ' ἐλάττω προθυμότερον.

ΙΖ. Τὸν τρόπον παιδεύει τῆς τῶν ἀμαρτανόντων θεραπείας, τὸν
ἐξιάσθαι τούτους ἐπαγγελλόμενον· καὶ φησὶν, ὅτι τοὺς ἐν πλείονι
χρόνῳ ταῖς ἀμαρτίαις ἐγκυλισθέντας μὴ βουληθῆς ἀθρόον διὰ τῆς
πολλῆς καὶ συντόνου μετανοίας πρὸς τὴν σωτηρίαν ἄγειν· οὐ γὰρ
εἰκὸς τὰ διὰ πολλῶν χρόνων παρολισθήματα διὰ βραχείου θερα- 30
πείειν. ὥστε δεῖ μὴ συντόνοις λίαν πόνους ὑπαβάλλειν τὸν ἀμαρτή-
σαντα, ἵνα μὴ, τῆς δυνάμεως ὑπὸ τούτων αὐτῷ καταβληθείσης,
πρὸς τὴν δεομένην πλείονος χρόνου μετάνοιαν ἀπιλιγγιάσῃ, ἀλλὰ
μᾶλλον ἀνεκτικωτέροις ὑπάγειν πόνους καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ
τῆς μετανοίας ἐμβιβάζειν ἐπίπονα. τοὺς δὲ μὴ πολλῶν χρόνων τοῖς

πάθει καταδουλωθέντας. τούτους, ἅτε δὴ μὴ δεομένους τοσούτου χρόνου πρὸς ἴσιν, ἐπιπονωτέροις τρόποις τῆς μετανοίας ἐκθεραπεύειν, ὡς μέλλοντας καὶ τῶν πόνων ἀπαλλάττεσθαι τάχιον.

11. Μετανοοῦντι καὶ μυσταγωγούμενῳ εἰ βελτιώσεις οὐχ ἔφεται, ὄγλου παραινέσεως μῆνυτρον· εἰ δ' ἄνευ τοῦ τοιοῦτον ὀχληρίας, δὴλωσις ἐνδομύχου 5 πονηροῦματος.

12. Κἀνταῦθα τῷ χειραγωγῶντι πρὸς σωτηρίαν κανόνα ὑποτίθειται καὶ φησιν· "Ὡ τῆς σωτηρίου μετανοίας μυσταγωγέ, σκόπει τὸν ὑπὸ σοῦ παραινόμενον, καὶ εἰ μὴ φέρῃ σοι τῶν σῶν σπερμάτων καρπὸν ἢ τοῦ παραινουμένου καρδία τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ 10 ἀρετῇ προκυπτήν, γίνωσκε τὸ πλῆθος τῆς παραινέσεως εἰς ὠφέλειαν τέως μὴ συμβάλλεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον καταβαρύνειν τὸν παραινόμενον. δεῖ ὅν ὑποστέλλειν τὴν παραινέσιν. εἰ δὲ χωρὶς τοῦ πλῆθους τῶν λόγων βαρύνηται τὴν ψυχὴν, ἴσθι πονηράς ἔτι κινῆσεις ἐμπεριπολεῦειν ἐν αὐτῇ, αἱ ταύτην στενοχωροῦσαι πρὸς 15 ἄγθος καθιστώσι τὸν ἄνθρωπον.

13. Ὑποπέσεις καὶ φθαρτοὶς προσηλωμένῳ, ὅσον παραινέσεις ἐπιθασιλεύεται, τὸ βλάβος ἐμπαρέσγεται.

14. Ψυχὴ τοῖς φθειρομένοις καὶ βέουσι προσκειμένη, ὅσον πλείονα δέχεται τὴν παραινέσιν, πλεον ἐπισπᾶται κατάκρυσιν· τὸ γὰρ 20 ὠφέλιμον τῆς παραινέσεως αὐτῇ διὰ τῆς ἰδίας κακίας ἐκ τοῦ προσηλωμένη τοῖς ματαίοις τυγχάνειν ἄχρηστον ἀποδεικνύσα μᾶλλον τὴν ἑαυτῆς ἠῦξσε καταδίχην.

15. Δειψάνον ἁμαρτήματος πειρατηρίαις παλιννόστησι.

16. Ἐνίοτε τὰ ψυχικὰ πάθη μὴ τυχόντα τελείας ἰάσεως, ἀλλ' 25 ἐγκαταλείψωσι αὐτῶν ἐναπομενούσης, φαντασίας καὶ μελέτης πειρασμοῦ προσβαλόντος ἐκ τοῦ πονηροῦ δαίμονος, ὑποστρέφειν φιλεῖ.

17. Ἐυδαλήθης τῶν κραταιῶν πλημμελημάτων προφαντορία τῆς τε στέρεως καὶ ἀποικήσεως.

18. Τῶν μεγάλων ἁμαρτημάτων ἀδῆλος καὶ ἡ ἀποφυγὴ καὶ ἡ 30 μέχρι τέλους ἐπίσχεσις, καὶ οὐχ ἔστι θαρρῆσαι καὶ ἀποφύνασθαι περὶ τοῦ σωθῆναι ἢ ἀπολέσθαι τὸν μεγίστοις ἁμαρτήμασι συνελόμενον. διὰ τοῦτο προσέγειν δεῖ καὶ μήτε πρὸς ἀπόγνωσιν συνωθεῖν διὰ τοῦ ἀπογινώσκειν τὴν σωτηρίαν, μήτε πάλιν πρὸς κα-

10 καρπῶν P 24 παλιννόστησι P 31 ἀποφύνασθαι P

ταφρόνησιν ἄγειν διὰ τοῦ ὑποσχέσθαι τὴν τελείαν τῶν τοιούτων ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγὴν, ἀλλ' ἀφορῶντα πρὸς τοὺς θείους οἰκτιρμούς καὶ τὴν σύντριψιν τῆς καρδίας τοῦ κρατηθέντος ἐν ἁμαρτίαις οὕτω προλέγειν τὴν ὑπόσχεσιν.

5 19. ΚΒ. Τῷ τῆς ἁμαρτίας ἀποδράντι, φιλοπονοῦντι δὲ πρὸς τὴν τῶν Γραφῶν ἐντολίαν, εἰ μὴ τις ἐπίδοσις ἀρετῆς, δεινὸν συμβήσεται.

20. ΚΒ. Κἄν τις θεῖα φιλανθρωπία τῆς ἁμαρτίας ἐλευθερωθεὶς μελετᾷ φιλοπόνως τὰ θεῖα λόγια, μηδὲν δὲ προκόπη πρὸς ἀρετὴν διὰ τῆς τοιαύτης μελέτης, φόβος ἔσται τὸν τοιοῦτον πάλιν ἀλώνας 10 τῇ ἁμαρτίᾳ.

21. ΚΓ. Κατ' ἄρξιν ἐνίστε πρόθυμος ἐπίληψις ἀρετῆς πρὸς τὸ πέρας ἀπώκησε, τοῦτο δὲ τὸ ἀντίθετον λυσιτελέστερον.

22. ΚΓ. Ἐνίοτε τῆς ἐργασίας τῆς ἀρετῆς προθυμότερον τινες ἀπαρχόμενοι μετὰ τοῦτο πρὸς ῥαθυμίαν τὴν σπουδὴν καταλύουσι· κρεῖττον δὲ μᾶλλον τὸ ἐναντίον, ἦτοι τὸ ἄρξασθαι μὲν ἀτονώτερον, 15 κατ' ὀλίγον δ' αὐξῆσαι τὴν σπουδὴν καὶ ταύτην συντηρῆσαι ὑπὸ ῥαθυμίας ἀνέλκυτον.

23. ΚΔ. Παντὶ πλημμελήματι πίστει συντήρησις καὶ τὸ πρὸς τὴν παραινέσιν φίλιον εὐχρηστον, τὸ δ' ἀντίπαλον φαυλότατον.

24. ΚΔ. Τῆς πίστεως ἡ φυλακὴ καὶ τὸ τῆς δόξης ὀρθόν, ἔτι δὲ καὶ τὸ εὐαπόδεκτον εἶναι πρὸς τὰς παραινέσεις σωτήριον τῷ ἁμαρτωλῷ· τὸ δ' ἐναντίον τούτων πρὸς σωτηρίαν ἀνάρμοστον· ὡσπερ γὰρ κεφαλῆς δίχα καὶ τροφῆς προσενέξεως ἀμήχανον ζῆν, οὕτω 25 καὶ χωρὶς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς τροφῆς, τῆς παραινέσεως, ἀδύνατον ψυχῇ τὸν ἐξ ἁμαρτίας διαφυγεῖν θάνατον.

25. ΚΕ. Ἐθὰς μὲν ἀγῶν ὑπερῆλθιν ἡ σφριγῶσιν ἀήθης ἀλυπότερος.

26. ΚΕ. Τὸ ἔθος κουφοτέρους ποιεῖ τοὺς πόνους, κἂν ἦδη γέροντες ὦσιν οἱ ἀσκούμενοι· καὶ γὰρ οὗτοι συνήθεις ὄντες πρὸς τὴν ἀσκησιν εὐχερέστερον φέρουσι ἤπερ οἱ νέοι καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας 30 ἄρτι ἀποδύμενοι. διὰ τοῦτο δεόν τὸν καθηγεμόνα τῆς ἀρετῆς μὴ ἐν ἴσῳ τῶν ἦδη πείραν τῆς ἀσκήσεως προλαβόντων τοὺς ἀήθεις ἀναγκάζειν πονεῖν, κἂν νέοι τυγχάνωσιν.

27. ΚΕ. Ἀρμοζόντως μεταχειριζομένῳ παραινέσιν, εἰ τι μὴ γιγνοίτο κατὰ τὸ δέον, μὴ μετατάττειν ἑτέρα, μένοντος τοῦ προκατελιημένου δόγματος.

7 κάντις P 11 κατάρξιν P 29 ἦπερ P 31 ἐνίσω P

Κε. Ὁ λόγος πρὸς τὸν διδάσκαλον τῆς ἀρετῆς ἀφορᾷ. φησὶν οὖν ὁ παιδευτὰ, κατὰ τὸν πρέποντα λόγον γινομένης σοι τῆς παιδευτικῆς παραινέσεως, ἐὰν συνειδῶς μὴ ὠφελούμενον τέως τὸν παραινούμενον, μηδὲν πάθης φυρόμενος, μηδὲ καταλίπης τῆς παραινέσεως τὸν τρόπον καὶ μεταβῆς ἐφ' ἑτέραν θεραπείας ἐγχείρησιν· ἀλλὰ 5 μένε καὶ καρτέρει τὰ αὐτὰ διδάσκων καὶ παραινῶν, ἐπεὶ σοὶ δοκεῖ ἀρμόδιος καὶ πρεπόντως γίνεσθαι ἢ παραίνεσις.

Κζ. Μονάζοντι πρόοδος ἀκάθεκτος ὡς ἐπίπαν παρόλισθον ἐξειργάσατο.

Κζ. Ὅτι οὐ δεῖ τὸν μοναχὸν συγχᾶς ποιεῖσθαι τὰς προόδους ὡς ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐκ τούτων τὰ παραπτώματα. 10

Κη. Τὸ ἐλόμενον ἄρχειν οἰκοθεν λάβοι τὴν γνῶσιν.

Κη. Ὅστις ἐπιστατεῖν ἐφιέται, πρότερον ἐξ ἑαυτοῦ τὰ τῆς ἐπιστασίας ἐκπαιδευέσθω· τούτεστιν ὁ πρότερον ἑαυτοῦ ἄρξας οὐτος ἄρχειν ἐτέρων ἐπιτήδειος. 15

Κθ. Ὁ πεδήσας σκίρτημα σαρκὸς καὶ ψυχῆς ἄτοπον ἐγκατασχὼν κίνημα τῆς ποιμαντικῆς οὐκ ἀπείργεται.

Κθ. Ὁ σώματος καὶ ψυχῆς ἀτόπους ὀρέξεις κολάσας, τούτεστιν ἐπὶ μὲν τοῦ σώματος πορνείαν, γαστριμαργίαν καὶ τὰ ὅμοια, ἐπὶ δὲ ψυχῆς ὀργήν, θυμὸν, κενοδοξίαν καὶ τὰ παραπλήσια, οὗτος πρὸς τὸ ποιμαίνειν ἀχώλυτος. 20

Λ. Ἡ φιλία τοῦ κόσμου τὸν κρείττονα κατεμυκτηρίσατο ἔρωτα.

Λ. Ὅτι τοῦ κόσμου ἢ φιλία, τούτεστι τῆς σαρκὸς, παίθει τὸ πλάσμα τὸν οὐράνιον ἔρωτα καὶ πόθον παραλογίζεσθαι.

Βιβλίον δευτέρον.

Α. Τὸ ἀπαθὲς ὑπὸ τοῦ ἐμπαθοῦς προσκεκλημένον χαῖρον ὡς ὄνησον ἀπίετω. 25

Α. Ὅτι προσκαλούμενος ἐνάρετος καὶ εὐλαβὴς ὑπὸ ἀμαρτωλοῦ, σκοπὸν ἐχούσης τῆς ἀφίξεως τὴν τοῦ προσκαλοῦντος ὠφέλειαν, μετὰ προθυμίας ἀπίετω, ὡς τούτου γε μὴ συνεπακολούθουτος οὐ δεῖ ἀπιέναι. 30

5 συνειδῶς εἰς P 6 καταλείπης P

Β. Πρὸ τῶν λόγων τὸ ἦθος παιδευέτω.

Β. Ὅτι δεῖ τὸν εὐλαβῆ πρὸ τοῦ τὴν γλῶσσαν εἰς παιδεύειν τῶν ἐντυγχανόντων προτείνειν διὰ τοῦ ἦθους παιδεύειν. ἦθος δε φησι τό τε τῆς κινήσεως εὐτακτον καὶ τὸ τῆς ὄψεως εὐσχημον καὶ ἰλαρὸν καὶ τὸ τῆς ἀλλης σεμνὸν καταστάσεως· πολλοὺς γάρ 5 ἐστὶν ἰδεῖν ἐνίοτε λόγου μὲν καταφρονήσαντας, αἰδῶ δὲ πρὸς τὸ ἦθος κτωμένους.

Γ. Ἡ τῆς γλώττης προπέτεια τὸν ἥσυχον ἐξυβρίσατο.

Γ. Ὅτι τὸ προπετεῦσθαι γλώσση τῆς ἡσυχίας ὕβρις καθ- 10 ἐστήχεν.

Δ. Τὸ πολυλόγον μεμπτὸν καὶ ἀπρόσιτον.

Δ. Οἱ πολυλογῶντες οὐ μόνον εἰσι μεμπτοί, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνδιατρίβειν καὶ προσεγγίζειν αὐτοῖς θέλοντας ἀποστροφὴν ἐμ- 15 ποιοῦσιν.

Ε. Πυθινομένω τὸ τῆς γλώσσης ἀταλάντευτον μὴ ἐξιέτω πρόβλημα.

Ε. Ὅτι δεῖ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀρμόδιως ἀποκρίνεσθαι καὶ μὴ ἀβασανίστως ποιεῖσθαι τὴν ἀπόκρισιν.

ς. Ἐν ὁμιλίαις ἡσυχάζοντος βλέφαρον ἡμέρωσ δάδαφι προσνεῦον ἐπαινετώτατον, τὸ δὲ πεταννόμενον καὶ κυκλοφερὲς ἐπίφογον.

ς. Ὅτι ἐν ταῖς ὁμιλίαις δεῖ τὸν ἡσυχαστὴν ὀφθαλμὸν ἡσυχον καὶ ἀρέμβαστον ἔχειν καὶ τοῖς κάτω προσνεύοντα· μεμπτὸν γάρ τὸ τούτου ἄστατον καὶ ἀσύμφορον. 20

ζ. Μονάζοντος ἐντοχία μὴ σφοδρυνόμενη μὴδ' ἐμβριθῆς καὶ ταχεῖα, ἀλλ' ἐν ἰλαρῷ καὶ ραθύμῳ τῷ φθέγματι προϊούσα ψυχῆς εὐσχημονος 25 ὑποδήλωσις.

ζ. Ὅτι δεῖ τὸν μοναστὴν ἐν ταῖς συνομιλίαις μὴ ἐπηρμένη φωνῇ καὶ κομπαστικῇ καὶ ταχυγλωττίᾳ χρῆσθαι, ἀλλὰ πρᾶεῖαν καὶ ἄνετον ποιεῖσθαι τὴν ὁμιλίαν· τοῦτο γὰρ εὐσχημονος ψυχῆς γνῶρισμα.

η. Τὸν ἐργάτην κουφίσει τῆς κακίας ἐν τῷ τῆς ἀμαρτίας ἄραι τὸν φόρτον μέγα καὶ κατὰ Χριστὸν τὸ μεταχείρημα.

η. Ὅτι οἱ τοῦ βάρους τῶν ἀμαρτημάτων τοὺς ὑπ' αὐτῶν καταπεφορτισμένους ἐλαφρύνοντες μέγα ἔργον καὶ κατὰ Χριστοῦ μί- 30 μῃσιν ἐργάζονται.

Θ. Αὐτοκίνητον ἐξάγγελμα ἐν ἐπικλωμένη διαθέσει θ'αθόν, ἀσύμφορον δὲ τὸ μὴ κατανευγμένον.

Θ. Ὅτι ἐκ προαιρέσεως διαγόρευσις γινομένη καὶ συντετριμμένην τὴν γνώμην ἐμφαίνουσα χρηστὴ τῷ ἐξαγορευόντι καὶ σωτήριος· κατανύξεως δὲ μὴ παρακολουθούσης, ἀνωφελής ἐστι καὶ ἄχρηστος. εἰ γὰρ μὴ πρὸς κατάνυξιν ἡ ψυχὴ καταστῆ διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως, τίς λοιπὸν ὄνησις τοῦ θ'ριαμβοῦ τῆς ἁμαρτίας;

Γ. Οἰκειώσις παραπτώματος μέγαν τὸν κίνδυνον ἐπήγαγεν· εἰ δὲ τις ικανώται, μακάριον τὸ πρόθυμον.

Γ. Ἐπικίνδυνον τὸ ἁμαρτίας ἀναλαβεῖν, ὁ δ' ἱκανὸς πρὸς τοῦτο· μακάριος τῆς προθυμίας.

ΓΑ. Μέγα καὶ περιούσιον ὑπὲρ ἄλλου λόγων ἀπότισις.

ΓΑ. Μέγα καὶ πάμπλου τὸ ὑπὲρ ἄλλου πρὸς ἀπολογίαν καταστῆναι· τοῦτο δὲ φησὶν ἀσφαλιζόμενος τὴν προπετῆ τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων ἀναδοχὴν.

ΓΒ. Τὸ πρὸς ἑαυτὸν ἔλκειν ἑτέρου θάνατον φρικωδέστατον· χαλεπὸν γὰρ καὶ τὸ τὸν οἰκεῖον ἐξάψασσθαι.

ΓΒ. Τὸ βούλημα τοῦ λόγου τοιοῦτον. θάνατόν φησι τὸ ἑαυτὸν ἀνθυποβάλλειν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων φορτίῳ· διὸ προσεπάγει τὸ χαλεπὸν καὶ τὸν οἰκεῖον ἀπώσασθαι, τουτέστι τὴν οἰκειάν ἁμαρτίαν ἀποθέσθαι.

ΓΓ. Ψυχῆς αἰσχρὸν τις ἐφόκιον ἐξαποθέμενος μεγάλης ἀπέδρα στενοχωρήσεως.

ΓΓ. Ὅτι ὁ βῆρος ἁμαρτήματος ἐν ψυχῇ φέρων καὶ τοῦτο δι' ἐξαγορεύσεως ἀποθέμενος τὴν μέλλουσαν στενοχωρίαν ἐκπέφευγεν.

ΓΔ. Ἡ ἐν λόγῳ αἰσχύνῃ ἔμπρακτον αἴσχος διελύσατο.

ΓΔ. Ἡ κατὰ τὸν νῦν αἰῶνα διὰ λόγου ἐξαγορεύσεως τῷ ἐξαγορευόντι γινομένη αἰσχύνῃ τὴν κατ' ἐκείνην ἡμέραν αὐτῷ πραχθήσεσθαι μένουσαν ἐνώπιον ἀγγέλων δημοσίευσιν ἀπεσκέδασέ τε καὶ διέλυσεν.

ΓΕ. Ὁ γλώσση τὴν οἰκειάν διαλευκάνας σκοτόμαιναν θεῖον διώπτεισεν ἁμάρτυμα.

ΓΕ. Σκοτόμαιναν τὴν ἁμαρτίαν φησὶν. ὁ ταύτην οὖν γλώσση

ἐξειπὼν τε καὶ ἐκφασίνας, ὡς καθαρύσας καὶ φωτισθεῖς, λαμπηδόνος θείας κατηξίωται.

ΓΣ. Οὐ δεῖ τὴν ἐν πᾶσι τῶν κρυφίων ἐκφαντορίαν ποιῆσθαι· τίσι γὰρ ἐνίοτε ἐλέγχους ἀφορμὴ καθεστήκεσαν.

6 Γς. Μὴ πᾶσιν ἀπλῶς ἐξαγόρευε· πολλοὶ γὰρ ἐν καιρῷ, συμβάντος τινὸς ἐναντιώματος, εἰς ἔλεγχον καὶ ἐξουδένωσιν τῆ ἐξαγορεύσει ἀπεχρήσαντο.

ΙΖ. Ἐτέρου διασαλπίσας ἀλλοτρίῳ κρυφίτητα παραπτώματος, ὡς θεῖον ἀποσυλῶν ἔνοχος καθεστήκει προνόμιον.

10 ΙΖ. Ὁ ἐξαγγελίαν τινὸς πρὸς ἕτερον ἀποκαλύπτων ὑπεύθυνός ἐστι κακῶν, ὡς ἄρπαγμα ποιούμενος τὴν ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ τοῦ θεοῦ ψῆφον· τότε γὰρ τῶν ἡμαρτημένων ἐκάστω παρὰ θεοῦ ἡ δημοσίευσις διορίζεται.

15 ΙΗ. Ὁ πῶμα κρύφιον διήγγελται, οὐκ ἀσφαλές· θεῖον ἴσχηται μυστηρίων.

ΙΗ. Ὁς ἁμάρτυμα ἐξαγορευθὲν αὐτῷ μὴ τετήρηκεν ἐν ἑαυτῷ καὶ συνέκρυψεν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἐθ'ριαμβεύσε, τῶν θεῖων οὗτος μυστηρίων ἀνάξιός.

20 ΙΘ. Καὶ τοῦτο τοῦ δαιμονίου σπούδασμα, τὸ τῷ ἐξαγγελεῖ αἴσχος ὑποθεῖναι τῆς οἰκειᾶς φαιλότητος.

ΙΘ. Ἔργον καὶ σπουδὴ καὶ τοῦτο τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνου διαβόλου· τὸν γὰρ ἐνάμαρτον ἀνθρωπον τῶν οἰκειῶν αἰσχύνῃ ὑποτίθεται ἁμαρτημάτων, ὅπως τῆς δι' ἐξαγορεύσεως σωτηρίας τοῦτον ἀποστερήσειεν.

25 Κ. Ἡ τοῦ ἐσφαλμένου ὑπόκρυψις πλέον καθήδουεν, ἢ ὅτε τὸν προβολέα διεσπουδάζετο.

Κ. Εἰ τις ἀνθρώπων εἰργάσατό τι τῶν οὐ θεμιτῶν καὶ τοῦτο κρύφιον ἐν αὐτῷ κατέχει, οὗτος τὸν τοῦτο προβαλλόμενον καὶ ὑποθώμενον αὐτῷ δαίμονα ἐν τῷ ὑποκρύπτειν μᾶλλον κατευφραίνει, ἢ ὅτε τοῦτο διέπραττεν.

ΚΑ. Ὁ τῆς κακίας θ'ριαμβος τῷ παρ' οὐ πρόβεισιν αἴσχος εὐλαβεῖται τὴν ὑποβολήν, ὡς πολλάκις λοχαγὸς εἰ τις εὐμήχανος, ἀναρρηθέντος λόχου, τὸ σκαί' ὑπεστείλατο.

35 ΚΑ. Ὁ τῆς ἁμαρτίας φατριασμός αἰσχύνῃ γίνεται τῷ ὄθεν αὐτῆ προήχθη, τουτέστι τῷ δαίμονι· οὗτος γὰρ μετὰ τὴν τοιαύ-

την αίσχυνην δέδοικεν ἔτι προσβάλλειν ἡμῖν τὰ πονηρά, ὡς καὶ στρατιώτης πρὸς ἔνεδραν ἐπιτήδειος, ἀπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις φανερωθέντος αὐτοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἀνακοπὴν ποιεῖται τῆς τοιαύτης τολμῆσεως.

ΚΒ. Τῶν εἶ τι τῷ παντοφόρῳ μὴ στεργόντων τινὶ ποκασμός ἐνεστί, ὃ ἐλεγχος ἐκείνου, τούτου τῆς γνώσεως στέρησις.

ΚΒ. Ἐάν τι τῷ τὰ πάντα ἐφορῶντι καὶ γινώσκοντι θεῷ μὴ ἀγαπωμένων ἐργασιῶν, ἅπερ εἰσὶ τῆς ἀντικειμένης ἐφευρήματα καὶ τεχνάσματα δυνάμεις, τινὶ ἀνθρώπῳ κεκρυμμένον ἐστίν, τοῦ τοιούτου σφάλματος ἢ ὑπόκρυψις ἔχειν αὐτὸν ἔνοιαν μὴ πάντα 10 τὸ θεῖον ἐπίστασθαι ἐξελέγχει.

ΚΓ. Τῶν πόρρω τις ὑπερφουδὸς ἀποδράς καθιστάωντων μὴ τούτων ἀσπαζέτω μνημόσυνον· τοῦτο γὰρ καὶ πρὶν οἰστικὸν θέλξεως καὶ σωτηρίου καραδοκίας ἀλλοτριώσις.

ΚΓ. Ὑπερφυδὸς τὸ θεῖον ὡς ὑπεράνω ἔφησε φύσεως, ὅρα οὖν 15 τὸ γλαφυρὸν τῆς φράσεως. τῶν ἀλλοτριώσιν ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ κατεργαζομένων ἀμαρτημάτων, τουτέστι τῶν χωριζόντων ἡμᾶς ἐκ τοῦ θεοῦ κακῶν, ἐάν τις ἀπαλλοτριωθῆ καὶ ἐκφυγῆ, μηκέτι ταῦτα ἀναλογίσαιτο. τὸ γὰρ ταῦτα ἀναλογίζεσθαι δύο κακῶν αἴτιον καθίσταται· ἢ γὰρ τὸν ἀνθρώπον πρὸς τὴν προτέραν ἡδονὴν ὑφ- 20 ἔλκεται τῆς ἀμαρτίας, ἢ ἀπόγνωσιν αὐτῷ τῆς τούτων ἀπολυτρώσεως ἐντίθησιν διὰ τὸ πολλὰ καὶ μέγιστα συνορᾶν αὐτῷ τὰ πλημμεληθέντα.

ΚΔ. Ὡς τὰ τῆς ἀμφισμένης ξηνοῦντα φύσεως ἄριστον τῷ νοερῷ περιτρέφειν· ἐνθεν γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἐπίδοσις· οὐκ ἀγαθὸν δὲ κατ' ἰσχύνητα, ὡς μὴ τοῖς προλαβοῦσιν ἀλισκώμεθα.

ΚΔ. Ἀμφισμένην φύσιν τὴν θείαν αἰνίττεται. ὡς ἄριστον οὖν (ἀντὶ τοῦ πάντων ἐπαινετῶν ἐστὶ) τὰ τοῦ θεοῦ ξένους ἡμᾶς ποι- 30 οῦντα ἀμαρτήματα τῷ ἡγεμονικῷ ἐνειλίσσειν καὶ ἀναλαμβάνεσθαι· ἐκ γὰρ τούτου πρὸς ἀγαθὸν ἐπίδοσις γίνεται· καὶ Δαυὶδ γὰρ ἔφη· ἢ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστίν". ἀλλ' οὐ κατ' ἰσχύνητα, τουτέστιν οὐ κατὰ λεπτότητα καὶ καθὼς διεπράχθη τὰ πλημμελή- 30 ματα, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοῖς προτελεσθεῖσιν ἀγρευόμεθα.

ΚΕ. Μὴ τὸ πᾶν αἶσχος τοῦ λογισμοῦ ὡς προῖον προφασίζεσθαι σοι

σκότους· οἶδεν γὰρ ἐθὰς ἂ μὴ δεῖ λογισμὸς ἀναπινίσειν. ἔστι κἀντεῦθεν τὸ ἐπιβουλον καὶ τὸ διαδρᾶν οὐ δυσχερές, εἰ καὶ ὄκνου κῆμα σκῆψις προτείνεται σοι· ἢ γὰρ ἐπ' ἀγαθοῖς σχολῇ καὶ πόνησις λήθη τῶν ἀπευκτέων.

5 ΚΕ. Τὴν ἐν τῷ λογισμῷ ἀναβαίνουσαν ἀμαρτητικὴν ἔνοιαν μὴ πᾶσαν ἐπερχομένην ἐκ σκότους, τουτέστιν ἐκ τοῦ δαίμονος, ὑπονόει· καὶ γὰρ καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀτόποις ἐνεθισθεὶς κυλινδεῖσθαι λο- 10 γισμὸς εὐχερῆς ἐστὶν ἔνοιαν, ἂ μὴ πρέπον ἐστίν. οὐκοῦν καὶ ἐκ τούτου ἢ τῶν ἀμαρτιῶν ἐπιβουλή πέφυκε γίνεσθαι· ἀλλὰ θελό- 15 των ἡμῶν ἢ ἐκφυγῆ οὐ δυσχερές ἐστίν, εἰ καὶ τισὶ πρόφασις ἀσθενείας διὰ τὸ φιλήδονον, ἣν ὄκνου κῆμα ἔφησε, προτείνεται τε καὶ διατρανοῦται. καὶ γὰρ, ἐάν τις ἐνδελεχῶς σχολάζῃ ἐπὶ τῇ τῶν ἀγαθῶν ἐργασίᾳ, τὸ ταύτης ἐπίπνον μετὰ χαρᾶς μετιέμενος, τῶν ἀπευκτέων καὶ φαύλων, καὶ ἔνοιῶν καὶ ἔργων, ἐλευθεροῦται 20 τε καὶ ἐπιλανθάνεται.

Κς. Κἂν ἐνίστε τῶν πατρικῶν ἀποραγῶμεν δι' ἀλλότριον ἔρωτα σπλάγγνων, τίς οὐκ ἐρᾷ τὴν ἐπάνοδον, καὶ τότε προσκεκλημένος;

Κς. Ἀλληγορεῖται τὸ λόγιον, ἐκ τοῦ αἰσθητοῦ χειραγωγῶν πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα, ὡς διὰ μετανοίας πάλιν τούτῳ ἢ οἰ- 20 κείωσις.

Κζ. Τὸ ἀλλότριον ἐλόμενον γησιότητος ἐδέησεν ἐπιτηρυκείματος.

Κζ. Οἱ θεοῦ ἀλλοτριωθέντες καὶ πάλιν βουλόμενοι ἐπανελθεῖν πρὸς οἰκείωσιν διὰ μεσιτεῦντος προσώπου, τουτέστι καθηγητοῦ, ἐπανάγονται.

25 ΚΗ. Ἐστὶς φίλτρῳ τοῦ φύσαντος, κραταῖον ἤδρασο· ἢ γὰρ ἐντεῦθεν παρέγκλισις δυσπαλίνοστος.

ΚΗ. Ὅτι διὰ μετανοίας ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ ἐπίμενε, κραταιῶς καὶ προθύμως τὴν ἀρετὴν ἐργαζόμε- 30 νος· εἰ γὰρ ἐντεῦθεν παρατραπῆς, δύσκολον ἐφευρήσεις τὴν ἐπ- 30 ἀνοδον.

ΚΘ. Καθεύδουσι τὸ φῶς ἀπρόσιτον, ἐρηγοροῦσιν ἡλάθη σκοτούμενα.

ΚΘ. Ὅτι τοῖς βῆθύμοις καὶ πεπωρωμένοις τὴν διάνοιαν τὸ τῆς μετανοίας φῶς ἀμέτοχον, τοῖς δὲ νήφουσι τὸ τῆς ἀμαρτίας σκότος ἀποδιώκεται.

- Α. Ἐνδελειχῶς ἐν ἄλμῃ νηχόμενον θῆρ ἀπηνῆς κατεπόωσατο.
 Α. Παραβολικῶς ἡ νόησις. τὸν ἀπληστευόμενον ἐν ἁμαρτίαις
 ὁ θῆρ δαίμων κατεβρώσατο.
 ΛΑ. Τῷ νεοπαγεῖ κατ' ἐξαιρέτον ἡγείσθω ἀκοῆς ἐνδόσιμον.
 ΛΑ. Ὅτι πρώτη τῷ μονάζοντι κατόρθωσις ἡ ὑπακοή ἐστίν. 5
 ΛΒ. Ἡ τῆς βουλήσεως οἰκία ἄρησις αὐτῷ γνῶσιν δίδωσιν.
 ΛΒ. Ὁ τὴν οἰκίαν ἀπαρνησάμενος θέλησιν, οὗτος ἐπέγνω-
 κεν ἑαυτόν.
 ΛΓ. Ἐνωτισμὸς προφητείας σπουδαῖος τὸν ἀκρατὴν ἐβελτίωσεν.
 ΛΓ. Προφητείαν τὴν παραίνεσιν αἰνίττεται ὅτε γὰρ ὁ μονά- 10
 ζων μετὰ προσοχῆς ἐπιμελοῦς τὰ παρά τοῦ προεστῶτος διδασκό-
 μενα συνίη, βελτιοῦται.
 ΛΔ. Τὸ τῆς γνώμης εὐθὺ καὶ ἀποίκιον οἰκίον σπουδάουσιν.
 ΛΔ. Ὅτι τοῖς μοναχοῖς ἀπανούργετον καὶ πάσης σχολιότητος
 ἄμοιρον γνώμην κεκτηθῆναι ἐπάναγκες. 15
 ΛΕ. Ἡ τῶν λόγων νῦτις ἀόρητος.
 ΛΕ. Ὅτι ἐν τοῖς ἐκ λόγων ὀνειδέσιν οὐ δεῖ τὸν μονάζοντα
 παροξύνεσθαι, οὐδ' ὀργίζεσθαι.
 Λς. Τὸ τῆς ὕλης μεστὸν κατισχνῶσαι καὶ τὸ ταύτης βριθῶν ἀνακου-
 φίσαι βιαιότατον. 20
 Λς. Ὑλὴν τὸ σῶμα, ὡς ἐκ τοῦ χοῦς συνιστάμενον, ἔλεξε. τὸ
 σφριγῶν οὖν τούτου δι' ἐγκρατείας κατατῆσαι καὶ τὰ τούτου χα-
 μαίπετῆ κινήματα πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ὄψος ἀναβιβάσαι οὐκ εὐ-
 ληπτον.
 Λζ. Τὸ δυσχερὲς τῆς πρὸς οὐρανὸν περὶ ἔλπίδος κατ- 25
 ευμαρτίζεται.
 Λζ. Ὅτι ἡ τῆς ἀρετῆς δυσχερεία (ἔχει γὰρ δυσχερὲς καὶ
 τραχὺ) διὰ τῆς ἐλπίδος εὐκολος καθίσταται: "οὐκ ἄξια γὰρ τὰ πα-
 θήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν ἡμῶν μέλλουσαν ἀποκαλύπτεσθαι
 μακαριότητα". 30
 Λη. Τῶν καλῶν ἡ κρηπίς ἐν οὐχ ὕλης περιπετεῖα τίθεται.
 Λη. Ὅτι τῆς ἀρετῆς ὁ θεμέλιος οὐ ὕναται ἀσφαλῶς ἐκείνην
 ψυχῇ τεθῆναι τῇ φροντίδα προσκεκτημένη πρὸς τι τῶν βιωτικῶν.
 Λθ. Αἰσχρὸν κονίσασθαι γενναῖον καὶ ταῖς λαβαῖς μαλακισθῆναι.

- Αθ. Ὅτι αἰσχρὴ τοῖς ἀγωνιζομένοις ὑπαστι τὸ κατ' ἀρχὰς
 μὲν ἐπιδείξασθαι τὴν ἐπ' ἀρεταῖς γενναϊότητα, πρὸς δ' αὐτὸν τὸν
 ἀγῶνα παρεθῆναι.
 Μ. Ἡ ἔφεσις σπουδῇ καταλαμβάνεται.
 5 Μ. Ὅτι πᾶν οὐ τις ἐφίεται, εἰ μὴ σπουδῇ σχολῆ πρὸς τὴν
 τούτου κατάληψιν, ἀμέτοχος τούτου δευθῆσεται.
 ΜΑ. Τὸ τῆς σαρκὸς κραταῖον πόνου τῷ τῆς ἀρετῆς ἐργάτῃ παραίτιον,
 τὸ δ' ἀσθενὲς ἀταλαίπωρον δείκνυσι, καὶ τοσοῦτον, ὅσον τὸ ταύτης στερρὸν
 καθυφεῖται.
 10 ΜΑ. Ὅτι ἡ τοῦ σώματος ἰσχὺς ὄκνον ἐμποιεῖ πρὸς ἀρετῆς
 ἐργασίαν, ἡ δὲ ταύτης ἀσθένεια ἄκοπον ποιεῖ τὸν ἀγῶνα, καὶ το-
 σοῦτον, ὅσον τὸ ταύτης εὐτονον ἔξατονεῖ.
 ΜΒ. Τὰ ἐν ἀκμῇ τῶν καλῶν δράματα σίττει τὸ γῆρας.
 ΜΒ. Ὅτι ἡ τῶν καλῶν πράξεων ἐν νεότητι σίτισι τὸ γῆρας
 15 διασφίξει.
 ΜΓ. Ἐναγώνιος ἀκμῇ ἡμερία τοῦ γήρους.
 ΜΓ. Ὅτι νεότης ἀγωνισαμένη τὸ γῆρας ἀγῶνων ἔξω καθίστη-
 σαι νοεῖν δὲ ἄξιον, ὡς ἡ παραίνεσις οὐκ ἐπιτρέπει μὴ ἐν γῆρα
 ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ φησιν δεῖ δι' ἀσθένειαν τοῦ γήρους ὀκλάσαν-
 20 τος ἀντιστήκωσις ἦκει τῶν ἐκ τῆς νεότητος καταρθωμάτων.
 ΜΔ. Σαρκὸς προθυμία συμπροθυμείσθω τὸ πνεῦμα ἐν γὰρ τῇ ταύτης
 ὑφέσει τούτου ζημιοῦται τὸ πρόθυμον.
 ΜΔ. Ὅτι τοῦ σώματος ἰσχύοντος δεῖ καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς
 ἀρετῆς ἐργασίαν πρόθυμον εἶναι ἔξατονούσης γὰρ τῆς σωματικῆς
 25 ἰσχύος, καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς ἀγῶνας πρόθυμος, ἀλλ' οὐ τοσοῦτον ἐπι-
 κερδῆς ἡ προθυμία.
 ΜΕ. Ἰδιαζούσης κλήσεως μοναχὸς ἰθυσέσθω μονόχους γάρ.
 ΜΕ. Ὅτι δεῖ τὸν μοναχὸν τὴν οἰκίαν ἐπισκοποῦντα κληθῆναι
 τὸν βίον διεξανόειν μοναχὸς γάρ. τοῦτο τὸ ὄνομα ἀναπτυσσόμε-
 30 νον μόνον χοῦν ἔχειν λέγεται, τουτέστι μόνον τὸ ἑαυτοῦ σῶμα
 φέρειν ὑπαινίττεται.
 Μς. Ἰδιάζων χοῦς οἰκία σὰρξ τοῦ μονάζοντος, ἐν μόνον περιφέρειν
 αὐτῷ δεήσει.
 Μς. Ὅτι ἡ τοῦ μοναχοῦ σὰρξ ἴδιος χοῦς αὐτῷ ἐστίν. τούτον
 35 οὖν τὸν χοῦν μόνον δεῖ τὸν μονάζοντα περιφέρειν, τουτέστιν πᾶν-

των ἀλλότριον εἶναι δεῖ τὸν μοναχὸν καὶ τούτῳ μόνῳ προσοικειοῦσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ λέγεται μοναχός, ὅτι μόνον τὸν ἴδιον χροῦν περιφέρει.

ΜΖ. Ἡ κτῆσις τῶν πολλῶν πολύχρον ἀλλ' οὐ μόνον ἐργάζεται πάντα γὰρ χροῦς. 5

ΜΞ. Ὅτι μοναχός, δες κτήματα περιποιεῖσθαι πέφυκεν, εἰς κενὸν τοῦνομά περιφέρει· εἰ γὰρ πάντα χροῦς, οὗτος δὲ ταῦτα διὰ πολλοῦ ποιούμενος συλλέγεται, πολύχρους οὐ μοναχός ἀν ὀνομασθήσεται.

ΜΠ. Ἡ τῆς κτήσεως ἀλλοτριώσεις τὸν μοναχὸν ὀρίζεται. 10

ΜΘ. Ὅτι τότε μοναχός λέγεται, ὅτε ἐκ τῆς κτήσεως ἀλλοτριωθῆ.

ΜΒ. Τῆς ἡμῶν διπλῆς τὸ σύνθημα, ψυχῆς καὶ σώματος, τοῦ μοναχοῦ στοιχειώσεις ἀπλή καὶ ἄμικτος· μόνος γὰρ ἐστὶ πνεῦμα, ἄχρους δὲ· τὰ γὰρ σαρκὸς νενέκρωται. 15

ΜΓ. Τὸ τῆς ἡμῶν σύγγραμμα φύσεως διπλοῦν ἐστίν· ἐκ τε γὰρ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστήκαμεν. ἀλλ' οὐχ οὕτω τῶν μοναχῶν ἢ στοιχειώσεις, ἀλλ' ἀμιγῆς καὶ ἀσύνθετος· κατὰ γὰρ πνεῦμα μόνον τούτοις περιέσται τὸ ζῆν, χροῦς δ' ἐν αὐτοῖς οὐ καθέστηκε· τεθνήκασι γὰρ κόσμῳ καὶ σώματι. 20

Ν. Μοναχὸν ὀρίζομεν τὸν καὶ ἐν θλίψει μονώτατον.

Ν. Ὅτι ὁ τοῦ μοναχοῦ ὀρισμὸς ἐκ τε τοῦ μόνου καὶ τοῦ ἄχρους, ὃ τὴν λύπην σημαίνει, συνέστηκεν· πρὸς τοῦτο γὰρ ἀφώρισται μοναχός, πρὸς τὸ μόνον μὲν εἶναι, ἐν θλίψει δὲ τὸν ἑαυτοῦ βίον διεξάγειν. θλίψιν ἐνταυθὰ φησι τὴν τοῦ βίου στενωχωρίαν καὶ τὸ ἄλλο τῆς βιώσεως τρῦχος· διὰ γὰρ πολλῶν θλίψεων ἢ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἴσοδος γίνεται. 25

ΝΑ. Ἡ κτῆσις τοῦ πλοῦτου ἀνάρμοστος τοῖς ἀσάρκους· ἢ κτῆσις ἀρμόδιος τοῖς σαρκίνοις, τοῖς ἀσάρκως μονάζουσιν· ὁ πλοῦτος ἄρα διάκονος.

ΝΒ. Συλλογιζόμενος ἀποδείκνυσι τὸν μοναχὸν ἀκτῆμονα βίον ἀσπάσασθαι· εἰ γὰρ διὰ τὸ τὰς σαρκὸς νεκροῦν ἐπιθυμίας ἀποδύεται καὶ πάντῃ μὴ ζῆν τῷ κόσμῳ σπουδάζει, ὁ δὲ πλοῦτος τοῖς τὰ σαρκικὰ μελετῶσι συνήρμοσται, τοῖς δ' ἀσωμάτοις ὁ πλοῦτος ἀκατάλληλος, εὐδηλον ὅτι τοῖς νενεκρωμένοις τούτοις μοναχῶς οὐκ 30

21 τὸν ἐν θλίψει; P, sed in margine a pr. m. γρ(άφε) τὸν καὶ ἐν θλίψει.

οἰκεῖος, ἀλλ' ἀλλότριος πάντῃ καὶ μάταιος ὁ πλοῦτος εἶναι πανσφως ἀποδείκνυται.

ΝΒ. Τὸ περὶ ἡμᾶς κτώμενον ἀποκτάται τοῦ κρείττονος, τὸ δ' ἀποθέμενον ἐκτίθη.

5 ΝΒ. Ὅτι ὁ προσποιούμενος τὰ περὶ ἡμᾶς, τουτέστι πλοῦτον, ἐκ τοῦ θεοῦ ἀπορρίπτεται· ὁ δ' ἀποθέμενος, τὸν πλοῦτον δηλονότι, μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ προσπεποιήται.

ΝΓ. Ἡ τῆς ἀνίας καταγίς ψυχικὸν ναύαγιον.

ΝΔ. Ὁ ἐν κατασχέσει τῆς λύπης ταραττόμενος, ἢ ὁ ὕβρеси 10 χεμαζόμενος, τὸν κατὰ ψυχὴν ὑφίσταται κίνδυνον.

ΝΔ. Πολυσχιδῆς τῶν ἀγῶνων ἢ πάλη, εὐμήχανος ἢ συμβολή, ἢ συμπλοκή κραταιότερον· ἀπατητικὸν τοῦ κόσμου τὸ σίμβλον, ἀσπτος τῶν μελῶν ἢ ἄφρασις· ἢ προσοχὴ συνήτω.

ΝΔ. Ὅτι πολύτροπος ἢ πρὸς ἡμᾶς τοῦ ἐναντίου μάχη καὶ ἢ 15 συμβολή αὐτοῦ εὐτεχνος καὶ ἢ περιδραχίς ἰσχυροτέρα· ὅτε γὰρ ὁ τοῦ γένους ἐχθρὸς ἐπιθῆται τινι, βιαίαν πειεῖται τὴν ἐπίθεσιν· καὶ ὅτι τοῦ κόσμου τὸ ἡδουπαθὲς πρὸς ἀπάτην εὐχείρωτον, οἶον δέλεαρ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ προτεινόμενον· διὰ δὲ τοῦ σίμβλου τὸ πᾶν τῆς ἡδονῆς ὑπεδήλωσεν· καὶ ὅτι τὰ νόγματα τῶν παθῶν ἀφανῶς 20 παρὰ τοῦ ὄψιμοῦς ἐπιπέμπεται. διὰ τοῦτο καὶ πλείονος τῆς προσοχῆς ἐπιδεόμεθα.

ΝΕ. Ὅσον τὸ πνεῦμα τοῦ σώματος, τόσον καὶ προσοχῆς ἢ χρῆσις διενήνοχεν.

ΝΕ. Ὅτι ὅσον ἢ ψυχὴ διαφέρει τοῦ σώματος, τοσοῦτον καὶ 25 τῆς ψυχικῆς ἀπαθείας κρείττονα δεῖ τὴν πρόνοιαν ποιεῖσθαι τοῦ σώματος.

ΝΖ. Ἡ νοερά μετεώρισις τοῦ ὑλώδους ὀλίγου χαλεπώτερον.

ΝΖ. Ὅτι ἢ τοῦ νοῦς ἐπάρασις τῆς σωματικῆς καταπτώσεως, 30 τουτέστι πορνείας πτώματος καὶ τῶν ἄλλων ὁμοιοτρόπων, χείριστον.

ΝΖ. Τὸ σαρχομανεῖν καὶ δαιμονίον καὶ γλεύκου ἐπιβουλεύματος.

ΝΖ. Ὅτι ἢ σαρχομανία, τουτέστιν ἢ ἀκολασία τῆς σαρκός, οὐ μόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ δαίμονος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μέθης προσγίνεται.

35 ΝΗ. Οὐχ ἢ πόρωσις δι' ὄλου σαρκίνῃ τοῦ δαίμονος, ἀλλὰ καὶ φύσεως ἐγκρατείας ἰσχνῆς ἀνίχνυσι πνεύμασιν ἐνοχλουμένῃς, οἱ οὖν μετριῶς κινῶν, ἵνα τῇ πάντῃ ἀκρασίᾳ μὴ τὸ σπουδάζον παθαίνοιτο.

ΝΗ. Οὐκ ἔχει τὸ πᾶν τῆς κινήσεως τῆς σαρκὸς ἢ πύρωσις ἐξ ἐπιρρείας τοῦ δαίμονος, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ὑπ' ἐσχάτης ἐγκρατείας ἔσχε τὴν κίνησιν, πνευμάτων ξηροτέρων καὶ διὰ τοῦτο θερμοτέρων κινούντων τὴν φύσιν· τοῦτο γὰρ δοκεῖ τοῖς δεινότεροις τῆς φύσεως ἐξετασταῖς. ὥστε συγχιρῶν δεῖ μετρίως τὸ σῶμα διὰ τῆς μεταλήψεως, ἵνα μὴ τῇ παντελεῖ ἀκρασίᾳ, τουτέστιν ἐγκρατεία, ὁ ἀγωνιστὴς ὑπὸ τῶν τῆς σαρκὸς κινήματων βιάζηται.

ΝΘ. Αἰσχίος ὁπτήρ ληλάτης πόλεως.

ΝΘ. Ὅτι ὀφθαλμὸς αἰσχροὺς καὶ λίχνους τῆς ψυχικῆς ἡμῶν πόλεως ληλάτης, ἥτοι πορθητὴς γίνεται· καὶ γὰρ ὁ ἐχθρὸς οἷον σκοπέα τινα ἐν ἡμῖν ὄντα τὸν ὀφθαλμὸν πολλὰκις ἀποσυλῆσας αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἐχειρώσατο.

Ξ. Δύσφωνος σάλπιγιξ πνεύματος πόρθησις.

Ξ. Ὅτι αἰσχρορρημοσύνη (τοῦτο γὰρ ὁ λόγος φησὶ διὰ τῆς δυσφώνου σάλπιγγος) τῷ πνεύματι αἰχμαλωσίας γίνεται πρόξενος· καὶ γὰρ ὁ ἐχθρὸς τὰς αἰσθησεις ταύτας ὥσπερ παρατρέπων καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀπάγων βούλημα κατὰ μικρὸν, οὕτως ἀφυλάκτους εὐρίσκων εἰσέρχεται καὶ τὴν ψυχὴν ποιεῖται ὑποχείριον.

Βιβλίον τρίτον.

Α. Ἐπιβουλὴ τὸν κατὰ λόγον ἀγῶνα φεύσασα ἔδωκε πίστωσιν· τούτου δὲ χωρὶς πολιννοστεῖ φοβερώτερον.

Α. Ὅτι κατὰ λόγον τοῦ ἀσκητοῦ ἀγωνιζομένου, φεύγουσα ἢ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιβουλὴ παρέχει τὴν πίστιν, τουτέστι δίδωσι πεισθῆναι, ὅτι καταγωνισθεὶς ὑπὸ τῶν τοῦ ἀγωνιζομένου καμάτων ἀπέδρα· εἰ δὲ μὴ κατὰ λόγον ὁ ἀγὼν, κἂν φύγη, ἄπιστος ἢ φυγῆ· ἐπανέρχεται γὰρ φοβερώτερον.

Β. Τὸ ἐχθρὸν ἀποσοβούμενον ἀρμόζουσι πόνοις, εἰς ὕψος ἀνταγωνισάμενον ἴσχυσε κραταιότερον.

Β. Ὅτι κατὰ λόγον καὶ πολλὰκις τῶν ἀγῶνων γεγονότων, ἠττηθεὶς καὶ φυγῶν ὁ ἐχθρὸς, ἀντιστρατηγῆματι χρησάμενος τῇ ὑψηλοφροσύνῃ, τὴν νίκην ἑαυτῷ ἀνεκαλέσατο γενναιότερον, τουτέστι τὸν ἀγωνιστὴν ἐπιρμένῃ φρονήματι μετεωρίσας κατέβαλεν.

τὸν δὲ τρόπον τοῦ ἐπιρμένου φρονήματος λέγει τῷ οἰθηθῆναι τὸν ἀγωνιστὴν οἰκεία δυνάμει καταγωνίσασθαι τὸν πολέμιον ἕπερ συμβαίνει τοῖς μὴ λίαν προσέχουσιν ἑαυτοῖς. τὸ δὲ τὸ κράτος ἀναθέσθαι τῇ θεῖᾳ δυνάμει, τοῦτο καὶ ἀσφαλὲς καὶ τὴν νίκην ποιεῖ ἀναφαίρετον.

Γ. Ἐχθρὸς τολμητίας, τῶν ἀντιθέτων ἀπαρασκευῶν.

Γ. Ὅτι τῶν ἀνταγωνιστῶν μὴ παρασκευαζομένων πρὸς τὸν ἐχθρὸν, ἐκείνος τολμηρότερος πρὸς τὸν πόλεμον ἀναδεικνύεται.

Δ. Τὸ ἀκαταμάχητον ἄριστον· εἰ δὲ γε σαλευθῆς, τῆς ζωῆς ἐνοσημηνάσῃ σοι τύπος ζωηρὸς καὶ τὸ δυσμενὲς κατηγοῦνται.

Δ. Ὅτι βέλτιστον μὲν τὸ μὴ πάθεισιν ἀλῶναι, τουτέστι μὴ τῇ προσβολῇ τῶν πονηρῶν ἐνοσιῶν ὑπενδοῦναι· εἰ δὲ ποτὲ τις ὑπὸ τούτων ὥσπερ διασεισθῆ, τῷ τοῦ σταυροῦ ζωοποιῶ τύπῳ αὐτίκα ἐνοσημιούσθω καὶ ὁ ἐχθρὸς καταβάλλεται. τοῦτο δὲ φησὶν ὁ λόγος ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐνίοτε μὲν ἐν πολέμῳ παρὰ τῶν ὑπεναντίων διαταραχθέντων, τῷ δὲ τοῦ πλαισίου σχήματι, ὅπερ ἐστὶν ἐπίμηκες τετράγωνον, εὐθέως ἀσφαλιζομένων καὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πολεμίων ἀναλώτων διατηρουμένων.

Ε. Ἐνοσίχθων ὡρα σαλπίζεται καὶ καιρῷ κατευνασεται· τούτου δὲ λαθραῖον τὸ ἐνόημον, εἴη δὲ δι' ὄλου τὸ ἐμπαράσκευον.

Ε. Τῇ πολεμικῶν κατὰ καιρὸν ἴδιον ἐφορμᾷ καὶ πάλιν καιρῷ ἰδίῳ συστέλλεται· τούτου δὲ κρύφιος ἢ ἔφοδος. διὰ τοῦτο χρῆ διαπαντὸς καὶ τῶν ἀγῶνα ἕτοιμοι εἶναι.

Ζ. Ἵπερ ὁ τὸ ὕψος ὑπὲρ μετεωρισάμενον, τὸν τῆς γῆς μυχὸν ἐξηρεῖν.

Ζ. Ὅτι ὁ ἀποστάτης δαίμων πλέον ζητήσας ὑψωθῆναι παρ' ὁ ὑπῆρχεν, ὑποχθόνιος γέγονε. σκοπὸς δὲ τῷ λόγῳ παιδεύειν τῆς ταπεινοφροσύνης ἀντέχεσθαι, ὡς πρὸς ἔσχατον πτώμα καταγαγούσης τῆς πρὸς τὸν δαίμονα μιμήσεως· ὅπερ ἐστὶν ὑψηλοφροσύνη.

Ζ. Τὸ χάος ἴδιον βρεθὸν· ἐνίοτε δ' ἵπταται πνεύματι καὶ ἄλλῃ περισπινόμενος ἄλλυται.

Ζ. Ὅτι χάος, ἦται γῆς, ἴδιόν ἐστι τὸ βαρὺ, τουτέστι τὸ κάτω φέρεσθαι· ἔστι δ' ὅτε μετεωριζόμενος ὑπ' ἀνέμων ἀλλαγῶν διασπιδάσεται τε καὶ ἀπόλλυται. παραινεῖ δὲ καὶ διὰ τούτου ταπεινοφροσύνην ὁ λόγος· καὶ γὰρ ταῦτα οἰκεῖον τῆς γεώδους φύ-

σεως, τὸ ταπεινῶς διακεῖσθαι· τὸ δ' ἐπαρθῆναι, φυσῶντος ἡμᾶς τῆς πονηρίας τοῦ πνεύματος, τοῦτο ἀπωλείας παραίτιον.

Η. Νοῦς φωταυγῶν ζοφώδης ἐν ἐφέσει· δαφιλείας φωτός.

Η. Ὁ φωταυγῶν νοῦς, ἦτοι δαίμων (νόες γὰρ ἡ αὐλος φύσις), ἐν ἐφέσει πλείονος φωτός καταστάς ζοφώδης ἐγένετο, διδάσκει οὖν ὁ λόγος εὐχαρίστως ἕκαστον τῶν τὰς διακονίας μεταχειριζομένων ἐν τῇ οἰκείᾳ τάξει διαμένειν καὶ μὴ ὀρεγομένους βαθμῶν τῶν ὑψηλοτέρων ὡσπερ εἰς ἀλαζονείαν δαιμονικὴν προάγεσθαι· τοῦτο γὰρ καὶ τῆς προσούσης τέως χάριτος ἔκπτωσις γίνεται.

Θ. Θνητὸς θεῖον ἀγαλματῶν θυμὸς θυμὸν ἀπεμαράνθη.

Θ. Ὁ θνητὸς καὶ ἀνθρώπινος θυμὸς τὴν θεϊκὴν μῆνιν ἀγαλματῶν, τουτέστιν ἐν ἑαυτῷ ἀνατυπούμενος, ἀπεμαράνθη. διδάσκει οὖν, ὅτι κινήσεως θυμοῦ γενομένης, αὐτίκα τὴν θεῖαν ὀργὴν ἀναλογίζεσθαι δεόν· τούτου καὶ γὰρ γινόμενου, ἀδύνατον μὴ τὸ τοῦ θυμοῦ πῦρ σβεσθῆναι.

Ι. Μὴ σύνοικος ἔστω σοι φθόνος, ὑφ' οὗ μυστηρίων ἀχράντων ἐξωστράκισαι.

Ι. Παραίνεσιν διὰ τούτου ποιεῖται, τὸν φθόνον τῆς καρδίας ἐλαύνειν· διὰ φθόνου γὰρ τῶν δεσποτικῶν καὶ ἀχράντων σπλάγχχνων ἐξεβλήθημεν· ἄτοπον γὰρ οἰκειοῦσθαι τῷ δι' οὗ γεγονάμεν ἐξόριστοι καὶ ἀλλότριαι τῆς τοῦ πλάσαντος οἰκειότητος.

ΙΑ. Τὸ τῶν κακῶν μνημόσυνον κακῶν οἰκειῶν ὑπόμνημα κρεῖττον.

ΙΑ. Ὅτι τὸ μνησάκων, τουτέστιν ἡ μνησικακία, ὑπόμνησις τῷ θεῷ γίνεται τῶν ἡμετέρων κακῶν. παιδευόμεθα δὲ διὰ τούτου μὴ μνησικακεῖν, ἵνα καὶ τῶν ἡμετέρων κακῶν ἀμνημονῆ τὸ θεῖον.

ΙΒ. Ὁ θεῖος πειρασμὸς καὶ δοκίμιον καὶ ἄνεσις αἰσχυρῶν προὑπαρέων καὶ νῦν καὶ μελλόντων ἀσφάλεια.

ΙΒ. Ὅτι οἱ πειρασμοὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπάγονται κατὰ τέσσαρας τρόπους, ἢ διὰ δοκιμὴν καὶ ἀνάλαμψιν τῆς ἀρετῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰώβ, ἢ πταισμάτων ἕνεκεν προὑπηρημένων ἢ καὶ νῦν ἐνεργουμένων εἰς θεραπείαν καὶ ἀπολύτρωσιν, ἢ διὰ μελλόντων προφυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν.

ΙΓ. Πολύτροπος τῶν δακρῶν ἡ βλύσις, εὐφρόσυνος, ἔρωτος θεοῦ, φέ-

βου γέννης, ἔρωτος ἐμπαθοῦς, δειλίας ἀγῶνος, ἀνεπιστίας, οἰκονομίας, λύπης, ἐλπιζομένου βραδυτήτος. ἐντεῦθεν ἡ διάκρισις εὐπορεῖτω.

ΙΓ. Ὅτι τῶν δακρῶν ἡ βλύσις κατὰ τρόπους θ' πρόσσειν. ἐξ ἀγαλλιάσεως· καὶ γὰρ ἐνίοτε ψυχὴ εὐφραϊνομένη ἐκένωσε δάκρυον. ἐκ φόβου γέννης· καὶ γὰρ δακρυτικὸν καὶ τῶν φοβερῶν ἡ ἀνάμνησις. ἐξ ἔρωτος ἐμπαθοῦς· καὶ οὗτος γὰρ ἦν ἂν ψυχὴν περιρίσχη, ταύτης ἀπέθλιψε δάκρυον. δειλίας ἀγῶνος· καὶ γὰρ τῷ τῶν ἀγῶνων μεγέθει, τῆς ψυχῆς τὸ ὀλίγωρον, καταπίπτει καὶ δάκρυον. ἐξ ἀνεπιστίας· καὶ ἀπόγνωσις γὰρ εἶδεν σταγόνας βλύζειν δακρῶν· πῶς γὰρ ἀποροῦσα ψυχὴ τῆς τῶν χρηστοτέρων ἀπολαύσεως καὶ ἀναμφιβόλως ὀρώσα τὸν ἑαυτῆς κίνδυνον οὐ πρὸς δάκρυα κατανεχθήσεται; ἐξ οἰκονομίας· οἰκονομίαν δὲ φασμέν, ἐπειδὴν ψυχὴ ὀδύνας καταβεβαρημένη καὶ τῷ ἐκείθεν ἀχθεῖ ὅλη συνεχομένη διὰ τῆς τῶν δακρῶν κενώσεως ὡσπερ εἰς ἀνάπαυσιν τινα καταστάσα τοῦ συνεχόντος ἄλγους κουφίζεται. οὕτω μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ὁ τῶν δακρῶν ἐβδομος τρόπος. ὀγδοὸς δὲ ὁ κενῶν ἐκ λύπης τὸ δάκρυον· δακρυώδης γὰρ καὶ ἡ λύπη. ἔννατος δὲ καὶ τελευταῖος ὁ ἐκ βραδυτήτος τῶν ἐλπιζομένων. δεῖ οὖν τὸν καθηγεμόνα μὴ τοῖς δάκρυσιν ἀπλῶς προσέχειν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς εἰρημένους ἐξερευνῶντα τρόπους καταμανθάνειν τὸ τοῦ δακρυόντος τῆς καρδίας κίνημα.

ΙΔ. Ἐντεῦθει τοῦ νοεροῦ εὐστάθεια πρὸς θεὸν ἐμφάνεια, τὸ δὲ βεμβῶδες οὐδ' αὐτῷ συνέστι.

ΙΔ. Ὅτι τὸ σταθρὸν τοῦ νοῦ ἐν ταῖς προσευχαῖς οἶδεν πρὸς θεοῦ φαντασίαν αἴρειν τὴν διάνοιαν· νοῦς δὲ βεμβῶμενος οὐδὲ ἑαυτῷ συμπάρεστι.

ΙΕ. Ἰπ' ἔρωτος θεοῦ ζέοντος τὸ νοερὸν ἀπαιωρηθὲν ἑαυτοῦ διέστηεν.

ΙΕ. Ὅτι νοῦς ὑπὸ θερμότητος ἀναφθεῖς τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης ὑπομένει τὴν ἐπαινετὴν ἔκστασιν.

ΙΕ. Τὸ σκαιὸν καὶ ἐπίβουλον ἐνίοτε τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον κατεντυχίαν τῆς ἐκτὸς πλάνης τὸ ἄρχον ἀφήρπασεν.

ΙΓ. Ὅτι ὁ ἐπίβουλος δαίμων πολλὰκις ἐν ταῖς πρὸς θεὸν ὁμιλίαις ἀπησχολημένον τὸν νοῦν εὐρῶν διὰ τῆς ἔξωθεν πλάνης, ἦτοι τῶν ὕλικῶν καὶ ὀρωμένων, τοῦτον, τὸν ἠγεμόνα νοῦν, τῆς πρὸς θεὸν ὁμιλίας ἐσόλησεν.

ΙΖ. Οἶδα καὶ γέλωτα τῆ τοιαύτῃ συνελθεῖν (ὡ λόγων σχολιῶν) ἐντο-
χία· τοῦτο δὲ πάθος ἀπροσεξίας.

ΙΖ. Ὡ τῆς τοῦ πονηροῦ ἐνέδρας· ἐνίοτε γὰρ ἐν ταῖς πρὸς
θεὸν ὁμιλίαις καὶ γέλωτα ὑπεκίνησεν. τοῦτο δὲ πάσχομεν, ἐπειδὴν
εὐχόμενοι μὴ προσοχῆ τὴν εὐχὴν ποιῶμεν. 5

ΙΗ. Χειρῶν μονιμότης ἐκτάσει τὸν οἶκτον ὀξέως εὐκύσατο.

ΙΗ. Ὅτι ἡ ἐπίπνοος καὶ μόνιμος τῶν χειρῶν ἐν ταῖς εὐχαῖς
ἔκτασις ταχέως τὸν θεῖον ἔλεον ἐπεσπάσατο.

ΙΘ. Ἡ διαρκὴς τῆς παλάμης ἀπαιώρησις κλιμαῖ τῷ πνεύματι πρὸς
οὐρανῶν ἀνάβασιν. 10

ΙΘ. Ὅτι ἡ τῶν χειρῶν διαρκὴς ἀνόψωσις ὡς οἶον κλιμαῖ πρὸς
ἀνάβασιν οὐρανῶν τῆ ψυχῆ γίνεται.

Κ. Ἡ καρτέρη τῆς ὠλένης ἀνάτασις στῆλος πρὸς θεὸν ἀφικνούμενος.

Κ. Ὅτι ἡ σύντονος τῶν χειρῶν ἔκτασις ὡσπερ τις πρὸς οὐ-
ρανὸν ἀνίων στῆλος δεῖκνυται. 15

ΚΑ. Ἐντευξίς ἐνδεδεχῆς καὶ συνεσταλμένη τῆς ἐπὶ πολὺ διηκούσης
ἀμείνων· τὸ γὰρ ταύτης ἀνένδοτον αὐτῇ μὲν ἀπροσεξία καὶ ἔξεως νοθεῖα,
τὸ δὲ κατὰ βραχὺ καὶ φύσεως καὶ νοῦς εὐτονον καὶ ἀρέμβαστον.

ΚΑ. Ὅτι τῆς ἐν πολλαῖς ὥραις διαπεραινομένης προσευχῆς
κρεῖττον ἢ ἐν ὀλίγαις καὶ πυκνῶς τελουμένη· τὸ γὰρ ταύτης, ἦτοι 20
τῆς ἐπὶ πολὺ διηκούσης, ἀνένδοτον αὐτῷ μὲν τῷ ταύτην μετερχο-
μένῳ καταφρόνησιν ἐμποιεῖ καὶ νοθρότητα, ἢ δ' ἄλλη, κατ' ὀλί-
γον τοῦ ἀνθρώπου ἀναπαυομένου καὶ πάλιν ἀρχομένου, εὐτονίαν
τῷ σώματι καὶ τῷ λογισμῷ ῥώμην μετὰ τοῦ καλῶς προσέχειν
χαρίζεται. 25

ΚΒ. Ἡ νοερά καὶ ἐγκάρδιος εὐχὴ τῆς διωργανωμένης βελτίων· γλώσ-
σης γὰρ κίνησις ἀκινήσια πνεύματος, ἢ δ' ἡσυχία εὐτονία, πρὸς ἣν μάλ-
λον καὶ τὸ κρεῖττον ἐφορᾷ.

ΚΒ. Ἡ ἐν τῷ τῆς καρδίας θαλάμῳ γινομένη δέησις καθ' ὃ
καὶ Μωσῆ οὐ χεῖλεσιν ἀλλ' ἐνδοθεν ἱκετεύοντι λέγεται, "Τί βοᾷς 30
πρὸς με"; αὕτη τῆς διωργανωμένης, τουτέστι διὰ γλώσσης ἀπο-
τελουμένης, κρεῖττον ὑπάρχει· ἢ γὰρ τῆς γλώσσης κίνησις ἀφ-
αιρεῖται τὴν τῆς ψυχῆς κίνησιν καὶ προθυμίαν. ἢ δὲ ταύτης ἡσυ-
χία τὴν ἰσχὺν ἐν τῇ ψυχῇ ἐδιπλασίασε καὶ ἀπέθετο, δι' ἣν μάλ-

λον καὶ τὸ κρεῖττον, τουτέστι τὸ θεῖον, τὸν ταύτην μετερχόμενον
ἐπιβλέπει τε καὶ εἰσακούει.

ΚΓ. Ἡ νοερά πρὸς τὸ κρεῖττον ἐντυχία δυσκατόρθωτος· τοῦτο δ' εὐ-
μάρισε τὸ κρεῖττονος ἐνδεδεχῆς μνημόσυνον.

ΚΓ. Ἡ τῷ νῷ μόνῳ τελουμένη πρὸς θεὸν ἱκεσία δυσχερῆς
καὶ κατορθώσεως παρὰ μικρὸν ὑψηλοτέρα· ταύτην δὲ εὐκόλως με-
ταχειρήσεται ὁ περὶ θεοῦ μνήμην ἐνδεδεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως
ποιούμενος· μνημονεύειν γὰρ θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνεῖν ἐπάξιον.

ΚΔ. Ὅψις ἐπιλειβομένη τοῖς δάκρυσι ψυχῆς λουτήριον, ἔρωτος θείου
ὕδαλειψις. 10

ΚΔ. Ὅτι πρόσωπον πλουνόμενον καὶ καταρραϊνόμενον δάκρυσι
πλουτήριον ψυχῆς γίνεται καὶ προτροπῇ πρὸς θεῖαν ἀγάπην.

ΚΕ. Ὑλικὸν λόχου βλύσις παθῶν σβέσις ἐγκαύσεως.

ΚΕ. Ὅτι ἐξ ὀφθαλμῶν βλύζον δάκρυον τῶν παθῶν ἀποσβεν-
15 νύει τὴν ἔκκαυσιν.

ΚΕ. Ἐσγάτῳ ἀγωνίσματι βραχεῖα φκονόμηται ἔλλειψις, ὅπως μὴ πᾶν
ἐλλείπει καὶ τὸ θνητὸν σφύζοιτο.

ΚΕ. Ὅτι ἐν τοῖς ἄκροις ἀγῶσιν ἐνίοτε οἰκονομεῖται μικρὰ τις
ἐλάττωσις, ἵνα διὰ τοῦ μικροῦ ἐλαττώματος ἢ τῶν κατορθωμά-
20 των ὀλότης διασφύζηται καὶ τῆς φύσεως ἢ ἀσθένεια γνωρίζηται.

ΚΖ. Τῷ καθεστηκότι νύξις ὠλώδης ἐνίοτε πραγματεύεται εἰς μαστιγ-
μὸν τοῦ φουήματος.

ΚΖ. Ὅτι καὶ τοὺς τελείους ἐπ' ἀρετῆ σαρκὸς ἐνίοτε πάθος
διενοχλεῖ, ἢ καὶ νόσος τὸ σαρκίον τρύχουσα, εἰς καθαίρεσιν τῆς
25 ἐπάρεσως.

ΚΗ. Ἐναργεῖ μνήμη τῆς μελλούσης ὀργῆς ἐνεσῶσα σαρκίου ἐλήσθη
πύρωσις.

ΚΗ. Ὅτι τῆς μελλούσης ὀργῆς ἢ ὄντως καὶ ἀληθῶς μνήμη
τῆς τοῦ σαρκίου πυρώσεως ἐπιλήσμονα δεῖκνυσι τὸν ἄνθρωπον.

ΚΘ. Ἀγαματοφορία τῆς μενούσης ἀλόου πικρᾶς κολάσεως τὴν πα-
ροῦσαν ὠλώδη ἀκόλαστον ἠθονὴν ἀπεπύσσατο.

ΚΘ. Ὅτι τῆς ἀλόου καὶ πικρᾶς καὶ διαμενούσης κολάσεως ἡ
ἀνατύπωσις καὶ ὡς εἰκονισμὸς καὶ φαντασία τὴν διοχλοῦσαν ἠθο-
νὴν τὴν ψυχὴν ἀπεσώβησε.

Λ. Ὁ φθόνος θεῖον παρεκόνισμα· ἀρχέτοπος γὰρ ὕβρις καὶ πρώτης πονηρέσεως οὐζυγος.

Λ. Τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα τὴν ἑαυτοῦ τὸ θεῖον ἐδημιούργησεν· ὁ δὲ τὸν φθόνον ἐν ἑαυτῷ κεκτημένος τὸ κατ' εἰκόνα διαφθείρων παρεκόνισμα λέγεται, μὴ ὦν κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ πλάσαντος. ἀλλὰ καὶ ἀρχέτοπος ὕβρις ὁ φθόνος ἐστίν· τῷ γὰρ Ἀδὰμ ἐκ φθόνου ἢ ἐπιβουλῇ καὶ ἡ κατάπτωσις γέγονεν. καὶ αὐτῇ δὲ τῇ πονηρίᾳ, τούτεστι τῷ δαίμονι, τοῦτο πρῶτον ἐπενοήθη, δι' οὗ κατὰ θεοῦ καὶ ὕστερον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐπεμάνη.

ΛΑ. Ἡ τοῦ ὁμοιοπαθοῦς κρίσις ἀδαμιαῖος ὄλισθος.

ΛΑ. Ὅτι ὁ κατακρίνων τὸν ὁμοιοπαθῆ αὐτοῦ ἀδελφὸν πρὸς τὴν τοῦ Ἀδὰμ καταπίπτει κατάκρισιν· ἐκεῖνος γὰρ δι' ἐπιθυμίαν θεώσεως κατακρίνεται καὶ οὗτος ἐν τῷ κρίνειν τὸν ἀδελφὸν ἔοικε τὸ θεῖον ἀρπάζειν ἀξίωμα· μόνῳ γὰρ θεῷ ἡ κρίσις ἀφώριστα καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ὁμοίαν τοῦ Ἀδὰμ ὑπάγεται κατάκρισιν.

ΛΒ. Τὸ πρὸς τὸν ὁμόχουον μῖσος ἀδιάλλακτος τοῦ κρεῖττονος ἀπέχθεια.

ΛΒ. Ὅτι ὁ τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ χοῦς γεγονότα ἄνθρωπον μισῶν καὶ ἀποστρεφόμενος οὐδέποτε ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀγαπηθήσεται.

ΛΓ. Ἡ μικρὰ σιγνώμη δαφιλεστέρως ἡξίωται.

ΛΓ. Μικρὰν συγγνώμην τὴν ἐξ ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον λέγει, συγγνώμην αὐτὴν πρὸς τὴν θεῖαν. φησὶν οὖν, ὅτι ὁ συγχωρῶν τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ συγχωρήγεται.

ΛΔ. Τὸ πρὸς τὸν πλησίον συμπαθῆς ἔλον πρὸς αὐτὸ τὸν θεῖον οἶκτον ἐσπάζατο.

ΛΔ. Ὅτι ὁ τὸν πλησίον ἄνθρωπον οἰκτεῖρων καὶ ἐλεῶν, οὗτος τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ ἔλεον κατακόρως ἐπλούτησεν.

ΛΕ. Ὁ πρὸς τοῦ συμφορέματος ἔλεος ἄθηρον τῶν μελλόντων νυγμάτων καθίσταται.

ΛΕ. Ἡ παρὰ ἀνθρώπου γινομένη πρὸς τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ φουράματος ἀδελφὸν ἐλεημοσύνη ἄτρωτον φυλάττει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ἀποκειμένων αὐτῷ τῆς κολάσεως βασάνων.

Λς. Ὁ τοῦ συμπλάσματος ἔλεος κατεπαίρεται τοῦ θεοῦ ζυγοστατήματος.

Λς. Γέγραπται γάρ, ὅτι "κατακαυχᾶται ἔλεον κρίσεως". οὐδὲν

γὰρ οὕτως, ὡς τῇ φιλανθρωπίᾳ καὶ ἐλεημοσίῳ ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων θεὸς θεραπεύεται.

ΛΖ. Ἀγάπη τὸ πᾶν, ὃ τὸ θεῖον ἠσπάζατο.

ΛΖ. Ἡ σύνταξις οὕτως· πᾶν ὃ ὁ θεὸς ἀγαπᾷ, ἡ ἀγάπη ἐστί.

5 ΛΗ. Συμβολικὸν τὸ τοῦ μοναχοῦ στόλισμα· θεῖος γὰρ ὀπλίτης καὶ τοῦ κοσμικοῦ καταγωνιστῆς κρατούματος.

10 ΛΗ. Τὸ μοναχικὸν σχῆμα σύμβολόν ἐστι τῆς νοητῆς τοῦ περιβεβλημένου αὐτοῦ καταστάσεως· ὁ γὰρ μοναχὸς στρατιώτης ἐστὶ θεῖος καὶ τῶν κοσμικῶν δυνάμεων, εἴτε τῶν σαρκικῶν τίς ἐθέλοι φάναι παθῶν εἴτε τῶν τῆς πονηρίας, καταγωνιστῆς καὶ τροπαιοφόρος.

ΛΘ. Ὁ κατὰ σάρκα καὶ ὑπερκείμενος χιτών πρὸς τὸ τῆς φύσεως ἀναγκαῖον διώριστα.

15 ΛΘ. Ὅτι πρὸς τὴν ἀναγκαῖαν χρεῖαν τῆς φύσεως τὸ τοῦ μοναχικοῦ ἐνδύμα ὠρίσται τῷ τε ὑποκαμίσῳ καὶ τῷ ἔξωθεν ἱματίῳ.

Μ. Τὸ περιστέριον ἀνάκου θύραξ βιώσεως, ὑφ' οὗ τὰ τῆς ἀμαρτίας βέλη ἐναπαμβλύνεται, καὶ τοῦ τῆς ἡμῶν πίστεως σωτηρίου περικεφαλαία τῆς κακοδοξίας ἀντίπαλος.

20 Μ. Ὅτι τὸ κουκούλλιον τῆς ἀνάκου πολιτείας οἰοῖται θύραξ ἐστίν· διὰ τούτου γὰρ τὰ βέλη ἀποστομοῦται τῆς ἀμαρτίας. καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως δὲ καθέστηκε φυλακτήριον καὶ τῆς κακοπιστίας ἀντίμαχον· κεφαλὴ γὰρ ἀπάντων κατορθωμάτων ἡ εὐσεβῆς ὁμολογία, ἧς τὴν συντήρησιν καὶ ἀσφάλειαν ὁ μοναχὸς ἐκπαιδεύεται διὰ τῆς περιθέσεως τοῦ κουκούλλιου, μετὰ τὸ τὴν ἀκακίαν μάλιστα περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι.

ΜΑ. Ἀχένιος ἱμάς ἡ τῆς κατὰ Χριστὸν ὑπακοῆς μάχαιρα, δι' ἧς τὰ τῆς σαρκὸς ἀνάθεκτα πάθη ἐναποσφάττεται.

30 ΜΑ. Ὁ ἀνάλαβος τὴν κατὰ Χριστὸν ὑπακοὴν εἰκονίζει, δι' ἧς ὁ τοῦ πνεύματος ἀγωνιστῆς ὡσπερ διὰ μαχίρας τὰ σαρκικὰ σφάζει πάθη· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀνααιρετικὸν ἐστὶ παθῶν, ὡς ὑπακοῆ καὶ τοῦ ἰδίου θελήματος ἄρνησις.

ΜΒ. Περιγύστιος δέρρις μίτρα τῆς ἐγκρατείας, ἐξ ἧς ἡ ἐμπαθῆς ὄρεξις ἰσχεῖται καὶ τὸ γενναῖον τῷ ἀγωνιστῇ περιγίνεται.

35 ΜΒ. Ὁ λῶρος τυποῖ τὴν ἐκ τῆς ἐγκρατείας κατὰ τῶν ὑπο-

γαστρίων παθῶν ἀσφάλειαν. παρείληπται δὲ καὶ τοῦτο ἐξ ὀπλι-
σμοῦ στρατιωτικοῦ πρὸς φυλακὴν τῆς γαστρὸς εὐρεθέντος τοῖς
στρατιώταις, ὅπερ μίτρα καλεῖται. περιτίθεται οὖν ὁ λῶρος κατὰ
γαστέρα τοῖς στρατιώταις τοῦ πνεύματος, οἳ τις μίτρα τὰς ἐμ-
παθεῖς ὀρεξεις ἀποκωλύων καὶ τοῦ ἀγωνιστοῦ τὸ γενναῖον ἀπαθὲς 5
συντηρῶν.

ΜΓ. Ἐπόμιος πέπλος ἢ τῆς ἀγάπης ἀσπίς, ἢ συνεκτικὴ τῶν χρη-
στῶν οὐσα τὸ πᾶν τῆς πονηρίας καταστρατεύεται.

ΜΓ. Ὅτι τὸ μαντίον εἰκὼν ἐστὶ τῆς σωτηρίου τῆς ἀγάπης
ἀσπίδος· ὡς γὰρ ἡ ἀσπίς φρουρεῖ δι' ἔλλου τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ 10
ἀγάπη συνεκτικὴ τῆς ὁλότητος οὐσα τῶν ἀρετῶν κατὰ πάσης πο-
νηρίας ἐνεργείας κατισχύει.

ΜΔ. Αἱ κρηπίδες ταπεινώσεως βάσις, ἣν ἐνδοσάμενοι τὸ τῆς ζωῆς
ἵχνος ἀπροσκόπως τῇ τῶν πειρατηρίων ἀκάνθη προσβαίνομεν.

ΜΔ. Ὅτι τὰ σανδάλια τὴν βάσιν ἐκπαιδεύει τῆς ταπεινώσεως, 15
ἐν ἧ τὸς ψυχικούς ὡσπερ καθυποβάλλοντες πόδας, τὰς ἀκάνθας
τῶν παθῶν καὶ τὴν ἄλλην τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν σωματικῶν
κακώσεων τραχύτητα, τῆς ἀρετῆς οἱ ἀγωνισταὶ διαβαίνοντες οὐ
προσκόπτουσιν.

ΜΕ. Ἡ πρὸς τὰ βελτίω τῶν χειρόνων ὁλότητι μετένευξ ἐπαρκείσθω 20
τοῖς οἰκείαις ὀ(ρ)μήμασι, τὸ δ' ἅπαν ἐπίκουρον παραιτητέον.

ΜΕ. Φησὶ τὴν ἐκ τῶν χειρόνων πρὸς τὰ βελτίω μετένεξιν,
ἥτοι τὴν ἐξ ἁμαρτίας πρὸς ἀρετὴν μεταβολὴν, μετὰ τελείας ὀρ-
μῆς γινομένην ἔαν ἀρκεῖσθαι τῇ ἐαυτῆς ὀρμῇ· αὕτη γὰρ καθ' ἐ-
αυτὴν ἐξαρκεῖ καὶ οὐδὲ μᾶς δεῖται προτροπῆς πρὸς ἀρετὴν καὶ 25
παραινήσεως, ὥστε μηδὲν τῷ τοιοῦτῳ διὰ τοῦ βούλεσθαι βοηθεῖν
τέως παρενοχλεῖν.

Μς. Πολυμερῆς ἢ τῆς σωτηρίας ὄδους, διὰ τοῦτο ἐφ' ἣν ἂν ὀρφή
τὸ κατανευγμένον, πρὸς τοῦτο καὶ πωδηγεῖν.

Μς. Ὅτι τῆς σωτηρίας ἡ ὁδὸς πολύτροπός ἐστιν. διὰ τοῦτο 30
χρῆ τὸν ὀδηγόν, σκοποῦντα τὴν τοῦ κατανευγέντος καρδίαν, ἐκεῖ
μᾶλλον ὀδηγεῖν, ὅπου τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ καθορᾷ μᾶλλον κινουμέ-
νην πρὸς τὸ ὠφελιμώτερον· οἱ μὲν γὰρ ἐπιτηδεῖως ἔχουσι κινεῖ-
σθαι πρὸς δάκρυον, ἕτεροι πρὸς ὑπουργίαν καὶ διακονίαν καὶ ἐγ-
κράτειαν ἕτεροι καὶ ἄλλοι ἄλλως. 35

Μζ. Τὸ τῆς ὑπακοῆς ἀπείραστον ἄγευστον εἶη τῆς πρὸς τὰ κρεῖττω
ὕπαλειψως· εἰ δὲ γε σπαδᾷ, χρῆσον.

Μζ. Τὸν μήπω πρὸς ὑπακοὴν καταστάντα οὐ δεῖ πρὸς ἀρε-
τὴν διὰ τῆς διδασκαλίας ἄγειν πειρᾶσθαι· πῶς γὰρ ὁ μὴ πρὸς
5 ὑπακοὴν ἐπιδοῦς ἑαυτὸν τῷ διδάσκοντι ἐκ τῆς διδασκαλίας τι κερ-
θάνει; ἐὰν δὲ πρὸς ὑπακοὴν μὲν οὕτω κατέστη, δείκνυσι δὲ τέως
προαίρεσιν ὑπακοῦειν, πειρατέον διδάσκειν.

Μη. Τὸ εὐσοπύδαστον οὐχ ὑποτοπάζειν τῷ τῶν ἀγῶνων πλήθει, τῷ
δὲ μεθ' ὑπομονῆς ταπεινῷ καὶ ἀόκνῳ.

Μη. Ὅτι τοὺς κατὰ θεὸν ἀγωνιζομένους οὐ δεῖ ἐκ τοῦ πλή-
θους τῶν ἀγῶνων τούτους τεκμαίρεσθαι ἀγαθοὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐν
ὕπομονῃ καὶ ταπεινοφροσύνῃ τοὺς ἀγῶνας διεκπερῶντας.

Μθ. Ἐν μειδίῳ καὶ σκυθρωπάζουσιν ἢ πρὸς τὸ κρεῖττον εὐθέτος ὀμι-
λία· τὸ μὲν γὰρ ἠλάττωσεν ἢ διεσκέδασεν, τοῦ δ' ἀπεῖρε τὴν μείωσιν.

Μθ. Ὅτι καὶ ἐν πειρασμοῖς καὶ ἐν ταῖς ἀνέσεσιν ἢ πρὸς
θεὸν εὐχῇ ὠφέλιμος· τὰ μὲν γὰρ λυπηρὰ ἐλαττοῖ ἢ τελείως ἀπο-
παύει, τὰ δὲ χαρμόσυνα συντηρεῖ.

Ν. Κρίμα θεοῦ τιμώμενον ἔστω σοὶ καὶ συζήτησις εὐλαβεῖσθω· εἰ γὰρ
ἐφ' οἷς ἄγνοια τῶν σοὶ τελουμένων ἔσχατον τὴν γέννησιν, πῶς ἀποδοῦσθαι
20 πρόθυμος πρὸς τὸ γε βάθος ἀθλητίας;

Ν. Ὅτι τὰ κρίματα τοῦ θεοῦ μὴ ἐπιζήτει, ἀλλὰ μᾶλλον
μετ' εὐλαβείας τίμα· εἰ γὰρ πολλὰκις ἔστιν ἡμῖν ἄγνοια ἐν τοῖς
ἐφ' ἡμῖν τελουμένοις, εἴτ' ἀγαθοῖς εἴτε πονηροῖς, καὶ οὐκ ἴσμεν,
πόθεν προκύπτει τῶν διαπεπραγμένων ἡμῖν ἢ αἰτία, πῶς προ-
25 θυμηθῶμεν πρὸς τοιοῦτον βάθος ἀθλητίας οἰοεῖ τῶν βαθέων τοῦ
θεοῦ κριμάτων εἰσδῶναι καὶ καταλήψασθαι;

ΝΑ. Τὸ ἐρᾶν ἐπιλήψεσθαι κρίματα θεοῦ γνώμης ἀγερῶχου καὶ νο-
σοῦσης ἄγνοια· τὸ δ' ἐνός λιχνεύεσθαι, τοῦτο σπουδαίας καὶ ὀσίας δια-
θέσεως· τὸ γὰρ ἰχνηλάσιον τῆς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ κρεῖττους δημιουργίας τοῦτ'
30 ἀκριβῶς ἐλεῖν γνώμη σπουδάζουσα καὶ πράττουσα, ἐπαινετὴ καὶ τῆς συ-
ζητήσεως καὶ τῆς ἐφάψεως.

ΝΑ. Ὅτι ὅς ἐπιθυμητικῶς ἔχει περὶ πάντων τῶν τοῦ θεοῦ
κριμάτων γνώσιν λαβεῖν, ἐξ ὑπερηφάνου καὶ ἀνοηταινούσης δια-
νοίας τοῦτο τετόλμηκε. τὸ μέντοι ἐνός ἐφίεσθαι καταλήψεσθαι
35 ἐναρέτου καὶ συνετῆς διανοίας γνώρισμα· ἀκριβῶς γὰρ ἐξιχνιάζου-
σα τοῦτο καρδία, ὅτι τὸν ἄνθρωπον ὁ θεὸς ἐπ' ἀγαθῷ βιοῦν
συνεστήσατο, ὡς ἐκ τούτου τοῦ διανοήματος βελτιουμένη ἐπαί-

νων ἀξία τῆς πολυπραγμοσύνης ταύτης καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἐνεκεν.

NB. Ἐξ ἐράνου χρόνιου τὴν πείραν ἡγεμονία σχοῦσα τῆς μονήρου ρυθμίσεως, κἂν ἐλάττω τοῖς ἀσκητικοῖς ἀγῶσι, προτιμότερα τῆς διὰ βρα-
χειάς ὥρας βελτίονα διεξανουούσης ἀσκῆσιν.

NB. Ὁ συλλεξάμενος ἐκ μακροῦ τοῦ χρόνου τὴν πείραν τῆς μοναδικῆς καταστάσεως, κἂν ἐνδεῖ τῶν μεγάλων τῆς ἀσκήσεως ἀγωνισμάτων, τουτέστι χαμυνίας καὶ τῆς ἄλλης σκληραγωγίας, τούτῳ μᾶλλον προτιμητέον τὸ τῶν ἀδελφῶν ἀρχεῖν, ἢ τῷ ἄρτι τῇ μονῇ προσελθόντι καὶ μεγάλους μὲν ἀγῶνας ἀνύοντι, τῆς δὲ
10 τοιαύτης ἀμυήτῳ πείρας ὑπάρχοντι.

NG. Τὸ τῆς ἐπιστασίας ὕψος οὐκ ἐν ἀγῶνων μεγέθει καὶ χρονίῳ πείρα, τῷ δὲ μετρίῳ τῆς ἕξεως.

NI. Ὅτι πρὸς τὴν πνευματικὴν ταύτην ἡγεμονίαν ἐκεῖνος ἐπι-
τήδειος καὶ ἀξιώτερος καταστῆναι, ὅς ἐν τῷ ὕψει διαπρέπει τῆς τα-
πεινώσεως καὶ μέτριον κέκτηται φρόνημα, κἂν οὕτω συμβῇ τυχόν, καὶ μῆτε πρὸς μεγίστους ἀγῶνας ἑαυτὸν ἐπέδωκε, μῆτε πολυχρο-
νίῳ τριβῇ πείραν ἱκανὴν συνελέξατο· μετὰ γὰρ ταπεινώσεως θε-
ὸν ἔχων ὁδηγὸν δεξιώτερον κυβερνήσει, τοῦ θεοῦ προσαναπληροῦν-
τος διὰ τὴν ταπεινώσιν ὅπερ ἐλλείπειν δοκεῖ· χωρὶς δὲ ταπεινώ-
20 τητος καὶ ἀγῶνων μέγεθος καὶ πείρας ἱκανότης οὐκ οἶδα εἰ μὴ ἐπισφαλῆ ὀφθῆ πρὸς κυβέρνησιν.

ND. Ἐν ἐπιστασίᾳ τὸ μέτριον τοῦ πείραν τῆς γηραιᾶς ἀπειληφότος ὥρας καὶ γενναίους διεξανούοντος πόνους προκεκρμένον· εἰ καὶ πολλάκις τῆς ἄλλης κοινῆς ἀποδοῖ διευθετήσεως, ἔστω πρὸς τοῦτο τὸ ὑπ' αὐτὸν ἱκανὸν
25 καὶ ἀγχίστροφον.

ND. Ὅτι πρὸς ἐπιστασίαν μοναχῶν ὁ μέτριον καὶ ταπεινὸν ἔχων φρόνημα προτιμότερος ὑπάρχων τοῦ ἐκ μακροῦ χρόνου τὴν πείραν συλλεξάμενου καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ ἐπηρμένους καὶ ὑψη-
λοὺς ἀγῶνας κεκτημένου· εἰ καὶ πολλάκις ἀφελῆς ἐστὶ πρὸς τὰ
30 τοῦ μοναστηρίου ἔργα καὶ διατάγματα, δεῖ εἶναι τὸν μετ' αὐτόν, ὃν οἰκονόμον φαμέν, πρὸς ταῦτα εὐμήχανόν τε καὶ ἐμπειρότατον.

NE. Ὡς ἀρίστη τῆς ἐπιστασίας ἡ ὄρεσις, ὡς δὲ χαλεπὴ τῶν ὑπὲρ ὧν αὐτὴ δίδωσιν εὐθύνας ἀπότισις. δεῖ οὖν ἄμφω σταθμώμενον εὐλαβῶς ἐπιληφθῆαι τῆς ἄρεως.

35

NE. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Παῦλος ἐφη· "εἰ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ". ἀλλ' ἴστω ὁ ἐπισκοπῆσαι μέλλων, ὡς τῶν ὑπὸ χεῖρα ἀμαρτανόντων αὐτὸς εὐθυνήσεται. καλὸν οὖν ἐστὶ ταῦ-
τα τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ ἀρχεῖν ἀντεξετάζειν καὶ τότε μετὰ φειδοῦς
5 καὶ εὐλαβείας τῆς ἐπιστασίας ἐφάπτεσθαι.

NC. Οἷς ἡ γνῶσις ἀκταίνει, τοῦτοι ὑποκρινέσθω βίος εὐήθης.

NC. Οἷς ἡ ἐν λόγῳ ἡ κτίσασσι σοφία ὕψωσιν καὶ οἷσιν κατεργάζεται, οὗτοι τὴν διὰ Χριστὸν ἀφροσύνην ἑαυτοῖς περιποιεί-
των.

NZ. Ἡ τῆς ἀρετῆς δόξα, εἴτ' ἐκ τοῦ πράκτορος εἴτε τῆς ἐκτὸς φήμης ἀπαιρεῖται, ὑπ' ἐσχατίας τῆς πλαττομένης ἰασθω παρέσεως.

NZ. Ὅτι ὅς ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις κατορθώμασιν ἢ οἰκοθεν ἢ ἄλλων ἐπαινούμετων κατεπαίρεται, ὑπὸ τῆς ἐλαχίστου καὶ προσπονητῆς παραφρονήσεως τὴν ἴασιν λαμβανέτω.

NH. Ἀρετὴ τὸ ὑποκείμενον ἐν δόξῃ μετροῦσα ὑπ' ἐλαχίστου παιδικῆς φρονός ἐπαίρεσθω.

NH. Ὁ ἐπὶ τῇ τῶν οἰκείων καλῶν ἐργασίᾳ δοξαζόμενος καὶ διὰ τοῦτο ταπεινούμενος, ἐάν τὸν νηπιώδη καὶ ἄτιμον λογισμὸν προσκτήσῃται, τῷ ὄντι ὕψωθήσεται· καὶ γὰρ εἴρηται τοῖς τοιοῦτοις·
20 "ἐάν μὴ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ".

NO. Ὁ πλοῦτος τοῦ πνεύματος οὐ τιμὴ πᾶς, ἢ τὸ πρὸς ἀλλήλους μᾶλλον σχετικόν· φιλάνθρωπον γάρ ἢ γὰρ ἑκατέρου χρεῖα τὴν ἑαυτῶν ἦθουεν ἐνδειαν.

NO. Τὰ τοῦ θεοῦ πνεύματος χαρίσματα ἅπαντα οὐκ ἂν ὀρα-
θεῖναι τινί, τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἐκ φιλάνθρωπίας τοῦτο προδια-
σκεψάμενου διὰ τὸ μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους τῇ ἀγάπῃ συνδεῖσθαι·
τῷ γὰρ κατὰ τι χάρισμα πλεονάζοντι ὁ ἐν ἄλλῳ πλεονάζων διὰ
τὴν τοῦ ἐνδέοντος χρεῖαν συνομιλῶν, μεταλαμβάνει τε καὶ μετα-
30 δίδωσι, κάκ τούτου τοῖς ἑκατέροις ἡ σωτηρία προσγίνεται.

Ξ. Ἀβούλητος πράξις τὸν πειραστὴν οὐκ ἐνέκλησεν.

Ξ. Ὅτι ὅς ἐκ συναρπαγῆς ἀδιασκέπτως ἡμάρτηκεν, ὡς μὴ προβιβασθεῖς ἢ προανατυπωσάμενός τι τῶν κακῶν, μὴ τὸν πει-
ραστὴν δαίμονα, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐπαιτιάσθω.

ΕΑ. Νεόφυτος δυστερματεί δουλογάστριος.

ΕΑ. 'Ο ἐν ἀρχῇ τῆς ἀσκήσεως τῇ γαστρὶ, ἦτοι τῇ γαστριμαρ-
γίᾳ δουλούμενος, εἰς κακὸν καταλήξει τέλος.

ΕΒ. Ἀρετῆς καὶ κακίας ἀκρόφεια ἐν συνειδήτῳ ἀκριτος.

ΕΒ. Καὶ γὰρ ὁ εἰς ἄκρον ἐλθὼν ἀρετῆς καὶ πᾶσαν ἀποσεισά- 5
μενος κακίαν καὶ πάντα διὰ Χριστὸν ἐργαζόμενος οὐ κρίνεται τῇ
οἰκείᾳ συνειδήσει ὡς ἀθέμιτον διαπραττόμενος, ὡς ὁ Παῦλος ἔλε-
γεν, ὅτι "οὐδὲν ἑμαυτῷ σύνοϊδα". ὁμοίως δὲ καὶ ὁ εἰς ἔσχα-
τον ἐξολισθῆσας κακίας οὐ δύναται συνιέναι καὶ διαλογίσασθαι, ὡς
κακὰ διαπραττέται, ἀλλ' ἔλλως πωρωθεὶς τῇ ἀπογνώσει ἀσυλλογι- 10
στος πορεύεται.

ΕΓ. Τριττὴ διάθεσις ὀνειρώξεως, φύσεως ἀτονίας, ἢ ῥωμαλεότητος,
ἢ καὶ παθητικῆς εἰδωλοποιίας· ὣν τὸ μὲν ἐνιαῖον καὶ πρῶτον, ἐπεὶ καὶ
ἀπροαίρετον, ἄχραντον· τὰ δ' ὅτι καὶ βουλητὰ, δεῖται καθάρσεως, εἰ καὶ τὸ
μὲν μᾶλλον, ὃ καὶ θεῆσει πλείονος, ἐπεὶ καὶ λείμμα οἶμα περιουστῆν τὸ 15
δ' ἦτονον, ὡς ἀγαματοποιίας ἀλλότριον.

ΕΓ. "Ὅτι κατὰ τρεῖς τρόπους ἡ δι' ὀνειρώων γίνεται βέυσις· ἡ
γὰρ διὰ τὸ λίαν ἐξατονῆσαι τὴν φυσικὴν δύναμιν, ὡς ἐπὶ τοῦ
γονορροιοῦς, ὕπερ ἐστὶν ἀμεμπτον καὶ ἀνέγκλητον· ἡ διὰ τὸ δυ-
νατὸν ταύτης καὶ ἔντονον, ἡ διὰ μελέτην ἐμπαθῆ, τῆς διανοίας 20
ἀνατυπούσης τὸ πάθος, ἃ καὶ κατακέρυται προαιρέσεως ὄντα.
πλὴν οὐχ ὁμοίως· μολυντικωτέρα γὰρ ἡ ἐξ εἰδωλοποιίας βέυσις
τῆς ἐκ δυνάμεως, διὸ καὶ τὸ μὲν κωλοθῆσεται τοῦ ἀγιασμοῦ μέ-
χρι τελείας ἐξαλείψεως τῆς ἐμπαθοῦς ἀνατυπώσεως καὶ τῶν τῆς
ἡδονῆς φαντασιῶν· ἀνάγκη γὰρ ἔτι λείψανά τινα ἐναποκεῖσθαι τῆς 25
προῦπαρξάσης ἡδονῆς· ὁ δὲ μεθέξει τοῦ ἀγιασμοῦ ἐπὶ δυσὶ τυχόν
ἢ τρισὶν ἡμέραις, ἅτε τῆς τοιαύτης φαντασίας καὶ τῆς ἐμπαθοῦς
ἀνατυπώσεως ἐκτὸς καθιστάμενος.

ΕΔ. "Ἐστὶ καὶ τούτων ἑτέρα, ἡ τῆς δαιμονίου σκαιότητος πρόεισι· πε- 30
ρᾶται γὰρ αἰσχεῖ τοιοῦτω ἀπειργεῖν μυστηρίων τὸν ἄνθρωπον. τοῦτο μέμ-
ψιν οὐχ εἶδος κρείττον κωλύματος.

ΕΔ. "Ὅτι καὶ καθ' ἑτέραν αἰτίαν γίνεται βέυσις· ἐνίοτε γὰρ
ὁ πονηρὸς μηχανώμενος χωρίζει τῶν ἀγιασμάτων τὸν ἄνθρωπον
ποιεῖ τὴν τοιαύτην βέυσιν· αὐτῇ δὲ τοὺς μετὰ συνειδήσεως κα-

θαρᾶς εἰσιόντας τῇ μεταλήψει οὐ κωλύει· καὶ γὰρ ἀνεύθυνός ἐστι
καὶ ἀκατάκριτος.

ΕΕ. Νυκτίφοιτον πολυτευχτον εἰδωλον· ἐνίοτε γὰρ ὑπ' ἠοῦς θεαμά-
των ἐνωτισίως τε καὶ νοῦς ἀσχολίας ἐπιμορφάζεται νόχιον ἰνδαλμα καὶ
5 ὕλική στοιχείωσις τῇ ταύτης πλεονεξίᾳ, ὅτε καὶ λογαῖον εἰκόνισεν ἄγαλμα.

ΕΕ. "Ὅτι τὸ ἐν νυκτὶ φοιτῶν εἰδωλον, τουτέστι τὸ νυκτερινὸν
ἄγαλμα, πολλαχόθεν ἔχει τὴν γέννησιν· ἡ γὰρ ἐκ τῶν ἡμερινῶν
θεωρημάτων, ἡ καὶ ἀκουσμάτων, ἡ φροντισμάτων. ἀλλὰ καὶ πολλα-
κις στοιχεῖον πλεονάσαν ἐν σώματι, εἴτε φλέγμα, εἴτε χολή, ἐποί- 10
ησέ τινα θεωρίαν κατ' ἀναλογίαν ἑαυτοῦ· ὅλον, πλεονεκτούσης χολ-
λῆς, εἰδέν τις καθ' ὕπνου οἰκίαν πυρπολουμένην, ἡ καὶ αὐτὸν τὸν
ὄρωντα μέσον πυρὸς ἐστάναι καὶ ὑπ' αὐτοῦ καταγωνίζεσθαι, ἡ καὶ
ἀπὸ χυμοῦ ὕλικου δίψει καθ' ὕπνου συνεχόμενον καὶ ὕδατος γλι-
χόμενον· ἡ καὶ χυμοῦ ὕγρου πλεονεκτούτος κατὰ τὸ τῆς γαστρὸς
15 στόμα, καὶ διὰ τὸ πλῆθος ὡσπερ τὸ ζῶον κακίζον θεωρεῖ, ὡς τι-
νες χρουνοὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ τῆς ῥίνος ἀποχετεύον-
ται. διὰ τοῦτο παιδευέσθω ὁ ὀνειρώττων καὶ τὰς τῶν ὀρωμένων
κρίσεις μετὰ συννοίας ποιείσθω.

ΕΖ. "Ἐστὶ καὶ τῆς φύσεως τοῦ φωτός ἐκπτώθεισης ἐπήλυγον θέατρον,
20 ἧς ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον ἐπίδημον· εἰ γὰρ ἔοικεν ἡμῖν ἀπατηλῇ, τὴν
τε βίωσιν ἡμῶν καταπαίσειν, τότε εὐκαιρον αὐτῇ τοῦτο πονεῖν, ὅτε καὶ
καιρὸς ὁμοειδῆς αὐτῇ συνεργὸς καὶ τῶν ἡμῶν αἰσθήσεων ἀλλοιωσις.

ΕΖ. Φύσιν τὴν ἐκπεσοῦσαν τοῦ φωτός τοὺς δαίμονας αἰνίττε-
ται, ἡ ὡς τοῦ πρώτου καὶ θείου ἢ τοῦ οἰκείου μεταμειφθέντας
25 εἰς ζόφον. ἔστιν οὖν καὶ παρὰ τούτων ἡμῖν ὀνειρώων ἐπιδημία τῶν
ἄλλων πλέον· ἐπεὶ γὰρ αἰεὶ ἡμᾶς διαπαίσειν σπουδάζουσι, τότε
τοῦτο πράττειν ἐπείγονται, ἡνίκα καὶ ὁ καιρὸς αὐτοῖς ἐπιτήδειος
καὶ συνεργὸς καὶ τῶν ἀντιπολεμούντων αὐτοῖς αἰσθήσεων ἐπὶ τὸ
ἀνευέργητον καταφορὰ.

ΕΖ. Ἀγαθὸν καὶ πίστως ἄξιον ὑπαρ, ὃ τῶν μελλόντων ἐτασμῶν φρι-
30 κτὴν διόψιν ἐσχημάτισεν.

ΕΖ. Ἀξιοπίστον καὶ ἀληθῆ ἐκεῖνον μόνον ἡγήσειον τὸν ὄνειρον,
ὃς περὶ τῶν ἐκεῖ κριτηρίων καὶ ἐξετάσεων ἐπίφοβόν τι θέαμα
ἡμῖν παρεδείξατο.

19 ἐπήλυγον=ἐπηλύγιον; ἐπήλυγον P 28 ἀντιπολεμούντων α. αἰσθήσεων sic P
30 ὑπαρ=ὄναρ; vide p. 246, 34; cf. Hesych. s. v. ὄναρ: τὸ μεθ' ἡμέραν ὄναρ, ἐν ἡμέρᾳ"

ΞΗ. Οἶδεν καὶ γινῶσιν ἀδηλον ἢ πρὸς τὸ πρῶτον φῶς ἐντυχία δια-
λευκαίνειν ὕπνου θεάματι, μὴ καταστέτω πειθῶ, ἀλλὰ τῇ ταύτῃ συνέψα-
ται λιτή καὶ τριττὴ τοῦ διοπτρευθέντος ἐμφάνεια, καὶ μὴδ' ἐντεῦθεν ἡ πί-
στις, ἀλλὰ συμμενέτω λιτή· ἔνθεν γὰρ ἡ σφραγὶς τῶν μυσταγωγουμένων
μέχρι συμμύστου καὶ συνθεάμονος.

ΞΗ. Καὶ ἡ πρὸς τὸ θεῖον δέησις τὰ μέλλοντα πολλάκις καθ' 5
ὑπνον προδιεσκέφατο· ἀλλὰ μὴ ἀπλῶς πίστευε, ἀλλ' ἕως καὶ τρί-
τον ἢ αὐτὴ ὄψις, τῆς δεήσεως ἐμμενούσης, φανήσεται· καὶ μὴδ'
οὕτως τὸ ἀκριβέστατον ἐκφανθῆναι σοι νόμιζε, ἀλλὰ μέχρι καὶ ἄλ-
λῃ ἀδελφῶ ταῦτά σοι συνευχομένῳ ὁμοίως ἀποκαλυφθήσεται, τότε 10
δὴ σφράγισμα καὶ βεβαίωσιν τῶν ὄπταθέντων ὑπολάμβανε.

ΞΘ. Οἶδα καὶ ζῶφον δίκην αὐγάματος φροκτωροῦντα, ὃ θεάμων ἔστω
σοι προσοχῆς ἐγρηγόριον, ἵν' ἐν κρίσει τῆς νοεράς λαμπηδόνος τὸ φῶς
διόψῃ σκοτόμαιναν.

ΞΘ. Καὶ δαίμονες ἀγγέλων ἐν εἶδεσιν ἐπιφαίνονται· διὸ καὶ 15
τὴν προσοχὴν ἐγρήγορον καὶ νηφάλιον ἔχειν χρή. εἰ γὰρ καθα-
ρεῖς τοὶς λογισμοῖς καὶ κρίνεις καλῶς τῷ νοί (τοῦτο γὰρ νοε-
ρὰν λαμπηδῶνα λέγει), ὄψει τὸ ὄπταθῆν σοι τοῦτο φῶς σκότος,
τουτέστι δαίμονα, χρηματίζειν.

Ο. Καὶ τοῦτο τῆς καθ' ἡμῶν σκαιᾶς φύσεως τύρρευσις, πολλάκις παρ- 20
έσγχο πιστῶσιν τοῖς θεάμασιν, ἵν' ἐν δελεάσματι προφητείας τῷ τῆς ἐπ-
άρασεως αἰθρίῳ μετεωρίσοι καὶ ταῖς κατὰ βραχὺ ψευδολήθῃσιν ὄψῃσιν ἐμ-
πεδώσῃ τὸν ἡγεμόνα, εἶθ' ἑτέροις ἐξαισίαις μετατάξῃ, ὧν ἡ τοῦ κρείττο-
νος ἀλλοτριώσις.

Ο. Ἔστι καὶ ἄλλως τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν πονηρὰ συσκευή. πολ- 25
λάκις μέλλοντα γίνεσθαι πράγματα προὔπεδειξαν ἐν ὄνειροις, πεῖ-
σαι σπουδάζοντες τοὺς ὄντωντας, ὡς ἀληθῆ βλέπουσιν, ἵνα προ-
φητικῶς ἀποφανόμενοι λάθῃσιν τῇ ἀπάτῃ ταύτῃ ὑψηλοφρονήσαν-
τες· εἶτα κατὰ μικρὸν τοῖς τοιοῦτοις ἀπατητικῶς ὄνειροις αἰχμα-
λωτίσαντες τὸν λογισμὸν ἐν ἀτόποις σημείοις καὶ τέρασι μεταβιβά- 30
ζουσιν, ἐξ ὧν καὶ ἡ ἐκ τοῦ θεοῦ ἀλλοτριώσις τούτοις ἐπέργεται.

ΟΑ. Ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου μεταμύμῃ, ὅτε καὶ ὄρασις ὑπὲρ ἄλλ' ὡς
καὶ τοῖς ἄλλοις, οὕτω κἀντεῦθεν ἡ διάκρισις ἔστω.

ΟΑ. Ἰπάρ σὶ σοφῶν ὀνομάζουσι παῖδες, ὃ ἐν ὕπνῳ δοκεῖ 35
βλέπειν ἄνθρωπος ὡς ἐγρηγόρως ἐναργέστατον ὄνειρον. τοιοῦτον
οὖν λέγει, ὅτι ἔστιν μέσον ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ὄνειρος· ἡ δὲ
τούτου διάκρισις ἔστω καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

ΟΒ. Καὶ ἀκοῇ τῇ ταύτῃ διαθέσει γινῶσιν ἀπειλήφεν· καὶ τοῦτο δεῖ-
ται ζυγοστατήσεως.

ΟΒ. Ὅτι κοιμώμενοί τινες ἔδοξαν φωνῆς μόνης βοῶντων τι-
νῶν ἀκούσαι καὶ ἐννοῆσαι· ἀλλὰ καὶ τοῦτο κατὰ τὰς προειρημέναις
5 αἰτίας διάκρισε.

ΟΓ. Ἐκ δυσειδοῦς σάλπιγγος λιγυρὸν μέλος ἐνωτιζόμενος μὴ τὰ τῆς
ὕλης ἐξίχνησε· ὁ γὰρ ἔνθεν ἐξετασμός τὸ ἥδὺ τῆς κατακλήσεως ἀπεστέ-
ρησεν.

ΟΓ. Ἀλλήγορος ἡ διάνοια· λέγει γὰρ, ὅτι ὠφελίμου λόγου
10 προτεθειμένου, μὴ κρίνε τὸν παρ' οὗ οὗτος προήχθη, ἵνα μὴ τῆς
ὠφελείας ἑαυτὸν ἀλλοτριώσῃς.

ΟΔ. Ἀντιτυπίαν καρδίας μαλθακεῖ θεία λύπη, τῆς δὲ γέννησις ταύ-
την ἐξελόγευσε δεός.

ΟΔ. Ὅτι τοὺς σκληροκαρδίους ἢ κατὰ θεὸν λύπη μαλάσσει·
15 ταύτην δὲ τὴν λύπην τίκει φόβος κολάσεως.

ΟΕ. Ἀβούλητος φρονόμηται πόνος, οἷς οὐκ οἶκοθεν τὸ μετάμελον.

ΟΕ. Ὅτι ἐκεῖνοις ἐπιδημεῖ πόνος ἀκούσιος κατὰ πρόνοιαν θεί-
αν, τοῖς μὴ ἐκουσίως βουλομένοις μετανοεῖν.

Ος. Ὁ τοῖς φοβεροῖς ἐναθλῶν τῶν ἀγῶνων τῇ καρδοκίᾳ τῶν ἐπάθλων
20 ἠφειδῆσεν.

Ος. Ὁ δεινοτάτοις καὶ καταπληκτικοῖς πόνους περισχεθεῖς καὶ
ἀγωνιζόμενος τῇ ἐλπίδι τῶν ἀποκειμένων αὐτῷ βραβείων τῶν
δριμυτάτων πόνων καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ κατεφρόνησεν.

ΟΖ. Τὸ τῆς ὑπάρξεως ἀφιλότιμον πενίας ἀπάθεια.

ΟΖ. Ὁ χρῆμά τις κτᾶται ἀπροσπαθῶς, τούτου στερισκόμενος
οὐκ ἀνιᾶται.

ΟΗ. Τὸ ἀνήκοον πρὸς ἀρχὴν οὐκ εὐθετον.

ΟΗ. Ἐκεῖνος τὸν τῆς ἐπιστασίας κανόνα διατηρήσει ἄριστα,
30 ὅς τὸν τῆς ὑποταγῆς καλῶς διεπέρανε δρόμον· ὁ δὲ μὴ ὑποτα-
κτικὸς γεγονῶς οὐκ οἶδ', εἰ ἀρχηγὸς τῷ ὄντι γενήσεται.

ΟΘ. Ἐν μακροθύμῳ ἴσθι κεκράσθαι δίκην τοῦ κρείττονος, μὴ οὖν τὸ
ταύτης ὑπόστολον τοῖς μοχθηροῖς εἰδρυνέτω σε.

ΟΘ. Τὸ θεῖον μὴ μόνον φιλόανθρωπον εἶναι νόμιζε, ἀλλὰ καὶ
δίκαιον· καὶ γὰρ καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας τοῖς ὑπευθύνους ὡς φιλόαν-
35 θρωπον, ἀλλὰ καὶ τιμωρεῖ πάλιν δι' ἁμαρτίας. μὴ οὖν τῷ φιλό-
ανθρώπῳ μόνῳ προσέχων ἐν ταῖς τοῦ βίου ἀκολασίαις πλατόνως.

Π. Τῶν οἷς ἡ παλάμησις ἂ τὸ ἀλάθητον ὄνειν οἶδεν ἐφορᾶν, εἴ τις ἀπάθεια σύνεστι δυσχερῶν, ἀφιλόνητον ἐναπόκειται ποίνισμα.

Π. Ἴνα συνελὼν εἶπω, τοῦτο σκιαγραφεῖ· ὅτι τοῖς ἀμαρτάνουσι ἐὰν μὴ τι συμβῆθῆ θλιβερόν, χαλεπωτάτη ἀναμένει· ἡ ἐκεῖθεν κόλασις, ἡ δὲ σύνταξις οὕτως· οἷς ἀνθρώποις ἡ πράξις ἐξ ἔργων ἐκεῖνων ἐστίν, ἐφ' ἃ τὸ ἀλάθητον (ἤγουν τὸ θεῖον) ἀναβάλλεται βλέπειν, ἐὰν τις αὐτοῖς ἄνεσις τῶν θλιβερῶν ἐνταῦθα συνοπάρξῃ, τούτοις ἡ ἐκεῖθεν τιμωρία καὶ κόλασις ἀνηλεῶς ἐναπόκειται.

ΠΑ. Ἡ τῶν ἐν ἐσχατιᾷ πρωτοφασεῖ πόνων παροψίμων παρόρασις πρὸς μείζονας ἀνηρέθισεν. 10

ΠΑ. Ὅτι τὰ μικρὰ ἀμαρτήματα παρορώμενα εἰς μείζονας ἀμαρτίας τοὺς ἀνθρώπους ἐλαύνουσι· τὸ δὲ δριμύ τῆς ἐνοίας καὶ τῆς συντάξεως οὕτως ἔχει· ἡ τῶν πόνων ἐν μικρῶ παρόρασις (πόνων ἐνταῦθα τῶν ἔργων), τῶν παροψίμων τῷ πρωτοφασεῖ, τούτεστι τῶν παραβλεπομένων τῷ θεῷ (ἀντὶ τοῦ φάναι· τῶν πονηρῶν ἔργων), πρὸς μείζονας ἀνηρέθισεν. 15

ΠΒ. Σωματικὸν τρῦχος ταλαιπωρίαν ἰάσατο πνεύματος.

ΠΒ. Ὅσον γὰρ ὁ ἔξωθεν ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, τοσαῦτον ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται. 20

ΠΓ. Οἷς ὕλική λίγνευσι, καὶ πνεύματος ἀπειργεταί.

ΠΓ. Ὑπερβατόν καὶ κατὰ κοινοῦ τὸ ἀπείργεταί· λέγει δὲ τοιοῦτον· ὅτι ὁς τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων τὸ λίγνον ἐπισχεῖν δύναται, οὗτος καὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἀτάκτους ὀρέξεις κατακρατήσκειν.

ΠΔ. Οὐκ οἶδεν τὸ διὰ προσποιήσιν σπουδαῖον μονιμότητα· τὸ γὰρ πρὸς τὸ τοῦτο τρεπτόν τε καὶ εὐμετάρροπον. ἐπεὶ καὶ αἰθιον, πάγιον, τὸ χάριν δὲ τοῦ κρείττονος ἐξανουόμενον. 25

ΠΕ. Ἡ κατ' ἐπίδειξιν κτήσις τῆς ἀρετῆς εὐαπόβλητος· καὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δι' οὗς αὕτη τῷ κενოდόξῳ προσγίνεται, θνητοὶ καὶ ταχέως ἐκρέοντες· ὧν ἀπερχομένων, καὶ αὕτη συγκαταλύεται. ἡ δὲ διὰ τὸν θεὸν τῆς ἀρετῆς ἐργασία, ἐπειδὴ οὗτος ἀθάνατος καὶ αἰώνιος, καὶ αὕτη δι' αὐτὸν τελομένη μόνιμός τε καὶ ἀμετάβλητος. 30

ΠΕ. Ἐστω σοι ἐν μόθῳ δοκιμῆ φρειδῶ παρακλήσεως· τοῦ γὰρ ταύτης ἡδέος ἐνόησιμον καὶ ἡδονῶν οἰστικὸν καὶ λήθη τοῦ νύττοντος. θεῖ οὖν τῷ νῷ τὸ δριμύ τῶν ἀλγεινῶν ἀλινθεῖσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ μνήμη τοῦ κρείττονος, ἧς ἡμῖν μᾶλλον παρακεκλησθαι καὶ λύσις τοῦ πλήγματος. τὸ δ' ἔξωθεν τοῦ πνεύματος ἀπατηλὸν μικρὸν ἠπάτησε, μείζονα δὲ τὴν ἐπιφορὰν 35

τοῦ τρύγοντος ἐξαιργάσατο, ἐφ' οἷς ἀνέσεως ὄντως κατακνήσαμεν· ὁ γὰρ θεὸς νεμεσῶν· τούτου πάρεστι καὶ διάλυσις.

ΠΕ. Ἐν ἀλγεινοῖς πειρασμοῖς καὶ θλίψεσι σκόπει τὰς τῶν παρακλήσεων προσβολάς· ἡ γὰρ ἐκ τούτων ὕφεις ἡδονῶν ἐπιφορητικὴ γίνεται καὶ τῆς θλίψεως διασκέδασις. θεῖ δὲ τῷ λογισμῷ τὴν τῶν πειρατηρίων ἔχειν ἀνίαν καὶ δριμύτητα· ἐκ γὰρ τούτου θεοῦ τις ἐμνημόνευσεν, ὡς τὸ "ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου". ἐκ δὲ τῆς μνήμης ταύτης ἡ ὄντως παρακλήσις, ὡς τὸ "ἐμνήσθη τὸ θεοῦ καὶ εὐφράνθη". ἡ δὲ κοσμικὴ ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἡμῖν ἐγγινομένη ἡδύτης μικρὸν ἡδυνεν· πολλῶ δὲ μείζονα τὴν ἀντίδοσιν κόλασιν ἐπιφέρει, ὅτι τῆς ἀληθοῦς καὶ θείας ἀνέσεως καταφρονήσαμεν ὀνήσαντες. θεὸς γὰρ ἐστὶν ὁ παιδεύων· ἐκ τούτου καὶ ἡ τῶν ἀνιερῶν διάλυσις ἔνεστιν.

Πς. Μὴ οὖν, ἐφ' οἷς ἠπίχησας, διασπαράσσου, ἀλλ' ἐφ' ὅσον πρὸς ἑαυτὸν οὕτω τὸ θεῖον διατεθῆναι παρεσκεύασας. 15

Πς. Μὴ τόσον τὰ συμβάντα σοι πλημμελήματα καὶ ἀτυχήματα ἀναλογιζόμενος ἀγανάκτει, ὅσον ὅτι θεὸν διὰ τούτων παρεπίκρανας καὶ πρὸς σὲ χαλεπῶς οὕτω διατεθῆναι τοῦτον αἴτιος ἐγγόνεις. 20

Πζ. Εἰ μὲν ἄξιον ὀργῆς ἠνόηθη σοι, φρίττε τὸν δικάζοντα, ἐπικλῶ τῷ μεταμέλῳ· εἰ δ' ἄλλως, εὐχαρίστει τῷ δοκιμάζοντι καὶ βελτιοῦντι, καὶ γε συντήρησις ἔστω σοι.

Πζ. Εἰ μὲν ἀμαρτημά τι διεπράξω, ὃ τὴν θεῖαν ὀργὴν ἐπισπᾶσθαι δύναται, τὸν δικάζοντα θεὸν φρίττε καὶ τῇ μετανοίᾳ κατακάμφθητι, ἔν' ἕλωσ σοι θεὸς γενήσεται· εἰ δὲ μὴδὲν τῶν κακῶν ἐργασάμενος πειρασμοῖς συσχεθῆς, εὐχαρίστει καὶ ὀξάζε τὸν δοκιμάζοντα θεόν, ἵνα μᾶλλον σε καθαρώτερον καὶ βελτίονα ἀναδείξῃται. ἀλλὰ καὶ οὕτω περισκόπει, μὴ που παρατραπῆς τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἀποδοχῆς ἀστοχῆσης. 25

Πη. Ἡ φίλια τοῦ ὕπνου τῶν ἀμφοτέρων λόγων ἀβεστήριος.

Πη. Ὅτι ὁς κατακόρως τῷ ὕπνῳ δεδούλωται, τῆς μὲν ψυχῆς τὰς κόρας ἡμαύρωσεν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πλείστον ὕπνων τοῦ φωτὸς τούτου βραχὺ ἀγάζεταί, τὸ πλέον τῷ σκότει τοῦ ὕπνου καταχόμενος. 30

ΠΘ. Θλίψις οὐκ ἀνάλογος σφάλματος τὴν ἐπάνοδον ἀνεκαλέσατο.

ΠΘ. "Οτι ὅς ἁμαρτήσας μὴ τῷ μεγέθει τοῦ ἁμαρτήματος ἀναλόγως τὴν ἐκ τῆς μετανοίας θλίψιν ἐνδείξεται, πάλιν οὗτος τῷ αὐτῷ περιπεσεῖται ἁμαρτήματι.

41. Ἀπολλόμενον εὐγενὲς προσκέκληται οὐχ ὕπνῳ βαθυμοτόφῳ, ἀλλ' ἐργηγῶραι καὶ νήψει τοῦ βλέμματος.

41. Ἀπολυμένην εὐγένειαν τὴν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος δόξαν αἰνίττεται. αὐτὴ οὖν ἐξ ἁμαρτίας ἀχρεωθεῖσα πάλιν ἡμῖν ἐπιλάμψει, εἰ μὴ καθευδόμεν ἐκ βαθυμίας, ἀλλ' ἐργηγῶρως νήφωμεν καὶ πονῶμεν τὰς ἀρετὰς μετερχόμενοι.

41A. Εἰ τις κτητοῦ προσποιήσας, ἐν μονίμῳ καὶ χρόνῳ τάσει προσευχῆ πάγιος.

41A. Ἡ σύνταξις καθ' ὑπερβατόν. ἐν μονίμῳ προσευχῇ καὶ μήκει χρόνου· ἡ δὲ ἔννοια οὕτως. ἐάν τι τῶν ἀρετῶν σοι κτηθῆ ἐν πολλῷ χρόνῳ καὶ ἐπιμόνῳ πρὸς θεὸν δεήσει, δυσανόβλητον καὶ ἀμετάπτωτον παρέσται σοι.

41B. Ὡς ἀργία τὰ σώματα, οὕτω καὶ ψυχὴν συντήχει καὶ καταφθαίρει, γονὰς κατ' ἄμφω πονηρὰς ἀποτίκτουσα.

41B. "Οτι τὸ μὴδὲν ἐργάζεσθαι ὑπὸ ἀκηδίας ὁμοῦ τοῖς σώμασι καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν συναπόλλουσι· τὰ μὲν γὰρ πλείστης ἀχρηστοῦ ὄλης ἐμπίπλονται μὴ κινούμενα, τῇ δὲ λογισμοὶ αἰσχροί, οἱ ταύτην κατανεκροῦντες ὑπὸ τῆς ἀπραξίας, συνεχεῖς ἐπισυναγονται.

41Γ. Εἰ τις σοι γνώμη πρόσεστι ὀνησιφόρος, ἢ σκῆψις ἀλλοτρίως βλάβους περίεστι, στείλον τὸ μονοειδὲς εὐδαίμον τοῦτο διὰ τὸ κρεῖττον κοινοποιούμενος, στεροῦ τοῖς ἄλλοις προσκτώμενος, ἢ πλούτει τούτοις ἀφαιρούμενος.

41Γ. Ἐάν τι τῶν τῆς ἀρετῆς ἡθῶν ἢ ἔργων ὑπάρχη σοι, ὃ σκάνδαλον ἑτέροις καὶ βλάβην ἐμποιεῖ, ἀπόθου τοῦτο, διατί; μείζονα γὰρ ἁμαρτίαν, τῶν ἀδελφῶν βλαπτομένων, σεαυτῷ περιποιῆ. κρεῖττον γὰρ ἐστὶ τούτου στερηθῆναι τοῦ σοι μόνῳ τὴν ὠφέλειαν περιστοιχίζοντος, ἵνα τὸ ἐκ τῆς τῶν ἀδελφῶν κέρδος καταπλουτήσης. ὑπόδειγμα τοῦ λόγου ἴστε τοὺς διὰ τινὰ ξενούμενον ὀδίτην ἐν τῇ ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ ἁγίους πατέρας ὑείων κρεῶν ἀπογευμαμένους.

14 κτηθῆ P 29 ἀπόθου=ἀπόθου; cf. Ezech. cxi, 10 «ἀπόθου πᾶν ξύλον»
33 διατιναξενόμενον P 34 ὑείων P

41Δ. Ὁ τῆς ἀρετῆς θρίαμβος ὑποτόπως εἶη τοῖς πολλοῖς πρὸς ὄνησιν· εἰ δ' ἀφαιρῆ χαριζόμενος, φεῖου τὸ τοῦ παιδευτικοῦ θρόνου ἀδόκιμον.

41Δ. "Οτι εἰ μέλλοι τις οἰκείαν ἐκδιηγέσθαι καὶ παρεκφαίνειν ἀρετὴν δι' ὠφέλειαν καὶ ὑπάλειψιν πρὸς ἀρετὴν, ταύτην παραγυμνοῦτω· εἰ δ' ἵνα μόνον οἱ ἄχροαταὶ τοῦτον ἐκθειάζωσι, τῷ ὄντι τῆς ἀρετῆς ἠλλοτριῶται. διὸ οὗτος τοῦ τῆς ἐπιστασίας θρόνου, ὡς βλάβην αὐτῷ τῆς διδασκαλίας ἐμποιοῦσης, εὐλαβεῖσθαι καὶ ὑποχωρεῖτω.

41E. Εἰ τι καὶ ἄλλο, τροφή, σχέσει τοῦ κρεῖττονος αὐτοτελεῖ οἰκονομηθεῖσα οὐκ αἰσθησιν τῆς ιδιότητος, οὐ μετελιχεν, ἐλήψατο.

41E. Τὸ τοῦ λόγου σκόπει σχῆμα· ἐστὶ γὰρ οὕτως. τροφή καὶ εἰ τι ἄλλο, ἦτοι πόσις καὶ μέτριος συναναστροφὴ οἰκονομουμένη τοῖς συνελθούσι παρὰ τοῖς τελείοις ἀσκηταῖς, οὐ λαμβάνουσιν αἰσθησιν τῆς θ' ἡδύτητος καὶ ποσότητος, ὧν μεταλαμβάνουσιν· καὶ γὰρ καὶ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐκ ἐδέησε τροφῆς ἕνεκεν χρείας ἢ κόρου, ἀλλ' ἵνα τοὺς φίλους μαθητὰς θεραπείᾳ συναναστρεφόμενος, καὶ συνήσθιεν καὶ μετ' αὐτῶν ἀρρήτως συνηλιζέτω. καὶ γὰρ οὕτω καὶ ὁ τέλειος ἐν νεκρότητι τοῦ σώματος ἀνεσταμένους τῷ πνεύματι γνωρίζεται.

41Z. Ἀγὼν ἀσκήσεως τοῖς ἐσχάτοις ἀναίσθητος· οἶδεν γὰρ ἔρωσ ἀργῶν ἀληθῆς, πρὸς ὃν αὐτῷ τὸ πορσεῦσθαι, τὸν δι' αὐτὸν μύχθον ἀπαθῶς ἀναδέχεσθαι.

41Z. Τοῖς τελείοις ἀσχοῦσιν ὁ ἀγὼν ἄπνοος καὶ ἀταλαίπωρος· ὁ γὰρ ἀληθῆς ἀμαζῶν ἔρωσ πρὸς οὓς ἔχει τὸ ἀνάπτεσθαι, οὐ δίδωσιν αἰσθησιν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν πόνων καὶ σπουδασμάτων.

41Z. Ἐστὶ καὶ σιγῆς ἄσκησις, ἣν οἱ βελτίους καὶ ἔσχατοι ἐν πόνῳ ὄρμιε διεπέραναν. οἷς μᾶλλον τὸ θαυμάσιον ἔνεστι· τὴν γὰρ ἄληπτον κακίαν καὶ τοῦ παντὸς πλεονεξίαν ὄψα ψυχῆς ἀγῶνι περισχεῖν, πῶς τὸ ὑφεταρῆσθαι τούτοις οὐ πρόσεστι;

41Z. "Οτι καὶ σιωπὴν οἶδά τινας ἀσκήσαντας, ἀλλὰ τοὺς τελείους καὶ ἄκρους κατ' ἀρετὴν, οἱ ἐν πόνῳ καὶ καμάτῳ πολλῷ ταύτης ἐπέβησαν· οὓς καὶ θαυμάζειν οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἔλαττον ἐπάξιον, τὸ γὰρ ἀκατάσχετον κακόν, τὴν γλῶσσαν καὶ πάντων ὑπερκετεινομένην, δαμάσαι καὶ χαλιναγωγῆσαι καὶ μέγα καὶ ὄντως ἀξιεπαίνον.

41H. Μὴ τις σκηπτέσθω νοθεῖ γνώμῃ· τὸ καλὸν ἀνεπαφρον' ἢ γὰρ οὖν

πάση προθυμίᾳ τούτου συζήτησαι εὖρα τὸν χορηγὸν καὶ δοτῆρα καὶ συνεπιλήπτορα.

ἘΗ. Οὐ χρὴ τινα τῶν ἀπάντων προφασίζεσθαι δι' ὀκνηρίαν καὶ ῥαθυμίαν, ὅτι ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιχείρησις δύσληπτος καὶ ἀκατόρθωτος· εἰ γάρ τις ὀλοφύχως ἑαυτὸν εἰς τὴν ταύτης ἔρευαν 5 καὶ ἐργασίαν ἐπιδῶ, εὐρήσει χύριον, τὸν ταύτης χορηγόν, τούτῳ συνεργοῦντα καὶ συναντιλαμβανόμενον.

ἘΘ. Ἡ τῶν μελλόντων βασάνων ἀπειρία οὐ δίδωσι δέος, δι' οὗ τῶν κακῶν ἡ ἀπόδρασις· ἀλλ' αὕτη μὲν οἷς τὸ ὑψομανές σύννοικον· ᾧ δὲ τὸ νοερὸν ἐκκεκάρται, πράγματός οἷα τῶν λόγων ἐπελήψατο· καὶ γὰρ ἐνταῦθα 10 τομαὶ καὶ καύσεις ὁμοίως πράξει καὶ λόγῳ ἀδεεῖς τοῖς ἀφραίνουσι· τοῖς δ' ἐχέφροσι καὶ πρὸ τῶν ἔργων ὁ λόγος πτήξιν παρέσχετο.

ἘΙ. Ὅτι ὅς τῆς μελλούσης κολάσεως μὴ ὡς ἤδη τελομένης καὶ πραττομένης πείραν ἐν τῇ καρδίᾳ εἴληφεν, οὐδὲ φόβον τὸν ἐκ ταύτης, δι' ὃν ἡ τῶν κακῶν ἀναχώρησις, ἐδέξατο· ἀλλὰ 15 τοῦτο πάσχουσιν, ὅσοι τοῖς βιωτικοῖς ὡς αἰδίοις προσδέδεται. ὅς δὲ τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν ὑπερανεστηκυῖαν κέκτηται, τὸν περὶ τῆς κολάσεως λόγον ὡς αὐτὸ τὸ πράγμα τελούμενον δέχεται. ὀρῶμεν δὲ καὶ νῦν τινὰς τῶν ἀκολάστων καὶ κυβιστῶν μὴ μόνον τὸν λόγον ἐκφραυλίζοντας καὶ καταφρονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν μα- 20 στίγων αὐτῶν ἀφόβως καὶ ἀνοήτως ἐπεμβαίνοντας καὶ μηδὲν τῆς τόλμης ὑφειμένους. οἱ δ' ἔμφρονες καὶ κατὰ θεὸν καὶ πρὸ τῆς τιμωρίας τὸν λόγον ὡς αὐτὴν ὑποδεχόμενοι δεδίασι καὶ τῶν ἀθεμίτων ἀναχωροῦσιν.

Ρ. Εἰμὶ μὲν εἰς τῶν μὴ γνῶμην θεοῦ τελεσάντων, ᾧ καὶ τὸ κρῖμα 25 τῆς θαψιλοῦς ὡς γνωστικῶ μάλιστα ἔπεται· εἰ τινα δ' ὄνησις τῶν προτετυπωμένων ὑπεσιν, ἡμῖν μὲν ὡς ὀφειλέτης προσέστω, ἡ δ' ὀφειλή, πρὸς ὃν ἐπ' ὤμων τῆς ἁμαρτίας τοῦ παντός ὁ φόρτος, ἐξίλασις, ἐν' εὐμενῶς ἐπίδοι συγγνωμονῶν τὰ σφάλματα.

Ρ. Ἐνα μὲν ἑαυτὸν τῶν ἡμαρτηκώτων μετριοφρονῶν ὁ ταῦτα 30 πονήσας εἶναι διαγορεύει, τούτῳ τε ὡς τῶν θείων ἐπιστήμονι μεγίστην ἐπισυμβῆναι κατάχρισιν καὶ κολασιν ὑπολαμβάνει, ἐκ τούτου τοῦτο θηρεύσας, ὡς "ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου καὶ μὴ ποιῶν αὐτὸ" καὶ ἐῴς. ἐὰν μέντοι τινα ἐκ τῶν πονημάτων τούτων

33 cf. Luc. xii, 47

ὀφέλεια ἀνακούψῃ, οὗτος ὀφειλέτης μὲν ἔστι τῷ τετευχότι, τὴν δ' ὀφειλὴν ἀποτίσει, ἱλασμόν καὶ παράκλησιν πρὸς τὸν ἐπ' ὤμων τὰ βροτῶν ἀναλαβόμενον θεὸν ἁμαρτήματα ποιούμενος, ὅπως εὐσπλάγχχνως τούτῳ καὶ φιλανθρώπως ἐπιβλέψῃ τὰ παραπτώματα 5 συγχωρούμενος.

XII.

ΕΠΙΣΤΟΛΛΗ

ΑΡΕΘΑ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΥΣΤΙΚΟΥ.

I.

Ἀρεθα ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας γνῶμη, πρὸς 5 τὴν σύνοδον μὴ θνηθέντος ἀπαντήσαι.

Περὶ μὲν Ἀετίου, τιμιώτατοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, οὕτως ἀδαμαντίνως ἔχω καὶ οὐκ ἄλλως· ὁ δὲ ἀλλοίως ἔχοντας ἡμᾶς οἰόμενος ταῦτα ληρῶν ἐγέσθω ταύτη ("οὐ νέμεις Τρῶας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς τοιῶδ' ἐπ' ἀνδρὶ"), ἀντίξοα τούτων φρονῶν. τῷ 10 δὲ εὐλαβεστάτῳ κυρίῳ Τρύφωνι τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς ἀρχαιρεσίας αὐτοῦ γραμματίῳ ἀθετήσαντι πίστιν, ἔβρους φημί πατέρων συγκεχυότι, πρὸς τούτοις καὶ μηδὲ τῷ πρὸς θεοσέβειαν στοιχειώδει βίῳ τὸ ἀνευθεὲς ἐν ἑαυτῷ ἐπιδεδειχότι, οἷος ἐπὶ τῇ τοῦ Μιχαὴλ μονῇ ἀπηλέγχθη, τούτῳ καλὸν τὴν 15 καθ' ἑαυτὸν ἐλόντα κοπάσαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόνων, τῶν τοῦ θεοῦ μὲν ἀποσχόμενον φρικτῶν καὶ ἀνεπηρέαστων ὀργίων, πρὸς δὲ τὴν ἀποκειμένην αὐτῷ τῶν ἱερῶν μεταφοιτῆσαι τόπων, μηδὲ

K = cod. chartaceus 1 (an. 1686) monasterii Κοσινίτης, fol. τνβ'—τνε'.
9/10 Π. Γ, 156, 157

τὸν τόπον κατὰ τὴν ἐν Εὐαγγελίῳ ἀκαρπον συκῆν καταργεῖν "ἐτώσιον ἄχθος" ἐναποκείμενον "ἀρούρης". εἰ δὲ τὸ ὅπως ἀπὸ τοῦδε τὰ ἱερά διεξάγοιτο τις ζητοίη, ὡς ὁ θεοσυνεργητος βασιλεὺς κύρις Ῥωμανὸς τῇ προτεραίᾳ διηπόρησεν, "οὐχ ὕστερήσει κύριος τὰ ἀγαθὰ" ἐπιβραβεῦσαι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. ὁ 5 γὰρ εἰς πάντα συνεργήσας θεὸς τῷ ἀγαθῷ βασιλεῖ "δώσει ῥῆμα δυνάμει πολλῇ ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τῇ ὠραιότητι τῆς ἑαυτοῦ κατοικίας διελέσθαι" τὸν κληρονόμον. ταῦτα, τιμιώτατοι ἀδελφοί, μὴ δυνηθεὶς αὐτοπροσώπως ὑμῖν χρηματίσαι διὰ τὸ σύντροφον κακὸν τῆς ἐμπνευματώσεως, ἐγγράφως ὑμῖν ἐξεθέμην, ἵσως 10 δὲ καὶ ἐναργέστερον τούτων, τοῖς βουλομένοις τὴν περὶ τῶν προκειμένων γνώμην ἡμῶν ἀναμαθεῖν.

2.

Νικολάου πατριάρχου· τὰ κατ' αὐτὸν καὶ τοὺς τότε ἀρχιεπίσκοποι διὰ τὴν τετραγαμίαν.

"Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν", προεῖρηται πάλα περὶ ὧν προεῖρηκεν ὁ θεός· νυνὶ δὲ ὡσαύτως εἶποι ἂν ἡ τοῦ θεοῦ Ἐκκλησία εἰκότως περὶ τῶν ἐπὶ κακῷ τῷ οὐκ εἰς γεννηθέντων αὐτῇ· κακὰ γὰρ ἐπεσωρεύσατε ἑαυτοῖς, καθ' 20 ἑτέρων ἐπισυναγαγεῖν ταῦτα σπουδάσαντες, οἱ (πῶς εἶπω, οὐκ οἶδα, ἢ ποίοις κρίμασιν) ἀντὶ τέκνων ἐχθροὶ μέλλοντες ἔσεσθαι, ἐν τῇ μυστικῇ παστάδι ἀποτεχθέντες τῆς Ἐκκλησίας. ἀλλὰ γὰρ τετοκυῖα ὑμᾶς, ὡς εἶθε μὴ ὠφελε, καὶ ὕψωσασα, τῶν ὀδίνων ἔσχεν ἀμοιβὴν παρ' ὑμῶν τὴν ἀθέτησιν· δέον γὰρ ὑπὲρ τῆς ἀκράτου 25 καὶ ἀχράντως τεκούσης προκινδυνεύειν ὑμᾶς καὶ πάσῃ δυνάμει τῆς δόξης καὶ τιμῆς ἀντέχεσθαι τῆς μητρὸς· ὑμεῖς δὲ τὴν ἐναντίαν μάλλον εἴλεσθε γνώμην, καὶ ἀντὶ τοῦ προκινδυνεύειν περιστήσατε εἰς κινδύνους καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ὀφειλόμενον ἀγῶνα εἰς τὸν κατ' ἐκείνης μετεστρέψατε πόλεμον καὶ ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ὑβρίζειν 30 ἐγνώκατε, καὶ ὕβριν ἦν μήτε ὁ προλαβὼν ἀνθρώποις ὑπέδειξε χρόνος, εἰπόντες τοῦτο δὴ τοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ μὴ λόγοις, τὸ

1 cf. Luc. xiii, 6—9 || καταργεῖν*: καταρῶν K 2 Π. Σ, 104 4/5 Psalm. LXXIII, 12 7 τοῖς ἐκζητοῦσιν α. ἐν ἀληθείᾳ] cf. Psalm. cxlii, 13 8/10 Psalm. LXXVI, 12, 13 9 ἡμῖν χρηματίσαι K 16 Es. 1, 2

τοῖς πορευομένοις ὀπίσω τῶν οἰκείων θελημάτων εἰρημένον, " τὰ χεῖλη ἡμῶν παρ' ἡμῶν ἐστι· τίς ἡμῶν κύριός ἐστι "; νομίσαντες πᾶσαν αἰδῶ καὶ δικαιοσύνην ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθαι, μᾶλλον δέ, εἰ δεῖ τὴν πᾶσαν ὑμῶν διάνοιαν ἐξείπειν, μηδ' ἐν τῷ μέλλοντι 5 δοκοῦντες πολιτεύεσθαι δικαιοσύνην αἰῶνι. πῶς γὰρ τοιούτων δραμάτων ἐγένεσθε ποιηταί, εἰ δίκης ἐν ὑμῖν ἀνέβαινε λογισμός, πρῶτον μὲν κατὰ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως καὶ διέπειν τὴν Ἐκκλησίαν (εἰ καὶ ἀχρείου) λαχόντος καὶ τῆς ἰδίας κεφαλῆς ἀποστασίαν με- 10 λετήσαντες καὶ πολέμιοι ἀντὶ τέκνων γεγονότες; ἢ οὐχὶ τοῦτο καὶ πρὶν λανθάνοντες συνεσκεύασαθε καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν ἡμέραν, ὅτε ἀνέδην καὶ δημοσίᾳ ἡμῶν ἀπέστητε, δὴλην τὴν συσκευήν ἐποιήσασθε; τοῦ γὰρ βασιλέως συγκεκληκός τις ἡμᾶς καὶ τοιαύτην ἀφιέντος φωνήν, " Ὅσοι τῆς μερίδος, τῆς ἡμῶν χωρίσθητε βασι- 15 λείας ", φανερώς ἐξ ἡμῶν ἀπορραγέντες οἷόν τι πολέμιον στίφος ἐκείνῳ προσέθεσθε· καὶ τοῦτο οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐν τοῖς βασιλείοις προσκεκλημένοι δις ἀπειργάσασθε. καὶ ἡ ἀρνήσις δὲ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν, ἣν ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώ- 20 πων ὡμολογήσατε, μηδὲν τῆς ἡμῶν ἕξω γνώμης πράττειν ἀλλὰ μᾶλλον ἀκολουθήσειν ἡμῖν, εἴ τι γνώμεν περὶ τοῦ ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος βασιλέως οἰκονομεῖν, πρὸς τί ἄλλο, ἢ πρὸς τοῦτο κα- 25 ταστρέφει, τὸ μὴ προσεῖναι ὑμῖν ἔννοιαν δικαιοκλήριου καὶ κρίσεως; τὸ δὲ περὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὅποτε τὸ σχῆμα τῆς βασιλικῆς παρακελεύσεως ἅπαντας ἐξῆγε τῆς πόλεως, εἰρημένον ὑμῖν κοινῇ συνηθροισμένοι καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον σύνταξιν ποιου- 30 μένοις, ὡς οὐδενὶ ἔξεστι χάριν τῆς πάντων συμφωνίας ἐπιτελεῖν τινα οἰκονομίαν, ἀλλ' εἴτε δαίη θεοῦ ἐν βίῳ διαμένειν ἡμᾶς, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων μεδίστησι, κοινῇ γνώμη καὶ ψήφῳ, εἴ τι γενέσθαι δεήσει, τοῦτο ἐπιτελεῖν, καὶ ὡς εἴ τις μὴ οὕτως φρονήσειεν, ἀλλ' ἄνευ τῆς κοινῆς πάντων ἐπικρίσεως τολμήσει τι πράττειν, οὗτος ἀπαραίτητος εἶη φέρων τὴν καταδίκην παρὰ τε πατρός καὶ υἱοῦ 30 καὶ ἀγίου πνεύματος ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, πῶς οὐκ ἐλέγχει ὑμᾶς, μηδὺλως

2 ταχίλη K || Psalm. xi, 5 11 ἀναίδην K 16 ἀπειργάσαθε K 21 ὁ-
μεῖν K 22 ὅποτε K 24 συντάξιν K

ἔνοιαν ἐσχηκότας ἢ ζωῆς μελλούσης, ἢ τῆς τῶν βεβιωμένων ἐτά-
σεως; ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιοῦτους ἀποφαίνει ὑμᾶς.

Σκοπόμεν δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς προεξεργασμένοις. ἀπηλά-
σατε τοῦ ποιμνίου ἡμᾶς· εἰ γὰρ καὶ βασιλεὺς τοῦτο πράττειν ἐδό-
κει, ἀλλ' ὑπουργός τις ἦν ἐκεῖνος τῆς ὑμῶν ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ βου- 5
λήματος· αὐτοὶ γὰρ καὶ πρὸ ἐκείνου καὶ σὺν αὐτῷ τὴν καθ' ἡμῶν
ἐπιβουλήν ἐποιήσασθε· δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ ἐκ
τούτου μᾶλλον. ἐν μεταγνώσει γὰρ τοῦ βασιλέως καταστάτος
καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ κακοῦ ταχέως αὐτὸν ἀναφρονῆσαι παρασκευ- 10
άσαντος, ἐβουλεύσατο πάλιν, ὅθεν κακῶς ἐξήλασεν, ἐπαναγαγεῖν
καὶ γράμματι τοῦτο ἐδήλωσε καὶ ὄρκους ἐβεβαίωτο τὸ δόξαν, ἀπο-
στόλῃ χρησάμενος καὶ τοῦ γράμματος καὶ τῶν ὄρκιων διακόνῳ
τῷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὸ δύνασθαι παρ' αὐτῷ λαχόντι· καὶ ἐπεὶ 15
καὶ ἠπειλήσατε ἢ μὴν ἅπαντας ἔσεσθαι φυγάδας καὶ ἀντὶ μη-
τροπόλεω τὰς ἐρήμους οἰκήσειν, εἰ πρὸς ὑμᾶς διαπραΐξει τὸν πα-
τριάρχην ἐπανελεύσεσθαι. ἀλλὰ τοιοῦτοις καλοῖς προοιμίοις προσ-
εθήκατε καὶ ἂ προσερίησεται. παραίτησιν ἀπήτήσατε καὶ τοῦ
θεοῦ τοὺς λογισμοὺς ὑμῶν ματαιώσαντος οὐ παραίτησιν, ἀλλ' ἀγ- 20
χόνην ἐλάβετε. ἡμῶν γὰρ εἰπόντων, ὡς ἐπεὶ παρανομεῖν οὐ δε-
δυνήμεθα (καὶ γὰρ παρανομεῖν δυνατός, εἰ μὴ ἄθεος), καὶ τὸ τοῦ
Δαυὶδ ἐγγράφως ὁμολογησάντων, εἰ καὶ λέξεσιν ἐτέραις, " ἐμίση-
σα ἐκκλησίαν πονηρευομένων καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω ",
αὐτοὶ ὡς ὄντως παραίτησιν περιχαρόντες τοῖς γεγραμμένοις ἐπὶ 25
μᾶλλον ἐξεβακχεύθητε πρὸς ἀπόνοιαν. καίτοι τίς παραίτησις ὑπε-
ρορίων ὄντων, κουστωδίας στρατιωτῶν φρουροῦσης, ξιφῶν μικροῦ
τοῖς ἀρχέσις ἡμῶν ἐπικειμένων, ἵνα τὴν ἄλλην συνοχὴν ἐάσω
καὶ βίαν, ἐρημίαν τῶν συνόντων, συμπαλλόντων, συνομιλούντων,
τῶν ἄλλως ὑπηρετούντων, ἂ κὰν οἱ τῆς πίστεως ἀλλότριαι συνε- 30
χώρησαν, εἰ ταῖς χερσὶν ἐκείνων ἐγκρατεῖς ἐγεγόνειμεν, καὶ τὸν
λιμόν, τὴν ὑπὸ κρυσσοῦ πῆξιν; αἰσχύνομαι λέγειν περὶ τῶν οὕτω
πρὸς ἀφιλάνθρωπον γνώμην ἀποκλινάντων καὶ μόνην παραμυθίαν
ἡμῶν τὴν ἐκ τῶν ἀγύρων θάλψιν παραλειπούτων. οὕτως συγκε-

14 ἡμᾶς K 22 ὁμολογήσαντος K 23 Psalm xxv, 5 26 φρουρούντων K

κρότηται ἡμῖν ἦν φατε κατέχειν παραιτήσιν· πλὴν καλὸν ἐπιμνη-
σθῆναι ῥημάτων ἡμῶν· ἔχει γὰρ οὕτως.

Παραίτησις. "Ἐπειδὴ πραγμάτων ἐναντιότητος καὶ δυσχερείας
τῆν τοῦ θεοῦ καταλαβούσης Ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἀδύνατον περιέστην
τοῦ οἰκονομεῖν τι περὶ τὸν φιλόχριστον βασιλέα, τὸν θρόνον πα-
ραιτοῦμαι, τὴν κατ' ἑμαυτὸν ἰδίαν καὶ ἀνακεχωρημένην προτιμή-
σας ζωὴν τῆς ἐν πράγμασιν ἀναστατοῦσιν ἀναστροφῆς, μήτε θείας
ἐξιστάμενος ἀρχιερωσύνης, μηδὲ τοῦ ἐπιτελεῖν πάντα ὅσα ἐνερ-
γεῖν οἶδεν ἀρχιερωσύνη, ἐν ᾧ ἂν τόπω τὴν ταπεινὴν ἡμῶν παρ-
ελκώσωμεν ζωὴν, εἰδότες ἀκίνδυνον οὐκ ὄν τὸ τὴν θείαν ὡσπερ
ἀπαρεσκόμενον αὐτῇ ἀποπέμπεσθαι χάριν· ἄλλως τε δὲ καὶ τοῦ ἱε-
ροῦ κανόνος τοὺς ἐξομοσαμένους τὴν ἐν ἧ' ἐτάχθησαν ἱερὰν λει-
τουργίαν, κἂν φόβος ὁ ἐξ ἀνθρώπων ἦ ὁ πρὸς τοῦτο συνωθήσας,
ἀπαρατήτως καὶ συγγνώμης ἀπάσης χωρὶς καθαιροῦντος καὶ εἰς
τὴν τῶν λαϊκῶν ἀπορρίπτοντος χώραν".

ἽΡᾶς, μᾶλλον ὁρᾶτε, οἷα ὑμῖν ἐκ τῆς παραιτήσεως ὑπάρχει
ἀσφάλεια, οἷα ὑμῖν τὰ δίκαια τῆς χειροθεσίας, ἦν ὡς τῆς Ἐκ-
κλησίας προεστῶτες πεποιθήσθε; ἀλλ' ὄντως τυφλὸν ἢ μανία, ἦν
οὐκ οἶδα πόθεν νενοσηκότες οὐδὲ τοῦτο ἐνιδεῖν ἠδυνήθητε, ὡς τῆς
δοκούσης παραιτήσεως ὑμῖν πάντα φαιμένως πράττειν, ὅσα θέμις
πράττειν τοῖς τὸν ἀρχιερατικὸν διέπουσι θρόνον ("ἐν ᾧ ἂν τόπω
τὴν ταπεινὴν ἡμῶν ζωὴν παρελκώσωμεν"), ὡς ἐν τῇ παραδοχῇ
ταύτης, ἀνθ' ἧς ἀπελαύνειν ἐφορείας ἐγνώκειτε, πάσης ἡμῖν ἐφο-
ρείας τό γε ἡμέτερον μέρος τὴν κυριότητα ἐνεχειρίσατε, καὶ τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ὑπερορίου ποιοῦντες πάσης ἐδίδοτε πόλεως
ἐπικράτειαν. καλὰ γε ὑμῶν τὰ τῆς παραιτήσεως δίκαια, ἦν ὡς
ἀκρόπολιν τῆς ὑμῶν τυραννίδος κατέχετε, ἐξ ἧς καὶ νομοθέται
καὶ οἰκονόμοι πορνείας εἰς ὕβριν, ἵνα μὴ λέγω τοῦ ἱερατικοῦ πλη-
ρώματος, ἀλλὰ καὶ παντὸς τοῦ χριστιανῶν γένους ἀναδειχθῆναι
ἀπονενόησθε· πορνείας εἶπον, οὐ τοσοῦτον μόνον, ἀλλὰ καὶ πλεόν
πορνείας, ὡς τῷ θείῳ διδασκάλῳ καὶ τοῖς ἐκείνων μὴ παραλογι-
ζομένοις δοκεῖ.

Τὰ μὲν οὖν ὑμέτερα, ἵνα μὴ ἐπὶ πλέον, ὅσα κατὰ θεοῦ καὶ

τῶν νόμων αὐτῶν κατορχήσασθε, διεξερχόμενος ὁ λόγος τοῖς ἐπι-
εικεστέροις καὶ τὸ καθ' ὑμῶν ἀνάπτοι δίκαιον μῖσος, μὴ πλείονος
ἀξιούσθω μνήμης. καίτοι γε τῶν εἰρημένων οὐκ ἐλάττω, ἀλλὰ
μεῖζονα τὰ ὑμῖν μὲν ἐφεξῆς τετολημμένα, τῷ λόγῳ δὲ σιωπώμε-
να, ἕνεκα τοῦ μὴ τὸ δίκαιον μῖσος παρὰ τῶν εὐσεβούντων καθ'
ὑμῶν τῶν ἀρίστων ἐξαφθῆναι δραματοποιῶν. τίς γὰρ τὴν ἄλλην
πονηρίαν καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀναισχυντίαν καὶ τὸν ἔλον ὑμῶν
κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πολύτροπον καὶ ποικίλον τῆς κακίας ἀκούων
ἀγῶνα, οὐκ εἰς ἐκπληξιν καθιστάμενος διὰ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὸ
μηδέποτε τοιαῦτα κεκαουρηθῆναι, πόρρω τῆς ἀνθρωπίνης καὶ
διανοίας καὶ πράξεως ὑπολαμβάνει τὰ γεγενημένα ὑμῖν; ἵνα οὖν,
ὑπερ ἔφην, μὴ διὰ ταῦτα τὸν διὰ τῶν ἀκουόντων θυμὸν ἀναφλέ-
γη καθ' ὑμῶν ὁ λόγος ἐκδιηγούμενος, ἐκεῖνα παραλείψας τὴν τῶν
ἱερῶν κανόνων ἀφάσιν ἐπιφέρει καθ' ὑμῶν, καθ' ὧν καὶ τὴν
τόλμαν καὶ τὸ θράσος ἀναλαβεῖν ἐνεανειύσασθε. κανὼν τη' τῶν
ἐν Χαλκηδόνι, οὗ ἡ ἀρχή· "Τὸ τῆς συνωμοσίας". κανὼν ε' τῆς
οἰκουμενικῆς (πρώτης) συνόδου, οὗ ἡ ἀρχή· "Περὶ τῶν ἀκαιωνή-
των". κανὼν θ' τῆς ἐν Κερθραγένῃ συνόδου, οὗ ἡ ἀρχή· "Τοῦ-
το ὀρίσαι καταξιώσατε". κανὼν β' τῆς οἰκουμενικῆς δευτέρας συ-
νόδου, οὗ ἡ ἀρχή· "Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους". ἃ δὲ
περὶ πορνείας ὄρισται καὶ τῶν ἐν τῷ μύσει τούτῳ μολονομένων,
τίς τῶν πάντων ἠγνῶει καὶ μὴ ὅτι τῶν λαχόντων ἱεράσθαι ἢ
τῶν ὀπισθοῦν εἰς ἀνδρας τελούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔτι παιδικὴν
σύνεαν ἐχόντων;

Τοῖνον διὰ ταῦτα καὶ τὰ προειρημένα τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς
ἐπόμενοι κανόνι, ἀλγοῦντες μὲν καὶ σπαρασσόμενοι τὴν ψυχὴν,
ὅμως δὲ κατὰ τὴν ἱερὰν ψῆφον τὴν ἀπογομνοῦσαν ὑμᾶς τῆς ἱε-
ρατικῆς τάξεως καὶ τιμῆς, ἧς φθάσαντες αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀπεγομνώ-
σατε, καὶ ἡ ἱερά αὕτη καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας τοὺς
κινδύνους διενεγκούσα σύνοδος ποιεῖται τὴν ἀφάσιν, καθαιροῦσα
καὶ ἀλλοτριούσα ὑμᾶς πάσης ἀρχιερατικῆς καὶ ἐνεργείας καὶ δυ-
νάμεως.

3.

Ἀρέθα, ἀρχιεπισκόπον Καισαρείας Καππαδοκίας, ἐλεγχος τῆς τῶν ἀρχιερέων μαιφονίας.

Ἔθος ἐστὶ τοῖς μοχθηροτάτοις ἀνθρώπων τὰ τῶν κακῶς αὐτοῖς πεπραγματευμένων ἐγκλήματα εἰς τοὺς παθόντας περιτρέπειν ἐπιγεσθαι, ὡς ἂν αὐτοὶ τε μὴ δόξωσι κατεγνωσμένως προσσηνέχθαι τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἐκ τούτων τῇ βλάβῃ περισπαρεῖσι τὸ σὺν δίκῃ παθεῖν ὑπὸ τῶν ἄλλων προσνέμοιτο. τοιοῦτό τι καὶ νῦν ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος ὁ μέγας, ὁ τοὺς οὐρανοὺς τῇ καθαρσίῳ περιπληθῶς καὶ τῶν τοῦ θεοῦ ἀδούτων τὴν γνῶσιν μεμυημένος, βεβούλευται· ἀσυνέτως γὰρ τοῖς προσπεσοῦσι τῶν πραγμάτων χρησάμενος καὶ σάλον καὶ κλύδωνα τῇ τοῦ θεοῦ Ἐκκλησίᾳ πραγματευσάμενος οὐ μόνον οὐκ ἐγκαλύπτεται τούτοις καὶ τὴν ἐκ μεταμελείας ὑπόπτωσιν ἐξαιτεῖ, ἀλλὰ γε δὴ καὶ δικαιολογίας ἐκ θράσους προβάλλεται, αἱ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ βούλημα κατανόουσι, ὅσον καὶ τοῖς πρὸς πέτραν τῇ πέτρᾳ μὲν οἰηθεῖσι λυμήνασθαι, παθοῦσι δ' ὄπερ εἰκὸς τοῖς πρὸς πέτραν κυρίτωσιν· οἱ δὲ τοῦ πάθους μικρὸν ἀνεγκόντες καὶ τὴν συμφορὰν ἐπεγνωκότες αὐτοῖς μὲν οὐκ ἂν ἠθέλησαν μέμψασθαι, τοῖς περιεστηκόσι δὲ τὴν πέτραν τὴν σφῶν αὐτῶν ἐκπληξίαν ἀνέθεσαν. παρόμοιον ταύτῳ καὶ ὁ θαυμαστός οὗτος διειργασμένος ἀρχιερεὺς καὶ τούτοις τι παραπλήσιον πεπονθώς, ἀφείς τὸ ἑαυτὸν αἰτιάσθαι, ὁ δὲ λαμπρῶ νῦν, εἰ καὶ τολμηρᾷ, τραγωδεῖ τῇ φωνῇ, " υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν". καὶ πρῶτον μὲν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦτο φησὶν ἐκβοᾶν, εἴτα κάκεινιν ἐξειδικάζοντες ὡς τῆς Ἐκκλησίας δῆθεν κατάρχοντα συναγανακτεῖν αὐτῇ καθ' ἡμῶν τὰ αὐτά, ἅτε δῆπουθεν ἡμῶν οὕτως αὐτὸν μετελθόντων. ἀλλ' ὦ μακαριώτατε ἀρχιερέων καὶ τῶν πάποτε φανέντων ὁ συνετώτατος, κενὴν σοὶ φασὶ ψάλλειν περιγέγονε τούτοις· μάλιστα γὰρ ἂν δικαιότερον κατὰ σοῦ ταῦτα ἢ τοῦ θεοῦ ἀποδύρατο Ἐκκλησία, γεννησαμένη ἢ μεν οὐ (πόθεν γὰρ ἢ πῶς οἱ ἀρχηγέται σοι τῆς γονῆς καὶ πρὸς γε τούτοις ἢ γένεσις, σιωπᾶν ἄμεινον), ὕψωσασα δέ, ὡς εἶθε μὴ

2/3 in margine codicis K: ἐλεγχος τοῦτο ἐφ' οἷς ὁ τῆς Ἐνώσεως Τόμος ἐφ' ἐξῆς συνετάγη 17 κυρίτωσι K 18 ἀνεγκόντες K 25 κάκεινον K 28/29 κενὴν — ψάλλειν] cf. Corpus paroem. II, p. 178

ᾧφειλε, δαλὸν σε μετάρσιον ἄρασα, οὐχὶ πυρσεύειν εἰδόμενα, τῷ δὲ περιλούπῳ καπνῷ τὰ τέκνα ταύτης συμπίνοντα καὶ βοῦν σε κτησαμένη (καλὸν γὰρ ἅμα τὰ περὶ τούτων τῆς προφητείας ἀναπληροῦν, ὁμοιοτάτῳ σοι κεχρημένους τῷ ὑποδείγματι)· βοῦν σε τοιγαροῦν κτησαμένη, ἐφ' ᾧ τὰ πρὸς τροφήν τῷ ἑαυτοῦ κατεργάσασθαι κυρίῳ (θεὸς δὲ ζῶν οὗτος τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων σιταύμενος, ὁ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῷ ἑαυτοῦ συναγαγὼν αἵματι), οὐ μόνον οὐδὲν σοι τούτων ἀπόνωτο, ὦν τοῖς τοῦ θεοῦ ἐποφείλεται ἀρχιερεῦσιν, ἀλλὰ καὶ σάλου μικροῦ καὶ χειμῶνος ἐνστάτους, οὐ (τὸ παραλογώτατον) οὐκ ἄλλος οὐδεὶς ἔτι μὴ σὺ ὁ δημιουργός, ἀσυνέτως μὲν τῶν ἱερῶν ἐχόμενος κανόνων, ἀσυμβούλως δὲ μεταχειρισμένος τὰ πράγματα, οὐκ ἀπεδύσω πρὸς τὸν ἀγῶνα, οὐ πρὸς τὸν κλύδωνα παρεσκευάσω, οὐκ ἐνήχησθαι τοῖς κύμασιν ἐκαρτέρησας, οὐ τῶν ποιμῆσιν ἀνακειμένων μόχθων μετέλαβες· φιλοψυχῆσας δὲ κατὰ τὸ καταγέλαστον ἄγαν ἠθέτησας μὲν τὴν γεννήσασαν, ἠγγύησας δὲ τὸν κτησάμενον καὶ τὸν μὲν κύριον ἐγκατέλιπες, τὸν δὲ τοῦ νέου Ἰσραὴλ παρώργισας ἄγιον.

Οὐκ ἀποφθαρτῆ τοιγαροῦν, πολυτίμητε, ἐπὶ τὰς συνήθεις σου διατριβάς· οὐ κροκωτοὶ μὲν καὶ μύρα καὶ ὁ ἄλλος σοι πᾶς τῶν τοιοῦτων εὐκατάγνωστος λῆρος καὶ τὸ τοῦ ἥθους θῆλυ μετὰ Σαρδαναπάλου καὶ Μινδύριδου τὴν διαίταν προθύθησάτο· ἀλλ' Ἐκκλησίᾳ θεοῦ ἐνοχλήσεις καὶ παρρησιάσαι ἀπερυθριάσεις ἃ σιγηθῆναι σοι συνήνεγκεν ἂν, εἰ μὴ καὶ προσέτι ἑαυτὸν δικαιώσας τὰς κατ' οὐδὲν σοι προσηκούσας φωνὰς διὰ στόματος ἀναλαμβάνεις καὶ τὰ τοῦ θεοῦ ἐκδιηγῆ δικαιώματα· καὶ τὴν κανόνων παιδείαν οὐ μᾶλλον μισήσας ἢ ἀγνοήσας τοὺς θεοὺς λόγους ἐκβάλλεις εἰς τὰ ὀπίσω, εἰ γὰρ ἀρχιερεὺς ἐχρημάτιζες, τί σοι μὴ στήναι ἱεροπρεπῶς καὶ γενναίως, ἀλλὰ μαλακισθέντι βεβήλως τε καὶ ἀπίστως ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν ἀπιστῆναι αἰσχυρῶς μάλα καὶ ἀλυσιτελῶς ἑαυτῷ, ἐῷ γὰρ λέγειν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ εἰς σκάνδαλον· ἐπεὶ καὶ κυβερνήτην ἐκεῖνον φημὲν ἄξιον τοῦ ὀνόματος, τὸν πρὸς τὴν ζάλην εὐρώστως ἐπαρκοῦντα καὶ τὴν ναῦν ὕψη-

2 περιλούπῳ K 3 προφητείας] cf. Es. 1, 3 11 ἐχόμενος*: ἐχόντων K 15/16 τὸν μ. κύριον — ἄγιον] cf. Es. 1, 4 16 παρώργισας K 20 Μινδύριδου] cf. Suid. s. v. Συβαρίτης 21 ἀπερ ὑθριάσεις ἃ K 24/26 διὰ στόματος—ὀπίσω] cf. Psalm. κειν, 16, 17 26 τί σοι*: τίσι K

λοτέρων παρασκευάζοντα τοῦ κύματος φέρεσθαι, ὡς ὅτε, χειμῶ-
νος ἐλπίζομένου, προαποκαμῶν τοῦ κλύδωνος ὑπεκστῆ τῶν οἰά-
κων, ἐβάπτισέ τε τὸ μέρος τὴν ναῦν καὶ περιγενομένην οὐκέτι με-
τὸν αὐτῷ ταύτη πλωτίζεσθαι.

Ἀπειρηκῶς τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς καὶ ὑπεξαγαγῶν σεαυτὸν τῶν 5
πνευματικῶν πόνων, ῥαστώνῃ πάντως καὶ τῇ δι' ἔθους ἡδουπα-
θείᾳ, τί νῦν ἐκείνων ἀντιποιτῆ, ὣν τό γε σὸν οὐδόλωσ πεφροντι-
κῶς ἐσχάτῳ περιβέβληκας ὀλέθρῳ; οὐκ οἶδα πότερον τὴν ὑψώ-
σασαν ἀμυνόμενος τῆς τιμῆς, ἢ τὸν ἐξ ἀφανείας παραγαγόντα βα-
σιλέα πικρᾶ τε καὶ πονηρᾶ προπόσει ταύτη φιλοφρονούμενος. τί 10
τοίνουν μέγιστος γεγονὼς ἀναφθέγγῃ ἢ πολὺ δραστικώτερον κατὰ
σοῦ ἢ καθ' ὧν ταῦτα τεχνάζῃ λεχθεῖς; ἢ πάντως ἐκεῖνο, ἵνα κἂν
τούτοις τὸ σφαιερὸν ὑμῶν καὶ ἀνεπίγνωμον ἐκφανθῆι οὐχ ἦρτον
ἤπερ ἐν οἷς τὸ δικαίωμα τῆς ἀοιδίμου σοί φημι πορνείας ἑαυτῷ
κατασκευάζεις, μήτε περὶ ὧν εἰδὼς διαβεβαίους, μήθ' ἢ λέγεις 15
ἀκαταγνώστως φθεγγόμενος· ἀνθ' ὧν οὐχ ὅπως ἢ Ἐκκλησία σοι
τὸ "οἶον ἐγέννησα καὶ ὑψωσα" ἐπιτεταγμένως ἔρει, πολλῶ δὲ
μᾶλλον τὸ "Δημᾶς με" καὶ νῦν καὶ πρότερον "ἐγκατέλιπεν, ἀγα-
πήσας τὸν νῦν αἰῶνα". οὔτε γὰρ πρώην ὡς ποιμὴν ἀληθῆς τὴν
ψυχὴν τῶν προβάτων προτέθεικας, οὔτε νῦν ἀξίως τῆς ἱεῤῃς ἀγι- 20
στείας προβέβλησαι· ἀλλὰ προκύψας ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τῇ κοσμι-
κῇ ἐνδυναμωθείς ματαιότητι πολὺν μὲν καὶ πικρὸν ἐπιβάλλεις τῇ
Ἐκκλησίᾳ τὸν σάλον, πράγματος δὲ ἀνευρέσει, οὐ γῆς (τὸ ἄδο-
μενον) οὐκ οὐρανοῦ ἀπτομένου, τὴν τραγωδίαν ὑπέθου· καὶ δια-
δραματοουργήσας σκαιῶ τινι καὶ κατὰ σεαυτοῦ τρόπῳ (ἐπίστανται 25
ταῦτα ὅσοι τε καὶ βασιλέως τῶν ἀπορρητῶν μετέγοντες), εἶτα
πρὸς τὸ πέρας τὰ τῆς σκηνῆς διαθέσθαι ἡμηγάνησας. ἔλαφος
ἡμῖν, ὡς τὸ λόγιον, ἦκεις ἀντὶ παρθένου. τῶν πάλαι πατέρων
μηδὲ τοῦτο καταλιπόντων τὸ ψυχικὸν ἔλαος ἀτημελές, ἀλλὰ καὶ
τοῖς καταλλήλοις ἐμπλάστροις τῇ ἀσθενείᾳ τῆς φύσεως ἰατρευ- 30
σάντων, αὐτὸς οὗτος, ὃ μακάριε σύ, ὑπερβολῇ σοφίας, ὡς ἔοικεν,
ἄνω τε χωρεῖς ποταμῶν (τὸ παροιμιώδες) καὶ πλέον ἐκεί-

3 περιγενομένη K 5 σε αὐτὸν K 7 τό γε*: τότε K 12 καθ' ὧν*: κη-
θῶνος K 14 εἴπερ K 15 διαβεβαίους K 18 Tim. 2, iv, 10 20 ψυχῆν τ.
πρ. προτέθεικας cf. Iohan. x, 11 20/21 ἀγιστία; K 23/24 ἄδομενον cf. Cor-
pus paroem. I, p. 446 27 ἡμηγάνησας K 32 Corpus paroem. II, p. 96, 144.

νων καὶ τὸ πνευματικώτερον φέρῃ, τὸν τοῦ κυρίου κλῆρον καταρ-
τιζόμενος. ἐντεῦθεν ἀδιάκριτοί τε καὶ ἄκριτοι τῶν ἱερέων ἐκβο-
λαί τε καὶ καθαιρέσεις ὑπὸ κριταῖς (ὃ δίκη καὶ νόμοι καὶ ἱεραὶ
σύνοδοι πατέρων), οἷς δίκην ἡμῖν λαγγάνουσι ταυτηνί. ἄλλους
5 δικάζειν ἔδει καὶ διαιτᾶν ἀμφοτέροις, οὐχὶ τοὺς διαφόρους τοῖς
ἀντιδίκους τὰ Θέμιδος ζυγὰ ταλαντεύεσθαι· καὶ τό γε βαρύτερον
καὶ ἀνούποιστον Αἰθίοψ τοῖς παρανόμοις κριταῖς συνεδρεύων, Αἰθί-
οψ αἰσχρὸς μὲν τὸ εἶδος, αἰσχρότερος δὲ τὸν βίον, ὡς οἷς ἐπιμελές
τὰ τοιαῦτα διαγορεύουσιν. ἐντεῦθεν αἱ τῶν ἀνάγκων εἰς τὰ τῶν
10 ἀγῶν τοῦ θεοῦ ἄδουτα ἐπιβάσεις, Σίμωνος αἰθῆς μυσταγωγούντος
καὶ Πέτρου αἰγῶντος, ὅτι παρρησιαζομένην ἀκαθαρσίαν ὕρᾱ, παρόσον
καὶ ὁ κατάπτυστος οὗτος Αἰθίοψ ἀδοκιμάστως εἰς χάριν τῶν δεδι-
ηκνησμένων θεοῦ τῷ βήματι δίδοται. παρήμι τὰς τῶν ἄλλων κατὰ
τῶν ἀγῶν, ἀληθέστερόν σου φάναί, ὑμῶν κατορχήσεις, ὕφ' αἷς ἐξάρ-
15 χων προαγωγᾶ τὴν ἱερωσύνην φορολογούσαι, ἄλλοι τε τούτοις ἐπι-
πεμπόμενοι μισοὶ καὶ δυσώδεις, μονοῦ καὶ κινάβρας ἀπόζοντες,
ὡς ἂν ἐκκαρπῶνται τὰ ἱερά καὶ τοῖς ἐκπέμπουσι δασμοφορῶνται,
εἰς πλήρωσιν οἴκων ἀνομιῶν τῶν ἐσχωμένων τῆς γῆς συμφο-
ρούμενα. τοιαῦτα αἱ μέχρι χειλέων καθαριότητες ἐκπαιδεύουσιν,
20 αἱ σεμνύνασθαι μὲν λόγῳ παντὸς μεγαληγορώταται, ἔργῳ δὲ ἐπι-
δείξασθαι τῶν πώποτε λαλομένων αἱ ἀπορώταται, καὶ πόρρω μὲν
τῶν δεινῶν καὶ προσδοκωμένων αἱ ἀνδρείωταται, παρόντων δὲ
καὶ ἀνεργωμένων οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οὔτινος οὐ δειλότεραι.

Οἷόν τι καὶ περὶ τὴν σὴν ἀγιότητα συνηνέχθη στερρόταται·
25 πάντα γὰρ ὑποίσειν διατεινόμενος, ἃ καὶ συγκρούσει τῷ ἐξ ἀπο-
νοίας ὑμῖν κλύδωνι ἐκπεφουσημένῳ, καὶ τὸν κικεῶ ἴδιον σπάσαι ἐπι-
λοτησίας, ὃν τοῦ ἄγγους τῆς ἀμαθίας ἐκχέας τὴν κύλικα τῆς Ἐκ-
κλησίας ἐπλήρωσας, τῆς πείρας ἐνστάσης φροῦδα μὲν ἅπαντα, λό-
γος δ' ἄλλος, τὸ φρόνημα εὐπρεπῆς, τὰς τῶν ἀχροατῶν ἀκοὰς
30 ὑπαγόμενος. δείσας οὖν περὶ σεαυτῷ καὶ τῇ τοῦ βίου τερπνότη-
τι ἀφῆκας τῷ σάλῳ τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε οὐ μόνον οὐ τὴν ψυ-
χὴν τέθεικας ὑπὲρ τῶν προβάτων ποιμένος ἀληθινοῦ μετερχόμε-

3 ὑποκριταῖς K 16 κινάβρας*: κινάβρας K; cf. Luciani Dial. mar. 1, 5.
Bis accus. 10 17 ἐκαρπῶνται K 18 cf. Psalm. lxxiii, 20 || ἐσχωσμένων K
23 δειλότεραι K 26 ἐκπεφουσημένῳ K || ἴδιον K 32 ψυχῆν — προβάτων cf. Io-
han. x. 11-15

νος ἔργον, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον τυχὸν θεωρήσας ἐρχόμενον μετῆ-
 κας τὰ πρόβατα καὶ τό γε σὸν χρῆσασθαι τούτοις τῷ λόγῳ, ὅταν
 περ καὶ βούλοιο. οὕτως, ὧ γενναῖε σὺ καὶ μεγαλόφρον, ρίψαστις
 καὶ φυγὰς ἀναπέφηνας, καὶ λιποστρατίου πνευματικοῦ ἀλισκόμενος·
 5 ἀφ' οὐπερ, εἴ τι καὶ γέγονε, σὸν τοῦτο, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἀμάρ-
 τημα, ὧν ἀλογίστως· καταιτιᾶ, συνωμοσίας τούτων καθ' ἑαυτοῦ
 καὶ φατρίας τερατευόμενος, αὐτὸς τῷ ὄντι μετὰ τῶν ἀθλίων τοῦ
 τιμίου σώματος ἀπορρηγμάτων τῷ τοιοῦτῳ κακῷ ἐνεχόμενος· οὐκ
 10 ἂν γὰρ ἀπροσίτους καθιστῆτε ἑαυτοὺς τοῖς ἐλέγχοις καὶ τοῦ λα-
 βεῖν τε καὶ δοῦναι λόγον ἐφ' ὧν μελαγχολᾶτε πρεσβεῦειν ἐδρα-
 πετεύετε, εἰ μὴ τὸν ἀπὸ τῆς συνωμοσίας τε καὶ φατρίας συνα-
 σπισμὸν ταύτῃ διαρραγῆναι ὑπετοπάζετε λόγων ἀνανταγωνίστων
 δυνάμει τῆς φάλαγγος ὑμῖν διασπασθησομένης καὶ τῶν ὄρκων δι-
 αρρησομένων τῷ μηδένᾳ λόγον ἔχειν ἡμᾶς τῇ μανιδεῖ ἐνστά-
 σει συνήγορον. ἡ παρέσχετε προσελθόντες καὶ νενικήκατε ὑμεῖς, 15
 ἐναντία δ' ἡμεῖς, καὶ τούτων καὶ αὐτῖνος ἄλλου δεινοῦ προτεθύ-
 μησθε; οὐκ οὖν, πανάγαστε ἀρχιερεῦ, ἐνδίκως ὑμῖν ἐνδιαβαλλόμε-
 θα· οὐ γὰρ συνωμοτώκαμεν καθ' ὑμῶν, οὐ καταλειοίπαμεν· ἀλλ'
 εἴ τι καταλιπεῖν λοιδορούμεθα, τὴν ὡς βασιλέα τραπέσθαι τεί-
 νουσαν διεγνωκότες σοὶ τὸ πᾶν μεθιστάμεθα (χρηστώτερον γὰρ 20
 τι διαγενέσθαι βασιλεῖ τοῖς πρὸς ὑμᾶς, ὡς οἶσθα, διωμολογημέ-
 νοις) τοῦ πάντῃ σιληροῦ τε καὶ ἀτεράμονος ὑποβάντες· ὅτι μηδὲ
 κανονικὴν τοῦτο ψῆφον καταλαμβάνομεν, μεθιστάμεθα, ὑμῖν δηλα-
 δῆ φερόμενοι κατὰ νοῦν, ἔτι σοὶ τότε τὰ πρὸς βασιλέα εὐμενέ-
 στερον ἔχοντι καὶ τὰς τῆς Ἐκκλησίας αὐτῷ πύλας θερμότερον 25
 ὑπανοίγοντι, εἰ καὶ μὴ οὗτος ὑπέϊκε τῇ παρακλήσει κανονικωτέ-
 ρως τὸ τελεσθῆν ἐπ' αὐτῷ μεταχειριζόμενος.

Ἐπεὶ οὐκ οἶδα, τί παθὼν αὐτὸς αὐθις πρόμναν ἀνεκρούου καὶ
 μετεμάνθανες ἀντὶ τῶν τῶς χρηστώτερον τε καὶ εὐμενεστέρων
 τὰ ἀπηνέστερα καὶ ἀσυμπαθῆ, οὔτε κανόνι βουλόμενος ἔπεισθαι, οὐ 30
 χριστιανῶν παραδόσει καὶ συνηθείᾳ τῇ περὶ τῶν τοιούτων ὑπεν-
 διδούς, ἡμῖν μὲν οὐκ ἐγκαταλιπεῖν ἐξεγένετο τὸν ποιμένα, αὐτὸς
 δ' ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατα καταλέλοιπας, ἐλεεινὸν τοῦτο δρῶν καὶ

τῶν Χριστοῦ ἀρχιερέων ἀλλότριον, παραίτησιν (φεῦ τῆς ἀναληγ-
 σίας καὶ τοῦ πρὸς τὴν ποιμνὴν ἀσυμπαθοῦς) ἐπιδεδωκώς. ἀλλ'
 οὕτως σοὶ τῶν πραγμάτων προκεχωρηκώτων, τί ποιεῖν ἡμᾶς ἔδει
 τῷ πρὸς τῆς εἰρήνης αὐτῆς καὶ ἀληθείας ἀπαιμάντους οὕτω διά-
 5 γειν καὶ ἡγεμόνος χηρεῦειν τὴν Ἐκκλησίαν; ἀλλ' οὕτω τοῦτο καὶ
 νῦν συνοδικῶς κέκριται, οὐδὲ τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ Κυρίλλῳ συγ-
 κροτουμένῃ τῷ ἱερῷ, ὅς τὸ ποιμνιὸν φησι τοῦ Χριστοῦ οὐκ εἶναι
 εἰδὸς ἐκτὸς προστάτου διατελεῖν. ἐπεὶ δὲ πάλιν τῷ ἀσταθμῆτῳ
 τοῦ ἡθους τῆς παραιτήσεως κατολιγορήσας ἀντεῖχου τοῦ θρόνου
 10 καὶ βασιλέα φάσκεις μετεγνωκῶτα πρόθυμον εἶναι τῇ ποιμνῇ σε
 αὐθις ἀποκαθιστᾶν, εἰ μὴ τὰ παρ' ἡμῶν σοὶ προσίστατο, οὐκ ἔχω
 τί τούτου ψευδέστερον διανοηθῆναι καὶ εἰ μυρία ὑμῖν βασιλέως
 ἐπιστολαὶ διαπραγματεύονται τὸ ψεῦδος, ἐπὶν ἀληθεστάτῃ βασι-
 λέως ἐπιστολῇ πρὸς ὑμᾶς φέρεται τὸ τελειότατον τῆς παραιτή-
 15 σεως διαπαίξουσα, ἡ φησι μεγαλοφρόνως μὲν ἀφρονεστάτως δὲ
 μάλα τῇ παραιτήσει τοῦ θρόνου τῆς οἰκουμένης προκχειρίσθαι
 ἀρχιερέα· ἐπιτωθάζων σε γὰρ τοῦ τοσοῦτου παραλόγου (οὕτως ἐκεῖ-
 νος περιέξιος τὰ ταιαῦτα καὶ γνώμης ὀξύτητι διακωμωδῆσαι τὸ
 ἄτοπον) τί φησιν; "Ἐχεις τὴν ἑξουσίαν; οὐκ ἂν ἐμφρόνως ἀλύεις
 20 ὡς δῆπου παρητημένος· ἀλλὰ μὴν ἀλύεις, ἐπεὶ τοί γε παρητήσω.
 πῶς οὖν ἔχεις καὶ κυριώτερον ἤδη διανοῆ";

Οὕτως μὲν οὖν βασιλεῦς· φωράσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς λιπα-
 ρώτερον προϊόντες, κἂν νῦν βασιλεὺς ταῖς οὐδαμῶς προκεχωρη-
 κυταῖς ἐπιστολαῖς συκοφαντῆται· τοῦτο γὰρ ὑποβάλλειν λέγεται
 25 τοῖς τὴν σύνεσιν νοθεστέροις τὰ τῆς χειρὸς ὑμῶν σύμβολα,
 οὕτως τοῖς ἐκείνου ἐκ τῶν γραμμάτων ἐπηρεάζειν κλεπτουσίῃ
 τῆς ὁμοιότητος τὸ σκευῆρμα· ἄλλως τε δὲ καὶ εἰ μετέμελε
 βασιλεῦς, τίνας αὐτῷ οἴου τε ὄντος τὸν μετὰμελον ἀνασώσα-
 σθαι ἴσως ἐκείνος ἂν ἠγγόνει, ὅς ἠγγόνει τὴν Μαρτυρίου τοῦ πά-
 30 νου ἐπὶ τῶν ἄρτι σοὶπραγματευομένων ταυτότητα· ὅς Ἀντιοχεί-
 ας τῆς πρὸς Ὁρόντη ἐπίσκοπος καταστάς, εἶτα παραίτησιν ἐπι-
 δούς, πολὺς μὲν ἐγεγόνει, τοῦ ἀντικαταστάτος ἤδη ἀπαιχομένου,
 αὐθις ἐπανελθὼν, τετύχηκε δ' οὐ τοῦ σκοποῦ. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ

πεπλασμένος μετάμελος· τῷ ὄντι γάρ οὔτε μετεμέλησε βασιλεῦς, ἐπεὶ μηδὲ τινα ἤδει τὸν ἰκανῶς ἔχοντα τούτῳ τὸν μετάμελον συμπεράνασθαι. ἐπεὶ δὲ τοσούτοις συμπεριενεχθεῖς, σοφώτατε, τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἀποκνεῖς ἔτι καὶ βρόχον ἡμῖν τεκτῆνασθαι τὴν παρ- 5 αἴτησιν βρενθυόμενος (ὦ μακάριος σὺ τῆς δολιογυμοσύνης), ἀλλ' οὖν ἐρήσομαί σε βρόχον τῇ Ἐκκλησίᾳ κατείργασαι; καλῶς σὺ ποιῶν καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐγγύτατα προνοίας, καὶ ταῦτα Παύλου, καίτοι παρθενίαν νομοθετοῦντος, τὰδε παρεγγυῶντος· “ τοῦτο δὲ λέγω ”, φησί, “ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω ”. ὁ δ' ἀκριβέστερος Παύλου τὰ θεῖα καὶ γνώμην 10 αὐτοῦ συνετώτερος βρόχον τῷ ἱερῷ διαπλέκεις ποιμνίῳ· τοῦ ἱερωτάτου καὶ φιλοτέχνου καυχήματος! πλὴν φιλαλήθως εἰπὼν βρόχον μὲν ἀλλ' ἑαυτῷ κατείργασω, ὅτι μηδ' ὁ τῶν ἀποστόλων ἀποσκιρτήσας τοῖς ἀποστόλοις, ἀλλ' ἑαυτῷ τὸν βρόχον εἰργάσατο, οὐχ ὁ τὴν παγίδα κρύψας τοῦ συλλαβεῖν πόδας τῶν πέλας, τοὺς ἑαυ- 15 τοῦ δέ. τίνα δὲ καὶ βρόχον ἡμῖν ἢ αἰδιμὸς αὐτῆ ὑμῶν προσπορίζει παραίτησις; τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις μὲν πολλὰ διερευνησάμενος εὖρον οὐδένα, τῷ δὲ τεκτῆναμένῳ, πρῶτον μὲν ἀμάθειαν αὐτοῦ τῶν ἱερῶν ἐμφανίζουσα κανόνων, πρὸς τούτῳ καὶ ἀντὶ παντὸς ἐγκλήματος προϊούσα, εἴ γε πιστευτέον τῇ ἱερᾷ τρίτῃ καὶ 20 θεῖᾳ συνόδῳ αὐτὸ τοῦτο ἐπ' Ἐδσταθίῳ δικαιοσύνη, παύει κορούζης τὸν διαπλέξαντα. ἀλλὰ γὰρ ἐπαγομένην τὴν ἱεράν ἀγκυραν, ἣ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης σοι μνηστεύεται τὴν ἐξουσίαν, ἐκεῖνο εἰπεῖν ἀναγκαῖον· ἀγνόημα τοῦτο οἶον, σοφώτατε, ἀγνοεῖς, νένυους (φασί) παίζων τῇ συνετῇ ταύτῃ σου διατάξει καὶ γέλωτα τοῖς 25 ἔμψροσιν ὀφλισκάνων. εἴπερ σοφὸς εἶναι τὰ θεῖα βουλόμενος, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν λοιπῶν ἀναμειβάνεις (οὐ δήπου γάρ τις τῶν ἱερέων ἀγνοεῖ), ὡς ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνος ἐν τούτῳ προνόμιον κέκτηται, τὸ πάση τῇ κατ' αὐτὸν ἀρχιερατικῇ καθέδρᾳ χρῆσθαι κατ' ἐξουσίαν· ὃν θρόνον παρητημένους αὐτὸς καὶ διὰ τοῦτο 30 τῆς ἐξουσίας ταύτης αὐτὸν παρελόμενος, θαυμάζω, πῶς τοῦτο σοι σωφρονοῦντι ἐπὶ νοῦν ἔπεισι διατείνεσθαι καὶ τῇ τῆς ἐξουσίας φάσκειν ἀποβόλῃ τὴν ἐξουσίαν ἀνειληφθέναι.

8 παρεγγυόντος K 9 Cor. vii, 35 13/14 ἀποσκιρτήσας—Judas Iscariota 27 ἀναμειβάνεις*: ἀνεκθάνεις K 27/28 ἱερέων*: ἱερῶν K

4.

Τοῦ αὐτοῦ Λέοντι τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν πολυγαμίας εἰς οὐ- νηγορίαν καλιαιὸς προσκομιζόντων πατέρας.

Καὶ Διονύσιον ἐπιγινώσκω, θεόσοφε βασιλεῦ, καὶ οἷς ἐπέστη- 5 σάς με οὐ κατὰ πάρεργον ἐντετυχηκα, οὐδὲ τοσούτον ἠγνόηκα ἀγνόημα, ὡς καὶ τοῦ παντὸς ἀμαρτεῖν καὶ τῷ ἀξιούντι πλατὺν γέ- λωτα προσοφλήσαι. πῶς γάρ, ὅς γε Μάρκῳ πειθόμενος τῷ σοφῷ, φερούσης τάχα πρὸς τοῦτο καὶ φύσεως δεξιότητος, “ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν ” ποιῶμαι περὶ πολλοῦ; ἀλλ' ὡςπερ ἐκεῖνο τίθεμαι 10 περισπούδαστον, οὕτω καὶ τὸ λοιπὸν τῆς σοφῆς εἰσηγήσεως, τὸ “ τοῖς περιλαλοῦσι μὴ ταχέως συγκατατίθεσθαι ”. ἀλλ' εἰ μὲν ἠγνόησαν οἱ τοὺς κανόνας διαθέμενοι μακάριοι πατέρες τὰ τοῦ θεοῦ Διονυσίου, οὕτω λέγειν εἰμι πρόθυμος, ἔστ' ἂν καὶ τοὺς ὁμολογουμένως ἐντετυχηκότας τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ μὲν ἠφειδῆκότας, 15 ἔπεισθαι παντὶ σθένει κεκρικότας, ὅτι καὶ Παῦλον ἐρώων τὸν ἔως τρίτου οὐρανοῦ ἀναπτόντα καὶ τῶν ἀθεάτων ἐπόπτην καὶ ἀκούστην γεγονότα πολλῶ τῷ ἀποτόμῳ κατὰ τῶν οὕτως ἀμαρτανόντων χρώμενον· ἢ εἰ μὴ τούτῳ, ἀλλὰ Διονυσίῳ δέῃ πείθεσθαι. ἀφανίζέσθωσαν μὲν κανόνες καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν γραμμάτων, ἃ καὶ 20 μόνα λοιπά, ἀντεισαγέσθω δὲ ἡ ἄνετος καὶ ἀπαίδαγωγῆτος πολιτεία χριστιανοῖς, οὐκ ὄντος δραστηρίου φαρμάκου, ᾧ τὸ τῶν ἐμῶν μωλώπων προσόζον ἀποστραφείῃ σαπρότατον, οὐκ οὔσης ῥητί- νης ἐν Γαλαθῷ (τὸ τοῦ ἱεροῦ γράμματος) οὐδὲ τόπου τῆς δεξιᾶς χειρὸς τε καὶ στάσεως· ἄλλως τε δὲ καὶ οὐδὲ νόμος, ὅτε κατὰστα- 25 σιν ἀρχαῖζουσιν διατυπῶ. Ἐκκλησίας, πολλῶν καὶ ἄλλων καὶ τό- τε μὲν εἰσέτι δὲ καὶ νῦν παρά τισιν Ἐκκλησίαις ἐθῶν κεκρατη- κότων, οἷς οὐκ ἀκολουθεῖν τὴν γείτονα δεδοκίμασται· ἐπεὶ οὕτω γε κατὰ μὲν τοὺς πάλαι ἐξεθικότας καὶ γυναιξὶ συνέσονται οἱ ἐπί- σκοποι καὶ τοῖς ἀπίστοις ἀδιαφόρως τὰ γαμικὰ ἐπαφειθεῖη συζύγια· 30 εἰ βούλει δὲ καὶ τοὺς ἐνεργουμένους τῶν θεῶν ἀξιώσωμεν μυστηρίων, ἐπεὶ καὶ τοῦτο τινὲς ἀξιοῦσι τῶν ἀπλοϊκῶν καὶ ἀρχαί- ων. καὶ τὰ τῆς θείας μυσταγωγίας ὡς ἐκεῖνοις ἡμῖν ἐπιτελεσθεῖη,

7 Μάρκῳ] Marei Anton. I, 7 Stich 11 συγκατατίθεσθαι K 15 Παύλου] cf. Cor. 2, xii, 2-4 23 ἱεροῦ γράμματος] cf. Hierem. viii, 23

οὐ τῷ ἐπιτυχόντι διαφύρω τῶν νῦν ἐπιτελουμένων διεννηχοῦτα. ἀκούω δὲ καὶ Ἀλεξανδρέας, τῶν κυριακῶν ὑπαναγινωσκομένων λογίων, τοὺς προέδρους μὴ ἐπανίστασθαι, ἡμῶν ὡς τι τῶν ἐξαγίστων λογιζομένων τὸ καθέδρα προσανέχειν τούτου γινομένου. ἐπικρατεῖ δὲ καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς, συνεισάκτους ἐπάγεσθαι 5 (ἴσως ἀποστολικῶ ἔθει, οἱ καὶ αὐτοὶ γυναῖκας ἀδελφὰς περιήγουν) καὶ πολέμοις τοὺς ἱεράσθαι λαχόντας ἐχθρίεσθαι. ἀλλ' οὔτε νόμος, ἢ φθάνομεν εἰρηκότες, τὸ ἰδιάζον, κἂν νέον, κἂν παλαιὸν ἦν, οὔτε τὸ μέχρι δεῦρο σεσιγημένον ἀνανεοῦν δίκαιον, παλαιούς 10 ὅη τινὰς νεκρούς ἀναμοχλεύειν πειρώμενοι καὶ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. ἐνὶ δὲ λόγῳ, μὴ τοσοῦτον λογιζομένου ἀποσφαλεῖν, θεᾶ τῶν ὄλων καὶ κύριε, ὅς διδως ἀνθρώπῳ σοφίαν καὶ σύνεσιν, ὡς τοῖς ἐνεργουμένοις συντάττειν κράτος θεοφιλές καὶ τῶν πιστῶν ἐγκαλλώπισμα· μεθ' ὧν οἱ τοῖς ἑαυτῶν συνηγορεῖν ἐνθυμήμασιν ἀκράτῳ φιλοτιμία ἐχόμενοι τοὺς σωφρονούντας συναγόουσιν, μέχρι* πῦρ σκάλ- 15 λοντες καὶ τὸ τοῦ λόγου καὶ καπνὸν φεύγοντες εἰς τὸ πῦρ* ἐναλλόμενοι, Διονυσίῳ πειθόμενοι δῆθεν. ἀλλ' εἴη μοι μετὰ Παύλου καὶ τῶν πατέρων ἐκείνων τετάχθαι, οἱ Διονύσιον ἀγνοήσαντες σώφροσι τοὺς ἡμαρτηκότας κατέλεξαν καὶ χώρα τῇ προσηκούσῃ τῶν ἐνεργουμένων, ὡς θέμις πάντῃ, τούτους ἀλλοτριώσαντες. 20

5.

Τοῦ αὐτοῦ τοῖς κατὰ Νικόλαον μητροπολίταις τὸν πατριάρχην παραιτήσασθαι βιαζομένους.

" Αἰτεῖτε ", φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὁ Ἰάκωβος, " καὶ οὐ

1 διεννηχότα K 2 Ἀλεξανδρέας] cf. Sozom. vii, 19, 6: Ἐξόν δὲ κίεῖνο παρὰ Ἀλεξανδρείαι τούτοις ἀναγινωσκομένων γὰρ τῶν εὐαγγελίων οὐκ ἐπανίσταται ὁ ἐπίσκοπος, ὁ παρ' ἄλλοις οὐτ' ἔγνω οὐτ' ἀκίχα. 4 τούτου*: τοῦ K 6 οἱ] scil. ἀπόστολοι 10 κινεῖν τὰ ἀκίνητα] cf. Gaisford, Paroem. p. 121, 165 12 σύνεσιν K; cf. Paral. 2, 1, 12 12/13 τοῖς ἐνεργουμένοις] scholion in marg. codicis: ἔφασκεν ὅτι καὶ τοῖς δαιμονῶσιν ἐφέται μεταλήψις τῶν θεῶν μυστηρίων. 15/16 μέχρι πῦρ — ἐναλλόμενοι] locus corruptus; an μέχρι (per ἄν) πῦρ σκάλλοντες — — καὶ καπνὸν φεύγοντες εἰς τὸ πῦρ (ἐμπέσωσιν) ἐναλλόμενοι? 16 καπνόν—ἐναλλόμενοι] cf. Gaisford, Paroem. p. 224. 20 post ἀλλοτριώσαντες in codice legitur scholion: Ζήτει τὴν Διονυσίου γραφὴν εἰς τὸν τῆ' κανόνα τῆς α' οἰκουμένης συνόδου. τὸν αὐτοκράτορα Ῥωμαίων λέγει· αὐτὸν γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἡθικῶν αὐτοῦ μὴ ταχέως ἀναγινώσκων φησὶ. 23 βιαζόμενοι K; post βιαζόμενοι scholion: Οὐ διὰ τὴν τετραγαμίαν ἦν μόνον τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ τάραχος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ κατὰ Φώτιον καὶ Ἰγνάτιον, καὶ τοῦτο ἦλθεν ἀπὸ τοῦ τῆς Ἐνώσεως Τύμου, " ἀλλὰ καὶ ἐτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν κλυθόντων " δηλοῦντος, ἀπὸ δὲ τοῦ κῆρ λέοντος, καθ' ὃν ἡ τετραγαμία, ὄλιγα τὰ ἔτη. 24 Iac. iv, 3

λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε". τοὺς αὐτοῦ λόγους καὶ γὰρ δανεισάμενος παρ' αὐτοῦ, φημί πρὸς ὑμᾶς αἰτοῦντας μὴ λαμβάνειν· ἄλογον γὰρ ὧν ἔφη πατριάρχης χειρὶ βασιλέως ἀλλοτριώσας, τούτων ὑπεκαστῆναι πάλιν ὑμᾶς προτρέπεσθαι· οὐ γὰρ σωφρόνων ἤδη 5 τῶν οὐδὲν προσηκόντων ἀναχωρεῖν τινα παρακαλεῖν, ὅτι μὴδὲ τὸν πλοῦτου ἐκπεπτωκότα τῆς ὧν ἐστέρηται κτήσεως. οὐκ ἂν ὄν λάβητε παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος. ἀλλὰ τὸ μὲν τοιοῦτον· ἐτέρῳ δὲ πάλιν λόγῳ, εἴπερ ὑμῖν ἔχειν τὸν θρόνον δοκῶ, οἷς εὐκολα τὰ ἐπελθόντα καὶ ἀνύσιμα πάντα, καὶ τοῖς ἱεροῖς τοῦτο κανόνισιν ὅσιον 10 καταφαίνεται, ἐκ προστάγματος τοῦ θρόνου ἀναχωρεῖν, καὶ ἐπὶ τοιοῦτοις εἴσομεν καὶ ἡμεῖς· πῶς γὰρ οὐ; εἰ δὲ τούτων οὐδέν, οὐτ' ἂν ἡμεῖς πράξομεν ἢ μὴ δεῖ, τῆς ἱερωσύνης ἑαυτοὺς ἀπελαύνοντες, οὔτε τοὺς ἀξιούντας ὑμᾶς καὶ τούτῳ μετὰ τῶν ἄλλων ἀτόπων ἀλῶναι τῷ κακῷ ἀνεξόμεθα. οὐ τῆς ἱερωσύνης τῇ παρα- 15 βάσει· κἂν τούτῳ τῶν θεῶν νόμον ἀπαμφιάζεσθαι, δι' οὐ μὴδὲ τὸ ἀξιούμενον δίκαιοι ὑποδέξασθαι, εἴπερ ἱερεῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἀνιέροις ἢ τῶν τοιούτων συμβολαίων παρακαταθήκῃ πιστεύεται. κήδομαι γὰρ ὑμῶν, ὡς γε θεῖος θεσμός, καὶ μετὰ τισαύτῃ καθ' ἡμῶν ἀγριότητα, καὶ ἐποικτιζομαι τῆς ἀγνοίας οὐς καὶ εἰς τότε 20 πολλὰ διατελέσας διαβαστάζειν καὶ τὸ γε μέρος πρὸς τὸ εὐθὲς ἐπιανάγειν. τοιγαροῦν κατ' ἄμφω διαμαρτάνουσιν ὑμῖν τῆς αἰτήσεως οὐδὲ τὸ λαβεῖν ὑπολείπεται· πρὸς γὰρ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνατρέχοντες εἰς ἀσφάλειαν κατακλείομεν τὸν λόγον, " διότι κακῶς αἰτεῖτε " ἀποφαινόμενοι.

6.

Τοῦ αὐτοῦ Ῥωμανῷ τῷ βασιλεῖ.

Ἐπὶ μεγάλῳ κατορθώματι τῆς νῦν ἐνεργουμένης κοσμικῆς εἰρήνης καὶ ὁ μὴδεὶς ἤλπισεν ἀνθρώπων, ἐκ μόνης δὲ τῆς τοῦ ὑπεραγάθου θεοῦ ἀνυπερβλήτου χρηστότητος ἀποτελεσθέντι, αὐτῷ 30 τῷ μεγάλῳ καὶ θαυμαστά ποιοῦντι θεῷ τὰς εὐχαριστηρίους ἀναπέμπομεν φωνάς, ὡς δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει. σὲ δέ, βασιλεῦ θεόστεπτε, ἐφ' οὗ ταῦτα ἠδδόχησεν ὁ ἀγαθὸς θεὸς τοῖς ὑποχει-

8 ὑμῖν K 12 πράξομεν K 13 τοῦτο K 18 ἡμῶν K 20 διατελέσαν K; vielleicht dietelesaz Kurtz 22 ὑπολείπεται K 23 αἰτεῖται K 30 εὐχαριστίου; K

ρίοις ὑμῶν βραβευθῆναι, τιμῶντες καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ τοσοῦτου μακαρίζοντες ἀγαθοῦ, ἀφ' ὧν ἡ πενία ἡμῶν εὐπορεῖ δεξιοῦσθαι τετολημάκαμεν, ἀνάξια μὲν ἴσως τῆς σῆς τοῦ λαμβάνοντος τύχης καὶ δόξης, ἀλλὰ τῆς προθυμίας ἡμῶν ἐκ περιχαρείας τῶν τελουμένων τοῦ μεγάλα νομισθῆναι οὐκ ἐλαττούμενα, καὶ μάλιστα ὅτι 5 τοιοῦτοις τὸ ἐπίγειον κράτος δωροφοροῦμεν, ὁποίοις καὶ τὸν ἀνώτερον πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας θεόν. θυμίαμα γὰρ ἐκλεκτὸν τὸ δωρούμενον, ἐν χρυσαργύρῳ σκεύει τεταμειυμένον· τί διὰ τοῦτου αἰνιττόμενοι καὶ εὐχόμενοι, τὸ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας θεῶν καὶ ἀνθρώποις προβῆναι τὰ νῦν ἐπὶ τῇ κοσμικῇ εἰρήνῃ διοικούμενα καὶ 10 τῷ ἀπὸ τῆς βασιλείου ὄσφρος εὐγενεῖ βλαστήματι εἰς σύνδεσμον ἀδιάσπαστον τῆς εἰρήνης πρὸς γάμον ἐκδιδομένῳ καλλιτέκνον καὶ πολύτεκνον προβῆναι τὸ ἔργον, ἵνα μὴ μόνον ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ καὶ βασιλεία διὰ τῆς σῆς κοσμητῆται αὐτοκρατορικῆς δόξης, ἀλλὰ καὶ τὰ βάρβαρα ἔθνη διὰ τοῦ συγγενοῦς ὑμῶν ἐγκεντρίσματος ἐξ- 15 ημερωῦνται καὶ πρὸς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀρετὴν μεταποιῆται καὶ μεθαρμόζῃται.

7.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν σύνοδον.

Περὶ τῶν ἄνευ χειροθεσίας τῆς μυστικῆς καὶ θείας τῷ ὄντι 20 κατατολημῶντων λατρείας οὕτω γινώσκω παλαίως ἐπιρρωννύμενος ὑποδείγμασι μετὰ καὶ τοῦ κρίνειν εἰδέναι, ὅσον ἐκεῖνα τὸ ἦντον (οὐμενοῦν ὅσον εἰπεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ νέων) ἀποφερόμενα ἐκεῖ μὲν γὰρ λίθιναι πλάκες καὶ στάμνος πλήρης τοῦ μάννα καὶ ῥάβδος βλαστήσασα καρυῖνη (μικρά, κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ μικρῶν 25 ἔθνων γέρα), ἐνταῦθα δὲ ἄρτος μὲν καὶ οἶνος, ἀλλ' ἐπισκιάσει πνεύματος θείου ὅσαι ἡμέραι τῆς λειτουργίας τὸν μονογενῆ υἱὸν τῶν πατρικῶν κόλπων ἀπανιστᾶν οἰκονομοῦντος· ὁ καὶ τῇ συλλήψει τὴν θεῖαν διέπλαττε σάρκωσιν, καὶ τῇ τούτων ἐπιστασία τὸν οἶνον μὲν εἰς αἷμα μετακινῶν τῶν εἰδωλικῶν αἱμάτων ἀπο- 30 καθαῖρον τὸ ἄγος, εἰς σάρκα δὲ θεῖαν τὸν ἄρτον μεταποιῶν, τὸ τῆς σαρκὸς ὀλίσιθμα τοῦ προπάτορος Ἀδάμ ἐξίωμενον καὶ κόσμω

14 κοσμεῖτε K 17 μεθαρμόζεται K 24 λίθιναι — καρυῖνη] cf. Deut. x, 1-5. Exod. xvi, 33. Nom. xvii, 8-13 28 ὅσα καὶ K 29 διέπλαττε K 32 ἰξίωμενον K

παντὶ ἀλλ' οὐ γωνία τοῦτο παραπεμπόμενον. εἴπερ οὖν ἐπὶ τοῖς πολλῶν τῶν μέσῳ τούτων ἀπολειπομένοις, τῶν καθ' ἡμᾶς φημι καὶ τοῖς πολλοῖς ἀψαυτομένων φρικτῶν μυστηρίων, Ὅζαν μὲν, περι- 5 σπασθείσης ὑπὸ τοῦ ἔλκοντος μόσχου τῆς ἀμάξης, ἧς ἔποχος ἡ τὰ παλαιὰ μαρτύρια περιέχουσα, ὅφ' ὅφ' παρείχετο εἰς γῆν τε ταύτην καταβληθῆναι καὶ συντριβῆναι, ὁ δὲ τὸ μέρος ἀνέσχε τε καὶ καταπεσεῖν οὐκ ἀφῆκεν, ἀλλ' οὖν τῷ μὴ τῆς ἱερατικῆς φατρίας τελεῖν διακο- 10 πῆς τὴν τόλμαν κἂν εἰς σωτήρια τῇ λάρνακι ἀντηλλάξατο. καὶ αὐθις Ὅζιας ὁ βασιλεὺς ἄτε βασιλεὺς θυμιᾶν ἐν τῷ τοῦ Σολομώντος ναῶ ἀπαυθαδισάμενος λέπραν τῆς αὐθαδεῖας ἐνεπορπήσατο, ἡ καὶ τῆς 15 λοιπῆς συναυλίας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἀλλότριον αὐτὸν ἤλεγχε, πῶς ἂν καὶ τίνος ἄξιον συγγνώμης, τὸ τῶν θύραθεν ἀκριβασμάτων ἐρεῖν, οἱ περιρραντηρίων χάριν, τῆς ἱεραῆς φημι χειροθεσίας, τῶν θεῶν κατατολημῶντες τῆς μυσταγωγίας, ἀλλ' οὐχὶ πόρρω καὶ (τῆς) τῶν 20 χριστιανῶν ἐνδοίκως ἀπορριφεῖεν μερίδος, ἐκεῖνο καὶ παρ' ἡμῶν ἀκούοντες νῦν, ὕπερ καὶ Κρίν; "οὐκ ἂν ὀρθῶς μὲν προσενέγκῃς, εἰ μὴ καὶ ὀρθῶς διέλῃς"· καὶ τὸ "ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ θαυμάσατε, ὅτι θαυμάσια ἔργα ἐγὼ ἐργάζομαι λέγει κύριος". καὶ τίνα ταῦτα; ἄπερ ἑαυτῷ ἕκαστος προῦμνηστεύσατο "ἕκαστος γάρ" φησι 25 "κατὰ τὸν ἴδιον κόπον μισθὸν λήψεται". καὶ ὁ θεοπάτωρ Δαυὶδ· "ἐκεῖ ἔπεσον πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν· ἐξώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στήναι". ποίας γὰρ ἂν στάσεως ἀντιποιηθεῖεν οἱ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ παραλελογισμένως καταπατήσαντες καὶ τὸ τῆς Και- 30 νῆς Διαθήκης ἀμβρόσιον αἷμα οὐδὲν ἔχειν πλέον οἰηθέντες τῶν κοινῶν καὶ βεβήλων αἱμάτων, ἀνευλαβῶς ἄγαν καὶ μαγειρικῶς, ἵνα μὴ ἀθέως λέγω, τῇ ἑαυτῶν ἐπιστρέψαντες προπετεῖα ἱεροτελεστι- κῶς χρῆσασθαι καὶ κατακαλεῖν τὴν ἀνοθεῖν ἐπιφοίτησιν τοῦ πα- ρακλήτου εἰς τὸ μετασκευάζειν τε καὶ ποιεῖν εἰς ἐκεῖνο, εἰς ὕπερ αὐτοῦ τοὺς μετόχους ἡμᾶς ἐπηγγεῖλατο γίνεσθαι; οἷς μὴδὲ τὸ τυ- 30 χὸν πνεῦμα, μὴ ὅτι γε θεῖον, δι' ἀναίδειαν ἄκραν αἰτοῦσαι παρου- σιάσαι παρακεχώρηται. ἀλλ' ἀνάγκη οὕτω προβῆναι, ἕρεῖ τις, ἐπέ-

3/8 Ὅζαν — ἀντηλλάξατο] cf. Reg. 2, vi, 1-8 5 μαρτύρια] cf. Exod. xi, 18 6 ἀνέχετε K 8/11 καὶ αὐθις — ἤλεγχε] cf. Paral. 2, xxv, 16-20 14 τῆς in- serui 16 κἀν K 16/17 Gen. iv, 7 18/19 cf. Hab. i, 5 19 φησι] cf. Cor. i, iii, 8 20 Δαυὶδ] Psalm. xxxv 13 22 δύνονται K 30 ἀνέδειαν K

τρεψεν· ἀλλ' ἀκουέτω, ὡς οὐδεμία ἀνάγκη τῶν ἑαυτοῦ ὄρων ἐξ-
ίστασθαι καὶ ζῆν ἀνταλλάττεσθαι ἀθεότητος· οὐδὲ ἐκφεύξονται τι-
μωρίας καὶ τῆς ἐσχάτης οἱ τηλικαύτης ἀφειδήσαντες παρανομίας
ὅτι μὴδ' ὅσοι τῶν ἀκαταπτύστων πρόσωπον ὑποδύντες βασιλέως
καὶ τὴν ἀλουργὸν ἐσθῆτα ἐπισπασάμενοι ἀνεύθυνοι τὸ παράπαν· 5
οὐδ' οἱ ἐπιτεθυκότες χριστιανοὶ εἰδώλοις ἀνέγκλητοι, τέχνη πανουρ-
γοτάτη τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐμπορευσάμενοι. καὶ γὰρ μὲν ταῦτα εἰ
δέ τις περισυία σοφίας τούτων ὑπέρτερον ἔχει τι νοεῖν, μόνον εἰ
τῶν ἀπροσκόπων ἐξέχοιτο ταῦτα καὶ ἀκαταγνώστων συνεπιλήψει
θεῶν πραγμάτων, οὐχ οὕτως ἰδιογνώμων ἐγὼ καὶ σοφός παρ' 10
ἑμαυτῷ, ὡς καὶ τὸ "οὐαὶ οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον αὐ-
τῶν ἐπιστήμονές".

XIII.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΧΝΗΣ.

ΚΟΣΜΑΣ ΑΤΤΙΚΟΣ.

1.

- 5 *Τοῦ τιμιωτάτου χαρτοφύλακος τῆς ἀγιωτάτης τοῦ θεοῦ
Μεγάλης Ἐκκλησίας κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Παντεχνῆ πρὸς τοὺς
ἐρωτήσαντας, εἰ προσκροούμεν κρεωφαγοῦντες ἢ μὴ κατὰ τὰς Τε-
τράδας καὶ Παρασκευάς, τὰς ἐν μέσῳ τῆς πρώτης καὶ τῆς ὀγδόης
τῶν ἁγίων ἡμερῶν.*
- 10 1. Νηστεία καὶ ἐγκρατεία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ ἐγκαλλωπι-
ζομένης, ἔνθα ἔχομεν ῥήτην περὶ νηστείας νομοθεσίαν φυλάττομεν,
εἰ μὴ τοί γε κατὰ πολλὴν ἀνάγκην καταλύομεν, ὡς οἱ θεηγόροι
ἀπόστολοι κανονίζουσι· λύσομεν δὲ τὴν νηστείαν ἐνόμως, ὅταν
τοῦτο προσταχθῶμεν. Σάββατον γὰρ (ἀνευ ἐνόου) ἡ Κυριακὴν οὐ
15 νηστεύομεν. τὰς γοῦν τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέρας ὅτι ἀνεσίμους ἔχο-
μεν, οὐδεὶς ὁ ἀγνοῶν· ὅτι ἐορτάζομεν ἐν ταύταις καὶ γόνου οὐ κλίνο-
μεν, οὐδεὶς ὁ ἀμφιβάλλον· πλὴν ἐὰν ἐν τούτῳ χρῆ τὴν ἐορτὴν
ὀρίζειν, ἐν τῷ κατατροφᾶν καὶ κρεωφαγεῖν διόλου, οὐκ ἔχω λέ-
20 ῆς ῥηταὶ τῶν θεῶν κανόνων αἱ διατάξεις καὶ πολλὴ περὶ τούτου
ἀκρίβεια καὶ τὰ τῶν ἐπιτιμίων τοῖς τούτων καταφρονηταῖς οὐχί

μέτρια. περί μέντοι τοῦ ἀδιαφόρου ἐν τῇ ὅλῃ κρεωφαγεῖν Πεντηκοστῇ οὐδέν τι ῥητῶς καὶ διωρισμένον ἐκτέθειται· δοκοῦσι δὲ τοῦτο συνάγειν οἱ πλείους ὡς μίαν ἡμέραν καὶ ἀδιάτμητον ἑορτὴν τὴν ἀπὸ τῆς ἀναστασίμου μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς προφέρειν ἐθέλοντες καὶ τὴν αὐτὴν ἐκ τούτων φυλάττεσθαι διὰ πάντων παρατήρησιν ἀξιοῦντες καὶ ἀπὸ τοῦ κελεύοντος κανόνος γόνου μὴ κλί-
 5 νειν καὶ ὡς Κυριακὰς ταύτας λογίζεσθαι τὰς τοιαύτας νομοθετοῦντες. ἐγὼ δ' ὅτι μὴ γονυκλιτεῖν ἐν ταύταις χρή, νενομοθετημένον ἔχων καὶ ἑορτάζειν φυλάττω καὶ δέχομαι· ἔχων δὲ καὶ τὸν ὄρον τῆς ἑορτῆς ἐξ ἑτέρου κανόνος, τοῦ ἕς' τῆς ς' συνόδου, καὶ
 10 ἄλλων πολλῶν, πῶς καὶ ἐν τίσιν δεῖ ἑορτάζειν, ὅτι ἐν Γραφῶν ἀναγνώσει, ἐν τῷ κατατροφᾶν τῶν ἁγίων μυστηρίων, ἐν τῷ σχολάζειν τοῖς θεοῖς ἀπλῶς, οὐκ ἐν τῷ κρεωφαγεῖν σεμνύνω τὴν ἑορτήν· ἀλλὰ καταλύσαι μὲν τὴν νηστειάν ὡς ἑορτάζοντας οὐκ ἀποτρέπομαι, μὴ ξηροφαγοῦντας ἐν ταύταις, ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς Τε-
 15 τράσι καὶ Παρασκευαῖς, ἐλαίου καὶ ἰχθύων γενομένων· τὸ δὲ κρεωφαγεῖν ἀνευλαβὲς οἶμαι, μὴ ῥητὴν ἔχον τὴν ἀπὸ τῶν κανόνων ἐπιτροπήν.

2. Ταῦτα τὰ χθὲς λαληθέντα· ἀλλὰ τούτων οὐκ ἀκούειν ἀνεχονται οἱ τῷ ἔθει χρώμενοι μάλιστα ἐν ταῖς δυσὶ ἑβδομάσι, τῇ
 20 τοῦ Πάσχα ταύτῃ καὶ τῇ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν, καὶ τοῖς ἀνωθεν εἰρημένους εἰς πλείονα βοήθειαν συγκροτούμενοι, ἀλλὰ ἀδισταχῶς τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ ἐν βρώμασι κέχρηται. εἰσὶ δὲ οἱ τὰς μετατὸ τῆς Πεντηκοστῆς Τετράδας καὶ Παρασκευὰς διὰ τὸ καὶ σταυρώσιμον ὑμνωδίαν συμπλέκεσθαι παραφυλάττειν ἐθέλουσιν οὐκ αὐ-
 25 στηρῶς ἐν ξηροφαγίαις, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνωθεν εἰρημένῃ τῶν ἰχθύων καὶ τοῦ ἐλαίου παραμυθία.

2.

Ἀντιρρητικὸν πρὸς αὐτὸν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Κοσμᾶ.

1. Οὐκ οἶμαι τὸν ἐνταῦθα πευδόμενον περὶ συγκρίσεως ἐγκρα-
 30 τείας καὶ ἀδηφαγίας τὸν λόγον ποιεῖσθαι· δηλὸς γάρ ἐστιν ὁ ἀνὴρ ἐξ

6 κανόνος] sc. can. xci Basilii; vide Σύνταγμα canonum t. iv, p. 286-288.
 17 ἔχον *: ἔχων F; cf. p. 283, no 32 ἀδηφαγίας F

ὧν ἔρωτᾷ, ὅτι συνέλαβε φόβον θεῶν καὶ πνεῦμα σωτηρίου ἀπο-
 5 κῦσκειν ἤθελε· ἀγνοεῖ δὲ διαιρεῖν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χειρόνος καὶ οὗ τοῦ χορτασμοῦ τῆς κοιλίας τοσοῦτον ὑπερέχει ἐγκράτεια, ὅσον οὐρανὸς ἀπέχει τῆς γῆς (ἢ πῶς ἄρα τοῦτο μὴ ἔσται;) ἦτις
 5 μετὰ προσευχῆς κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον ἀποδιώκει τοὺς δαίμονας, τοὺς ἐξ οὐρανοῦ πεσόντας καὶ τοῖς ἐν γῆ τὰ τῆς γῆς φρονοῦσι πολλάκις πευθεῦσαι θείᾳ παρενοχλοῦντας, οὐκ ἔστιν, οὐκ ἤρετο τὴν ἐμὴν κρίσιν περὶ τῆς τοιαύτης διαφορᾶς ὁ συνετὸς οὗτος ἀνὴρ, ἀλλ' ἠρώτησεν, εἰ προσκρούομεν κρεωφαγοῦντες ἢ μὴ, ἀλλὰ
 10 κατὰ τὰς λεγομένας Τετράδας διὰ συνήθειαν καὶ Παρασκευὰς, τὰς ἐν μέσῳ τῆς πρώτης τε καὶ πεντηκοστῆς τῶν ἁγίων ἡμερῶν, καὶ εἰ κρίμα ἔσται ἡμῖν κρεωφαγοῦσι καὶ εἰ περὶ τούτου λόγον ἀποδώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἴδιον οὖν ἀγαγεῖν τὸν τελειότατον ἄνδρα τοῦτον πρὸς τὰ παρὰ τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν θεοπισθέντα, ἢ ἀγνοοῦντα
 15 ἢ τὴν ἄγνοιαν προσποιούμενον, ᾧ καὶ μᾶλλον προστίθεμαι, πρὸς ἔλεγχον τῶν νῦν διδασκάλων τῆς Ἑκκλησίας. ἐκεῖνοι γὰρ βρενθυόμενοι τῇ δοκοῦσῃ γνώσει αὐτῶν, πρὸς ἐπιχειρήματα καὶ ἰδίας κοιλίας ἐρεύγματα μετακλινόμενοι (τὸ λεγόμενον) ἐρυγγάνουσι. τίς εἰ
 20 σὺ, ᾧ ἄνθρωπε, ὃς ἀντιλέγειν τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ, ἵνα μὴ τοῖς ἄλλοι λέγω, τολμᾷς; οὐκ ἤκουσας, ὅτι Βασιλείου φωναὶ θεοῦ φωναὶ; οὐκ ἤκουσας, ὅτι μόνος οὗτος ἀνδρῶν ὡς ἐξ οὐρανοῦ προκύψας ἐλάλησε; οὐκ ἀέγνωσ τὰς ἐν ταῖς θείαις καὶ μεγάλας συνόδοις περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας; οὐκ ἠνωτίσω τὸ ἀνάθεμα τὸ ἀφωρισμένον τοῖς ἐναντιουμένοις τοῖς ἐκεῖνου δόγμασιν; ἔδει σε εἰπεῖν πρὸς τὸν
 25 ἔρωτήσαντα· "Βασιλεῖος εἶπε τάδε· οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν, Βασιλείου θεοπίσματα". τί δὲ εἶπε Βασιλεῖος; τοῦτο φησί, ἵνα συνελθὼν εἰπῶ· ὅτι ἡ πεντηκοντὰς τῶν ἡμερῶν τύπος ἐστὶν τῆς μιᾶς ἐκεῖνης καὶ ἐνιαίας καὶ ἀνεσπέρου ἡμέρας, καὶ ὡσπερ οὐκ ἔστιν ἐν ἐκείνῃ τὸ δευτέρα καὶ τρίτη καὶ τετράς καὶ πέμπτη καὶ ἕκτη, ἐβδόμη τε καὶ
 30 ὀγδόη, οὕτως οὐδὲ ἐν ταύτῃ τοιαῦτα μέτρα περινοήσομεν, ἀλλ' ἐνοηματικῶς ὡς μίαν ἡμέραν περιλαβούμεθα τὰς πεντήκοντα. ἢ γάρ, εἰ μὴ θέλεις δέχεσθαι τὸ κατ' ἔννοιαν ἐν τοῖς δόγμασιν, οἵ-

5 κυρίου λόγον] cf. Matth. xvii, 21 7 παρενοχλοῦντας F 12 ἀποδώσω-
 15 μεν F 23 ἀφωρισμένον F 26 φησὶ] cf. Basilii de spir. sancto 07 (Migne t. 32, p. 192).

χεται κατὰ σὲ τὸ πᾶν τῆς οἰκονομίας μυστήριον. σὺ δέ, ὅστις ἂν ἦ ὁ ἐρωτῶν, συνετώτατε, φάγε ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ πᾶν τὸ παρατιθέμενον· μόνον μὴ τῆ γαστρὶ πρὸς κόρον χαρίζου. εἰ γὰρ ἐκ χιθῶν καὶ λαγάνων τὴν κοιλίαν πληρώσεις κἀντεῦθεν ἐμποδισθῆς πρὸς τὸ τὰ θεῖα περινοεῖν καὶ ἐξυμνεῖν τὸν θεόν, τῷ αὐτῷ προσέκρουσας παραπτῶματι. πείθου τῷ πάντα θεομουθετήσαντι θεῷ, τὰ μὲν δι' ἑαυτοῦ, τὰ δὲ δι' ὧν ἐκεῖνος ἀπέστειλε· πρὸς τοὺς κανόνας ἀφόρα καὶ τὴν ἐκείνων ἀκαπήλευτον καὶ ἀνεπιτήδευτον προφορὰν τε καὶ ἔννοιαν, τοὺς δὲ νῦν διδασκάλους, τοὺς τὴν κάμηλον καταπίνοντας καὶ τὸν κώνωπα διολίζοντας, ἕα φρονεῖν τὰ ἑαυτῶν· ὅπως δὲ φρονοῦσιν, ἐξ ὀλίγων ὧν γεγράφασι περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐν ταῖς Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς τῆς Πεντηκοστῆς κρεωφαγεῖν, τὸ νόημα γνωρίσεις αὐτῶν, ὡς ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα καὶ ἀπὸ κρασπέδου τὸ ὕψασμα. ἴδε, φασίν, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς ὕμνους σταυρωσίμους ἀναπέμπομεν τῷ θεῷ. τί δέ, ὦ λῶστοι, οὐ μᾶλλον τοῦτο ποιοῦμεν κἀν ταῖς κυριαῖς καὶ πρώταις τῶν ἡμερῶν; οὐ σταυρωσίμως καὶ ἀναστασίμως κατὰ τοὺς ἐξ Ἱεροσολύμων ἐλθόντας κανόνας τοῦ θαυμαστοῦ καὶ ἡγιασμένου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ τὴν οἰκονομίαν ἐξυμνοῦμεν τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; ἐγκύφατε ἐν αὐτοῖς ὀψέποτε καὶ ἐπίγνωτε, ὅτι τὰ πρῶτα τῶν ἐν ταῖς ἀπάσαις ἡμέραις τροπαρίων σταυρωσίμα εἰσι, τὰ δὲ δεύτερα ἀναστάσιμα. ἄρα καθ' ὑμᾶς κἀν ταῖς Κυριακαῖς οὐ κρεωφαγήσομεν. νηστευτέον οὖν πᾶσαν Τετράδα καὶ Παρασκευῆν, τὴν μὲν διὰ τὴν μνήμην τῆς προδοσίας, τὴν δὲ διὰ τὴν μνήμην τῆς σταυρώσεως.

2. Ἐὰν δὲ ὀρισάμεθα Τετράδας καὶ Παρασκευὰς μὴ λογίζεσθαι, κατὰ τὰς νομοθεσίας τοῦ πάντα νομοθετήσαντος θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν θείων ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκείνου δοξαζομένων ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ὡς Κυριακὰς νομιούμεν καὶ ἀπάτους καὶ οὐρανίους καὶ ὑψηλὰς λογούμεθα· αἱ δὲ εἰσὶ πᾶσαι αἱ τοῦ κυρίου ἑορταὶ καὶ αὐτὴ ἡ ἅλη

10 τοὺς τὴν κάμηλον — διολίζοντας] cf. Matth. xxiii, 24 13 γνωρίσης F
14 ἐξ ὀνύχων — ὕψασμα] Corpus paroem. I, p. 252.

Πεντηκοστή, καὶ τῆς Θεομήτορος αἱ πᾶσαι ἑορταὶ καὶ αἱ τῶν θείων καὶ πανευφρόνων ἀποστόλων μνήμαι τῶν δώδεκα, εἰ μήπω τῆς ὀρισμένης Τεσσαρακοστῆς ἐν μέσῳ ἢ τοιαύτη μνήμη καὶ ἑορτή. οὕτω παρελάβομεν ἐκ τῶν βιβλίων· οὕτω τοὺς πατέρας καὶ φωστῆρας τῆς Ἐκκλησίας, οἷς ἐν ζωῇ ἐνετύχομεν, τὰ παρὰ τῶν πρὸ αὐτῶν πατέρων αὐτοῖς καθεωραμένα ποιοῦντας ἐφεύρομεν. τί δέ, ὦ οὗτος; εἰ μὴ ὑμεῖς κατεδέξασθε ἐκ γερόντων τὴν τῶν πρὸ αὐτῶν ἰδόντων ἀκολουθίαν παραλαβεῖν ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐσουδάσατε, ἵνα μὴ λέγω τοὺς τρόπους, ῥαββῆδες καὶ ῥαββουνῆδες καλεῖσθαι ἐκ νεότητος, οἰχίζεται ἢ παλαιὰ τῆς Ἐκκλησίας παράδοσις; "οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἰδύσασθαι καὶ τὸ ἀνηθον", τὴν δὲ δοκοῦσαν τιμίαν ὕλην ταῖς κιβωτίσις ἐναποσφίγγετε· "οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως καὶ οὔτε αὐτοὶ εἰσήλθετε καὶ τοὺς ἐφιεμένους εἰσελθεῖν ἀποτρέπεσθε".

3. Οἶον δέ σου καὶ τοῦτο διδάσκαλε. πόθεν ἐν Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς ὅλως ἐπιτρέπεσθαι τὸ ἰχθυοφαγεῖν, τὸ δὲ κρεωφαγεῖν ἀποτρέπεσθαι εὖρες; τὰς νησιτίμους τῶν ἡμερῶν παρὰ τῶν κανόνων παρελάβομεν ἐγκρατῶς διανύειν, κἀκεῖνα μόνον ἐν ταύταις ἐσθίειν, ἕσα ἀρχῆθεν ὁ θεὸς ἐσθίειν τῷ ἀνθρώπῳ ἐπέτρεψεν· "ἀπὸ παντός ἐσθίου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε". ἄπυρα τοῖνον ἐσθίειν ἐν ταῖς νησιτίμοις τοῦ χρόνου καὶ ταῖς ἔλαις Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς ἐνετάλθημεν παρὰ τῶν πατέρων, καὶ φαγούμεθα μὲν ἄρτον ἐν ταύταις καὶ χιθῶνα καὶ τὰς ὀπώρας, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πάντα φαγούμεθα. ὅσο δὲ περὶ τοῦ φαγεῖν νομοθεσίαι. ἐπεὶ γὰρ ἀπεώσθη τοῦ Παραδείσου ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐν ἰδρώσι τοῦ προσώπου τρώγειν κατεκρίθη τὸν ἄρτον, οἱ μετ' ἐκεῖνον καθεστῆς νόμον ἐντολιμαῖον οὐκ ἔχοντες αὐτοὶ νόμος ἦσαν ἑαυτοῖς, καὶ ἔτρωγον πάντα τὰ ζῶα ἀδιαφόρως, τὰ τε χερσαῖα καὶ τὰ ἐναέρια καὶ τὰ ἐξ ὕδατων, ὡς λάχανα χόρτου. ὡς γὰρ ὁ ἄνθρωπος τὴν πρώτην ἐντολήν τοῦ θεοῦ οὐκ ἐφύλαξεν, ὀργισθεὶς ὁ θεὸς καὶ τοῦ Παραδείσου αὐτὸν ἐκβαλὼν ἐξαπέστειλεν

9 ῥαββίτες καὶ ῥαββουνῆτες F 11 cf. Matth. xxiii, 23 13/14 Luc. xi, 52
17 εὖρε F 19/21 cf. Gen. ii, 16-17 25 ἀπεώσθη etc] cf. Gen. iii, 19-24
28/29 ἔτρωγον — ὡς λάχανα χόρτου] cf. Gen. ix, 2 31 ἐξαπέστειλεν — καρβ. ἀ-
των] cf. Psalm. lxxx, 13

αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ζῆν κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδι-
 ῶν αὐτῶν· ὅθεν Κάιν γεωργὸς καὶ Ἄβελ ποιμὴν, καὶ προσήνεγκε
 Κάιν ἐκ τῶν ἐπισπορίων καὶ Ἄβελ ἐκ τῶν ποιμνίων. ἀλλ' ἐν
 μὲν ὁ Κάιν ἐπενόησεν ὀρθῶς τῶν ὀφειλομένων, τὸ προσαγαγεῖν τῷ
 θεῷ ἀπλῶς δῶρα, τὸ δὲ διελεῖν ὀρθῶς καὶ τῷ θεῷ μὲν τὰ κρείτ- 5
 τω προσαγαγεῖν, ἑαυτῷ δὲ παραλιπεῖν τὰ ἐπίλοιπα κατημέλησεν·
 ὁ δὲ Ἄβελ ἄμφω καλῶς διενόησε, καὶ τὸ προσαγαγεῖν καὶ τὸ δι-
 ελεῖν ὀρθῶς· καὶ ἐπέειπεν ὁ θεὸς ἐπὶ Ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις
 αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ Κάιν καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ οὐκ ἐπέειπε. καὶ
 σύνεες ἐντεῦθεν τὴν δύναμιν τοῦ μυστηρίου, ὅτι ὅποια ἂν ἐσθίωμεν 10
 οἱ ἄνθρωποι εἰς δόξαν θεοῦ μετὰ πίστεως, ἀποδεκτὰ τῷ θεῷ, τὸ δὲ
 ἀδιαφορεῖν τῷ θεῷ ἀποτρέπεται. εἶτα τί; ἐξώκειλε τὸ ἀνθρώπι-
 νον κατ' ἐντολήν, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ, πρὸς τε τὸ ἐσθίειν πάντα ἀδια-
 φόρως καὶ ἀκρατῶς καὶ πρὸς ἄλλην ἄπασαν ἀθεμιτουργίαν, καὶ ἐπ-
 ελάθετο εἰς τὸ παντελῶς καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ποιήσαντος αὐτό, 15
 ἐντεῦθεν ἐνετάληθ' ἑσθίειν Νῶε ὁ μόνος δίκαιος εὐρεθείς τότε τὰ
 περὶ τὴν κιβωτόν· ἐντεῦθεν κατακλιμακώσας καὶ σωτηρία τοῦ σπέρ-
 ματος, οὐπερ διεφύλαξεν ὁ δίκαιος ἐν τῇ κιβωτῷ· ἐντεῦθεν δευτέ-
 ρα θεοῦ νομοθεσία.

4. Ἐπεὶ δὲ δύο ταῦτα ἡμάρτιται τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, τὸ πρῶ- 20
 τον μὲν καταφρονῆσαι θεοῦ τοσοῦτον, ὥστε καὶ πόργον ἐπινοήσα-
 σθαι πρὸς τὸ ἀνελθεῖν μέχρις οὐρανοῦ καὶ πόλεμον κροτῆσαι κατὰ
 θεοῦ καὶ εἰ δυνατόν αὐτὸν ἐκείθεν κατασπᾶσαι καὶ προσαρράξαι
 τῇ γῆ, τὸ δεύτερον δὲ τὸ πάντα ἐσθίειν ἀδιαφόρως, τὴν μέσην
 ἔδραμεν ὁ θεός· τὴν μὲν θεογνωσίαν τοῖς μετὰ τὸν Νῶε ἀδialώ- 25
 βητον φυλάττειν παρεσκευάσατο, τῆς δὲ λοιπῆς ἀνέσεως, ἥτις ἐν-
 εσκήρωτο παρ' αὐτοῖς καὶ ἐκπεφυσίωτο παρὰ τῆς συνηθείας, ἥς οἱ
 πρὸ αὐτῶν παρέδοσαν, τῷ τέως αὐτοῖς παρεχώρησε καὶ "φάγεσθε
 πάντα" εἶπε "τὰ ζῶα ὡς λάχανα χόρτου, πλην ἐν αἵματι ψυ- 30
 χῆς οὐ φάγεσθε κρέα". οὗτος ὁ νόμος ἐκράτει μέχρι καὶ τοῦ με-
 γάλου Μωσέως· ἐπὶ δὲ ἐκείνου καὶ τοῦ θεοῦ ἐξ Αἰγύπτου ἐλευ-
 θερωθέντος λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ θαυμαστά ἰδόντος καὶ θεῖα τε-

2/9 Κάιν — ἐπέειπε] cf. Gen. iv, 2-7 12/18 ἐξώκειλε — κιβωτῷ] cf. Gen. vi, 1-22 21 πόργον etc] cf. Gen. xi, 4-9 28 φάγεσθαι F 28/30 φάγεσθε— κρέα] cf. Gen. ix, 3-4

ράστια ἐγγραπτος νόμος προέβη, ὃν ὁ θεὸς ἐλάλησεν, ὁ δὲ Μωϋ-
 σῆς ἐνεγράφατο· ἐν ᾧ καὶ περὶ ὧν ὁ τοῦ θεοῦ λαὸς φάγεται ῥητικῶς
 περιεῖληπται, πρὸς δὲ καὶ περὶ ὧν ἀποπέμφεται. οὐ διεστάλη δέ,
 ὅτι ταῖς μὲν τῶν ἡμερῶν ὁ λαὸς κρεωφαγῆται, ταῖς δὲ ἰχθυοφα- 5
 γῆσει, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκ πάντων ὕπερβητε φαγεῖται, πάντως οὐκ ἀνέ-
 τως ὡς τὰ ἄλογα ζῶα, ἀλλὰ συνεσταλμένως καὶ ἐγκρατῶς καὶ συν-
 ὄλως εἰπεῖν λογικῶς. οὗτος ὁ νόμος ἐκράτει μέχρι καὶ τῆς θείας
 οἰκονομίας καὶ τῆς ἀναστάσεως, εἰ καὶ διὰ μέσου τινὰς ἰδικῶς ὁ
 θεὸς ἀπετρέψατο μὴ πειθῖν οἶνον καὶ σίκερα· καὶ τινες τὸν ἐρημι- 10
 κὸν κατασπᾶσαντες βίον ἐθαύμασαν τὸ ἀπόστοιν, οἷος Ἡλίας ὁ μέ-
 γας, ὃς μὴ φαγεῖν συνόλως ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ ἔθετο ὅπερ ἀπέτρε-
 φεν ὁ θεὸς καὶ πεινῆσαι αὐτὸν παρεχώρησε καὶ γυναικί πεινώσει
 τοῦτον παρέπεμψεν ὡς τραφεῖη παρ' αὐτῆς, καὶ ἐν καιρῷ τῇ ἐξ
 οὐρανοῦ τροφῇ ἔθρεψε καὶ ἄλλοτε διὰ κόρακος· ὃς πρωίας μὲν ἄρ- 15
 τον αὐτῷ προῦκόμεζε, δειλῆς δὲ κρέας εἰς τύπον μυστηρίου μεί-
 ζονος, ὅτι οἱ τῆς νομοθεσίας τῆς παλαιᾶς τὸ αἰσθητὸν μάννα ἔφα-
 γον ὡς ἄρτον οὐράνιον, οἱ δὲ ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ νέαν καὶ καινὴν
 πολιτείαν νομοθετήσαντος ἄρτον μὲν φαγοῦνται, ἀμνὸν δὲ λογιού-
 νται καὶ σῶμα Χριστοῦ. καὶ μακάριος ὃς ἂν ἐμπήγνυσι τοὺς ὀδόν- 20
 τας αὐτοῦ τῷ ἄρτῳ τούτῳ τῷ ζωτικῷ καὶ πιστεύει ὅτι αὐτὸν
 ἐκεῖνον μεταλαμβάνει τὸν ἀμνὸν καὶ βροτὸν ὁμοῦ καὶ θεόν.

5. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδαμοῦ τοὺς ἀποστόλους εὐρίσκομεν,
 τοὺς διδασκάλους τῆς ἐγκρατείας, τὸ κρεωφαγεῖν ἀποτιθεμένους καὶ
 τὸ ἰχθυοφαγεῖν ἐπιτρέποντας, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν νηστείαν ἤτοι τὴν
 ἐγκρατείαν νομοθετοῦντας, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ καὶ ἐν 25
 ταῖς Τετράσι καὶ ἐν ταῖς Παρασκευαῖς. καὶ ἡ μὲν Τεσσαρακοστὴ παρ-
 εδόθη παρ' αὐτῶν εἰς μνήμην τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, καθ' ἃς
 ὁ κύριος ἐν ἐρήμῳ νενήστευκεν οὐδὲν οὐδόλως φαγών, ὁ μετὰ ταῦ-
 τα πεινάσας καὶ ταῦτα τῇ πείνῃ μὴ ὑποκείμενος, ἀλλὰ διὰ τὴν
 οἰκονομίαν καὶ ταύτη ἐνδοῦς, ὡς καὶ τῇ τελευταίῃ καὶ τοῖς ἄλλοις· 30
 ἀνθ' ἧς νηστείας οἱ θεῖοι ἀπόστολοι ἐσκληρωγῆμένην ἐγκρατείαν

2/3 ἐν ᾧ — ἀποπέμφεται] cf. Lev. xi 4 ἰχθυοφαγῆση F 9 οἶνον καὶ σίκερα] cf. Lev. x, 9. Num. vi, 3 10/15 Ἡλίας — κρέας] cf. Reg. 3, xvii, 1-12 12 πεινώσει*: πεινήσει F 16 μάννα ἔφαγον] cf. Iohan. vi, 31 28 νενήστευκεν] cf. Matth. iv, 2.

ἐν ταῖς τοιαύταις ἡμέραις ἐνομοθέτησαν, συγκαταβάσει χρησάμενοι καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀκολουθήσαντες, εἰ καὶ τινες καὶ πρὸς τοῦτο ἀποβιάζονται τὸ ἀποσιτεῖν, τὸ τε πρὸς δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείους ἡμέρας, ἢ καὶ αὐτὰς τὰ τεσσαράκοντα¹ οἰτινες διὰ τὸ θερμὸν τῆς πίστεως καὶ ἀμεταμέλητον φυλάττονται παρὰ τοῦ θεοῦ· τὴν 5 δὲ Τετράδα πᾶσαν τοῦ ἔτους καὶ τὴν Παρασκευὴν ὁμοίως τῇ Τεσσαρακοστῇ φυλάσσειν παρέδωκαν διὰ τὴν προδοσίαν, ὡς εἶπομεν ἄνωθεν, καὶ τὴν σταύρωσιν.

6. Ἐπεὶ δὲ χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ κατ' αὐτὸν πολιτεία διεδράμεν ἐκ περάτων εἰς πέρατα καὶ ἄνδρες ὑπερ- 10 φρεῖς κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν διέλαμπον ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ καὶ βιασταὶ διὰ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν γεγονάσιν ἑαυτῶν καὶ πρὸς μίμησιν Ἡλιοῦ καὶ Ἰωάννου τὴν ἐρημίαν ἠσπάσαντο, καὶ οὐ μόνον τὸ κρεωφαγεῖν καὶ ἰχθυοφαγεῖν ἀπόσαντο, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡδίστας τῶν ὕψων καὶ τὰ τῶν χίδρων ἦτοι τῶν ὀσπρίων παχύτε- 15 ρα, καὶ διέλαμπαν ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ, οἷον ἐκεῖνοι οἱ περὶ τὸν Ἀντώνιον καὶ Παῦλον καὶ τοὺς Μακαρίους, τὸν Αἰγύπτιον καὶ τὸν ἄλλον, καὶ οἱ ἐκ τῶν ποταμῶν τούτων ἱερώτατοι ρύακες, οἱ ἐν ἀσκήσει καὶ μοναδικῇ διαλάμπαντες βιοτῇ, εἴτα καὶ Θεοδόσιος ἐκεῖνος ὁ μέγας τὸν τοιοῦτον μοναχικὸν βίον εἰς κοινὸν μεταγαγεῖν 20 ἐβιάσατο, ὥστε πολλοὺς ἐν ταύτῳ συναγομένους τὴν τῶν μοναστρῶπων ἐκείνων δίαίταν ἀκριβῶς συντηρεῖν, εἰκὸς δὲ πολλοὺς τῶν προστρεχόντων διὰ τὸ σκληρὸν καὶ ἀπόξηρον τούτου τοῦ βίου μετοκλάζειν καὶ ἀκολουθεῖν μὴ δύνασθαι καὶ διὰ τοῦτο ἴσως καὶ τὸν 25 ἄριστον ἀποδιδράσκοντες βίον, — οἱ τῶν ἀποστόλων διάδοχοι μακάριοι καὶ θεοφόροι πατέρες καὶ τὸ τοιούτου βίου μέγα καὶ θεοπρεπὲς ὑπεραποδεξάμενοι καὶ τοὺς προσερχομένους μὲν ἀποκναίοντας δὲ παραμυθούμενοι ἐσπούδασαν, τῇ τῶν Γραφῶν ἀκριβεῖα τῆς νέας τε καὶ παλαιᾶς σχολάσαντες, κανόνα ἔγγραφον τοῖς πρὸς τὸν μοναδικὸν ἀποκλίνουσι βίον καὶ ἀποκναίουσι πρὸς τὸ τοιοῦτον 30 ἀχράτατον παραδοῦναι καὶ παραχωρήσαι αὐτοῖς ἐπ' ὀλίγον καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν καὶ συνήγαγον, ὅτι Ἡλίας μὲν εὐρέθη κρεωφαγῆσας,

12 βιασταὶ] cf. Matth. xi, 12 32 κρεωφαγῆσας] cf. Reg. xvii, 6

Ἰωάννης δὲ οὐδαμοῦ, ὁ κύριος δὲ ἐκρεωφάγησε. πῶς γὰρ οὐ; ἐπεὶ καὶ τελῶνας συνησιᾶτο καὶ σὺνδαιπνος ἦν τοῖς ἐν γάμῳ προσκεκλημένοις καὶ κατὰ τὴν Μωσέως ἔζη νομοθεσίαν· ὅς καὶ ῥη- 5 τῶς ἀπεφῆναιτο μὴ τὰ εἰσερχόμενα βλάπτειν ὡς ἀπαφεδρωνόμενα καὶ τῆς κοιλίας ἀπορροέμενα, τὰ δὲ ἔξερχόμενα, τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ τᾶλλα, μέντοι γε οὐδαμοῦ ῥητῶς ἐγράφη, οὔτε ἐν τῷ Ἐὐαγγελίῳ οὔτε ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς γραφαῖς, κρεωφαγεῖν τὸν κύριον· ἰχθύας δὲ εὐλογῆσαι καὶ πληθύναι μετὰ τῶν ἄρτων καὶ αὐτὸν ἰχθύος μεταλαβεῖν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀριδῆλως ἐγρά- 10 φη. κἀντεῦθεν παρακεχώρηται τοῖς μοναχοῖς ἰχθυοφαγεῖν καὶ τὸν Ἡλίαν ἀφέντες ὅσον ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν μέγαν "ἐν γεννητοῖς γυναικῶν" πρὸς τὴν ἔγγραφον τοῦ κυρίου πολιτεῖαν ἀπιθεῖν καὶ πάντα φαγεῖν, πληρὴν τοῦ κρέατος, καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν καθαρῶν ζώων, τῶν ζωοτόκων μὲν τὰ ἀποθλιβόμενα, τῶν φωτόκων δὲ καὶ αὐτὰ τὰ 15 τικτόμενα, ἀπέχεσθαι δὲ καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων ὀπτημένων καὶ ἐψημένων ἐν τε τῇ Τεσσαρακοστῇ καὶ ταῖς Τετράσι τοῦ ἔτους καὶ ταῖς Παρασκευαῖς, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν, τῶν μὴ ἀποκλινόντων εἰς τὸν μοναχὰ βίον, ἐπίσης καὶ ἰχθυοφαγεῖν καὶ κρεωφαγεῖν παρεχώρησαν καὶ οὐδεμίαν ἐπὶ τούτοις ἔθεντο διαφορὰν· ἤ γὰρ ἂν 20 εἰ τὸ κρεωφαγεῖν τοῦ ἰχθυοφαγεῖν ὅσον πρὸς σωτηρίαν ἀπελιμπάνετο, καὶ μάλιστα ἂν τοὺς ἱερωμένους, τοὺς ὑψηλοὺς καὶ θεῶν πλησιάζοντας, κρεωφαγεῖν ἀπετρέψαντο· περὶ ὧν, εἰ μὴ κρεωφαγοῦσι νῦν, ἀλλὰ μὴ δι' εὐλάβειαν ἀπέχονται κρέως, πολὺ τι τὸ ὑπ' ὀδόντα λαλεῖν τοῖς ἐν μέσῳ καὶ τὸνθορίζειν μήποτε τὰ Εὐχτιῶν φρο- 25 νοῦσιν, ἢ κατ' ἄλλην αἰρεσιν πολιτεύονται. κρεωφαγοῦσι μέντοι οἱ ἱερεῖς ἀκωλύτως καὶ οὐδεμία τούτοις ἐντεῦθεν καταβολή· ἀλλ' εἰ μικρὸν τι τῶν θείων ἐντολῶν διεξώσασαι καὶ εἰς προὔπτον ἔσται τούτοις ὁ ἔλεγχος, ἀπογυμνοῦνται τοῦ ἱεραῖου καὶ εἰς τὸν λαϊκὸν ἀποστρέφονται καὶ εἰς αἰρετὸν καὶ τὸν μοναδικὸν μετέρχονται 30 βίον· ἐξ οὗ, εἰ καὶ λίαν ἀπολασθήσει ὁ μοναστὴς τοῦ μοναχικοῦ

1 Ἰω. δ. οὐδαμοῦ] cf. Matth. iii, 4. Marc. i, 6 2 τελ. συνησιᾶτο] cf. Matth. ix, 10-11. Marc. ii, 15-16. Luc. vii, 34 [σὺνδαιπνος etc] cf. Iohan. ii, 1 et sq. 4 ἀπεφῆναιτο] cf. Matth. xv, 11-19 9 ἐγράφη] cf. Matth. xiv, 19-21. Marc. vi, 41-44. Luc. ix, 13-17. xxiv, 42 11 ἐν γεν. γυναικῶν] cf. Matth. xi, 11. Luc. vii, 28.

κανόνος, οὐ μόνον οὐκ ἀποδιώκεται, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν μεθέλκεται βιαιότερον· αἰρετὸς γὰρ ὁ βίος καὶ οὐ νενομοθετημένος παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τὰ τῶν αἰρετῶν δικαστῶν πάντῃ πάντως κρατεῖ, τὰ δὲ τῶν κατὰ νόμους κρινόντων δικαστῶν δικαστήρια, θατέρου τῶν μερῶν ἀπαραιομένου, πάλιν κατεξετάζεται, ἔστ' ἂν εἰς τὸ φαναμύρηστον περισταίῃ.

7. Κεφάλαιον τοῦ λόγου ἐν μὲν τῇ Τεσσαρακοστῇ καὶ ταῖς Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς τοῦ ἔτους ἐπίσης ἀφεξόμεθα πάντες, καὶ ἱερωμένοι λαῖκοι καὶ μοναχοί, τοῦ ὅλως ἐψημένον ἢ ὀπτημένον ἢ ἔλαιον εἰς βρώσιν ἵέσθαι· καὶ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα οὐδεμία διαφορὰ, εἰ μὴ πού τις ἐκ τούτων δι' ἀνάγκην ἢ ἀσθένειαν τῶν ἀπλῶς ἐφευμένων ταῖς μοναχοῖς ἄψασθαι παραχωρηθῆῃ, ἐν μὲν τοῖς ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς παρὰ τῶν ἀρχιερέων, ἐν δὲ τοῖς μοναχοῖς παρὰ τῶν ποιμένων αὐτῶν. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς τῶν ἡμερῶν οἱ μὲν μοναχοὶ ἀδιαφύρως φαγούνται τὰ ὠρισμένα αὐτοῖς παρὰ τῶν πατέρων καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἔπεται κρίμα φαγοῦσιν ἢ μὴ φαγοῦσιν, οἱ δὲ ἱερωμένοι καὶ λαῖκοι μετὰ γε τούτων κρεωφαγήσουσιν καὶ οὐ κρινούνται εἴτε φάγωσιν εἴτε μὴ φάγωσιν, εἴτε κρέας ἢ ἄλλο τι τὸ οἰονοῦν. τὰς ἡμέρας δὲ πάσας, ὅς οἱ πατέρες ἐνομοθέτησαν ἐξαιρέτους εἶναι καὶ θείας (ἐκ τούτων ἀφείλοντο τὸ τετραδικὸν καὶ ἑκταῖκόν καὶ Κυριακὰς ἐλογίσαντο), πάντα ἀδιαφύρως φαγούνται, οἱ μοναχοὶ μὲν τὰ ἀφωρισμένα αὐτοῖς καὶ οἱ ἱερωμένοι καὶ λαῖκοι ὁμοίως ἐκεῖνα πάντα, ὅσα αὐτοῖς ἐκκεχώρηται, καὶ οὐ κατακριματισθήσεται· ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἄνωθεν τὰς τῶν πατέρων νομοθεσίας φυλάττομεν, οὕτω καὶ ἐν τούτοις τὸ αὐτὸ ποιοῦμεν. τοῦ τοίνυν μεγάλου Βασιλείου ὡς μίαν ἡμέραν νομοθετήσαντος τὴν Πεντηκοστὴν καὶ μὴ διαστείλαντος κατὰ τι τὸ μὲν ἐν ταύταις τῶν πρακτέων ἀποστῆναι ὡς ἐγκρίματον, τὸ δὲ ὡς σωτήριον προαιρεῖσθαι, παυσάσθω ὁ τούτοις ἐναντιούμενος, ὡς μὴ ὑποπέσῃ τῷ ἀναθέματι τῷ ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐναντιούμενοις τοῖς ἐκείνου κανόσι. ζώσσιο ὁ τῆς τοιαύτης ζήτησιν προθέμενος ὑποθέσεως.

8. Θαυμαστῶς δὲ καὶ τὰς ἀπὸ Γραφῶν μαρτυρίας προσάπτεις, διδάσκαλε, τοῖς παρὰ σοῦ νέοις δόγμασι· τὸ δὲ μεταποιεῖν σε τοὺς κανόνας καὶ ἀπολύειν εἰς ἀνάγνωσιν αὐτοῖς ἔστιν τοῖς κανόσιν, ὡς οἶδας, ἐν' οὕτως εἶπω, ἀπηγορευμένον. προσέθου εἰς μαρτυρίαν τοῦ

μὴ δεῖν κρεωφαγεῖν ἐν ταῖς Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς τῆς Πεντηκοστῆς τὸν ἕως κανόνα τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης ἑκτης συνόδου, ὅστις ῥητῶς ταῦτα διαγορεύει· "Ἀπὸ τῆς ἀγίας ἀναστασίμου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας μέχρι καὶ τῆς Κατίνης Κυριακῆς τὴν ὅλην ἑβδομάδα ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις σχολάζειν δεῖ ἀπαρλείπτως τοὺς πιστοὺς, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς εὐφραϊνομένους ἐν Χριστῷ καὶ ἑορτάζοντας καὶ τῇ τῶν θείων Γραφῶν ἀναγνώσει προσέχοντας καὶ τῶν ἀγίων μυστηρίων κατατρύφοντας· ἐσόμεθα γὰρ οὕτω Χριστῷ συναριστάμενοι καὶ συναυφούμενοι. μηδαμῶς οὖν ἐν ταῖς προκειμέναις ἡμέραις ἱπποδρόμια ἢ ἑτέρα δημώδης θεὰ ἐπιτελεῖσθω". αὐτὸ δὲ μόνου μνημονεύσας τοῦ ἔχειν ὄρον τῆς ἑορτῆς ἐξ ἑτέρου κανόνος τοῦ ἕως τῆς ἑκτης συνόδου καὶ ἄλλων πολλῶν ἐδογματίσας, πῶς καὶ τίσι δεῖ ἑορτάζειν, μικρὰ ἐκ τοῦ κανόνος ἀναλεξάμενος, "ὅτι ἐν τῇ τῶν Γραφῶν ἀναγνώσει, ἐν τῷ κατατρύφειν τῶν ἀγίων μυστηρίων, ἐν τῷ σχολάζειν ταῖς θείαις ἀπλῶς". προσέθου δὲ "οὐκ ἐν τῷ κρεωφαγεῖν σεμνύνω τὴν ἑορτήν, ἀλλὰ καταλύσαι μὲν τὴν νηστείαν ὡς ἑορτάζοντας οὐκ ἀποτρέψομαι, μὴ ἐξηροφαγοῦντας ἐν ταύταις, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Τετράσι καὶ Παρασκευαῖς, ἐλαίου δὲ καὶ ἰχθύων γευσόμενος· τὸ δὲ κρεωφαγεῖν ἀνευλαβῆς οἶμαι, μὴ ῥητῶς ἔχον τὴν ἀπὸ τῶν κανόνων ἐπιτροπήν". ἐχρῆν δὲ σε, διδάσκαλε, ὅστις ἂν ἤ, ἀναβάλλεσθαι ἐρωτώμενον καὶ προσφέρειν τὸ παρὰ τίνος ῥηθὲν τῶν πάλαι σοφῶν, ὅτι "οὐκ εἰμι τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν σκεπτομένων· οὐ συνετὸς οἶδ' ἀγχίνους, ἀλλὰ δεινὸς εἰμι, καὶ ἐρωτώμενος σήμερον αὔριον ἀποκρίνομαι", ἀλλὰ μὴ αὐτίκα λαλεῖν, ἢ λαλεῖν μὲν δι' αἰδῶ (αὔραι δ' ἂν φέροιεν τοὺς σοὺς λόγους), μὴ γράφειν δὲ προφανῶς ἀντίθετα τῶν κανόνων καὶ τῶν Γραφῶν καὶ προσεπιπέριρειν αὐτοῖς καὶ αὐταῖς ἰδίας κοιλίας ἐρεύγματα. ὅσον γὰρ τὸ κατὰ σέ, ἐνταῦθα ἐξώρισας τὸν μέγαν Βασίλειον, κανόνα συνόδου μεγάλης ἀντιπαραστήσασα αὐτῷ· ποία γὰρ ὅλως ἢ μετοχή τοῦ τοιοῦδε κανόνος ἐπὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως; οὐκ οἶδας, ὅτι οἱ μετὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας τῶν συνόδων κανόνες πράξεις κατὰ καιροὺς γινόμενας ἀθέτους ἀναstellουσι;

3 διαγορεύει] vide Σύνταγμα τῶν . . . κανόνων, II, p. 460 23 σοφῶν] c. Eunap. in v. Proaeresii, p. 82 Boiss.

9. Μάθε γούν και τήν αίτιαν περι ἧς ὁ κανὼν οὗτος ἐτέθη, και γίνωσκε ὅτι και τήν Τεσσαρακοστήν ἔλην και πᾶσαν τήν Πεντηκοστήν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι σχολάζειν ἐθέσπισαν πάντα χριστιανὸν ἐν τε ταῖς θεαῖς ναοῖς και ταῖς προσευχαῖς και ταῖς ἀναγνώσεσιν. ἐπειδὴ δὲ ὁ πολὺς πληθυσμὸς τῶν πιστῶν διὰ τὰς τοῦ βίου περιπετείας οὐκ ἠδυνήθη φυλάξαι τήν ἐντολήν, παρὰ τῶν οἰκονομούντων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας νόμον παρέλαβον ἔγγραφον κἂν τὰς πρώτας ἑβδομάδας τῶν ἑορτῶν, τήν Τεσσαρακοστήν ψημι και Πεντηκοστήν, τήν ἀποστολικήν φυλάττειν και τὸν κοινὸν λαὸν ἀκριβειαν. οἱ μέντοι γε ἱερωμένοι και μοναχοὶ ἀσυγγνωμόνητοί εἰσι μὴ καθόλου τήν Τεσσαρακοστήν και τήν Πεντηκοστήν τήν θεσμοθεσίαν φυλάττοντες, ἐν μὲν τῇ Τεσσαρακοστῇ γονυκλιτεῖν και ἔηροφαγεῖν και τᾶλλα τὰ τῇ Τεσσαρακοστῇ προσήκοντα ποιεῖν, ἐν δὲ τῇ Πεντηκοστῇ μήτε γονυκλιτεῖν μήτε ἔηροφαγεῖν ἀναγκάσθαι τινα, ἀναγκαιῶς δὲ σχολάζειν ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησιαῖς και καθαρνεύειν και μεταλαμβάνειν τῶν θεῶν ἀγιασμάτων και οὕτω τῷ Χριστῷ συνουθῶσθαι και συνίστασθαι. οἱ μέντοι θεοφόροι πατέρες τῆς ἀγίας ἔκτης συνόδου εὐρεθέντες ἐνταῦθα συνηθροισμένοι ἐν Πασχαλῖαις ἡμέραις εἶρον τοὺς λαϊκοὺς μηδὲ τήν πρώτην ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς, τήν καλουμένην Διακινήσιμον, ἐν ταῖς ἐκκλησιαῖς σχολάζοντας, ἐν θεάτροις δὲ και ἵπποδρομίαις· και τοῦτου χάριν τὸν κανόνα τοῦτον ἐξέθεντο, ἵνα μὴ τελείως ἐν ταῖς λαϊκοῖς ἀποσβεσθῆ ἡ μνήμη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκριβείας. σὺ δὲ και τὸ σὸν νόημα συνεπερανατε τήν ἑορτὴν ἐν ἡμέραις ὀκτώ, και καλείσθω κατὰ σὲ ἀντὶ Πεντηκοστῆς ὀκταῖνός. διδασκέσθωσαν παρὰ σοῦ και οἱ ἱερωμένοι και μοναχοὶ τοῖς δι' ἀνάγκην και βιοτικὴν περιπέτειαν παραχωρηθεῖσι κἂν ἡμέρας ὀλίγας ἑορτάζειν, ἀποστολικῶς ὁμοίως ποιεῖν. μάθε, ὅστις ἀν ἧ, τοὺς κανόνας ἀναγινώσκειν ὡς χρῆ και ποῖον πότε και ποῦ και πρὸς τίνας δέον προφέρεσθαι. ἡ τῶν κανόνων ἀνάγκωσις ἐπιστήμη μεγάλη και θαυμαστή ἐστιν, σὺ δὲ, ὡς ἔοικεν ἀπὸ τῶν πραγμάτων, τῶν προχέιρων ταύτην λογίζη και τῷ παντὶ προκειμένω.

6 περιπετείας F 10 ἀσυγγνωμόνητοι F 16 καθαρνεύειν F 25 ὀκταῖνός] sic F 26/27 βιοτικὴν F

XIV.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ μητροπολίτου ΠΙΣΙΔΙΑΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΔΙΣΥΠΑΤΟΝ

Τοῦ μητροπολίτου Πισιδίας πρὸς τὸν μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κῦρ Μιχαὴλ τὸν Δισύπατον περιέχει πῶς και τίνα τρόπον ἀφωρίσθη ὁ κῦρ Ἰωσήφ παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυρου Ἀρσενίου, ὡς λῶν ἀπερ αὐτὸς ἐθήσε κανονικῶς.

1. Παναγιώτατε δέσποτα, ἀρχιεπίσκοπε τῆς μεγαλωνόμου και θεοσώστου πόλεως Θεσσαλονίκης, ὑπέριτε και ἔξαρχε πάσης Δύσεως και ἐν κυρίῳ αὐθέντα, ἀδελφε και συλλειτουργέ· και πρὸ καιροῦ μὲν δι' ἐφέσεως ἦν μοι τὸ παρὰ τῆς μεγάλης ἀγιωσύνης σου τινὰ ἰδεῖν τε και ὑποδέξασθαι και μαθεῖν ἐξ αὐτοῦ τὰ περὶ τῆς μεγάλης ἀγιωσύνης σου (και ἦν μοι τοῦτο, και αὐθις εἶπεῖν, δι' ἐφέσεως ὅτι πολλῆς), τὸ δὲ γε και παρ' αὐτῆς μνησθῆναι περὶ τινων παρ' ἐλπίδα μοι πᾶσαν ἐγένετο, τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων και τῷ φόβῳ τῶν ἀνθρώπων παντελῶς ὑποστελλομένων. κἂν τοῦτω δή μοι και δεδόξασται κύριος, χαρὰς μοι τῆς καρδίας πληρωμένῳ. τὸ δὲ γε μήνυμα παρ' ὧν ἀπηγγέλη, οὕτως, ὅπως δ' ἔχω, ἐστὶ.
2. Δύο τινὲς ἀδελφοὶ ὑμέτεροί τε και ἡμέτεροι κατέλαβον πρὸς

L = codex Lauræ S. Athanasii Athonitis (Nº K'. 116), s. xv, f. 32b-34b.
1 πισιδίας L 2 δισύπατον L 3 ἀφωρίσθη L 4 ἔδουσε L 5 μεγαλωνόμου κ. θεοσώστου L 7 συλλειτουργέ L 9 ὑποδέξαθε L 14 τοῦτο L || 15 πῶς και τίνα L

με, μοναχοὶ τὸν τρόπον, οἱ καὶ ἀνήγγειλάν μοι, ὅτι τῇ μεγάλῃ ἀγιωσύνῃ σου διὰ βουλήs ἐστὶ τὸ μαθεῖν ἀκριβῶs περὶ τοῦ ἀπὸ Γαλησίου, πότε καὶ πῶs καὶ δι' ἣν αἰτίαν καθυπεβλήθη ἀφορισμῶ παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. καὶ τοῦτο μὲν καλῶs καὶ κανονικῶs ἀκριβολογεῖται παρὰ τῆs 5
 5 μεγάλης ἀγιωσύνης σου, ἵνα μὴ πρὸ διαγνώσεως ἀκριβοῦs ἀκανόνιστόν τι πραχθῆῃ· καὶ ἰδοὺ γράφω τῇ μεγάλῃ ἀγιωσύνῃ σου ἄπερ καὶ εἶδον καὶ ἀληθῶs ἤκουσα ὡs παρὼν τῷ τότε τοῖs θείοιs ἀρχείοιs καὶ συναυλιζόμενος τῷ μεγάλῳ ἢ οἰκειότερον φάναι συμπλοικζόμενος ἐν τοῖs ἀπείροιs κυκεῶσι. ἔχει δὲ οὕτως. 10

3. Ὁ Γαλησίου Ἰωσήφ ἀπεστάλη παρὰ τοῦ κραταιοῦ βασιλέως ἀπὸ τῆs Μαγνησίας πρὸs τὸν ἀγιώτατον ἡμῶν (πατριάρχην) μετὰ γράμματος ἐρυθροβαφοῦs ἐντόs βλατιοῦ σηρικιοῦ, καὶ τούτου ἐσφραγισμένου· ἔπερ ἀναπτύξας εὔρε γεγραμμένα τάδε· “ Δέξαι ὡs τὸν 15
 15 Μανασσῆν, ὡs τὸν ἄσωτον, ὡs τὴν πόρνην καὶ ὡs τὸν ληστήν”. ὁ δὲ πατριάρχης μετὰ (τὸ) διελθεῖν τὴν γραφὴν εἶπε ταῦτα· “ Ὅστις οὐ δέχεται αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἴσῃ ἐκείνων ἐπιστροφῇ καὶ μετανοίᾳ, ἔστω ὑπὸ ἀνάθεμα· ἀλλ' ἡμωs σύ, κύριε Ἰωσήφ, τί ὑπάρχεις αὐτοῦ, ὅτι τοσούτους ἀγῶνας ἐπιδείκνυσαι”; καὶ ἐκείνος ἔφη· “ Πνευματικὸs εἰμι τούτου πατῆρ, καὶ ὁ πατριάρχης· “ Ἐγὼ δὲ σοὶ καὶ παρέσχε 20
 20 τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν”; καὶ ὁ Ἰωσήφ· “ Ὁ Ἐφέσου ἐκείνος κύριε Νικηφόρος”. καὶ ὁ πατριάρχης· “ Ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ τοῦτο ἐπέτρεψεν, ἢ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει”; καὶ ὁ Ἰωσήφ· “ Ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ”. καὶ ὁ πατριάρχης· “ Καὶ πῶs καταλείψας τὴν 25
 25 ἐπαρχίαν ἐκείνου εἰσῆλθες εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ πατῆρ βασιλέωs εἶναι βρενθῆ καὶ παρὰ τῆs συγλήτου πνευματικὸs ὀνομάξῃ, ἐμοῦ μὴ προτρέψαντος; κανονικῶs ταῦτα ἢ οὐ; γενοῦ κριτῆs σεαυτοῦ”. καὶ ἐκείνου ἀγνοῖαν καὶ ἀνάγκην εἰς τοῦτο προβαλλομένου, ὁ πατριάρχης εἶρηκε· “ Καὶ ἐπεὶ ὁμολογεῖς τὸ εἶκόs ἀγνοεῖν, πῶs ἄλλοιs ὀρθῶσει κανονικῶs; πλὴν ἰδοὺ λέγω σοὶ· εἰ τοιμήσεις ἀπὸ γε τοῦ νῦν ἐν τοῖs βασιλείοιs μολῆσαι πρὸs τὸ δέξα-

1 μοι*: με L 2 διαβουλήs L 3 οἰκειότερος L 12 πατριάρχην inserui
 16 τὸ inserui 17 δέχετε L || ἴσαι L 27 βρενθῆ L 27/28 ὀνομάζει L
 28 κανονικῶs L 30 εἶκόs ἀγνοεῖν L 32 δέξασθαι L

σθαι λογισμοῦs βασιλέωs καὶ μὴ πρὸs μοναστήριον ἀπελθεῖν τὰs σὰs ἀποδύρεσθαι ἀμαρτίας, ἔσο καθηρημένος καὶ ἀφωρισμένος ἀπὸ τῆs ζωαρχικῆs τριάδος ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ὅτι οὐχ ὡs κανονικῶs ταῦτα πράττει, (ἢ) κατὰ κανόνας (ὡs) πνευματικὸs ἐν τοῖs βασιλείοιs περιπάτεῖς, ἀλλ' ὡs κόραξ καὶ ἐν ταῖs 5
 5 ἐκείνου συγκαταβαίνων καὶ συγκατατιθέμενος ἐπιθυμίαιs, καὶ ἵνα καλῇ πατῆρ βασιλέωs καὶ δόξαν ἐκ τούτου πορίζῃ· εἰ δ', ὡs φῆs, πνευματικὸs ἀληθῶs εἶ, τί ἐκ τῶν πραττομένων δεινῶν περιέκυψας ἢ διωρθῶσω; τί δὲ καὶ ἤλεγξας”;

4. Ταῦτα καὶ ἕτερα πλείω τοῦ πατριάρχου εἰπόντος, ὁ Ἰωσήφ τὰs ἀκοὰs καταβροντηθεῖs, πρηγῆs πρὸ τῶν ἐκείνου ποδῶν πεσών, συγγνώμην ἤτει τοῦ ἀφορισμοῦ τοιαύδε φάσκων· “ Ἐπεὶ, παναγιώτατε δέσποτα, ἐξ ἀγνοίας ἐσφάλην, σύγγνωθί μοι ἔστ' ἂν πρὸs τὸν 15
 15 στειλαντα ὑποστρέψω, τοῦ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν τῆs μεγάλης ἀγιωσύνης σου, ἵνα μὴ μεταξὺ σοῦ καὶ ἐκείνου σκάνδαλα γένηται, λέγοντος ὅτι Ἐγὼ διὰ γραφῆs ἐδεόμην συγγνώμης, ἐκεῖνος δὲ ἀπολογίας τινὸs οὐκ ἤξιώσε με, ἀλλὰ καὶ ἀφορισμῶ τοῦs παρ' ἐμοῦ σταλέντας ὑπέβαλεν. ἔπειτα δὲ, εἰ τοιμήσω τοιοῦτόν τι διαπράξασθαι καὶ οὐκ ἀπέλθω εἰς μοναστήριον, ἔσομαι κατὰ τὸ βῆμα 20
 20 σοῦ καθηρημένος καὶ ἀφωρισμένος ἀπὸ τῆs ἀγίας καὶ ζωαρχικῆs τριάδος”. καὶ ὁ Ἰωσήφ οὕτω πράξα· ὑποσχεθεῖs ἀνεχώρησεν.

5. Ὁ οὖν πατριάρχης αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τὸν Χριστόδουλον ἀποστείλας ἐκάλεσε με καὶ κατὰ μέρος πάντα ἐξείπε μοι, ὑποδεικνύων μοι 25
 25 καὶ ἀχροατὰs τῶν τούτου λόγων καὶ μάρτυρας, τὸν τε ἱερομόναχον Ἰάκινθον, τὸν κύρ Ἰγνάτιον, τὸν μοναχὸν Ἰσαὰ καὶ τὸν μοναχὸν Ματθαῖον.

6. Ἐπεὶ δὲ ὁ κρατῶν τῆs συγχωρήσεωs ἤμαρτεν, μετὰ τὸ παλιννοστῆσαι ἐκ τῆs Ἀσίας πολλῶν ἐπαγωγῆν θλίψων τῷ μεγάλῳ 30
 30 προσῆξε, καὶ τοσαύτην, ὥστε ἐπιλελῆσθαι ἡμᾶs καὶ ἄρτον φαγεῖν. λοιπὸν οὐκέτι τὰ κατὰ τὸν Ἰωσήφ ἐμανθάνομεν, ὑπὸ τῶν πολε-

2 ἀφορισμένος L 4 πράττει. κατακανόνας L || ἢ et ὡs inserui 7 πορίζει L
 9 διωρθῶσω L 11 καταβροντηθεῖs. πρηγῆs L 12 φάσκων L 13 σύγγνωθῆμοι L
 18 σταλέντας L 18/19 διαπράξασθε L 20 ἀφορισμένος L 24 ὑποδεικνύων L
 30 ἐπιλελεῖσθε L

μίων συνεχόμενοι, εἴτε τὰ ὑποσχεθέντα πεπλήρωκεν, εἴτε καὶ μὴ. τέως γοῦν, ὅτε ἐμελλον οἱ καλοὶ ποιμένες συναθροισθέντες πρὸς τὸν μόνιον θεῖναι τῆς Ἐκκλησίας τὸν λόγον, ἠκούσθη τῷ πατρι-
 5 ἀρχῆ, ὅτι ὁ Ἰωσήφ καὶ αὐθις τῆς πνευματικῆς πατρότητος τοῦ κράτους ἀντέχεται, καὶ οὐκ εἶχεν ὅτι καὶ πράξειεν ἀσφαλῶς φρου-
 ρούμενος· ἡμῶς δ' οὖν θεὸς ὁ δεσμεύων καταφρονητὰς καὶ δρασο-
 10 σόμενος πανούργους φέρει τοῦτον τὸν Ἰωσήφ αὐτόμολον εἰς τὸν πατριάρχην, καὶ εὐθὺς "Κακῶς ἦλθε" ἀκούει· "καὶ ὧ κατά-
 ρατε, οὐχ ὑπέβαλόν σε ἀφορισμῷ φρικῶδει, ὥστε τῶν βασιλείων σε ἐκχωρήσαι; πῶς τοίνυν κατολιγορήσας καὶ πάλιν τῶν αὐτῶν
 15 ἔχεις ὑπ' ἐξουσίᾳ; ὃν ἔγωγε τῆς τοῦ θεοῦ Ἐκκλησίας δικαίως δι-
 ἐκρίνα τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος, σὺ εἰς ταύτην εἰσήγαγες; αὐ-
 θεντία δὲ ποία ὃν ἀρρήκτους δεσμοὺς ἐδέσμευσας τῇ δυνάμει τοῦ
 πνεύματος, λῶειν σὺν τοῖς Ἀγιορείταις αὐτὸς ἐπεχειρήσας καὶ σε-
 20 αὐτὸν ἀλύτως ἐδέσμευσας, ἄθλιε"; κακείνος μάλιστα μετὰ πολλοῦ
 τοῦ τρόμου ἀπελογεῖτο, τοὺς ἀρχιερεῖς αἰτίους τῆς λύσεως προ-
 βαλλόμενος καὶ τῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσαγωγῆς. ἀντήκουσε δέ·
 "Ἀλλὰ σὺ μὴ ὦν ἀρχιερεὺς, πῶς συγχωρεῖς; ἐπεὶ δὲ προβάλλῃ
 ἀρχιερεῖς, ἐρωτήσω καὶ γὰρ σε, σὺ δ' ἀληθῶς ἀποκρίνε. ἀφορίσαν-
 25 τός μου δικαίως καὶ συμφώνως τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσιν, ἢ μᾶλλον
 ἀληθῶς εἰπεῖν ἐκείνου παρακλητεύσαντος καὶ ἐπισπασμένου τὸν
 ἑμὸν ἀφορισμὸν ἀσπασίως διὰ τόμου, κάμου ἐπινεύσαντος καὶ βε-
 βαιώσαντος τὸν ἀφορισμὸν δι' ὑπογραφῆς ἐν τῷ τόμῳ, ἔτι δὲ ζών-
 30 τός μου καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας οἰάκων ἐπειλημμένου, οἱ ὑπὲρ
 ἐμὲ ἀρχιερεῖς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ἐν ἧ καὶ προκάθημαι, τοιαῦτα
 δράσαντες ἀπόντος ἐμοῦ καὶ παρὰ γνώμην ἐμήν, ἢ μᾶλλον δυ-
 ναστικῶς καὶ τυραννικῶς καὶ λίαν ἀναισχύοντες, δικαίως καὶ ἐνθέ-
 σμως ἢ ἀδίκως καὶ ἀθέσμως πεπράχασιν"; ὁ δὲ ἀντέφησεν, ὡς
 λίαν ἀθέσμως. καὶ ὁ πατριάρχης· "Πῶς οὖν τῆ ἐκείνων παρα-
 νομίᾳ συνῆς καὶ συνηδύνη; τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ἕκαστος, οἷσπερ ἦδε-

1 συνεχόμενος L 2 ἐμελλον L || ποιμένα συναθροισθέντες L 3 μόνιον—λό-
 γον] cf. Matth. v, 15. Luc. xi, 33 || θῆναι L 5 ἀντέχετε L 9 φρικῶδες L
 12 τῇ μαχ. τοῦ πνεύματος] cf. Ephes. vi, 17 14 ἀγιορείταις L 16 εἰτίους L
 18 προβάλλει L 19 ἐρωτήσω L 24 οἱ ἄκων ἐπειλημμένου L 25 προκάθημαι L
 28 ἀδικος κ. ἀνθεμος πεπράχασιν L 30 συνηδύη L

ται ξυνών· τὸ δὲ μέγιστον, μεθ' οὗ αὐτὸς ἐγὼ ὁ ἀφορίσας πατρι-
 ἀρχῆς ταῖς θεαῖς τελεταῖς καὶ ἀγιστεῖαις οὐ συνέρχομαι, ἀλλὰ μὴν
 οὐδὲ μέχρι τρισαγίου μικροῦ δεῖν οὐδ' εἶσω ναοῦ θεοῦ, πῶς αὐ-
 5 τὸς σὺ ἐν ἱερουργίαις καὶ ὑμνωδίαις αὐτῷ συνεκκλησιάζῃ"; ὁ δὲ
 φημῶθεις ἐπὶ τούτοις ἔστη ἐνεός. "Ἀλλ' ἐπειδὴ περ", αὐθις ὁ
 μέγας ἔφη, " τοσούτον τετόφλωσαι, ὡς τοσούτους βοθύνους, εἰς οὓς
 ἐμπέτωκας, μὴ εἰδέναι, καὶ πάλιν ἔσο ὑπὸ ἀφορισμὸν, εἰ τολ-
 μήσεις ἀπὸ γε τοῦ νῦν δι' ὄλου τοῦ τῆς ζωῆς σου χρόνου πνευ-
 10 ματικεῦσαι αὐτῷ. ἔξελθε οὖν τῶν ὧδε καὶ μόνασον ἐν σεμνείῳ
 κλαίῳν τὰς ἀμαρτίας σου καὶ μὴ διὰ φιλοδοξίαν, ὡς ἄρῳ, καὶ φι-
 λαρχίαν ἀπόλλω".

7. Τούτων ἐκείνος ἀκούσας ἀπήρε μὲν τότε τῆς Κωνσταντίνου πό-
 λεως, ἐπὶ σκοπῷ δὲ ποίῳ οὐκ ἴσμεν, εἴτε πληρώσων τὸ ἐπίταγ-
 15 μα, εἴτε μὴν βαρυνόμενος κακουργήσων τι. πλὴν ἦνίκα τοῦ θρό-
 νου ὁ μέγας κατήγετο καὶ ὑπερόριος ἦγετο, εὐθὺς οἶα ὑπόπτερος
 Ἰωσήφ πρὸς τὸν κρατοῦντα ἐπαλινδρόμει καὶ πατὴρ τούτου ἐδεί-
 κνυτο γησιέστερος, ἀφορισμοῦ παντὸς ἀλογήσας καὶ ἱερουργεῖν μὴ
 ἀπαναινώμενος, ἔτι γε μὴν καὶ εἰς τὸν θρόνον ἐκείνου ἀναβῆναι
 20 τολμήσας (ὧ τῆς ἀναισχυντίας) καὶ συγχώρησιν ἔγγραφον ὁ
 ἀσυγχώρητος δεδωκώς καὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων καταξιώσας
 καὶ φροῦδα καὶ μάταια ἀπελέγξας, ἃ ὁ μακάριος ἐβεβαίω. καὶ οὐ-
 25 τω μὲν ὁ πρῶτος προέβη καὶ ὁ δεῦτερος ἀφορισμὸς· ὁ δ' αὖ γε τρί-
 τος ἐκ τῆς ὑπερορίας γέγονεν, ὃν ἅπας χριστιανὸς εὐσυνειδήτος οἶ-
 δει, ὅτι περ καὶ δυσὶ κεφαλαίοις ἐξεφωνήθη, πρῶτον μὲν, ὅτι ἀφω-
 30 ρισμένος ὢν ἱερουργεῖν καὶ ἐτόλμα, ἔπειτα ὡς τῆς ἐκκλησίας μοι-
 χὸς καὶ λῶων τὰ παρ' ἐκείνου δεθέντα. καὶ ἡ διαθήκη δέ, θεοί-
 οτατε δέσποτα, τῆς ἀγίας ἐκείνης ψυχῆς σαφῶς παρίστησιν, ὡς
 καὶ προαφωρισμένον εἶχεν αὐτόν.

8. Λοιπὸν δέχου, δέσποτα, τὴν μαρτυρίαν καὶ ἐκ τοῦ στό-
 30 ματος τοῦ πατριάρχου καὶ περὶ τούτου μηδὲν ἀμφίβαλε, ἐπεὶ
 καὶ παρὰ πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ τιμωρουμένων ἦκουεν, ὡς "Ἀ-
 φωρισμένον ὄντα σε καὶ μοιχὸν ἀποστρεφόμεθα". διὰ γὰρ ταῦτα

2 ἀγιστεῖαις L 6 τετόφλωσε L 9 ὄδε L || σεμνίῳ L 20 δεδωκώς L
 24 ἀφορισμένον L 25 ἐτόλμα L 26 διαθ. δεθειοτάτῃ L 28 πρὸ ἀφορισμέ-
 νον L 32 ἀφορισμένον L

τὰ ῥήματα καὶ δημεύσεις αὐτοῖς καὶ πονῶς ἐπήγαγεν. ἐρωτησά-
 τω οὖν καὶ ἡ μεγάλη ἀγιωσύνη σου τὸν Ἰωσήφ, ἄρα γε ἐφύλα-
 ξεν ὑπερ ὑπέσχετο πρὸς τὸν πατριάρχην; καὶ ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξεν
 ἃ τηρεῖν συνέθετο, πῶς ἄρτι διισχυρίζεται καθηρημένος μὴ εἶναι;
 καὶ ἴσως μὲν τοῦτο ἀρνείται παρὰ συνειδήσιν, δι' ἣν προσδοκᾷ ἀν-
 θρωπίνην κατάγνωσιν. τὸ δὲ ὁμολογεῖν κανονικῶς τελεῖν πατριάρχην
 τὸν κύριον Ἀρσένιον καὶ ὅτι ἀδίκως ἐκείνον ἐξώρισε καὶ ὅτι αὐ-
 τὸς Ἰωσήφ οὐ συνελειτούργησε τῷ Γερμανῶ, πόσῃ αὐτῷ προξε-
 νεῖ τὴν κατάγνωσιν; πάντως γάρ, εἰ πατριάρχης ἦν ὁ κύριος Ἀρ-
 σένιος, οὗτος πρόδηλος ἐπιβάτης· καὶ τῷ Γερμανῶ οὐ συνελει-
 τούργηκε πάντως ὡς ἀντιθέτως καὶ οὐκ ἀληθῶς πατριάρχης, καὶ
 πῶς τὸ ὄνομα τούτου τοῖς διπτύχοις ἐνέταξε καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ
 χειροθετηθεῖσι συλλειτουργήσῃ, παρ' ὧν καὶ τὴν χειροθεσίαν
 ἐδέξατο; τίς οὖν αὐτὸν προεβάλλετο; οὐκ ἀφωρισμένος; τίνες οἱ τού-
 τον χειροθετήσαντες; οὐ καθηρημένοι; πῶς δὲ καὶ τοῦ ἀλύτου δε-
 σμοῦ τὸν ἰσχυρῶς δεδεμένον ἔλυσε; πῶς δὲ τοῦ ἀγίου θυσιαστη-
 ρίου ἔνδον εἰσῆξε καὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων μετέδωκεν ὁ τού-
 των ἀνάξιος; πῶς τοὺς μὲν τῶν μοναζόντων ἀπηνῶς ἐκόλασε καὶ
 τὰς αὐτῶν γενειάδας ἀπέτεμε καὶ ἐξορίας παρέπεμψε, τοὺς δὲ
 φυλακᾶς καὶ σιδήροις ἐδέσμησε; πῶς μοναζούσας παρθέτους καὶ
 τῷ θεῷ ἀφιερωμένας τῶν οἰκείων φροντιστηρίων ἐξώσας καὶ τῆς
 βασιλίδος τῶν πόλεων μακρὰν ἀπελάσας ὑπαίθρους αὐτὰς ἐν και-
 ρῷ ὀρμιτάτου χειμῶνος πεποιήκε; ταῦτα τοῦ καλοῦ ποιμένος τὰ
 κατορθώματα, τοῦ καλεῖσθαι θέλοντος πατριάρχην, τὰ δὲ τούτων
 ἐπέκεινα ἄλλοι λεγέτωσαν.

9. Ταῦτα, πανάγιε δέσποτα, ἐκ πολλῶν ὀλίγα πεφύκασιν, ὧν
 οἶδας καὶ οἶδα καὶ ἀπερ ἠνώτισμαι, ἃ καὶ ὡς ἀληθῆ ὄντα γράψας
 σπουδαίως πρὸς τὴν μακαριότητά σου ἀπέστειλα, ἵνα διακρινῇ αὐτὰ
 κατὰ τὸ αὐτῆ βουλητόν· ὁ δὲ μέγας ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπος τῶν
 ψυχῶν ἡμῶν κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τὴν ψυχὴν θεῖς ὑπὲρ τῶν

1 δημεύσεις L || πηναῖς L 4 τηρεῖ L 5 σνήθησιν L 7 ἐξώρισε L 10
 συνελειτούργησε L 11 ἀντιθέτω L 13 συλλειτουργήσῃ L 14 προβάλλετο L ||
 ἀφωρισμένος L 18 ἀπεινῶς L 19 ἐξορίας L 21 ἐξώσε L || βασιλίδος L 22
 ὑπαίθρους L 24 καλεῖσθε L 27 οἶδας *: οἶδαν L 28 μακαριότητα L || δια-
 κρινεῖ L.

προβάτων αὐτοῦ, στερεῶσαι, μακροημερεύσαι ἐν ὑγείᾳ καὶ ἐν εἰρή-
 νῃ τὴν μεγάλην ἀγιωσύνην σου εἰς πολλῶν ψυχῶν ἐπανόρθωσιν, καὶ
 τὴν πρώτην τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν ἴδοις διὰ τῶν ἀγίων καὶ
 θεοπειθῶν σου εὐχῶν, καὶ τὸν ἴδιον ἀπολάβοις θρόνον καὶ τοὺς
 5 ἐκέισε λύκους πόρρω διώξῃς, τοὺς δὲ πιστοὺς τοῦ ἐπικειμένου
 τούτοις κανονικοῦ δεσμοῦ ἀπαλλάξῃς καὶ ἅπαν τὸ ἐμπιστευθέν
 σοι παρὰ Χριστοῦ ποιμνιον σεσωσμένον παραστήσῃς αὐτῷ, διὰ
 δὲ τὸ ἀξιοπιστότερον, ὡς ἵνα καὶ τοῖς μὴ εἰδόσι νῦν τε καὶ εἰς
 τὰ μετέπειτα χριστιανοῖς εἰς μαρτύριον εἶη καὶ ὄπλον στερρόν,
 10 ὑπεγράψῃ παρ' ἐμοῦ. συμμαρτυρήσουσι δὲ μοι τούτοις καὶ ἕτεροι
 ἀξιοπίστοι, ἴσως δὲ καὶ διεξοδικώτερον γράψουσι τὰ κατὰ τὸν Ἰω-
 σήφ καὶ ἀνασκευάσουσι τὰ ἐκεῖνον ψευδῆ ῥήματα, συνούσης καὶ
 τῆς ἐμῆς γνώμης· τῷ δ' ἀνθρωπολάτρᾳ τοὺς τῆς ἀληθείας ἡμᾶς
 προμάχους ἀποκαλεῖν τὸν Ἰωσήφ ὡς χριστιανοκατήγορον κατα-
 15 δικάζομεν.

1 στερεῶσαι, μακροημερεύσαι, ἐν ὑγείᾳ L 2 τὴν μεγάλην ἀγιωσύνην L 3 ἴδοις L
 4 ἀπολάβοις L 5 διώξῃς L 7 παραστήσῃς L 8 ἀξιοπιστότερον L || εἰδῶσι L
 10 οὐ μαρτηρήσουσι L

XV.

ΙΩΣΗΦ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΡΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΙ ΑΝΩΝΥΜΟΙ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΝ.

1.

Ἀνωνύμου.

Ἐμαῖον παρὰ τοῦ Σταμάτη (οὐδας ὃν λέγω), ὅτι ἐβούλου ὅλη ψυχῇ ἔλθειν καὶ ἰδεῖν με. εὐχαρίστησα γούν τὸν ὑπεράγαθον κύριον ἕνεκα τούτου, δι' ὃν ἀγαπᾷς με τοσοῦτον. εὐχαριστῶ δὲ καὶ τῇ ἀντιλήψει σου· πλὴν καὶ ἀξιώσαι σε λοιπόν, εἴπερ ἔστι σοι εὐκο- 10 λον, χωρὶς ζημίας λέγω καὶ φόβου καὶ ἐξόδου τινὸς δι' ἐμὲ γινομένης· ἔλθέ, κοπίασον καὶ ἔτι καὶ ὄψη με, καὶ ἴσως εὐφρανθήσῃ καὶ πολ- λά δι' ἐμοῦ μετ' ἐμέ. καὶ τοῦτο δέ σου λέγω, προμηνύματα τῆς χαρᾶς ἐκαίνης, ἧς μέλλεις ἀπολαβεῖν σύ. καὶ ἄλλως, ἐὰν ἔλθης καὶ ἴδῃς με, ὅτι τὸ ἐπιθυμεῖς αὐτὸς καὶ πάντες οἱ ἀγαπώντές με 15 διὰ θεόν, τὸ ἀνέλπιστον καὶ ἀπεγνωσμένον θέλεις ἰδεῖν, λέγω δὴ τὸ ἂν ἔλθῃς εἰς τὴν Κρήτην μετὰ τοῦ θελήματος τοῦ ἁγίου πνεύ- ματος καὶ τῆς βουλῆς τῶν Βενετῶν, παρρησίᾳ καὶ φανερώς εἰς τὸ μένειν αὐτοῦ μεθ' ἡμῶν μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. θαυμά- ζεις τὸ πῶς καὶ ἀπιστεῖς τούτου. οἶδα κάγω, ἀλλὰ τοῦτο τὸ δο- κοῦν σοι ἀμήχανον εὐκολον ἔσται θέλοντος τοῦ Χριστοῦ καὶ συν-

Codex chart. Eustathii Vulismae, archiepiscopi Coreyrensis, an. 1756, fol. 460—462. Exscripsit et communicavit mihi possessor codicis. Vide E. Vulismae Βυζαντινὰ ἀνέκδοτα in libro: Ἀετικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1882 ὑπὸ Εἰρη- ναίου Ἀσωπίου. Ἔτος XVI. Ἀθήνησιν 1881, p. 353—356. Cf. etiam volumen anni 877, ἔτος XI, p. 323—325.

εργούσης μοι τῆς σῆς ἀντιλήψεως. πόθεν γίνεται τοῦτο; καὶ εἰ ἀληθῶς περὶ τούτου πληροφορήσεις με, οὐκ ἔστι δυνατόν γραφῆναι τοῦτο τὸ πῶς· ἀκοῇ δὲ πιστωθῆναι δύναται μόνον καὶ ὀφθαλμοῖς τοῖς σοῖς καὶ τῇ καρδίᾳ ὡς μυστήριον μέγα ἐντυπωθῆναι. ὅμως 5 μετὰ τσσαῦτά σοι γράφειν με ἐκεῖνο παρακαλῶ· μὴ νομίσης με ψεύδεσθαι, ἀλλὰ λόγισαι ὅτι ἐν Χριστῷ ἀληθεύω. ὅπότεν ἀκού- σης, συνομολογήσεις μοι· τούτο γίνωσκε ἐν ἀληθείᾳ καὶ βεβαιώ- σει. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ παντοδύναμος κύριος, ἡ πανταίτια τριάς, εὐθύναι καὶ ἐκπληρώσαι, εἰ μὴ τι προβλέπει παρεμποδοῦν εἰς 10 ψυχῇν αὐτὸς δ' ὑγαίνεις μοι ὁ τὰ πάντα καλός.

Εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κῆρ Γιαννούλη Δέ Σπία.

Τίμιε φίλε καὶ ἀδελφέ, εὐχομαί σοι ἐν Χριστῷ πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον. γινώσκω ὅτι ἔταν (μὲ) ἐνθυμηθῆς, λυπεῖσαι καὶ ἀδημονεῖς περὶ ἐμοῦ πῶς οὐ βλέπεις με. παρακαλῶ σε γούν, ἵνα 15 μᾶλλον ἔχῃς καλὴν καρδίαν δι' ἐμέ, ὅτι ἐλύτρωσέ με κύριος ὁ θεός μου (ἀπὸ) πολλὰ κακὰ καὶ ἔφερέ με εἰς πολλὰ ἀγαθὰ, ἀπὸ πολλοῦ κόπου εἰς πολλὴν ἀνάπαυσιν, ἀπὸ πολλὰς ὕβρεις εἰς πολ- λὰς τιμάς, ἀπὸ μικρὰ καὶ εὐτελεῖ εἰς μεγάλα καὶ ἐνδοξα. καὶ σκό- πει· ἀντὶ ἐρήμου βλέπω τὴν Πόλιν, ἀντὶ πετρῶν καὶ χαρρακίων 20 πατῶ πορφύραις καὶ τάπησι, ἀντὶ προβάτων καὶ αἰγῶν βλέπω καμήλους καὶ βουβαλίδας, ἀντὶ τοῦ Πασιθίου τὸν Ὀλυμπον. ἀντὶ τῆς Κολοκύνθας ἐκεῖ πέρα καὶ τὴν Λύττον, τὴν Ἀνα- τολὴν ὁμοῦ καὶ τὴν Δύσιν, ἀντὶ τοῦ λόγγου ἔχω τὸ παλάτιν, ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖ ἀπάνω τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἀντὶ τὸ Σμά- 25 ριν ὄρω τὸ Ἰπποδρόμιον καὶ ἀντὶ τῆς Ἄτρας τὴν Περιβλε- πτον, καὶ ἀντὶ ταῖς Βουδοαῖς κατοικῶ στὰ Στουδίων, ἀντὶ τὰς θρυάδας βλέπω κυπαρίσσους καὶ ἀντὶ ἀχράδας ἔχω βεβέας, καὶ ἀν- τὶ τῶν ξένων ἔχω τὰ δικὰ μου, ἀντὶς τῆς ἀγάπης σου ἔχομεν τὸν ἡγούμενον καὶ ἀντὶ τῶν φίλων τοὺς ἄρχοντας, ἀντὶ τῆς ὁμι- 30 λίας τῶν Κρητικῶν ἔχομεν τοὺς Πολίτας καὶ ἀντὶ πολλῶν χω- ρίων τὰ μοναστήρια, ἀντὶ φόβου τὴν ἀροβίαν, ἀντὶ βαρβάρων λο- γίους· νὰ εἰπῶ τὸ μεγαλῶτερον, ἀντὶ θανάτου εὐρήκαμεν ζωὴν καὶ ἀντὶ φουρτούνας ἐπιτύχαμεν γαλήνην, καὶ ἀντὶ δουλείας με-

21 cod. πασιθίου; an Λασιθίου?

γίστην ἐλευθερίαν. ἔλειψέ με ἡ Καλή τοῦ Ἰάπτῃ, ἡ ἡ Θεοδώρα τοῦ Καρανίκου καὶ ἡ Χρυσῆ τοῦ Βελονᾶ, ὁ Γιάννης τῆς Εἰρήνης ἀπὸ τὸ Δουμάτειον καὶ ὁ Σταμάτης τῆς Κεραζῆς ἀπὸ τὸ Πρίλαμπον, καὶ Κυρητέος τῆς Τετίας εἰς τὰ Βελάγραδα ἤχει τὰ θεῖα ἐλυτρώθηκα, τὸ σύρε καὶ τὸ ξέσχισε, τὸ ἔλα δὴ καὶ 5 ὕπα κεῖ καὶ τὰ νά με, ἀφέντη. τί γελᾷς; φαίνεται σου παράξενα τὰ λόγια μου; κί' ἐγώ, ὡς διὰ νά γελᾷς, σέ τὰ γράφω καὶ φαίνεται μου καὶ καλόν, διότι σέ ποιῶ ἀπὸ δὴ ἕως αὐτοῦ καὶ γελᾷς. διὰ ταῦτα πάντα καὶ δι' ἄλλα πλείω πρέπει νά μηδὲν λυπῆσαι ποτὲ δι' ἐμέ, ἀλλὰ μάλλον νά δοξάζῃς τὸν θεὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. 10 ἥμωσ δὲ νά εἰπῶ σύντομα τὴν διαφορὰν ἀπὸ τὰ ἡμῶν εἰς τὸ εἶμαι, ἤξευρε ὅση ἔνα ἀπὸ τοῦ νά ἔνα κανεῖς μετὰ τῶν ἁγίων εἰς τὸ νά ἔνα ἀπλῶς μετὰ τῶν ἀνθρώπων. τόση γὰρ ἐνὶ ἡ διαφορὰ ἀπὸ τὸ ἡμῶν αὐτοῦ παρὰ τῶρα. δόξαζε γοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν θεόν. εἰ δὲ ἥμωσ λυπεῖσαι τάχα, διότι δὲν μάς βλέπει, ὀλίγαις ἡμέραις εἶναι καὶ θέλομεν εἰσθαι εἰς τὸν ἄλλον ἐκεῖνον κόσμον, ὅπου λάμπει ἀντὶ ἡλίου τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ γλυκύτερον καὶ φαίνονται ἐνὸς ἐκάστου αἱ πράξεις οἱ λόγοι καὶ τὰ νοήματα γυμνά. ἐκεῖ γοῦν με θέλετε ἰδεῖν καὶ θέλετε μὲ βλέπειν πρὸς 20 πρόσωπον πάντοτε. σωθεῖγτε.

3.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆ τῷ ἐντιμοτάτῳ ἐν ἱερεῦσιν κῆρ Νικολᾶω τῷ Κατσαδούρη, τῷ ψάλλοντι τὴν Ἁγίαν Ἄνναν ἐν τῷ Χάνδακι εἰς Κρήτην.

Ἐντιμε, αἰδέσιμε καὶ εὐλαβῆ ἐν ἱερεῦσιν, εὐχομαι Χριστῷ 25 τῷ θεῷ ἵνα ὑγιαίνῃς καὶ ἔχῃς ἐπὶ πᾶσι καλῶς. ἐγὼ πάντοτε ἐνθυμοῦμαι τῆς ἀγιωσύνης σου ἐπὶ καλῶς· μέμνημαι σου τῆς νεότητος, τῆς ἀνατροφῆς ἐκεῖνης τῆς παιδικῆς, τῶν ἡδίστων σου ἀστευσιμῶν τῶν φιλικῶν, τῆς περὶ τὰ καλὰ σπουδῆς, τῆς ἀποχῆς τῶν κακῶν ἐθνῶν, οἷς χρώνται οἱ πλείστοι τῶν Κρητῶν κακοήθων ἱερέων, τῆς περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐπιμόνου καθέδρας, τῆς εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν ἐργηγορεύσεως καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς διαθέσεως, καὶ ἀπλῶς, ἵνα μὴ λέγω καθ' ἕκαστον, πάντων σου τῶν καλῶν μνημονεύω καὶ συναρίθμιον τίθημι τῶν ἐμῶν φίλων, καὶ δέομαι τοῦ κυρίου, ἵνα προκόπτῃς τὸ καθ' ἡμέραν· ἔχεις 30

γὰρ καὶ συνεργὸν ἐν τούτοις τὸν ἄριστον ἐν πνευματικῇ καὶ σαρκικῇ συγγενείᾳ σοι φίλον τὸν καλὸν τὰ πάντα Μιχαὴλ ἱερέα, ἐν ὁ χρόνος φθάσας πρὸ σοῦ εἰς πάντα ταῦτα ἔδικαίωσε. λοιπὸν σπουδάζε καὶ ἐπιμελοῦ πάντοτε σεαυτοῦ, τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς 5 προκοπῆς σου τῆς ἐν παιδεύσει καὶ τῆς ψυχικῆς, γινώσκων ὅτι ὁ σπουδάζων ἀεὶ ἀναβαίνει, ὁ δὲ ἀμελῶν πίπτει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν θεὸς συμπράσσει, σὺ δὲ παριστάμενος θεῷ ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς μέμνησο καὶ τῆς ἐμῆς, φίλε, ψυχῆς.

4.

Διάταξις Ἰωσήφ μοναχοῦ Βρυεννίου.

10 Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ἐν ἔτει ς' Π' κθ', μηνὶ Ἰουλίῳ δ'. ὡς ἔχων τὰς φρένας ἀβλαβεῖς καὶ ὑγιεῖς τῷ σώματι διακείμενος ἐγὼ Ἰωσήφ μοναχὸς ὁ Βρυέννιος διαθήκην ποιῶμαι ἐν τοῖς εὐρισκομένοις εἰς τὰς χεῖρας οὐδαμνοῖς καὶ εὐτελέσει πράγμασι κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἔθος εἰς 15 πᾶσαν τὴν γῆν, εἰ καὶ μηδὲν εἰσήνεγκα εἰς τὸν κόσμον τούτων, οὐδὲ ἐξενεγκεῖν δύναμαι. ἐν πρώτοις τοῖνον ἀφήμι τῷ δεσπότῃ μου καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ πλάσαντι τὸ σῶμά μου καὶ πνεύσαντι τὴν ψυχὴν μου καὶ χαρισάμενός μοι πάντα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου· ἐγὼ δὲ γυμνὸς ἐγεννήθην καὶ γυμνὸς ἀποθνήσκω καὶ γυμνὸς 20 μέλλω παραστῆναι καὶ τετραχλισμένους εἰς τὸ φοβερόν αὐτοῦ βῆμα. ἵνα γοῦν ὄμματι εὐσπλάγγνω καὶ ἰλαρῷ θεάσῃται με καὶ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ στήσῃ με δι' ἄπειρον ἔλεος, ἀφήμι αὐτῷ δουκάτα χρυσᾶ ἕξ, ἵνα δοῦνῃ τὸ μὲν εἰς πεινώντας, τὸ δὲ εἰς διαζῶντας, τὸ δὲ ξένοις, τὸ δὲ γυμνοῖς, τὸ δὲ ἀσθενεῖσι, τὸ δὲ (τοῖς) ἐν 25 φυλακῇ. ἀφίω δέκα ὑπέρπουρα εἰς κηδείαν μου καὶ δέκα εἰς μνημόσυνα μου. ἀφίω τὰ βιβλία μου πάντα τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ μητρὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ, τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει (τοῦτο δὲ ποιῶ ὡς ἀχρεῖος δοῦλος καὶ χρεώστης αὐτῆς ἀπαραίτητος) ἅτινα βιβλία, ἵνα μὴ ἐναλλαγῇ, εἰσὶ ταῦτα 30 Γραμματικῆ, βιβλίον ἐν περιέχον προσηφίαν, πρῶτον σχέδος, μέτρα στίχων, παροιμίας, γραμματικὴν τοῦ Γλυκέος, τοῦ Πλανούδη, τοῦ Μοσχοπούλου καὶ τοῦ Μαγίστρου. — ἕτερον βιβλίον περιέ-

χον ῥητορικὴν καὶ ὄργανον, κάλλιστα καὶ ἀμφοτέρω. — ἄλλο βιβλίον, ἐν ᾧ τὰ φυσικὰ καὶ (τὰ) μετὰ τὰ φυσικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, περὶ θεῶν ζώων (καὶ) ἀριθμητικὴν Νικομάχου, τρεῖς λόγοι οἱ περὶ φυσικῆς τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ Βλεμμίδου· ἐγγέγραπται τὰ Μετέωρα. — ἕτερον βιβλίον ἢ γεωμετρία, πέντε καὶ δέκα βιβλία, 5 σφαιρικά τινὰ καὶ ἐποπτικά. — βιβλίον ἄλλο ἓν, ἢ μουσική· Μανουὴλ Βρυεννίου, Πτολεμαίου (ἀρμονικῶν) βιβλία τρία καὶ τὸ Περσικὸν πρόχειρον· ἐντετύπεται. — βιβλίον ἕτερον κάλλιστον, ἢ Μεγάλῃ Σύνταξις· λείπει τὸ ἀντιβόλαιον ὧδε πολὺ, διότι ἐβράχην καὶ ἐσάπη. — ἄλλο βιβλίον, τὰ προβλήματα τοῦ Ἀριστοτέλους. — ἕτερον, ἢ τοῦ Κλαυδίου Πτολεμαίου γεωγραφία. ταῦτα πάντα τὰ ἐννεα τῆ γεννησαμένη καὶ θρεψαμένη καὶ μνημονεύειν με εἰς τὸν αἰῶνα ἐμῆ μητρὶ τῆ Ἐκκλησίᾳ ἀφήμι. τὰ μέντοι ῥασά μου τῆς νοκτός, ὃ δὴ λέγεται καὶ τῆς ἡμέρας, τῷ μετ' ἐμοῦ μοναχῷ Δωροθέῳ ἀφήμι. ἐπίτροπον δὲ καὶ οἰκονόμον εἰς ταῦτα μετὰ τὸν 15 Χριστῷ Ἀλέξιον Ἀπόκαυχον τὸν ζωγράφον ἀφήμι. συγχωρήσατέ μοι πάντες διὰ τὸν κύριον. ὑπάγω, ἐρχεσθε.

5.

(ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΠΡΟΣ ΒΡΥΕΝΝΙΟΝ).

Τιμιώτατε ἐν μοναχοῖς, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ τῆς 20 ἡμῶν ταπεινότητος κύριε Ἰωσήφ, τοῦ θεοῦ δέομαι ὑγιαίνειν τὴν ἀγισσύνην σου καὶ σωματικῶς καὶ ἐπὶ πᾶσι καλῶς ἔχειν τῆ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ βοήθειά καὶ χάριτι· οὐ τῷ ἐλέει καὶ ἡμεῖς δι' εὐχῶν σου ἀγίων σωματικῶς ὑγιαίνομεν.

Ἡμεῖς πολλὰ ἐπιθυμοῦμεν καὶ εὐχόμεθα διὰ παντός, ἵνα εὐ- 25 οδώσῃ ὁ θεὸς τὴν σὴν ὁσιότητα καὶ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸ μοναστήριον ὑγιῶς καὶ ἀκινδύως καὶ ἔχωμέν σε εἰς βοήθειαν πολλῶν καὶ παραμυθίαν ἡμῶν. διόπερ εὐχαριστῶ τῷ θεῷ καὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ τῇ πανάγῳ αὐτοῦ μητρὶ καὶ θεοτόκῳ Μαρίᾳ, ὅτι διεφύλαξάν σε καὶ ἤγαγον εἰς τὸ μοναστήριον. δέομαι δὲ τῆς 30 τούτου φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος, ἵνα καὶ τὸν ἅγιον πατέρα ἡμῶν καὶ καθηγούμενον, τὸν τιμιώτατον ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικῶς κύριε Μακάριον, βοηθήσαι ψυχικῶς καὶ σωματικῶς καὶ κατασοῦσαί αὐτοῦ τὰ διαβήματα καὶ ἀξιῶσαι ἡμᾶς πάλιν ἰδεῖν αὐ-

τὸν διὰ τάχους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καθὼς ὁ θεὸς θέλει καὶ ἀποδέχεται. ἴσως ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ παρεμυθήσατο τὴν λύπην ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἀποδημίᾳ ἐκείνου διὰ τῆς παρουσίας (τῆς σῆς). ἐπεὶ οὖν ἤλθες κατὰ τὰς ἡμετέρας εὐχάς, μηδὲν ὀκνήσῃς ἵνα 5 μᾶς γράψῃς τίποτε ὀλίγα περὶ (τε) τοῦ ἀγίου τοῦ μητροπολίτου Ῥωσίας (καὶ εἰ) ἔχεις λόγον τινὰ ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς· εἴπερ οὐδὲ ἔχεις, τοῦτο εὐκόλον· εἶπε δὲ χρῆζεῖς πρὸς τὸν τιμιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κύριε Βησσαρίωνα καὶ αὐτὸς θέλει γράψῃν πρὸς ἡμᾶς· ἐγὼ γὰρ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν οὐ δύναμαι ἐλθεῖν αὐτόθι, εἰ μή 10 που νὰ παρέλθῃ ὁ καιρὸς τοῦ τρύγους. καὶ θαρρῶ ἕως τότε ἢ ὁ καλόγερός μας νὰ ἔλθῃ μετὰ τῶν κατέργων, ἢ νὰ μάθωμεν ἀκριβέστερον περὶ αὐτοῦ καὶ τότε (θεοῦ θέλοντος) μέλλω ἐπιδημήσειν καὶ αὐτός. τέως δὲ παρακαλῶ τὴν σὴν ἀγιότητα, γράψον μοι τίποτε νὰ ἠξεύρω. τὸν δεσπότην καὶ πατέρα μου, τὸν τιμιώτατον 15 ἐν ἱερομονάχοις κύριε Νεόφυτον, ποιῶ μετάνοιαν. πᾶσαν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγίαν ἡμῶν συνοδίαν χαιρετῶ καὶ προσφιδέεσθαι. ἢ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ (τὸ) ἔλεος εἴη μετ' ὑμῶν. ἀμήν.

XVI.
VARIAE LECTIONES
ad imperatoris Leonis Libellum

ΟΙΑΚΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΩΝ ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ

c. eodico *S. Sepulcri* 108, s. XIII (cf. *Ἱεροσόλ. βιβλιοθήκη*, t. I, p. 190.

Titulus: Λέοντος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, τοῦ φιλοσόφου, οἰακιστικῆ ψυχῶν ὑποτύπωσις.

- Pag. 213, 13 βλύσμα] βλύζειν (in marg. βλύσμα) ἐν τούτοις.
 „ 214, 5 ἐπιτέγρ. δὲ] ἐπιτέγρ. δὲ τὸ τοιοῦτον.
 „ „ 32 δυσδιάκριτος] δυσδιάκριτος. δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἐν οἷς ἐστὶ σημεῖον ἡλιακόν, ἐστὶ σχόλιον ἐν οἷς δὲ ἀστερίσκος, σύνταξις σχολίου.
 „ „ 33 Σχόλιον] Ἑρμηνεία.
 „ 215, 5 κρίσις] διάγνωσις.
 „ „ 29 γὰρ οὕτως] οὕτω γὰρ.
 „ 216, 5 ταπεινώσιν] ταπεινώσιν ἀσφαλιζομένην αὐτῷ ἐχέτω.
 „ „ 11/12 τὴν τ. π. δύναμιν] τ. π. τὴν δύναμιν.
 „ „ 31 συνεκδαπανωμένης] ἐκδαπανᾶσθαι.
 „ 217, 9 κατακρατεῖν] κρατεῖν.
 „ „ 18 ἐάν] ἂν.
 „ 218, 8 πολ. ἐκ τῆς ἐγκρατείας] πολλῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς τοῦ etc.
 „ „ 12 ἐπαγόμενος] ἐπαγόμενος τῆς ἀμαρτίας.
 „ „ 24/25 καθισταμένους] καθισταμένους χροῆ.

- Pag. 219, 11 παραφέρεται] παρατρέπεται.
 „ „ 19 ἀφροντίστους] ἀφροντίστους εἶναι ἐπὶ τ. ἀμαρτ. τοὺς etc.
 „ „ 20 παραπεσόντας] παραπεσόντας δεῖ.
 „ „ 28 τὴν] om.
 „ 220, 12 μὴ συμβάλλεσθαι] μὴ ἐπαρκεῖν, ἤτοι μὴ συμβάλλεσθαι.
 „ „ 27 προσβαλόντος] προσβάλλοντος.
 „ „ 34 τὴν σωτηρίαν] σωτηρίας.
 „ 221, 3 ἐν] om.
 „ „ 7 Kān] Ἐάν.
 „ „ 16 συντηρῆσαι] συντηρεῖν.
 „ „ 19 φίλιον] φίλιτρον sic.
 „ „ 25 ψυχῆ] ψυχῆν.
 „ 222, 23 παραλογίζεσθαι.] παραλογίζεσθαι. τέλος τοῦ πρώτου βιβλίου.
 „ 223, 4 καὶ τὸ τῆς ὄψεως εὐσχημον καὶ ἰλαρόν] desunt in codice.
 „ „ 20 ἡσυχαστὴν] ἀσκητὴν.
 „ 325, 23 ἀμαρτημάτων] πλημμελημάτων.
 „ „ 29 ὑποθώμενον] ὑποτιθέμενον.
 „ 226, 19 ταῦτα ἀναλογίζεσθαι] ἀναλογίζεσθαι ταῦτα.
 „ 227, 17 σπλάγχων] σπλάγγων post ἀπορραγῶμεν.
 „ „ 23 οἰκείωσιν] ἐπίγνωσιν, sed supra οἰκείωσιν.
 „ „ 29 ἐφευρήσεις] εὐρήσεις.
 „ „ 31 ἐγρηγορόσιν] ἐγρηγορώσιν.
 „ 228, 22 σφριγῶν] σφριγόν.
 „ „ 29 ἡμῶν] om.
 „ 229, 12 ταύτης εὐτονον] ταύτης στερρόν τουτέστιν εὐτονον.
 „ „ 29 τοῦτο] τοῦτο γὰρ.
 „ „ 35 οὖν] γοῦν.
 „ 230, 2 τὸν ἴδιον χοῦν] τὸ ἴδιον σῶμα ἦτοι τὸν ἴδιον χοῦν.
 „ „ 16 σύγγραμμα φύσεως] φύσεως σύγγραμμα.
 „ 231, 19 ἀφανῶς] ἀφανῶς ante νόγματα.

Pag. 231,	29	πτώματος -- όμοτρόπων] σώματος -- όμοιο- τρόπων.
„ 232,	18	όποχείριον] όποχείριον. τέλος σὺν θεῷ τοῦ δευτέρου βιβλίου.
„ „	26	φοβρώτερον] φοβερά.
„ „	29	“Οτι κ. λ. κ. πολ. τ. άγ. γεγονότων] “Οτι και πολλάκις τῶν άγώνων κατά λογον γεγονότων
„ „	32	άγωνιστήν] άναγωνιστήν.
„ 233,	2	οικεία δυνάμει καταγωνίσασθαι] desunt.
„ „	8	άναδεικνυται] δείκνυται.
„ „	24	όπήν] είπειν.
„ „	33	ότε] ότε και.
„ „	34	τε] om. και post. om.
„ „	35	και γάρ] και γάρ και.
„ 234,	26	άμνημονή] άμνημονεί.
„ 235,	5	δάκρυον. έχ] δάκρυον. έξ έρωτος θείου. έκ etc. φοβερών] πόνων.
„ „	6/7	περίσχη] περίεσχη.
„ „	7	δειλιάς] εκ δειλιάς.
„ „	13	καταβεβαρημένη] sic in margine codicis, in textu autem καταβαρυνομένη.
„ „	15	κουφίζετα] κουφίζετα.
„ „	25	εαυτῷ] αὐτῷ.
„ „	27	διέστησεν] διέλυσεν.
„ 236,	7	έν ταῖς εὐχαῖς έκτασις] έκτασις έν ταῖς εὐχαῖς.
„ „	9	άπαιώρησις] μετεώρησις, sed in marg. άπαι- ώρησις.
„ „	10	ούρανών] ούρανόν άνάβασιν] άνάβασις.
„ „	13	καρτερά] sic in margine codicis, in textu κραταιά.
„ „	19	διαπεραινουμένης P et codex Sep.
„ „	22	έμποιεῖ] ποιεῖ.
„ „	23	άρχομένου] άνερχομένου.
„ „	30	Μωσει] Μωσῆ.
„ „	31	αὐτη] αὐτη κρείττον.

Pag. 236,	31/32	τουτέστι διά γλώσσης άποτελουμένης, κρείτ- τον ύπάρχει] desunt in codice.
„ 237,	1	ταύτην μετερχόμενον] ταύτη επιτερχόμενον.
„ „	5	θεόν] τὸ θεῖον.
„ „	13	λύχνου βλύσις] βλύσις λύχνου.
„ „	23	έπ] έν.
„ „	24	διενοχλεῖ] παρενοχλεῖ.
„ 238,	9	θεοῦ] τοῦ θεοῦ.
„ „	13	εἰοικε] εἰοικε γάρ.
„ „	23	τόν άδελφόν] τῷ άδελφῷ.
„ „	32	βασάνων] νυγμάτων.
„ 239,	4	ή άγάπη] άγάπη sine articulo.
„ „	7	μοναχικόν] μοναδικόν.
„ „	10/11	τροπαιοφόρος] τροπαιοῦχος.
„ „	12	ύπερκείμενος] ύποκείμενος.
„ „	38	δέρρις] δέρις.
„ 240,	11	συνεκτή] συνεκτική.
„ „	24	αρχεῖσθαι] αρχεῖται.
„ 241,	20	άδηλιάς] άδειλιάς.
„ „	25	άδηλιάς] άδειλιάς.
„ „	27	εῤῥάν] όρᾶν.
„ „	37	συνεστήσατο] έπεστήσατο.
„ 242,	7	ένδεῖ] ένδῆ.
„ 243,	18	και διά τουτο ταπεινούμενος] desunt.
„ „	32	ήμάρτηκεν] ήγάπησεν.
„ 244,	5	έλθών άρετῆς] άρετῆς έλθών.
„ „	15	λειμμα] λήμμα τῆς ήδονῆς.
„ „	25	γάρ έτι] γάρ έστι.
„ „	30	μυστηρίων] τῶν μυστηρίων.
„ 245,	1	και γάρ άνεύθυνός έστι και άκατάκριτος] de- sunt.
„ „	10	θεωρίαν κατ' αναλογίαν] κατ' αναλογίαν θεωρίαν.
„ „	11	καθ' ύπνους] om.
„ „	12	καταγωνίζεσθαι] καταβαπτίζεσθαι codex; supra βαπτί additum a librario γωνί.

Pag.	245,	13	ὄλικοῦ] ἄλικοῦ.
"	"	27	ἡνίκα] ὀπηνίκα.
"	"	30	Ἄγαθόν] Ἄξιόπιστον.
"	246,	10	ταῦτά σοι] τ' αὐτά σοι.
"	"	12	φρυκτωροῦντα] φρυκτοροῦντα.
"	"	16/17	καθαρεύοις] καθαρεύεις.
"	"	22	μετεωρίσοι] μετεωρήσοι.
"	"	25	συσκευή] σκευή.
"	247,	1	γνώσιν] γνώμην.
"	"	4	προειρημένας] εἰρημένας.
"	"	25	ἀπροσπαθῶς] ἀσυμπαθῶς.
"	"	29	δρόμον] λόγον.
"	"	35	τιμωρεῖ] τιμωρεῖται.
"	248,	5	ἡ πράξις ἐξ ἔργων] ἐξ ἔργων ἡ πράξις.
"	"	7	τῶν θλιβερῶν ἐνταῦθα] ἐνταῦθα τῶν θλιβερῶν.
"	"	17	ἀνηρέθισεν] ἀνηρέθισεν. ἀνασωνεῖται δὲ πό- νους.
"	249,	14	διασπαράσσου] διαταράσσου.
"	"	28	μή που] μή πού τι.
"	"	30	σβεστήριοις] σβεστήριον.
"	250,	24	ἦ] ἦ.
"	"	29	ἀπόθου] ἀποθοῦ.
"	"	32	κέρδος] ὠφελείας καταπλουτίσης.
"	251,	5	ἐκθειάζωσι] ἐκθειάζωσι καὶ θαυμάζωσι.
"	"	10	ἰδιότητος] ἡδύτητος μετεἰληχεν] μετήλειχεν.
"	"	15	Χριστός] Χριστῶ.
"	"	31	καὶ καμάτω πολλῶ] πολλῶ καὶ καμάτω.
"	"	34	καὶ μέγα] μέγα sine καὶ
"	252,	24	ἀναχωροῦσιν] ἀποχωροῦσι.
"	"	32	κατάκρισιν] τὴν κατάκρισιν.
"	"	34	πονημάτων] πονηθέντων.

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

Ἄαρών 155.	Αἰγυπτιακὴ χώρα 196.
Ἄββακοῦμ προφήτης 107.	Αἰγύπτιος, Αἰγύπτιοι 179, 182, 193, 210.
Ἄβελ 278.	Αἰγυπτος 110, 141, 179, 182, 186, 193, 196, 198, 202, 203, 204, 207, 209, 278.
Ἄβραάμ 92, 110.	Αἰθιοπία 193.
Ἄβραάμ ἀφηγούμενος μάνδρα· τῶν κατὰ τὴν Συναὸν ὁρέων 114.	Αἰθιοπικὰ μέρη 198.
Ἄβραάμιος τραπεζίτης 21.	Αἰθίοψ 263.
Ἄγάθη μάρτυς 83, 86.	Αἰλεῖμ 193, 194.
Ἄγαπητός ἐπίσκοπος Συναοῦ 114-140.	Αἶνεια τόπος Θρακίας 98.
Ἀγαρηνοὶ 129.	Αἶνείας 98.
Ἄγια Ἄννα, ναὸς ἐν τῷ Χάνδακι	Αἶναια 82, 98.
Κρήτης 294.	Αἶναιος 98.
Ἄγια Σοφία 293, 295.	Αἶναιον πῦρ 93.
Ἀγιάσματα, τὰ 150.	Ἀκάκιος ἀργυροπράτης 10.
Ἀγιορεῖται 288.	Ἀκαπνίου μονὴ ἐν Θεσσαλονίκῃ 102.
Ἄγιων Πάντων Κυριακὴ 202.	Ἀκράγας 82.
Ἄγιων Πατέρων Κυριακὴ 188.	Ἀκροπολίτης 141.
Ἀναλήψεως Κυριακὴ 202.	Ἀλεξάνδρεια 16, 73, 76, 186, 202.
Ἀγρίππας μάρτυς 117, 139.	Ἀλεξανδρέας 16, 17, 18, 45. Ἀλε- ξανδρεῖς 268. Ἡ Ἀλεξανδρέων γε- λοιώδης γλῶσσα 18.
Ἄδάμ 86, 174, 178, 180, 181, 185, 238, 270.	Ἀλέξανδρος ὁ ἐκ Μακεδονίας 143.
Ἄδης 63.	Ἀλέξανδρος ἀπὸ Περάδων 22.
Ἄδριανοῦ μάρτυρος ναὸς ἐν Ἀργυρο- πόλει 45.	Ἀλέξανδρος μοναχὸς καὶ ἀποκριτά- ριος μονῆς Θεοτόκου τῆς ἐν τῇ Πηγῇ 57, 58, 59.
Ἄετιος 254.	Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης 104, 106.
Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος Ἀτραμυττίου 141—145.	
Ἄθηνᾶ 89.	
Ἄθηναι 98.	
Ἀθηνᾶιοι 81, 99.	

Ἄλεις 296.
 Ἀλεξίος Ἀπόκαυτος 296.
 Ἀλκμαίωνες 84.
 Ἀλουβίων νῆσος 80.
 Ἀμαστρίς 3.
 Ἀμφινομος (Καταναῖος) 83, 93.
 Ἀμφιτρίτη 83, 99.
 Ἀνακληθρίς πέτρα 81.
 Ἀναπίας (Καταναῖος) 83, 93.
 Ἀνάργυροι οἱ θαυματουργοί 210.
 Ἀναστασίας ἁγίας οἶκος ἐν τοῖς Δο-
 μνίου ἐμβόλοις 28, 42. Cf. p. 150.
 Ἀνατολή 293.
 Ἀνδρέας τις 59, 60, 61.
 Ἀνθιμου (τῶν) λουτρῶν 27.
 Ἀνθιμος ἀρχιατρός 2.
 Ἄννα ἡ Τὰς ἀγάπας 51, 52.
 Ἄννα ἡ δικαία 210.
 Ἀντιόχεια 76, 265.
 Ἀντώνιος ὁ μέγας 210, 280.
 Ἀπόκαυτος (Ἀλέξιος) 296.
 Ἄργος, τὸ 101.
 Ἀργυρόπολις 45.
 Ἀρέθας ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας
 Καππαδοκίας 254, 260.
 Ἀρέθουσα 83, 94, 101.
 Ἀρεθούσιον ὕδωρ 94.
 Ἄρειος 49.
 Ἀρίστη διάκονος 76.
 Ἀριστοτέλης 296.
 Ἀρκαδικὸς ποταμὸς 83.
 Ἀρκὰς ποταμὸς 94.
 Ἀρκτοῦρος 176.
 Ἀρμένιοι 109.
 Ἀρόη 81, 98.
 Ἀρσένιος πατριάρχης Κ/πόλεως 285,
 290.
 Ἄρτεμις 98, 108.
 Ἀρχιμήδης 83, 94, 95, 96.
 Ἀσία 287.
 Ἀσσυρία 193.
 Ἀστερόπη 96.
 Ἄτρα 293.
 Ἄτραμύτιον 141.
 Ἄτραμύττου πόλις 143.
 Ἀφρική 4, 5, 73, 77.
 Ἀφροδίτη 101.
 Ἄφρος 4.
 Ἀχαΐα 98.
 Ἀχαιοὶ 254.
 Βαβυλῶν 92, 93, 95.
 Βαβυλώνιοι 92.
 Βάρβαροι 171.
 Βασίλειος ὁ μέγας 275, 282, 283.
 Βασιλειῶν (βίβλος) 103.
 Βασιλεύουσα = Κ/πολις 118, 119,
 121.
 Βασῶν 23.
 Βελάγραδα 294.
 Βελονᾶς 294.
 Βενέτικοι 292.
 Βενέτου μέρους ποιητῆς 25.
 Βενέτου διοικητῆς 26.
 Βησσαρίων ἱερομόναχος 297.
 Βιβιανού, τὰ 27.
 Βικτωρίνος, Βικτωρίνος μάρτυς 117,
 139.
 Βλαστός (Δημήτριος) 202.
 Βλεμμίδης (Νικηφόρος) 296.
 Βουδδαῖ 49.
 Βουδλαῖ 293.
 Βρεττανός 97.
 Βρεττανῶν νῆσος 80, 97.
 Βρυέννιος (Ἰωσήφ, Μανουήλ) 292—
 296.
 Βυζάντιον 77.
 Γαβριήλ (ἀρχάγγελος) 170.
 Γάδεια 97.
 Γαδειραῖον πέλαγος 80, 97.
 Γαδειρεὺς 97.
 Γαδειρηνός 97.
 Γαδειρης 97.

Γαδειρικὸς 97.
 Γαδειρίτης 97.
 Γαλαδὸς 267.
 Γαληνός 34.
 Γαλήσιον, τὸ 286.
 Γαλλία 39.
 Γάνος 148.
 Γένεσεως (βίβλος) 192.
 Γεράσιμος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
 202.
 Γερμανὸς περιοδευτῆς 122.
 Γερμανός γ' Κ/πόλεως 290.
 Γεῶν ποταμὸς 192.
 Γεώργιος τις νοσῶν 35.
 Γεώργιος Κουτάλης 61, 62, 63, 64,
 65.
 Γεώργιος μεγαλομάρτυς 210.
 Γεώργιος Ῥόδιος 55.
 Γεώργιος Φρόγιος 9.
 Γεώργιος χαλκοτύπος 72.
 Γεώργιος χαρτουλάριος τοῦ θεοῦ λο-
 γυθεοῦ 23, 24.
 Γιάννης τῆς Εἰρήνης 294.
 Γιάννης δε-Σπίγα 293.
 Γλυκεὸς (Ἰωάννου) γραμματικὴ 295.
 Γομόρρας πῦρ 93.
 Γοργόνης βόστροξ 96, 101.
 Γραφαὶ (αἱ θείαι) 274, 280, 282,
 283.
 Δαγισθέου λουτρῶν δημόσιον 13.
 Δαμασκηνός 276.
 Δαμιανὸς ἐπίσκοπος Σιανδῶν 120.
 Δανιὴλ προφήτης 120.
 Δαυὶδ ὁ προφήτης 102, 107, 109,
 112, 115, 161, 162, 168, 181,
 226, 271.
 Δέκιος (αὐτοκράτωρ) 86.
 Δέρκος, ἡ 141, 143.
 Δεύτερον, τὸ (Κ/πόλεως) 11.
 Δημᾶς 262.
 Δημήτηρ 81, 97.
 Δημήτριος Βλαστός 202.
 Διαθήκη ἡ Καινὴ 271.
 Διακινήσιμος ἐβδομάς 284.
 Διόδωρος (Σικελιώτης) 82.
 Διοκλητιανὸς (αὐτοκράτωρ) 85, 88,
 89, 96, 115.
 Διονύσιος (Ἀρεοπαγίτης) 107, 267,
 268.
 Διόσκορος 49.
 Δισύπατος (Μιχαήλ) 285.
 Δομνίου (τὰ) ἐμβόλα 5, 28, 37, 42.
 Δούλος μάρτυς 139.
 Δρόσος σεκρετάριος 22.
 Δουμάτειχον = Διδουμάτειχον 294.
 Δύσις 293.
 Δωρόθεος μάρτυς 117.
 Δωρόθεος μοναχός 296.
 Ἐβδόμων, τὸ (Κ/πόλεως) 5.
 Ἐβραῖος 121. Ἐβραῖοι 90.
 Ἐβέμ 192, 195, 198.
 Εἰρήνη 294.
 Ἐκκλησία (καθόλου) 146, 167, 168,
 180, 181, 196, 255, 256, 258,
 259, 260, 261, 262, 263, 264,
 265, 266, 267, 273, 275, 277,
 284, 288, 291, 296. Ἐκκλησία
 196. Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν 295.
 Ἐλένη δέσποινα 150, 151.
 Ἐλευσίς 81, 98.
 Ἐλισσαίη 193.
 Ἐλλην, Ἐλληνες 93, 108, 137, 171.
 Ἐλλησποντος 119.
 Ἐνώσεως τόμος 268.
 Ἐξόδου (βίβλος) 193.
 Ἐρατοσθένης 82.
 Ἐσπερος 176.
 Εἴα 174, 180.
 Εὐαγγέλιον 105, 144, 281. Εὐαγγέ-
 λια 105, 165, 255.
 Εὐγενία δέσποινα 150, 151.
 Εὐλάτ 192.

Εβλατική χώρα 198.
 Εβλάμπιος ἑπαρχος τῆς Πόλεως 29.
 Εβνόμιος 49, 70.
 Εὔπορος, πραγματευτής Χίος 5.
 Εὐστάθιος (Ἀντιοχείας) 266.
 Εὐτυχής 49.
 Εὐφημία παῖς 52.
 Εὐφράτης ποταμός 193, 198.
 Ἐφρεσος 265, 286.
 Εὐχίται 281.
 Ζαχαρίας προφήτης 110.
 Ζεὺς 81, 82, 89.
 Ζεβεδαίου υἱοὶ 158.
 Ζωντὸς βυρσεὺς 42.
 Ἡετίωνος πόλις 143.
 Ἡλίας, Ἡλιὸν προφήτης 136, 210, 279, 280, 281.
 Ἡλιος 100.
 Ἡρα 120.
 Ἡράκλεια Θρακική 120.
 Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός 98.
 Ἡράκλειος αὐτοκράτωρ 17, 20, 25, 33, 52, 70.
 Ἡρακλῆς 97.
 Ἡρώδης βασιλεὺς 163.
 Ἡσαΐας προφήτης 161, 205.
 Ἡφαίστου κρατῆρες 82.
 Θέμιδος ζυγά 263.
 Θεόγνιος υἱὸς Θεοδώρου 50.
 Θεοδόσιος ψάλτης 21, 22.
 Θεοδόσιος (ὁ κοινοβιάρχης) 280.
 Θεοδόουλος μάρτυς 117.
 Θεοδώρα ἡ Μαξιμιανοῦ 104, 106, 107, 108, 109.
 Θεοδώρα ἡ Καρανίκου 293.
 Θεόδωρος τις 43.
 Θεόδωρος ἕτερος 50.
 Θεόδωρος ὁ κατὰ Καλλίνικον 23.
 Θεόδωρος Ῥόδιος 9.
 Θεόδωρος χαλκεὺς 37.

Θεομήτωρ, ἡ 60, 107, 277.
 Θεότεκνος ναυπηγὸς 39.
 Θεοτόκος 13, 60, 148, 150, 151, 152, 153, 165, 189, 191. Θεοτόκος ἡ εἰς τὴν νῆσον Πλατεῖαν 63. Μονὴ Θεοτόκου ἐν τῇ Πηγῇ 59. Ναὸς Θεοτόκου τὰ Κύρου 12. Μονὴ Θεοτόκου τῆς Ὀδηγητρίας 149.
 Θεοφάνια τὰ ἅγια 31.
 Θεοφύλακτος Σουβαδίου Βασῶν 23.
 Θεόφιλος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας 202.
 Θεσσαλονίκη 102, 110, 118, 285.
 Θεσσαλονικέων μητρόπολις 104, 110, 111.
 Θετταλικαὶ ἵπποι 94.
 Θράκη 98, 141.
 Θρακική Ἡράκλεια 120.
 Θρηϊκταὶ ἵπποι 94.
 (Θωμᾶς) Μάγιστρος 295.
 Ἰακώβ 92, 143.
 Ἰάκωβος ἀπόστολος 268.
 Ἰάμβη 81, 98.
 Ἰάππη 293.
 Ἰγνάτιος ἱερομόναχος
 Ἰγνάτιος (Κ/πόλεως) 268.
 Ἰγνάτιος μοναχὸς 102.
 Ἰεζεκιήλ (προφήτης) 107.
 Ἰεριγὺ 193.
 Ἰερόθεος μάρτυς 139.
 Ἰερὸν, τὸ 90.
 Ἰεροσόλυμα, Ἰερουσαλήμ 90, 142, 190, 194, 276. Ἰερουσαλήμ ἡ ἄνω 161.
 Ἰνδικὴ Ταπροβάνη 80.
 Ἰνδοὶ 103.
 Ἰορδάνεια ρεῖθρα 169.
 Ἰορδάνης ποταμὸς 54, 211, 212.
 Ἰορδάνου, τὰ οἰκία 27.
 Ἰουδαϊκὴ παρανομία 54.

Ἰουδαϊκὸς ναὸς 156.
 Ἰουδαῖος, Ἰουδαῖοι 48, 63, 160, 161, 171, 179, 180, 182, 204, 271.
 Ἰουδάς (Ἰσκαριώτης) 49.
 Ἰουλιανὸς ἀποστάτης 76.
 Ἰπποδρόμιον Κ/πόλεως 13, 293.
 Ἰπποκράτης 38. Ἰπποκράται 34.
 Ἰσαάκ 92.
 Ἰσαάκ μοναχὸς 287.
 Ἰσίδωρος ναύτης 6.
 Ἰσραήλ 93, 145, 194, 205, 261, 278.
 Ἰσραηλίτης, Ἰσραηλίται 88, 93.
 Ἰταλία 96.
 Ἰταλοὶ 268.
 Ἰωακείμ ὁ θεοπάτωρ 210.
 Ἰωάννης Βαπτιστῆς ὁ καὶ Πρόδρομος 2, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 18, 20, 21, 29, 31, 33, 34, 37, 42, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 58, 60, 61, 165, 169, 197, 210, 280.
 (Ἰωάννης) Γλυκὺς 295.
 Ἰωάννης Δαμασκηνὸς 276.
 Ἰωάννης εὐαγγελιστῆς 165.
 Ἰωάννης ἡγούμενος οἴκου τῆς Θεοτόκου, τοῦ ἐν τῇ Πηγῇ Κ/πόλεως 59.
 Ἰωάννης Παλαιολόγος 148.
 Ἰωάννης Παντεχνῆς 273.
 Ἰωάννης Τζέτζης 80—101.
 Ἰωάννης χαλκεὺς 78.
 Ἰωάννης Χρυσόστομος 154—183.
 Ἰωαννία ἡ καὶ Μαζίμα 52.
 Ἰώβ 234.
 Ἰωσήφ Βρυέννιος 292—297.
 Ἰωσήφ (ὁ πάγκαλος) 174.
 Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Γαλησίου 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291.
 Ἰωσήφ (ὕμνογράφος) 133.
 Κάδμος 84.
 Κάτιν 271.
 Καινὴ Διαθήκη 271, 278.
 Καισάρεια Καππαδοκίας 254, 260.
 Καισαρίου (ὄριον τῶν)
 Καλὴ τοῦ Ἰάπτη 293.
 Καλλίας (Καταναῖος) 93.
 Καλλίνικον (Ὁ κατὰ) 23.
 Κανδάκης εὐνοῦχος 105.
 Κανδηλάριον, τὸ 53.
 Καππαδόκαι 114.
 Καππαδοκία 254, 260.
 Καρανίκος 293.
 Καρθαγένη 259
 Καταβόλου μέρη 119.
 Καταναῖοι 87, 93.
 Κατάνη 82, 83, 86, 93.
 Κατσαδούρης (Νικόλαος) 294.
 Κελεὸς 81, 98.
 Κελτός, Κέλτος, Κελτοὶ 80, 97.
 Κελτώ 97.
 Κεραζή, ἡ 294.
 Κιλίκια 98.
 Κιλικίων ἔθνος 37.
 Κιμμέριοι 98.
 Κιμμέριον γένος, ἔθνος 82, 98.
 Κλαύδιος Πτολεμαῖος 296.
 Κόδροι 84, 99.
 Κολοκύνθα 293.
 Κόλπος 2.
 Κόρη 81, 97.
 Κορίνθιοι 194, 205.
 Κοσμάς Ἀττικός 273, 274.
 Κοσμάς διοικητῆς τοῦ Βενέτου 26.
 Κουτάλης (Γεώργιος) 61.
 Κρασῆς 148.
 Κρητες 294.
 Κρήτη 292, 294.
 Κρητικοὶ = Κρητες 293.
 Κρόνος 97.
 Κόζικος 119
 Κύπρις ἡ Ἀφροδίτη 101.
 Κύπρος 101.

Κυρητέος τῆς Τετίας 294.
 Κυριακή ἡμέρα 17, 50, 69, 273, 276.
 Κυριακή τῆς Ἀναλήψεως 202. Κυριακή τῶν Ἁγίων Πατέρων 184.
 Κυριακή τῶν Ἁγίων Πάντων 202. Κυριακαί 274, 276, 282.
 Κύριλλος (Ἀλεξανδρείας) 265.
 Κύριλλος Δούκαρις 202.
 Κόρου, τὰ 12.
 Κωλοσανέμας 82, 99.
 Κωνσταντῖνος ὁ μέγας 76, 116, 118, 151. Ἡ Κωνσταντίνου (= πόλις) 118, 121, 289.
 Κωνσταντῖνος Ἀκροπολίτης 141.
 Κωνσταντῖνος υἱὸς Ἡρακλείου αυτοκράτορος 33.
 Κωνσταντῖνος ἔγγονος Ἡρακλείου 33, 70.
 Κωνσταντινούπολις 4, 76, 258, 266, 274, 286, 295, 297.
 Λακεδαιμόνιοι γυναῖκες 94.
 Λαμίας ὄριον 16.
 Λαμφάκων πρόεδρος = ἐπίσκοπος 121, 126.
 Λατόμια 106.
 Λατόμων μονή 102, 110, 111.
 Λέων ὁ ἐξ Ἀρμενίων 109.
 Λέων (ὁ σοφός) 213, 267, 268.
 Δίβυος 82.
 Διβύη 98, 202.
 Λικίνιος αυτοκράτωρ 116, 118.
 Λιλόβαιον 82, 98.
 Λίβανον, τὸ λουτρόν 27.
 Λούκαρις (Κύριλλος) 202.
 Λουκία ἡ παρθενομάρτυς 80, 83, 84, 85, 86, 88.
 Λουκία 210.
 Λύττος 293.
 Μάγιστρος (Θωμάς) 295.
 Μαγναύρα 5.
 Μαγνησία 286.
 Μάτιος μὴν 150.
 Μαιῶτις λίμνη 82.
 Μακάριοι δύο 280.
 Μακάριος Διγύπτιος 210, 280.
 Μακάριος ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Στουδίων 296.
 Μακάριος μητροπολίτης Πισιδίας 285.
 Μακεδονία 99, 143.
 Μανασσῆς 112, 286.
 Μάνης 50.
 Μανουὴλ Βρουένιος 296.
 Μανουὴλ (Μανουὴλ) Μοσχόπουλος 295.
 Μανουὴλ Παλαιολόγος 148.
 Μαζίμα 52.
 Μαξιμιανὸς αυτοκράτωρ 85, 96, 104, 115.
 (Μάξιμος) Πλανουδῆς 295.
 Μαρία = ἡ Θεοτόκος 197, 209, 210, 296.
 Μαρία ἐκ Γάνου 151.
 Μαρῖνος 82.
 Μάρκελλος 83, 94, 95.
 Μάρκελλος ἀνεψιὸς Ἀγαπητοῦ Συναοῦ 120.
 Μαρκανδὸς πρόεδρος Λαμφάκων 121.
 Μάρκος εὐαγγελιστὴς 186, 197, 201, 210.
 Μάρκος Ἀντανῖνος 267.
 Μαρκίαν 70.
 Μαρτύριος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας 265.
 Ματθαῖος εὐαγγελιστὴς 170, 194, 205.
 Ματθαῖος μοναχὸς 287.
 Μαυρίκιος αυτοκράτωρ 45.
 Μεγάλη Ἐκκλησία 25, 273, 295.
 Μέγαρα, τὰ 98.
 Μελχισεδέκ 196.
 Μερρά 193.
 Μετάνειρα 81, 98.
 Μηνᾶς ὁ ἅγιος 18, 19.
 Μηνᾶς Ἀλεξανδρεύς 45.

Μινδορίδης 261.
 Μιχαὴλ ἱερεὺς Κρής 295.
 Μιχαὴλ μονή 254.
 Μιχαὴλ ὁ καὶ Κρασίης 148.
 Μοσχόπουλος (Μανουὴλ) 295.
 Μύρα Λυκίας 210.
 Μωάμεθ 149.
 Μωσαϊκὰ παράδοξα 120.
 Μωσῆς 86, 133, 136, 142, 179, 182, 183, 193, 236, 278, 279, 281. Μωσῆς 203.
 Ναρσῆς 14, 15.
 Νεῖλος ποταμὸς 184, 186, 187, 196, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 206, 207, 209, 211, 212.
 Νειλῶα ὕδατα 203.
 Νεκτάριος ἀρχιμανδρίτης καὶ ἐπίτροπος τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας 202.
 Νεόφυτος ἱερομόναχος 297.
 Νεστόριος 49.
 (Νιχηφόρος) Βλεμιμίδης 296.
 Νιχηφόρος μητροπολίτης Ἐφέσου 286.
 Νικόλαος Κατζαδούρης 294.
 Νικόλαος ἀρχιεπίσκοπος Μόρων 210.
 Νικόλαος Μυστικὸς 255, 256, 268.
 Νικόμαχος (Περασηνός) 296.
 Νικομήδεια 119.
 Νινευίται 112.
 Νιτρία 110.
 Νότος 198.
 Νῶε 278.
 Ξενῶν τῶν Χριστοδότης 28.
 Ξενῶνος λουτρόν διδομον 11.
 Ὁδηγήτρια ἡ Θεοτόκος 149.
 Ὁδόσσειος ἄκρα 82.
 Ὁζᾶν 271.
 Ὁζῖας βασιλεὺς 271.
 Ὀκτώβριος μὴν 67, 70.
 Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες 177.
 Ὀλυμπος (Βιθυνίας) 293.
 Ὄξεια ἡ πλησίον τῶν Δομνίου ἐμβόλων 5, 6, 8, 13, 26, 42, 46, 61, 66, 76.
 Ὄρόντης ποταμὸς 265.
 Οἰβερνία 80.
 Παῖονες 83, 99.
 Παιονία 99.
 Παλαιολόγος (Ἰωάννης, Μανουὴλ) 148.
 Παναγία 150, 151, 152.
 Παλάτιον τοῦ Δευτέρου 11.
 Παντελεῖμων ἅγιος ὁ εἰς τὰ Ῥουφίου 20.
 Παντεχνῆς (Ἰωάννης) 273.
 Παράδεισος 277.
 Παρασκευὴ ἡμέρα 273, 280. Παρασκευαί 273, 274, 275, 276, 277, 279, 281, 282, 283.
 Παρθένιος πρόεδρος Λαμφάκων 121, 126.
 Πασίθιον (= Λασιθιον?) 293.
 Πάσχα 176, 274.
 Πασχάλια ἡμέρα 284.
 Πασχάσιος δοῦξ 87, 88, 89, 90, 92, 93, 95.
 Πασχεντίου λουτρόν 11.
 Παῦλος ἀπόστολος 108, 144, 158, 159, 167, 168, 169, 170, 171, 173, 180, 181, 182, 205, 243, 244, 266, 267, 268.
 Παῦλος (Θηβαῖος) 280.
 Πάχυνος, Πάχυνον 82, 98.
 Πελασγικὸς 101.
 Πελασγικὸν Ἄργος 94, 101.
 Πελασγία 101.
 Πελασγός 101.
 Πελοπίδας 84.
 Πέλοπος νῆσος 94.
 Πελωρίς 81, 82, 98.
 Πεντηκοστή 150, 184, 273, 274, 276, 277, 283, 284.
 Περὰδων (Ἀλεξάνδρος ἀπὸ) 22.
 Περιβλεπτος ἡ μονή 293.

Περσεφόνη 81, 98.
 Πέρσης ιατρός 32.
 Περσικὸν πρόχειρον 296.
 Περσίς = Περσία 91.
 Πέτρος ἀπόστολος 135, 263.
 Πέτρος διάκων καὶ ἀποκρισιάρχος μονῆς Θεοτόκου τῆς ἐν τῇ Πηγῇ 59, 60, 61.
 Πηγῆ (Κ/πόλεως) 59.
 Πιλᾶτος 63, 90.
 Πισιδία 285.
 Πλανούδης (Μάξιμος) 295.
 Πλατεία νῆσος 63, 65.
 Πλάτων νεώτερος 8.
 Πλούτων 81.
 Πόλις = Κωνσταντινούπολις 46, 293.
 Πολίται 292.
 Πολυγρόνιος ὁ καὶ Στέφανος 68.
 Ποντικός 98.
 Ποσιδίππος 82.
 Πράμιος οἶνος 83, 99.
 Πράμιος χώρα 99.
 Πρίλαμπον, τὸ (= Πρίλαπον) 294.
 Προδρόμου (Ἰωάννου) ναὸς εἰς τὴν Ὀρεῖαν 2, 4, 5, 13, 14, 15.
 Πτολεμαῖος (Κλαύδιος) 296.
 Πυθέας 82.
 Ῥηγίνοι 82.
 Ῥόδιος 9, 55.
 Ῥόδος 9, 55, 73, 202.
 Ῥουφίνου, τὰ 20.
 Ῥωμαῖος, Ῥωμαῖοι 85, 96, 110, 213, 268, 270.
 Ῥωμανὸς αὐτοκράτωρ 255, 269.
 Ῥωμανὸς ταπεινὸς ὁ ἐν ἁγίοις 20.
 Ῥωσία 297.
 Σαβαώθ 191.
 Σάββας ὁ ἡγιασμένος 210.
 Σάββατον 10, 14, 50, 69, 273.
 Σαμαρείτιδος γραφή 18.
 Σαμφών, τὰ 26.
 Σαρδανάπαλις 261.
 Σατανᾶς 27, 151, 172, 178, 197.
 Σαυρομάται 104, 106.
 Σενοφριος 110.
 Σεραφίμ, τὰ 191.
 Σεργία γυνὴ τῶν ἐνδόξων τοῦ παλατίου 44.
 Σέργιος ἀ' πατριάρχης Κ/πόλεως 64.
 Σέργιος ὁ κατὰ ἄνθρωπον 17.
 Σέργιος Ἀλεξανδρεὺς.
 Σιάχαρ λίμνη 82.
 Σικελία 80, 81, 84, 96, 98.
 Σικελικὴ πόλις 86.
 Σιλανδα 120.
 Συμμίαι 82.
 Σίμων ὁ μάγος 263.
 Σίν 194.
 Σινᾶ 194.
 Σίναιον ὄρος 86.
 Σιών 190, 194.
 Σκατζοῦ, Σκατζό 47, 48.
 Σκούθης 171.
 Σκυθία 98.
 Σκυθικὸν ἔθνος 98.
 Σκούθιος Ταῦρος 82.
 Σμάριν, τὸ 293.
 Σολομών 271.
 Σόλωνος νόμοι 101.
 Σοφία τις 57.
 Σουβαδίου Βασῶν 23.
 Σοῦρ ἔρημος 193.
 Σταμάτης 292.
 Σταμάτης τῆς Κεραζῆς 294.
 Στέφανος διάκωνος τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καὶ ποιητῆς μέρους Βενεβέντου 25.
 Στουδίων, τὰ 293.
 Στράβων 82.
 Συναὸς 114, 122, 130, 132.
 Συράκουσα 82, 83, 84, 87, 88, 94, 95, 96.

Συρακούσιος ἀνὴρ 95. Συρακουσία 93.
 Συρακούσιοι 96. Συρακουσίων (πόλις) 87. Συρακούσιον τεῖχος 83.
 Σωτήρος εἰκὼν 72.
 Σωτίων 82.
 Τὰ Ἀγιάσματα 150.
 Τὰ Ἰορδάνου 27.
 Τὰ Καισαρίου ὄρια 16.
 Τὰ Κύρου 12.
 Τὰ Ῥουφίνου 20.
 Τὰ Σαμφών 26.
 Τὰ Στουδίων 293.
 Τὰ Χριστοδότης 28.
 Ταυροβάνη 80.
 Τὰς ἀγάπας 51, 53.
 Ταυρομένη 98.
 Ταῦρος, Ταῦροι 98.
 Τεσσαράκοντα Μάρτυρες οἱ ἐν Πλατεία νήσῳ 63.
 Τεσσαρακοστὴ 250, 277, 279, 280, 281, 282, 284.
 Τετία, ἡ 294.
 Τετράς ἡμέρα 273, 276, 280. Τετραδές 274, 275, 276, 277, 279, 282, 283.
 Τζέτζης (Ἰωάννης) 80.
 Τίγρις ποταμὸς 193, 198.
 Τόμος Ἐνώσεως 268.
 Τραπεζοῦς 98.
 Τριάς ἡ ἁγία 69, 70, 71.
 Τριπτόλεμος 98.
 Τρόφων 254.
 Τρώες 254.
 Τρωϊκὴ γραῦς 82.
 Ἰάκινθος ἱερομόναχος 287.
 Ἰποπλάκιοι Θῆβαι 143.
 Φαέθων 89, 100.
 Φάλερνος οἶνος 83.
 Φαραώ 182.
 Φᾶσις 83, 99.
 Φεβρουάριος μῆν 128, 130.
 Φεβρωνία μάρτυς 29, 33, 34, 62, 63, 74, 75.
 Φιλήμων 98.
 Φίλιππος ἀπόστολος 105.
 Φίλιππος ἀδελφὸς Ἡρώδου 165.
 Φιλόνομος 93.
 Φιλοστέφανοι 82.
 Φισῶν 192, 198.
 Φρόγιος 9.
 Φωσφόρος 176.
 Φώτιος πατριάρχης Κ/πόλεως 268.
 Χαλδαία 92.
 Χαλκηδὼν 259.
 Χάνδαξ Κρήτης 294.
 Χερουβίμ, τὰ 191.
 Χίος τις 5. Χίος οἶνος 83.
 Χριστοδότης (Ξενὸν τῶν) 28.
 Χριστόδουλος 287.
 Χρυσὴ τοῦ Βελονᾶ 294.
 Χρόσιππος 97.
 Ψεανὸς 97.
 Ψρίων 176.

INDEX VERBORUM.

(Asterisco signavi vocabula ea quae in Stephani, Sophoclis, Cumanudis, Herwerden, Liidel-Constantinidis et Du Cangii lexicis desiderantur).

ἀγαματοποιία 244,16.
 *ἀγαματοφορία 237,30.
 ἀγάπη: ἀγάπην ποιῆσαι 66,20,21. δέ-
 δωκα τοσαύτας ἀγάπας 32,27.
 ἀγιάσματα, τὰ 150,21. 244,33. 284,16.
 ἀγιασμός 54,15-17.
 ἀγωνισμα: ἀθλητικῶν ἀγωνισμάτων τοῦ
 Ἄρτεμιῦς μέλη 55,6.
 ἀδαμιαῖος ὄλιθος 238,10.
 ἀδελφότης 111,22. 114,15. 177,12.
 ἀδιάτητος ἑορτή 274,3.
 ἀερότονος 83,14. 94,10. 95,13,15.
 ἀθλοφόρος 9,8. 54,12.
 αἱμορρόφος: θηρσίν αἱμορ. ἀγίων ἐρ-
 ρίπτετο σώματα 85,7.
 αἰφνιδόν 111,25.
 ἀμῆν 69,18.
 ἀκολουθία ἐκκλησιαστικῆ 277,8.
 ἀμαξίατοι λίθοι 83,13. 94,9. 95,12,15.
 ἀμβρόσιον αἶμα 271,24.
 ἀναγνος ψυχῆ 112,14.
 ἀναγώστης 61,23.
 ἀνακαλυπτήρια δῶρα 81,24.
 *ἀνακαλύπτρια, ἡ 81,10.
 ἀνακεφαλίζω 30,7.
 ἀνακλαστήριον: ῥαγία σεμνά, ἃ καλεῖ-
 ται ἀνακλαστήρια 43,6.
 *ἀναπνίξιν 227,1.
 ἀναστάσιμος ἑορτή 274,4. ἀναστ. ἡμέ-
 ρα 283,3.
 *ἀναστασίμωσ 276,18.
 ἀνχαλκεῖω: ἀνεχαλκεύθη 49,23.
 ἀνέσιμος ἡμέρα 273,15.
 ἀνέσπερος ἡμέρα 134,2.
 ἀνθρωπολάτρης 291,13.

*ἀνθρωποφαγεῖον 85,12.
 ἀνιάτρευτος 38,24.
 *ἀντιβόλαιον 296,7.
 *ἀντισέλασμα: ἀκτίνος ἀντισέλασμα
 95,24.
 ἀντιστρατήγημα 232,30.
 ἀντίφωνα ἐσπερινά 50,27.
 ἀνομολογέω 140,9.
 ἀπαναχωρέω 10,13.
 ἀπανούργετον, τὸ 228,14.
 *ἀπαφεδρωνόμενα (τὰ εἰσερχόμενα)
 281,4.
 ἀπείρανδρος μήτηρ 153,7.
 ἀπειράνδρος 210,12.
 ἀπενέομαι ἀπνεωμένος 128,7.
 *ἀπευδόκησις 13,13.
 *ἀπλωτός: ἐρριψεν εαυτὸν ἀπλωτὸν ἐς
 τὸ ἔδαφος 47,29.
 ἀποβηματίζω 47,27. 63,7.
 ἀπόκασμα 5,9.
 ἀποκρισιάριος 59,6, 18, 24.
 ἀπολινώω 73,28.
 ἀπολινωσις 73,29.
 ἀπομυρίζω 68,5.
 ἀπόρρημα 264,8.
 ἀποσιτεῖν 280,3.
 ἀποστογγίζω 4,13. 31,5.
 ἀποστολικὸς θρόνος 64,9.
 ἀπροθέτως 27,5.
 ἀργυροπράτης 10,7.
 ἀριστήται 57,12.
 *ἀρίφωτος, ἡ 95,23.
 ἀρχιάριος 21,23,24.
 ἀρχιάρτος 2,9. 28,15,24. 30,19. 31,
 13,19.

ἀρχιεπίσκοπος 254,5. 260,2. 285,5.
 ἀρχιερατικὸς θρόνος 258,21. ἀρχιερα-
 τικὴ καθέδρα 266,20. ἀρχιερ. ἐνέρ-
 γεια καὶ δύναμις 259,81.
 ἀρχιερωσύνη 196,19. 258,8,9.
 ἀρχιθύτης 146,1.
 ἀρχόντισσα 151,4.
 ἄς 12,13. 46,9. 53,11. 58,1. 65,5.
 66,13. cf. ἄρες 22,16. 25,6,9. 32,25.
 37,15. 45,8. 60,23. 64,27. 71,19.
 ἀσκητήριον 115,10. 128,16.
 ἀσκητής 217,30. 232,22.
 ἀσκητικὸς νόμος 134,7. ἀσκητικοὶ ἀγῶ-
 νες 242,4.
 *ἀσπιδόγονος, ὁ 63,16.
 ἀσπρον ὄξος 25,9.
 ἀστεισμα 294,28.
 ἀσυμβούλωσ 261,11.
 αὐγουστάλιος 16,15. 19,23. 76,1.
 αὐθωρὸν 126,3.
 ἀφηγούμενος μάνδρα 114,16.
 ἀζώω = ἀρίημι 295,25,26.
 *ἀφρονεστάτως 265,15.
 ἀψυστέω: τῶν ἀψυστουμένων φρι-
 κτῶν μυστηρίων 271,3.
 βλανεῖον 11,17. 19, 23.
 βλάνιον τοῦ μορίου 24,16.
 βλατιδῖον 46,27. βλατιδῖον 47,24.
 βλατιστήριον 60,12.
 βάρημα 68,15.
 *βαροσταθμια 62,6.
 βασιλικὸς ἰατρός 64,28.
 βασταγμός 8,21. 43,1. 46,7. 66,1.
 βαστέριον 27,6.
 *βατοβάροις (τὰς ἐπαρχίας) πεπορθη-
 μένας 85,10.
 βεβέα? 293,27.
 βεργῖν, βεργῖον 35,26. 36,10.
 βήλον 23,2. 7.
 βήλιον 58,15,25.
 βλατιὸν σπηκῖον 286,13.
 βλόσμα 213,13.
 βοουβαλίς 293,21.
 βοουβῶν 52,9.
 *βοοφαγεῖον 85,11.
 βρακίον 23,25.
 *βραχύπλευρον: τὰ βραχύπλευρα καὶ
 ἀσυτελῆ τῶν χωρίων 88,6.
 βυρσοῦς 42,24.
 γεηπονέω 135,1.
 γέλιον, τὸ 61,19. γελίου χάριν 18,19.
 γελωδῆς γλώσσα 18,15.
 *γεροντέα, ἡ 29,1.
 γονικὸς οἶκος 52,20. γονικὴ παράδο-
 σις 51,23.
 γονουκλιτεῖν 274,8. 284,12.
 γραβίλιον 51,27. 69,23.
 γυρεῦω 18,9. 69,3.
 *διδούχημα 81,7.
 δαίμων σκαῖος 10,8.
 *δεισιδαίμονάω = δεισιδαίμονέω 92,25.
 δεκαμηνιαῖος χρόνος 28,16.
 διάκων = διάκονος 59,24.
 διαλικμάω: διελικμήσαντο 117,13.
 διαμαλάττω 17,6.
 *διάρρητον σῶμα 87,31.
 διασκελίζω 27,20.
 *διδουμικὰ νοσήματα 41,18.
 διδύμιον 45,9.
 *διδουμοτόμος 42,20.
 διέδριον 36,25.
 *διεκαψέω: μέσον τοῦ πυρὸς διεξέσφ-
 ζον 93,14.
 διευθέτης 242,25.
 δικαστής θεῖος καὶ πατρικός 17,12.
 διοικητής τοῦ Βενέτου 26,25.
 *διπλοτομία 40,19.
 δίπτυχα 290,12.
 δίφρος σωτήριος 30,27.
 *δολιογλωσσῶσ 266,5.
 δοουκάτα χρυσα 295,23.
 *δουλογάστριος 241,1.
 δοῦξ 16,15. 19,22. 34,9,16. 76,1.
 δρακοντόμορφος 128,1.
 δουσαπόβλητον, τὸ 250,15.
 *δυσπαλίνουστος, ἡ 227,26.
 *δυσπερματέω 244,1.
 ἐβδομάριοι, οἱ 17,22. 18,1,5.
 ἐγγάστριος ὄφης 127,25.
 ἐγκέντρισμα 270,15. Cf. Κουμανού-
 δην, Συναγ. λ. ἀθησ. p. 92.
 *ἐγκινδόνωσ 2,10.
 ἐγκοίτια ἐφόρει 30,5.
 ἐγκρατέω: ἐγκρατεῖται 54,22.
 *ἐγκρίματον, τὸ 282,28.
 ἐγγρηγορεῖσ 294,31.
 *εἰδωλοπλανὲς ἀνθρώπων 96,14.
 εἰκονομαχικὴ αἵρεσις 109,30.

ἐκκλησιαστική ἀκολουθία 294,31.
ἐκκλησιαστική ἀκρίβεια 284,28.
ἐκμακτρον 125,17.
*ἐκπλωίζω 6,16.
ἐκτόπωμα τοῦ ἁγίου 17,4. 108,3,4.
109,32. 111,29.
ἐκφρατορία 225,8.
ἐλευθερική ὑποργία 14,19.
ἐμβολον, τὸ 7,2. 28,18. 47,28. ὁ ἐμ-
βολος 15,15. 27,7. 62,18,25.
*ἐμπεριπολεῖν 220,15.
ἐμπλαστον, τὸ 4,6. 13,26. 16,8. 34,1.
6. 72,13. 18. 262,30. ἡ ἐμπλαστρος
4,16.
*ἐμφοιβέω: ἐμφοιβουμένη (ἐμφοιβω-
μένη?) 84,25.
ἐνάμαρτος ἄνθρωπος 225,22.
*ἐναπαμβλύνεται 239,18.
ἐναποσφάττεται 239,28.
ἐναποσφίγγω 277,12.
ἐνδόσθια 57,3.
ἐνήδονος βιοτή 141,8.
*ἐνορκέω=ἐνορκέω: ἐνωρκώσατο 23,21.
ἐντεροκήλη 41,17.
ἐνωμότως 28,21.
*ἐξαβυθῆσαι 14,4.
ἐξαγγελεὺς 225,19.
ἐξαγιων ἀκρίβεια 62,3.
ἐξαγόρευσις 224,25. 225,6, 28.
ἐξαγορεύω 225,5, 16.
ἐξάγραμμα μιλιαρῆσια 23,28.
ἐξεθίζω: ἐξεθικότας 267,28.
ἐξηγα πράγματα 60,6.
ἐξορκίζοντες=ἐξορκισταί 162,6,17.
ἐξορκισταί 161,25.
ἐπαίρω: οὐκ ἐπαίρετε αὐτήν 52,25. ἐ-
πήρες 22,11. ἐπήρην 21,20. 22,13.
15. θέλεις ἐπάρω τὴν κήλην σου 11,3.
ἐπαρον τὴν κήλην μου 11,4. ἐπαρον
ἀπ' ἐμοῦ τὸ γέλοιον τοῦτο 61,19. ἐ-
πάρας 22,20. ἐπάραντα 21,12. 68,30.
ἐπαληθίζω 146,17.
ἐπαργος 23,1,4,10,13. 29,24.
*ἐπιβραβεῖς 216,14.
ἐπιθέτης 18,16. 19,10.
*ἐπιτικλησκόμενος 63,18.
ἐπιλαλία 79,10.
*ἐπιλόγια, τὰ 38,22.
*ἐπιλογον (= ἐπιλόγιον) θέατρον

245,19.
ἐπιλόγιος ὀμφοδία 64,21. ἐπιλ. δοξο-
λογία 65,20.
ἐπιμορφάζεται 245,4.
ἐπιπέσεις 26,24.
*ἐπιφορητική ἡδονῶν ὕψεις 249,4.
*ἐπωμότης 37,7.
ἐργαλεῖον ἱατρικόν 71,16. 73,21.
ἐργαστρα, τὰ 27,18.
ἐρημικὸν σχῆμα 118,25.
ἐρυθροβαφῆς γράμμα 286,3.
ἐσθλοπαρόχος ε. con. 200,27.
ἐσπεριναί φραι 26,13.
εὐαστόβλητος 248,28.
εὐκατάνοκος μετριοπάθεια 61,26.
*εὐκερδία 40,16.
εὐλογία, ἡ 5,10. 26,21. 60,8. εὐλο-
γία = νεογρ. βλογιά, variolae
species 52,14.
*εὐμετάρροπον, τὸ 248,26.
εὐόπτος: εὐόπτοτάτη 33,30. 74,28.
εὐσεβοσφρόνας 107,2.
εὐσποδάστον, τὸ 41,8.
*εὐστοργόλος: 69,4.
εὐσύμβουλος, ἡ 86,16.
εὐχαριστήριοι φωναί 143,11.
εὐθινοὶ καιροὶ 112,19.
ζῆνζωφον 75,2,3,11.
ζῆγη, ἡ 27,3.
ζῆγια, τὰ 62,3,6.
ζῆγοστατέω 70,25.
*ζῆγοστάτης 247,2.
ζῆγράφος 107,3. 296,18.
ἡγούμενος 293,29.
ἡλιοθερῆς 82,10.
*ἡμίφολον, τὸ 27,12.
ἡσυαστής 223,20.
θαλασσογείτων πόλις 84,10.
θαυμαστός: ἐθαυμαστώθης 212,3.
θαυματουργέω 8,20. 39,7. 41,16. 45,
14. 136,21. 139,21. 204,31.
θαυματουργία 3,20. 4,12. 26,16. 29,17.
41,21.
θαυματουργός 4,2. 9,20. 31,25. 124,
14. 130,5. 139,16. 210,21,28.
θεαρέστως 144,14.
θεογενήτωρ ἡ 133,28. 138,18.
θεοκῆρυξ 144,20.
θεονόμρευτος 140,19.

θεοπάτωρ 109,3. 210,26.
θεοπρόβλητος ἱατρός 36,19.
θεόρρυτος πηγῆ 60,18.
θεόσπετος 196,28. 269,32.
θεοσυνέργητος 255,3.
θεόσωστος 275,6.
θεοσίμητος 51,11. 59,11.
θεοφύλακτος 64,10.
θεοχαρίτωτος 134,22.
θεραπεινίδιον 164,20.
θερμά, τὰ 28,2.
θολότης αἰρετική 54,24.
θρεπτικῶς 199,19.
θυματά, τὰ 187,23.
θυρία τῆς σοροῦ 24,7. 27,17.
θυσιαστήριον 33,27,28. 48,6. 53,28.
62,19. 68,26,31. 107,2. 290,16.
ἱατῆρ κοσμικός 34,17.
ἱατῆριος ἐνέργεια 42,18.
ἱατρεία 25,16. 26,1. 29,6,8. 31,7.
35,3. 37,8. 38,6 et passim.
ἱατρεῖον 38,22.
ἱατρική σμίκη χρυσῆ 68,27.
ἱεράρχης 131,5,17. 136,2. 138,26,27.
139,16.
ἱερατεῖον 68,1.
ἱερατική τάξις 259,28. ἱερατ. φατρία
271,7 ἱερατικὸν τάγμα 166,24.
211,2.
ἱερομόναχος 287,25. 296,29. 297,6,14.
ἱερομύστης 4,4. 130,4.
ἱεροτελεστής 102,11.
*ἱεροτελεστικῶς 271,26.
ἱερωσὴν 142,18. 263,15. 269,12.
ἰλλούστριος 42,7.
ἱστορία = εἰκὼν, ζωγραφία 51,28.
ἰχθυοφαγεῖν 277,16. 279,24. 280,14.
281,18,20.
*ἰχνηλάσιον, τὸ 241,29.
κίχκελλον 15,16. 18,11. 21. 36,15.
39,14. 42,3. 47,22. 62,24. 68,30.
καθηγούμενος 215,9. 216,18. 296,29.
κάθισμα 50,27.
κακοδοξία 239,19.
κακοήθεις ἱερεῖς 294,30.
κακοπιστία 239,22.
καλλίνικος μάρτυς 63,19. 75,12. 117,31.
καλλιπάρθενος 83,17. 88,11.

*καλλιρροῖα: ποταμοὶ καλλιρροῖα
204,27.
καλλιτέκνος 270,12.
καλόγερος 297,10.
καμίσιον 23,25.
κανδήλα 5,6,9,13. 11,20,23. 12,8,15,23.
24,3. 32,6. 51,23. 52,4. 53,15.
17. 58,13. 61,22.
κανονικός=πνευματικὸς πατήρ 286,81.
287,4.
καράβιον 45,25,28.
κάραβος 45,23,27. 46,2,4. 95,8. 14.
καρπογονία 199,11.
καρταλάμιν, τὸ 20,16.
καταβάρης 4,18. 9,19. 11,14. 12,24.
16,13. 17,14. 19,15. 32,1. 33,18.
36,29. 41,30. 50,6,18. 55,14. 57,27.
59,13. 75,1.
καταγωνιστής 239,6,10.
καταδουρίζω 207,26.
κατάλογοι στρατιωτικοὶ 116,5.
36,29. 41,30. 50,6,18. 55,14. 57,27.
59,13. 75,1.
*καταποτίζεται 204,24.
καταρροῖσκαται 215,30.
*καταστρατήγημα 82,7.
*κατεγνωσμένος 260,6.
*κατεντυχία 225,30.
κάτεργον 297,10.
κατευμαρίζεται 228,25.
κατηχομενεῖον 44,25.
κατηχοῦμενοι, οἱ 126,24.
κελλίον 44,25.
κενήριον 82,2.
κεράτιον 32,27.
κεφαλαγέω: ἐκεφαλάργησα= ἐκεφα-
λάγησα 56,2.
κηλήτης 15,2. 19,13.
κηλήτικὸς βουβῶν 34,20.
*κηλογράφος 41,17.
*κηλοποῖς 18,17.
*κηλοτομεῖν 35,2. κηλοτομεῖσθαι 73,1.
κηλοτομία 41,28.
κηλότομος 73,20.
κηριν, τὸ 21,25.
κηρουλλάριος 27,1,3,11,14.
κηρουλλιον, τὸ 34,5.
κηρωτή, ἡ 4,5,17. 13,26. 16,9. 25.
34,2. 35,1. 51,4,9,14.
κισσηρώτης γῆ 82,28.
κλάσμα αὐτῶ πεποιήκεν 20,10.

κλειδίν, τὸ 68,3. κλεις 20,12.
κλειδῶμα 53,1.
κληθόνες 172,30.
κοινά, τὰ = ἀπόπατοι, χρῆσαι, ἀναγ-
κατὰ 56,18.
κοινωνῆσαι αὐτόν 15,20.
κολομβήθηρα τῶν ἁγίων ὑδάτων 173,80.
174,4,13.
κόλημος 39,23.
κομμεταρῆσις 23,24.
κόμη τῶν ὀρίων 16,22.
κομπορρήμων 34,19.
κόξα, ἡ 24,4.
κοτύλη 24,21.
κουβούκλιον 150,14. 152,19.
κουκούλλιον 239,20,25.
*κράτυσμα 239,6.
κρωφαγέω 273-281.
κρυφίότης 105,4. 225,8.
κρυφορχίς, ὁ 41,25.
κυβερνήτης 14,6,8,10.
*κυβέω 22,3.
κυβοειδές πλάτος 150,16.
κύβοι, οἱ 22,7.
*κυκλοφερές, τὸ 223,19.
κύρις, ὁ 22,8. 33,8,10. 68,10.
*κύφη, ἡ 13,17.
*λαβούτια (δύο) ἐγένευσεν 31,4.
λαμπροτέρως 20,15.
λειτουργέω 66,21. 78,25.
λειτουργία 66,21. 67,10.
λιπή, ἡ 42,5.
λίτρα 152,16.
λίχνευσις 248,21.
λογάρην, τὸ 18,2. 27,1.
λόγγος 293,23.
λογοθέσιον τὸ θεῖον 23,29.
λοιμική, ἡ 52,13.
λουρίον 22,24.
λουτρόν 13,16. 26,10. 27,27.
λυγαῖον ἀγάλμα 245,5.
λῶρος 239,35. 240,3. λῶρος ἐπαρχι-
κός 29,24. 30,3.
μαγαρικόν, τὸ 45,28,27. 46,1,3.
μαγειρία, ἡ = μαγειρεία 65,27.
μαγειρικῶς 271,25.
*μακελλαρικὰ ἐργαλεῖα 35,22. 36,6,22.
μακελλάρις 36,4. μακελλάριος 35,21.

*μακρακοντίζω 95,16.
μακροημερεύω 196,26. 291,1.
μαντεία 172,30.
*μαστιγμός 237,21.
*μαῦρα, τὰ: ἀνεφύησαν γὰρ κατὰ παν-
τός τοῦ σώματος αὐτῆς τὰ μηνύ-
οντα θάνατον, παραπλήσια λοιμικῆς,
τὰ λεγόμενα μαῦρα 52,13.
μεγάλα = μεγάλοις 7,9.
μεγαλιζομένη 89,7.
μεγαλοδωρεά 157,27.
μεγαλομάρτυς, ὁ 34,10. 35,3. *μεγα-
λόμартς, ἡ 83,17. 85,14,24. 86,6.
μειζότερος 29,23.
*μεσεμβριον, τὸ 4,7.
μεσημβριναὶ ὥραι 26,13.
μεσιάλων, τὸ 51,26.
μεσονυχτικά, τὰ 51,8.
μεσονύχτιον, τὸ 18,8.
μετένευς 240,22.
μηλωτή 8,5. 62,20.
*μηχανοῦργημα 95,15.
μιλιταρισίον 23,23.
μοναδικὴ κατάστασις 242,7. μοναδική
βιοτή 280,19,30.
μονάζοντες, οἱ 65,26. 66,21. 290,18.
μόνασον 289,9.
μοναστήριον 110,6,19. 115,28. 242,31.
287,1,19. 293,31. 296,23,27.
μοναστής 223,26.
μονάστρια 8,7.
μοναχικός βίος 280,20. μοναχ. κανων
281,30. μοναχικὸν σχῆμα 211,2.
239,7. μοναχικὴ στολή 74,28. μονα-
χικά φοροῦσα 62,28.
μοναχός 59,5. 63,27. 65,25. 66,22.
229. 230. 239. 242. 296.
*μονόχους 230,4.
μυσταγωγία 78,28. 155,17. 169,16.
172,7. 267,32.
μυσταγωγός 142,27.
μυστηριωδῶς 22,4.
ναύκληρος 39,19. 53,13. 56,6,21,25.
27,30. 57,15.
ναυπηγός 39,8.
*ναφθώτης γῆ 82,28.
νένουσι παῖτων 266,24.
νήστειμι ἡμέραι 277,17.

νικοποιός δόναμις 129,7.
νόχιον ἔνθαλαμα 245,4.
ξηροφαγέω 283,18. 284,13.
ξίφος ἱατρικόν 34,11.
ξυλικά ἔργα 40,15.
*ξυλοπρακτικὴ τρυπάνη 8,13.
ξυλοουργικά ἔργα 39,13.
*ἔδουσις 240,28.
*οἰκιστικὴ ψυχῶν ὑποτύποις 214,5.
οἰκιακὴ φροντίς 13,12.
οἰκονόμος 242,32. 296,12.
οἰνέμπορος 45,21.
οἰωνισμοί 172,30.
*ὀκταίχινός 284,25.
ὀλόγυμος 23,26.
*ὀλόκλαστος 24,10.
*ὀλομέλανος κορώνη 7,22. Cf. Her-
werden, Lex. gr. suppletorium,
p. 581 s. v. ὀλομέλας.
ὀλομέρεια 91,5.
ὀμβρομίαιον ὕδωρ 105,28.
ὀμόθρονον πνεῦμα 201,2.
*ὀμόχους 237,16.
ὀμφάκινος ελαίου φακός 44,4.
ὀμφάκιον 43,7.
ὀπισθάμβωνος εὐχή 202,26.
ὀπλισμός στρατιωτικός 240,2.
ὀπτασία 33,24. 34,27. 42,7. 51,10.
19. 53,18. 60,29. 72,16. 78,9.
*ὀπτάσιος φόβος 2,20.
ὀφθαλμικῶν πόλη τοῦ ξενῶνος τῶν
Σαψίων 26,4.
ὀφθαλμοφανῶς 7,4. 14,5. 64,21.
ὀφικεῦειν 21,5.
παγανά φοροῦντος ἀνδρός 21,5.
παιδογόνος, τὰ (= μόρια) 78,3.
*παλάμησις 248,1.
παλάτιον 11,13,22. 44,22. 60,16. πα-
λάτιν 293,23.
πάναγιος 152,28.
πανέντιμος 107,34.
πανευδαίμων πόλις 3,22. 5,4,19. 9,22.
14,17. 55,16. 64,14.
πανεύφημος 197,28. 210,18. 277,2.
πανίερος ναός 24,4.
παννυχέω 69,22. 77,6.
παννυχίος νόξ 60,13. παννύχιος δοξο-
λογία 69,19.
παννυχίς 14,20,28. 15,3. 20,4,11,17.
21,8,23. 23,13. 24. 42,8,4. 50,26.
58,22. 59,5. 68,1. 77,20,21,51.
πάννυχος ὕμνησις 60,27. πάννυχου
στάσις 218,1.
πανοικτιρῶμων 132,19.
πανόσιος 124,1. 125,84.
πάνσπετος 10,9. 11,9. 59,11.
πανθενουργός δόναμις 209,18.
πάνσοφος ἱατρός 38,19.
πανταταία τριάς 293,8.
παντεφορον, τὸ 226,5.
παντοδύναμος 204,6.
*παντοκλήρυκος χάρις 46,18.
παντοουργός λόγος 203,32. 208,6. παν-
τοουργόν πνεῦμα 134,10.
παντοῦραγιος 149,29.
*παρασθαλάσσιον, τὸ = παραλία 67,3.
παρακλητέω 288,21.
παραλελογισμένους 271,23.
*παραμέσως 54,9.
παρεάω: παρεάσω 26,1. παρεάσον 23,26.
*παρεκόνισμα 238,1,5.
*παρόψιμον ἔργον 248,15.
παστίλιον, τὸ 72,8. 11.
πατριάρχης 28,11. 268,22. 269,3. 274,
29. 285,3. 286,4. 289,1. 290,3,24.
πατριάρχης 17,12,14. 19,18,19. 76,2.
πατριότης 15,12.
*πατροτοργία 93,14.
πατρωνία 19,11.
*πενταθλονικής 92,24.
πεπαρρησιασμένους 10,19.
περίπτα, τὰ 172,31.
περιβωμίζω 23,15.
περιβάτριοι δέρρις 239,38.
περικρόβω 26,12.
περιοδευτής 122,13.
περιστέριον, τὸ 239,17.
περιτόναιον, τὸ 34,28.
περιτρόγιον, τὸ 92,9.
*περιχρεωστέω: περιχρεωσθημένων
121,16.
*περιχότης 12,14.
πίνα 27,2,5,10.
πιστοφορεῖσθαι: πιστοφορηθεῖς 59,16.
*πλακουνταρικόν παστίλιον 72,8.
*πλειόνως 15,4.
πλημορία 196,10.
πλίνθεισις 111,28.

πλουσιόδωρος 207,14.
 *πνευματικεύω 289,9.
 πνευματική πατρότης 288,4.
 πνευματικός (=πν. πατήρ) 287,4, 8.
 ποιητής 25,20.
 ποιμαντική, ἡ 222,16.
 πολυγαμία 267,2.
 πολυγλωττία 126,16.
 πολυθαύμαστον, τὸ 58,8.
 πολυθεία 49,20.
 πολύστολος πόλις 131,13.
 πολύσεπτον λείψανον 2,12.
 πολύσπαστον, τὸ 92,8.
 πολυσχήμεον θάνατος 85,3.
 πολύτευκτον εἶδωλον 245,3.
 πολυτοκία 62,8.
 *πολύφλεβος πηγὴ 54,8.
 *πονίρθεοις 238,2.
 πορθητήριον, τὸ 95,17.
 πόρτα 67,3.
 ποτάμιον ὕδωρ 122,16. 197,24. ποτά-
 μια ρεῖθρα 207,9.
 πραγματευτής 5,18.
 *πραγματεῖα οἰκτρὰ ἔχω 58,18.
 πραιτώριον 23,3.
 πρεσβύτερος, ὁ = presbyter 64,11.
 *προαφορίζω: προαφορισμένος 289,28.
 προδιασκέπτομαι 243,6. 246,7.
 προανατιπώω: προανατιπωσάμενος 243,
 33.
 *προσεπισπείρειν 283,28.
 προσημόνιος 15,19,20. 44,10,11,12.
 73,7,12.
 *προσμάσθιον βρέφος 11,14.
 πρόσκοις 124,29.
 πρόσπεινος 65,12.
 προσφιλής: *προσφιλιτάτος 78,28.
 προσφορά 6,12, 20. 88,12.
 *προφαντορία 220,28.
 προφητεῖον 58,8.
 πρωτανευτής 112,24.
 πτέρυξις 228,25.
 πυροποιὰ παρατηρήματα 42,20.
 πυροφανέω 111,32.
 πάρωμα 3,28. 4,10.
 *ραββήθες 277,9.
 *ραββουνήδες 277,9.
 *ραβθυμοτόκος (ὑπνος) 250,5.
 ῥάσων 296,10.

ῥινηλάτης 110,29.
 ῥινοτυπέω 38,3.
 ῥιπίδιον 187,23.
 ῥογὴν τοῦ ἐλαίου 41,1. ῥογία τοῦ ἐλαί-
 ου 43,12,25. ῥογία σεμνά 49,6.
 *ῥοζήδον 38,14.
 ῥυφηνής 84,20.
 σαββατισμός 129,8.
 σάβανον, τὸ 12,1,3.
 σαρκουίδες πρόσωπον 152,24.
 σαρκουανεῖν 231,31.
 σαρκουανία 231,32.
 σακρετάριος 22,22,25,28. 23,5,16,19,23.
 σηκώω: σηκοῦ 42,15. 64,29. ἐσήκω-
 σεν 69,2. σηκώσας, αὐτός 19,14.
 65,28. 30,4. 46,28. σηκώσαι 46,21.
 65,28.
 *σημαδαρικός πόρος 62,1.
 *σημαδεύειν 23,8. Cf. Du Cang. s. v.
 σημαῖω: σημάναντες τὸ ἔθλον 65,19.
 σημαῖον, τὸ 32,26.
 σηγρός = αἰγυρός 60,2.
 σιταρχία 39,28. 55,18.
 σιτοφόρα λήια 135,2.
 *σιτοφορία 198,26.
 σκάμιος, ὁ 12,4. 42,3. Cf. Herwer-
 den Lex. p. 744.
 σκελιζώ: σκελισθῆ 15,24.
 *σκευοδαίμων 45,28.
 σκευοφυλάκιον 15,16. 46,19. 62,24.
 68,25. 69,1. 72,21.
 σκευωρήμα 265,27.
 σκηνικός, ὁ 18,9,22. 19,1,3,5 et pas-
 sim. σκηνικά τελῶν 17,17.
 *σκύφιν, τὸ 35,22. 36,9.
 σπασμοῦ νόσος 43,5.
 σταδία, τὰ 13,17.
 σταυρική ῥάβδος 203,26.
 *σταυρωσίμως 276,18.
 *στιχος, τὸ: ψάλλον τὰ στίχη 20,5.
 στιχάριον 46,25. 47,28. στιχάριον
 125,27.
 *στιχοβάλλιδιον 7,16. 11,22.
 στρατηγέτης 117,21.
 στρατηγικαὶ λειτουργίαι 116,10.
 στρατιωτικὴ λειτουργία 118,12.
 συγγάζειν 17,26.
 συγκαταβατικόν, τὸ 57,22.
 σύγκελλος 59,23.

συγκλητικός 60,16. τὸ συγκλητικόν
 108,29.
 σύγκλητος 17,11. 64,24.
 συγκρότησις 19,11. 29,14.
 συζύγιον: γαμικά συζύγια 267,29. ,
 *συκαμινέα, ἡ: ἀρρώστημα -- - - ὅπερ
 πάθος λέγεται συκαμινέα 24,17, 25.
 27,7,18.
 συκάμινος 24,27.
 συλλειτουργεῖω 290,8,10,13.
 συλλειτουργός 254,5. 285,7.
 σῦλον, τὸ 20,18. 73,9.
 συμμαρτυρέω 291,10.
 συμμορφάζομενος 9,4. Cf. Βυζαντινὰ
 Χρονικά, τ. 3, p. 251,3.
 *συμπαίρῳ: συμπεπείρατο 118,2.
 σύμπλασμα 238,33.
 *συμπλησιάζω: συνεπλησίασεν 62,26.
 *συμπλωίζομαι: συμπλωίζομενος 286,9.
 *συμφόραμα 238,28.
 συναθροισμός 66,24.
 συνάξις: συνάξεως καιρὸς ἤγουν ἐορ-
 τῆς 58,12. συνάξεως ὄν τελουμέ-
 νης θείας καὶ δεσποτικῆς ἐορτῆς
 118,16.
 *συναξογράφιν, τὸ 67,22.
 συνασκητής 215,13.
 *συνεχαλάω: συνεεχάλασεν 35,17.
 *συνεπιληψίς 272,9.
 συνεπτυγμένως 146,8.
 συνεσταλμένος 279,6.
 *συνθεάμων 246,5.
 συντακτήρια (τὰ) ποιούμενος 106,15.
 *συρακωθεῖσα (δερματίνιος χιτῶσι)
 94,26.
 σφήκιμα 73,21-25. 74,6.
 σφραγίς τῆς ἀγ. τριάδος 69,26. σφρα-
 γίς τοῦ σταυροῦ 117,21. 119,11.
 124,14.
 σῶστρο θύσειν ἠπείγετο 108,28.
 ταβλίσειν 22,2.
 ταλασιουργία 84,27.
 ταξίαρχος 116,13,19.
 ταχυγλωττία 223,27. Cf. Κοουμανού-
 ῃην p. 336.
 τεθαρρηκότως 92,24.
 τεκτονεῖω 63,15.
 τελεσφόρημα 80,3.
 τερατοῦργημα 119,31.

τετραγαμία 255,15.
 *τετραπλόω: τετραπλουμένιος 94,12.
 *τετράρρυτος πηγὴ 195,29. 198,67.
 τομῶς ἤλθεν 22,8. τομῶς ἐγείρεται
 61,14.
 τοξοποιός 41,29.
 τρανώς 30,2.
 τράπεζα ἀγία 47,8.
 τραπεζίτης 21,21,28. 22,2.
 τραυλισμός 10,17.
 τρίβολοι ὄζεις 76,5.
 τρίμισιν 32,27. 46,10. 47,12.
 τριπάτος, ὁ 95,25. 96,1.
 τροπάρια 212,11. 276,22,28.
 τροπική, ἡ 18,7. 51,25.
 τυφλάγιστρα, τὰ 36,25.
 ὕδρος 28,10.
 ὑδροκλήη 77,11.
 ὑμνοδία 14,24. 58,28.
 ὑπερπυρον 152,16.
 ὑπόγαστριον, 35,24. 48,14. 66,17.
 ὑποζωγραφεῖω 27,19.
 ὑποσκότεινος 56,25.
 ὑπόκρυψις 225,25. 226,10.
 φανῶς 81,21.
 φάντιον, τὸ (πρὸ φαντίον) 91,8.
 φιλακροάμων 81,5.
 φιλικός, ὁ: ἀρκάριος τοῦ φιλικοῦ τῶν
 τῆς παννυγίδος, 21,23.
 φιλομάρτυς 83,21. 84,3.
 φιλόμοθοι ἀκοαί 81,18.
 *φιλοσυνθηκέω 8,24.
 φιλοτιμία 80,7. 102,9.
 φονιῶτης ἐπιμονή 50,25.
 φορεῖον 15,9. 46,24.
 φόρος ἄνεμος 14,4.
 φόρτος, ὁ 13,15.
 φουρτσούνα, ἡ 293,33.
 φυλακτήρ 93,20.
 φύλαξ ὀρίων = κόμηξ τῶν ὀρίων 16,
 12,22.
 φωταγωγέω 137,10.
 φωταγωγός, ἡ 77,92.
 φωταυγέω 234,3,4.
 φωτισθέντες, οἱ 176,1
 φωτιστήριον 61,15.
 φωτοφόρος 183,14.
 φωτοχουσία 102,8.
 *χάλκοπέδιλος, ὁ 82,27.

- χαλκοτύπος 72,24.
χαράκιον 293,19.
χαριστιών, ὁ 95,26,28. 96,1.
χάρτης 5,1.
χαρτουλάριος τοῦ θείου λογοθεαίου
23,29.
χαρτοφύλαξ 273,5.
χειρόγραφοι πατρῶν 181,21.
χειροθεσία 270,20.290,13.
χειροθετέω 290,13,15.
χειροτονέω 119,29.
χειρουργέω 24,22. 26,2,5. 71,30.
χειρουργία 35,18. 41,20.
χειρουργός 26,2. 36,20. 41,17.
χλανηφόρος 14,5. 39,21. 42,6. 46,26.
χορδίον: συστέλλοντα καὶ ποιῶντα ὡς
χορδία 35,26.
- χρεῖαι, αἰ = latrinae 56,25. 57,10.
*χρεοβαρῶς 88,13.
χριστιανοκατήγορος 291,14.
χριστιάνομος λαός 197,21.
χρυσάργυρον σκεῦος 270,8.
χρυσική εἰκὼν 58,5.
*χρυσοκαταλλακτικὸς πόνος 62,1.
χρυσὸν ἥμισυ 23,27.
χρωρογράφος 82,16.
ψάλλος ἐπικήδειος 39,2.
ψάλτης 21,21. 22,1,5,17. 23,26.
*ψευδάλθησι δόσις 246,22.
*ψευδοστομία 42,19.
ψυχοβλαβής 62,9.
ωράριον 47,24.